

ISSN 2586-8837 ปีที่ 3

TNCP

Thailand National Conference on Psychology

2019

การประชุมวิชาการ
และนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติทางจิตวิทยา ประจำปี พ.ศ. 2562

"จิตวิทยากับพลวัตสังคมโลก"

"Psychology with Dynamic of Global Society"

24 มิถุนายน 2562

ณ หอดนตรีและศิลปะการแสดงอโศกมนตรี อาคารนวัตกรรม : ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

P R O C E E D I N G S

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ผู้จัดประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติทางจิตวิทยา

"จิตวิทยากับพลวัตสังคมโลก"

สถานที่จัดประชุม	หอดนตรีและศิลปะการแสดงอโศกมนตรี อาคารนวัตกรรม : ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : 24 มิถุนายน 2562
ดำเนินการโดย	หลักสูตร วท.บ. จิตวิทยา และ ศศ.ม. จิตวิทยาพัฒนาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (เจ้าภาพหลัก) คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาควิชาจิตวิทยา บรรณารักษศาสตร์ ภูมิศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
บรรณาธิการ	คณะกรรมการ TNCP 2019 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
จัดพิมพ์โดย	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110

PROGRAM

Thailand National Conference on Psychology (TNCP 2019)

"Psychology with Dynamic of Global Society"

Venue	Asok-Montri Music and Performing Art Hall : MPA Hall Srinakharinwirot University: June 24, 2019
Organized by	Bachelor of Science Program in Psychology and Master of Arts Program in Developmental Psychology Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University Faculty of Psychology, Chulalongkorn University Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University Department of Psychology, Faculty of Humanities, Chiang Mai University Department of Psychology, Library Science and Geography, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University Department of Psychology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
Editor	The Committees of Thailand National Conference on Psychology (TNCP 2019)
Published by	Srinakharinwirot University 114 Sukhumvit 23 Bangkok 10110 Thailand

คำกล่าวเปิดงาน

ท่านผู้บริหาร ท่านวิทยากร ท่านคณาจารย์ ท่านผู้มีเกียรติและผู้เข้าร่วมการประชุมวิชาการระดับชาติทางจิตวิทยาทุกท่าน กระผมขอขอบคุณที่ได้รับเกียรติให้มาเป็นประธานการจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้

โลกทุกวันนี้มีลักษณะเป็นพลวัตอยู่เสมอทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก ล้วนเป็นไปอย่างรวดเร็ว เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น และมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของบุคคลหลากหลายมิติ ทั้งทางบวกและทางลบ

ผลกระทบทางบวก เช่น เช่น เทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้เข้าใจความเป็นมนุษย์ทั้งทางกายภาพ และพฤติกรรม รวมทั้ง การเจ็บป่วยและความผิดปกติทางพันธุกรรมและพฤติกรรมได้ดียิ่งขึ้น ทำให้บุคคลได้มีโอกาสพบเห็นสังคมและวัฒนธรรมทั่วโลกที่แตกต่างกันมากขึ้น จากการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน จึงทำให้ผู้คนยอมรับแตกต่างความหลากหลายได้ดียิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็เกิดผลทางลบเกิดขึ้นตามมาจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่เหมาะสม เช่น ปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัญหาการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคนในสังคมลดลง พฤติกรรมที่ขัดต่อสังคมเกิดขึ้นอย่างมากมายและควบคุมได้ยากมากขึ้น และนับวันจะเป็นปัญหาที่เรื้อรังและรุนแรงในสังคมไทย นอกจากนี้ การที่โลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ (Aging Society) ทำให้สังคมต้องให้ความสำคัญกับการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และการเตรียมตัวของคนที่เข้าสู่วัยสูงอายุเป็นอย่างมาก ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจ สถาบันครอบครัว ชุมชน การปกครอง การจ้างงาน การศึกษา และอื่น ๆ และเกี่ยวข้องกับบุคคลทุกช่วงวัย

ดังนั้น เมื่อโลกเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน จิตวิทยาซึ่งเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพฤติกรรม และกระบวนการทางจิตของมนุษย์ย่อมต้องศึกษา พัฒนา และปรับเปลี่ยนองค์ความรู้ให้เท่าทันกับพลวัตของโลกเสมอ การขับเคลื่อนสังคมด้วยองค์ความรู้ทางจิตวิทยา จะช่วยพัฒนาคนในสังคมให้เป็นมนุษย์ที่เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวให้ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และช่วยส่งเสริมสังคมให้เกิดสันติสุข ท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายได้

กระผมรู้สึกยินดี ที่ได้จัดให้มีการประชุมทางวิชาการทางจิตวิทยา ประจำปี พ.ศ. 2562 เรื่อง “จิตวิทยากับพลวัตสังคมโลก” ขึ้น ซึ่งเป็นเวทีที่จะทำให้บุคลากรทางการศึกษาและจิตวิทยาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การเตรียมความพร้อมและสามารถปรับตัวเพื่อรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงการจัดการศึกษา การพัฒนาบุคคล และการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรแล้ว กระผมขอเปิดการประชุมวิชาการระดับชาติทางจิตวิทยา ขอให้การจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้ ประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ที่คาดหวังทุกประการ

นายแพทย์เกียรติภูมิ วงศ์รจิต

อธิบดีกรมสุขภาพจิต

คำกล่าวรายงาน

เรียน ท่านประธานในพิธีที่เคารพ และ ท่านผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการระดับชาติทางจิตวิทยาทุกท่าน กระผม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระชน พลโยธา ในฐานะประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดการประชุม ขอกราบขอบพระคุณ นายแพทย์เกียรติภูมิ วงศ์รจิต อธิบดีกรมสุขภาพจิต เป็นอย่างสูง ที่กรุณาให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมวิชาการระดับชาติทางจิตวิทยา ประจำปี พุทธศักราช 2562 ในวันนี้

ในนามของ หลักสูตร วท.บ.จิตวิทยา และ ศศ.ม. จิตวิทยาพัฒนาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เจ้าภาพ รู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้ต้อนรับทุกท่านซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ เข้าร่วมการประชุมวิชาการระดับชาติ ทางจิตวิทยา ภายใต้หัวข้อการประชุมเรื่อง "จิตวิทยากับพลวัตสังคมโลก : Psychology with Dynamic of Global Society" และได้กำหนดให้มีการนำเสนอและการประกวดผลงานทางวิชาการทั้งการนำเสนอด้วยวาจา (Oral) และการนำเสนอด้วยโปสเตอร์ (Poster)

ในปีนี้เป็นปีที่ 70 ของการก่อตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถือเป็นนิมิตหมายอันดี ในอดีตกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2489 ด้วยความช่วยเหลือขององค์การ UNESCO ได้จัดตั้ง สถาบันระหว่างชาติ สำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็กขึ้นในวิทยาลัยวิชาการศึกษา ซึ่งในปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็ก ซึ่งต่อมามีการศึกษาที่กว้างขวางมากขึ้น การได้รับโอกาสเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมวิชาการระดับชาติทางจิตวิทยาในปีนี้ จึงรู้สึกเป็นเกียรติและมีความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

ผมในนามของคณะกรรมการจัดการประชุม ขอขอบคุณ วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่าน รวมทั้ง สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย และ บริษัท เทเลเมดิกา จำกัด ที่เข้ามาร่วมจัดกิจกรรมในครั้งนี้ กระผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จากการร่วมการประชุมวิชาการระดับชาติทางจิตวิทยาในครั้งนี้ จะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงการวิชาการที่ดีต่อกันในอนาคต และบุคลากรทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจกัน เพื่อพัฒนาการศึกษาไทยและองค์ความรู้ทางจิตวิทยาให้เจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป และหวังว่าการจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้ จะบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งใจไว้ทุกประการ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คงได้มีโอกาสต้อนรับท่านในโอกาสต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระชน พลโยธา

ประธานคณะกรรมการอำนวยการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กำหนดการจัดประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติทางจิตวิทยา TNCP2019	1
แผนผังสถานที่จัดการประชุม	2
โครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติทางจิตวิทยา TNCP2019	3
รายนามคณะกรรมการจัดการประชุมวิชาการ และ รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาผลงานวิจัย	6
ประวัติประธานในพิธี	12
ประวัติองค์ปาฐก	14
ประวัติวิทยากร	20
กำหนดการและรายชื่อผลงานวิจัยที่นำเสนอแบบวาจา	38
รายชื่อผลงานวิจัยที่นำเสนอแบบโปสเตอร์	44
ผลงานวิจัยที่นำเสนอแบบวาจา	46
สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการเรียนรู้ และการศึกษา	47
- การพัฒนาการเรียนการสอนจิตวิทยาการบริการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	48
วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร	
ผู้วิจัย ดร.สมิทธิรักษ์ จันทักษ์	
- วิถีชีวิตของนกมว	59
ผู้วิจัย พงศ์ธร แสงวิภาค สุนทร แม้นสงวน ผกามาศ รัตนบุษย์ และสหชัย ชัชวาลย์	
- การเสริมสร้างความยืดหยุ่นของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้โปรแกรมการ	70
สนับสนุนอิสระด้วยตนเอง	
ผู้วิจัย วชิรินทร์ อินทร์นุ่ม และ ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ	
- การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในหมู่บ้านลับแล อำเภอสอง จังหวัดแพร่	79
ผู้วิจัย กุลนัฐ นิพัทธ์โยธิน พลอยวไล ทองรักษ์ ปองกมล สุรัตน์ รัก ชุณหากาญจน์	
ธนรัตน์ ทรงสมบูรณ์ และวิริยาภรณ์ อุดมระติ	
- การเปิดรับสื่อ และการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	88
ผู้วิจัย เฉลิมขวัญ สิงห์วี ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน พลอยวไล ทองรักษ์ สุภาณี สนธิรัตน์	
บัวทอง สว่างโสภาคกุล และสำเนียง เพชรจอม	
- หนังสือ : อิทธิพลต่อการพัฒนาการมนุษย์	101
ผู้วิจัย ธนสนันท์ วิชัยดิษฐ์ ธนรัตน์ ทรงสมบูรณ์ รัก ชุณหากาญจน์ พลอยวไล ทองรักษ์	
และ ปองกมล สุรัตน์	
- เจตคติ อิทธิบาท 4 และแรงสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงาน	112
ภายหลังการ เกษียณอายุงานของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร	
ผู้วิจัย จันทิมา คเชนทร์ชาติ และ ชาญ รัตนะพิสิฐ	

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
- ผลของกิจกรรมกลุ่มแนวพุทธแบบบูรณาการสังคหวัตถุ 4 เพื่อพัฒนาตนด้านจิตอาสา ของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระ บรมราชูปถัมภ์ ผู้วิจัย อุทาน นาคสิงห์ และ ศิริวรรณ กำแพงพันธ์	122
- อิทธิพลของผลลัพธ์ที่มีต่อการเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับ ผู้วิจัย ธนัชชา นามเลิศชัย กุลกัญญา วีระธำรงกุล ตรรกวรรณ ศุกรวิจักขณ์ ปิยนฎา รักชีพเศษ ชัชวาล เทียมถนอม และ ทรวิณ ชาลีรักษ์ตระกูล	132
สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา	146
- บทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของความยืดหยุ่นทางจิตใจ ในความสัมพันธ์ระหว่าง ความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคมในนิสิตนักศึกษา ผู้วิจัย ชญานุช ศรีจันทร์ และ กุลยา พิสิษฐ์สังฆการ	147
- การพัฒนามาตรวัดความวิตกกังวล (SCARED) ฉบับภาษาไทย (สำหรับวัยรุ่น): การศึกษา เบื้องต้น ผู้วิจัย บุญจิรา ชลธารนที และ กุลยา พิสิษฐ์สังฆการ	161
- ผลของโปรแกรมบูรณาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อ ความเครียดในสตรีมีครรภ์ไม่พึงประสงค์ ผู้วิจัย ธนเสริฐ ตั้งตรงสกุลดี พุติตา ทองอินทร์ มินศกานต์ภรกร เฉลิมบุญ มงคล ต้นสรานวัฒน์ ศรีสุนันท์ เงามาม อสุภางค์ โคตรชาติ และ ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน	173
- ประสบการณ์ทางจิตใจในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาเอก ผู้วิจัย ปณดา เหล่าธนากร และ ณัฐสุดา เต้พันธ์	181
- การพัฒนามาตรวัดความมั่นใจหมายของนักเรียนโรงเรียนกีฬา ผู้วิจัย กฤตพล รังสิยานนท์ และ ดร.สมบุญ จารุเกษมทวิ	190
- การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเอง ผู้วิจัย อธิวัฒน์ ยิ่งสูง และ ดร.สมบุญ จารุเกษมทวิ	198
- การสนับสนุนทางสังคม การรับรู้ความสามารถของตนที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะทางจิต ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้วิจัย ศภัสสร ทรงลักษณ์ และ ไพศาล แยมวงษ์	208
สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ	219
- การสนับสนุนทางสังคม การรับรู้ความสามารถของตนที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะทางจิต ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้วิจัย ศภัสสร ทรงลักษณ์ และ ไพศาล แยมวงษ์	208

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
- ปัจจัยพยากรณ์ความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัด เชียงใหม่	220
ผู้วิจัย จิตภา ดวงทิพย์ และ ภาสกร เทวียงค์	
- ความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานกับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีของ องค์การของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี	232
ผู้วิจัย บุญโรม สุวรรณพาหุ จุฑามาศ เสถียรพันธ์ และ สาโรช บริบูรณ์	
- อิทธิพลของต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและชีวิตครอบครัว การรับรู้ สุขภาพที่ส่งผลต่อความผาสุกทางใจ: กรณีศึกษาพนักงานธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่แห่ง หนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร	244
ผู้วิจัย ขวัญจิรา พันธุ์ภักดี ชวิศา แพ้ไธสง ชานิกา เอกทรงเกียรติ ฌทิพรดา เต็งเจริญ ณิชารีย์ เขียนเอี่ยม ปิยาภรณ์ หินแก้ว มณีนัทสน์ จาดป้อม ยุพารัตน์ อุ่นใจ และ ศิวกร สิทธิชัยพร	
- ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานของข้าราชการกรุงเทพมหานคร	254
ผู้วิจัย พรเทพ จันทรมล มนฤดี ช่วงฉ่ำ ธิปฏพันธ์ ยิ้มประเสริฐ เพลินพรรณ โชติพงษ์ และ ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร	
- ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน: บทบาท การเป็นตัวแปรสื่อของความไว้วางใจในผู้นำและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ	265
ผู้วิจัย ชัยชนก ชีระแนว และ อิสระ บุญญะฤทธิ์	
- การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ และความพร้อมต่อการ เปลี่ยนแปลงของพนักงานบริษัทโลจิสติกส์แห่งหนึ่ง	277
ผู้วิจัย สมรรถพงศ์ ขจรมณี และ นฤมล เพ็ชรทิพย์	
สาขาจิตวิทยาชุมชนและจิตวิทยาคลินิก	284
- การเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพ แห่งชาติ	285
ผู้วิจัย วันนิวัต เต็งสุวรรณ และ ชีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน	
- การทำงานอาสาสมัครของแกนนำชุมชนเวียงเหนือ จังหวัดเชียงราย: กรณีศึกษา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)	295
ผู้วิจัย ธนพัทธ์ จันทพิพัฒน์พงศ์ กันยธัญญ์ สุชิน ทิพวรรณ เมืองใจ จีรนันต์ ไชยงาม นอกซ์ และต้องรัก จิตบรรเทา	

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
- การศึกษาความสัมพันธ์การพึงพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การสนับสนุนทางสังคม กับความสุขของหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนหนึ่ง จังหวัดนครนายก ผู้วิจัย ปิพิชญา ศรีสมบัณฑิต ปภัสวรรณ อนันนัปปิรชัช วงษ์สนธิ รัชนีรัตน์ วงศ์กองแก้ว วริษฐา บุญจันทร์ และสิริธร นทีธร	305
- ความสุขและชีวิตการทำงานของนักจิตวิทยาคลินิกในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชผู้สูงอายุ ผู้วิจัย พนมพร พุ่มจันทร์ อรพิน สติธมน เอื้ออนุช ถนอมวงษ์ และ สุพิน พรพิพัฒน์กุล	313
- การมีส่วนร่วมในชุมชน การสนับสนุนทางสังคม และความผูกพันต่อชุมชนของหัวหน้าครัวเรือนชุมชนหนึ่งใน จังหวัดนครนายก ผู้วิจัย วราพรรณ สมกัปปัธเนสริฐ ตั้งตรงสกุลดี ปิยวรรณ ใจดี พุติตา ทองอินทร์ มินศกานต์ภรกร เฉลิมบุญ สุทธิดา ปางทิพย์อำไพ อรุณางค์ โคตรชาติ งามลัมย์ ผิวเหลือง นรุตม์ พรประสิทธิ์ และ สำเนียง เพชรจอม	324
- การเปรียบเทียบรูปแบบของสารเชิงป้องกันที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจในภาพลักษณ์ของเพศหญิงหลังการรับชมโฆษณา ผู้วิจัย กฤตย์ณรงค์ เพชรเนียม ณัฐฐา งานภคมงคล เบญจรัตน์ โภชนจันทร์ วิจิตา ไทยานันท์ อนันตพร เสนา และโมนิล เตชะวชิรกุล	332
- ทศนคติของสังคมไทยที่มีต่อเหยื่อเพศชายภายใต้ความรุนแรงในคู่ครอง ผู้วิจัย สุทธิดา ลิ้มพิทักษ์ชัย และ ชลาลัย แต่ศิลปสาดิต	344
- ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้ชีวิต การมีต้นแบบด้านจิตสาธารณะและพฤติกรรมจิตสาธารณะ ของประชากรในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัย เนตรนภา ฐปหอม และ ศิริวรรณ กำแพงพันธ์	354
- การศึกษารูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมเชิงวัตถุ ผู้วิจัย ธันวาท ภูผาทรงธรรม ศรัณยวิชัย ชินวงษ์ อติติยา อินโพธิ์ ชัชวาล เทียมถนอม และพระวิณ ขาลิรักษ์ตระกูล	364
ผลงานวิจัยที่นำเสนอแบบโปสเตอร์	376
- ผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning วิชาจิตวิทยาสำหรับครู ที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้วิจัย ประสาร ศรีพงษ์พลิต	377
- ทำนายนายการใช้กระบอกน้ำในมหาวิทยาลัยโดยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ผู้วิจัย อรุช ปทุเทวาภิบาล	388

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
- การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องทฤษฎีการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผู้วิจัย ปาริญา ราพา	399
- การพัฒนาการให้การศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผู้วิจัย กรวิกา สุวรรณกุล	407
- ผลของโปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี ผู้วิจัย วิษณุภาส แก้วมณี ธิติ ตั้งจันทร์แสงศรี เกล้าเกตุกาญจน์ ประจันตวนิช สิริกร ลิขิตสัมพันธ์ จาตุพงศ์ ผสมทรัพย์ และ ฉัฐวิณณ์ สิทธิศิริอรธร	416
- ผลของการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางเพื่อลดความเครียดในการเรียน วิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ผู้วิจัย พชรกร ประจงจิต และ วิภาพร ตันทสวัสดิ์	427
- การพัฒนาโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็ก วัยเรียน ผู้วิจัย พิมพ์กา ตันสุวรรณ และ ดร.ณัฐสุตา เต็มพันธ์	438
- อิทธิพลของรูปแบบการถอยหลังต่อความจำขณะทำงาน ผู้วิจัย ปณัญญ์ ตรีพงศ์ไพศาล ฐานิดา ชุณหภมลรักษ์ สุชาติา เจริญสุข ธนัชชา แซ่แต้ และ บุรชัย อัสวทวีบุญ	448
- อิทธิพลของรูปแบบการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up และ banner ในสื่อวิดีโอ ออนไลน์ที่มีต่อการจดจำตราสินค้าและความชื่นชอบตราสินค้า ผู้วิจัย กรกมล ฉายแก้ว ปาลิรัฐ สมศรีมี กาญจนา ทาแว่น เหมวดี โภคสวัสดิ์ และ โมนิล เตชะวชิรกุล	458
- อิทธิพลของความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเว็บไซต์และแบนเนอร์โฆษณาที่มีต่อการจำ และทัศนคติเกี่ยวกับแบนเนอร์โฆษณา ผู้วิจัย มนศิริ พรพถุณพันธ์ุ พรสวรรค์ ศิริจำปา กมลนันธ์ จิรารัตน์ มาลีสา การประกอบ และ จารุวรรณ สกุลคุ	470
- รูปแบบของการรีวิวที่ส่งผลต่อความตั้งใจจองห้องพักโรงแรมออนไลน์ ผู้วิจัย อารยา ตำบลัน มัทนียา บุตติวงศ์ กันติรา หงสกุล กัลยกร พัฒนมาศ ทิชาพร คำพิภาค และ ชลาลัย แต่ศิลปะสาธิต	483
- อิทธิพลของสีและอารมณ์ที่มีผลต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยงโดยใช้ Balloon Analogue Risk Task ผู้วิจัย อริศรา กอรัม ปณิดา คติการ เทียนพร มณีขาว และ เกียรติศักดิ์ จังเจริญจิตต์กุล	494

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

- ต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกกับวิธีเผชิญความเครียดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี 506
- ผู้วิจัย อัจจิมา ขวัญทอง ธนพล จันทพร ศิริมา จิรมรัมย์ จุฑามาศ มีสา
ศุภาพิชญ์ เสียงหวาน และ ณัฐวิณัฏ์ สิทธิศิริอรธร

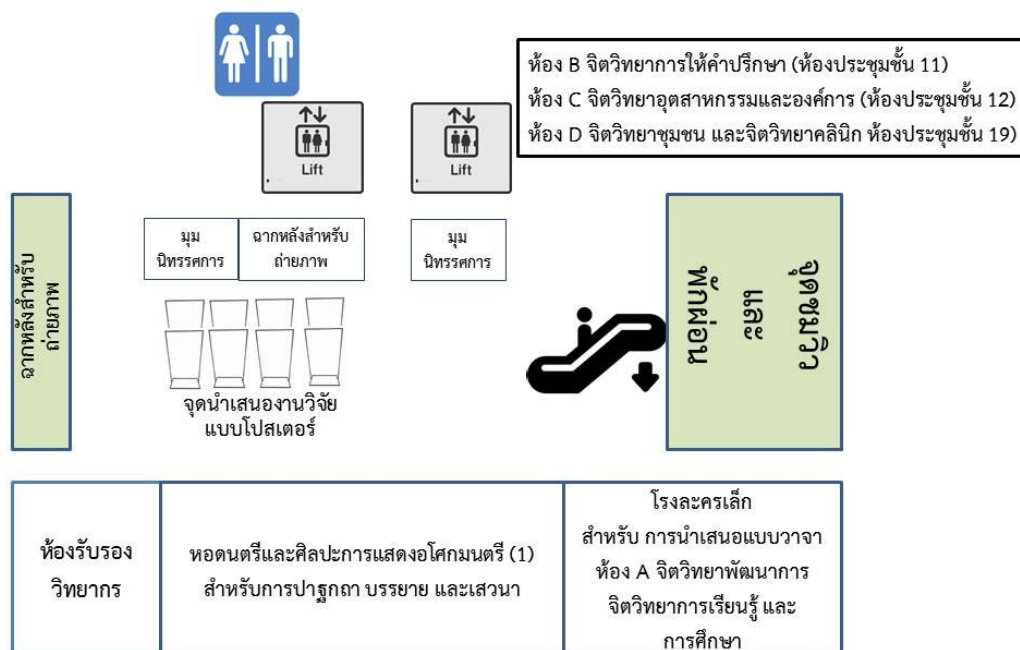
กำหนดการ

โครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติทางจิตวิทยา "จิตวิทยากับพลวัตสังคมโลก"

ณ หอดนตรีและศิลปะการแสดงอโศกมนตรี อาคารนวัตกรรม : ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วันที่ 24 มิถุนายน 2562

- 08.30-09.00 น. ลงทะเบียน
- 09.00-09.30 น. ประธานโครงการ กล่าวรายงานต่อ ประธานในพิธี
นายแพทย์เกียรติภูมิ วงศ์รจิต อธิบดีกรมสุขภาพจิต
ประธานในพิธีบรรยายพิเศษ "ความสำคัญของจิตวิทยาในสังคมปัจจุบัน"
- 09.30-10.30 น. ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสังคมโลกในมุมมองทางจิตวิทยา
โดย รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี
ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
- 10.30-10.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 10.45-12.00 น. เสวนา เรื่อง สังคมไทยได้อะไรจากงานวิจัยทางจิตวิทยา
วิทยาการ
- 1) ดร.ชัตติยา รัตนติลก
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม
 - 2) ดร.จิตติพัฒน์ พิษุญธาตพงศ์
ประธานเจ้าหน้าที่บริหารฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ โรงพยาบาลในเครือบางปะกอก
 - 3) คุณศิริลักษณ์ มีมาก
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ
 - 4) ดร.สรยุทธ รัตนพจนารถ
สมาชิกผู้ก่อตั้ง "กลุ่มจิตวิวัฒน์"
ดำเนินรายการโดย รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวิทย์ สิริศิริอรธร
- 12.00-13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00-14.00 น. เสวนา เรื่อง การพัฒนาบัณฑิตจิตวิทยาในมุมมองหลากหลายมิติ
วิทยาการ
- 1) คุณบุษบา เจนมธุกร
รองประธานฝ่ายทรัพยากรบุคคล กลุ่มบริษัท เอไอจี ประเทศไทย
 - 2) พันตแพทย์หญิงกัญจน์ภัสสร สุริยาแสงเพ็ชร
CEO ผู้ก่อตั้งสตาร์ทอัพ "Ooca" บริษัท เทเลเมดิกา จำกัด
แอปพลิเคชันในการพบแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยาผ่านวิดีโอคอล
 - 3) คุณพิริยาภรณ์ สุวรรณเดมีย์
นักจิตวิทยาพัฒนาการ ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลเด็กสมิติเวช
ดำเนินรายการโดย อาจารย์ ดร.สุพัทธ แสนแจ่มใส
- 14.00-14.30 น. การนำเสนอผลงานวิจัยแบบโปสเตอร์ (Poster Presentation)
พักรับประทานอาหารว่าง
- 14.30-16.15 น. การนำเสนอผลงานวิจัยแบบวาจา (Oral Presentation)
- 16.15-16.30 น. พิธีมอบรางวัลการนำเสนอผลงานวิจัยดีเด่น
ประธานโครงการ กล่าวปิดการประชุมวิชาการ
- หมายเหตุ : กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

แผนผังสถานที่จัดการประชุม

โครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติทางจิตวิทยา ประจำปี พ.ศ. 2562
 “จิตวิทยากับพลวัตสังคมโลก”

Thailand National Conference on Psychology (TNCP 2019)
 “Psychology with Dynamic of Global Society”

วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2562

ณ หอดนตรีและศิลปะการแสดงอโศกมนตรี อาคารนวัตกรรม : ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

หลักการและเหตุผล

สังคมโลกมีลักษณะเป็นพลวัตที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก เช่น การใช้ชีวิตอยู่ในโลกยุคดิจิทัล (Digital Age) กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) การเผชิญกับสังคมสูงอายุ (Aging Society) และอื่นๆ ทุกอย่างที่กำลังมาล้นเป็นไปอย่างรวดเร็ว เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น และมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของบุคคลหลากหลายมิติ

ในโลกยุคดิจิทัล ซึ่งเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์แทบทุกด้านและอำนวยความสะดวกให้มนุษย์มหาศาล เช่น เทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้เข้าใจความเป็นมนุษย์ทั้งทางกายภาพและพฤติกรรม รวมทั้ง เข้าใจการเจ็บป่วยและความผิดปกติทางพันธุกรรมและพฤติกรรมได้ดีขึ้น ส่วนในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้บุคคลได้มีโอกาสพบเห็นสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมากขึ้น เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศก็มีส่วนช่วยให้สังคมโลกมีความใกล้ชิดกันจนเป็นเสมือนหมู่บ้านเดียว จากการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน จึงทำให้คนยอมรับความหลากหลายได้ดียิ่งขึ้น แต่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้เกิดปัญหาตามหลายประการ เช่น ปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัญหาการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคนในสังคมลดลง ปัญหาภาพหรือคลิปวิดีโอที่เผยแพร่ตามสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นต้นแบบที่ไม่เหมาะสม และควบคุมได้ยาก ปัญหาการติดเกมส์และติด Social Network เป็นปัญหาที่เรื้อรังและรุนแรงในสังคมไทย ทำให้ส่งผลเสียตามมา เช่น เสียการเรียน เสียสุขภาพกายและจิต เกิดอารมณ์ก้าวร้าว พฤติกรรมที่ขัดต่อสังคม การขาดการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง เป็นต้น

นอกจากนี้ การที่โลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ (Aging Society) สัดส่วนของประชากรวัยเด็กจะลดลงในขณะที่ผู้สูงอายุจะมีมากขึ้น แม้รัฐบาลจะให้ความสำคัญกับการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การจัดสวัสดิการสังคม และการเตรียมตัวของคนที่เข้าสู่วัยสูงอายุเป็นอย่างมาก แต่ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยเป็นปัญหาในหลายมิติและมีความซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นระบบเศรษฐกิจ สถาบันครอบครัว ชุมชน การปกครอง การจ้างงาน การศึกษา และอื่น ๆ ก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน มุมมองที่มีต่อสังคมสูงอายุจึงมิใช่เป็นเรื่องของผู้สูงอายุเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมทุกระบบ และบุคคลทุกช่วงวัย

ดังนั้น เมื่อโลกเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน จิตวิทยาซึ่งเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพฤติกรรมและกระบวนการทางจิตของมนุษย์ย่อมต้องศึกษา พัฒนา และปรับเปลี่ยนองค์ความรู้ให้เท่าทันกับพลวัตของโลกเสมอ และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง การขับเคลื่อนสังคมด้วยองค์ความรู้ทางจิตวิทยา จะช่วยพัฒนาคนในสังคมให้เป็นมนุษย์ที่เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวให้ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และช่วยส่งเสริมสังคมให้เกิดสันติสุข ท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายได้

ในปี พ.ศ. 2562 เครือข่ายกับสถาบันการศึกษาชั้นนำด้านจิตวิทยาของประเทศไทย 6 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงได้มอบหมายให้หลักสูตร วท.บ. จิตวิทยา และ ศศ.ม. จิตวิทยาพัฒนาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นเจ้าภาพหลักในการจัดประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติทางจิตวิทยา (TNCP 2019) ขึ้น ภายใต้หัวข้อว่า "จิตวิทยากับพลวัตสังคมโลก" โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และเครือข่ายทางวิชาการของคณาจารย์ บุคลากร และนิสิตนักศึกษา และเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ทางจิตวิทยา เพื่อนำไปปรับใช้กับพลวัตของสังคมโลกได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์การเรียนรู้ทาง วิชาการด้านจิตวิทยาและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การพัฒนาความรู้ด้านจิตวิทยา
2. เพื่อสร้างเครือข่ายของผู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาการด้านจิตวิทยา ทั้งในส่วนของสถาบัน อาจารย์ ผู้ปฏิบัติงาน นิสิตนักศึกษา หรือผู้ที่สนใจ ให้เกิดความก้าวหน้าทางศาสตร์ด้านจิตวิทยา
3. เพื่อเผยแพร่ผลงานและบริการวิชาการของหลักสูตร วท.บ. จิตวิทยา และ ศศ.ม. จิตวิทยาพัฒนาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์การเรียนรู้ทาง วิชาการด้านจิตวิทยาและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การพัฒนาความรู้ด้านจิตวิทยาต่อไป
2. คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และนิสิตนักศึกษาได้เผยแพร่ผลงานวิจัยในเวทีประชุม วิชาการระดับชาติ
3. เป็นการสร้างเครือข่ายของผู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาการด้านจิตวิทยา ทั้งในส่วนของสถาบัน อาจารย์ ผู้ปฏิบัติงาน นิสิตนักศึกษา หรือผู้ที่สนใจ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าทางศาสตร์ด้านจิตวิทยา
4. เป็นการเผยแพร่ผลงานและบริการวิชาการของหลักสูตร วท.บ. จิตวิทยา และ ศศ.ม. จิตวิทยาพัฒนาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. การนำเสนอผลสรุปจากการประชุมต่อผู้บริหารประเทศ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อ ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านศาสตร์ทางจิตวิทยาไปในทิศทางที่ดีขึ้น

ผู้รับผิดชอบ

คณาจารย์และนิสิต หลักสูตร วท.บ. จิตวิทยา และ ศศ.ม. จิตวิทยาพัฒนาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กำหนดการและสถานที่

วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2562 ณ หอดนตรีและศิลปะการแสดงอโศกมนตรี อาคารนวัตกรรม : ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติทางจิตวิทยา ประจำปี พ.ศ. 2562
 “จิตวิทยากับพลวัตสังคมโลก”
 Thailand National Conference on Psychology (TNCP 2019)
 “Psychology with Dynamic of Global Society”

ผู้เข้าร่วมโครงการ

ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 200 คน ประกอบด้วย

1. นายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัย และผู้บริหารมหาวิทยาลัย
2. ผู้บริหารในกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา
3. คณาจารย์และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา
4. ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน
5. ผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรที่เป็นแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัยสาขาจิตวิทยาและสาขาที่เกี่ยวข้อง
6. ผู้สนใจทั่วไปและสื่อมวลชน
7. นิสิตนักศึกษาทุกระดับ

การส่งผลงานวิจัย

ส่งผลงาน/บทคัดย่อ	1 กุมภาพันธ์ 2562 – 15 พฤษภาคม 2562
แจ้งผลการคัดเลือกผลงาน	30 พฤษภาคม 2562
ส่งบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์ภายใน	15 มิถุนายน 2562

คำสั่งคณะมนุษยศาสตร์

ที่ 106/2562

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติทางจิตวิทยา

เพื่อให้การดำเนินการโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติทางจิตวิทยา เรื่อง “จิตวิทยากับพลวัตสังคมโลก” Thailand National Conference on Psychology (TNCP 2019) “Psychology with Dynamic of Global Society” ในวันที่ 24 มิถุนายน 2562 ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 36 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2559 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการโครงการฯ ดังนี้

คณะกรรมการอำนวยการ

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ที่ปรึกษา
คณบดีคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ที่ปรึกษา
หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ที่ปรึกษา
หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ที่ปรึกษา
หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยา บรรณารักษศาสตร์ ภูมิศาสตร์	ที่ปรึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	
หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระชน พลโยธา	ประธาน
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัฐวิณ สิริธีรอรธ	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิธัญญา วัฒนโณ	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล	กรรมการ
อาจารย์ ดร.ชาญ รัตนะพิสิฐ	กรรมการ
อาจารย์ ดร.สุพัทธ แสนแจ่มใส	กรรมการ
อาจารย์ ดร.ชญญา ลีศัตร์พ่าย	กรรมการ
อาจารย์ ดร.ภิญญาพันธ์ เพี้ยซ้าย	กรรมการ
อาจารย์ชญานุช ลักษณะวิจารณ์	กรรมการและเลขานุการ
อาจารย์ดารวันต์ รักสัตย์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสุภาวดี เปล่งเสียง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

- มีหน้าที่**
1. ให้คำแนะนำปรึกษาและสนับสนุนการจัดโครงการฯ
 2. รับผิดชอบในการดำเนินการโครงการฯ ให้เป็นไปตามคณะกรรมการอำนวยการกำหนด
 3. จัดทำโครงการฯ ขออนุมัติโครงการฯ และเสนอแต่งตั้งอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ

กองบรรณาธิการจัดทำรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติทางจิตวิทยา ประจำปี พ.ศ. 2562

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย กัญจนวงศ์	มหาวิทยาลัยมหิดล (เกษียณอายุราชการ)
2. ดร.วิลาสินี ชัยสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
3. รองศาสตราจารย์ ดร.นิธิพัฒน์ เมฆขจร	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
4. รองศาสตราจารย์ ดร.นันทา สุรักษา	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร แยมินิล	มหาวิทยาลัยมหิดล
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
7. ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
8. รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร ฉัตรสุกกุล	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
9. รองศาสตราจารย์ ดร. บังอร โสฬส	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
10. รองศาสตราจารย์ ดร. ศจีมาจ ณ วิเชียร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
11. รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัก	มหาวิทยาลัยพะเยา
12. รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เกษียณอายุราชการ)
13. รองศาสตราจารย์ ดร. สุชีรา ภัทรายุตวรรตน์	มหาวิทยาลัยมหิดล
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กฤษฎา ตั้งชัยศักดิ์	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ ฉายวิมล	มหาวิทยาลัยบูรพา
16. อาจารย์ ดร. จิระสุข สุขสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
17. อาจารย์ ดร. บุญโรม สุวรรณพาหุ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดลดาว ปุณณานนท์	มหาวิทยาลัยบูรพา
19. อาจารย์ ดร. สมชาย เตียวกุล	วิทยาลัยเซนต์หลุยส์
20. อาจารย์ ดร. สันตติ พรประเสริฐมานิต	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อาจารย์พิเศษ)
21. ดร.จารุณี แซ่ตั้ง	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา
22. อาจารย์ ดร.เมธี วงศ์วีระพันธุ์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
23. ดร.ไตรภพ จตุรพาณิชย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
24. อาจารย์ ดร.วิภาพร ตันทสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิตา มณีมัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

26. อาจารย์ ดร.หทัยรัตน์ อ่วมน้อย	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
27. อาจารย์ ดร.นิรันดร์ เงินแย้ม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนต์พัฒน์ อนุศักดิ์เสถียร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
29. อาจารย์ ดร.นัฐพร โอภาสานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
30. อาจารย์ ดร.สรียา โชติธรรม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานดา จันทร์แย้ม	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
32. อาจารย์ ดร.นิตยา ทวีชีพ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
33. รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.หญิง ดร.สุขอรุณ วงษ์ทิม	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
34. ดร.ภัทรวรรณ สุขยิธัญ	โรงพยาบาลศรีธัญญา
35. อาจารย์ ดร.อุรปริย์ เกิดในมงคล	มหาวิทยาลัยศิลปากร
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญญัติ ยงย่วน	มหาวิทยาลัยมหิดล
37. อาจารย์ ดร.นงนุช โรจนเลิศ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
38. อาจารย์ ดร.วินัส ศรีศักดิ์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
39. รองศาสตราจารย์ขวณีย์ พงศาพิชญ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
40. อาจารย์ ดร.พรรณวดี สมกิตติกานนท์	วิทยาลัยเซนต์หลุยส์
41. อาจารย์ ดร. ธนยศ สุมาลย์โรจน์	มหาวิทยาลัยมหิดล
42. อาจารย์ ดร.เจนจิรา เจนจิตรวาณิช	มหาวิทยาลัยมหิดล
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท. ดร.สฤณี สืบพงษ์ศิริ	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
44. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตรภัทร	วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ (เกษียณอายุราชการ)
45. รองศาสตราจารย์ ประณต คำฉิม	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต (เกษียณอายุราชการ)
46. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิดา จุลวนิชย์พงษ์	มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ตีรกานันท์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐ วัฒนพานิช	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรัชญา ปิยะมโนธรรม	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
4. รองศาสตราจารย์ ดร. มานิกา วิเศษสาร	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล กฤชศุภหพันธ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
6. รองศาสตราจารย์ ดร. อริสา สำรอง	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
7. รองศาสตราจารย์ ดร. ศรีสมร สุริยาศิน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
8. รองศาสตราจารย์ ดร. อำไพ เกียรติชัย	มหาวิทยาลัยรามคำแหง

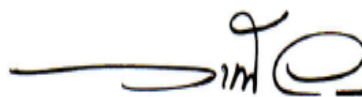
9. อาจารย์ ดร. อุมารณ สุขารมณ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณระพี สุทธิวรรณ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
11. รองศาสตราจารย์ ดร. อรัญญา ตัญค์มณี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี วัฒนทกโกศล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
13. อาจารย์ ดร.นิปัทม์ พิษณุโยธิน	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
14. อาจารย์ ดร.ประพิมพ์า จรัสรัตนกุล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
15. อาจารย์ ดร.พนิดา เสือวรรณศรี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
16. อาจารย์ ดร.สมบุญ จารุเกษมทวี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
17. อาจารย์ ดร.สุกัลลค์ ลวดลาย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
18. อาจารย์ ดร.กฤษณ์ อริยะพุทธิพงศ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุลยา พิธิษฐ์สังฆการ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐสุดา เต้พันธ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชูพงศ์ ปัญจมะวัต	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
22. อาจารย์ ดร.จิรภัทร รวีภัทรกุล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
23. อาจารย์ ดร. ทิพย์นภา หวนสุริยา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
24. อาจารย์ ดร. วรัญญ กองชัยมงคล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัชรภรณ์ บุญญศิริวัฒน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
26. อาจารย์ ดร.หยกฟ้า อิศรานนท์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
27. อาจารย์ ดร. อภิษฎา ไชยวุฒิกรณวานิช	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชัชวาล เทียมถนอม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
29. อาจารย์ ดร. จารุวรรณ สกุลคู	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
30. อาจารย์ ดร. รัชนีวรรณ วณิชถนอม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
31. รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐวิณ สิริศิริอรอด	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิธัญญา วัฒนโณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
34. อาจารย์ ดร. ชัญญา ลีศัตร์พ่าย	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
35. อาจารย์ ดร. ภิญญาพันธ์ เพี้ยชัย	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

36. รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา ประเสริฐสิน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
39. ศาสตราจารย์ ดร. ชูชัย สมितिไกร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
40. อาจารย์ ดร. ทศนีย์ หอมกลิ่น	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อีรพรรณ อีระพงษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิมพ์ชนก เครือสุคนธ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีรพรรณ วงศ์ปิ่นเพชร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสรี ใหม่จันทร์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
45. อาจารย์ ดร. กุลวดี ทองไพบูลย์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
46. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยันต์ สกลศรีประเสริฐ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
47. อาจารย์ ดร. ญฐวัฒน์ ล่องทอง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวุฒิ อรินทร์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
49. อาจารย์ ดร. ภาสกร เทวพิพงค์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
50. อาจารย์ ดร. แสงเดือน ยอดอัญมณีวงศ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
51. อาจารย์ ดร. อารยา ผลธัญญา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
52. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อิสระ บุญญะฤทธิ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
53. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพิน สติรมน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
54. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตรีหญิง ดร. พนมพร พุ่มจันทร์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
55. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์วัลย์ สุรินยา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
56. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวอากาศโทหญิง ดร.งามสมัย ผิวเหลือง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
57. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
58. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมขวัญ สิงห์วี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
59. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัก ชุณหกาญจน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
60. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพทินนา สมุทรานนท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
61. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ถวัลย์ เนียมทรัพย์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
62. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตติกรณ์ จงวิศาล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
63. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศยามล เอกะกุลนันต์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

64. อาจารย์ ดร.สายทิพย์ เหล่าทองมีสกุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
65. อาจารย์ ดร.เอื้ออนุช ถนอมวงษ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
66. อาจารย์ ดร.นรุตม์ พรประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
67. อาจารย์ ดร.วรางคณา โสমনันทน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- มีหน้าที่**
1. พิจารณาคัดเลือกและประเมินบทความวิจัยเพื่อตอบรับให้เข้าร่วมนำเสนอผลงาน
 2. พิจารณาตรวจสอบบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อจัดทำรูปเล่ม
 3. นำบทความมาจัดหมวดหมู่ และพิมพ์ให้เป็นรูปแบบเดียวกัน กลั่นกรอง วางลำดับจัดทำเป็น proceedings
 4. เป็นผู้ทรงคุณวุฒิประจำห้องเพื่อตัดสินผลการนำเสนอผลงานวิจัยแบบวาจา และแบบโปสเตอร์ดีเด่น

สั่ง ณ วันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2562

(อาจารย์ ดร.วาณี อรรถज्ञ์สาธิต)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

นายแพทย์เกียรติภูมิ วงศ์รจิต
ประธานในพิธี

ตำแหน่งปัจจุบัน
ประวัติการศึกษา

อธิบดีกรมสุขภาพจิต

- คณะแพทยศาสตร์รามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ปี 2529
- วุฒิบัตรจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ กรมการแพทย์ ปี 2533
- อนุมัติบัตรเวชศาสตร์ป้องกันแขนงสุขภาพจิตชุมชน ปี 2547
- รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปี 2533
- Mental Health Policy and Planning มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ ปี 2538
- หลักสูตรการบริหารโรงพยาบาล คณะแพทยศาสตร์รามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ปี 2540
- นักบริหารการแพทย์และสาธารณสุขระดับสูง กระทรวงสาธารณสุข ปี 2546
- หลักสูตรนักบริหารระดับสูง รุ่น 46 สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน ปี 2548
- นักบริหารระดับสูงผู้บริหารการสาธารณสุข (นบส 2) รุ่นที่ 1 ปี 2552
- Senior Executive Programme ณ London Business School ประเทศอังกฤษ ปี 2552
- หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.รุ่นที่ 55)
- สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ปี พ.ศ. 2555-2556

ประวัติการทำงาน

- นายแพทย์ประจำโรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี
- นายแพทย์ประจำโรงพยาบาลนิตติจิตเวช
- รองผู้อำนวยการฝ่ายการแพทย์ โรงพยาบาลศรีธัญญา ปี 2538-2539
- ผู้ช่วยอธิบดีกรมสุขภาพจิต ปี 2539-2540
- ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนิตติจิตเวช ปี 2540-2545
- ผู้อำนวยการสถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ ปี 2545-2547
- ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศรีธัญญา ปี 2547-2551
- รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต
- ตั้งแต่ 9 ธันวาคม 2551 – 30 กันยายน 2556
- ผู้ตรวจตราการกระทรวงสาธารณสุข
- ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2556 – 30 กันยายน 2559
- รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2559 – 30 กันยายน 2560
- อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก
- 1 ตุลาคม 2560 – 30 กันยายน 2561
- อธิบดีกรมสุขภาพจิต 1 ตุลาคม 2561 – ถึงปัจจุบัน

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี
ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

องค์ปาฐก

การศึกษา

- 1) 2526 มัธยมศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
- 2) 2532 แพทยศาสตรบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 3) 2538 วุฒิบัตรผู้เชี่ยวชาญ กุมารเวชกรรม ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 4) 2549 Certificate in Adolescent Medicine (ผู้เชี่ยวชาญด้านวัยรุ่น) UCSF รัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นที่สำคัญ

- I. 2544 Conduct Clinical Trials , Research Center, University of Medicine and Dentistry of New Jersey Medical School , USA
- II. 2549 Certificate in Family Planning Counseling in Adolescent, New Generation center, Sanfrancisco General Hospital California USA

III. 2550 Certificate in Outcome Mapping VECO BAHLI INDONESIA.

IV. 2557 Certificate in Advanced Management Program 3, College of Management, Mahidol University V. 2558 หลักสูตรธรรมาภิบาลทางการแพทย์สำหรับผู้บริหารระดับสูง สถาบันพระปกเกล้า และแพทยสภา

VI. 2559 หลักสูตรผู้บริหารระดับสูงสื่อมวลชน สถาบันอิศรา

VII. 2560 หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรความมั่นคงชั้นสูง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หน้าที่การงานในอดีต

III. 2550-3 หัวหน้าหน่วยกุมารเวชศาสตร์สังคมและวัยรุ่น สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

IV. 2543-53 อาจารย์กุมารแพทย์ สถาบันร่วมผลิตแพทย์มหาวิทยาลัยรังสิต

V. 2554-6 อนุกรรมการด้านเด็กและเยาวชนในวุฒิสภา

VI. 2555- 2559 ประธานคณะทำงานแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ

VII. 2555-6 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภาวิชาชีพข่าววิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย

VIII. 2550-2554 ที่ปรึกษา คณะอนุกรรมการดูแลสุขภาพวัยรุ่น ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย

IX. ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย

X. อดีตผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว สองสมัย

ปัจจุบันทำงานดำรงตำแหน่ง

2553- ปัจจุบัน ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล (วาระสมัยที่ 2 ติดต่อกัน 8 ปี)

2557- ปัจจุบัน กรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

2558- ปัจจุบัน อนุกรรมการขับเคลื่อนงานจัดการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมอง สำนักงานบริการและพัฒนาองค์ความรู้ (BBL)

2559-ปัจจุบัน ประธานคณะทำงานมาตรฐานอาชีพสาขาอาชีพผู้ดูแลเด็ก ของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)

2559- ปัจจุบัน ที่ปรึกษานุกรณาธิการปฏิรูปการศึกษาในสภาขับเคลื่อนการปฏิรูป

2559- ปัจจุบัน กรรมการมูลนิธิธรรมาภิบาลไม่สับสน

2559- ปัจจุบัน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

2559- ปัจจุบัน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสายการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สมศ.

2560 กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขากายภาพและสาธารณสุข

2560 คณะอนุกรรมการดำเนินการศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ระบบพฤติกรรมไทย(ศท.) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

2560 ประธานคณะกรรมการจัดทำข้อเสนอการจัดตั้งศูนย์พัฒนาระบบวิจัย และนวัตกรรมด้านพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

2560 คณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นกรุงเทพมหานคร สำนักอนามัย

2560 คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (คณะอนุกรรมการเด็กเล็ก) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

2561 ปัจจุบัน ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

ตำแหน่งวิชาการต่างประเทศ

I. สมาชิกสมาคมแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัยรุ่น สหรัฐอเมริกา(Society for Adolescent Health and Medicine)

II. สมาชิกขององค์กรนานาชาติด้านวัยรุ่น สนับสนุนขององค์การอนามัยโลก (International Association for Adolescent Health)

III. Regional advisory board Of International Epidemiological Association of South-East Asia region

IV. Editorial Board of Indian Public Health Journal

V. Chairman of Scientific session. Child and Adolescent Health. In 11th South East Asia Regional Scientific meeting of the International Epidemiological Association. Pokhara, Nepal 2013.

VI. Chairman of the Master class Adolescent Medicine. In the 3rd Global Congress for Consensus in Pediatrics and Child Health. February 2014.

VII. Organizing secretary of the 12th Regional of SEARO International Epidemiological Association International Conference with 2nd Annual conference of The Journalist and Writers Foundation

ผลงานวิชาการ หนังสือ และบทความวารสาร paper วิจัย

1. สุริยเดว ทรีปาตี ฝากอนาคตเด็กไทย แผนงานสุขภาวะเด็กและเยาวชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้าง เสริมสุขภาพ 2550

2. สุริยเดว ทรีปาตี วันรุ่นกับเพศสัมพันธ์ เอกสารวิชาการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้าง เสริมสุขภาพ 2550

3. สุริยเดว ทรีปาตี กลยุทธ์การสร้างคุณภาพวัยรุ่นไทย (Developmental Asset) เอกสารวิชาการคลินิกเพื่อนวัย ทิน สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้าง เสริมสุขภาพ 2550.

4. สุริยเดว ทรีปาตี สมุดนโยบายเพื่อเด็กและเยาวชน เรื่องทุกขภาวะสู่ 'สุขภาวะ'ของเด็กและเยาวชนได้อย่างไร สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ 2549.

5. สุริยเดว ทรีปาตี Communication with Adolescent and their parents ในปัญหาโรคเด็กที่พบบ่อย บรรณาธิการ ศิริศุภลักษณ์ สิงคาลวณิช ชัยสิทธิ์ แสงทวีสิน สมจิต ศรีอุดมขจร สมใจ กาญจนางศ์กุล หน้า 21-25 2549.

6. สุริยเดว ทรีปาตี Reproductive Health and Common problem in Adolescent ในปัญหาโรคเด็กที่พบบ่อย บรรณาธิการ ศิริศุภลักษณ์ สิงคาลวณิช ชัยสิทธิ์ แสงทวีสิน สมจิต ศรีอุดมขจร สมใจ กาญจนางศ์กุล หน้า 55 -63 2551.

7. สุริยเดว ทรีปาตี เครื่องมือสำรวจต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนไทย เอกสารประชุมวิชาการ การพัฒนา สติปัญญาเด็กไทย ครั้งที่ 5 IQ/EQ หน้า 3-11, 2551.

8. สุริยเดว ทรีปาตี ชรินทร์ เจียมสัจจะมงคล ปรียานุช โชคธนะวิชย์ โครงการนาร่องการปรับลดพฤติกรรมกินหวานในอาหารว่าง และเครื่องดื่มของเด็กนักเรียนประถมปลาย สังกัดกรุงเทพมหานคร

9. สุริยเดว ทรีปาตี รายงานวิจัย เรื่องเครื่องมือวัดคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยทั่วไป แผนงานสุขภาวะเด็กและ เยาวชน สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ 2550.

10. สุริยเดว ทรีปาตี , สุนทรี รัตนชูเอก โรคอ้วนในเด็ก แนวทางการป้องกัน ดูแลรักษา และฟื้นฟูพิมพ์ครั้งที่ 1 โรง พิมพ์ชัยเจริญ มิถุนายน 2551.

11. สุริยเดว ทรีปาตี ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย. พิมพ์ครั้งที่7 โรงพิมพ์เดือนตุลา.

12. หนังสือนิทานน้ำชากับแก๊งขนม สำหรับเด็กปฐมวัย 2550.

รางวัลที่ได้รับ

ปี 2551 ชำราชการดาวเด่น กรมการแพทย์ กระทรวง สาธารณสุข

ปี 2552 โล่ บุคคลที่ให้การสนับสนุนงานด้านเยาวชนดีเด่น จาก รมต. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์

ปี 2553 โล่ บุคคลดีเด่นและยอดเยี่ยมในการป้องกัน และส่งเสริมภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติด จากฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล

ปี 2554 ได้รับรางวัลเกียรติยศนานาชาติด้านวัยรุ่น International Chapter Adolescent Recognition Award (Northern Hemisphere 2011) ในการประชุมนานาชาติแพทย์เฉพาะทางวัยรุ่น ณ กรุง ซีแอตเทิล ประเทศสหรัฐอเมริกา

ปี 2554 ชูตสันติภาพสากล (UPF)

ปี 2554 โล่บุคคลดีเด่น ในงานสร้างคนสร้างชาติ ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี 2555 รางวัล คนดีศรีแผ่นดิน จากฯพณฯ ชวน หลีกภัย

ปี 2555 โล่ บุคคลตัวอย่างของแผ่นดิน ปี2555 ด้านสร้างคุณประโยชน์ให้แผ่นดินด้านเยาวชนและครอบครัว จาก ฯพณฯ องคมนตรี

ปี 2555 เชื้อพระราชนัดดา ด้านการพัฒนาเด็กและสตรี จากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตตามาตุ

ปี 2556 บุคคลตัวอย่าง คนดี คิดดี สังคมดี ตามรอยพระยุคลบาท ประจำปี จากฯพณฯ องคมนตรี

ปี 2557 รางวัล ธรรมลักษณ์ศิลา ประจำปี 2557 เป็นบุคคลผู้ทำประโยชน์ต่อสังคม
ประเทศไทยและศาสนา จากผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ปี 2557 แต่งตั้งเป็นรองศาสตราจารย์ (Associate Professor) โดยสภามหาวิทยาลัยมหิดล
ได้รับการพิจารณาวิธี พิเศษ (ข้ามจากอาจารย์ขึ้นเป็น รศ.โดยตรง)

ปี 2558 โล่รางวัลและCertificate จากสหประชาชาติ (ประจำประเทศไทย) ในการร่วมจัด
National Training on Youth Volunteerism and Empowerment Using Media Technology to
Promote the Sustainable Water Campaign United Nations Conference Center

ปี 2559 พนักงานมหาวิทยาลัยดีเด่นสายวิชาการ (ระดับรางวัลเดียวกับครูทองคำ)
มหาวิทยาลัย มหิดล

ปี 2560 ประดับเครื่องหมายพลร่มสัมพันธ์กิตติมศักดิ์ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ หลักสูตร
บริหารจัดการความ มั่นคงขั้นสูง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

ปี 2561 ได้เข็มเชิดชูเกียรติชนาภิบาล

วิทยากรรับเชิญนานาชาติ

2011 International Epidemiology Association membership (Oxford Journal)

2011 Peer reviewer for Implement strategy of Adolescent Health for WHO from
John Hopkins University

2012 Steering Committee of 10th World International Association for Adolescent
Health congress Istanbul Turkey in 2013.

2013 Oral presentation, Life Assets Positive Model in Secondary school
Thailand. World Congress of Society for Adolescent Health and Medicine, Atlanta USA.

2014 Plenary Talk Speaker. Adolescent Neurodevelopment; clinical implication
aspect, in 10th International Conference of IAAH , Istanbul Turkey.

2014 August, Adolescent Sexuality and Impact from HIV. World Congress in
Alaska, USA

October 2009 Oral presentation Power of social immunity for youth 9th World
congress IAAH in KualaLumpur Malaysia

October 2009 Guest speaker "Country level support for Adolescent health in
Thailand" 9th World congress IAAH in Kuala Lumpur Malaysia

2007 Guest speaker "Impact of Mass media in children and youth" IN 6TH
International European Adolescents Medicine Conference at The Royal Society of
Medicine, London, UK.

2006 Representative of Thaihealth from Thailand in WHO Global Diet and
Physical Activity Meeting in Myanmar

ที่อยู่สำนักงาน ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

69/16-17 อาคารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล (CMMU) ถนนวิภาวดีรังสิต

แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทร. 0 2644 9900 โทรสาร 0 2644 4901

E-mail sudeot@hotmail.com , suriyadeo.tri@mahidol.ac.th

เว็บไซต์ www.cf.mahidol.ac.th

ดร.ชัตติยา รัตนดิลก วิทยากร

ตำแหน่งงานในปัจจุบัน

ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม ในสังกัดสำนักงาน
กิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

ประวัติการศึกษา

สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาคลินิก วิชาเอกประสาทจิตวิทยา และระดับ
ปริญญาโทในสาขากระบวนการยุติธรรมทางอาญาจากมหาวิทยาลัย Widener รัฐเพนซิลเวเนีย ประเทศ
สหรัฐอเมริกา

ชีวิตการทำงาน

หลังจากสำเร็จการศึกษาได้เริ่มทำงานที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกระทรวงยุติธรรม ใน
ตำแหน่งนักจิตวิทยาคลินิก ต่อมา รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ความเชี่ยวชาญพิเศษ

จิตวิทยาเด็ก ประสาทจิตวิทยา กระบวนการยุติธรรมทางอาญา กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
ได้ใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำการศึกษาวิจัย ที่บูรณาการองค์ความรู้ทางจิตวิทยาและอาชญาวิทยาใน
การนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการทำงานของหน่วยงานหลายโครงการ เช่น การศึกษาลักษณะทางประสาท
จิตวิทยาของผู้เสพติดสารระเหย การพัฒนาเครื่องมือประเมินความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำของเด็กและ
เยาวชน การศึกษาปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กที่อายุไม่ถึงเกณฑ์รับโทษทางอาญา
การศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางในการป้องกันเด็กเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในโครงการ หนึ่งสถานพินิจหนึ่ง
สถานศึกษา การพัฒนาแนวทางลดการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมใน
โครงการ การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูแบบไร้รอยต่อ ซึ่งได้รับการขยายผลนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติ การ
พัฒนาพฤติกรรมและนิสัยของเด็กและเยาวชนภายใต้การดูแลของหน่วยงานมาโดยตลอด

คุณศิริลักษณ์ มีมาก
วิทยากร

ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านผู้สูงอายุ
 กรมกิจการผู้สูงอายุ สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ประวัติการศึกษา

สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช)
พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต(มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

ดร.จิติพัฒน์ พิษุธาตพงศ์ วิทยากร

ตำแหน่งปัจจุบัน

ประธานเจ้าหน้าที่บริหารฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ โรงพยาบาลในเครือบางปะกอก

การศึกษา

ปริญญาเอก สาขาการพัฒนารัฐกิจอุตสาหกรรมและทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ

ปริญญาโท สาขา MBA โครงการปริญญาโทสำหรับผู้บริหาร คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประสบการณ์ทำงาน

- ผู้อำนวยการฝ่ายอาวุโส ฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล (Senior Vice President – Human Resource Management Division) บริษัท ไทยสมุทรประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)
- Associate Director: HR System & Development, Human Resource Management บริษัท เอสซีจี แอคเค้านท์ติ้ง เซอร์วิสเชส จำกัด บริษัทในเครือซิเมนต์ไทย
- เจ้าหน้าที่บริหารงานฝึกอบรม ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)

ความเชี่ยวชาญ

- ออกแบบและพัฒนา Competency Model, Competency Development Roadmap, Competency Assessment

- ออกแบบและพัฒนาระบบการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรบุคคล (Human Resource Development)
 - การจัดทำแนวทางการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร และการจัดทำแผนการพัฒนาพนักงานรายบุคคล (Training Roadmap & Individual Development Plan)
 - การกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ Business Strategic Planning (Vision, Mission, Strategy, Business Plan, Action Plan, Balanced Scorecard)
 - การพัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Management) การจัดทำตัวชี้วัดการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นรายบุคคล
 - การออกแบบและพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคล Career Path, Compensation & Benefit, Organization Structure, Job Description, Job Evaluation
 - การวิเคราะห์และพัฒนาองค์กร (Organization Development)
 - การออกแบบ พัฒนา และการสร้างค่านิยมร่วม/วัฒนธรรมองค์กร (Shared Value / Corporate Culture)

ประสบการณ์ด้านการเป็นวิทยากร

• สถาบันการศึกษา

○ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	○ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
○ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	○ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
○ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	○ มหาวิทยาลัยศิลปากร
○ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย อุบลราชธานี	○ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
○ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	○ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
○ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต	○ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
○ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	○ มหาวิทยาลัยบูรพา
○ ทบวงมหาวิทยาลัย	○ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

• หน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ

○ โรงเรียนนายอำเภอ	○ วิทยาลัยการปกครอง
○ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย	○ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
○ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	○ การไฟฟ้านครหลวง
○ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม	○ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
○ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม	○ สำนักงานประถมศึกษา จ.นนทบุรี
○ มูลนิธิโครงการหลวง	○ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล
○ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	○ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
○ โรงพยาบาลรามารินทร์	

• องค์กรเอกชน

○ บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	○ บริษัท สยามซานิทารีแวร์ จำกัด
○ บริษัท เซรามิกอุตสาหกรรมไทย จำกัด	○ บริษัท ซีเอ็มทีบริการ จำกัด
○ บริษัท ผลิตภัณฑ์กระดาษไทย จำกัด	○ บริษัท ยางสยามพระประแดง จำกัด
○ บริษัท สยามซานิทารีแวร์อินดัสทรี จำกัด	○ บริษัท ยางสยามอุตสาหกรรม จำกัด
○ บริษัท ซีเมนต์ไทยการบัญชี จำกัด	○ บริษัท สยามคอมเพรสเซอร์ จำกัด
○ บริษัท เดอะโอสสุโก้ กู๊ปป อินดัสทรี จำกัด	○ บริษัท กระเบื้องกระดาษไทย จำกัด
○ บริษัท ไทยพรอสเพอริตี้เทอมินอล จำกัด	○ เครือเจริญโภคภัณฑ์
○ บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย (ท่าหลวง) จำกัด	○ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3
○ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)	○ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ดร.สรยุทธ์ รัตนพจนารถ
วิทยากร

WORK EXPERIENCE

2004-present	Founding member, <i>New Consciousness</i> (จิตวิวัฒน์) (Manager, 2004-2005 and 2007-2008)
2005-present	Faculty, <i>Earth Expeditions: Buddhism and Conservation</i> , Miami University and Cincinnati Zoo and Botanical Garden (Inquiry-driven, community-based learning program for American and Thai educators and curators)
2008-present	Trainer/Facilitator, <i>Jittapanyavithai</i> Group, on topics of Contemplative Education and Transformative Leadership/Learning/Communication, for public, private and NGO sectors
2011-present	Founder & Co-director, <i>Jitarsa Bank</i> (ธนาคารจิตอาสา), a nonprofit organization promoting healthy society through time pledging, volunteer matching and training (Funded by Thai Health Promotion Foundation)
2012-present	Special Lecturer, Department of Biology, Faculty of Science, Mahidol University
2014-present	Director, <i>Spiritual Health Pathway Project</i> (Funded by Thai Health Promotion Foundation)
1996-2012	Lecturer, Department of Biology, Faculty of Science, Mahidol University

2006-2009	Researcher, <i>CoRe - Contemplative Education Research Project</i> , Contemplative Education Center, Mahidol University (Funded by Thai Health Promotion Foundation)
2004-2006	Manager, <i>Spiritual Health Program</i> , Sodsri-Saritwong Foundation (Funded by Thai Health Promotion Foundation)
2001-2004	Director, <i>Project Local Science</i> (Funded by Thailand Research Fund)
2001-2002	Lecturer, Office of Human Rights Studies and Social Development, Mahidol University

EDUCATION

2001	Ph.D., Yale School of Forestry and Environmental Studies.
1993	B.Sc. (Biology - 1st Class Honor). Faculty of Science, Mahidol University

PROFESSIONAL AND RESEARCH INTERESTS

Spirituality; Contemplative education; Transformative Learning; Trans-disciplinary, inter-organizational, participatory learning on the topics of health, education, science, biodiversity, natural resource and environment, and human rights; New Paradigm/New Consciousness/New Science.

SELECTED GRANTS AND SCHOLARSHIPS

DPST Scholar. 1986-2001. The Development and Promotion of Science and Technology Talents Project Scholarship (Scholarship from Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, Ministry of Science and Technology, Ministry of Education, and Ministry of University Affairs).

Various grants and scholarships, from Thailand Research Fund, Thai Health Promotion Foundation, Health Systems Research Institute, World Wildlife Fund, Yale Center for International and Areas Studies, The Development and Promotion of Science and Technology Talents Project, British Council and British Airways (through London International Youth Science Fortnight), and North American Association for Environmental Education

SELECTED SERVICES

Program Committee and Curriculum Committee, Contemplative Education Center, Mahidol University
National Committee on Provincial Environmental Education Centers, Ministry of Science and Technology
Subcommittee on Tropical Resource and Biodiversity, National Human Rights Commission
Academic Advisory Committee for the Establishment of Ministry of Natural Resources and Environment
Reviewer, Thai Health Promotion Foundation
Reviewer, Thailand Research Fund
Reviewer, Biodiversity Research and Training (BRT)
Reviewer, Institute for the Promotion of Science and Technology Teaching
Coordinator, Inter-university Doctoral Program on Biodiversity, Ministry of University Affairs
International Commissioner, North American Association for Environmental Education

SELECTED AWARD

Outstanding Research of the Year (2004) for *Project Local Science*,
Thailand Research Fund

SELECTED WEBSITE

JitarsaBank.com
happinessisthailand.com
palangpandin.com
pingwab.blogspot.com

SELECTED FACEBOOK PAGE

ธนาคารจิตอาสา และจิตอาสาพลังแผ่นดิน facebook.com/JitarsaBank
ความสุขประเทศไทย facebook.com/happinessisthailand

คุณบุษบา เจนมรุกร วิทยากร

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2541 London School of Economics and Political Science (LSE), University of London
 ปริญญาโท M.Sc. Information Systems Development
 พ.ศ. 2532 ปริญญาตรี วท.บ. จิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสบการณ์การทำงาน

- พ.ศ. 2546 - ปัจจุบัน กลุ่มบริษัท เอไอจี ประเทศไทย (AIG) รองประธานฝ่ายบริหาร
 ทรัพยากรบุคคล
 พ.ศ. 2542 – 2546 บริษัทโนเกีย ประเทศไทย จำกัด (NOKIA) ผู้จัดการค่าตอบแทนและ
 สวัสดิการ ฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล
 พ.ศ. 2534 – 2542 บริษัทคูเวต ปีโตรเลียม ประเทศไทย จำกัด (Q8)
 พ.ศ. 2542 ผู้เชี่ยวชาญด้านสนับสนุนการตลาด ฝ่ายค้าปลีก
 พ.ศ. 2537 – 2540 ผู้จัดการฝ่ายบริหารงานบุคคลและสำนักงาน
 สถานีบริการน้ำมัน Q8
 พ.ศ. 2534 – 2537 ผู้ช่วยเลขานุการประสานงานฝ่ายค้าปลีก
 พ.ศ. 2532 – 2534 บริษัท อีร์ชัยสตีลคอร์ปอเรชั่น จำกัด
 เลขานุการรองประธานกรรมการ

ทันตแพทย์หญิงกัญจน์ภัสสร สุริยาแสงเพชร วิทยากร

ประวัติการศึกษา

คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประสบการณ์การทำงาน

- Head of dental department, Weerawatyothin Fort, hospital
- Opal & Maxillofacial Resident
- CEO Ooca – Telemedica Co., Ltd

รายการและเชิญพูด

1. สัมภาษณ์รายการ Investment Minutes “นาที่ลงทุน” ออกอากาศทางช่อง 9 MCOT HD หมายเลข 30
2. Investible OTEC APAC Winner - Thailand Pitch Competition (China)
3. ป่วย Talk
4. BCCT Multi-Chambers Panel - Investment Trends in Tech-Startups
5. เชิญเป็นวิทยากร งานสัมมนาทางการตลาด CMMU (Mahidol University, Vibhavadi)
6. Taping Thai Program: Nee Phan Din (หนี้แผ่นดิน)
7. Events for startups by SCB SME team and Digital Ventures
8. รายการคิดบวก
9. Thailand Internationalization Forum
10. [OOCA] สัมภาษณ์รายการสุขหยุดโรค
11. International Opendata Day

12. PMAC: Learning from the AIDS response, Accelerating UHC Through Health Tech, A supplement to Best Buys to “leave no one behind”
13. TEDxCharoenkrung
14. Grand Opening Innovation Playground
15. [TV] รายการเพื่อนคู่คิด
16. TGIA HealthTech Forum
17. รายการมองโลกมอญเรา
18. Health talk Fm102Happy&Healthy
19. Asean Disruptive Business Model
20. ผู้หญิงถึงผู้หญิง ถ่ายทอดสด At ช่อง3
21. นิตยสาร Business Plus ทา scoop เรื่อง Healthcare disruption และ health tech overview
22. See you at the Thailand Smart Content Roadshow 2017
23. Business Meeting Asia2017 in Bangkok
24. สัมภาษณ์สดกับ fm 0.5 อสมท
25. ถ่ายปก Startupthailandmagazine
26. โครงการ Thailand ICT Awards 2017 (TICTA 2017 ประเภท Health & Wellbeing
27. ให้สัมภาษณ์ รามาชาแนล
28. บันทึกเทปสัมภาษณ์ผู้บริหาร ช่วง Business Innivation รายการ New@ ช่อง Money Channel
29. "What Works For Women at Work: The Series" ทาง Youtube
30. Ku Young Digital Talent: Digital Era Career

รางวัล

- ปี 2018 BBC World 100 Women
- ปี 2017 รางวัล World Summit Award สำหรับแอปพลิเคชัน Ooca

คุณปริยาภรณ์ สุวรรณเทมีย์ วิทยาการ

ประวัติการศึกษา

1991-1995	ปริญญาตรี พยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์
1997-2001	ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ

ประสบการณ์ทำงาน

1. พยาบาลวิชาชีพ ประจำแผนกฉุกเฉิน โรงพยาบาลวิภาวดี 2
2. VIP service coordinator โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์
3. หัวหน้าศูนย์สุขภาพ Vital life โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์
4. อาจารย์พิเศษหลักสูตรจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
5. ผู้จัดการแผนก ศูนย์เด็กพิเศษและศูนย์วัยรุ่น
6. ผู้จัดการแผนกอาวุโส ศูนย์เด็กพิเศษและศูนย์วัยรุ่น

ประสบการณ์พิเศษ

- SV the best
- Child life by SMCH
- BDMS core value trainer
- Operating committee : SMCH
- Proactive Risk
- 14 Functional JCI : COP PFE HPH
- Team building
- VIP Service

- Playground Auditor

วิทยากร

- การพัฒนาศักยภาพเด็กตามระดับพัฒนาการ
- การดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็กออทิสติก
- การป้องกันอุบัติเหตุในเด็กและการปฐมพยาบาล
- การประเมินความเสี่ยงทางการพยาบาล
- กลยุทธ์การเพิ่มคุณค่าการบริการทางการพยาบาล
- การบันทึกทางการพยาบาลเพื่อส่งเสริมการรับรองคุณภาพ
- Interpersonal conflict and effective communication
- Using storytelling to improve communication
- Team building
- Excellence service behavior
- Communication with Patient and Family

รางวัลที่ได้รับ

1. พยาบาลดีเด่น 2005
2. ได้รับการตีพิมพ์ผลงานเขียนเรื่อง คนพิเศษ โดย สสส
3. ได้รับเกียรติบัตร จากผลงานน้ำทะเลของหนูกับเม็ดทรายของแม่ ในงาน Quality day
4. ได้รับรางวัลผลการสอบยอดเยี่ยมอันดับ 1 ใน Mini MBA in Healthcare for HOD

ผลงานวิจัย

2001 บทบาทติดตามการปรับตัวของวัยรุ่น (วิทยานิพนธ์)

รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัฐวีณ์ ลิทธิศิริอรธร
ผู้ดำเนินรายการ

ตำแหน่งทางวิชาการ รองศาสตราจารย์ ระดับ 9

สถานที่ทำงาน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บรรจุเข้ารับราชการ 15 กรกฎาคม 2539

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2548 วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ. 2539 วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จิตวิทยาอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2536 วิทยาศาสตรบัณฑิต จิตวิทยา (เกียรตินิยม) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความเชี่ยวชาญ สาขาจิตวิทยา

แรงจูงใจ การฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการทำงานการวิจัยทางจิตวิทยา

บุคลิกภาพและการปรับตัว การคิดเชิงบวก

การจัดการอารมณ์ (EQ)

การตีพิมพ์บทความวิจัย/บทความวิชาการ (ปัจจุบัน-ย้อนหลัง 5 ปี)

วารสารต่างประเทศ

Sitsira-at, S. (2019). “Risk Management in Family Cohesion.” Journal of Risk Management and Insurance. บทความได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสาร เดือนมิถุนายน 2562 (สถานะบทความอยู่ ระหว่างรอการตีพิมพ์เผยแพร่)

Sitsira-at, S. (2018). “A Study of Psychosocial Factors Related to Preserving Thai Traditions of Undergraduate Students.” International Journal of Engineering & Technology. Vol.7, No.4.38 : 1314-1318. Prasittisrisakul, P., Sitsira-at, S. & Piasai, P. (2017). “Adversity Quotient Practice and Handwriting Scores in First Grade Students.” The Educational Review, USA, 1 (3) : 54-60.

วารสารไทย

ฉัฐวิณ สิริธีรอรอด ไพรัตน์ จุ่นเกตุ นิษฐ์สินี กู้ประเสริฐ และวิชญ์ แพทย์คดี. (มกราคม-เมษายน 2562). “ผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมความคิดเชิงบวกในนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู.” วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี. 13 (1) : 157-264.

ฉัฐวิณ สิริธีรอรอด. (มกราคม-เมษายน 2560). “การศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนิยมไทยในนักศึกษา” วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 5 (1) : 28-40.

กนิษฐา จันทรคณา และฉัฐวิณ สิริธีรอรอด. (มกราคม-มิถุนายน 2560). “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการดูแลตนเองและความสุขของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังระยะท้าย” วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 9 (17) : 1-13.

ฉัฐวิณ สิริธีรอรอด. (กรกฎาคม - ธันวาคม 2559). “ความผูกพันต่อครอบครัว และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนเตรียมทหาร” Journal of HR intelligence. 11(2) : 1-10.

ฉัฐวิณ สิริธีรอรอด. (มกราคม-มิถุนายน 2559). “การศึกษาความผูกพันต่อครอบครัวของนักเรียนเตรียมทหาร” วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 4 (1) : 1-17.

ฉัฐวิณ สิริธีรอรอด. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2558). “ปัญหาและการแก้ปัญหาการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการของมหาวิทยาลัย” วารสารจิตวิทยามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต. 5 (2) : 72-81.

ฉัฐวิณ สิริธีรอรอด. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2557). “การศึกษาปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู” วารสารจิตวิทยามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต. 4 (2) : 7-17.

ทัศนันท มีภักดีสม และฉัฐวิณ สิริธีรอรอด. (มกราคม-มิถุนายน 2557). “การศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นดูบุตรวัยทารกของบิดาที่มารับบริการในโรงพยาบาล” วารสารจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต. 4 (1) : 38-47.

การเป็นวิทยากร

- EQ & AQ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก
- กำลังอำนาจทางสังคมจิตวิทยา สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง เป็นต้น

อาจารย์ ดร.สุพัทธ แสนแจ่มใส ผู้ดำเนินรายการ

คุณวุฒิ สาขาวิชา และสถาบันที่สำเร็จการศึกษา (เรียงจากระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก)

วุฒิการศึกษา	คุณวุฒิ/สาขาวิชา	สถาบัน	ปีที่สำเร็จ
วท.บ.	จิตวิทยา (เกียรตินิยมอันดับ 1)	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	2547
วท.ม.	จิตวิทยาคลินิก	มหาวิทยาลัยมหิดล	2550
ปร.ด.	สังคมศาสตร์การแพทย์และ สาธารณสุข	มหาวิทยาลัยมหิดล	2559

ความเชี่ยวชาญ

ความเจ็บป่วยทางด้านจิตใจและพฤติกรรม การวัดและการทดสอบทางจิตวิทยา
จิตวิทยาสุขภาพ การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา จิตวิทยาเชิงบวก

ตำแหน่งหน้าที่

- กรรมการและเลขาธิการคณะกรรมการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต จิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มศว (พ.ศ.2559 – ปัจจุบัน)
- กรรมการและเลขาธิการคณะกรรมการฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิตและศิษย์เก่า คณะมนุษยศาสตร์ มศว (พ.ศ.2558 – ปัจจุบัน)
- กรรมการสภาคณาจารย์และพนักงาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ.2560-2562)
- อนุกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ (ระดับบัณฑิตศึกษา) (พ.ศ.2562 – ปัจจุบัน)

ผลงานทางวิชาการ

1. บทความวิจัยตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับชาติและนานาชาติ

Supat Sanjamsai, Darunee Phukao. (2018). Flow experience in computer game playing among Thai

university students. *The Kasetsart Journal of Social Science*, 39(2).

มลธวัฒน์ กิจสวัสดิ์, ภิญญาพันธ์ เพี้ยชัย, สุพัทธ แสนแจ่มใส. (2561). การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนักบุญเปโตร. *วารสารวิชาการวิทยาลัยแสงธรรม*, 10(2): 36-55.

แพรวดาว เตียวทศเศรษฐ์, สุพัทธ แสนแจ่มใส. (2561). การพัฒนาโปรแกรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การประกอบอาหารที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ในเด็กก่อนวัยเรียน. การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติทางจิตวิทยาประจำปี 2561, 6 กรกฎาคม 2561, กรุงเทพฯ: ประเทศไทย

Supat Sanjamsai. (2017). Computer game playing behavior: Bio-psycho-social perspective. *Journal of*

Mental Health of Thailand, 25(3): 203-210.

รชต ถนอมกิตติ, สุพัทธ แสนแจ่มใส. (2560). โปรแกรมการเต้นแอโรบิกเพื่อพัฒนาสมาธิในเด็กก่อนวัยเรียน. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, 11(2).

ประภาพร ลิ้มจิตสมบูรณ์, สุพัทธ แสนแจ่มใส. (2560). ทฤษฎีความเพียร: การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรม. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 39(2): 28-37.

วิธัญญา วังโณ, สุพัทธ แสนแจ่มใส. (2559). การศึกษาการรับรู้พัฒนาการในการเรียนรู้ ปัจจัยความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคของผู้เรียนรายวิชาการวัดและการทดสอบทางจิตวิทยา. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 38(1).

Supat Sanjamsai. (2007). The Development of the Thai Mental Health Questionnaire Computerized Version.

Journal of Clinical Psychology, 38(1).

2. งานวิจัย (แล้วเสร็จ)

- ปัจจัยเชิงจิตสังคมและจิตวิญญาณของอาการเกร็ง หายใจเร็วและอาการคล้ายเป็นลม ของผู้เข้าร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง ปีพ.ศ. 2552 (ผู้ร่วมวิจัย)
- การวิจัยเพื่อสร้างหลักสูตรการวิจัยชุมชนด้านครอบครัว ปีพ.ศ. 2553 (ผู้ร่วมวิจัย)

3. งานวิจัย (อยู่ระหว่างการดำเนินการวิจัย)

- ชาญ รัตนะพิสิฐ (อยู่ระหว่างการดำเนินการ) การประเมินและการเสริมสร้างพฤติกรรมโดยสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับบุคคลในวัยผู้ใหญ่ตอนกลางในเขตกรุงเทพมหานคร (ผู้ร่วมวิจัย) ได้รับเงินสนับสนุนจากเงินรายได้คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2561
- สุพัทธ แสนแจ่มใส. (อยู่ระหว่างดำเนินการ) ประสบการณ์ความเพียรในการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัย. ได้รับเงินสนับสนุนจากเงินรายได้คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2561

3. การนำเสนองานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ

Suput Sanjamsai. (2015). Psychometric properties of the flow experience in game computer players questionnaire. iHOPE 2015 International Hokkaido Forum-Organizational Behavior, Psychology, and Education, Hokkaido, Japan.

ประสบการณ์ในการสอนรายวิชา (ระดับปริญญาตรี และปริญญาโท)

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา
จิต101	จิตวิทยาเบื้องต้น
จิต102	ชีวจิตวิทยา
จิต105	ประวัติและแนวคิดทางจิตวิทยา
จิต334	จิตวิทยาอปกติ
จิต336	จิตวิทยาการให้คำปรึกษา
จิต421	พฤติกรรมเบี่ยงเบน
จิต484	พฤติกรรมที่เป็นปัญหาในเด็กและเยาวชน
จิต485	จิตวิทยาเด็กพิเศษ
จิต481	สัมมนาประเด็นปัญหาทางจิตวิทยา
จิต491	ประสบการณ์ในหน่วยงาน
จิต581	สัมมนาประเด็นปัญหาทางจิตวิทยาพัฒนาการ
จิต681	สัมมนาพัฒนาการมนุษย์กับคุณภาพทางการศึกษา
จิต691	การศึกษาอิสระ

กำหนดการและรายชื่อผลงานวิจัยที่นำเสนอแบบวาจา

ห้อง A จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการเรียนรู้ และการศึกษา

เวลา	ชื่อ – สกุล	ชื่อผลงานวิจัย	สังกัด
14.31-14.40	สมิทธิรักษ์ จันทักษ์	การพัฒนาการเรียนการสอนจิตวิทยา การบริการสำหรับนักศึกษาในระดับ ปริญญาตรี วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร	วิทยาลัยดุสิตธานี
14.41-14.50	พงศ์ธร แสงวิภาค สุนทร แม้นสงวน ผกามาศ รัตนบุษย์ และสหชัย ชีวาลย์	วิถีชีวิตของนกมว	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
14.51-15.00	วัชรินทร์ อินทร์นุ่ม	การเสริมสร้างความเชื่อมั่นผูกพันของ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้ โปรแกรมการสนับสนุนอิสระด้วย ตนเอง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
15.01-15.10	เฉลิมขวัญ สิงห์วี ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน พลอยวไล ทองรักษ์ สุภาณี สนธิรัตน์ บัวทอง สว่างโสภาคกุล	การเปิดรับสื่อ และการรู้เท่าทันสื่อ ของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
15.11-15.20	ธนันท์ วิชัยดิษฐ์ ธนรัตน์ ทรงสมบูรณ์ รัก ชุนทกาญจน์ พลอยวไล ทองรักษ์ ปองกมล สุรัตน์	หนังสือ : อิทธิพลต่อการพัฒนาการ มนุษย์	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
15.21-15.30	จันทิมา คชนทร์ชาติ ชาญ รัตนะพิสิฐ	เจตคติ อิทธิบาท 4 และแรงสนับสนุน ทางสังคมที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการ ทำงานภายหลังการเกษียณอายุงาน ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

เวลา	ชื่อ – สกุล	ชื่อผลงานวิจัย	สังกัด
15.31-15.40	อุทาน นาคสิงห์ ศิริวรรณ กำแพงพันธ์	ผลของกิจกรรมกลุ่มแนวพุทธแบบ บูรณาการสังคหวัตถุ 4 เพื่อพัฒนาตน ด้านจิตอาสา ของนักศึกษาสาขาวิชา จิตวิทยาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแห่ง หนึ่งในจังหวัดปทุมธานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
15.41-15.50	กุลนัฐ นิพัทธ์ไธริน พลอยวไล ทองรักษ ปองมกล สุรัตน์ รัก ชุณหกาญจน์ ธนรัตน์ ทรงสมบูรณ์ วิริยาภรณ์ อุดมระติ	การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ของผู้สูงอายุในหมู่บ้านลับแลง อำเภ สอง จังหวัดแพร่	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
15.51-16.00	ธัชชา งามเลิศชัย กุลกัญญา วีระอำรุงกุล ตรกรวรรณ ศุกรวิจักขณ์ ปิยนุภา รักษ์ไพเศษ ชัชวาล เทียมถนอม พระวิณ ชาลีรักษ์ตระกูล	อิทธิพลของผลลัพธ์ที่มีต่อการเลือก ใส่ใจข้อมูลย้อนกลับ	มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์

ห้อง B จิตวิทยาการให้คำปรึกษา

เวลา	ชื่อ – สกุล	ชื่อผลงานวิจัย	สังกัด
14.31-14.40	ชญาณัฐ ศรีจันทร์	บทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของ ความยืดหยุ่นทางจิตใจ ใน ความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการ ถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวล ทางสังคมในนิสิตนักศึกษา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
14.41-14.50	บุญจิรา ชลธารนที	The Development of the Thai Version of the Screen for Child Anxiety Related Disorders (SCARED) (Child Version) for Community-based Early Adolescents : An Initial Study	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
14.51-15.00	ธนเสริฐ ตั้งตรงสกุลดี พริดา ทองอินทร์ มินศกานต์ภรกร เฉลิมบุญ มงคล ต้นสรานวัฒน์ ศรีสุนันท์ เงามาม อุสุภางค์ โคตรชาลี ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน	ผลของโปรแกรมบูรณาการให้ คำปรึกษาแบบกลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม สัมพันธ์ที่มีต่อความเครียดในสตรีมี ครรภ์ไม่พึงประสงค์	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
15.01-15.10	ปณดา เหล่าธนาถาวร ณัฐสุตา เต้พันธ์	ประสบการณ์ทางจิตใจในการทำ วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับ ปริญญาเอก	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
15.11-15.20	กฤตพล รังสิยานนท์ สมบุญ จารุเกษมทวี	การพัฒนามาตรวัดความมั่นใจ ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
15.21-15.30	อริวัฒน์ ยิ่งสูง สมบุญ จารุเกษมทวี	การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของ มาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อ ตนเอง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
15.31-15.40	ไพศาล แยมวงษ์ ศกัศสร ทรงลักษณ์	การสนับสนุนทางสังคม การรับรู้ ความสามารถของตนที่ส่งผลต่อสุข ภาวะทางจิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ห้อง C จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ

เวลา	ชื่อ – สกุล	ชื่อผลงานวิจัย	สังกัด
14.31-14.40	จิตาภา ดวงทิพย์ ภาสกร เติวิชพงศ์	ปัจจัยพยากรณ์ความผาสุกทาง จิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาล เอกชนในจังหวัดเชียงใหม่	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
14.41-14.50	สาโรช บริบูรณ์ จุฑามาศ เสถียรพันธ์ บุญโรม สุวรรณพาหุ	ความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณ ในสถานที่ทำงานกับพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของ พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งใน จังหวัดนนทบุรี	มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์
14.51-15.00	ขวัญจิรา พันธุ์รักดี ชวิศา แพ้ไธสง ชานิกา เอกทรงเกียรติ ณทิพรดา เต็งเจริญ ณิชารีย์ เขียนเอี่ยม ปิยาภรณ์ หินแก้ว มณีนัทธ์ จาดป้อม ยุพารัตน์ อุ่นใจ ศิวกร สิริชัยพร	อิทธิพลของต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและชีวิต ครอบครัว การรับรู้สุขภาพที่ส่งผลต่อ ความผาสุกทางใจ: กรณีศึกษา พนักงานธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ แห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
15.01-15.10	พรเทพ จันทรมล มนฤดี ช่างฉ่ำ ธิปฎกพันธ์ ยิ้มประเสริฐ เพลินพรรณ โชติพงษ์ ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร	ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการ ทำงานของข้าราชการครู กรุงเทพมหานคร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนคร เหนือ
15.11-15.20	ชัยชนก ชีระแนว อิสระ บุญญะฤทธิ์	ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิง จริยธรรมกับผลการปฏิบัติงานของ พนักงาน: บทบาทการเป็นตัวแปรสื่อ ของความไว้วางใจในผู้นำและการ เสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
15.21-15.30	สมรรถพงศ์ ขจรมณี และ นฤมล เพ็ชรทิพย์	การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ และความพร้อม ต่อการเปลี่ยนแปลงของพนักงาน บริษัทโลจิสติกส์แห่งหนึ่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ห้อง D จิตวิทยาชุมชนและจิตวิทยาคลินิก

เวลา	ชื่อ – สกุล	ชื่อผลงานวิจัย	สังกัด
14.31-14.40	วันนิวัต เต่งสุวรรณ ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน	การเปรียบเทียบความสุขในการ ทำงานของบุคลากรสำนักงาน หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
14.41-14.50	ธนพัทธ์ จันทพิพัฒน์พงศ์ กันยธัญญ์ สุขชิน ทิพวรรณ เมืองใจ จิรนนต์ ไชยงาม นอกซ์ ต้องรัก จิตรบรรเทา	การทำงานอาสาสมัครของแกน นำชุมชนเวียงเหนือ จังหวัดเชียงราย: กรณีศึกษา อาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน (อสม.)	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย
14.51-15.00	เนตรนภา รูปหอม ศิริวรรณ กำแพงพันธ์	ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้ ชีวิต การมีต้นแบบด้านจิตสาธารณะ และพฤติกรรมจิตสาธารณะของ ประชากรในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	มหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
15.01-15.10	ปพิชญา ศรีสมบัณฑิต ปภัสวรรณ อนันนัย พิรัชช วงษ์สนธิ รัฐนันท์ วงศ์กองแก้ว วริษฐา บุญจันทร์ สิริธร นทีธร	การพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียง การสนับสนุนทางสังคมและ ความสุขของหัวหน้าครัวเรือนใน ชุมชนหนึ่ง จังหวัดนครนายก	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
15.11-15.20	พนมพร พุ่มจันทร์ อรพิน สติรมน เอื้ออนุช ถนอมวงษ์ สุพิน พรพิพัฒน์กุล	ความสุขและชีวิตการทำงานของ นักจิตวิทยาคลินิกในการดูแลผู้ป่วย จิตเวชผู้สูงอายุ	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
15.21-15.30	สุทธิดา ลัมพิทักษ์ชัย ชลาลัย แท้ศิลปาสิต	ทัศนคติของสังคมไทยที่มีต่อเหยื่อเพศ ชายภายใต้ของความรุนแรงในคู่ครอง	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
15.31-15.40	กฤตย์ณรงค์ เพชรเนียม ณัฐา งานภมมงคล เบญจรัตน์ โกชนจันทร์ วิจิตา ไทยานันท์ อนันตพร เสนา โมนิล เตชะวชิรกุล	การเปรียบเทียบรูปแบบของสารเชิง ป้องกันที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจ ในภาพลักษณ์ของเพศหญิงหลังการ รับชมโฆษณา	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เวลา	ชื่อ – สกุล	ชื่อผลงานวิจัย	สังกัด
15.41-15.50	วราพรรณ สมกำฟ้า ธนเสริฐ ตั้งตรงสกุลดี ปิยวรรณ ใจดี พุดิตา ทองอินทร์ มินศกานต์ภรร เนลิมบุญ สุทธิตา ปางทิพย์อำไพ อุสุภางค์ โคตรชาติ งามลมัย ผิวเหลือง นรุตม์ พรประสิทธิ์ สำเนียง เพชรจอม	การมีส่วนร่วมในชุมชน การสนับสนุน ทางสังคม และความผูกพันต่อชุมชน ของหัวหน้าครัวเรือนชุมชนหนึ่งใน จังหวัดนครนายก	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
15.51-16.00	ธินา ภูผาทรงธรรม ศรัณยวิชัย ชินวงษ์ อติติยา อินโพธิ์ ชัชวาล เทียมถนอม พระวิณ ชาลีรักษ์ตระกูล	การศึกษารูปแบบการเสริมสร้างการ เห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่มีอิทธิพล ต่อค่านิยมเชิงวัตถุ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รายชื่อผลงานวิจัยที่นำเสนอแบบโปสเตอร์

บอर्ड หมายเลข	ชื่อ – สกุล	ชื่อผลงานวิจัย	สังกัด
1	ประสาร ศรีพงษ์เพ็ลิด	ผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning วิชาจิตวิทยา สำหรับครู ที่มีต่อคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
2	อรุช ปทุมเทวาภิบาล	ทำนวยการใช้กระบอกน้ำในมหาวิทยาลัยโดยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3	ปาริญา ราพา	การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
4	กรวิกา สุวรรณกุล	การพัฒนาการให้การปรึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้กระบวนการกลุ่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
5	พชรกร ประจงจิตวิภาพร ตันทสวัสดิ์	ผลของการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยืดบุคคลเป็นศูนย์กลางเพื่อลดความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่3 สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
6	พิมพ์ิกา ตันสุวรรณ ณัฐสุดา เต้พันธ์	การพัฒนาโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กวัยเรียน	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7	ปฤษฎี ตรึงศ์ไพศาล สุชาดา เจริญสุข ฐานิดา ชุณหภมรลักษ ธัญชา แซ่แต้ กฤติกา ช้วนพัฒน์ และบุรชัย อัสวทวิบูลย์	อิทธิพลของรูปแบบการถอยหลังต่อความจำขณะทำงาน	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บอร์ต หมายเลข	ชื่อ - สกุล	ชื่อผลงานวิจัย	สังกัด
8	กรกมล ฉายแก้ว ปาลิรัฐ สมศรีมี กาญจนา ทาแว่น เหมวดี โภคสวัสดิ์ โมนิล เตชะวชิรกุล	อิทธิพลของรูปแบบการนำเสนอ โฆษณาแบบ pop-up และ banner ในสื่อวิดีโอออนไลน์ที่มีต่อการจดจำ ตราสินค้าและความชื่นชอบตราสินค้า	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
9	มนศิริ พรพฤตพันธ์ พรสวรรค์ ศิริจำปา กมลนัฏ จิรารัตน์ มาลีสา การประกอบ จารุวรรณ สกุลคู	อิทธิพลของความสอดคล้อง ระหว่างเนื้อหาเว็บไซต์และแบนเนอร์ โฆษณาที่มีต่อการจำและทัศนคติ เกี่ยวกับแบนเนอร์โฆษณา	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
10	อารยา ตาบัน มัทนียา บุตติวงศ์ กันติรา หงสกุล กัลยกร พัฒนมาศ ทิชาพร คำพิภาค ชลาลัย แต่ศิลปสาธิต	รูปแบบของการรีวิวที่ส่งผลต่อความ ตั้งใจจองห้องพักโรงแรมออนไลน์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
11	อัจจิมา ขวัญทอง ธนพล จันทรรพร ศิริมา จิมรัมย์ จุฑามาศ มีสา ศุภาพิชญ์ เสียงหวาน ฉัฐวิณั สิทธิศิริอรธ	ต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกกับวิธี เผชิญความเครียดที่เกี่ยวข้องกับการ เรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิตระดับ ปริญญาตรี	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ
12	อริศรา กอรัม ปณิดา คติการ เทียนพร มณีขาว เกียรติศักดิ์ จังเจริญจิตต์กุล	อิทธิพลของสีและอารมณ์ที่มีผลต่อ พฤติกรรมกล้าเสี่ยงโดยใช้ Balloon Analogue Risk Task	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
13	วิษณุภาส แก้วมณี ธิดิ ตั้งจันทร์แสงศรี เกล้าเกตุกาญจน์ ประจันตวนิช สิริกกร ลิขิตสัมพันธ์ จาดุพงศ์ ผสมทรัพย์ และฉัฐวิณั สิทธิศิริอรธ	ผลของโปรแกรมพัฒนาการประเมิน แก่นแท้ของตนเองของนักศึกษา ปริญญาตรี	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

ผลงานวิจัย ที่นำเสนอแบบวาจา

ห้อง A

(โรงละครเล็ก)

จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการเรียนรู้

และการศึกษา

การพัฒนาการเรียนการสอนจิตวิทยาการบริการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร

Teaching and Learning Development Study of Service Psychology for Undergraduate
 Students at Dusit Thani College, Bangkok

ดร.สมิทธิรักษ์ จันทรักษ์

Dr.Smithirak Jantarak

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประมวล วิเคราะห์ องค์ความรู้จิตวิทยาการบริการในสถาบันอุดมศึกษาไทย 2) พัฒนาการเรียนการสอนจิตวิทยาการบริการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research : Qualitative and Quantitative Research Approach Design) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ผู้สอนวิชาจิตวิทยาการบริการและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ และขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง คือ 1) ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ประจำวิชาจิตวิทยาการบริการ จำนวน 13 คน และ 2) กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ได้แก่ นักศึกษารายวิชาจิตวิทยาเพื่อคุณภาพชีวิต วิทยาลัยดุสิตธานี จำนวน 80 คน เป็นเวลา 3 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ชั่วโมงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติบรรยายเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และค่าสถิติทดสอบที

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาแนวทางการสอนจิตวิทยาการบริการในสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่า การสอนวิชาจิตวิทยาการบริการควรมีรูปแบบการสอนแบบบูรณาการ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและหลักการจิตวิทยา มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม และสามารถนำความรู้ทางจิตวิทยาไปประยุกต์ใช้ในงานอุตสาหกรรมบริการ และพบปัจจัยที่ส่งต่อการจัดการเรียนการสอนจิตวิทยาการบริการ มีจำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน ได้แก่ ความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์ผู้สอนจิตวิทยา 2) ปัจจัยด้านการเรียนการสอน ได้แก่ กิจกรรม วิธีการสอน และรูปแบบการสอนแบบบูรณาการ และ 3) ปัจจัยโครงสร้างทางการศึกษาที่กำหนดให้มีการสอนรายวิชาจิตวิทยาการบริการ ในหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ หลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรมระดับปริญญาตรี (มคอ.1)

2. รูปแบบการสอนนี้ว่า “Service Mind’ DTC Model” ที่มีองค์ประกอบสำคัญ จำนวน 6 องค์ประกอบ มีวิธีการใช้โดยการศึกษา 1) หลักการสอน 2) วัตถุประสงค์การสอน 3) วิธีการสอน 4) ขั้นตอนการสอน 5) สื่อและกิจกรรมการสอน 6) การประเมินผลการสอน ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี ที่พัฒนาขึ้นในชั้นเรียนกับนักศึกษา จากการทำแบบ

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยดุสิตธานี

ประเมินผลผู้เรียน พบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการสอนมีความรู้จิตวิทยาการบริการหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้การสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นในระดับมาก

คำสำคัญ : จิตวิทยาการบริการ, รูปแบบการสอน

Abstract

The purposes of the research were to 1) to evaluate and analyze the knowledge process of service psychology in the public and private universities in Thailand and 2) to develop teaching and learning of Service Psychology for Undergraduate Students at Dusit Thani College, Bangkok by using mixed methods research : qualitative and quantitative research approach design and experimental research. This research comprised four steps as follows: 1) Documentary research, expert and service psychology lecturer interview and participant observation, 2) Development of service psychology instructional model 3) Test of the Service Psychology instructional model 4) Improvement of the service psychology instructional model. Key informants were divided into two groups by purposive sampling namely 13 service psychology experts and service psychology lecturers, and the experimental group and control group were 80 students studying psychology for quality of life subjects at Dusit Thani College. The research was conducted 3 hours per week for 3 three weeks. The research instruments included in-depth interview, memorandum of participant observation form, memorandum of focus group discussion form, and evaluation form of learners. Data were analyzed by using descriptive statistics, mean, standard deviation, percentages and t-test.

The results of this research found that:

1. Teaching and Learning Study of Service Psychology should be integrated into the teaching model and focus on psychology theory and psychology principle including the study of self-understanding, understanding others, understanding society, and application of Service Psychology in Services Industry. It found three factors affecting the success of teaching and learning of Service Psychology teaching, which were: 1) factors in the lecturer who teaches teaching and learning – knowledge and experience of Service Psychology 2) factors in teaching and learning - activities, teaching method and integration of the teaching model and 3) factors in the Service Psychology course in the Thai Qualification Framework for Higher Education (TQF : HEd)

The instructional model for the Service Psychology at Dusit Thani College that was researched and developed is called "Service Mind' DTC Model" and has 6 important elements: 1) principles 2) objectives 3) teaching method 4) steps of instruction 5) media and

activity and 6) evaluation. The model was tested and developed in the classroom with students at Dusit Thani College. The evaluation of the students revealed that the experimental group obtained more knowledge from the Service Psychology after studying higher the control group it at a statistical significance at level of .01 and, overall, and students were highly satisfied with the Service Psychology instructional model at Dusit Thani College.

Keywords : Service Psychology, Instructional Model

บทนำ

การบริการเป็นหัวใจของงานอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว จึงเกิดกลุ่มวิชาจิตวิทยาในอุตสาหกรรมบริการ (Psychology In Hospitality Industry) เป็นศาสตร์ประยุกต์อีกแขนงหนึ่งที่น่าสนใจที่มีขอบข่ายกว้างขวาง เช่น องค์กรและการทำงานในอุตสาหกรรมบริการ มนุษย์สัมพันธ์ การสื่อสารการตลาด การทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำและผู้ตาม การเจรจาต่อรอง จิตวิทยาการขาย จิตวิทยาการบริการ พฤติกรรมลูกค้า บุคลิกภาพของบุคลากรในอุตสาหกรรมบริการ เป็นต้น (สมิต สัมณกร, 2550)

จิตวิทยาการบริการ (Service Psychology) เป็นศาสตร์การประยุกต์ระหว่างวิชาจิตวิทยา และความรู้ในการบริการมาประยุกต์ใช้ร่วมกันในอุตสาหกรรมบริการ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมบริการที่เน้นการบริการเป็นหลัก เช่น โรงแรม รีสอร์ท สปา กิจการท่องเที่ยว ร้านอาหารและภัตตาคาร งานมหกรรม งานโชว์ การแสดงและการจัดการประชุม การประชาสัมพันธ์ ลูกค้าสัมพันธ์ การสื่อสารการตลาด แผนกบริการลูกค้า เป็นต้น เนื่องจากการบริการที่ดี จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาการบริการ เพื่อให้เราเข้าใจลูกค้าและสามารถจัดบริการที่ดีเกิดความประทับใจกับลูกค้า อันจะส่งผลต่อความมั่นคงของหน่วยงานให้บริการ และผู้ปฏิบัติงานในสายงานการบริการทุกระดับ ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีแก่บุคลากรทุกคนด้วย จิตวิทยาการบริการจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ การมีความรู้ทางจิตวิทยาจะทำให้เราเข้าใจลูกค้าที่มาใช้บริการมากขึ้น จะดูแลต้อนรับลูกค้าอย่างไร จะพูดติดต่อสื่อสารกับลูกค้าอย่างไร ซึ่งจะทำให้การบริการที่ดีแก่ลูกค้าเกิดความประทับใจมากที่สุด (สมิทธิรักษ์ จันทรักษ์ และกัลย์ธีรา สุขก่า, 2557) จากความสำคัญของวิชาจิตวิทยาการบริการ (Service Psychology) เป็นศาสตร์ที่สำคัญส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนด้านอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวจนสถาบันอุดมศึกษาไทยที่จัดการเรียนการสอนทางด้านอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวได้ทำการบรรจุวิชาจิตวิทยาการบริการอยู่ในหมวดวิชาเฉพาะหรือหมวดวิชาเอก มีเพียงส่วนน้อยที่บรรจุในหมวดวิชาเลือกเสรี ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนวิชาจิตวิทยาเพื่อคุณภาพชีวิต หมวดวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำนักวิชาการบริหารธุรกิจและศึกษาทั่วไป ที่มีหัวข้อจิตวิทยาการบริการในบทเรียนมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการเรียนการสอนจิตวิทยาการบริการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร” เพื่อประมวล วิเคราะห์ องค์ความรู้จิตวิทยาการบริการในสถาบันอุดมศึกษาไทย และเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนจิตวิทยาการบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร ให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในโลกปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับจิตวิทยาการบริการในอุตสาหกรรมบริการที่มีการแข่งขันสูงยิ่ง โดยใช้ทฤษฎีการสอนและรูปแบบการเรียนการสอนของ

ทศนา แคมมณี (2555) ที่ได้รวบรวมและจัดหมวดหมู่การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามลักษณะของวัตถุประสงค์เฉพาะหรือเจตนารมณ์ของรูปแบบ ออกเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย การเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย การเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย การเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ และการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ เป็นทฤษฎีหลักในการศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประมวล วิเคราะห์ องค์ความรู้จิตวิทยาการบริการในสถาบันอุดมศึกษาไทย
2. เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนจิตวิทยาการบริการสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร

วิธีการ

การพัฒนาการเรียนการสอนจิตวิทยาการบริการสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยดุสิตธานีเป็นการวิจัยประเภทวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research : Qualitative and Quantitative Research Approach Design) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาเอกสาร, การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการบริการ โดยมีข้อคำถามในการสัมภาษณ์หลักจำนวน 2 ข้อ ได้แก่

1. การสอนรายวิชาจิตวิทยาการบริการสำหรับนักศึกษาสาขาอุตสาหกรรมบริการ ระดับปริญญาตรี มีความสำคัญหรือไม่ ? อย่างไร ?
2. วิธีการสอนรายวิชาจิตวิทยาการบริการสำหรับนักศึกษาสาขาอุตสาหกรรมบริการ ในระดับปริญญาตรี ควรสอนอย่างไร ?

ขั้นที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มผู้สอนรายวิชาจิตวิทยาการบริการเพื่อร่างรูปแบบการสอนรายวิชาจิตวิทยาการบริการในรายวิชาจิตวิทยาเพื่อคุณภาพชีวิตสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี หมดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร

ขั้นที่ 3 การวิจัยเชิงทดลองโดยการนำรูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการในรายวิชาจิตวิทยาเพื่อคุณภาพชีวิตสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี หมดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร ไปทดลองใช้ในชั้นเรียนในรายวิชาจิตวิทยากับคุณภาพชีวิต โดยมีกลุ่มควบคุมที่ใช้การสอนแบบปกติเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ ใช้แบบแผนการทดลอง The Two - Groups Pretest-Posttest Design ของรัตนะ บัวสนธ์ (2553)

ขั้นที่ 4 การสรุปประเมินผลและพัฒนา รูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการในรายวิชาจิตวิทยาเพื่อคุณภาพชีวิตสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี หมดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษา

สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ผู้สอนจิตวิทยาการบริการ จำนวน 13 คน/สถาบัน พบผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การประมวล วิเคราะห์ องค์ความรู้จิตวิทยาการบริการในสถาบันอุดมศึกษาไทย

1.1. จากการศึกษการสอนรายวิชาจิตวิทยาการบริการในสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนด้านอุตสาหกรรมบริการ จำนวน 13 สถาบัน พบว่า เกือบทุกสถาบันการศึกษาจะมีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาจิตวิทยาการบริการ จำนวน 3 หน่วยกิต ในหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มพื้นฐานวิชาชีพ ตามการประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม พ.ศ. 2553 หรือ มคอ.1 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) กำหนดให้หลักสูตรสาขาการท่องเที่ยวและสาขาการโรงแรม มีกลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต ทั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาอาจเพิ่มหัวข้อ เนื้อหาสาระ รายวิชา และจำนวนหน่วยกิต ตามวัตถุประสงค์และเอกลักษณ์ของหลักสูตร ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนด้านอุตสาหกรรมบริการ ระดับปริญญาตรี

1.2 แนวทางการสอนรายวิชาจิตวิทยาการบริการในมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน

สถาบันอุดมศึกษาไทยจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ผู้สอนจิตวิทยาการบริการ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม กับผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ผู้สอนจิตวิทยาการบริการ จำนวน 13 คน พบว่า แนวทางการสอนรายวิชาจิตวิทยาการบริการ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มการสอนแบบบูรณาการ (Integration) 2) กลุ่มการสอนทฤษฎี หลักการจิตวิทยาสู่จิตวิทยาการบริการ สอดคล้องกับรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) 3) กลุ่มการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ สอดคล้องกับรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psycho - Motor Domain) และ 4) กลุ่มการสอนแบบการคิดเชิงวิพากษ์ สอดคล้องกับรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ (Process Skills) และพบปัจจัยที่มีผลต่อการสอนจิตวิทยาการบริการในสถาบันอุดมศึกษาไทย มีลักษณะร่วมกันคือ ความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์ผู้สอน สื่อและกิจกรรมการเรียนการสอน และการกำหนดรายวิชาจิตวิทยาการบริการในหลักสูตร

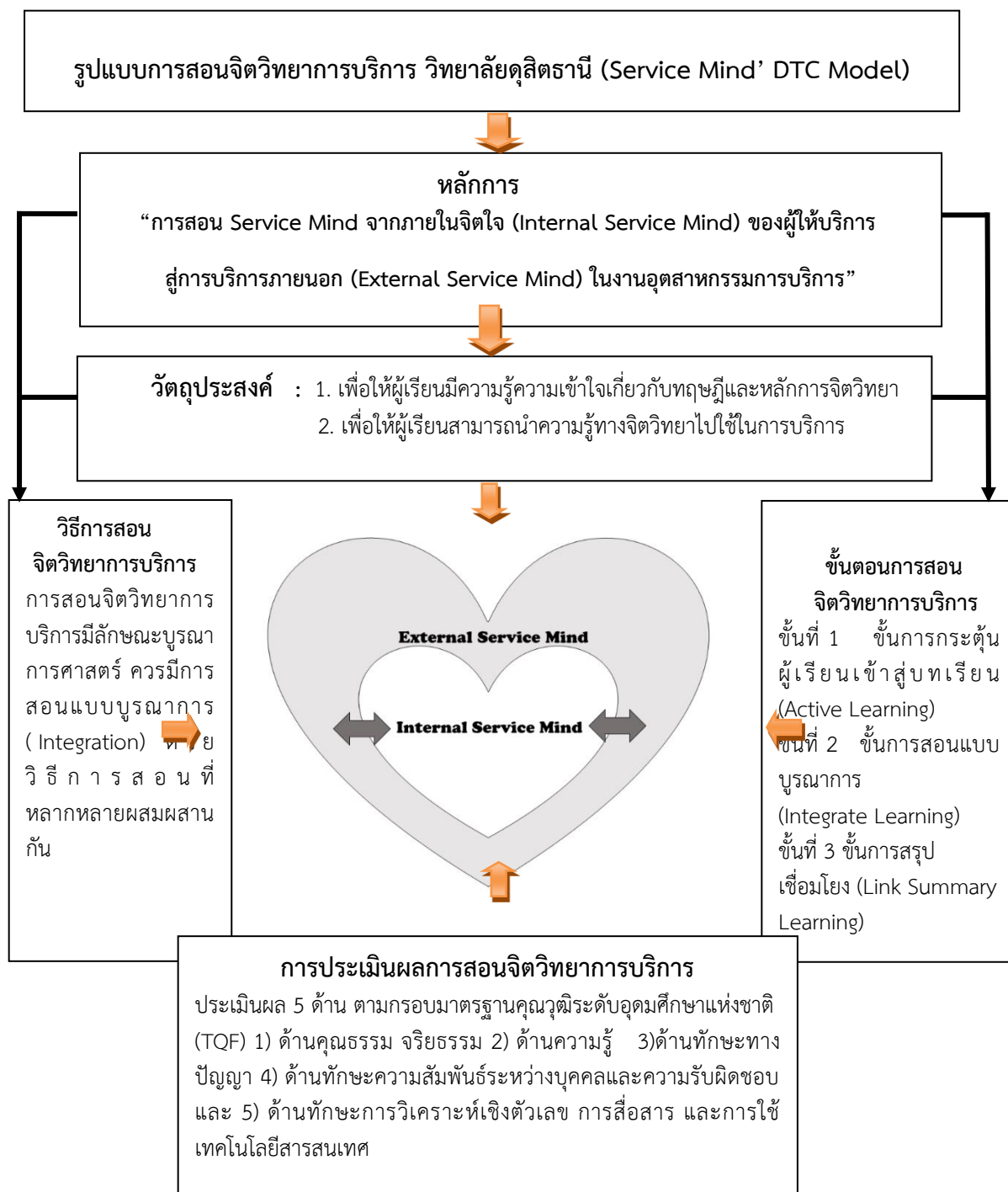
2. ผลการพัฒนารูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ผู้สอนจิตวิทยาการบริการ เพื่อยกร่างพัฒนารูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี พบว่า

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลการจัดการเรียนการสอนจิตวิทยาการบริการ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้และประสบการณ์สามารถถ่ายทอดความรู้จิตวิทยาการบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ปัจจัยด้านการเรียนการสอน กิจกรรม รูปแบบ วิธีการหรือกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้จิตวิทยาการบริการ และ 3) ปัจจัยโครงสร้างทางการศึกษาที่กำหนดให้มีการสอนรายวิชาจิตวิทยาการบริการ ในหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ หลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรม ระดับปริญญาตรีตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี (มคอ.1) สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม พ.ศ. 2553 ซึ่งพบว่าสถาบันอุดมศึกษาไทยส่วนใหญ่มีการเปิดการเรียนการสอนรายวิชาจิตวิทยาการบริการ แต่บางสถาบันใช้การสอนสอดแทรกในรายวิชาอื่น ๆ ตามหลักสูตรแทน

2.2 รูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี ผู้เข้ารับการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ได้เสนอรูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี มีลักษณะร่วมกันคือ รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ (Integration) ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอร่างรูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนรายวิชาจิตวิทยาการบริการตรวจสอบและรับรองรูปแบบการสอนเพื่อนำไปใช้ทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป ซึ่งรูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี จะมีความยืดหยุ่นสูงในการนำไปใช้สูง เพราะแต่ละรายวิชามีคำอธิบายรายวิชาและเนื้อหาที่แตกต่างกัน แต่โดยหลักการและวัตถุประสงค์การสอนจิตวิทยาการบริการนั้น มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและหลักการจิตวิทยา มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม และสามารถนำความรู้ทางจิตวิทยาไปประยุกต์ใช้ในงานอุตสาหกรรมบริการ เรียกรูปแบบการสอนนี้ว่า “Service Mind’ DTC Model” โดยมีรายละเอียดดังนี้

- S = Smiling & Sympathy ยิ้มแย้มและเอาใจเขามาใส่ใจเรา
- e = early response ตอบสนองต่อผู้รับบริการอย่างรวดเร็ว
- r = respectful แสดงออกถึงความนับถือให้เกียรติผู้รับบริการ
- v = voluntariness Manner การให้บริการอย่างสมัครใจเต็มใจทำ
- i = image Enhancing การรักษาภาพลักษณ์ของผู้ให้บริการและขององค์กร
- c = courtesy ความอ่อนน้อม อ่อนโยน สุภาพมีมารยาทดี
- e = enthusiasm ความกระตือรือร้นขณะให้บริการมากกว่าผู้รับบริการคาดหวัง
- M = Make Believe มีความเชื่อในงานบริการ
- i = insist การยอมรับในงานบริการ
- n = necessitate การให้ความสำคัญต่องานบริการ
- d = devote การอุทิศตนในการบริการ
- DTC = อัตลักษณ์นักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี “สุขสำเร็จด้วยปัญญา”

“Service Mind’ DTC Model” หมายถึง รูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการสำหรับนักศึกษา สาขาอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี ที่มุ่งเน้นอัตลักษณ์นักศึกษาที่มีความ “สุขสำเร็จด้วยปัญญา” ในงานบริการด้วยจิตวิทยาการบริการ ได้แก่ การยิ้มแย้มและเอาใจเขามาใส่ใจเรา การตอบสนองต่อผู้รับบริการอย่างรวดเร็ว การแสดงออกถึงความนับถือให้เกียรติผู้รับบริการ การให้บริการอย่างสมัครใจเต็มใจทำ การรักษาภาพลักษณ์ของผู้ให้บริการและขององค์กร ความอ่อนน้อม อ่อนโยน สุภาพมีมารยาทดี ความกระตือรือร้นขณะให้บริการมากกว่าผู้รับบริการคาดหวัง มีความเชื่อในงานบริการ การยอมรับในงานบริการ การให้ความสำคัญต่องานบริการ และการอุทิศตนในการบริการ เป็นการสอน Service Mind จากภายในจิตใจ (Internal Service Mind) ของผู้ให้บริการสู่การบริการภายนอก (External Service Mind) ในงานอุตสาหกรรมบริการ

3. ผลการศึกษาการทดลองใช้รูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี การทดลองใช้ รูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการไปทดลองใช้ในชั้นเรียนรายวิชาจิตวิทยาเพื่อคุณภาพชีวิต จำนวน 2 ห้องเรียน ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 80 คน เป็นเวลาจำนวน 3 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวมจำนวนนักศึกษาที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้สมบูรณ์ทั้งหมด จำนวน 80 คน ทำการ วิเคราะห์ความรู้จิตวิทยาการบริการ (ในรายวิชาจิตวิทยาเพื่อคุณภาพชีวิต) ของผู้เรียนจากการทดสอบ

แบบวัดความรู้จิตวิทยาการบริการเปรียบเทียบก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบวัดความรู้จิตวิทยาการบริการ แบ่งเป็นข้อสอบปรนัย จำนวน 60 ข้อ (60 คะแนน) และข้อสอบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ (20 คะแนน) รวมคะแนนเต็มทั้งหมด 80 คะแนน โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาจิตวิทยาการบริการที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตารางแสดงผลความรู้จิตวิทยาการบริการ (ในรายวิชาจิตวิทยาเพื่อคุณภาพชีวิต) ของกลุ่มทดลอง หลังการใช้รูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ และกลุ่มควบคุมหลังการสอนแบบปกติ

การทดสอบ	n	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
กลุ่มทดลอง	40	60.81	48.65	1.26	1.98 **	0.00
กลุ่มควบคุม	40	47.16	37.73	0.84		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางพบว่า ภายหลังจากใช้รูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการวิทยาลัยดุสิตธานี นักศึกษามีผลความรู้จิตวิทยาการบริการ (ในรายวิชาจิตวิทยาเพื่อคุณภาพชีวิต) สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยจากคะแนนแบบวัดความรู้จิตวิทยาการบริการหลังการทดสอบแบบวัดความรู้จิตวิทยาการบริการ จำนวน 80 คะแนน พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 48.65 และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 37.73 คะแนน แสดงให้เห็นว่าหลังการใช้รูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการวิทยาลัยดุสิตธานี นักศึกษามีความรู้จิตวิทยาการบริการสูงขึ้นมากกว่าการสอนแบบปกติ

อภิปรายผล

จากการนำผลการทดลองการใช้รูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอนวิชาจิตวิทยาการบริการ จำนวน 5 ท่าน ถอดบทเรียนเพื่อประเมินและให้ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนารูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี ดังนี้

1. ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี ที่เรียกว่า “Service Mind’ DTC Model” ที่มุ่งสอนการสอนแบบบูรณาการ (Integration) ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอนวิชาจิตวิทยาการบริการ มีความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการวิทยาลัยดุสิตธานีในระดับมาก เนื่องจากรูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการที่วิจัยและพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ทันสมัย และมีความยืดหยุ่นในการนำไปใช้จริง

2. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนารูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี

ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอนวิชาจิตวิทยาการบริการ เสนอให้วิทยาลัยดุสิตธานีควรพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมให้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาจิตวิทยาการบริการ จำนวน 3 หน่วยกิต ในหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มพื้นฐานวิชาชีพ ตามการประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม พ.ศ. 2553 หรือ มคอ.1 จะทำให้นักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้จิตวิทยาการบริการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานอุตสาหกรรมบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การพัฒนารูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอนวิชาจิตวิทยาการบริการ เสนอให้มีการพัฒนารูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ วิทยาลัยดุสิตธานีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้องค์ความรู้ด้านจิตวิทยาการบริการแบบบูรณาการมีการเผยแพร่และกระตุ้นให้ไปวิชาต่าง ๆ มองเห็นความสำคัญในการส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนจิตวิทยาการบริการที่เน้นการสอนแบบบูรณาการให้มากขึ้น แต่เนื่องจากการสอนวิชาจิตวิทยาการบริการ มีลักษณะบูรณาการศาสตร์ จึงควรมีการสอนแบบบูรณาการด้วยวิธีการสอนที่หลากหลายผสมผสานกัน แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการสอนในรายวิชาจิตวิทยาการบริการ เนื้อหาจิตวิทยาในอุตสาหกรรมบริการในรายวิชาจิตวิทยาเพื่อคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แหมมณี (2556) กล่าวว่า รูปแบบการสอนที่จะเกิดประโยชน์ต่อครูอาจารย์ส่วนใหญ่และมีโอกาสนำไปใช้ได้ นั้น มีแก่นสำคัญอยู่ 4 ประการ คือ ทฤษฎีหรือหลักการของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ และผลที่จะได้จากรูปแบบ ซึ่งอาจารย์ผู้สอนสามารถออกแบบรูปแบบการสอนไปพัฒนาทั้งทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย รวมทั้งกระบวนการพัฒนาสติปัญญา อยู่ที่ยุทธศาสตร์ของรูปแบบการสอนนั้น ๆ และยังสอดคล้องกับ วรณา ศิลปอาษา (2560) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนสอนวิชาจิตวิทยาการบริการในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่เปิดการเรียนการสอนด้านอุตสาหกรรมบริการ มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ถูกบังคับในโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม พ.ศ. 2553 กำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชาจิตวิทยาการบริการ (Service Psychology) ในหมวดวิชาเฉพาะกลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) และยังสอดคล้องกับ พิมพ์วิ ทหารแก้ว (2560) ที่กล่าวว่า วิชาจิตวิทยาในอุตสาหกรรมบริการมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนสอนด้านการท่องเที่ยวและการบริการ จึงบังคับไว้ในหลักสูตรเพื่อเป็นการวางพื้นฐานงานบริการให้นักศึกษาเกิดการรับรู้และเรียนรู้ตั้งแต่เริ่มเข้ามาเรียน วิธีการสอน จะจัดในลักษณะ Active Learning กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลายแบบบูรณาการ เช่น การใช้กิจกรรมผสมเกม ภาพยนตร์ สถานการณ์จริง กรณีศึกษาจริง การศึกษาปัญหา นอกจากนั้นยังสอดคล้อง ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2553) ได้ชี้แนะในส่วนการสร้างบัณฑิตว่า สถาบันอุดมศึกษาต้องสอนเพื่อพัฒนาคนให้มีลักษณะบูรณาการ คือ รวมคุณลักษณะทั้งสามในตัวบุคคล ได้แก่ คุณลักษณะด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา มีการผสมผสานประสานสัมพันธ์สอดคล้องส่งผลเกื้อกูลต่อกันไปด้วยดีทั้งระบบ ก่อให้เกิดสันติภาพต่อสังคมโดยรวม และการสอนวิชาจิตวิทยาการบริการยังมีความสอดคล้องกับการเรียนรู้และมาตรฐานผลการเรียนรู้ และคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของแต่ละระดับคุณวุฒิ ในระดับปริญญาตรีตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551) ได้ให้ความสำคัญต่อบูรณาการความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการเรียน การทำงาน และในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการบูรณาการทั้งด้านเนื้อหาสาระ วิธีการ และรูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการจึงเป็นเป็นวิชาแบบบูรณาการ (Integration) แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการสอนมีจำนวนมาก ซึ่งแต่ละแนวคิดและทฤษฎีจะมียุทธศาสตร์ความรู้ที่แตกต่างกัน เนื่องจากวิชาจิตวิทยาการบริการใช้วิธีการแบบบูรณาการ (Integration) ฉะนั้น การนำแนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการสอนไปประยุกต์ใช้ในการสอนวิชาศึกษาทั่วไปจึงต้องใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละเนื้อหาของรายวิชา และหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษานั้นๆ

2. จากผลการวิจัย วิทยาลัยดุสิตธานีควรเปิดการเรียนการสอนรายวิชาจิตวิทยาการบริการ ในหลักสูตรสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม รวมทั้งหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมบริการ ให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม พ.ศ. 2553 หรือ มคอ.1 กำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชาจิตวิทยาการบริการ (Service Psychology) ในหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนจิตวิทยาการบริการและรูปแบบการสอนจิตวิทยาการบริการในรายวิชาจิตวิทยาการบริการของหลักสูตรสาขานวัตกรรมการบริการในธุรกิจการท่องเที่ยวยและโรงแรม วิทยาลัยดุสิตธานี

2. ควรมีการประเมินผลการเรียนจิตวิทยาการบริการด้วยการวัดผลจากการปฏิบัติงานบริการ เพื่อให้สามารถวัดผลทักษะจิตวิทยาการบริการตามรูปแบบการวิจัยที่พัฒนาขึ้นมาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการศึกษาวิจัยรวบรวมวิธีการสอน และสื่อการสอนจิตวิทยาการบริการของวิทยาลัยดุสิตธานี เพื่อสร้างและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้จิตวิทยาการบริการในรายวิชาหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม และหมวดวิชาเลือกเสรีของสถาบัน

References

- Ministry of Education (2009). Thai Qualifications Framework for Higher Education 2009. Bangkok : Ministry of Education. [in Thai]
- Ministry of Education, (2010). Ministry Notification of Thai Qualifications Framework for Higher Education 2010 in Bachelor of Hotel and Tourism. Bangkok : Ministry of Education. [in Thai]
- Office of the Higher Education Commission. (2008). Higher Education Plan (2018 – 2022). Bangkok : Ministry of Education. [in Thai]
- Pimravee Tahargrav. (2017). Recorded the indepth interview. The Research project of Teaching and Learning Development Study of Service Psychology for Undergraduate Students at Dusit Thani College, Bangkok. 12 November 2017. [in Thai]

- Paitoon Sinlarat. (2010). Instructional Strategies for Qualifications Frame Work.
 2th ed. Bangkok : Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Samit Suchugoong. (2007). The Art of Services. Bangkok. Vinyuchon Press. [in Thai]
- Smithirak Jantarak and Kaltera Sookkum (2013). Psychology for Quality Of Life.
 Faculty of Hospitality Industry. Dusit Thani College. Bangkok : Dusit Thani
 College. [in Thai]
- Surang chongtagul. (2002). Education Psychology. Bangkok : Chulalongkorn
 University Press. [in Thai]
- Tisana Khammani. (2013). Education Science : Knowledge for Efficiently
 Learning process Management. 4th ed. Bangkok : Chulalongkorn
 University Press. [in Thai]
- Wanna Silparcha. (2017). Recorded the indepth interview. The Research project of
 Teaching and Learning Development Study of Service Psychology for
 Undergraduate Students at Dusit Thani College, Bangkok. 31 October 2017.
 [in Thai]

วิถีชีวิตของนักมวย

Life of Boxers

พงศ์ธร แสงวิภาค¹ สุนทร แมนสงวน² ผกามาศ รัตนบุษย์³ และสหชัย ชัชวาลย์⁴
 Pongtorn Sangwipark¹, Soontorn Mansanguan², Phakamas Ratanabuth³
 and Sahachai Chatchawan⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความหมายและทำความเข้าใจในประสบการณ์การดำเนินชีวิตสังคมของนักมวย โดยใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบอิงจุดมุ่งหมาย ซึ่งเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการชกมวยไทยตามเวทีต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ติดต่อกันตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป และพักอาศัยอยู่ในค่ายมวย หรือบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกับค่ายมวย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักมวย ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการมาชกมวยนั้นมาจากปัญหาส่วนตัว ครอบครัว เศรษฐกิจ และสังคมเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้ตัวนักมวยเองนั้นมีรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้การใช้ชีวิตของนักมวยยังสะท้อนถึงความรู้สึกผิดชอบ และความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งส่งผลให้นักมวยสามารถยอมรับกับวิถีชีวิตความเป็นจริงของตัวเองได้

คำสำคัญ วิถีชีวิต, นักมวย

Abstract

The purpose of this research was to study the perception of meaning and understanding the social life experiences of boxers. Data were collected from key informant selection of wide range of boxers who live in boxing camps or places nearby the boxing camps and have more than ten-year experience of Muay Thai fights in Bangkok and other provinces. Research tools included in-depth interview and behavioral observation of boxer lifestyle. The findings of the study indicated that the reasons the informants became boxers because of both personal and family problems as well as economic and social issues. These all reasons affected the way of life of the boxers. Further than this, the boxer lifestyle also reflected responsibility and self reflection, which they were able to accept the way of life of boxers.

Keyword Way of life, Boxer

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กทม. 10240 ramuniversity42@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กทม. 10240 m_jackky@gmail.com

³ อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กทม. 10240 p.phaka@outlook.com

⁴ อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กทม. 10240 golf6274@hotmail.com

บทนำ

ศิลปะมวยไทยนั้นได้ถือกำเนิดขึ้นมาเมื่อใดนั้น หรือสมัยใดนั้น ไม่สามารถที่จะตอบได้แน่ชัดแต่ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทยในอดีตไม่ว่าจะเป็นบทบาททางด้านสังคม หรือ บทบาททางด้านความเป็นเอกราชของชาติไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นยังเป็นศิลปะประจำชาติที่ได้มีการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษมาสู่รุ่นลูกหลานเรื่อยมา และทำให้ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดเองได้เกิดการซึมซับรับรู้ถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของชาติไทย ซึ่งสอดคล้องกับ เฉลิม อุ่นทอง (2547) ที่ได้กล่าวว่า มวยไทยเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง เพราะเป็นการเล่น การแสดง และเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ เป็นผลผลิตของพฤติกรรม รวมทั้งทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และความรู้ต่าง ๆ ที่ชาวไทยมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ความเป็นมวยไทยนั้นมิได้กำหนดเจาะจงลงไปว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้กันของนักมวยทั้งสองฝ่ายที่ใช้อวัยวะในร่างกายไม่ว่าจะเป็น หมัด เท้า เข่า ศอกเข้าประลองกันเท่านั้น แต่ยังคงปรากฏสิ่งที่เป็นรูปธรรมอื่นทั้งมีกระบวนการสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามที่ถือปฏิบัติกันมา อย่างเช่น การไหว้ครูมวยไทย ที่ถือได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไทยที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่ให้ลูกหลานไทย และชาวโลกได้ประจักษ์

ศิลปะมวยไทยในปัจจุบันได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางไม่เฉพาะชาวไทยในประเทศเท่านั้น ซึ่งชาวต่างชาติก็ให้ความสนใจ จนทำให้ก้าวเข้ามาเป็นกีฬาอาชีพอย่างเต็มตัว ทำให้มวยไทยเป็นที่รู้จักในประเทศต่าง ๆ ทวีปต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติกีฬามวย (2542) ที่ได้กล่าวว่า เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกีฬามวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้และเป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางจากชาวไทยและชาวต่างประเทศ รวมทั้งการแข่งขันมวยไทยได้กลายเป็นกีฬามวยที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย แต่ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่ควบคุมดูแลการแข่งขันมวย และส่งเสริมสนับสนุนกีฬามวยให้มีมาตรฐาน ดังนั้นสมควรให้มีกฎหมายเพื่อควบคุมกิจการดังกล่าวและเพื่อจัดให้มีสวัสดิการแก่นักมวยและบุคคลในวงการมวยที่เหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

การตรากฎหมายกีฬามวยซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายกีฬามวยฉบับแรกของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 ที่มีรายละเอียดของกฎกระทรวง ข้อบังคับ ระเบียบ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 โดยสำนักงานคณะกรรมการกีฬามวย การกีฬาแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬานั้น ในรายละเอียดได้มีการกล่าวถึงบุคคลในวงการกีฬามวยและผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น นักมวย นายสนามมวย ผู้จัดการนักมวย ผู้จัดการรายการแข่งขันมวย หัวหน้าค่ายมวย ผู้ตัดสิน และผู้ฝึกสอนนั้น ล้วนแล้วแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 ทั้งสิ้น โดยเฉพาะตัวของนักมวยเองซึ่งในพระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 ก็ได้มีการกล่าวถึงนิยามความหมายของนักมวย โดยกล่าวว่านักมวย หมายความว่า ผู้ซึ่งเข้าแข่งขันกีฬามวย (พระราชบัญญัติกีฬามวย, 2542) ซึ่งจากความหมายดังกล่าว รวมถึงบทบัญญัติของกฎหมายจะเห็นได้ว่าถือได้ว่ากฎหมายมีเจตนารมณ์ที่จะให้ความคุ้มครองความปลอดภัย และสวัสดิภาพของผู้ที่จะประกอบอาชีพนี้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะจากการศึกษาข้อมูลในเบื้องต้นที่ปรากฏนักมวยส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน ขาดโอกาสได้รับการศึกษาที่ดี เพราะครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอ จึงนำมาซึ่งการชกมวยเพื่อหารายได้เลี้ยงตัวเองและครอบครัว ชีวิตการชกมวยสามารถเริ่มได้ตั้งแต่อายุยังน้อย โดยเริ่มชกมวยตั้งแต่ในวัยเด็กอายุ 7-8 ขวบ

และถ้ายิ่งขมวายนะในแต่ละครั้งก็จะได้เงินรางวัลหรือค่าตอบแทนที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้ให้นักมวยหลาย ๆ คนละเลยที่จะคิดในเรื่องของความปลอดภัยและสวัสดิภาพของตนเอง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวการศึกษาวีจักษณ์เชิงคุณภาพในครั้งนี้จะช่วยสร้างความเข้าใจในความหมายการใช้ชีวิตของนักมวยและประสบการณ์ในการดำรงชีวิตของนักมวย กิจกรรมในแต่ละวันของการใช้ชีวิตในค่ายมวย หรือในที่พักอาศัยส่วนตัว ซึ่งผ่านการเล่าเรื่องราวของนักมวยที่สะท้อนให้เห็นว่านักมวยเองก็เป็นบุคคลคนหนึ่งที่ใช้ชีวิตในสังคม อีกทั้งมีศักดิ์และสิทธิของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับคนทุกคนในสังคม เพียงแต่มีรูปแบบของการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน โดยมีสภาวะของในเรื่องข้อจำกัดต่าง ๆ ของนักมวยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตที่จะต้องเผชิญ ตลอดจนสามารถนำข้อมูลที่ได้รับนั้นไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางในการให้ความช่วยเหลือกับนักมวยต่อไปในอนาคต

วิธีการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีเกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบอิงจุดมุ่งหมาย โดยได้กำหนดนิยามให้ความหมายว่านักมวย หมายถึง บุคคลที่มีประสบการณ์ในการชกมวยไทยตามเวทีต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ติดต่อกันตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป และพักอาศัยอยู่ในค่ายมวยหรือบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกับค่ายมวย เพื่อที่จะได้บอกเล่าเรื่องราวการดำเนินชีวิตของนักมวยได้อย่างละเอียดในการประกอบกิจวัตรประจำวันที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในเรื่องของการปรับตัว การหารายได้เพื่อเลี้ยงตัวเองและครอบครัว และรวมถึงพฤติกรรมการแสดงออกทางด้านแนวความคิดและความรู้สึกของนักมวย

ตารางที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (ชื่อนามไทย)	เพศ	อายุ	อาชีพ	ระดับการศึกษา	ประสบการณ์ในการชกมวยไทย
1. สมิงเดช	ชาย	23	รับจ้างทั่วไป	(ม.3) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	11 ปี
2. เพชรมงคล	ชาย	25	ค้าขาย	(ม.3) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	13 ปี
3. ดาราเอก	ชาย	23	ขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง	(ม.6) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	12 ปี

ตารางที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (ต่อ)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (ชื่อย่อไทย)	เพศ	อายุ	อาชีพ	ระดับการศึกษา	ประสบการณ์ใน การชกมวยไทย
4. รุ่งศักดิ์เล็ก	ชาย	24	ค้าขาย	(ปวช.) ระดับ ประกาศนียบัตร วิชาชีพ	13 ปี
5. มงคลเพชร	ชาย	19	ไม่ได้ประกอบ อาชีพประจำ	กำลังศึกษา ระดับ มัธยมศึกษา ตอนปลาย	11 ปี
6. หาญพิทักษ์	ชาย	20	พนักงานส่ง เอกสาร	(ม.6) ระดับ มัธยมศึกษา ตอนปลาย	12 ปี
7. ศักดิ์ธรรงค์	ชาย	18	ไม่ได้ประกอบ อาชีพประจำ	กำลังศึกษา ระดับ มัธยมศึกษา ตอนปลาย	11 ปี
8. ชมพูน้อย	หญิง	21	ไม่ได้ประกอบ อาชีพประจำ	กำลังศึกษา ระดับอุดมศึกษา	12 ปี
9. น้องอร	หญิง	20	ไม่ได้ประกอบ อาชีพประจำ	กำลังศึกษา ระดับอุดมศึกษา	11 ปี

การปกป้องสิทธิผู้ร่วมวิจัย

การปกป้องสิทธิของผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ก่อนที่จะเริ่มต้นการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลทั้ง 9 คน ในการบันทึกเทปเสียงและการจดบันทึกข้อมูลประเด็นที่สำคัญจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยได้ทำการอธิบายถึงสิทธิในการตอบคำถามตามความต้องการของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งหากประเด็นใดไม่ต้องการที่จะตอบคำถามก็สามารถทำได้ นอกจากนั้นการนำข้อมูลไปใช้ในการวิจัยผู้วิจัยได้ใช้แต่เพียงชื่อตอนชกมวยไทยของผู้ให้ข้อมูลเท่านั้น แต่ไม่ได้ระบุถึงชื่อค่ายมวยแต่อย่างใด เพื่อเป็นการปกป้องตัวตนของผู้ให้ข้อมูล ตลอดจนผู้วิจัยได้ขออนุญาตและได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลในการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไปใช้ในการวิจัย ในลักษณะของการอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูลในการนำเสนอผลของการวิจัย อีกทั้งจะไม่มีมีการนำเทปบันทึกเสียงนี้ไปเผยแพร่ในที่ใด และหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัยเอกสารและเทปบันทึกเสียงผู้วิจัยจะดำเนินการทำลายทิ้ง

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของนักมวยถูกสร้างขึ้นจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก และเป็นชุดข้อคำถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งได้ผ่านผู้เชี่ยวชาญที่ได้ช่วยพิจารณาความถูกต้อง ความสอดคล้อง และความเหมาะสมของข้อคำถาม โดยมีประเด็นที่มีความสำคัญดังต่อไปนี้ การสร้างสัมพันธภาพการสนทนา ภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูล (เรื่องส่วนตัว เรื่องครอบครัว) การให้คุณค่าและความหมายของการใช้ชีวิตนักมวย ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตนักมวย การเริ่มต้นเข้าสู่ชีวิตนักมวยและการดำรงชีพในแต่ละวัน ตัวอย่างแนวคำถามที่ใช้ในงานวิจัย เช่น มีอะไรที่เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของชีวิตที่ทำให้ต้องมาเป็นนักมวย การดำรงชีวิตในแต่ละวันเป็นอย่างไรบ้าง ความยากลำบากในการปรับตัวกับชีวิตที่ต้องต่อมวยคืออะไร ได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการใช้ชีวิตนักมวย และการใช้ชีวิตแบบนักมวยมีความหมายอย่างไรกับตัวเรา เป็นต้น โดยระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ใช้การสนทนาเพื่อการสอบถามข้อมูลพร้อมกับตั้งคำถามเพิ่มเติมเพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทที่ได้ค้นพบจากการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้การสังเกตพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของนักมวยในพื้นที่ที่ศึกษา การสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทั้งน้ำเสียง คำพูด และพฤติกรรมท่าทางตลอดระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตามประสบการณ์รับรู้ของผู้ให้ข้อมูลมากขึ้น รวมทั้งการจดบันทึกข้อมูลสำคัญที่ค้นพบในการเก็บข้อมูล ซึ่งจะเห็นได้ว่ารายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในเครื่องมือดังกล่าวนี้ ตามที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นว่าถูกสร้างขึ้นจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก จึงมีความครอบคลุมทุกประเด็นในสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการทราบเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่มีความถูกต้องชัดเจน

ผลการวิจัย

วิถีชีวิตของนักมวยที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมจากการศึกษาเชิงคุณภาพในครั้งนี้พบว่า ความหมายและประสบการณ์การดำเนินชีวิตในสังคมของนักมวยนั้นเกิดจากปัจจัยหลายประการที่ทำให้นักมวยต้องหันเหชีวิตมาต่อมวย ซึ่งการดำรงชีพให้อยู่ได้ด้วยตนเองนั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อที่จะให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ของการเป็นนักมวย โดยมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายคุณค่าของการใช้ชีวิตนักมวยในสังคม

1.1 การให้ความหมายเกี่ยวกับการใช้ชีวิตนักมวย การใช้ชีวิตนักมวยของนักมวยแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ตามการรับรู้ของตนเอง ตัวของนักมวยบางคนมองว่าการต่อมวยเป็นสิ่งที่ทำให้ตนเองมีชีวิตที่ดีขึ้น มีความสุข เพราะได้ทั้งเงินรางวัล และชื่อเสียง มีความเป็นอิสระ หาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้ ...“ผมต่อมวยมาตั้งแต่อายุ 7 ขวบเท่าที่จำความได้นะ เป็นสิ่งที่ชอบมาตั้งแต่เด็กก็สนุกและรู้สึกมีความสุขดีอาจจะเป็นเพราะว่าชอบด้วยก็ได้ ทุกวันนี้ก็ยังต่ออยู่ ทุกครั้งที่ต่อเสร็จก็จะได้เงินค่าตัวมากบ้าง น้อยบ้าง แล้วแต่ผลว่าชนะหรือแพ้ ถ้าชนะบ่อย ๆ ขึ้นก็จะมีชื่อเสียงตามมา พร้อมกับจะมีรายการต่อยบ่อยขึ้นด้วยเช่นกัน เงินที่ได้มาจากการชกมวยก็จะนำมาใช้จ่ายส่วนตัว ส่งให้กับทางบ้านที่ต่าง ๆ จังหวัด และเก็บออมไว้ก้อนหนึ่ง”...สมิงเดช (2561)

แต่ในขณะที่นักมวยบางคนมีมุมมองที่แตกต่างกันไป เพราะมองว่าจะเรียนหนังสือเพื่อให้ตัวเองมีความรู้ พร้อมกับต่อมวยไปด้วย และหากวันหนึ่งเมื่อตัวเองเลิกชกมวยไปแล้ว จะนำคุณวุฒิที่ได้เรียนมานั้นไปสมัครงานเพื่อจะได้มีอาชีพที่มั่นคงในอนาคต ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้ ...“เรียนไม่เก่งกะแต่อยากมีความรู้บ้าง จึงไปสมัครเรียนมหาวิทยาลัยเปิด ว่างจากการชกมวย หรือซ้อมมวยก็จะหาเวลา

อ่านหนังสือเองแล้วก็ไปสอบ ตั้งใจว่าวันข้างหน้าอายุมาก ๆ คงต๋อยมว้ยไม่ไหวแล้ว จะเอาวุฒิ ป. ตรี ไปสมัครงานที่โรงงานแถวบ้านคะ จะได้มีอาชีพคะ”...ชมพูน้อย (2561)

1.2 ความรู้สึกภายในจิตใจเมื่อนักมวย ความรู้สึกของนักมวยนั้นไม่ต้องการให้ใครมาดูถูก หรือต้องการความเห็นอกเห็นใจ ความสงสารจากผู้ใด เพราะไม่อยากให้ใครมองว่าตนเองนั้นเป็นคนน่าสงสาร ไร้ค่า ไม่มีประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม แต่ในทางตรงกันข้ามนั้นตัวของนักมวยเองมีความภูมิใจ เชื่อมั่นว่าตัวของเขาเองนั้นมีร่างกายและพลังกำลังที่พอที่จะสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว โดยไม่เป็นภาระของสังคม เพียงแค่ต้องการให้คนในสังคมยอมรับ และเห็นว่าการชกมวยนั้นเป็นกีฬาที่มีกฎ กติกาการแข่งขันควบคุม เพราะบางคนไม่เข้าใจมักจะมองว่าเป็นความรุนแรง หรือเป็นการทำร้ายร่างกายมนุษย์ด้วยกันเอง ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้ ... “จริง ๆ แล้วโดยปกติผมก็ใช้ชีวิตธรรมดา โดยทั่วไปเหมือนกันกับคนอื่น ๆ เชนะครับ ไม่อยากให้ใครมองว่าคนที่ชกมวยจะต้องเป็นคนที่น่าสงสารนะครับ เพราะเชื่อว่านักมวยทุกคนไม่อยากให้เป็นภาระคนอื่น แล้วถึงแม้บางคนอาจจะมองว่าการชกมวยเป็นกีฬาที่มีอันตรายต่อร่างกาย แต่ผมคิดว่าผมมีร่างกายที่แข็งแรง และฝึกซ้อมดี จึงไม่กลัวความเจ็บปวด อีกทั้งผมมองว่าการชกมวยไทยของผมเป็นการทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ เพราะถือเป็นการเผยแพร่ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของคนไทยเราให้ต่างชาติได้รู้จัก”...หาญพิทักษ์ (2561)

2. ประสบการณ์การดำเนินชีวิตในสังคมของนักมวย

2.1 หลากหลายปัญหาที่นำเข้าสู่เส้นทางชีวิตนักมวย บุคคลที่ต้องมาใช้ชีวิตนักมวยก็จะมีสาเหตุหรือหลากหลายปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาที่ไม่สูง การว่างงานของผู้ปกครอง การขาดเสาหลักในครอบครัว ฐานะทางครอบครัว ความอบอุ่นในครอบครัว การหย่าร้างในครอบครัว และปัญหาทางเศรษฐกิจในภาพรวม ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ผู้วิจัยได้ค้นพบจากการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่าเป็นปัญหาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและสังคมซึ่งส่วนมากมักจะพบในสังคมไทย และมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ อีกมากมายเกิดขึ้นตามมา ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้ ... “ฐานะทางบ้านครับ นี่คือสาเหตุหลักที่ผมมาชกมวย ตอนนั้นพ่อกับแม่มีอาชีพรับจ้างทั่ว ๆ ไป รายได้ไม่มากนัก ประกอบกับที่บ้านมีลูกกันหลายคน ผมเองคนที่ 4 พ่อผม เลยกว่าผมไปฝึกมวยกับเพื่อนที่รู้จักกันตอนอายุ 7 ขวบ หลังจากนั้นไม่นานก็ได้ขึ้นต่อยในงานวัดประจำปี ได้ค่าตัวครั้งแรก 150 บาทครับ หลังจากนั้นก็ได้ต่อยเรื่อยมาจนปัจจุบัน”...มงคลเพชร (2561)

2.2 ชีวิตในแต่ละวันของนักมวย ถ้าใครมีโปรแกรมการชก ก่อน 3 สัปดาห์ในแต่ละวันต้องทำการฝึกซ้อมมวยที่ค่ายมวยในตอนเช้า โดยตื่นนอนตั้งแต่ 05.00 น. กว่าที่จะฝึกซ้อมเสร็จก็ประมาณ 08.00 น. หลังจากนั้นทุกคนก็จะแยกย้ายกันไปประกอบอาชีพ บ้างก็ไปเรียนหนังสือ ตอนเย็นตั้งแต่เวลา 16.00 น. ทุกคนก็จะกลับมาฝึกซ้อมมวยกันอีกครั้งจนถึงเวลา 19.00 น. แล้วจึงพักผ่อนตามอัธยาศัย จะมีบางคนหลังจากฝึกซ้อมช่วงเย็นเสร็จแล้วก็จะไปประกอบอาชีพของตนเองต่ออีก เช่น ขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง หรือค้าขาย ส่วนกรณีถ้าใครไม่มีโปรแกรมการขึ้นชกก็ไม่ต้องฝึกซ้อมในตอนเช้า จะฝึกซ้อมเฉพาะช่วงเย็นเท่านั้น ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้ ... “ชีวิตในแต่ละวัน ก็ซ้อมมวยทั้งเช้า ทั้งเย็น อย่างเช้าก็ต้องตื่นตั้งแต่ตี 5 กว่าที่จะซ้อมเสร็จ 8 โมงเช้า ต่อจากนั้นผมก็ไปช่วยทางบ้านค้าขายผลไม้ที่ตลาดสด รายได้ไม่แน่นอน บางวันช่วงเทศกาลก็ขายได้ดี แต่บางวันคนเจ็บบ้างขายไปหลับไปก็มี เพื่อนนักมวยบางคนก็ไปขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง บางคนกำลังเรียนอยู่ก็ไปเรียนหนังสือ แต่ตอนเย็นทุกคนก็จะกลับมาที่ค่ายมวยเพื่อ

ซ่อมในช่วงเย็นโดยเริ่มซ่อมตั้งแต่ 4 โมงเย็น ถึง 1 ทุ่ม ซ่อมมวยเสร็จบางทีผมก็ยังกลับไปนั่งขายของที่ตลาดต่อครับ เพราะคนจะมาช่วงเย็น ๆ ค่า ๆ ยังพอที่จะขายได้ เพื่อนนักมวยคนอื่นก็ไปขับมอเตอร์ไซด์รับจ้างต่อก็มี ส่วนนักมวยในค่ายคนใดที่ไม่มีโปรแกรมชกก็ดีหน่อยคือซ่อมแต่เฉพาะช่วงเย็นอย่างเดียว...” เพชรมงคล (2561)

2.2.1 การได้มาของรายได้ รายได้ของนักมวยแต่ละคนที่ได้มาจากการชกในแต่ละครั้งแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับฟอร์มการชก ผลการแข่งขัน และนอกจากนั้นทางผู้จัดการแข่งขันถือว่าเป็นมวยใหม่ที่ยังไม่มีชื่อเสียงพอที่จะเป็นที่รู้จักของผู้ชมและแฟนมวยมากนัก ค่าตัวจึงอยู่ที่ประมาณ 15,000 - 20,000 บาท/ครั้ง และรายได้จากเงินเดิมพันแต่เป็นจำนวนที่ไม่แน่นอน โดยใน 1 เดือนจะมีโปรแกรมการชก 1 ครั้ง โดยจะตระเวนขึ้นชกตามเวทีมาตรฐานต่าง ๆ ทั้งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล เช่น สนามมวยเวทีราชดำเนิน สนามมวยเวทีลุมพินี สนามมวยเวทีมวยสยามอ้อมน้อย และสนามมวยเวที 7 สี เป็นต้น แต่เงินที่ได้มาจากการชกมวยในแต่ละครั้งส่วนมากจะส่งให้กับทางครอบครัวที่อยู่ต่างจังหวัด จะมีที่เหลือเก็บไว้ใช้เองบ้างแต่ก็ไม่มากนัก จึงทำให้ต้องไปหาอาชีพอื่น ๆ เสริมเพื่อเพิ่มรายได้ นอกจากนี้บางคนที่กำลังศึกษาอยู่ก็เก็บเงินบางส่วนไว้ใช้เกี่ยวกับในเรื่องของการศึกษา ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้ ... “ขึ้นชกแต่ละครั้งตอนนี้ผมจะได้เงินค่าตัว 15,000 - 20,000 บาท ไม่นับเงินเดิมพันเพราะเดิมพันแต่ละครั้งไม่แน่นอนครับ ถ้าชกชนะบ่อย ๆ หัวหน้าค่ายบอกว่าจะค่อย ๆ เพิ่มค่าตัวให้ครับ ผมเป็นมวยเพิ่งเข้ามาชกในกรุงเทพฯ ใหม่ ๆ ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของคนดู ต้องเร่งทำฟอร์ม เงินที่ได้มาส่วนใหญ่จะส่งให้ทางบ้านที่ต่างจังหวัด มีเก็บไว้ใช้เองบ้าง และก็ใช้ตอนไปเรียนหนังสือ เห็นนักมวยรุ่นพี่ที่อยู่ในค่ายเดียวกัน ก็ไปหารายได้เสริมอื่น ๆ ที่พอจะได้เงินมาบ้าง เช่น รับจ้างเซ็นรถในในตลาด หรือส่งหนังสือพิมพ์ตามบ้านครับ” ...ศักดิ์ณรงค์ (2561)

2.2.2 ที่พักอาศัย ที่พักอาศัยของนักมวยเจ้าของค่ายมวยจะอนุญาตให้นักมวยในสังกัดทุกคนอาศัยกินอยู่หลับนอนที่ค่ายมวย เนื่องจากทุกคนมีภูมิลำเนาบ้านเกิดอยู่ที่ต่างจังหวัดซึ่งที่พักก็จะอยู่ในลักษณะห้องพักนอนรวมกัน ยกเว้นนักมวยหญิง มีทั้งหมดประมาณ 10 - 15 คน มีพัดลมตั้งโต๊ะ 3 ตัวใช้ร่วมกันทั้งหมด มีห้องน้ำพร้อมห้องอาบน้ำใช้ร่วมกัน ค่าน้ำและค่าไฟในแต่ละเดือนจะไม่มีค่าใช้จ่าย เพราะหัวหน้าค่ายมวยจะออกให้ แต่ทุก ๆ คนจะทราบที่ต้องช่วยกันประหยัดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ให้มากที่สุดเพราะไม่อยากให้เป็นภาระของหัวหน้าค่ายมวย ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้ ... “เวลานอนเราจะนอนรวมกันทุกคน แต่ผู้หญิงจะแยกไปอีกห้องหนึ่ง อาจจะร้อนหรือนอนเบียดกันบ้างเพราะไม่ใช่ห้องแอร์ มีแต่พัดลมเป่า และห้องก็ไม่ได้กว้างอะไรแต่ก็ต้องอดทนครับ เข้ามาจากต่างจังหวัดไม่รู้จักรูใคร ไม่มีบ้านพักในกรุงเทพฯ ดีที่ไม่เสียค่าน้ำค่าไฟ เจ้าของค่ายเขาจ่ายให้ แต่ทุกคนก็เกรงใจเลยต้องช่วยกันใช้อย่างประหยัด” ...รุ่งศักดิ์เล็ก (2561)

2.2.3 ความกังวลของนักมวย สิ่งที่นักมวยกังวลมากไม่ใช่ความเจ็บปวดบนเวทีแต่เป็นผลแพ้ชนะ และการลดน้ำหนักตัว เนื่องจากว่าผลของการแพ้ชนะนั้นจะไปมีผลต่อรายได้ที่ตัวนักมวยเองจะได้รับจากการชกมวย ต้องเข้าใจว่าการชกมวยนั้นถ้าชนะติดต่อกันหรือชนะบ่อยครั้งขึ้น แฟนมวยหรือผู้ชมมวยประทับใจในฟอร์มการชกก็จะนำมาซึ่งชื่อเสียงมีคู่ชกอยากที่จะมาชกด้วยมากขึ้น ทำให้โปรโมเตอร์ผู้จัดเองก็ต้องการที่จะจัดให้ชก ค่าตัวก็จะเพิ่มขึ้นนำมาซึ่งรายได้ที่จะได้รับมากขึ้นด้วยซึ่งนี่คือสิ่งที่นักมวยทุกคนใฝ่ฝัน แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าชกแพ้มากกว่าชนะค่าตัวก็จะไม่เพิ่ม หรือถ้าโชคร้ายอาจจะถูกลดค่าตัวด้วยซ้ำไป โปรโมเตอร์ผู้จัดเองก็ไม่อยากจัดให้เราชกทำให้ตัวเราเองต้องขาดรายได้ มีรายได้ไม่

ต่อเนื่อง หรือมีรายได้ไม่เพียงพอ ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้ ... “ไม่อยากแพ้อยู่ครับ เพราะถ้าแพ้อยู่ ๆ ก็ไม่มีคนจัดให้ชก ทำให้รายได้หาย นี่ผมชกครั้งที่แล้วก็เพิ่งแพ้ม้า ครึ่งต่อไปมีคิวขึ้นชกต้องเต็มทีครับ ยังไงก็ต้องเอาชนะให้ได้ มีเพื่อนนักมวยด้วยกันมาจากต่างจังหวัดพร้อมผมเลย ฝีมือดีต่อชัยชนะบ่อย ตอนนี้อ่าตัวเขาแข่งผมไปแล้ว” ...ดารารเอก (2561)

ส่วนเรื่องการลดน้ำหนักตัว เนื่องจากในการชกมวยนั้นมีการจำแนกรุ่นน้ำหนักตัวในการชกที่ใช้ในการแข่งขัน นักมวยทุกคนจึงต้องมีการควบคุมน้ำหนักตัวของตัวเองเพื่อให้อยู่ในพิกัดรุ่นที่ตนเองจะชก ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอดอาหาร หรือการบริโภคอาหารในปริมาณที่จำกัด เพราะต้องอดอาหารเพื่อลดน้ำหนักตัว หรือเว้นจากการรับประทานอาหารในบางมื้อ บางครั้งต้องลดน้ำหนักตัวมากไปจนไม่มีแรงในการขึ้นชก ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้ ... “หิวมากคะ อยากกินแต่ก็กินไม่ได้ กลัวน้ำหนักตัวขึ้นเฉียวไม่ได้ชก บางครั้งคู่ชกในรุ่นน้ำหนักเดียวกันไม่มี ก็ต้องลดน้ำหนักเพื่อลงไปชกรุ่นอื่นที่มีคู่ชก พอขึ้นชกยกแรก ๆ พอจะมีแรง แต่พอยกท้าย ๆ ไม่มีแรงเลยคะ ยกขาเตะแทบจะไม่ขึ้นอยู่แล้ว” ...น้องอร (2561)

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

1. ความหมายคุณค่าของการใช้ชีวิตนักมวยในสังคม

1.1 การให้ความหมายเกี่ยวกับการใช้ชีวิตนักมวย จะเห็นได้ว่า การให้ความหมายของการใช้ชีวิตนักมวยของแต่ละคนนั้นก็จะมีมุมมองที่แตกต่างกันไปบางคนมองว่า การใช้ชีวิตชกมวยเพื่อแลกมาซึ่งรายได้เลี้ยงตัวเอง ครอบครัว และเก็บออม โดยไม่ต้องเป็นภาระแก่ผู้อื่น สอดคล้องกับ โปธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง (2522) ที่กล่าวว่า นักมวยปัจจุบันฝึกเพื่ออาชีพเพราะต้องการเงินรายได้มาใช้ในการดำรงชีวิต ดังนั้นการชกมวยจึงมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อชัยชนะ และเพื่อเงินรางวัล ทำให้คุณธรรมด้านต่าง ๆ ลดน้อยลงไป

ในขณะที่บางคนมองไปถึงอนาคตโดยชกมวยไปพร้อมกับเรียนหนังสือเพื่อหาความรู้ให้ได้มาซึ่งใบวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษาเพื่อจะเอาไปสมัครงานที่มั่นคงในวันข้างหน้าในตอนที่ไม่สามารถชกมวยได้แล้ว ซึ่งถือได้ว่าวิถีชีวิตนักมวยในตอนที่เกิดจากการชกมวยไปแล้ว จะเป็นช่วงที่สำคัญช่วงหนึ่งเพราะเมื่อไม่ได้ชกมวยก็ไม่มีรายได้ ถ้าไม่มีอาชีพประจำ เงินเก็บที่มีอยู่ก็จะถูกนำมาใช้จนหมด ทำให้ต้องออกหางานอาชีพประจำทำ แต่ส่วนมากความรู้ที่มีไม่สูงมากนัก งานที่ได้ทำจึงได้ค่าตอบแทนไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว จึงสะท้อนให้เห็นถึงความลำบากในบั้นปลายชีวิตที่จะต้องประสบ

1.2 ความรู้สึกภายในจิตใจเมื่อนักมวย และนี่คือสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าภายในจิตใจของผู้ที่เป็นนักมวยนั้นจะเห็นได้ว่ามีความมั่นใจในตัวเองคิดเสมอว่าตัวเขานั้นสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้โดยไม่เป็นภาระให้กับใคร อีกทั้งยังมองว่าสิ่งที่เขาได้กระทำคือการชกมวยนั้นเป็นการถ่ายทอดศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของชาติไทยเพื่อให้ชาวต่างประเทศได้รู้จัก ซึ่งในอีกแง่มุมหนึ่งของนักมวยก็จะสะท้อนและสามารถบ่งบอกให้เห็นถึงคุณค่าด้านภูมิปัญญาของไทยที่เกิดจากการได้ศึกษาวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากผู้รู้ รุ่นสู่รุ่นสืบต่อกันมา โดยมีความเชื่อ ความเลื่อมใส และความศรัทธาที่ยึดถือสืบปฏิบัติ ผู้ถ่ายทอดศิลปะมวยไทยจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์และทักษะพื้นฐานที่ดี สำหรับทักษะพื้นฐานที่ดีนั้น เกิดขึ้นจากการฝึกฝนของแต่ละคน การกระทำซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญ และมีทักษะเพิ่มมากขึ้นในท้ายที่สุดนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราพร แก้วศรีงาม (2547) ที่พบว่า หากใจไม่

รักหรือไม่มีความจำเป็นจริง ๆ คงไม่มีใครมาเป็นนักมวย ดังนั้นพบว่ามือนักมวยจำนวนมากกว่าครั้งที่ไม่ประสบความสำเร็จในอาชีพนักมวยในช่วงแรก เนื่องจากพวกเขาไม่สามารถทนต่อระบบการฝึกซ้อมอย่างหนักของค่ายมวยได้ต้องออกจากวงการมวยไป จะเห็นได้ว่านักมวยไทยในอดีตและปัจจุบันกว่าจะประสบความสำเร็จต้องผ่านกระบวนการฝึกมาอย่างโหดโชน จากค่ายมวย จากโรงเรียน และจากสำนัก เป็นต้น

2. ประสบการณ์การดำเนินชีวิตในสังคมของนักมวย

2.1 หลากหลายปัญหาที่นำเข้าสู่เส้นทางชีวิตนักมวย หลากหลายของปัญหาที่นำคนคนหนึ่งเข้าสู่ชีวิตนักมวยนั้นย่อมมีหลายสาเหตุและหลายปัจจัยนำมาสู่เส้นทางการต่อสู้บนเวทีผ้าใบ สอดรับกับโครงสร้างทางสังคมไทยเรานั้นที่มักจะมิตศนคติที่จำแนกบุคคลตามความสามารถ หรือคุณวุฒิทางการศึกษาที่ส่งผลกับการสร้างรายได้ อีกทั้งในสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามระบอบทุนนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ส่งผลต่อวิถีชีวิตที่ทุกคนต้องนำพาชีวิตของตนเองไปตามอัตภาพในเส้นทางการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ ยนต์ ชุ่มจิต (2528) ได้กล่าวว่า สังคมส่วนรวม เป็นระบบหนึ่งซึ่งประกอบด้วยส่วนหรือระบบต่าง ๆ ที่ยึดเหนี่ยวและมีความสัมพันธ์กัน การเปลี่ยนอาจเกิดหรือเริ่มต้นได้ในทุกส่วนและส่งผลสะท้อนไปยังส่วนอื่น สังคมจะต้องมีโครงสร้างทำหน้าที่ของสังคม ทุกสังคมจะต้องมีระเบียบ กฎเกณฑ์ให้สมาชิกปฏิบัติตาม สังคมจะต้องสร้างสถาบันเพื่อให้สถาบันทำหน้าที่สำคัญ ๆ ในการช่วยเหลือปัญหาต่าง ๆ ของสมาชิกในสังคม และสมาชิกจะต้องทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์เสมอไป

2.2 ชีวิตในแต่ละวันของนักมวย ชีวิตในแต่ละวันของนักมวย ถือได้ว่าเป็นการดำเนินชีวิตที่ต้องปฏิบัติตามภาระหน้าที่และต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ต่อการฝึกซ้อมมวยและการประกอบอาชีพที่แต่ละคนทำอยู่เป็นประจำตามอัตภาพและศักยภาพของตัวเอง โดยภาระหน้าที่ต่าง ๆ นี้จะกระทำควบคู่กันไปตั้งแต่เช้าจรดค่ำ ซึ่งถือเป็นการหารายได้สองทางในคนเดียว เพราะถ้าคาดหวังแต่เพียงรายได้ด้านเดียวก็คงจะไม่เพียงพอในการเลี้ยงตัวเองและครอบครัว หรือนักมวยบางคนยังไม่สามารถหารายได้ได้หลายช่องทางเพราะยังอยู่ในช่วงวัยเรียนก็จะเรียนหนังสือควบคู่ไปกับการชกมวยเพื่อหารายได้เลี้ยงตัวเองจากการชกมวยและส่งให้ทางบ้านเป็นครั้งคราวไปเมื่อขึ้นชกเสร็จในแต่ละครั้ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัทธรินทร์ ยาพิมาย (2542) ได้กล่าวว่า ผู้ที่เข้ามาเป็นนักมวยไทยนั้นต้องการมีรายได้เพื่อการดำรงชีวิต โดยรายได้ของนักมวยนั้น ได้มาจากเงินค่าตัว เงินเดิมพันของผู้ชมกับเจ้าของค่ายมวย และเงินจากการชกประทับใจผู้ชม นอกจากนั้นยังมีรางวัลประเภททองคำ เครื่องใช้ไฟฟ้า หากนักมวยต้องการมีรายได้มากและมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จะต้องชกชนะคู่ต่อสู้บ่อยครั้ง จนได้เป็นแชมป์มวยไทยในรุ่นต่างๆ จึงจะทำให้ค่าตัวเพิ่มมากขึ้นได้ ดังนั้นนักมวยจึงต้องพยายามชกมวยทุกวิถีทาง เพื่อให้ได้ผลการแข่งขันชนะ

2.2.1 การได้มาของรายได้ การได้มาของรายได้ นักมวยจะได้รายได้จากค่าตัวในการชก และรายได้จากการเดิมพัน รายได้จากค่าตัวของนักมวยแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันเพราะการที่นักมวยจะได้ค่าตัวมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถของนักมวย ฟอर्मการชก และผลการแข่งขันเป็นตัวกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัชร คำเพ็ง (2537) ที่พบว่า แรงจูงใจที่นักมวยหันมาชกมวยอาชีพนั้น เพราะต้องการมีรายได้ มีชื่อเสียง และมีเงินรางวัล โดยมีสิ่งล่อใจที่สำคัญ คือ เงิน ทองคำ บ้านที่ดิน นักมวยจะกระทำทุกวิถีทางที่จะทำให้ผลการแข่งขันชนะ และได้ครองตำแหน่งแชมป์ จะทำให้ค่าตัวสูงขึ้น

2.2.2 ที่พักอาศัย จากการที่ต้องจากบ้านเกิดมาใช้ชีวิตต่างถิ่นจึงต้องพักอาศัยที่ค่ามว้ยที่ตนเองสังกัด แต่ก็สามารถปรับตัวอยู่ได้เพราะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย อีกทั้งนักมวยทุกคนที่มาจากต่างจังหวัดก็ใช้ชีวิตกันอยู่หลับนอนด้วยกันทั้งหมดจนนำมาซึ่งความผูกพันที่เกิดขึ้นเสมือนเป็นความผูกพัน และการได้รับความอบอุ่นจากคนในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ครองจักร งามมีศรี (2530) ที่ได้กล่าวว่ามีมวยไทยเป็นสิ่งที่ช่วยป้องกันไม่ให้เด็กยากจนขาดความอบอุ่น ไม่ประพฤติดนเป็นอันธพาล เป็นนักเลง เกเร และเป็นโจร รวมทั้งไม่ติดยาเสพติด เพราะเด็กจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการฝึกซ้อม จึงไม่มีเวลาที่จะไปประพฤติดนเกเร

2.2.3 ความกังวลของนักมวย ผลของการแพ้นะบนเวทีถือเป็นสิ่งหนึ่งที่มีผลทางตรงต่อตัวนักมวยเองเพราะนักมวยทุกคนย่อมอยากที่จะชนะคู่ต่อสู้หลาย ๆ ไฟท์ ติดต่อกันเพื่อหวังผลในเรื่องของค่าตัว และผลประโยชน์อื่น ๆ ที่จะได้รับตอบแทนกลับมา ซึ่งสอดคล้องกับ ประกิต นาคแก้ว (2561) : สัมภาษณ์ ที่ได้กล่าวว่า นักมวยไทยอาชีพนั้นถ้าหากชกได้ประทับใจคนดู ผู้จัด และชกชนะคู่ต่อสู้บ่อยครั้งไม่ว่าจะน้ำหนักตัวรุ่นใดก็ตามจะมีค่าตัวสูงที่ขึ้นในการชกไฟท์ต่อมาอย่างแน่นอน นอกจากนี้การลดน้ำหนักตัวของนักมวยถือได้ว่าเป็นเรื่องที่สร้างความกังวลให้กับนักมวยอีกเรื่องหนึ่ง การรับประทานอาหารไม่ครบทุกหมู่ หรือไม่ครบมื้อนำมาซึ่งการไม่พร้อมของสมรรถภาพร่างกายโดยรวม เพราะจะเห็นได้ว่าตัวของนักมวยต้องอดอาหารหรือรับประทานอาหารไม่ครบทุกมื้อในแต่ละวันทำให้มีผลต่อการเจริญเติบโต สมรรถภาพ หรือสุขภาพร่างกาย อีกทั้งยังผิดหลักการโภชนาการที่ดีของนักกีฬา ซึ่งสอดคล้องกับ การกีฬาแห่งประเทศไทยและสถาบันการพลศึกษา (2551) ที่ได้กล่าวว่าตามหลักโภชนาการนักกีฬาคควรรับประทานอาหารอย่างน้อย 3 - 5 มื้อ ในแต่ละวัน และรับประทานอาหารหลักให้ครบอย่างน้อย 4 หมู่ โดยควบคุมปริมาณคลอเรสเตอรอลด้วยการลดการรับประทานไขมันสัตว์ รับประทานคาร์โบไฮเดรตไม่บริสุทธิ์จำนวนมาก ควรดื่มน้ำมาก ๆ และงดของหวาน ไขมัน คลอเรสเตอรอล อาหารที่มีไขมันมาก และเค็มจัด อาหารก่อนการแข่งขันส่วนใหญ่ควรประกอบด้วยคาร์โบไฮเดรตไม่บริสุทธิ์ และควรรับประทานอาหารก่อนการแข่งขัน 2 - 3 ชั่วโมง

ข้อเสนอแนะ

สำนักงานคณะกรรมการกฬามวย การกีฬาแห่งประเทศไทย และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาควรร่วมมือกันในการศึกษาปัญหาและความต้องการของนักมวยไทย เพื่อนำไปกำหนดนโยบายที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาให้เหมาะสม เช่น การช่วยเหลือการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน การเข้าถึงการศึกษา และการเข้าถึงรายได้ ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมมีการบูรณาการเข้าได้กับวิถีชีวิตนักมวยตามสภาพความเป็นจริง

เอกสารอ้างอิง

การกีฬาแห่งประเทศไทย และสถาบันการพลศึกษา. (2551). *วิธีฝึกสอนกีฬาที่มีประสิทธิภาพ*.

กรุงเทพมหานคร: บริษัท ราไทยเพรส จำกัด.

ครองจักร งามมีศรี. (2530). *แบบทดสอบทักษะกีฬามวยไทยสำหรับนักศึกษาชายวิทยาลัยพลศึกษา*.

วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติทางจิตวิทยา ประจำปี พ.ศ. 2562
 “จิตวิทยากับพลวัตสังคมโลก”
 Thailand National Conference on Psychology (TNCP 2019)
 “Psychology with Dynamic of Global Society”

- จิราพร แก้วศรีงาม. (2547). *เปิดโลกมวยไทย : ความสัมพันธ์ระหว่างนักมวย ค่ายมวย และธุรกิจในการมวยไทย*. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- เฉลิม อุ่นทอง. (2547). *มวยไทยยุคโลกาภิวัตน์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.
- ชมพูน้อย. (นามแฝง). สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561.
- ดาราเอก. (นามแฝง). สัมภาษณ์, 9 สิงหาคม 2561.
- น้องอร. (นามแฝง). สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2561.
- ประกิต. นาคแก้ว. สัมภาษณ์, 11 ตุลาคม 2561.
- พัชรินทร์ ยาพิมาย. (2542). *สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของนักมวยไทย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต การศึกษา (ไทยคดีศึกษา - เน้นสังคมศาสตร์)*, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เพชรมงคล. (นามแฝง). สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2561.
- โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง. (2522). *พัฒนาการกีฬามวยไทย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- มงคลเพชร. (นามแฝง). สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2561.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2528). *สังคมวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- รุ่งศักดิ์เล็ก. (นามแฝง). สัมภาษณ์, 9 สิงหาคม 2561.
- วัชรระ คำเพ็ง. (2537). *การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักมวยไทยอาชีพ*. รายงานผลงานวิจัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ศักดิ์ณรงค์. (นามแฝง). สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2561.
- สมิงเดช. (นามแฝง). สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2561.
- สำนักงานคณะกรรมการกีฬามวย. (2559). *พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ม.ท.ป.
- หาญพิทักษ์. (นามแฝง). สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2561.

การเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

โดยใช้โปรแกรมการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง

Enhancing Undergraduate Student Engagement

Using Autonomy Support Program

วัชรินทร์ อินทร์นุ่ม¹ และ ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ²

Watcharin Innum¹ and Piyawan Wisessuwannabhum²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลจากการใช้โปรแกรมการฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองที่มีต่อความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักศึกษาโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาบัณฑิตชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐแห่งหนึ่ง

มีรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนการทดลองแบบสุ่มตลอด (Completely Randomized Design : CRD) โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มอย่างมีระบบด้วยวิธีการเรียงรหัสนักศึกษา จำนวน 70 คน หลังจากนั้นสุ่มตัวอย่างในการเข้ารับการฝึกด้วยวิธีการจับฉลาก ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง จำนวน 35 คน และกลุ่มควบคุม 35 คน โดยมีเครื่องมือในการวิจัย เป็นโปรแกรมฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง และแบบวัดความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างช่วงเวลาของการวัดค่าเฉลี่ยของคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (one-way repeated measures ANOVA) และสถิติทดสอบทีแบบอิสระ (Independent sample t – test)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ภายหลังการฝึกและในระยะติดตามผลของกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกมีค่าเฉลี่ยคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาสูงกว่าก่อนการได้รับฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 และ 2) ภายหลังการฝึกและในระยะติดตามผลของกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกมีค่าเฉลี่ยคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

คำสำคัญ

ความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษา, โปรแกรมฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง, นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

¹ นิสิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดูการศึกษาศาสตร์ สาขาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail Address: watcharin.songpersert@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

Abstract

The purpose of this research is to investigate effects of using the in autonomy support program on undergraduate student engagement. Participants are first year undergraduate students in the second semester of academic year 2018.

The method is experimental research : completely randomized design :CRD The sample from random sampling 70 sample ,as well as random assignment consist of experimental group ,and control group. Research instruments included the autonomy support program and a student engagement questionnaire.

Data were analyzed by One-way repeated measures ANOVA and Independent sample t – test are used to compare mean and standard deviation among the time series of student engagement

.The results were as follows : 1) Post – test and Follow – up period student engagement score of an experimental group was higher than Pre – test score at .05 level of significant. 2) The Post – test and Follow – up period student engagement score of an experimental group was higher than a control group at .05 level of significant.

Keywords Student engagement, Autonomy support program,
 Undergraduate students, Undergraduate student engagement

บทนำ

จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้ตลาดแรงงานนั้นเติบโตเพิ่มขึ้นทำให้มหาวิทยาลัยการศึกษานั้นต้องผลิตบัณฑิตเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน แต่ในทางตรงข้ามอัตราการว่างงานและการลาออกจากการที่พุ่งสูงขึ้นถึง 9 หมื่นคนต่อเดือน (กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, 2561) โดยสาเหตุหลักคือการปรับตัวในที่ทำงานของตัวพนักงานและวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งแสดงถึงว่าคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยการศึกษาอาจจะยังไม่สอดคล้องกับคุณลักษณะของในบริบทการทำงาน โดยมหาวิทยาลัยการศึกษานั้นมุ่งเน้นให้ความรู้ แต่ยังขาดการพัฒนาทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลอื่นทำให้เกิดปัญหาเรื่องการปรับตัวของบัณฑิตที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันได้เสนอให้มหาวิทยาลัยการศึกษา ผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และ รองรับ 10 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต เพื่อสร้างหลักสูตร บัณฑิตพันธุ์ใหม่ เพื่อให้สอดคล้องต่อความต้องการตลาดแรงงาน (มหาวิทยาลัยวิจัยและบริการวิชาการมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2561) แต่ในวงการธุรกิจความสามารถอย่างเดียวอาจจะไม่เพียงพอพนักงานต้องมีทักษะอื่นๆด้วยเพื่อนำไปสู่ความยึดมั่นผูกพันที่มีต่อองค์กรและยังช่วยลดอัตราการลาออกของพนักงานได้ (ศุภชัย รุ่งเจริญสุขศรี, 2558) ความยึดมั่นผูกพันนั้นมีการศึกษาและทำการวิจัยมาตั้งแต่ปี 1980 จนถึง ปัจจุบัน โดยมีนักวิจัยและวิชาการนำไปศึกษาในหลากหลายบริบท ตลอดจนให้นิยามความหมายของความยึดมั่นผูกพันในบริบทที่แตกต่างกัน ซึ่งนิยมศึกษาในสายสังคมศาสตร์และแวดวง

ธุรกิจจำนวนมากเป็นระยะเวลาหนึ่งด้วย ก็คือความผูกพันต่อการของพนักงาน (Employee Engagement) แต่ในบริบทการศึกษา ความยึดมั่นผูกพันนั้นจะอยู่ในบริบทของการเรียนและกิจกรรมของผู้เรียน โดยจะเรียกว่าความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษา (Student Engagement) ความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาเป็นค่าที่มีความหมายซับซ้อนที่มีรูปแบบต่างกันของผู้เรียน จะแสดงถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียนที่ต่างกัน บ้างก็สื่อในรูปแบบแรงจูงใจ, กระบวนการคิด และพฤติกรรม (Parsons & Taylor, 2011) ทั้งยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (Carini, Kuh & Klein, 2006) และนำไปสู่การประสบความสำเร็จในการเรียน และช่วยทำให้ผู้เรียนไม่ลาออกกลางคัน (Appleton, Christenson, Kim & Reschly, 2006)

จากการศึกษางานวิจัยและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความยึดมั่นผูกพันในบริบทของการเรียนในระดับอุดมศึกษา สามารถแบ่งบริบทของความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาได้เป็น 2 บริบท ได้แก่ ความยึดมั่นผูกพันในประเด็นของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียน (Schyns & Collani, 2002) และความยึดมั่นผูกพันที่เกิดจากกิจกรรมนอกชั้นเรียน (Mariano & Vaillant, 2012) และจากการสังเคราะห์องค์ประกอบความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษา พบ 2 แนวคิดหลัก ได้แก่ แนวคิดแรกของ Fredericks, Blumentfeld & Paris (2004) ที่นำเสนอองค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพัน ในด้านความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม แนวคิดที่สองของ Schaufeli, Salanova, González-Romá & Bakker (2002) นำเสนอองค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพัน ในด้านความกระตือรือร้น (Vigor) การทุ่มเทอุทิศ (Dedication) และความจดจ่อใส่ใจ (Absorption) ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าทั้งสองแนวคิดนั้นมีลักษณะที่มีความคล้ายกันในเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกของบุคคล (Emotional) แต่มีความแตกต่างกันในประเด็นที่สนใจในการศึกษา ซึ่งการศึกษา ของ Schaufeli, Salanova, González-Romá & Bakker (2002) จะเน้นไปที่ลักษณะทางจิตวิทยา (Psychological) และทางอารมณ์มากกว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ในขณะที่การศึกษาของ Fredericks, Blumentfeld & Paris (2004) มุ่งเน้นทั้งลักษณะของการรู้คิด อารมณ์ และพฤติกรรม ทั้งสามด้านของนักศึกษาที่ประกอบเข้าด้วยกัน ดังนั้นโมเดลของความยึดมั่นผูกพันของ Fredericks สามารถอธิบายลักษณะของความยึดมั่นผูกพันได้ครอบคลุมกว่าโมเดลของความยึดมั่นผูกพันของ Schaufeli ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงสนใจความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาที่มีคุณลักษณะของความยึดมั่นผูกพันเชิงพฤติกรรม ความยึดมั่นผูกพันเชิงการรู้คิด และความยึดมั่นผูกพันเชิงอารมณ์ ในบริบทของทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

การเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษานั้นควรเป็นการเป็นการเสริมสร้างจากภายในสู่ภายนอก โดยใช้การเสริมสร้างแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ที่เกิดจากความต้องการที่อยากจะทำด้วยตัวของบุคคลเอง ซึ่งทำให้คุณลักษณะที่เกิดขึ้นและพฤติกรรมนั้นมีผลคงอยู่ได้ถาวรและยาวนาน (Peters และคณะ, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ของ Jang, Reeve & Deci (2010) พบความสัมพันธ์ระหว่างความยึดมั่นผูกพันและการกำหนดด้วยตนเองของนักศึกษาวิชาชีพครู (Self-determination) ผลการศึกษาพบว่าความยึดมั่นผูกพันมีระดับความสัมพันธ์สูงที่สุด (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .75) กับการกำหนดอิสระด้วยตนเอง (Autonomy) จากองค์ประกอบทั้งหมด และความเป็นอิสระซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการกำหนดด้วยตนเอง ที่ประกอบด้วย 1) การกำหนดอิสระด้วยตนเอง (Autonomy) 2) ความสามารถ (Competence) และ 3) ความสัมพันธ์ (Relatedness) ดังนั้นนักศึกษาที่มีความเป็นอิสระมีแนวโน้มที่จะมีความยึดมั่นผูกพันที่สูง เนื่องจากการกำหนดอิสระด้วย

ตนเองเป็นการรับรู้เกี่ยวกับการตัดสินใจด้วยตนเอง เห็นคุณค่าในสิ่งที่ตนเองตัดสินใจ และรับรู้ว่าคุณค่าสามารถควบคุมในสิ่งที่ตนเองเลือกได้โดยปราศจากการกดดัน (Deci & Ryan, 2002)

จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบเพียงงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ที่พบความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการกำหนดด้วยตนเองและความยึดมั่นผูกพัน (Jang, Reeve & Deci, 2010) ซึ่งยังไม่มีการศึกษาเชิงทดลองที่สนับสนุนผลงานเชิงสหสัมพันธ์ ดังนั้นงานวิจัยจึงสนใจศึกษาว่านักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองจะมีความยึดมั่นผูกพัน เพิ่มขึ้นหรือไม่

ฉะนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาโดยใช้วิธีการสนับสนุนความเป็นอิสระด้วยตนเอง (Autonomy Support) ซึ่งเป็นการอธิบายถึงการได้รับโอกาสในการตัดสินใจเลือกด้วยตัวบุคคลเองโดยปราศจากสถานการณ์ที่กดดันและบีบบังคับ (Deci & Ryan, 2002) ตลอดจนอธิบายถึงเหตุผลในการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง (Reeve, Jang, Hardre & Omura, 2002)

โดยผลที่ตามมาจากการสนับสนุนความเป็นอิสระด้วยตนเองจะทำให้ศึกษารับรู้ว่าคุณค่าตนเองมีความสามารถและสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อผู้อื่น (Edmunds, Ntoumanis & Duda, 2008) ทั้งยังเข้าใจเหตุผลในการเลือกและเห็นถึงคุณค่าจากการตัดสินใจของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การริเริ่มทางด้านการรู้จัก อารมณ์ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยปราศจากการควบคุม

จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีการกำหนดด้วยตนเอง (Deci & Ryan, 1996, 2002) การสนับสนุนทางเลือก และการมีอิสระด้วยตนเอง Reeve, Jang, Carrell, Barch & Jeon (2004) กระบวนการการสนับสนุนความเป็นอิสระประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นตอนการเสริมสร้างแรงจูงใจ ขั้นที่ 2 ขั้นตอนการเข้าใจความรู้สึกของตนเอง ขั้นที่ 3 ขั้นตอนการเลือกใช้ภาษาต่อตนเอง ขั้นที่ 4 ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผล และ ขั้นที่ 5 ขั้นตอนการสนับสนุนการตัดสินใจ ซึ่งงานวิจัยจะใช้กรอบแนวคิดของการสนับสนุนอิสระในระดับอุดมศึกษาเพื่อออกแบบโปรแกรมการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

จากที่กล่าวมาข้างต้น งานวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาผลของโปรแกรมการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองที่มีต่อความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษา เนื่องจากการที่ผู้เรียนเข้าไปในระดับของอุดมศึกษาเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาและวิชาที่เรียน ตลอดจนการปรับตัวของผู้เรียน ดังนั้นการที่ความยึดมั่นผูกพันไม่อาจจะต่อการเรียนหรือสถาบัน นั้นจะนำมาซึ่งการปรับตัวของนักศึกษาทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีและสามารถปรับตัวทางสังคมได้ ตลอดจนป้องกันปัญหาของการลาออกกลางคันที่อาจจะเกิดจากการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษา หรือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ต่ำ และเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีทั้งการเรียนดี กิจกรรมเด่น เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตกลุ่มทดลองระหว่างก่อนเข้าร่วมการฝึก หลังเข้าร่วมการฝึก และในระยะติดตามผลการฝึก
2. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาในระยะหลังการทดลองระหว่างนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตกลุ่มที่เข้าร่วมการฝึกกับกลุ่มควบคุม

สมมติฐานการวิจัย

1. ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลในกลุ่มที่ได้รับการฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. หลังการทดลองกลุ่มที่ได้รับการฝึกการสนับสนุนอิสระมีค่าเฉลี่ยคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม

วิธีการ

ในการศึกษาครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนการทดลองแบบสุ่มตลอด Completely Randomized Design : CRD โดยเริ่มจากสุ่มกลุ่มตัวอย่างมาจากประชากรและจากนั้นมีจึงสุ่มตัวอย่างในการวิจัยเข้ากลุ่ม 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง และกลุ่มควบคุม โดยจะมีการวัดผล 3 ระยะ คือ ก่อนการได้รับการฝึก (Pretest) หลังการการฝึก (Posttest) และระยะติดตามผล (Follow up) การวัดผลก่อนการการฝึก ผู้วิจัยให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง และกลุ่มที่ได้รับการกระทำอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมก่อนการฝึก 1 สัปดาห์ จากนั้นหลังการฝึกมีการวัดผล 2 ครั้ง คือ การวัดผลหลังการฝึก 1 สัปดาห์ และการวัดผลในระยะติดตามผล 2 สัปดาห์หลังการฝึก

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ชั้นปี 1 ที่อยู่ในสถานศึกษาในการกำกับของรัฐ

กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งเป็นนักศึกษาที่อยู่ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างมีระบบด้วยวิธีการเรียงรหัสนักศึกษา จำนวน 70 คน และจากนั้นสุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง จำนวน 35 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชนิด ได้แก่ 1. โปรแกรมฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง 2. แบบวัดความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษา

โปรแกรมฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง

โปรแกรมฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง เป็นชุดกิจกรรมที่พัฒนามาจากแนวคิดการกำหนดด้วยตนเอง (Deci & Ryan, 1996, 2002) การสนับสนุนทางเลือก และการมีอิสระด้วยตนเอง Reeve, Jang, Carrell, Barch & Jeon (2004) โดยการการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นตอนการเสริมสร้างแรงจูงใจ ขั้นที่ 2 ขั้นตอนการเข้าใจความรู้สึกของตนเอง ขั้นที่ 3 ขั้นตอนการเลือกใช้ภาษาต่อตนเอง ขั้นที่ 4 ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผล และ ขั้นที่ 5 ขั้นตอน

การสนับสนุนการตัดสินใจ ผ่านรูปแบบกิจกรรมที่นำทักษะการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองไปใช้ในบริบทที่เกิดขึ้นในอุดมศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ระยะเวลาของแผน ทั้งหมด 8 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที โดยในทุกแผนจะใช้เทคนิคการฝึกที่หลากหลายประกอบเข้าด้วยกัน ได้แก่ การใช้สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง การอภิปรายและกระบวนการกลุ่มเพื่อระดมสมอง ตลอดจนสื่อและตัวแบบที่มีความยืดหยุ่น ผูกพันในบริบทอุดมศึกษา

แบบวัดความยืดหยุ่นผูกพันของนักศึกษา

แบบวัดความยืดหยุ่นผูกพันของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความยืดหยุ่นผูกพันเชิงการรู้คิด 2) ความยืดหยุ่นผูกพันเชิงอารมณ์ และ 3) ความยืดหยุ่นผูกพันเชิงพฤติกรรม ที่ครอบคลุมกับบริบทของการเรียนและการทำกิจกรรมในสถานศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ โดยมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน อยู่ระหว่าง .60 ถึง .80 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r.) อยู่ระหว่าง .55 ถึง .69 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ .864 และมีการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง โมเดลความยืดหยุ่นผูกพันของนักศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 6.876 ที่องศาอิสระ(df) เท่ากับ 4 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .014 มีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.996 ดัชนี Tucker-Lewis Index (TLI) เท่ากับ 0.985 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.030 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.046

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเสริมสร้างความยืดหยุ่นผูกพันของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตโดยใช้โปรแกรมการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของนักศึกษาและผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความยืดหยุ่นผูกพันของนักศึกษาในระยะก่อนการฝึกระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึกการสนับสนุนอิสระและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 70 คน พบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง เป็นเพศหญิงจำนวน 20 คน (ร้อยละ 57.1) เพศชายจำนวน 15 คน (ร้อยละ 42.9) และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 22 คน (ร้อยละ 62.9) เพศชายจำนวน 13 คน (ร้อยละ 37.1) จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนความยืดหยุ่นผูกพันของนักศึกษา พบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยก่อนการฝึกไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษากลุ่มที่ได้รับการฝึกในระยะก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตามผล โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-Way Repeated Measures ANOVA)

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษากลุ่มทดลองในระยะก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตามผล ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-Way Repeated Measures ANOVA) ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-Way Repeated Measures ANOVA) ด้วย Mauchly's Test of Sphericity เพื่อตรวจสอบว่าความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษากลุ่มในการวัดซ้ำทั้ง 3 ระยะเป็น Compound Symmetry ซึ่งหมายถึงมีค่าใกล้เคียง ดังตาราง 1

ตาราง 1 การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-Way Repeated Measures ANOVA) ด้วย Mauchly's Test of Sphericity

Within Subjects Effect	Mauchly's W	Approx. Chi-Square	Df	Sig.	Epsilon		
					Greenhouse-Geisser	Huynh-Feldt	Lower-bound
Time	.168	58.886	2	.000	.546	.550	.500

จากตาราง 1 ผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น พบว่าค่าสถิติ Mauchly's W เป็น .095 และ Sig มีค่าเท่ากับ .000 แสดงว่าการประเมินคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษากลุ่มที่ได้รับการฝึกในระยะก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตามผล มีความแปรปรวนของคะแนนไม่เป็น Compound Symmetry หรือค่าความแปรปรวนของคะแนนที่ถูกวัดซ้ำทั้ง 3 ครั้งมีค่าแตกต่างกัน จึงต้องใช้วิธีการอ่านค่าแบบ Greenhouse-Geisser, Huynh-Feldt หรือ Lower-bound ชนิดใดชนิดหนึ่งแทนการอ่านค่าแบบ Sphericity assumed ที่ถูกใช้อ่านค่าเมื่อความแปรปรวนของคะแนนเป็น Compound Symmetry ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เลือกใช้อ่านค่าแบบ Greenhouse-Geisser รายละเอียดการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษากลุ่มที่ได้รับการฝึกในระยะก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตามผลด้วยสถิติ Greenhouse-Geisser แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษากลุ่มที่ได้รับการฝึกในระยะก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตามผลด้วยสถิติ Greenhouse-Geisser

	Source	SS	Df	MS	F	Sig.
Time	Greenhouse-Geisser	7.477	1.092	6.849	83.871	.000
Error(time)	Greenhouse-Geisser	3.031	37.116	.082		

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษา กลุ่มที่ได้รับการฝึก ในระยะก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตามผล ด้วยสถิติ Greenhouse-Geisser พบว่า มีค่า Sig. = .000 แสดงว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาทั้ง 3 ระยะมีการเปลี่ยนแปลง และมีความแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วงเวลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ยังระบุไม่ได้ว่าแตกต่างกันในช่วงเวลาใด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (Pairwise Comparisons) พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษากลุ่มที่ได้รับการฝึกมีความแตกต่างกันในทุกช่วงเวลา ซึ่งในระยะก่อนฝึกค่าเฉลี่ยของคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาเท่ากับ 3.23 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.23 ในระยะหลังการฝึกค่าเฉลี่ยของคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาเท่ากับ 3.85 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 และในระยะหลังการฝึกค่าเฉลี่ยของคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาเท่ากับ 3.70 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30 แสดงในตารางที่ 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษากลุ่มทดลองในการทดสอบรายคู่ (Pairwise Comparisons) ระหว่างก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตามผล

ระยะ (I)	ระยะ (J)	MD (I-J)	Std. Error	Sig.
หลังการฝึก	ก่อนการฝึก	.626*	.064	.000
ระยะติดตามผล	หลังการฝึก	-.475*	.057	.000
ระยะติดตามผล	ก่อนการฝึก	.152*	.017	.000
	ก่อนการฝึก	หลังการฝึก	ติดตามผล	
<i>M</i>	3.23	3.85	3.70	
<i>SD</i>	0.23	0.35	0.30	

*p < .05

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาของกลุ่มที่ได้รับการฝึก และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก ภายหลังได้รับการฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองและระยะติดตามผลการทดลอง โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบอิสระ (Independent sample t – test)

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาของกลุ่มที่ได้รับการฝึก และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก ภายหลังการทดลองด้วยสถิติทดสอบทีแบบอิสระ (Independent sample t – test) พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาของกลุ่มทดลองทั้งโดยรวมและจำแนกแต่ละองค์ประกอบ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในระยะติดตามผลการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาในกลุ่มที่ได้รับการฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองทั้งโดยรวมและจำแนกแต่ละองค์ประกอบ สูงกว่าค่าเฉลี่ย กลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการคะแนนเฉลี่ยความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาโดยรวมและจำแนกแต่ละองค์ประกอบของกลุ่มที่ได้รับการฝึกและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก ในระยะหลังการเข้าร่วมการฝึกและระยะติดตามผลการทดลอง

ความยึดมั่นผูกพัน ของนักศึกษา	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		T	Sig.
	M	SD	M	SD		
ภายหลังได้รับการฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง						
ความยึดมั่นผูกพันต่อการเรียน	3.80	0.37	3.10	0.30	7.008	.000
ความยึดมั่นผูกพันต่อกิจกรรม	3.75	0.76	3.17	0.34	7.106	.000
ในระยะติดตามผลการฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง						
ความยึดมั่นผูกพันต่อการเรียน	3.60	0.32	3.07	0.31	7.010	.000
ความยึดมั่นผูกพันต่อกิจกรรม	3.55	0.65	3.10	0.32	7.206	.000

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการสอนนักศึกษาด้วยโปรแกรมฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองส่งผลต่อความยึดมั่นผูกพันได้ โดยสามารถอภิปรายผลได้ตามประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 โปรแกรมฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง การฝึกสนับสนุนอิสระด้วยตนเองในงานวิจัยนี้ช่วยให้โอกาสผู้ที่เข้ารับการฝึกในการเข้าใจถึง ความคิด อารมณ์ และ พฤติกรรม ของตนเองในบริบทของการเรียนและการทำกิจกรรมในสถานศึกษาของผู้เข้าร่วม ผ่านกระบวนการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง 5 ขั้นตอน โดยการฝึกการสนับสนุนอิสระเชื่อมโยงกับ 3 องค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพัน (Fredericks, Bluemenfeld & Paris, 2004) จึงน่าจะทำให้มีผลต่อคะแนนค่าเฉลี่ยคะแนนความยึดมั่นผูกพันโดยรวมและจำแนกแต่ละองค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างในวิจัย โดยโปรแกรมฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองนั้นเริ่มต้นจากการให้ความรู้การสนับสนุนอิสระด้วยตนเองทั้ง 5 ขั้นตอนแก่ผู้เข้ารับการฝึก หลังจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมการฝึก ฝึกแยกอารมณ์ ความคิด และ พฤติกรรม ตามบริบทที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเลือกที่มีมุมมองความเชื่อว่าการเกิดของมนุษย์เกิดขึ้นจากการไตร่ตรอง และตัดสินใจกระทำอย่างมีเหตุผล (Scott, 1999) การฝึกสนับสนุนอิสระด้วยตนเองนั้น มีรูปแบบที่พิจารณาความคิด อารมณ์ และ พฤติกรรมของตัวละครและตนเอง จากนั้นวิเคราะห์ในประเด็นบริบทของการเรียนและการทำกิจกรรมในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการให้ผู้เข้าร่วมได้ไตร่ตรอง จากความคิด อารมณ์ และ พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น ทั้งของตัวละครและตนเอง จากนั้นวิเคราะห์ถึงการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองของตัวละครและตนเองซึ่งแสดงถึงการตัดสินใจกระทำอย่างมีเหตุผล โดยเป็นไปตามทฤษฎีการเลือกและแนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผลเป็นแหล่งสนับสนุนที่มา อีกทั้งจากการศึกษาของจากภายในตัวบุคคลที่จะช่วยพัฒนาให้เกิดความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษา เพราะว่าผู้เข้าร่วมรู้สึกถึงการเข้าใจตนเองมากขึ้น จึงเกิดความรู้สึกอิสระภาพและความสามารถเลือกในสิ่งที่ตนเองต้องการบนพื้นฐานในการดำเนินชีวิตในสถานศึกษาทำให้เข้ามามีความคิดความรู้และพฤติกรรมที่อยากจะมีส่วนร่วมมากขึ้น นอกจากนี้การนำเรื่องการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองที่เป็นเหมือนการกระตุ้นจากภายในของระดับบุคคล (Corey, 2004) และอีกทั้งประเด็น ในเรื่องของการใช้สื่อหรือคลิปวิดีโอสถานการณ์จำลองต่าง ๆ และตัวอย่างบุคคล เป็นสถานการณ์หลากหลายรูปแบบที่ตัวอย่างวิจัยสามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน และ

นำเสนอผ่านตัวละครที่เป็นวัยรุ่น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและมีลักษณะใกล้เคียงกับประสบการณ์ผู้เข้ารับการฝึก ด้วยเหตุนี้เองจึงอาจมีส่วนช่วยให้ผู้เข้ารับด้วยเหตุนี้เองจึงอาจมีส่วนช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกการสนับสนุน ผ่านการมองเห็นความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม ต่าง ๆ ของตัวละครในสถานการณ์นั้นได้เข้าใจยิ่งขึ้น (Bandura, 1977)

ประเด็นที่ 2 ผลการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการฝึกการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ของ Jang , Reeve & Deci (2010) พบว่าความยึดมั่นผูกพันมีระดับความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับการกำหนดอิสระด้วยตนเอง จากการฝึกสนับสนุนอิสระด้วยตนเองนั้นเป็นการกระตุ้นภายในสู่ภายนอก โดยเริ่มจากการรู้คิด ที่มีต่ออารมณ์ ตลอดจนพฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งมีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษา โดยในด้านรู้คิดอาจเป็นผลจากการที่นักศึกษานั้นมีการรับรู้ถึงความสำคัญในวิชาเรียนในชั้นเรียนและกิจกรรมของสถานศึกษาโดยมีการไตร่ตรองและใช้ความพยายามในการทำความเข้าใจ รวมทั้งใช้กลวิธีการกำกับตนเองในการเรียนรู้ ผ่านใช้เหตุผลเป็นเครื่องมือแนวทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยและการฝึกให้ชี้แจงเข้าใจเหตุผล ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมเห็นความสำคัญหรือคุณค่าในสิ่งที่เขาได้ตัดสินใจเลือกในทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน (Edmunds, Ntoumanis, Duda, 2008) ในด้านอารมณ์ ความรู้สึกในทางบวกที่มีต่อกิจกรรมต่างๆในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ตลอดจนความรู้สึกการเป็นส่วนหนึ่งและการให้คุณค่าของของนักศึกษาต่อการเรียนและกิจกรรมต่างๆของมหาวิทยาลัย ผ่านการตระหนักและยอมรับความรู้สึกของตนเองขณะที่เจอเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ซึ่งจะทำให้ของนักศึกษานั้นมีการสื่อสารภายในตัวเองว่าสิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนจำเป็นต้องทำ และสิ่งไหนต้องทำ ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่นในบริบททั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน (Cheon & Moon, 2010) และในด้านพฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในขณะที่ทำกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ได้แก่ ความสนใจในการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้สอน การเข้าร่วมกิจกรรมอบรม กิจกรรมอาสา กิจกรรมชุมนุมชมรมที่ตนสนใจ ผ่านการอธิบายเหตุผลของการตัดสินใจเลือกด้วยตนเองโดยปราศจากการบังคับนั้นพฤติกรรมก็จะเพิ่มขึ้น (Moss, 2009)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลวิจัยศึกษาการผลการใช้โปรแกรมการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตได้ ดังนั้นผู้ที่สนใจนำโปรแกรมไปใช้ โปรแกรมออกแบบมาให้เหมาะกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ตลอดจนขั้นตอนการฝึกควรจะประกอบด้วย 5 ขั้นตอน โดยเริ่มจากการเสริมสร้างแรงจูงใจเป็นขั้นแรก และขั้นสุดท้ายควรเป็นการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง ระยะเวลาที่เหมาะสมควรจะฝึกไม่ควรต่ำกว่า 8 ครั้งติดต่อกัน โดยฝึกสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที ทั้งสื่อในการในการเลือกตัวสื่อที่มีสื่อในการใช้ไม่ควรเลือกตัวสื่อทางลบแต่เลือกตัวสื่อใกล้เคียงกับนักศึกษา

1.2 งานวิจัยนี้ใช้แบบวัดความยึดมั่นผูกพัน เพื่อวัดระดับความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษา โดยจำนวนข้อทั้งหมด 40 ข้อ ใช้ระยะเวลาในการสอบไม่เกิน 10 นาที ใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale แบบ 5 ระดับ โดยเริ่มจากไม่จริงเลยไปจริงที่สุดซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงและความตรงทั้งเชิงเนื้อหา และเชิงโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นผู้สนใจสามารถนำไปใช้วัดความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลวิจัยศึกษาผลการใช้โปรแกรมการสนับสนุนอิสระด้วยตนเองเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เป็นการศึกษาในบริบทของอุดมศึกษา ซึ่งอาจจะนำไปศึกษาในกลุ่มตัวอย่างและบริบทที่แตกต่างที่มีสภาพปัญหาในเรื่องของการปรับตัว เช่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตลอดจนในงานวิจัยนี้เลือกการสนับสนุนอิสระซึ่งเป็นหนึ่งในมิติของการกำหนดด้วยตนเอง แต่การกำหนดด้วยตนเองมีสามมิติ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปอาจจะศึกษาการพัฒนาทั้งสามมิติในประเด็นความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงแรงงาน. (2561). สถิติอัตราการว่างงานและการลาออกจากงาน. กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- ศุภชัย รุ่งเจริญสุขศรี. (2558). ความผูกพันในองค์กร การพัฒนาความก้าวหน้าในสายอาชีพ และความพึงพอใจใน สวัสดิการพนักงานส่งผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานระดับปฏิบัติการของบริษัทเอกชน ในเขต กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัย กรุงเทพ.
- สถาบันวิจัยและบริการวิชาการมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2561). ผลิตและพัฒนากำลังใจคนเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี .กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
- Appleton, J. J., Christenson, S. L., Kim, D., & Reschly, A. L. (2006). *Measuring cognitive and psychological engagement: Validation of the student engagement instrument. Journal of School Psychology, 44*(5), 427-445.
- Appleton, J. J., Christenson, S. L., & Furlong, M. J. (2008). *Student engagement with school: Critical conceptual and methodological issues of the construct. Psychology in the Schools, 45*(5), 369-386.
- Bandura, A. (1971). *Psychotherapy based upon modeling principles*. In A. E. Bergin & S. L. Garfield (Eds.), *Handbook of psychotherapy and behavior change* (pp. 653-708). New York: Wiley.
- Carini, R.M., Kuh, G.D. and Klein, S.P. (2006) *Student engagement and student learning: Testing the linkages*. *Research in Higher Education, 47*, 1-24. doi:10.1007/s11162-005-8150-9

- Cheon, S. H., & Moon, I. S. (2010). *Implementing an autonomy-supportive fitness program to facilitate students' autonomy and engagement*. Korean Journal of Sport Psychology 21(1), 175–195
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1996). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York, NY: Plenum.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2002). *The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior*. Psychological Inquiry, 11, 227-268
- Edmunds, J., Ntoumanis, N., & Duda, J. L. (2008). *Testing a self-determination theory-based teaching style intervention in the exercise domain*. European Journal of Social Psychology, 38(2), 375–388. doi:10.1002/ejsp.463
- Fredericks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). *School engagement: Potential of the concept*, state of the evidence. Review of Educational Research, 74, 59 – 109.
- Harm Peters, Marko Zdravkovic, Manuel João Costa, Antonio Celenza, Kulsoom Ghias, Debra Klamen, Liz Mossop, Michael Rieder, Vishna Devi Nadarajah, Danai Wangsaturaka, Martin Wohlin & Margot Weggemans (2018) *Twelve tips for enhancing student engagement*, Medical Teacher, DOI: 10.1080/0142159X.2018.1459530
- Jang, H., Reeve, J., & Deci, E. L. (2010). *Engaging students in learning activities: It is not autonomy support or structure but autonomy support and structure*. Journal of Educational Psychology, 102(3), 588-600.
- Moss, J. (2009). *Autonomy support and engagement in prekindergarten: Supporting the teachers in traditional and Montessori environments*. Unpublished Master's thesis, University of Wisconsin–Milwaukee
- Ryan, Richard M.; & Deci, Edward L. (2000). *Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being*. American Psychologist. 55(1): 68-78.
- Reeve, J. (1998). *Autonomy support as an interpersonal motivating style: Is it teachable?* Contemporary Educational Psychology, 23, 312–330.
- Reeve, J., Jang, H., Hardre, P., & Omura, M. (2002). *Providing a rationale in an autonomy-supportive way as a strategy to motivate others during an uninteresting*. 26, 183–207.
- Reeve, J., Jang, H., Carrell, D., Barch, J., & Jeon, S. (2004). *Enhancing high school students' engagement by increasing their teachers' autonomy support*. Motivation and Emotion, 28(2), 147–169 .

- Schyns, B., & von Collani, G. (2002). *A new occupational self-efficacy scale and its relation to personality constructs and organizational variables*. European Journal of Work and Organizational Psychology, 11(2), 219-241.
- Taylor, L., & Parsons, J. (2011). *Improving Student Engagement*. Current Issues in Education, 14, 1-32.
- Wolters, C. A. (2004). *Advancing achievement goals theory: Achievement Goals and Behavioral and Emotional Engagement as Precursors of Academic Adjusting*. Journal of Educational Psychology, 96, 236 –250.

การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในหมู่บ้านลับแล อำเภอสอง จังหวัดแพร่
Social Media Literacy among the elderly in Lublang Village, Song District, Phrae

กุลันัฐ นิพัทธ์โยธิน¹ พลอยไฉ ทองรักษ์² ปองกมล สุรัตน์³ รัก ชุนหาญจัน⁴

ธนรัตน์ ทรงสมบูรณ์⁵ และวิริยาภรณ์ อุดมระติ⁶

Kulanat Nipatyothin¹, Ploywalai Tongrak², Pongkamon Surat³, Ruck Chunhakan⁴,
 Thanarat Songsomboon⁵ and Wiriaporn Udomrati⁶

บทคัดย่อ

วิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในหมู่บ้านลับแล อำเภอสอง จังหวัดแพร่ 2) เพื่อศึกษาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในหมู่บ้านลับแล อำเภอสอง จังหวัดแพร่ 3) เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านลับแล อำเภอสอง จังหวัดแพร่ จำนวน 15 คน และผู้เชี่ยวชาญเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ จำนวน 2 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การจดบันทึกภาคสนามและการบันทึกเทป

ผลการศึกษา พบว่า 1) สื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้สูงอายุนิยมใช้มากที่สุดคือ ไลน์ และเฟซบุ๊ก โดยใช้เพื่อติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและเพื่อน และเพื่อติดตามข่าวสาร 2) การรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจะใช้พื้นฐานความรู้และประสบการณ์ของตนเองในการวิเคราะห์ประเมินข้อมูล ผู้สูงอายุที่มีการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์มากจะมีทักษะการใช้สื่อ วิเคราะห์สื่อและสร้างสรรค์สื่อที่มากกว่าผู้สูงอายุที่มีการเข้าถึงสื่อน้อย 3) วิธีการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อ ทำได้โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับสื่อและพัฒนาทักษะการ

-
1.นางสาวกุลันัฐ นิพัทธ์โยธิน*	ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 50 ถ.งามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900 E-mail: aumimh.kulanat@gmail.com
2. อาจารย์พลอยไฉ ทองรักษ์	ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 50 ถ.งามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900 E-mail: ploywalai.k@ku.th
3. อาจารย์ดร.ปองกมล สุรัตน์	ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 50 ถ.งามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900 E-mail: nok_ps18@hotmail.com
4. ผศ. ดร. รัก ชุนหาญจัน	ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 50 ถ.งามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900 E-mail: fsocrck@ku.ac.th
5. อ. ธนรัตน์ ทรงสมบูรณ์	ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 50 ถ.งามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900 E-mail: fsoctrs@ku.ac.th
6. ผศ.วิริยาภรณ์ อุดมระติ	ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 50 ถ.งามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900 E-mail: padang.ku@hotmail.com

คิดของผู้สูงอายุ กระตุ้นให้ผู้สูงอายุรับสื่อที่สร้างสรรค์และหลากหลาย รวมกลุ่มสร้างเครือข่ายสังคม ผู้สูงอายุ รวมไปถึงการให้ลูกหลานดูแลผู้สูงอายุเกี่ยวกับการใช้สื่อ

คำสำคัญ : สื่อสังคมออนไลน์ ผู้สูงอายุ การรู้เท่าทันสื่อ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the social media's using behavior of the elderly in Lublang Village, Song District 2) to study the internet literacy of the elderly in Lublang village, Song District 3) to study the guidelines for developing social media literacy skills of the elderly by using the qualitative research. The key-informants were 15 elderly people in Lublang Village, Song District and 3 experts on social media literacy. Gathering the information by using in-depth interview, field note and tape recording.

Results found that 1) the most popular online social media among the elderly were LINE and Facebook, which were used for communicate with their family and friends, and catch up with the news feed. 2) Media literacy of the elderly. The elderly used the basic knowledge and their own experiences to analyze the information. Elderly who accessed to social media more often, had higher media literacy skills and higher ability to analyze and create media. 3) Guidelines for developing social media literacy skills for the elderly are educating them about media, developing their thinking skills, encouraging them to derive creative media from various sources, creating the elderly network, and encouraging their families to take care of the elderly about using social media.

Keywords: Social Media, elderly, Media literacy

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เป็นอย่างมาก ในช่วงระยะที่อินเทอร์เน็ตกำลังเป็นที่นิยมในสังคมไทย เป็นช่วงเวลาเดียวกับการที่สังคมไทย กำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ นั้นหมายถึง การที่โลกของผู้สูงอายุกำลัง ใหญ่โตขึ้นเรื่อยๆ ท่ามกลางสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป ใน ขณะเดียวกันลูกหลานต้องดิ้นรนแข่งขัน และอพยพย้ายถิ่นไปทำงานที่อื่น ทำให้สายสัมพันธ์ของผู้สูงอายุ กับครอบครัวน้อยลง ผู้สูงอายุยิ่งอายุมากขึ้นการไปมาหาสู่ ญาติสนิท มิตรสหาย ก็มีแนวโน้มค่อยๆ ลดลง จนเกรงว่าสังคมผู้สูงอายุจะขาดความสุขทางใจและสายสัมพันธ์ที่ติดระหว่างกันได้ (กุศล สุนทรธาดา, 2556)

สิ่งที่ขาดหายไปเหล่านี้กำลังถูกเติมเต็มด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่ว่าจะเป็นการใช้โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ไลน์ ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก ที่กลายมาเป็น ช่องทางการติดต่อสื่อสาร ที่ช่วยให้สมาชิกในครอบครัวได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถติดต่อกับ เพื่อนเก่า หรือสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนใหม่ๆ ช่วยให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ ทั้งการส่งต่อ ข้อมูล ส่งไฟล์เอกสาร การแชร์รูปภาพหรือวิดีโอต่างๆ ก็สามารถทำได้ง่าย ประหยัดและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ในปัจจุบันกลุ่มผู้สูงอายุจึงเริ่มหันมาให้ความสนใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น เนื่องจาก สามารถลดช่องว่างความสัมพันธ์ระหว่างบุตรหลานกับผู้สูงอายุได้ (มนัสสินี บุญมีศรีสง่า และ มินตรา สดชื่น, 2560) แต่ในทางกลับกัน สื่อสังคมออนไลน์ก็เป็นเหมือนกับดาบสองคม ผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดและ อุปสรรคในการเรียนรู้เทคโนโลยี อันเกิดจากประสิทธิภาพการทำงานของร่างกายของผู้สูงอายุที่ เสื่อมสภาพลงตามกาลเวลา เช่น ผู้สูงอายุมีร่างกายเสื่อมถอยลง จึงสนใจผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพมากขึ้น ทำให้มีฉันทะเล็งเห็น และเข้ามาหาผลประโยชน์จากข้อจำกัดนี้ (สุภกิต โสพลวิวัฒน์กุล, 2558) ดังนั้น ทักษะการรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถป้องกันตนเองจากการ ถูกโกงใจจากเนื้อหาของสื่อ ไม่หลงเชื่อและมีวิจารณญาณในการตีความเนื้อหาของสื่อ

ผู้วิจัยได้สำรวจพื้นที่หมู่บ้านลับแล พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านลับแลเป็นประชากรวัย สูงอายุ และผู้สูงอายุเหล่านี้มีสมาร์ทโฟนเป็นของตนเองเกินร้อยละ 50 ของประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด อีกทั้งผู้สูงอายุมีการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น เช่น ใช้ในการสื่อสารกันกับครอบครัว ลูกหลานที่อยู่ห่างไกลกัน และเพื่อนฝูง ใช้ในการรับส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึง สนใจศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ และวิธีการส่งเสริมการรู้เท่า ตันสื่อของผู้สูงอายุเพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อได้รับผลกระทบจากสื่อที่มีอยู่ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์

คณะอนุกรรมการพิจารณา ศึกษาสื่อสังคมออนไลน์กับภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ (2554) ได้ให้ความหมายของสื่อออนไลน์ไว้ว่า สื่อที่ผู้ส่งสารแบ่งปันสาร ซึ่งอยู่ในรูปแบบต่างๆ ไปยังผู้รับ สารผ่านเครือข่ายออนไลน์ โดยสามารถโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วยกันเอง ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์มีทั้งข้อดีและข้อเสียโดย แอนนี วิลเลียมสัน (Any Williamson, 2013) ได้นำเสนอ ข้อดี ไว้ว่า สามารถใช้สร้างเป็นพื้นที่ในการสนทนา สื่อสารแก่สาธารณะ เป็นสื่อกลางในการขยายการ เข้าถึงข้อมูล ข่าวสารและเผยแพร่ข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และข้อเสีย คือมีความเสี่ยงต่อการหลอกลวง ความไม่โปร่งใสในการใช้งาน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์

การป้องกันตนเองจากการจู่โจมจากเนื้อหาสื่อเพื่อไม่ให้ถูกหลอก และใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มผู้สูงอายุนั้นต้องมีทักษะการเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน และสร้างสรรค์ ตามกรอบแนวคิดของ UNESCO (2008 อ้างถึงใน พรทิพย์ เย็นจะบก, 2552) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญเรียงลำดับ คือ การรับรู้และเข้าถึงเนื้อหาของสื่อประเภทต่างๆได้อย่างเต็มความสามารถ การตีความเนื้อหาสื่อข้อมูลเชิงเหตุและผล การประเมินคุณภาพของเนื้อหาสาระที่ถูกส่งออกมาได้ อีกทั้ง การสร้างสื่อในแบบฉบับของตนเองขึ้นมา มีความรู้ด้านสื่ออย่างถ่องแท้

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

วัยสูงอายุเป็นวัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่ความเสื่อมทางร่างกาย อารมณ์ สังคม รวมไปถึงความเสื่อมถอยด้านสติปัญญา ทำให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการจำสิ่งที่เรียนใหม่ๆได้น้อยกว่าคนหนุ่มสาว และมักคิดแก้ปัญหาโดยใช้ประสบการณ์ส่วนตัวมากกว่าตรรกะที่ชัดเจน อีกทั้งศูนย์กลางชีวิตสังคมของผู้สูงอายุคือครอบครัว แต่สังคมไทยในปัจจุบันและอนาคตเปลี่ยนแปลงไป เช่น สภาพครอบครัวที่เปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยว เมื่อลูกเป็นหนุ่มสาวจากไปศึกษาต่อหรือแต่งงานแยกครัวเรือนไป หรือประกอบอาชีพต่างถิ่น ทำให้ผู้สูงอายุไทยมีอารมณ์เหงาเพิ่มขึ้นทุกๆวัน (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553) โดยเทคโนโลยีช่วยปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น แต่ทั้งนี้เนื่องจาก ความยากในการใช้งานและผู้สูงอายุไม่มีประสบการณ์หรือมีประสบการณ์น้อย อาจทำให้ผู้สูงอายุมีข้อจำกัดในการปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยี

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการเก็บข้อมูลในหมู่บ้านลับแล อำเภอสอง จังหวัดแพร่ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ และวิธีการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงในหมู่บ้านลับแล อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มีสมาร์ตโฟนและใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวัน จำนวน 15 คน จากผู้สูงอายุในหมู่บ้านทั้งหมดจำนวน 36 คน โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลในประเด็นพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ และผู้เชี่ยวชาญด้านการรู้เท่าทันสื่อ จำนวน 2 คน คือ 1) ผศ.ดร.พรทิพย์ เย็นจะบก รองผู้อำนวยการฝ่ายเผยแพร่งานวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ 2) ผศ.ดร.จินตนา ต้นสุวรรณนนท์ อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาอาชีวศึกษา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลในประเด็น การรู้เท่าทันสื่อ อุปสรรคที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ และแนวทางส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ

การศึกษานี้เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ด้วยคำถามซึ่งผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยคำถามมีจำนวน 2 ชุด ได้แก่ 1) คำถามสำหรับผู้สูงอายุ เป็นคำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของ

ผู้สูงอายุ พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ 2) ข้อคำถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการรู้เท่าทันสื่อ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ แนวทางการรู้เท่าทันสื่อ อุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อ การรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ และแนวทางการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ และมีการจัดบันทึก ภาคสนาม การบันทึกเทป จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านกลาง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ และเพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1) พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์

จากการศึกษาพบว่าประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้สูงอายุนิยมใช้มากที่สุด คือ ไลน์ (LINE) และ เฟซบุ๊ก (Facebook) โดยใช้ในการสื่อสารกับเพื่อนและครอบครัว โดยการแชท ส่งรูปภาพ และการโทรฟรี รวมถึงอ่านข้อมูลข่าวสารต่างๆ รวมถึงการซื้อสินค้าออนไลน์ โดยทำกิจกรรมเหล่านี้ผ่านทางโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์พกพา เช่น แท็บเล็ต ความถี่ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ คือ มีการใช้งานทุกวัน ในช่วงเวลาว่าง หลังจากการทำกิจวัตรประจำวัน ทำงานบ้าน หรือกิจกรรมอื่นเสร็จเรียบร้อยแล้ว และระยะเวลาการใช้งานมากกว่า 1 – 2 ชั่วโมงต่อวัน ในส่วนของสถานที่ใช้งาน ส่วนใหญ่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่บ้านหรือที่พักอาศัย

2) การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

2.1 การเข้าถึง สามารถแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้สูงอายุที่มีการเข้าถึงมาก ผู้สูงอายุกลุ่มนี้มักใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำจะสามารถจดจำคำศัพท์ออนไลน์ เข้าใจเนื้อหาของสาร คำนึงถึงการเข้าถึงในสิ่งที่ประโยชน์ มีการแสวงหาข้อมูลข่าวสารต่างๆจากสื่อที่หลากหลาย

2. กลุ่มผู้สูงอายุที่มีการเข้าถึงน้อย ผู้สูงอายุกลุ่มนี้เป็นผู้สูงอายุที่เริ่มหัดใช้หรือไม่มีเวลาว่างในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงผู้สูงอายุบางท่านกลัวการใช้เทคโนโลยีทำให้ไม่เข้าใจคำศัพท์ออนไลน์ และมีการเปิดรับข้อมูลที่น้อย

2.2 การวิเคราะห์ ผู้สูงอายุใช้พื้นฐานความรู้และประสบการณ์ของตนเองในการคิดวิเคราะห์ โดยผู้สูงอายุที่มีการเข้าถึงมาก จะเกิดความชำนาญ รู้ขั้นตอน กระบวนการตรวจสอบเนื้อหาจากแหล่งที่หลากหลาย ในขณะที่ผู้สูงอายุที่ขาดทักษะและประสบการณ์ในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ อาจวิเคราะห์สารผิดพลาดได้ เช่น เชื่อว่าถ้ามีคลิปวิดีโอในเฟซบุ๊ก ก็ถือว่าข้อมูลนั้นมีความน่าเชื่อถือ อีกทั้งรูปแบบการใช้งานของสื่อสังคมออนไลน์มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้สูงอายุตามไม่ทัน เช่น การซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางเฟซบุ๊ก ที่ผู้สูงอายุกล่าวว่า “ซื้อของในเฟซบุ๊ก คือการซื้อมาทดลอง อ่านข้อมูลที่เขามา

พูดว่าดีๆหลายสิบคน เราก็คิดว่าดีก็ลองซื้อมาใช้ โดยยอมเสียเงิน ถ้ามันไม่ดีก็แค่ทิ้ง ก่อนซื้อเราก็อ้างว่า “ว่ามันดี”

2.3 การประเมิน ผู้สูงอายุที่มีการเข้าถึงและการวิเคราะห์ข้อมูลมาก จะสามารถประเมินสารได้ดี เลือกส่งต่อข้อมูลและตอบสนองต่อสารที่ดีและเป็นประโยชน์เป็นหลัก หากข้อมูลที่เห็นว่ามันน่าเชื่อถือจะมองข้าม หรือมีการหักท้วง ส่วนผู้สูงอายุที่มีการเข้าถึงหรือการวิเคราะห์ข้อมูลน้อยจะประเมินค่าสารได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ เพราะขาดทักษะและประสบการณ์ในการใช้งาน ทำให้มีความรู้ไม่เพียงพอ มีเพียงการอ่านเนื้อหาสารโดยไม่ได้นำไปคิดต่อยอด ดังเช่นผู้สูงอายุท่านหนึ่งที่กล่าวถึงการเล่นเฟซบุ๊กว่า “เราก็อ่านดูเฉยๆ ไม่ไลค์ ไม่แชร์แต่ไม่ได้เอามาคุยต่อกับใคร เพราะไม่ได้เก็บมาคิด ดูเฉยๆก็พอ”

2.4 ผู้สูงอายุส่วนน้อยเท่านั้นที่มีการสร้างสรรค์สื่อของตนเอง เช่น การเขียนแบ่งปันเรื่องราว การท่องเที่ยวของตนเอง การโพสต์ข้อความจากหนังสือธรรมะ มีการใช้แอปพลิเคชันตกแต่งรูปภาพเพื่อสร้างรูปภาพทักทายสวัสดิ์จากรูปถ่ายดอกไม้ภายในบ้านของตนเอง โดยผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีการวางแผนเรียบเรียงคำพูด และตรวจทานการเขียนให้ถูกต้องก่อนส่งต่อข้อมูล

3) แนวทางการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อในผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญในการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อ สามารถสรุปได้ ดังนี้

3.1 ให้ความรู้เกี่ยวกับสื่อและพัฒนาทักษะการคิดของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ผู้สูงอายุที่หมู่บ้านลับแล ที่พบว่า มีผู้สูงอายุที่ขาดความรู้ด้านกฎหมาย และขาดการตรวจสอบข้อมูลที่ชัดเจน จึงแชร์โพสต์วิพากษ์วิจารณ์ร้านค้าในเฟซบุ๊ก ทำให้เจ้าของร้านไม่พอใจจึงแจ้งความ และถูกตำรวจปรับ ดังนั้น จึงควรสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับผู้สูงอายุถึงกระบวนการการทำงานของสื่อ ชี้ให้เห็นว่าสื่อเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ชัดเจน รวมถึงให้ความรู้ในเรื่องกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆเกี่ยวกับการใช้สื่อ รวมถึงพัฒนาทักษะการคิดของผู้สูงอายุโดยการฝึกการตั้งคำถามเกี่ยวกับสื่อ คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร

3.2 กระตุ้นให้ผู้สูงอายุเปิดรับข่าวสารที่สร้างสรรค์และหลากหลาย มีการแสวงหาความรู้ใหม่เพิ่มเติมจากหลากหลายช่องทางอยู่เสมอ เช่น มีการตรวจสอบเนื้อหาข่าวสารจากหลายแหล่งข้อมูลทั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลและขยายฐานความรู้ของผู้สูงอายุให้มีรอบด้าน

3.3 รวมกลุ่มสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุ เพื่อเรียนรู้การใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างถูกต้อง และแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ร่วมกัน

3.4 ลูกหลานให้การดูแลผู้สูงอายุในการใช้สื่อ โดยการให้คำแนะนำหรือสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ เพราะสถาบันครอบครัวถือเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีการเข้าถึงสื่อมากกว่า มักจะได้รับคำแนะนำการใช้งานจากลูกหลาน ซึ่งคอยพูดคุยและดูแลผู้สูงอายุระหว่างการใช้งาน

การอภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษา ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อติดต่อสื่อสารกับครอบครัว และติดตามข่าวสาร รวมถึงเพื่อความบันเทิง ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้สูงอายุนิยมใช้มากที่สุดคือ ไลน์และเฟซบุ๊ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธชัย ศิริวงษ์, บัณฑิตา อุณหเลขจิตร (2560) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและเพื่อน ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้สูงอายุนิยมใช้ในการติดต่อสื่อสาร คือ ไลน์และเฟซบุ๊ก และปิยวัฒน์ เกตุวงศา, ศุทธิดา ขนวนวัน (2558) ที่ได้ศึกษาวัตถุประสงค์การใช้งานหลัก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อความบันเทิง การติดตามข้อมูลข่าวสารและการสนทนา รวมถึง สุวิธ ธีระโคตร, วีรพงษ์ พลนิกรกิจ (2559) ที่กล่าวว่า วัตถุประสงค์หลักของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต คือ เพื่อการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนและผู้รู้ และการแสวงหาความรู้ด้าน สุขภาพอนามัย ด้วยโปรแกรมเฟซบุ๊ก

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า ทักษะการรู้เท่าทันสื่อเป็นทักษะที่สามารถเรียนรู้ และพัฒนาต่อไปได้ ผู้สูงอายุจะมีการรู้เท่าทันสื่อมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ทั้งระดับการศึกษา อาชีพ การทำงาน ประสบการณ์และความชำนาญในการใช้งาน ผู้สูงอายุที่มีการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าย่อมมีการรู้เท่าทันสื่อที่มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินดารัตน์ บวรบริหาร (2548) ที่พบว่า พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนทั้งในด้านระยะเวลา และประสบการณ์ในการใช้ล้วนมีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต กล่าวคือ ระยะเวลาของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อสัปดาห์มากกว่า ย่อมมีการรู้เท่าทันสื่อมากกว่าผู้ที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตน้อย และผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่ยาวนานกว่า มีระดับการรู้เท่าทันสื่อที่มากกว่า

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุช่วยพัฒนาผู้สูงอายุต่างๆ เช่น การพิมพ์ข้อความผ่านทางโทรศัพท์ ช่วยให้ผู้สูงอายุได้ใช้กล้ามเนื้อแขน มือและนิ้ว ในการกดแป้นพิมพ์ที่มีขนาดเล็ก อีกทั้งเป็นการฝึกฝนการประสานงานระหว่างมือและสายตา อีกทั้งการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยขัดเซียงจำกัดและเงื่อนไขทางสังคมของผู้สูงอายุ เช่น ผู้สูงอายุมีอุปสรรคด้านร่างกายที่เสื่อมถอยทำให้ไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ การดูวิดีโอท่องเที่ยวสถานที่ต่างๆ ช่วยให้รู้สึกเหมือนตนเองเป็นส่วนหนึ่งของวิดีโอและได้ท่องเที่ยวยังที่นั้นๆ การใช้ไลน์หรือเฟซบุ๊ก เป็นตัวกลางในการพูดคุยติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและเพื่อนฝูง ช่วยลดความรู้สึกเหงาหงอยให้ผู้สูงอายุ เนื่องจากได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัวและเพื่อนฝูง มีความเพลิดเพลินจากการได้ดูหรือทำในสิ่งที่ตนเองชอบและสนใจ ช่วยเพิ่มความมั่นใจในตนเองของผู้สูงอายุมากขึ้น

ทั้งนี้ผู้สูงอายุบางท่านยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สื่ออาจครอบงำความคิดให้คล้อยตามได้ง่าย ทำให้ขาดความระมัดระวังในการใช้งานได้ อีกทั้งเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุร่างกายเสื่อมถอย เช่น มองเห็นไม่ชัด และความจำไม่ดี เมื่อผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์ ต้องมีการใช้สายตาในการเพ่งมองตัวอักษรในโทรศัพท์ อาจทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกปวดตา เมื่อเล่นเป็นเวลานาน หลงลืมวิธีการใช้งาน ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความกลัว และไม่กล้าในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ มานาลาส (Manalastas) อ้างถึงใน สมาน ลอยฟ้า (2554) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เนื่องจาก ความยากในการใช้งานและผู้สูงอายุไม่มี

ประสบการณ์หรือมีประสบการณ์น้อย อีกทั้งเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าเร็วมาก ทำให้ผู้สูงอายุที่ยังล้าหลัง และขาดทักษะยากที่จะติดตามความก้าวหน้าได้ทัน

แม้ว่าผู้สูงอายุจะไม่คุ้นเคยกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ขาดทักษะในการใช้งาน แต่ผู้สูงอายุเองมีวิธีการป้องกันตนเองจากสื่อ โดยการใช้ประสบการณ์ชีวิตช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้สามารถเลือกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม เช่น ผู้สูงอายุแสวงหาข้อมูลจากสื่อที่หลากหลายทั้ง โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เพื่อวิเคราะห์ประกอบเนื้อหาความถูกต้องจากสื่อสังคมออนไลน์ ตรวจสอบวันที่ของข้อมูลก่อนส่งต่อ เป็นต้น นอกจากนี้บุตรหลานของผู้สูงอายุมักมีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ หากบุตรหลาน หรือคนในครอบครัวมีการพูดคุย ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสื่อ กฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสื่อ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเปิดรับและการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพของผู้สูงอายุ และตัวบุตรหลานเองต้องพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อไปพร้อมกับผู้สูงอายุด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญที่กล่าวว่า ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเปิดรับสื่อที่หลากหลายช่องทางอยู่เสมอ เพื่อเป็นการขยายฐานความรู้ของผู้สูงอายุ ให้มีรอบด้าน และสถาบันครอบครัวถือเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ ที่จะให้คำแนะนำหรือสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้การป้องกันการส่งต่อข้อมูลที่บิดเบือน ขาดความน่าเชื่อถือ ไม่มีแหล่งที่มา วิธีที่ง่ายที่สุดที่จะไม่สร้างความเข้าใจผิดแก่บุคคลอื่นได้ต่อไปคือการไม่ส่งต่อข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เก็บข้อมูลเพียงพื้นที่เดียว หากเพิ่มพื้นที่เก็บข้อมูลให้มากขึ้น ทั้งในพื้นที่สังคมเมือง และชนบท อาจทำให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้วิธีการในการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ยังถือเป็นแนวคิดเท่านั้น จึงควรมีการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มความรู้และความสามารถในการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้สื่อรับข้อมูลและสืบค้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

Andy Williamson. (2013). *Social Media Guidelines for Parliaments*. เรียกใช้เมื่อ 17 august 2561 จาก <http://www.ipu.org/PDF/publications/SMG2013EN.pdf>

กุศล สุนทรธาดา. (สิงหา-กันยายน 2556). เริ่มคิดถึงอนาคต..วันก่อน. *สูงวัยกับไฮเทค*.

คณะอนุกรรมการพิจารณาการศึกษาสื่อสังคมออนไลน์กับภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ ใน คณะกรรมการการทหาร วุฒิสภา. (2554). *รายงานพิจารณาการศึกษาสื่อสังคมออนไลน์กับภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ*. เรียกใช้เมื่อ 22 สิงหาคม 2651 จาก สภานิติบัญญัติแห่งชาติ: <http://web.senate.go.th/w3c/senate/com>

จินดารัตน์ บวรบริหาร. (2548). *ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต การประเมินความเสี่ยงและพฤติกรรม การป้องกันตัวเองของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปิยวัฒน์ เกตุวงศา, และ ศุภธิดา ชวนวัน. (2558). *ใครเป็นใครบนสื่อสังคมออนไลน์: ความหลากหลายทางคุณลักษณะและพฤติกรรม*. เรียกใช้เมื่อ 22 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.ms.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceXI/Download/Book/-IPSRConference-A02-fulltext.pdf>
- พรทิพย์ เ็นจะบก. (2552). *ถอดรหัส ลับความคิด เพื่อการรู้เท่าทันสื่อ*. กรุงเทพฯ.
- พิทักษ์ ศิริวงษ์, และ บัณฑิตา อุณหเลขจิตร . (2560). *การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของผู้สูงอายุในเขตตลาดตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*. การจัดการธุรกิจและภาษาอังกฤษ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า, และ มินตรา สดชื่น. (2560). *รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของผู้สูงอายุในสังคมไทย กรณีศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร*. สาขาจัดการธุรกิจและภาษาอังกฤษ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2553). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย : วัยรุ่น – วัยสูงอายุ*. (9) กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- สมาน ลอยฟ้า. (2554). *ผู้สูงอายุกับเทคโนโลยีสารสนเทศ. วารสารสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.
- สุภกิต โสพลวิวัฒน์กุล. (2558). *ดาบสองคมจากเทคโนโลยีการสื่อสารกับผู้สูงอายุ*. เรียกใช้เมื่อ 22 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.cyber.itpc.or.th>.
- สุวิข ถิระโคตร, และ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2559). *พฤติกรรมการใช้และการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตและทัศนคติการใช้เนื้อหาด้านสุขภาวะบนอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ*. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 36(1), 72 - 80.

การเปิดรับสื่อ และการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 Information Exposure and Media literacy of Undergraduate Students of Kasetsart
 University

เฉลิมขวัญ สิงห์วิ¹ ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน¹ พลอยวไล ทองรักษ์¹ สุปาณี สนธิรัตน์¹

บัวทอง สว่างโสมกุล¹ และสำเนียง เพชรจอม¹

Chalermkwan Singhwee,¹ Theerapat Wongkumsin, Ploywalai Thongrak, Supanee Sontirat,
 Buathong Sawngsopakul and Samneang Phetchom

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการเปิดรับสื่อของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อของนิสิต 3) เพื่อเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตตามการเปิดรับสื่อ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 1,647 คน สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test

ผลการวิจัย พบว่า 1) นิสิตที่มีการเปิดรับสื่อ ทางอินเทอร์เน็ต ยูทูบ เฟซบุ๊ก ไลน์ อินสตาแกรม ในระดับมากที่สุด การเปิดรับสื่อทางวิทยุโทรทัศน์อยู่ในระดับค่อนข้างมาก การเปิดรับสื่อทางโทรทัศน์ อยู่ในระดับปานกลาง การเปิดรับสื่อทางนิตยสารและทางวิทยุ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย 2) นิสิตมีระดับการรู้เท่าทันสื่อโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับค่อนข้างมาก 3) นิสิตที่มีความถี่ในการเปิดรับสื่อทางอินเทอร์เน็ต เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม วิทยุโทรทัศน์ และทางไลน์ แตกต่างกันมีการรู้เท่าทันสื่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ การเปิดรับสื่อ การรู้เท่าทันสื่อ นิสิตปริญญาตรี

Abstract

This research is 1) to study levels of information exposure of undergraduate students; 2) to study levels of media literacy of undergraduate students, 3) to compare media literacy by frequency of information exposure of students. The samples of this study were 1,647 undergraduate students of Kasetsart University that were simple random sampling. Data was collected using questionnaires. The statistical data analysis consisted of percentages, mean, standard deviation, and F-test.

The results indicate that 1) students had media exposure on high level of internet, Youtube, Facebook, Line and Instagram respectively, while twitter was rather high, television was

¹ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

medium, magazine and radio were rather low, 2) the level of media literacy of students was rather high, 3) students who had different frequency of media exposure; internet, Youtube, Facebook and Line, had different media literacy with statistically significant difference at .01.

Keywords: Information Exposure, Media Literacy, Undergraduate Students

บทนำ

ปัจจุบันโลกเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีอิทธิพลและได้หลอมรวมเข้ากับวิถีชีวิตมนุษย์มากขึ้น จากสถิติของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมไทย พบว่า คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยเกือบ 10 ชั่วโมงต่อวันในวันทำงาน และใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเวลา 11 ชั่วโมงในวันหยุด กล่าวคือส่วนใหญ่คนไทยใช้เวลาหนึ่งในสามของชีวิตประจำวันนั้นอยู่กับอินเทอร์เน็ต สื่อโซเชียลมีเดียที่เป็นที่นิยมใช้ ได้แก่ ยูทูบ โลงน เฟซบุ๊ก เป็นสามอันดับของรูปแบบสื่อสังคมออนไลน์ที่นิยมใช้ รองลงมา คือ อินสตราแกรม และ Twitter พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ พบว่า คนไทยใช้เวลาไปกับสื่อสังคมออนไลน์ (social media) มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ การใช้บริการเพื่อดูหนัง/ทีวี/ฟังเพลง นอกจากนั้นคนไทยยังใช้เวลาประมาณชั่วโมงครึ่งต่อวันไปกับการอ่านหนังสือหรือบทความออนไลน์ และการทำธุรกรรมซื้อขายในโลกออนไลน์ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2018) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าคนไทยมีการเปิดรับสื่อและใช้บริการอินเทอร์เน็ตและโซเชียลเป็นจำนวนมาก แม้ว่าการเข้าสู่สื่อสังคมออนไลน์จะให้ประโยชน์อย่างมาก แต่ก็ยังมีอีกมุมที่อาจก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบเชิงลบตามมา

จากข้อมูลการศึกษาวิจัยหลายเรื่องสะท้อนภาพปัญหาและผลกระทบจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์เหล่านี้ ซึ่งจากการประชุมวิชาการระดับชาติสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ครั้งที่ 11 เรื่อง "ความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558" โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2554 – 2557 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่ากลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ยังคงเป็นกลุ่มวัยรุ่น แต่มีการขยายตัวไปยังกลุ่มผู้สูงอายุมากขึ้นด้วย และจากผลการวิจัยเรื่อง "ใครเป็นใครบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ : ความหลากหลายทางคุณลักษณะและพฤติกรรม" ของ ปิยวัฒน์ เกตุวงศ์ และคณะ (2558) พบว่า กลุ่มประชากรที่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ยังคงเป็นกลุ่มเยาวชน (อายุ 15 – 24 ปี) ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวยังได้กล่าวถึงภัยร้ายออนไลน์ในวัยรุ่นไทย นับตั้งแต่เทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาอย่างก้าวล้ำ สื่อสังคมออนไลน์กลับส่งผลไปในการลดทอนชีวิตประจำวันและความสัมพันธ์ของคนในสังคมอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น จนกลายเป็นประเด็นปัญหาทางสังคม ที่ทั้งสื่อ กฎหมายและประชาชนเองจะต้องให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยเฉพาะกับกลุ่มวัยรุ่นที่ใช้เวลาไปกับสื่อออนไลน์วันละหลายชั่วโมง

ในโลกโซเชียลและสื่อสังคมออนไลน์ เป็นระบบที่อิสระ ทำให้บุคคลซึ่งอาจเป็นใครก็ได้สามารถสร้างข้อมูล ตัวตน หรือเนื้อหาเกี่ยวกับอะไรก็ได้เพื่อเผยแพร่ผ่านช่องทางหลากหลายทางอินเทอร์เน็ต ทำให้ข้อมูลหรือเนื้อหาเหล่านั้นอาจบิดเบือน ไม่ถูกต้อง ทำให้บุคคลต้องมีการเตรียมพร้อมและการสร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้ใช้สื่อ โดยเสริมสร้างให้ทุกคนมีความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสร้างพลังอำนาจและ

ป้องกันปัญหาให้แก่ผู้ใช้สื่อ จากปัญหาและผลกระทบของโลกดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพผู้ใช้สื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ให้มีศักยภาพการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ซึ่งจะสามารถทำให้ผู้ใช้สื่อสามารถป้องกันภัยที่มาจากสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสามารถใช้สื่อในโลกออนไลน์ได้อย่างรอบคอบและมีสติ ตระหนักรู้และสามารถป้องกันภัยจากโลกออนไลน์ได้ การรู้เท่าทันสื่อนั้นต้องอาศัยทักษะในการเข้าถึง วิเคราะห์และประเมินข้อมูลข่าวสารจากสื่ออย่างมีประสิทธิภาพ การรู้เท่าทันสื่อคือ ความสามารถในการวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และประเมินค่าสื่อความสามารถในการเข้าถึงสื่อ นำเสนอสื่อในแบบฉบับของตนเอง และผลิตสื่อเพื่อสื่อสารได้หลายรูปแบบ นอกจากนั้น การรู้เท่าทันสื่อยังหมายรวมถึงกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วิจารณ์และสร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อ (พรทิพย์ เย็นจะบก, 2552)

จากการทบทวนแนวคิดดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการเปิดรับสื่อซึ่งเป็นกระบวนการแรกในการเลือกรับข้อมูลข่าวสารของบุคคล กับ การรู้เท่าทันสื่อของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมและการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการเปิดรับสื่อของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. เพื่อศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อตามการเปิดรับสื่อที่แตกต่างกันของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ภาคต้น ปีการศึกษา 2561 จำนวน 35,338 คน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ภาคต้น ปีการศึกษา 2561 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของ Yamane (1973 อ้างในบุญธรรม กิจปรีดาภิสุทธิ์, 2547) โดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน .03 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1,078 คน ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวน โดยดำเนินการเก็บข้อมูลเกินเพื่อป้องกันข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 1,467 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลมีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) และเติมข้อมูลลงในช่องว่าง

ส่วนที่2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบประเมินตนเอง มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ได้แก่ ไม่เคยเลย นานๆ ครั้ง บางครั้ง บ่อยครั้ง เสมอ

ส่วนที่3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ด้าน จำนวน 24 ข้อ เป็นแบบประเมินตนเอง มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ได้แก่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง

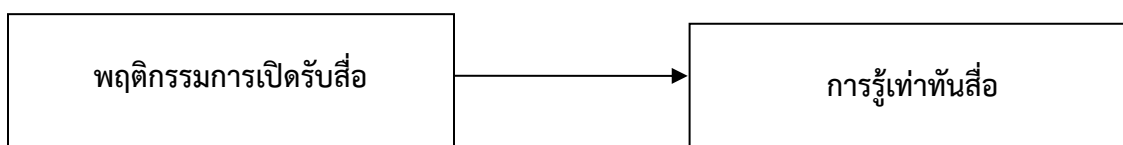
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุง แล้วทำการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามกับนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนแล้วนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการเปิดรับสื่อเท่ากับ .761 และ ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามรู้เท่าทันสื่อเท่ากับ .946

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test และการเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยวิธีการ LSD

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนิสิต

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เป็นนิสิตหญิงร้อยละ 61.01 นิสิตชายร้อยละ 38.99 มีอายุ 19 ปี ร้อยละ 42.88 อายุ 20 ปี ร้อยละ 29.45 อายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 16.84 อายุ 18 ปีและต่ำกว่า ร้อยละ 10.84 อยู่ในกลุ่มคณะวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 35.58 กลุ่มคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ร้อยละ 35.72 และกลุ่มคณะสังคมศาสตร์ ร้อยละ 28.70 ศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 35.38 รองลงมาอยู่ในชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 28.15 อยู่ในชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 21.67 และอยู่ในชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 14.80

2) การเปิดรับสื่อของนิสิต

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การรับเปิดรับสื่อของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(n = 1467)

การเปิดรับ สื่อ	ความถี่ในการเปิดรับสื่อ					$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
	ไม่เคยเลย	นานๆ ครั้ง	บางครั้ง	บ่อยครั้ง	สม่ำเสมอ			
หนังสือพิมพ์	202 (13.77)	947 (64.55)	274 (18.68)	34 (2.32)	10 (.68)	2.12	.682	ค่อนข้างน้อย
วิทยุ	325 (22.15)	721 (49.15)	306 (20.86)	98 (6.68)	17 (1.16)	2.16	.882	ค่อนข้างน้อย
โทรทัศน์	27 (1.84)	304 (20.72)	524 (35.72)	463 (31.56)	149 (10.16)	3.27	.963	ปานกลาง
การเปิดรับ สื่อ	ความถี่ในการเปิดรับสื่อ					$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
	ไม่เคยเลย	นานๆ ครั้ง	บางครั้ง	บ่อยครั้ง	สม่ำเสมอ			
นิตยสาร	202 (13.77)	649 (44.24)	493 (33.61)	94 (6.41)	29 (1.98)	2.39	.872	ค่อนข้างน้อย
อินเทอร์เน็ต	6 (.41)	17 (1.16)	61 (4.16)	413 (28.15)	970 (66.12)	4.58	.667	มากที่สุด
Facebook	19 (1.30)	62 (4.23)	166 (11.32)	369 (25.15)	851 (58.01)	4.34	.928	มากที่สุด
Instagram	87 (5.93)	60 (4.09)	141 (9.61)	311 (21.20)	868 (59.17)	4.24	1.153	มากที่สุด
Twitter	322 (21.95)	182 (12.41)	162 (11.04)	174 (11.86)	627 (42.74)	3.41	1.632	ค่อนข้างมาก
YouTube	16 (1.09)	30 (2.04)	145 (9.88)	415 (28.29)	861 (58.69)	4.41	.833	มากที่สุด
Line	22 (1.50)	71 (4.84)	204 (13.91)	338 (23.04)	832 (56.71)	4.29	.976	มากที่สุด

จากตาราง พบว่า นิสิตที่มีการเปิดรับสื่อทางอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ทาง ยูทูบ อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ทางเฟซบุ๊กอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ทางไลน์อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.29 ทางอินสตราแกรม อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.24 ทางทีวี

เตอร์ อยู่ในระดับค่อนข้างมากมีค่าเฉลี่ย 3.41 ทางโทรทัศน์ อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 3.27 ทาง
นิตยสาร/อยู่ในระดับค่อนข้างน้อยมีค่าเฉลี่ย 2.39 ทางวิทยุ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.16 และ ทาง
หนังสือพิมพ์ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.12

3) การรู้เท่าทันสื่อของนิสิต

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการรู้เท่าทันสื่อของนิสิต

การรู้เท่าทันสื่อ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการรู้เท่าทันสื่อ
1.1 การเข้าถึง	3.92	.470	ค่อนข้างมาก
1.2 การวิเคราะห์	3.86	.481	ค่อนข้างมาก
1.3 การประเมินค่า	3.90	.447	ค่อนข้างมาก
1.4 การสร้างสรรค์	3.89	.531	ค่อนข้างมาก
การรู้เท่าทันสื่อโดยรวม	3.89	.388	ค่อนข้างมาก

จากตาราง พบว่า นิสิตมีการรู้เท่าทันสื่อโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมากค่าเฉลี่ย 3.89 เมื่อวิเคราะห์
เป็นรายด้านพบว่า การรู้เท่าทันสื่อรายด้านอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยด้านการเข้าถึงอยู่ในระดับ
ค่อนข้างมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 รองลงมาเป็นด้าน การประเมินค่า มีค่าเฉลี่ย 3.90 ด้านการสร้างสรรค์
มีค่าเฉลี่ย 3.89 และด้านการวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ย 3.86 อยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตตามการเปิดรับสื่อ

การรู้เท่าทันสื่อ	Sources	Df	SS	MS	F	P
หนังสือพิมพ์	Between Groups	4	1.042	.261	1.735	.140
	Within Groups	1462	219.574	.150		
	Total	1466	220.616			
วิทยุ	Between Groups	4	.501	.125	.832	.505
	Within Groups	1462	220.115	.151		
	Total	1466	220.616			
โทรทัศน์	Between Groups	4	.226	.056	.374	.827
	Within Groups	1462	220.391	.151		
	Total	1466	220.616			
นิตยสาร	Between Groups	4	1.124	.281	1.871	.113
	Within Groups	1462	219.493	.150		
	Total	1466	220.616			
อินเทอร์เน็ต	Between Groups	4	5.676	1.419	9.651**	.000
	Within Groups	1462	214.941	.147		
	Total	1466	220.616			

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตตามการเปิดรับสื่อ (ต่อ)

การรู้เท่าทันสื่อ	Sources	Df	SS	MS	F	P
Facebook	Between Groups	4	3.925	.981	6.620**	.000
	Within Groups	1462	216.691	.148		
	Total	1466	220.616			
Instagram	Between Groups	4	5.483	1.371	9.316**	.000
	Within Groups	1462	215.133	.147		
	Total	1466	220.616			
Twitter	Between Groups	4	5.022	1.256	8.515**	.000
	Within Groups	1462	215.594	.147		
	Total	1466	220.616			
YouTube	Between Groups	4	3.260	.815	5.483**	.000
	Within Groups	1462	217.356	.149		
	Total	1466	220.616			
Line	Between Groups	4	4.342	1.086	7.338**	.000
	Within Groups	1462	216.274	.148		
	Total	1466	220.616			

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า นิสิตที่มีการเปิดรับสื่อทางอินเทอร์เน็ต เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ทวิตเตอร์ ยูทูบ และทางไลน์แตกต่างกันมีการรู้เท่าทันสื่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อเป็นรายคู่ของนิสิตตามการเปิดรับสื่อโดยวิธี LSD

การรู้เท่าทันสื่อ	$\bar{x}$	ไม่เคยเลย (1)	นานๆ ครั้ง (2)	บางครั้ง(3)	บ่อยครั้ง(4)	สม่ำเสมอ(5)
อินเทอร์เน็ต	(1) 3.56	-				
	(2) 3.75		-			
	(3) 3.78			-		
	(4) 3.82				-	
	(5) 3.93	*	*	**	**	-
Facebook	(1) 3.68	-				
	(2) 3.80		-			
	(3) 3.84			-		
	(4) 3.85				-	
	(5) 3.93	**	**	**	**	

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อเป็นรายคู่ของนิสิตตามการเปิดรับสื่อโดยวิธี LSD (ต่อ)

การรู้เท่าทันสื่อ	$\bar{x}$	ไม่เคยเลย (1)	นานๆ ครั้ง (2)	บางครั้ง(3)	บ่อยครั้ง(4)	สม่ำเสมอ(5)
Instagram	(1) 3.75	-				
	(2) 3.82		-			
	(3) 3.80			-		
	(4) 3.84				-	
	(5) 3.94	**	**	**	**	
Twitter	(1) 3.81	-				
	(2) 3.89	*	-			
	(3) 3.87			-		
	(4) 3.84				-	
	(5) 3.95	**		**	**	
YouTube	(1) 3.68	-				
	(2) 3.73		-			
	(3) 3.89	*	*	-		
	(4) 3.84				-	
	(5) 3.92	*	**		**	
Line	(1) 3.70	-				
	(2) 3.81		-			
	(3) 3.83			-		
	(4) 3.84				-	
	(5) 3.94	**	**	**	**	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

จากตารางที่ 4 พบว่า นิสิตที่มีการเปิดรับสื่อทางอินเทอร์เน็ตอย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อ ($\bar{x} = 3.93$) แตกต่างจากนิสิตที่เปิดรับสื่อทางอินเทอร์เน็ตบ่อยครั้ง ($\bar{x} = 3.82$) และบางครั้ง ($\bar{x} = 3.78$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนิสิตที่มีการเปิดรับสื่อทางอินเทอร์เน็ตอย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.93$) ที่แตกต่างจากกลุ่มนิสิตที่เปิดรับสื่อทางอินเทอร์เน็ตนานๆ ครั้ง ($\bar{x} = 3.75$) และไม่เคยเลย ($\bar{x} = 3.56$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิสิตที่มีการเปิดรับสื่อทาง Facebook อย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อ ($\bar{x} = 3.93$) แตกต่างจากนิสิตที่เปิดรับสื่อทาง Facebook บ่อยครั้ง ($\bar{x} = 3.85$) บางครั้ง ($\bar{x} = 3.84$) นานๆ ครั้ง ($\bar{x} = 3.80$) และไม่เคยเลย ($\bar{x} = 3.68$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิสิตที่มีการเปิดรับสื่อทาง Instagram อย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.94$) แตกต่างจากนิสิตที่เปิดรับสื่อทาง Instagram บ่อยครั้ง ($\bar{x} = 3.84$) บางครั้ง ($\bar{x} = 3.80$) นานๆ ครั้ง ($\bar{x} = 3.82$) และไม่เคยเลย ($\bar{x} = 3.75$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิสิตที่มีการเปิดรับสื่อทาง Twitter อย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อ ($\bar{x} = 3.95$) แตกต่างจาก นิสิตที่เปิดรับสื่อทาง Twitter บ่อยครั้ง ($\bar{x} = 3.82$) บางครั้ง ($\bar{x} = 3.78$) และไม่เคยเลย ($\bar{x} = 3.75$) อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนิสิตที่เปิดรับสื่อทาง Twitter นานๆ ครั้งมีค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อ ($\bar{x} = 3.89$) แตกต่างจากนิสิตที่เปิดรับสื่อแบบไม่เคยเลย ($\bar{x} = 3.81$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิสิตที่มีการเปิดรับสื่อทาง YouTube อย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อ ($\bar{x} = 3.92$) แตกต่าง จากนิสิตที่เปิดรับสื่อทาง YouTube บ่อยครั้ง ($\bar{x} = 3.85$) และนานๆ ครั้ง ($\bar{x} = 3.73$) อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งยังแตกต่างจากนิสิตที่เปิดรับสื่อแบบไม่เคยเลย ($\bar{x} = 3.68$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ส่วนนิสิตที่เปิดรับสื่อทาง YouTube แบบบางครั้งมีค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อ ($\bar{x} = 3.89$) แตกต่าง จาก แบบนานๆ ครั้งมีค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อ ($\bar{x} = 3.73$) แตกต่างจากนิสิตที่เปิดรับสื่อแบบนานๆ ครั้ง ($\bar{x} = 3.73$) และไม่เคยเลย ($\bar{x} = 3.68$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิสิตที่มีการเปิดรับสื่อทาง Line อย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อ ($\bar{x} = 3.94$) แตกต่างจาก นิสิตที่เปิดรับสื่อทาง Line บ่อยครั้ง ($\bar{x} = 3.84$) บางครั้ง ($\bar{x} = 3.83$) นานๆ ครั้ง ($\bar{x} = 3.81$) และไม่เคยเลย ($\bar{x} = 3.70$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผลการวิจัย

การรับเปิดรับสื่อของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านิสิตที่มีการเปิดรับสื่อทางอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ทางยูทูป อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ทางเฟซบุ๊ก อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ทางไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ทางอินสตราแกรม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ทางทวิตเตอร์ อยู่ในระดับค่อนข้างมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 ทั้งนี้เป็นเพราะยุคปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ที่เข้ามามีอิทธิพลในชีวิตประจำวันของบุคคลมากขึ้น ส่งผลทำให้นิสิตมีการเปิดรับสื่อ จากอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากสถิติของสำนักงานพัฒนา ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมไทย พบว่า คนไทยใช้ Internet เฉลี่ยเกือบ 10 ชั่วโมงต่อวันในวันทำงาน และใช้ Internet เป็นเวลา 11 ชั่วโมงในวันหยุด สื่อโซเชียลมีเดียที่เป็นที่นิยมใช้ คือ YouTube, Line, Facebook เป็นสามอันดับที่นิยมใช้ รองลงมา คือ IG และ Twitter พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ พบว่า คนไทยใช้เวลาไปกับ social media มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ การใช้บริการเพื่อดูหนัง/ทีวี/ฟัง เพลง นอกจากนั้นคนไทยยังใช้เวลาประมาณ ชั่วโมงครึ่งต่อวันไปกับการอ่านหนังสือหรือบทความออนไลน์ และการ ทำธุรกรรมซื้อขายในโลกออนไลน์ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2018) สอดคล้องกับ Lai Ku, et.al. (2019) ศึกษาพฤติกรรมการรับข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์กับการรู้เท่าทันข่าวสารของวัยรุ่นฮ่องกงจำนวนกว่า 1,505 คน พบว่าวัยรุ่นนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กและยูทูป วัยรุ่นร้อยละ 44.6 โดยใช้เวลามากกว่า 30 นาทีในโซเชียลในการติดตามข่าวสาร ขณะที่ร้อยละ 41.5 ใช้เวลาถึง 2 ชั่วโมงต่อวันในการแชร์ข้อมูลข่าวสารและ การแสดงความคิดเห็นในโลกโซเชียล และสอดคล้องกับการศึกษาของ ฤกษ์พร ประสิทธิ์วิเศษ (2560) ที่ศึกษาการ

รู้เท่าทันสื่อ การรู้เท่าทันตนเอง กับพฤติกรรม的开รับข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยพบว่า สื่อที่นิยมใช้ คือ เฟซบุ๊ก ไลน์ อินสตาแกรม และ ยูทูบ ส่วนทีวีเตอร์ เป็นสื่อที่ไม่ค่อยได้รับความนิยม

ระดับการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นิสิตมีระดับการรู้เท่าทันสื่อโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า การรู้เท่าทันสื่อรายด้านอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยด้านการเข้าถึง อยู่ในระดับค่อนข้างมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 รองลงมาเป็นด้านการประเมินค่าอยู่ในระดับค่อนข้างมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ด้านการสร้างสรรค์อยู่ในระดับค่อนข้างมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 และด้านการวิเคราะห์อยู่ในระดับค่อนข้างมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนิสิตได้เรียนรู้จากประสบการณ์และการเรียนการสอนต่างๆ ที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ประกอบการสอนของผู้สอน ตลอดจนนิสิตมีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และประกอบการทำรายงานในรายวิชาต่างๆ ทำให้นิสิตผู้เรียนมีระดับการรู้เท่าทันสื่อในระดับค่อนข้างมาก ตลอดจนการรับข้อมูลข่าวสารจากหลากหลายช่องทางสื่อ ทำให้นิสิตเกิดการคิดวิเคราะห์ เปรียบเทียบความถูกต้องชัดเจนของเนื้อหาสื่อ โดยไม่ตกเป็นเหยื่อของการนำเสนอสื่อเพื่อหวังประโยชน์ จึงทำให้นิสิตมีระดับการรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับค่อนข้างมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของภัทรศินี แสนสำแดง (2557) ที่ได้ศึกษาทักษะการรู้เท่าทันสื่อมวลชนและสื่อสมัยใหม่ของวัยรุ่นในจังหวัดสกลนครทั้งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและนักศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อมวลชนและสื่อสมัยใหม่โดยรวมและรายด้านในระดับมาก

การเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ตามการเปิดรับสื่อ

จากการศึกษา พบว่า การเปิดรับสื่อทางอินเทอร์เน็ต Facebook, Instagram, Twitter, YouTube และทาง Line แตกต่างกันมีการรู้เท่าทันสื่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ อินเทอร์เน็ต Facebook, Instagram, Twitter, YouTube และทาง Line พบว่า การเปิดรับสื่ออย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อที่แตกต่างจากกลุ่มที่เปิดรับสื่อแบบไม่เคยเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 แสดงให้เห็นว่าการที่นิสิตเปิดรับสื่อที่บ่อยมากขึ้นมีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตมากขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่นิสิตมีการเปิดรับสื่อมากขึ้นทำให้เปิดประสบการณ์ชีวิตมากขึ้น เกิดความหลากหลายในการเรียนรู้และเปิดรับข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลายทำให้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลจากหลากหลายแหล่งนั้นว่ามีความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลเพียงใด การเปิดรับสื่อยังช่วยให้เกิดการเข้าถึงสื่อและแหล่งข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ทำให้มีโอกาสได้เพิ่มเติมความสามารถในการวิเคราะห์สื่อว่ามีประเภท รูปแบบ และการสื่อความหมายอย่างไร อีกทั้งยังสามารถประเมินสื่อว่าสื่อเหล่านั้นมีคุณค่า ความดี หรือมีนัยทางการเมือง ค่านิยมหรืออุดมคติบางอย่างในการนำเสนอข้อมูลหรือไม่ การเปิดรับสื่อมากทำให้ได้ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากหลายแหล่งข่าวหลากหลายรูปแบบหรือหลากหลายบุคคลที่นำเสนอข่าว การเปิดรับสื่อทำให้เกิดการเรียนรู้รูปแบบการนำเสนอของสื่อต่างๆ ที่นำไปสู่การสร้างสรรค์ หรือสามารถประยุกต์สื่อช่องทางเหล่านั้นนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างสรรค์สื่อให้เป็นช่องทางการสื่อสาร การนำเสนอตัวตน การโฆษณาประชาสัมพันธ์ หรือใช้ประโยชน์ในการเสนอขายสินค้าหรือบริการในสื่อสังคมออนไลน์ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ อุษา บั๊กกิ้นส์ (2555) ที่กล่าวถึง การที่บุคคลเปิดรับสื่อและ

เข้าถึงสื่อมากขึ้น จะทำให้สามารถพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อขึ้นได้ ทำให้บุคคลสามารถมีความรู้เกี่ยวกับสื่อมากขึ้น สอดคล้องกับ Power (2017) ที่ศึกษาพบว่าวัยรุ่นที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์จะทำให้ได้รับประโยชน์ในการเข้าใจและมีการรู้เท่าทันสื่อมากขึ้น สอดคล้องกับ Hoffman and Vos (2016) ได้ศึกษาการรู้เท่าทันข่าวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาชั้นวารสารศาสตร์ ของสถาบันการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า การที่นักศึกษาที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น จะส่งผลต่อการรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารมากขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Lai Ku, et.al. (2019) ที่ศึกษาการรับข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์กับการรู้เท่าทันข่าวสารของวัยรุ่นฮ่องกงจำนวนกว่า 1,505 คน พบว่ายิ่งกลุ่มวัยรุ่นมีพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นสัมพันธ์กับการคิดวิเคราะห์มากขึ้นซึ่งทำให้มีการรู้เท่าทันสื่อที่เพิ่มมากขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของกฤษณ์ทิพย์ แสนทวี (2553) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อและระดับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความถี่ในการเปิดรับ รูปแบบการเปิดรับสื่อ และช่วงเวลาในการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับระดับการรู้เท่าทันสื่อที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเปิดรับสื่อมีส่วนสัมพันธ์ต่อประสบการณ์เรียนรู้ การเกิดทัศนคติ และการเกิดพฤติกรรม และสอดคล้องกับภัทรศินี แสนสำแดง (2557) ได้ศึกษาทักษะการรู้เท่าทันสื่อมวลชนและสื่อสมัยใหม่ของวัยรุ่นในจังหวัดสกลนครทั้งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและนักศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า การใช้สื่อมวลชนและสื่อสมัยใหม่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมในด้านการเรียน และพบว่าการใช้สื่อทำให้สะดวกสบายในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อช่วยในการศึกษามากขึ้น ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนมากขึ้น

สรุป

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปว่า การเปิดรับสื่อออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์ทาง Facebook, Instagram, Twitter, YouTube และทาง Line ที่แตกต่างกันมีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อที่แตกต่างกัน โดยพบว่านิสิตที่เปิดรับสื่อในระดับสม่ำเสมอจะมีการรู้เท่าทันสื่อที่มากกว่านิสิตที่ไม่เคยเลยหรือไม่เปิดรับสื่อ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย พบว่า นิสิตที่เปิดรับสื่อในระดับสม่ำเสมอจะมีการรู้เท่าทันสื่อที่มากกว่านิสิตที่ไม่เคยเลยหรือไม่เปิดรับสื่อ จึงควรมีการพัฒนาโอกาสและสร้างโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ระบบอินเทอร์เน็ตและระบบดิจิทัลต่างๆ ที่เอื้อให้เยาวชนมีโอกาสเปิดรับสื่อมากขึ้นเพื่อให้เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น นอกจากการพัฒนาการเปิดรับสื่อแล้วควรมีการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อในกลุ่มเด็กและเยาวชนรวมถึงกลุ่มที่ยังไม่เคยเปิดรับสื่อหรือกลุ่มที่รับสื่อน้อยซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยง เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะและเตรียมพร้อมศักยภาพของบุคคลในการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์อย่างชาญฉลาด สามารถรู้เท่าทัน ไม่ถูกหลอกลวง ชักจูงหรือได้รับภัยจากสื่อสังคมออนไลน์เหล่านี้ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเยาวชน หรือกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีคีย์มีประสบการณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แนวทางการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อผ่านครอบครัว โดยพ่อแม่ผู้ปกครองสามารถให้คำแนะนำและเป็นแบบอย่างในการใช้สื่อออนไลน์ในการให้ความสำคัญในการเลือกสื่อและลดเวลาในการใช้สื่อ เล่นเกมส์ ชมภาพยนตร์และ สื่อออนไลน์ให้เหมาะสมไม่

รบกวนบทบาทหน้าที่ประจำ พัฒนาทักษะการวิเคราะห์สื่อ ผ่านการเรียนรู้ การเรียนการสอน กิจกรรมอภิปรายกลุ่ม การฝึกอบรม โดยการวิเคราะห์กรณีตัวอย่างจากสื่อต่างๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน ควบคู่กับสอนการสร้างสรรค์และผลิตสื่อด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และสิ่งสำคัญคือการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์เพื่อการค้นหาประเด็นในระดับลึกขึ้นว่าใครผลิตสื่อ เพื่อวัตถุประสงค์อะไร ใครได้กำไร ใครเสียประโยชน์ และใครเป็นผู้ตัดสินใจในการผลิตสื่อ การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อจะช่วยให้เยาวชนใช้สื่อได้อย่างชาญฉลาดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากโครงการหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ท แสนทวี . (2553). พฤติกรรมการเปิดรับและระดับความรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- กฤษณพร ประสิทธิ์วิเศษ. (2560). พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร การรู้ทันสื่อ และการรู้ทันตนเอง ในสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษานิเทศศาสตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต: กรุงเทพฯ.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2547). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- บุบผา เมฆศรีทองคำ. (2552). “การรู้เท่าทันสื่อ: การก้าวทันบนโลกข่าวสาร Media Literacy Keeping Pace with Information Age”. วารสารนักบริหาร. (31)1 : 117-123.
- ปิยวัฒน์ เกตุวงศา, และศุภจิตา ชวนวัน. (2558). ใครเป็นใครบนเครือข่ายสังคมออนไลน์: ความหลากหลายทางคุณลักษณะและพฤติกรรม. ใน อารี จำปากลาย, ปัทมา ว่าพัฒน์วงศ์, และกาญจนา ตั้งชลทิพย์ (บรรณาธิการ), ประชากรและสังคม 2558: ความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558 (น. 15-28). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรทิพย์ เย็นจะบก. (2552). ถอดรหัส ลับความคิดเพื่อการรู้เท่าทันสื่อ: คู่มือการเรียนรู้เท่าทันสื่อ. กรุงเทพมหานคร : ออฟเซ็ท ครีเอชั่น.
- ภัทรศิณี แสนสำแดง. (2557). ทักษะการรู้เท่าทันสื่อมวลชนและสื่อสมัยใหม่ของวัยรุ่น ในจังหวัดสกลนคร. Asia-Pacific Journal of Science and Technology. ปีที่ 6 ฉบับที่ 12 หน้า 47-58.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2561). ผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2561. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ดีอี).
- อุษา บิ๊กกินส์ (2555) การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ. วารสารสุทธิปริทัศน์. ปีที่ 26 ฉบับที่ 80 หน้า 147-161.
- Hoffman, M.E. and Vos, T. (2016). NEWS MEDIA LITERACY AND SOCIAL MEDIA USAGE. Master of Arts. Faculty at the Graduate School. University of Missouri-Columbia.

- Lai Ku KY, Kong SQ, Song Y, Deng LP, Kang Y, Hu A. (2019). What Predicts Adolescents' Critical Thinking about Real-life News? The Roles of Social Media News Consumption and News Media Literacy. **Thinking Skills and Creativity**. Available online 13 May 2019. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2019.05.004T>
- Powers, Kasey L., (2017). "Social Media Use and Media Literacy in Relation to Adolescents' Understanding of the Internet" CUNY Academic Works.
https://academicworks.cuny.edu/gc_etds/2363

หนังตะลุง : อิทธิพลต่อการพัฒนาการมนุษย์

The Shadow Play : Effect on Human Development

ธณัสนันท์ วิชัยดิษฐ์¹ ธนรัตน์ ทรงสมบุญ² รักษ์ ชุนหกาญจน์² พลอยวไล ทองรักษ์² และ ปองกมล สุรัตน์²
 Thanatnan Wichaidit¹, Thanarat Songsomboon², Ruck Chunhakan², Ploywalai Thongrak²
 and Pongkamon Surat²

บทคัดย่อ

วิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและการแสดงหนังตะลุงในประเทศไทย และเพื่อศึกษาอิทธิพลของหนังตะลุงที่มีต่อการพัฒนาการมนุษย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุงคือ นายหนังตะลุง คนแกะหนัง และผู้ชม จำนวน 19 คน การศึกษานี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกต และสัมภาษณ์เชิงลึก ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยความเป็นมาและข้อมูลเกี่ยวกับหนังตะลุงในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทบทวนบทความ เอกสาร ตลอดจนงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับหนังตะลุง ในการวิเคราะห์ อิทธิพลของหนังตะลุงที่มีต่อการพัฒนาการมนุษย์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลปรากฏการณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ มา วิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการ ผลจากการศึกษา พบว่า หนังตะลุง มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการมนุษย์ ทั้งในด้านร่างกาย ความฉลาดทางอารมณ์ การเรียนรู้ทาง สังคม และสมรรถภาพสมองขั้นพื้นฐาน

คำสำคัญ หนังตะลุง, พัฒนาการมนุษย์,

Abstract

The purpose of this research is to study the history and information about the shadow play in Thailand and to study the effect of shadow play on human development. The sample group used in this study was key informants who is expertised in shadow play, illustrators, shadow puppet makers and audiences with the total of 19 people. This study is a qualitative research. Information from documents and data were collected by using observation methods and in-depth interviews. Data analysis of the history and information about the shadow play in Thailand. The researcher reviewed the articles, documents and various research on the shadow play, and the effect of the shadow on human development, which used the data from the interview for the analysis by following the conceptual framework of changes that occur in various aspects of development. The results of the study showed that the effect of the shadow play effect on human development in physical, emotional Intelligence, social learning and primary mental abilities.

Keywords shadow play, human development,

¹ นิสิตปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² อาจารย์ประจำสาขาจิตวิทยาพัฒนาการ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทนำ

หนังตะลุง เป็นศิลปวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านที่มีบทบาทต่อคนในสังคมชนบทของภาคใต้ เห็นได้จากในการจัดงานกิจกรรมต่างๆ ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด สิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ ต้องมีคณะหนังตะลุงมาแสดงเป็นประจำ มีนายหนังตะลุงเป็นจำนวนมากที่ยังแสดงอยู่ มีการแต่งเรื่อง ผูกคำ กลอน คิดบทสนทนาสด ๆ อยู่ตลอด จนกล่าวได้ว่า หนังตะลุงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนไทยในจังหวัดของภาคใต้ ซึ่งในเชิงพัฒนาการ การที่บุคคลได้ใช้ชีวิตอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตนั้น ย่อมเป็นปัจจัยที่จะก่อให้เกิดการหล่อหลอมความเป็นตัวตนและส่งผลกระทบต่อพัฒนาการและการเติบโตของบุคคล ดังนั้นบุคคลที่น่าจะได้รับอิทธิพลจากหนังตะลุงในเชิงพัฒนาการ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ นายหนัง และช่างแกะซึ่งเป็นผู้ใช้ชีวิตอยู่กับหนังตะลุง รวมถึงผู้ชมที่ชื่นชอบการดูหนังตะลุง

พัฒนาการของมนุษย์ คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้ง ทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงสิ้นชีวิต อาร์โนลด์ กิเซล (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553) กล่าวว่า เมื่อร่างกายมีความพร้อมแล้ว สิ่งแวดล้อมหรือการให้การอบรมเลี้ยงดูจะมีผลช่วยให้งานพัฒนาการทางด้านร่างกายมีการเปลี่ยนแปลง สะท้อนให้เห็นจากการทำงานประสานสัมพันธ์กันของอวัยวะในระบบต่าง ๆ (Reciprocal Interweaving) ในส่วนของพัฒนาการด้านอารมณ์ สิ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาอารมณ์ของมนุษย์ คือ ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) (Goleman, 1995) ซึ่งเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของผู้ที่ประสบความสำเร็จและมีความสุขในชีวิต ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง (Self Awareness) การจัดระเบียบตนเอง (Self-Regulation) การจูงใจตนเอง (Self-Motivation) การเห็นอกเห็นใจคนอื่น (Empathy) และทักษะทางสังคม (Social Skills) สำหรับพัฒนาการด้านสังคม การเรียนรู้ทางสังคมมีส่วนทำให้บุคคล เรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม ซึ่งจะนำมาสู่การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามแนวคิดของแบนดูรา (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2549: 145-147) พฤติกรรมของสิ่งแวดล้อมไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และแบนดูราเชื่อว่า มนุษย์มักจะใช้สภาพเงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของมนุษย์นั้น มีส่วนในการตัดสินใจพฤติกรรมครั้งต่อไป นอกจากนี้พัฒนาการที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของมนุษย์คือ พัฒนาการด้านสติปัญญา หลุยส์ แอล เฮอร์สโตน (จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์, 2556: 188-189) พบว่า สมรรถภาพพื้นฐานทางสมอง (Primary Mental Abilities) ของมนุษย์ประกอบด้วยความสามารถ 7 กลุ่ม คือ ความไวในการรับรู้ ความเข้าใจภาษา ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา ความสามารถด้านคำนวณ ด้านความจำ ด้านมิติสัมพันธ์ และด้านเหตุผล ในการใช้ชีวิตหากสามารถผสมผสานสมรรถภาพทั้ง 7 กลุ่มดังกล่าว ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ก็จะแสดงถึงความสามารถทางด้านสติปัญญา จากพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ภายใต้กรอบคิดที่ผู้วิจัยนำเสนอแสดงให้เห็นถึงลักษณะในการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในพัฒนาการแต่ละด้านของมนุษย์

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจในความเป็นมาของหนังตะลุง และการแสดงหนังตะลุงในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีข้อสงสัยในประเด็นอิทธิพลของหนังตะลุงที่มีต่อพัฒนาการมนุษย์ โดยหาคำตอบจากคำอธิบายของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับหนังตะลุง ทั้งนายหนัง คนแกะหนัง และผู้ชม โดย

การศึกษาจากเอกสาร และการลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนายหนัง คนกะหนัง และผู้ชม เพื่อให้ได้คำตอบในข้อสงสัย โดยใช้กระบวนการศึกษาหาคำตอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและการแสดงหนังตะลุงในประเทศไทย และศึกษาอิทธิพลของหนังตะลุงที่มีต่อพัฒนาการมนุษย์

วิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participation observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews) (องอาจ นัยพัฒน์, 2551)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants)

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Criterion based selection) โดย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านหนังตะลุง นายหนังตะลุง และคนกะหนัง เป็นผู้ที่มีประสบการณ์กับการเชิดหนังตะลุง และการกะหนังตะลุง มาไม่ต่ำกว่า 10 ปี และเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในวงการหนังตะลุง จำนวน 7 คน และผู้ชม จำนวน 12 คน เป็นผู้ที่ชื่นชอบและติดตามการแสดงหนังตะลุง มาเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 5 ปี รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 19 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยใช้ข้อคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง เป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และใช้คำถามอื่น ๆ ตามสถานการณ์นอกเหนือจากคำถามที่เตรียมไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตอบข้อสงสัยได้มากขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ชี้แจงจรรยาบรรณในการวิจัยก่อนที่จะทำการกรณียินยอมจากผู้ให้ข้อมูล และบันทึกข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน

ด้านข้อมูล (Data) ดังนี้ ด้านเอกสาร ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันที่มาจากแหล่งต่างกัน ด้านบุคคล ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันจากบุคคลหลายคน ได้แก่ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับหนังตะลุง

ด้านทฤษฎี ได้ใช้ทฤษฎีตามที่กล่าวไว้ในบทนำ เป็นเครื่องตรวจสอบ

ด้านผู้วิจัย ใช้ข้อมูลจากผู้วิจัยหลายคนที่ยังเรื่องเดียวกัน มาตรวจสอบว่าได้ข้อมูลผลการวิจัยตรงกันหรือไม่

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของความเป็นมาและข้อมูลเกี่ยวกับหนังตะลุงในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทบทวนบทความ เอกสาร ตลอดจนงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับหนังตะลุง เพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นดังกล่าว

ในการวิเคราะห์อิทธิพลของหนังตะลุงที่มีต่อการพัฒนาการมนุษย์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลปรากฏการณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการ ซึ่งประกอบด้วย พัฒนาการด้านร่างกาย ความฉลาดทางอารมณ์ การเรียนรู้ทางสังคม และสมรรถภาพสมองขึ้น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย การการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยลำดับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ผลการศึกษาประวัติความเป็นมาและการแสดงหนังตะลุงในประเทศไทย และผลการศึกษาอิทธิพลของหนังตะลุงที่มีต่อการพัฒนาการมนุษย์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประวัติความเป็นมา และข้อมูลเกี่ยวกับหนังตะลุงในประเทศไทย

จากการศึกษาผ่านเอกสาร และบทความ พบว่า มีหลักฐานที่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงราชราชนาภาพ ซึ่งทรงกล่าวว่า “หนังตะลุง” เป็นการละเล่นซึ่งพึงมีการประดิษฐ์ขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยชาวบ้านที่บ้านควนพัว จังหวัดพัทลุง ซึ่งเลียนแบบมาจากหนังของชาว แต่มีการดัดแปลง เปลี่ยนเนื้อหา เป็นการแสดงเนื้อเรื่องตามนิทานพื้นบ้านของไทย และยังทรงบันทึกไว้ด้วยว่า มีการแสดงหนังตะลุงถวายหน้าพระที่นั่ง เป็นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 ในปี พ.ศ. 2419 และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จึงเป็นที่รู้จักกันในนามของหนังพัทลุง หรือ เรียกสั้นๆ ว่าหนังตะลุง ในปัจจุบันการแสดงหนังตะลุงไม่ได้มีเพียงการเชิดหนังตามเรื่องราว แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยมากขึ้น โดยมีการนำวงดนตรีสากลเข้ามาร่วมเล่น มีการร้องเพลงคั่นการแสดง มีการแสดงคอนเสิร์ตตอนท้ายของการแสดง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหนังตะลุง ประกอบด้วย นายหนัง ผู้ซึ่งทำหน้าที่เชิดหนัง พากย์ และขับร้อง คนแกะหนัง ผู้ซึ่งทำหน้าที่ วาดรูปตัวละคร แกะหนัง ตัดหนัง ระบายสี ประกอบรูปหนัง และผู้ชม

อิทธิพลของหนังตะลุงที่มีต่อการพัฒนาการมนุษย์

จากข้อมูลการสัมภาษณ์นายหนังตะลุง คนแกะหนัง และผู้ชม จำนวน 19 คน เมื่อผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้ว พบว่า ในบริบทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังตะลุง ทั้งนายหนัง คนแกะหนัง และผู้ชม ทุกคนได้รับอิทธิพลที่ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองในทุกด้านของพัฒนาการ มีผลการวิจัยดังนี้

พัฒนาการด้านร่างกาย

อิทธิพลของหนังตะลุงที่มีต่อการพัฒนาการของมนุษย์ในด้าน ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

ในบทบาทของคนกะหนักรู้ พบว่า การกะหนักรู้จะต้องใช้วิธีต่าง ๆ ในการทำงาน การยกและการตึงแผ่นหนัง การจับค้อน ซึ่งต้องใช้แรงแขนและข้อมือในการออกแรงตอก รวมไปถึงการเก็บอุปกรณ์ที่ค่อนข้างมีน้ำหนัก และการกะหนักรู้ยังต้องใช้การทำงานของนิ้วมือ เช่น การใช้นิ้วมือในการจับและขยับตุ้มน้ำในการสร้างลาย การจับพู่กันระบายสี การใช้กล้ามเนื้อตาในการมองขณะทำรูปหนัง การใช้ร่างกายส่วนต่างๆ ในการทำงานประสานกัน เช่น การใช้ตาให้สัมพันธ์กับมือในขณะที่การสร้างลาย การตอกหนังนั้นต้องนั่งทำติดต่อกันเป็นเวลานานเพราะรูปหนังแต่ละรูปมีรายละเอียด

สำหรับบทบาทของนายหนังซึ่งเป็นผู้ขีดหนัง พบว่า การขีดหนังตะลุงต้องใช้แขน มือ ข้อมือ ในการขีดรูปหนังให้เรียบร้อยไปมา ขีดแขนรูปหนังให้เคลื่อนไหว ผู้ที่ไม่เคยขีดหนังมาก่อนเมื่อมาขีดเป็นครั้งแรก วันรุ่งขึ้นจะปวดเมื่อยแขนมาก เพราะในการแสดงใช้เวลาเล่นหนังตะลุงเฉลี่ย 5 ชั่วโมงต่อคืน ใช้รูปหนังประมาณ 15 รูป รูปหนึ่งมีน้ำหนักเฉลี่ย 6-7 กิโลกรัม ซึ่งต้องใช้งานกล้ามเนื้ออย่างหนัก แต่เมื่อขีดขีดบ่อยๆ ก็จะหายปวดเพราะกล้ามเนื้อแข็งแรงขึ้น จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ในการแสดงยังมีการขยับตัวเข้ากับจังหวะของดนตรีขณะขีด ร่างกายจึงได้ขยับอยู่ตลอดเวลา การขีดหนังต้องอาศัยการทำงานที่ประสานกันของอวัยวะต่าง ๆ มือต้องขยับขีดรูปหนัง แขนต้องยกรูปหนังไปมา ในขณะที่ตาที่ต้องทำงานประสานกับมือและแขน ปากก็ต้องขยับพูดอยู่ตลอดเวลา และในบทบาทของผู้ชม พบว่า ในอดีตผู้ชมต้องเดินเข้ามาดูการแสดงหนังตะลุงเป็นระยะทางไกล ๆ ปัจจุบันยังพบอยู่บ้าง ในชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้ ๆ กับที่จัดการแสดง จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ระหว่างดูหนังตะลุงมีการโยกตัว การเต้น ตามจังหวะของดนตรี เมื่อมีการเล่นดนตรีคันทรีหรือการแสดงคอนเสิร์ตหลังจบการแสดง

พัฒนาการด้านอารมณ์

อิทธิพลของหนังตะลุงที่มีต่อพัฒนาการของมนุษย์ในด้านอารมณ์ ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

ในบทบาทคนกะหนักรู้ พบว่า การกะหนักรู้เป็นงานที่ละเอียดอ่อน มีขั้นตอนมากมาย ซึ่งต้องใช้ความละเอียดแม่นยำ ต้องใช้เวลานานในการทำชิ้นงาน การทำงานศิลปะในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้ทำเป็นคนที่มีสมาธิจดจ่อ ใจเย็น ต้องควบคุมตนเองให้อุตุนทำงานให้เสร็จแม้จะเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า เพราะงานแต่ละชิ้นต้องใช้เวลานานในการทำ งานแต่ละชิ้นนั้นมีความยากจึงต้องใช้ความเพียรพยายาม และเมื่อเห็นชิ้นงานที่ทำออกมาสำเร็จ ได้รับคำชมหรือรางวัล ทำให้มีความสุขและเกิดเป็นความภาคภูมิใจต่อชิ้นงานและต่อตนเอง

จากบทบาทของนายหนัง พบว่า การขีดหนังตะลุง นายหนังต้องแสดงต่อเนื่องประมาณ 5 ชั่วโมง จึงได้ฝึกความอดทน มีสมาธิจดจ่อ บางที่ไปแสดงสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย รอบข้างมีเวทีการแสดงอื่น ๆ หรือคนเมาส่งเสียงดังรบกวนการแสดง ก็ต้องรู้จักจัดการกับอารมณ์ของตน ให้จดจ่อกับการแสดงตรงหน้า นายหนังต้องรู้จักลักษณะนิสัยและอารมณ์ของตัวละครทุกตัว เพื่อที่จะสามารถสวมบทบาทเป็นตัวละครนั้น ๆ ได้ การเป็นนายหนังนั้นต้องทำงานร่วมกับผู้คนมากมาย ทั้งคนในคณะ และเจ้าภาพ ต้องเจอกับผู้คนหลากหลายจึงต้องยอมรับในความต่างของบุคคลให้ได้ และนายหนังต้องคอยสังเกตผู้ชมในขณะที่ตนกำลังแสดงอยู่ว่า ผู้ชมมีอารมณ์ร่วม รู้สึกสนุกไปกับการแสดงของตนหรือไม่ เพื่อปรับปรุงการแสดง ณ ขณะนั้น หากได้รับเสียงตอบรับที่ดีจากผู้ชม ก็ทำให้นายหนังรู้สึกมีความสุข มีกำลังใจในการแสดงไปตลอดคืน แต่หากคนดูไม่ชอบก็ทำให้รู้สึกเครียด และต้องปรับการแสดงเพื่อให้การแสดงดำเนิน

ต่อไปได้ นอกจากนี้การแสดงหนังตะลุงทำให้นายหนังเกิดความภูมิใจ ที่สามารถเลี้ยงครอบครัวตนและทำให้ครอบครัวคนในวงมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ภาคภูมิใจที่ได้สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนใต้ไว้ ได้ใช้หนังตะลุงเป็นสื่อในการสอดแทรกสาระคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้ชม

สำหรับในด้านของผู้ชมที่มาดูการแสดงหนังตะลุงจะได้รับเสียงหัวเราะ มีความสุข ได้คลายความเครียดจากชีวิตประจำวัน เพราะในการแสดงหนังตะลุงนั้นจะมีทั้งสาระและมุกตลก ได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมที่มาร่วมชมด้วยกัน เป็นกลุ่มเพื่อน ครอบครัว หรือผู้ชมคนอื่น ๆ ทำให้เกิดความสุข นอกจากนี้ยังได้รับรู้อารมณ์ของตัวละครต่าง ๆ และมีอารมณ์ร่วมไปกับการแสดงของนายหนัง ในบางโอกาสอาจเกิดการรบกวนการชมการแสดง เช่น การที่คนเมามาอาละวาด ผู้ชมจึงต้องจัดการกับความคับข้องใจที่เกิดขึ้นและดึงอารมณ์ของตนกลับมาสู่การชมการแสดง

พัฒนาการด้านสังคม

อิทธิพลของหนังตะลุงที่มีต่อพัฒนาการของมนุษย์ในด้านสังคม ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

ในบทบาทคนแะหนัง พบว่า การเติบโตมาในบริบทที่คนในครอบครัวเป็นคนแะหนัง ได้คลุกคลีกับการแะหนังมาตั้งแต่เด็กจนเกิดเป็นความชอบ ทำให้เลือกที่จะประกอบอาชีพคนแะหนัง นอกจากนั้นการที่เด็ก ๆ ได้ตามผู้ปกครองไปดูหนังตะลุง และเกิดความสนใจที่จะแะหนัง เมื่อมีกิจกรรมเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ เยาวชนที่สนใจเข้าฝึกแะหนัง นอกจากการเรียนรู้การแะหนัง เด็กก็มีโอกาสได้ฝึกทักษะทางสังคม การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น และฝึกการมีภาวะผู้นำ การกล้าแสดงออก เพราะบริบทของคนแะหนังไม่ได้มีเพียงแค่การนั่งแะหนังอยู่ในพื้นที่ส่วนตัว หากแต่ยังรวมไปถึงการออกไปแสดงศิลปะการแะหนังในงานต่าง ๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรม ต้องตอบข้อซักถามของผู้ที่สนใจ ซึ่งมีความหลากหลายทั้งชาวต่างชาติและคนไทย หนังตะลุงจึงทำให้คนแะหนังต้องกล้าแสดงออก มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้าสังคมได้ง่าย โดยมีการใช้หนังตะลุงเป็นสื่อในการปฏิสัมพันธ์กัน

สำหรับบทบาทนายหนัง พบว่า การเติบโตมาในบริบทที่คนในครอบครัวเป็นนายหนัง หรือ การได้ดูหนังตะลุงมาตั้งแต่เด็ก ๆ เกิดแรงบันดาลใจให้เลือกที่จะประกอบอาชีพนายหนังตะลุง การได้มาเชิดหนังทำให้มีโอกาสรู้จักคนที่มีความสามารถทั้งในและนอกวงการหนังตะลุง อาจารย์ที่ถ่ายทอดวิชา และผู้ชมวงการนายหนังจะมีชมรมนายหนัง เป็นการขยายเครือข่ายทางสังคม จากหน้าที่ของการเป็นนายหนัง ทำให้พัฒนาการมีภาวะผู้นำและมีความรับผิดชอบ เนื่องจากต้องดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในวง ต้องรับผิดชอบต่อผู้ว่าจ้างและผู้ชม การที่นายหนังต้องทำงานร่วมกับผู้คนจำนวนมาก ทำให้ต้องมีความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ได้ เพื่อที่จะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังได้พัฒนาเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับสังคมในแต่ละที่ เพราะเมื่อไปแสดงแต่ละที่ ผู้คนก็จะมี ความแตกต่างกัน ความชอบก็ไม่เหมือนกัน และที่สำคัญหนังตะลุงฝึกให้นายหนังต้องเป็นคนที่กล้าแสดงออก แม้ว่านายหนังจะนั่งแสดงอยู่หลังจอ แต่ต้องถ่ายทอดอารมณ์ผ่านท่าทาง สีหน้า และน้ำเสียงเพื่อสื่อให้ผู้ชมได้เข้าใจในเรื่องราวที่กำลังแสดง

จากบทบาทผู้ชม พบว่า ผู้ชมจะใช้หนังตะลุงเป็นสื่อกลางในการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับคนในครอบครัว เพื่อน และบุคคลอื่น นำเนื้อเรื่อง มุกตลก และคำสอนมาใช้เป็นประเด็นในการพูดคุยกัน มีการ

ชักชวนกันไปดูหนังตะลุง แพนคลับของนายหนังจะมีการตามไปดูนายหนังในที่ต่าง ๆ ทำให้ได้พบเจอผู้ชมคนอื่น ๆ ได้และสร้างความสัมพันธ์ในหมู่แพนคลับ นอกจากนั้นหนังตะลุงยังถูกใช้เป็นกิจกรรมเพื่อให้คนในสังคมได้ร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อชุมชน เช่น การจัดแสดงหนังตะลุงเพื่อระดมทุนในการบูรณะวัดของชุมชน

พัฒนาการด้านสติปัญญา

อิทธิพลของหนังตะลุงที่มีต่อพัฒนาการของมนุษย์ในด้านสติปัญญา ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

ในบทบาทของคนแะหนัง พบว่า การแะหนังทำให้มองงานศิลปะหลาย ๆ อย่างเข้าใจลึกซึ้งกว่าผู้คนทั่วไป คนแะหนังสามารถจดจำลวดลายหนังตะลุงดั้งเดิม ลายไทยประยุกต์ และนำจินตนาการมาใช้ในการประดิษฐ์รูปหนัง การแะหนังจึงทำให้คนแะหนังเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการ และการแะหนังต้องใช้การจดจำขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำหนังตะลุง และจดจำลักษณะต่าง ๆ ของรูปหนังในขณะที่ทำการแะ เพราะไม่ได้มีการร่างลวดลายไว้บนแผ่นหนัง นอกจากนี้การแะหนังยังต้องใช้การคำนวณว่าหนังหนึ่งแผ่นจะผลิตรูปหนังได้กี่รูป และการวางรูปแบบในการตัดหนังเพื่อให้ใช้แผ่นหนังอย่างคุ้มค่าที่สุด

สำหรับนายหนัง พบว่า การเริ่มฝึกการขีดหนังตะลุง ผู้ฝึกจะศึกษาเรียนรู้จากการดูการแสดงของอาจารย์หรือนายหนังท่านอื่น ๆ เพื่อสะสมประสบการณ์และนำมาฝึกหัดเล่นด้วยตนเอง เมื่อเกิดข้อผิดพลาดอาจารย์ก็จะให้คำแนะนำ การขีดหนังนายหนังต้องใช้ภาษาอยู่ตลอด มีการเล่าเรื่องและการเรียบเรียงคำพูดให้สละสลวยและน่าฟัง เพื่อให้ผู้ชมทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าใจ เป็นการฝึกให้นายหนังมีทักษะการสื่อสารที่ดีขึ้น การขีดหนังเป็นงานที่ต้องทำพร้อมกันหลายอย่างในเวลาเดียวกัน จึงต้องใช้สมาธิในการแสดงเป็นอย่างมาก และต้องมีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า คนเป็นนายหนังจึงต้องมีปฏิภาณไหวพริบมีความว่องไวในการรับรู้อารมณ์ของผู้ชมเพื่อปรับเปลี่ยนการแสดงในขณะที่แสดง การแสดงหนังตะลุงมีการสอดแทรกความรู้ ธรรมะ ศีลธรรมจริยธรรม ข่าวสารบ้านเมือง รวมทั้งการประยุกต์บทหนังให้เข้ากับสถานการณ์ตามยุคสมัย ซึ่งนายหนังต้องมียอดความรู้ที่ดีที่ถูกต้องและต้องศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเพื่อนำมาถ่ายทอดให้ผู้ชม การขีดหนังเป็นงานที่ต้องใช้ความจำเป็นอย่างมากทั้งการจำบท จำฉาก จำชื่อตัวละคร จำกลอน ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ขั้นตอนต่าง ๆ การใช้ความจำและความยากในการแสดง จึงทำให้นายหนังต้องหมั่นฝึกซ้อม ท่องบทอยู่เป็นประจำ

และในบทบาทของผู้ชม พบว่า หนังตะลุงทำให้ผู้ชมได้รับสาระความรู้ทั้งในด้านธรรมะ ศีลธรรมจริยธรรม ข่าวสารบ้านเมือง หลักการต่าง ๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ จากเรื่องราวที่ได้ดูเป็นโอกาสให้ผู้ชมได้รับข้อมูลและนำกลับมาคิด จดจำนำกลับมาเล่าต่อให้ผู้ที่ไม่ได้ไปดูการแสดง จากการสังเกต พบว่า ในบางครั้งแค่นายหนังแสดงท่าทางของตัวละครหรือพากย์บทพูดบางบท ผู้ชมก็สามารถรับรู้ได้ว่านายหนังต้องการจะสื่อถึงเรื่องใด นอกจากนี้ผู้ชมยังได้ใช้ความจำในการจดจำเรื่องราว มุกตลกของหนังตะลุง ไปเล่าต่อให้คนในครอบครัว และผู้อื่นฟัง

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า หนังตะลุงมีอิทธิพลต่อพัฒนาการมนุษย์ ในบุคคลที่มีโอกาสเข้าไปสัมผัสกับวิถีของวัฒนธรรมหนังตะลุงในแต่ละบริบท

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาผู้วิจัยได้อภิปรายผลของหนังตะลุงที่มีต่อการพัฒนาการมนุษย์ด้านต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดของ อาร์โนลด์ กีเซล (พัฒนาการด้านร่างกาย) ความฉลาดทางอารมณ์ (พัฒนาการด้านอารมณ์) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (พัฒนาการด้านสังคม) และทฤษฎีของเฮอร์สโตน (พัฒนาการด้านสติปัญญา) ดังต่อไปนี้

พัฒนาการด้านร่างกาย

ตามแนวคิดของอาร์โนลด์ กีเซล กล่าวว่า การเคลื่อนไหวเกิดขึ้นได้จากการมีวุฒิภาวะของระบบต่าง ๆ ของร่างกาย และสิ่งแวดล้อมมีส่วนช่วยให้งานพัฒนาการของบุคคลผ่านไปได้ด้วยดี ในงานวิจัยนี้สิ่งแวดล้อมที่ช่วยในการพัฒนาบุคคลคือ "หนังตะลุง" ในบริบทของคนแกะหนัง นายหนัง และผู้ชม จากการศึกษาพบว่า การเริ่มต้นเข้าสู่สังคมของหนังตะลุง บุคคลต้องมีวุฒิภาวะของระบบต่าง ๆ ของร่างกาย คือ ระบบอวัยวะรับความรู้สึก (Sensory system) ระบบกล้ามเนื้อ (Muscular system) ระบบประสาท (Nervous system) และหนังตะลุงสามารถส่งเสริมพัฒนาการมนุษย์ทางด้านร่างกาย ที่เห็นได้เด่นชัดคือ การใช้กล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหว จะเห็นได้ว่าหนังตะลุงทำให้ทั้งคนแกะหนังและนายหนังได้พัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก (Fine Motor) เช่น จากการใช้มือในการทำกิจกรรมทั่วไปพัฒนามาสู่การหยิบจับอุปกรณ์ในการแกะลาย การใช้มือและนิ้วมือในการขีด ใช้อวัยวะในการออกเสียงและพากย์ สำหรับการพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ (Gross motor) ในคนแกะหนังจะได้พัฒนาโดยการยกจับอุปกรณ์ การออกแรงตอกหนัง การนั่งตอกหนังที่ต้องใช้เวลายาวนานทำให้กล้ามเนื้อมีความทนทานมากขึ้นกว่าบุคคลทั่วไป สำหรับนายหนังการรำรำ การขีดรูปหนังที่มีน้ำหนัก และการเอี้ยวหยิบรูปหนังเมื่อเปลี่ยนฉาก ล้วนแต่เป็นงานที่ทำให้เกิดการพัฒนากล้ามเนื้อทั้งสิ้น ทั้งนี้การจะทำกิจกรรมดังกล่าวได้ กล้ามเนื้อต้องมีวุฒิภาวะในการบังคับใช้ มีความทนทานของกล้ามเนื้อ มิเช่นนั้นจะเกิดการล้าและบาดเจ็บได้ สำหรับผู้ชมการได้เดินเข้ามาชมหนังตะลุง ได้มาดูคอนเสิร์ต โยกตัว เต้น ตามจังหวะดนตรี เป็นโอกาสในการได้ออกกำลังกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ นอกจากนั้น อาร์โนลด์ กีเซล กล่าวถึง อวัยวะของร่างกายมีการทำงานประสานสัมพันธ์กัน (Reciprocal Interweaving) ในบริบทของคนแกะหนัง พบว่า การแกะหนังสามารถพัฒนาการทำงานประสานสัมพันธ์กันของตาและมือ (Eyes Hand Coordination) ได้เป็นอย่างดี สำหรับนายหนังการทำงานประสานสัมพันธ์มิได้มีเพียงการทำงานประสานสัมพันธ์ของตาและมือเท่านั้น หากแต่ยังมีการประสานสัมพันธ์กันระหว่างตา หู ปาก และมือ สะท้อนได้จากการขีด การพากย์ และการจับจังหวะของดนตรีในการแสดง และในส่วนของผู้ชม การได้เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะของดนตรี ก็แสดงให้เห็นถึงการทำงานประสานสัมพันธ์กันของอวัยวะ

พัฒนาการด้านอารมณ์

ในงานวิจัยนี้พบว่า หนังตะลุงมีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอารมณ์ของมนุษย์โดยเฉพาะการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ จากแนวคิดความฉลาดทางอารมณ์ ของโกลแมน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง (Self Awareness) ในการทำงานของคนแกะหนัง จะต้องใช้อารมณ์ที่มีสมาธิกับงาน ในขณะที่ทำงานหากมีอารมณ์อื่นแทรก จะมีผลต่อชิ้นงาน สำหรับนายหนังในขณะที่แสดง

จะต้องรับรู้อารมณ์ของตัวเองและถ่ายทอดอารมณ์ของตัวเองกลับไปมา ทำให้ได้ตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง และในผู้ชม ส่วนใหญ่จะตระหนักรู้อารมณ์ของตนเองที่เป็นไปตามการแสดงของนายหนัง ดังนั้นหนังตะลุงจึงมีส่วนช่วยในการฝึกทักษะการตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเอง และหนังตะลุงมีส่วนที่ช่วยให้เกิดการจั้งระเบียบตนเอง (Self-Regulation) พัฒนาเรื่องความรับผิดชอบ ความอดทน และความเพียรพยายามในการทำงานเพื่อให้สำเร็จตรงตามความต้องการของผู้ว่าจ้าง จะปรากฏในการทำงานของคนแกะหนังและนายหนัง นอกจากนั้นหนังตะลุงยังสร้างโอกาสให้เกิดการยับยั้งการตัดสินใจหรือคิดก่อนการกระทำ เพื่อให้สามารถจัดการกับสถานการณ์นั้นได้อย่างเหมาะสม ไม่สร้างผลกระทบต่อนตนเองและผู้อื่นซึ่งพบในบริบทของนายหนังและผู้ชม

สำหรับการจั้งใจตนเอง (Self-Motivation) หนังตะลุงเป็นส่วนหนึ่งที่สร้างให้นายหนังและคนแกะหนังมีความสามารถในการทำงานด้วยความเชื่อมั่น เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย แม้จะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การมองโลกในแง่ดีและมุ่งที่ความสำเร็จทำให้ทั้งนายหนังและคนแกะหนังสามารถผ่านอุปสรรคในการทำงาน ในส่วนของผู้ชม จากการดูหนังตะลุงมีส่วนช่วยให้ผู้ชมได้ข้อคิดนำมาปรับใช้ ทำให้มีมุมมองการใช้ชีวิตที่ดีขึ้นและมีกำลังใจ และหนังตะลุงมีส่วนที่ช่วยให้เกิดการเห็นอกเห็นใจคนอื่น (Empathy) โดยสามารถทำให้บุคคลเกิดความตระหนักรู้ ใส่ใจ เข้าใจ และยอมรับความรู้สึกและอารมณ์คนอื่นผ่านน้ำเสียง การแสดงออกของตัวหนัง ภาษาท่าทาง และเนื้อหาที่พูด ซึ่งนายหนังและผู้ชมได้รับการพัฒนาในส่วนนี้อย่างชัดเจน สำหรับคนแกะหนังจากการที่ไปจัดแสดงผลงานตามที่แตกต่างกัน และการติดต่อกับผู้ว่าจ้าง ก็มีส่วนในการพัฒนาทักษะการเห็นอกเห็นใจคนอื่นได้เช่นกัน องค์ประกอบสุดท้ายคือ การพัฒนาทักษะทางสังคม (Social Skills) หนังตะลุงสามารถทำให้บุคคล มีความชำนาญและความคล่องแคล่วในการจัดการสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและสร้างเครือข่าย สร้างความสามัคคีปรองดอง การจัดการความขัดแย้งและการกระตุ้นจั้งใจเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานของตนเกิดความร่วมมือร่วมใจและปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย ปรากฏให้เห็นในคนแกะหนัง นายหนังและผู้ชม

พัฒนาการด้านสังคม

จากแนวคิดของแบนดูรา (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2549) ที่กล่าวว่า ธรรมชาติของมนุษย์เป็นผลจากประสบการณ์ตรงและโดยทางอ้อมที่มาในรูปแบบต่าง ๆ การเรียนรู้พฤติกรรมเบื้องต้นเกี่ยวกับหนังตะลุงผ่านสภาพแวดล้อมของครอบครัว และวัฒนธรรมการแสดงที่มีโอกาสให้ได้เรียนรู้ จนเกิดเป็นความชอบและพัฒนาไปสู่อาชีพและการสืบสานวัฒนธรรม ซึ่งปรากฏให้เห็นในพฤติกรรมของทั้ง 3 บริบทคือ คนแกะหนัง นายหนัง และผู้ชม การเรียนรู้มีทั้งการเรียนรู้จากผลการตอบสนอง (learning by response consequences) และการเรียนรู้โดยตัวแบบ (Learning through Modeling) จากกระบวนการสังเกต การตั้งใจ การจดจำ การสร้างพฤติกรรมการเคลื่อนไหวและการจั้งใจ ทั้งนี้หนังตะลุงยังเป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม ปรากฏจากการมีเครือข่าย เช่น สมาคมนายหนังตะลุงแต่ละจังหวัด เครือข่ายแฟนคลับ

พัฒนาการด้านสติปัญญา

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า หนึ่งตะลุงมีส่วนในการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ ผู้วิจัยนำทฤษฎีสมรรถภาพสมองขั้นพื้นฐานของเธอร์สโตน (Thurstone's Primary Mental Abilities Theory) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบมาใช้อธิบาย ดังนี้ หนึ่งตะลุงพัฒนา ความไวในการรับรู้ (Perceptual Speed) ให้กับนายหนังและผู้ชม ผ่านการแสดง โดยนายหนังจะต้องสังเกตบรรยากาศและอารมณ์ของผู้ชม เพื่อให้การแสดงสร้างความพึงพอใจและเกิดความสนุกสนาน

ทั้งนายหนังและผู้ชมได้รับการพัฒนาความเข้าใจภาษา (Verbal Comprehension) ผ่านการถ่ายทอดเรื่องราวคำพูดของตัวละครและความนัยของสิ่งที่นายหนังพยายามสื่อ ซึ่งนายหนังและผู้ชมต้องเข้าใจคำศัพท์ตลอดจนการแปลความและการตีความหมายของข้อความต่าง ๆ เพื่อให้การแสดงบรรลุตามเป้าหมาย นอกจากนี้ หนึ่งตะลุงยังสามารถพัฒนาความคล่องแคล่วในการใช้คำ (Word Fluency) ให้กับนายหนัง ทำให้ได้พัฒนาความสามารถในการใช้ถ้อยคำทั้งในการเจรจาและการประพันธ์ร้อยแก้ว ร้อยกรอง ดังปรากฏในบทพากย์ คำร้อง และบทสด

หนึ่งตะลุงมีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถด้านคำนวณ (Numerical Ability) และ ด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Visualization) ปรากฏให้เห็นชัดเจนในคนกะหนัง ซึ่งจะมีการใช้การคำนวณขนาดของแผ่นหนังให้ การวางรูปแบบของรูปหนังบนแผ่นหนัง ให้สอดคล้องกับจำนวนที่จะต้องผลิตรูปหนัง และในส่วนของนายหนัง มีการคำนวณและการประเมินมิติสัมพันธ์ของพื้นที่ที่ใช้ในการจัดแสดงให้สอดคล้องกับจำนวนของผู้ชม และความเหมาะสมในการจัดตั้งเวที

สำหรับการพัฒนาด้านความจำ (Memory) หนึ่งตะลุงมีส่วนในการพัฒนาด้านความจำให้กับคนกะหนัง ในบริบทของการจำลวดลายในการแกะรูปหนังต่าง ๆ ในส่วนของนายหนัง การแสดงหนึ่งตะลุงจะต้องใช้ความจำในเรื่อง บทพากย์ คำร้อง การดำเนินเนื้อเรื่อง ตัวละครต่าง ๆ ที่ใช้ในแต่ละเรื่อง รวมไปถึงการจดจำตารางงานการแสดงที่ต้องไปจัดแสดงที่ไหน วันและเวลาใด สำหรับผู้ชมจะจดจำเนื้อเรื่องข้อคิด และมุกตลก ไปเล่าต่อให้ผู้ฟัง

องค์ประกอบสุดท้ายของสมรรถภาพสมองขั้นพื้นฐาน คือ ด้านเหตุผล (Reasoning) พบว่าหนึ่งตะลุงสามารถพัฒนาการจับประเด็นให้กับผู้ชม นอกจากนี้ส่วนของนายหนังการที่จะจัดแสดงเรื่องราวใด ๆ นายหนังต้องศึกษาเหตุการณ์ข่าวสารในปัจจุบันและใช้วิจารณญาณวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปที่สมเหตุสมผล นำมาสร้างเป็นเนื้อเรื่อง มุกตลกในการแสดง

สรุป

ประวัติความเป็นมาของการแสดงหนึ่งตะลุง เริ่มปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยมีขึ้นในจังหวัดพัทลุง ในระยะแรกเรียกว่า "หนังพัทลุง" ต่อมาเรียกสั้น ๆ ว่า "หนังตะลุง" โดยเลียนแบบมาจากหนังของชาว แต่มีการดัดแปลงตัวหนังและเปลี่ยนเนื้อเรื่องตามนิทานพื้นบ้านของไทย ในประเด็นหนึ่งตะลุงมีอิทธิพลต่อการพัฒนากาพย์มนุษย์ พบว่าหนึ่งตะลุงมีผลต่อการพัฒนาการทั้งในด้านร่างกาย ความฉลาดทางอารมณ์ การเรียนรู้ทางสังคม และสมรรถภาพสมองขั้นพื้นฐาน ของบุคคลในบริบทคนกะหนัง นายหนัง และผู้ชม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ จากผลของงานวิจัยพบว่าหนึ่งตะลุงมีอิทธิพลต่อการพัฒนากาพย์มนุษย์ ทั้งในด้านร่างกาย ความฉลาดทางอารมณ์ การเรียนรู้ทางสังคม และสมรรถภาพสมอง

ขั้นพื้นฐาน ของบุคคลในบริบท คนแก่หนึ่ง นายหนึ่ง และผู้ชม จึงควรส่งเสริมให้มีการใช้หนังสือเป็นวิธี ในการส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กและเยาวชน อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของไทยและ พัฒนาให้เข้ากับยุคสมัยและสามารถคงอยู่สืบไป

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์. 2556. *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2549. *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พวง บุชรรัตน์. 2542. *หนังสือเล่ม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิธนาคารกรุงเทพฯ.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2553. *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย แนวคิดเชิงทฤษฎี-วัยเด็กตอนกลาง*. พิมพ์ครั้งที่12. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- องอาจ นัยพัฒน์. 2551. *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สามลดา
- Daniel Goleman. 2012. *Emotional Intelligence*: Random House Publishing Group: New York

เจตคติ อิทธิบาท 4 และแรงสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

Attitude, Iddhipada 4, and Social Support that Affect Motivation to Keep Working After Retirement in the Elderly in Bangkok

จันทิมา คเชนทร์ชาติ¹ และ ชาญ รัตน์ะพิสิฐ²

Jantima Kachenchart¹ and Charn Rattanapisit²

บทคัดย่อ

วิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับแรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณ เจตคติต่อการทำงานภายหลังเกษียณ อิทธิบาท 4 ต่อการทำงาน และการสนับสนุนทางสังคม ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณ เจตคติต่อการทำงานภายหลังเกษียณ อิทธิบาท 4 ต่อการทำงาน และการสนับสนุนทางสังคม กับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3) ศึกษาอำนาจในการทำนายของ เจตคติต่อการทำงานภายหลังเกษียณ อิทธิบาท 4 ต่อการทำงาน และการสนับสนุนทางสังคม ที่มีผลต่อมีแรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 55-65 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิงที่ยังประกอบอาชีพแม้ภายหลังวัยเกษียณอายุและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Enter ในรูปคะแนนดิบและรูปคะแนนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อแรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร คือ เจตคติ และตัวแปรที่มีอิทธิพลน้อยที่สุดต่อแรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร คือ การสนับสนุนทางสังคม

เจตคติต่อการทำงานภายหลังเกษียณ อิทธิบาท 4 ต่อการทำงานและการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เจตคติต่อการทำงาน อิทธิบาท 4 และการสนับสนุนทางสังคมสามารถร่วมกันทำนายแรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานของผู้สูงอายุได้ โดยค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนายเท่ากับ .692 ตัวแปรทั้ง 3 สามารถทำนายแรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานของผู้สูงอายุเท่ากับ 69.2% มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ แรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงาน เจตคติ อิทธิบาท 4
 การสนับสนุนทางสังคม

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Abstract

The purpose of this research was to study 1) Motivation of senior worker after retirement in Bangkok. For this objective is investigated into three divided factors; Attitude, Iddhippada 4, and Social support. 2) Identify correlation of the subjects above, correlation of motivation of senior worker after retirement in Bangkok with these three factors including Attitude, Iddhippada 4, and Social recognition. 3) The influenced tendency towards having occupation in senior workers after retirement resulted from the three factors of Attitude, Iddhippada 4, and Social recognition. This research population include 400 subjects only in Bangkok. Subjects contain both male and female age 55-65 years old that still work after their retirement. Research method use the tools as follow; Questionnaire equipped with 5 answers indicating the level of certainty perspective, Data analysis with 4 Statistic data. (Mean, Standard Deviation, Pearson Correlation, and Multiple Regression)

Result shown from research had been analyzed into three main separated issues. First, Motivation is found the strongest factor towards the research subject and Social support is the least important factor compared to all three that influences motivation of Senior to continue working after their retirement in Bangkok. In additional, all three factors of Attitude, Iddhippada4, and Social recognition are found to have positive correlation with motivation to keep working after retirement of senior worker. The result shown with significant statistical analysis in correlation coefficient at level 0.01. Moreover, all three factors of Attitude, Iddhippada 4, and Social recognition can be used all together to predict the tendency of influence towards motivation of the subject at level 69.2 percent of coefficient multiple regression analysis by significant analysis at level 0.01

Keywords Motivation to keep working after retirement, Attitude, Iddhippada 4, Social support

บทนำ

ปัจจุบันโครงสร้างประชากรทั่วโลกเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของประชากรอายุเกิน 60 ปี จากรายงานขององค์การสหประชาชาติ พบว่า ระหว่างปี ค.ศ. 2000- 2015 สัดส่วนประชากรผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปทั่วโลก เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8 มาเป็นร้อยละ 12.3 ของจำนวนประชากรทั่วโลกทั้งหมด และมีแนวโน้มของสัดส่วนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สอดคล้องกับข้อมูลขององค์การอนามัยโลก ที่ได้พบว่า ในช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา มีสัดส่วนของผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปี เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และคาดการณ์ว่าภายในปี ค.ศ. 2050 จำนวนประชากรที่มีอายุเกิน 60 ปี จะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11 เป็นร้อยละ 22 ของจำนวนประชากรโลกทั้งหมด ซึ่งสวนทางกับวัยเด็กและวัยแรงงานที่มีแนวโน้มลดลง (ชมพูนุท พรหมภักดี

, 2556) ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีอัตราการเติบโตของประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยสัดส่วนประชากรไทยที่มีอายุเกิน 60 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน มีจำนวนเพิ่มถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ “สังคมแห่งผู้สูงอายุ” แล้ว และคาดการณ์ว่าจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” ภายในปี พ.ศ. 2564 เมื่อมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในสัดส่วนร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ (สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2558) และจากข้อมูลของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลได้รวบรวมข้อมูลสถิติเกี่ยวกับประชากร พบว่ากรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีประชากรวัยสูงอายุมากที่สุด (สถิติกรุงเทพมหานคร สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล, 2558)

ผู้สูงอายุโดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ในวัยเกษียณมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางร่างกาย คือ ความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายที่เสื่อมถอย และทางจิตใจ คือเกิดความสูญเสียอำนาจ การได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่นหมดไป ความสามารถในการทำงานลดลง รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่าเป็นภาระของบุคคลรอบข้าง ทำให้เกิดความวิตกกังวลและความเครียดสูงขึ้น จึงขาดแรงจูงใจในการใช้ชีวิตอย่างมั่นคงต่อไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจมีอิทธิพลต่อการปรับตัวต่อตนเองและสังคม (ประณต เค้าฉิม, 2549) และจากทฤษฎีกิจกรรมทางสังคม (Activity Theory) กล่าวว่า การปรับตัวทางสังคมมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางสังคม หากผู้สูงอายุมีกิจกรรมมากเท่าไรก็สามารถปรับตัวได้มากขึ้นเท่านั้น ทฤษฎีกิจกรรมทางสังคมยังเชื่อว่ากิจกรรมในสังคมจะช่วยรักษาสุขภาพและบุคลิกภาพของผู้สูงอายุไว้ได้ (ประณต เค้าฉิม, 2549) ทั้งนี้จากทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม 8 ขั้นของแอร์ริคสันได้กล่าวว่ามีมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทุกช่วงวัยเป็นไปตามลำดับขั้น ส่วนการพัฒนาของผู้สูงอายุอยู่ในขั้นที่ 8 นั่นคือผู้สูงอายุมีความต้องการความมั่นคงให้ชีวิต ถึงแม้ผู้สูงอายุโดยเฉพาะผู้สูงอายุหลังเกษียณจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายจิตใจในด้านถดถอยแต่ในกลุ่มนี้ก็ยังมีความสามารถและประสบการณ์ในการที่จะใช้เป็นประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคม ทำให้ตนรู้สึกถึงคุณค่าของตนเองได้ ซึ่งตรงกับสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2556) ที่กล่าวถึงผู้สูงอายุว่าเป็นผู้ที่มีทั้งวุฒิภาวะที่ดี มีความรู้ความสามารถ มีทักษะฝีมือ และมีแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีในการปฏิบัติงาน และจากนโยบายของภาครัฐและภาคเอกชนพยายามกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้สูงอายุในการทำงานต่อหลังเกษียณ ทั้งในรูปแบบของอาชีพเพื่อให้ผู้สูงอายุนั้นได้มีรายได้ หรือการทำงานอดิเรกต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความสามารถในการดูแลตนเอง ลดอารมณ์และความรู้สึกทางลบที่เกิดขึ้น และสามารถทำงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ต่างไปจากก่อนที่ตนเองเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ (สุตารัตน์ สุดสมบูรณ์, 2557)

การศึกษาที่ผ่านมาพบว่าปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลให้บุคคลเกิดการทำงาน คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นและมีผลให้เกิดการแสดงออกทางด้านต่างๆ โดยแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจที่มีความโดดเด่นและมักถูกใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน คือ ทฤษฎีการกำกับตนเอง หรือทฤษฎีการตัดสินใจด้วยตัวเอง (Self-determination theory) ซึ่งมีแนวคิดสำคัญว่าบุคคลมีอิสระในการแสดงออก บุคคลสามารถเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองสนใจ บุคคลต้องการการมีสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความต้องการพื้นฐานและส่งผลให้บุคคลเกิดความจذبต้องการที่จะทำสิ่งนั้นต่อไป รวมถึงเรื่องการทำงานนั้นคือจะทำให้บุคคลนั้นๆเกิดความพึงพอใจ รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าในงานที่ทำ (Deci & Ryan, 1985) จากแนวคิดนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้สูงอายุที่อยู่

ในวัยเกษียณได้เลือกทำงานต่อในสิ่งที่ตนเองมีความสนใจตามศักยภาพที่ตนเองมี ทั้งยังเป็นการช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ภายหลังเกษียณให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขต่อไป

จากการศึกษาแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้วิจัยได้เลือกตัวแปรที่สำคัญมาศึกษาได้แก่ เจตคติต่อการทำงานหลังเกษียณ อิทธิบาท 4 และการสนับสนุนทางสังคม เจตคติต่อการทำงานหลังเกษียณเป็นปัจจัยสำคัญต่อแรงจูงใจที่ดีในการทำงาน เนื่องด้วยเจตคติส่งผลต่อความคิด ความรู้สึกและแนวโน้มที่จะปฏิบัติพฤติกรรมทางบวกต่างๆ หากผู้ปฏิบัติงานมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานจะนำไปสู่การมีแรงจูงใจในการทำงานที่ดี ดังนั้น หากว่าบุคคลมีมุมมอง เจตคติทางบวกต่องาน จะช่วยเพิ่มโอกาสที่บุคคลจะค้นหางาน หรือสิ่งที่คุณสมบัติสามารถทำประโยชน์ได้แม้ว่าตนเองจะอยู่ในวัยสูงอายุหรือวัยเกษียณแล้ว (ชมพูนุช สุวารี, 2551) จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จต่อการทำงานเนื่องจากผู้ที่มีอิทธิบาท 4 มีความพึงพอใจในงาน ขยันหมั่นเพียรไม่มีความย่อท้อต่องานแม้เกิดปัญหา มีความรับผิดชอบในงานและพร้อมที่จะหาแนวทางการแก้ไขปรับปรุงให้งานนั้นดีขึ้นเพื่อให้งานสำเร็จไปได้ด้วยดี (พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ, 2547) ทั้งยังพบว่าเมื่อบุคคลมีคุณลักษณะของอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับสูงแล้ว ก็จะช่วยให้บุคคลเกิดแรงจูงใจในการทำงานอย่างเต็มที่ และพยายามแสวงหางานใหม่ๆ ที่ตนเองสนใจ พึงพอใจและเกิดความมุ่งมั่นในการทำงานนั้นเพื่อให้สามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่อีกครั้ง (อภิสิทธิ์ หนูหนักดี, 2558) นอกจากปัจจัยในตัวบุคคลแล้ว ปัจจัยทางสังคมสามารถส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานของผู้สูงอายุได้ คือ การสนับสนุนทางสังคม (Social support) ดังทฤษฎีที่กล่าวว่าบุคคลต้องการการมีสัมพันธกับสิ่งต่างๆ ดังนั้นผู้ที่ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมที่ดี จะช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานและมีความสุขในการทำงานต่อไปได้ (ลักษมี สุดดี และยุพิน อังสุโรจน์, 2555)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณ เจตคติต่อการทำงานหลังเกษียณ อิทธิบาท 4 ต่อการทำงาน และการสนับสนุนทางสังคม ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการทำงานหลังเกษียณ อิทธิบาท 4 ต่อการทำงาน และการสนับสนุนทางสังคม กับ แรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายของ เจตคติต่อการทำงานหลังเกษียณ อิทธิบาท 4 ต่อการทำงาน และการสนับสนุนทางสังคม ที่มีผลต่อมีแรงจูงใจในการทำงานหลังเกษียณของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยภาคตัดขวางเชิงพรรณนา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional Descriptive Study) โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือผู้สูงอายุที่มีอายุ 55-65 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิงที่ยังประกอบอาชีพแม้ภายหลังวัยเกษียณอายุและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม จากเขตในกรุงเทพมหานครทั้งหมด 50 เขต ซึ่งแบ่งเป็นเขต เป็น 3 กลุ่มคือเขตชั้นใน เขตชั้นนอก ละเขตชั้นกลาง จากนั้นสุ่มจาก 3 กลุ่มด้วยวิธีจับสลากเพื่อเลือกเขตพื้นที่เก็บ

ข้อมูลจำนวน 10 เขต เขตละ 40 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างยินดีเข้าร่วมวิจัยและผ่านเกณฑ์การคัดเข้า จากนั้นจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบวัด ประกอบด้วยแบบวัด (Questionnaire) จำนวน 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบวัดข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบวัดแรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณ มี 15 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .830 ส่วนที่ 3 แบบวัดเจตคติในการทำงานภายหลังเกษียณ มี 15 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .833 ส่วนที่ 4 แบบวัดอิทธิบาท 4 ต่อการทำงาน มี 20 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .859 และ ส่วนที่ 5 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม มี 20 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .821 ในส่วนที่ 2 3 4 และ 5 แบบวัดประกอบด้วยข้อคำถาม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาคิดคะแนนเพื่อทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ทางสถิติสำเร็จรูปและนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หามาตรผล

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณ เจตคติต่อการทำงานภายหลังเกษียณ อิทธิบาท 4 ต่อการทำงาน และการสนับสนุนทางสังคม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณ เจตคติต่อการทำงานภายหลังเกษียณ อิทธิบาท 4 ต่อการทำงาน และการสนับสนุนทางสังคม และเพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายของเจตคติต่อการทำงานภายหลังเกษียณ อิทธิบาท 4 ต่อการทำงาน และการสนับสนุนทางสังคม ที่มีผลต่อมีแรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการศึกษานี้แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	
		มาตรฐาน	ระดับ
แรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุ	4.128	.531	สูง
เจตคติ	4.214	.501	สูง
อิทธิบาท 4	4.183	.543	สูง
การสนับสนุนทางสังคม	4.178	.545	สูง

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 1 พบว่า ตัวแปรแรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเท่ากับ 4.128 ตัวแปรเจตคติมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเท่ากับ 4.214 ตัวแปรอิทธิบาท 4 มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเท่ากับ 4.183 และตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเท่ากับ 4.178

ตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรแรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณเจตคติต่อการทำงาน ภายหลังเกษียณ อิทธิบาท 4 ต่อการทำงาน และการสนับสนุนทางสังคม

(N = 400)

ตัวแปร	แรงจูงใจใน การทำงาน ภายหลังการ เกษียณอายุ	เจตคติ	อิทธิบาท 4	การ สนับสนุน ทาง สังคม	M	SD
แรงจูงใจในการทำงานภายหลัง การเกษียณอายุ	1				4.128	.531
เจตคติต่อการทำงานหลังเกษียณ	.773**	1			4.214	.501
อิทธิบาท 4 ต่อการทำงาน	.776**	.791**	1		4.183	.543
การสนับสนุนทางสังคม	.747**	.737**	.789**	1	4.178	.545

** $p < .01$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับชุดตัวแปรต้นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เจตคติต่อการทำงานหลังเกษียณ อิทธิบาท 4 ต่อการทำงานและการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุ เท่ากับ .773, .776 และ .747 ตามลำดับ โดยทุกค่ามีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 1

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น พบว่า เจตคติต่อการทำงานหลังเกษียณมีความสัมพันธ์ทางบวกต่ออิทธิบาท 4 และการสนับสนุนทางสังคม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .791 และ .737 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสนับสนุนทางสังคม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .789 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเมื่อพิจารณาภาวะเส้นตรงร่วมพหุระหว่างตัวแปรพบว่าไม่มีตัวแปรต้นตัวใดมีความสัมพันธ์กันเกินระดับของสหสัมพันธ์ที่กำหนดไว้ คือไม่เกิน .80 จึงไม่เกิดปัญหาภาวะเส้นตรงร่วมพหุ

ตาราง 3 แสดงสมการการร่วมกันทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานของผู้สูงอายุ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธี Enter

ตัวแปร	b	SEb	β	t	Tolerance	VIF	Sig.
ค่าคงที่	.310	.130		2.382			.018
เจตคติ	.371	.051	.350	7.32	.34	2.938	.000**
อิทธิบาท 4	.294	.051	.300	5.706	.281	3.553	.000**
การสนับสนุนทางสังคม	.245	.046	.252	5.287	.344	2.909	.000**

$R = .832$; $R^2 = .692$; $R^2_{adj} = .689$; $F = 295.897$; $df = (3, 396)$; ** $p < .01$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 พบว่าเจตคติต่อการทำงาน อธิปไตย 4 และการสนับสนุนทางสังคมสามารถร่วมกันทำนายแรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานของผู้สูงอายุได้ โดยค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนายเท่ากับ .692 ตัวแปรทั้ง 3 สามารถทำนายแรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานของผู้สูงอายุเท่ากับ 69.2% โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 295.897$; $df = 3, 396$; $p = .018$) และตัวแปรเจตคติที่มีอิทธิพลในการทำนายมากที่สุด มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .350 ผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 2

จากการวิเคราะห์ค่า VIF พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 2.909– 3.553 ซึ่งมีค่าไม่เกินเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 10 และค่า Tolerance อยู่ระหว่าง .281 - .344 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่ใช้กำหนดไว้ คือ .20 ก็ช่วยยืนยันว่าตัวแปรทำนายทั้งสามมีความเป็นอิสระออกจากกันจึงไม่เกิดปัญหาภาวะเส้นตรงร่วมพหุ จึงสามารถนำไปวิเคราะห์การถดถอยเพื่อทำนายอิทธิพลที่มีต่อตัวแปรแรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานของผู้สูงอายุได้

เมื่อนำตัวแปรที่มีความสามารถร่วมกันพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานของผู้สูงอายุเขียนเป็นสมการถดถอยในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังสมการต่อไปนี้

สมการถดถอยในรูปของคะแนนดิบ

แรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงาน = $.310 + .371$ (เจตคติ) + $.294$ (อธิปไตย 4) + $.245$ (การสนับสนุนทางสังคม)

สมการถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน

$Z_{\text{แรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงาน}} = .350 Z_{\text{เจตคติ}} + .300 Z_{\text{อธิปไตย 4}} + .252 Z_{\text{การสนับสนุนทางสังคม}}$

จากสมการถดถอยในรูปของคะแนนดิบ พบว่า เมื่อเจตคติเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย แรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานจะเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น .371 หน่วย เมื่อควบคุมให้ตัวแปรอธิปไตย 4 และการสนับสนุนทางสังคมมีค่าคงที่ เมื่ออธิปไตย 4 เพิ่มขึ้น 1 หน่วย แรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานจะเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น .294 หน่วย เมื่อควบคุมให้เจตคติและการสนับสนุนทางสังคมมีค่าคงที่ และเมื่อการสนับสนุนทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้แรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น .245 หน่วย เมื่อควบคุมให้ตัวแปรเจตคติและอธิปไตย 4 มีค่าคงที่

จากสมการถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน เมื่อเจตคติเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วยมาตรฐาน จะส่งอิทธิพลให้แรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานจะเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น .350 หน่วยมาตรฐาน ตัวแปรอธิปไตย 4 และการสนับสนุนทางสังคมมีค่าคงที่ เมื่ออธิปไตย 4 เพิ่มขึ้น 1 หน่วยมาตรฐาน ให้แรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานจะเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น .300 หน่วยมาตรฐาน เมื่อควบคุมให้เจตคติและการสนับสนุนทางสังคมมีค่าคงที่ และเมื่อการสนับสนุนทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วยมาตรฐาน จะทำให้แรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุงานเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น .252 หน่วยมาตรฐาน เมื่อมีการควบคุมให้เจตคติและอธิปไตย 4 มีค่าคงที่

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่ทำการศึกษากุณยธรรมมีคะแนนอยู่ในระดับสูงแต่ตัวแปรที่มีระดับสูงสุด คือ ตัวแปรเจตคติมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเท่ากับ 4.214 ตัวแปรอิทธิบาท 4 มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเท่ากับ 4.183 และตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเท่ากับ 4.178 ตามลำดับ

เจตคติต่อการทำงานหลังเกษียณ อิทธิบาท 4 ต่อการทำงานและการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการทำงานภายหลังการเกษียณอายุ เท่ากับ .773, .776 และ .747 ตามลำดับ โดยทุกค่ามีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถร่วมกันทำนายแรงจูงใจในการทำงานหลังเกษียณได้ ดังนี้

เจตคติเป็นความคิด ความรู้สึกที่อยู่ภายในตัวบุคคล สามารถใช้เป็นเครื่องชี้วัดว่าบุคคลมีความคิดและรู้สึกอย่างไรต่อบุคคลอื่น ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533) การมีเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยนั้นเกิดจากการเรียนรู้และการตอบสนองต่อแนวคิดต่างๆ ประสบการณ์ที่ได้รับที่ผ่านมาในอดีต การเลียนแบบเจตคติของผู้อื่นและอิทธิพลของกลุ่มสังคมที่อาศัยอยู่ (ศักดิ์ สุนทรเสณิ, 2531) จากผลการศึกษาพบว่าเจตคติต่อการทำงานหลังเกษียณของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง และเจตคติต่อการทำงานหลังเกษียณมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานสูงสุดเมื่อเทียบกับตัวแปรต้นตัวอื่น มีค่าเท่ากับ .371 ซึ่งกล่าวได้ว่า หากมีเจตคติเจตคติต่อการทำงานหลังเกษียณที่ดีจะส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณเพิ่มเช่นกัน เจตคติทำให้เกิดแรงจูงใจในการที่จะเผชิญและปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆหรือสถานการณ์ต่างๆที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงเป็นสิ่งบ่งบอกแนวโน้มการแสดงออกของพฤติกรรม

อิทธิบาท 4 เป็นหลักการแห่งความสำเร็จและหลักในการปฏิบัติเพื่อความก้าวหน้าในชีวิต โดยประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ หมายถึง ความพึงพอใจในงานที่ตนเองทำ 2) วิริยะ หมายถึง การปฏิบัติงานด้วยความความเพียร มีความเข้มแข็ง อดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น 3) จิตตะ หมายถึง การปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่ รับผิดชอบหน้าที่ด้วยความตั้งใจ และ 4) วิมังสา หมายถึง การพิจารณาการทำงานและแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเอง จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอิทธิบาท 4 ต่อการทำงานอยู่ในระดับสูง และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ .294 กล่าวได้ว่า ผู้สูงอายุที่มีอิทธิบาท 4 ต่อการทำงานที่ดีจะส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณ ที่ดีเช่นกัน ทั้งนี้ผลการศึกษาสอดคล้องกับภานุวัฒน์ ราชสมักร (2557) ในการศึกษาศึกษาอิทธิบาท 4 กับแรงจูงใจในการทำงานของข้าราชการตำรวจ พบว่า การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ทั้ง ด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจในการทำงานอยู่ระดับสูงทุกด้าน

การได้รับการสนับสนุนทางสังคมเป็นส่วนที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรู้สึกได้รับความรัก ความผูกพัน และการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งส่งผลต่อสุขภาวะที่ดีด้วย ผลการศึกษาการสนับสนุนทางสังคมพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ .245 จากผลการวิจัยกล่าวได้ว่าการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณ เมื่อผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้แรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณเพิ่มขึ้นเช่นกัน ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับ Sarwar (2015) พบว่าการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงาน และยังพบว่า การสนับสนุนสามารถเป็นตัวแปรพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานได้

ทั้งนี้ผู้สูงอายุภายหลังการเกษียณอายุงานควรได้รับการสนับสนุนเพื่อให้ความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

สรุป

จากผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยสรุปได้ว่า ตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณ และสามารถร่วมกันทำนายแรงจูงใจในการทำงานหลังเกษียณได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการทำงานหลังเกษียณ อิทธิบาท 4 ในการทำงาน และการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการทำงานภายหลังเกษียณ ข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถเป็นความรู้ให้กับผู้สูงอายุที่กำลังเตรียมตัวก่อนเกษียณหรือผู้สูงอายุที่ทำงานหลังเกษียณได้ทำงานต่อภายหลังการการเกษียณอายุ เพื่อช่วยลดการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในช่วงวัย ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ดี และในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ สามารถนำผลที่ได้จากงานวิจัยเป็นข้อมูลในการกำหนดแผน หลักสูตร หรือโครงการต่างๆ ในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานหลังเกษียณ เพื่อกระตุ้นให้ผู้สูงอายุที่กำลังเตรียมตัวเกษียณทำงานต่อภายหลังเกษียณ หรือผู้ที่เกษียณอายุแล้วกลับเข้ามาทำงานที่เหมาะสมกับตนเอง และยังสามารถให้บุคคลทั่วไปหรือบุคคลในครอบครัวมีความเข้าใจผู้สูงอายุที่ทำงานหรืออยากทำงานต่อหลังเกษียณได้เพื่อการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย (Aging society in Thailand). สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
- ชมพูนุท สุวารี. (2551). ทักษะและความพึงพอใจของพนักงานที่มีต่อการนำ ITIL (IT Infrastructure Library) มาใช้งานในองค์กร : กรณีศึกษา: บริษัท รอยเตอร์ ซอฟต์แวร์ ประเทศไทย. (วิทยาสาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารเทคโนโลยี)), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ. (2547). มงคลชีวิต ฉบับก้าวหน้า. กรุงเทพฯ: ชมรมพุทธ. ศาสตรสาภในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า.
- ภานุวัฒน์ ราชสมัคร. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันปราบปรามของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรลำปางได้ อำเภอยะแยง จังหวัดสมุทรปราการ. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลักขมิ สุตติและยุพิน อังสุโรจน์ (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงาน การสนับสนุนทางสังคม ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรกับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลทั่วไป เขตภาคกลาง. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศักดิ์ สุนทรเสณิ. (2531). เจตคติ. กรุงเทพฯ: ดี.ดี. บุ๊คส์.

- สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2558). สถานการณ์ ผู้สูงอายุไทย สถิติกรุงเทพมหานคร สำนัก
 ยุทธศาสตร์และประเมินผล. สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2556). รายงานการพิจารณา เรื่อง “ประเทศไทยกับการเตรียมความพร้อม
 ผู้สูงอายุก้าวสู่ 2 ทศวรรษหน้า (พ.ศ.2556 – 2575) ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคมและ
 กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส. กรุงเทพฯ: วุฒิสภา.
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2557). สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้.
 สุรพงษ์ โสชนะเสถียร. (2533). การสื่อสารกับสังคม: กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิสิทธิ์ หนูนกัฏฐิ (2558). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 กรณีศึกษาสำนักราช
 เลขาธิการ.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (1985). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and
 New Directions. *Contemp Educ Psychol*, 25(1), 54-67. doi:10.1006/ceps.1999.1020

ผลของกิจกรรมกลุ่มแนวพุทธแบบบูรณาการสังคหวัตถุ 4 เพื่อพัฒนาตนด้านจิตอาสา ของ
 นักศึกษาสาขาจิตวิทยาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
 The results of Buddhist integration activities in Sangkhavattu 4 to develop volunteer
 spirit of first year psychology student in Valaya Alongkorn Rajabhat University
 under the Royal Patronage

อุทาน นาคสิงห์¹ และ ศิริวรรณ กำแพงพันธ์²
 Utan Naksing¹ and Siriwan Kamphaengphan²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาจิตวิทยา 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาจิตวิทยา จากผลของกิจกรรมกลุ่มแนวพุทธแบบบูรณาการสังคหวัตถุ 4 เพื่อพัฒนาตนด้านจิตอาสาตามแนวสังคหวัตถุ 4 ก่อนทดลองและหลังการทดลอง 3) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาจิตวิทยา ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแนวพุทธแบบบูรณาการสังคหวัตถุ 4 และนักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มหลังการทดลอง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากคนที่ได้คะแนนแบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) แบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา 2) โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาตนด้านจิตอาสาแบบบูรณาการสังคหวัตถุ 4 ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมกลุ่มแนวพุทธแบบบูรณาการสังคหวัตถุ 4 ช่วยให้นักศึกษาจิตวิทยา ชั้นปีที่ 1 ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาตนด้านจิตอาสา ตามแนวสังคหวัตถุ 4 มีพฤติกรรมจิตอาสาเพิ่มขึ้นในระยะหลังการทดลอง และนักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีพฤติกรรมจิตอาสาสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม

คำสำคัญ จิตอาสา สังคหวัตถุ 4 กิจกรรมกลุ่ม

Abstract

The objective of this research were 1) to study the volunteer spirit of first year psychology students 2) to compare volunteer spirit of first year psychology students from the results of group activity for self-development in volunteer spirit, according to the Sangkhavattu 4 before the experiment and after the experiment 3) to compare volunteer spirit of first year psychology students, who have participated in Buddhist Integrated Sangkhavattu 4 and students who did not participate in the group activity after the experiment. This research is a semi-experimental research. Divided into experimental groups and control groups. Selecting a sample group that was purposely selected from those who

received the score of volunteer behavior measurement lower than the 25th percentile, total of 16 sample groups. Collecting data by The Volunteer behavior measurement and group activity program for self-development in volunteer spirit by Buddhist Integrated Sangkhavattu 4. The research found that Group activities help 1st year psychology students who have joined the group activities to develop their own volunteer spirit. According to the Sangkhavattu 4, and the volunteer behavior increased in the post-experimental period

Keywords Volunteer spirit, Sangkhavattu 4, Group Activity

บทนำ

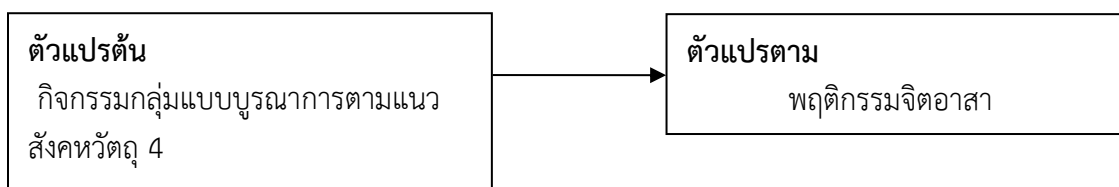
การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ความเจริญรุ่งเรืองด้านวัตถุในปัจจุบัน และความก้าวหน้าในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัยด้วยเทคโนโลยี ทำให้เกิดการแสวงหาอำนาจบารมีมากกว่าที่จะให้ความสำคัญทางด้านจิตใจ ในสังคมมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านวัตถุแต่เกิดความเสื่อมทางด้านจิตใจ โดยไม่คำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรมบทบาทและหน้าที่ในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (จิตติวิ แก้วพรสวรรค์ และคณะ, 2555) ในเชิงพระพุทธศาสนาได้มีหลักปฏิบัติที่นำมาเชื่อถือ มุ่งเน้นพัฒนาตนเป็นการเรียนรู้และการปฏิบัติเพื่อไปสู่ความพอดีหรือการมีคุณภาพของชีวิต มีความสัมพันธ์อันกลมกลืนระหว่างการดำเนินชีวิตของบุคคล กับสภาพแวดล้อม มุ่งการกระทำตนให้มีจิตสาธารณะด้วยตนเอง เข้าใจตนเองมากกว่าการพึ่งพาอาศัยวัตถุ พัฒนาบุคคลตนเองและส่วนรวม จึงเป็นแนวทางการพัฒนาชีวิตที่ยั่งยืน หลักการพัฒนาตนตามแนวพุทธศาสตร์เป็นการฝึกนิสัยดั้งเดิมที่ยังไม่ได้ขัดเกลาให้ดียิ่งขึ้นโดยมีขั้นตอนสำคัญ คือ การรู้จักข่มใจ ข่มระงับความเคยชินที่ไม่ดีทั้งหลาย การฝึกปรับปรุงตนเอง และการมองเห็นคุณค่าในตนเอง โดยการบวการพัฒนาตนเองนั้นต้องผ่านการการศึกษาหรือในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “สิกขา” แปลว่า เพื่อให้รู้แจ้ง รู้จักประโยชน์ มองทุกอย่างเป็นการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาตัวเอง โดยมีองค์ประกอบมาจากไตรสิกขาได้แก่ ศีลสิกขา จิตสิกขา ปัญญาสิกขา และการพัฒนาจิตอาสาที่มีหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความคิด และพฤติกรรม พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตโต) (2532) ได้อธิบายธรรมในหัวข้อสังคหวัตถุไว้ว่า “สังคหวัตถุ 4 หรือธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคล ประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีด้วยหลักการสงเคราะห์เป็นส่วนหนึ่งของศีลสิกขาที่ฝึกความประพฤติสุจริตทางกาย ทางวาจา และการประกอบอาชีพ ดำรงตนในสังคมแบบสาธารณ เป็นคนดีของสังคม เป็นคนมีระเบียบ มีวินัย ปฏิบัติหน้าที่ตามปทัสฐานของสังคมสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างดีงามโดยมีความรับผิดชอบต่อสังคม” ซึ่งการพัฒนาจิตอาสาให้ดีขึ้นสอดคล้องกับกิจกรรมกลุ่มตามหลักจิตวิทยา ซึ่งเป็นวิธีช่วยให้สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การคิดแก้ไขปัญหาจากประสบการณ์จริง มองตัวเองเป็นคนที่ประโยชน์ต่อผู้อื่น สามารถแบ่งปันความรู้ของตัวเองช่วยเหลือคนอื่น เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมกันในกลุ่มจากเพื่อนหรือจากผู้นำกลุ่ม ความผูกพันระหว่างวัยรุ่นในกลุ่มพร้อมที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างจริงใจและทำให้กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดี

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการพัฒนาจิตอาสาของเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเยาวชนโดยเฉพาะนักศึกษา เนื่องจากนักศึกษาถือเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทุกด้าน เป็นผู้นำภูมิปัญญา จริยธรรม การพัฒนาความคิดที่ต้องส่งทอดโอกาสและสิ่งดีงามกลับคืนสู่สังคม เพราะในอนาคตนักศึกษา จะมีบทบาทต่อสังคมสูง และมีโอกาสที่จะปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาสังคมไปในรูปแบบที่เหมาะสม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาตนด้านจิตอาสาตามแนวสังคหวัตถุ ของกลุ่มนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยา ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยการใช้แนวคำสอนทางพระพุทธศาสนาเรื่องสังคหวัตถุธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมกลุ่มตามหลักจิตวิทยา ซึ่งมุ่งหวังผลให้เกิดแนวคิดที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต เกิดประโยชน์ในการพัฒนาจิตอาสาที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมอาสาทำประโยชน์ช่วยเหลือบุคคลอื่นและสังคมของนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาจิตวิทยามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาจิตวิทยา จากผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาตนด้านจิตอาสาแบบบูรณาการตามแนวสังคหวัตถุ 4 ก่อนทดลองและหลังการทดลอง
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาจิตวิทยา ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแนวพุทธแบบบูรณาการสังคหวัตถุ 4 และนักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มหลังการทดลอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการ

ในการศึกษาครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา และโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาตนด้านจิตอาสาแบบบูรณาการตามแนวสังคหวัตถุ 4 ดังนี้

1. แบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา แบ่งเป็น 5 ด้านซึ่งแบบวัดจิตสาธารณะประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 35 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ผู้วิจัยได้นำแบบวัดจิตสาธารณะไปตรวจหาค่าความเที่ยงด้วยการหาค่าความสอดคล้องภายในของแบบวัดโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาคได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.58

2. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาตนด้านจิตอาสาแบบบูรณาการตามแนวสังคหวัตถุ 4 โดยดำเนินการจัดโปรแกรมฯ จำนวน 6 ครั้ง ครั้งละประมาณ 50 นาที

ตารางที่ 1 แสดงโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาตามหลักสังคหวัตถุ 4

ครั้งที่	สังคหวัตถุ 4	สิ่งที่ปฏิบัติ
1	ทาน (การให้ การเสียสละ)	ปฐมนิเทศ สร้างสัมพันธภาพและการพัฒนาตนด้านจิตอาสาเกี่ยวกับการให้ การแบ่งปัน
2		เรื่องการให้ไม่ใช่เรื่องไกลตัวการให้ต่อครอบครัว สังคม คนที่รักและตนเอง
3	ปิยวาจา (คำพูดที่ดี)	การรู้จักคำพูดและเปลี่ยนคำพูดเชิงลบ ให้เป็นเชิงบวก
4		สร้างแรงบันดาลใจ ใจบันดาลแรงโดยระลึกถึงคำพูดที่สามารถสร้างกำลังใจให้กับตนเองและผู้อื่น
5	อัตถจริยา (ประพฤติตนเป็นประโยชน์)	ปลูกจิตสำนึกจากปัญหาสังคมรอบข้าง และสร้างเป้าหมายการบำเพ็ญประโยชน์จิตอาสาให้กับตนเอง
6	สมานัตตา (ทำดีเสมอต้นเสมอปลาย)	ทำดีเสมอต้นเสมอปลาย ปัจฉิมนิเทศ

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาจิตวิทยา อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.22 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก คือ ฉันใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือสังคมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น ค่าเฉลี่ย 3.61 รองลงมาคือ เมื่อฉันเห็นอาจารย์หรือเพื่อนถือของพะรุงพะรังฉันอาสาเข้าไปช่วยเหลือ และฉันพร้อมที่จะสละเวลาและทำความสะอาดบริเวณมหาวิทยาลัย ค่าเฉลี่ย 3.51 และ 3.48 ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการทำจิตอาสาทำให้ชีวิตฉันแยลง ค่าเฉลี่ย 2.25

2. หลังเข้าโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มนักศึกษาทดลองมีพฤติกรรมจิตอาสาสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม โดยก่อนเข้าร่วมการทดลองมีค่าเฉลี่ย 2.39 หลังเข้าร่วมการทดลองมีค่าเฉลี่ย 4.28 เมื่อทดสอบพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาจิตวิทยา ก่อนทดลองและหลังการทดลองจากผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาตนด้านจิตอาสาตามแนวสังคหวัตถุ 4 (n=8)

พฤติกรรมจิตอาสา	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนการเข้าร่วมทดลอง	2.39	.08	-22.71	.000
หลังการเข้าร่วมทดลอง	4.28	.19		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. หลังการเข้าร่วมกิจกรรม พฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาจิตวิทยาชั้นปีที่ 1 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีพฤติกรรมจิตอาสาสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบพฤติกรรมจิตอาสาของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชั้นปีที่ 1 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

พฤติกรรมจิตอาสา	$\bar{X}$		S.D.		t	Sig.
	ทดลอง	ควบคุม	ทดลอง	ควบคุม		
หลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	4.28	2.73	0.18	0.06	6.904	.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผลการวิจัย

1. นักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชั้นปีที่ 1 มีพฤติกรรมจิตอาสาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในระยะก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ได้แสดงพฤติกรรมจิตอาสาเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัย สืบเนื่องจากข้อคำถามที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดพบว่า นักศึกษาใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือสังคมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น ซึ่งในข้อนี้เกิดจากนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งนี้ต้องเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา หรือจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งได้มีการสอดแทรกไว้ใน

รายวิชาต่าง ๆ และตามความสนใจของนักศึกษา ทั้งนี้พบว่านักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

2. หลังการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมจิตอาสาสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมกลุ่มครั้งนี้ได้ให้นักศึกษาจิตวิทยา ชั้นปีที่ 1 เข้ากิจกรรมกลุ่ม ทั้งหมด 6 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที จัดขึ้นจำนวน 2 วัน โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะได้เรียนรู้ผ่านเกมส์ สื่อ คลิปวิดีโอ การอุปมาอุปไมยเปรียบเทียบ โดยผู้นำกลุ่มทำหน้าที่ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการตระหนักรู้ การสะท้อนความรู้สึก ตลอดจนการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ โดยเน้นให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในแต่ละประเด็นต่าง ๆ ซึ่งการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้กลุ่มยังช่วยสนับสนุน ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) อธิบายว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้ที่เกิดจากการบรรยายเพียงอย่างเดียวไม่พอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรม แต่การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนโดยการใช้กิจกรรมกลุ่มจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของแต่ละคนทั้งในด้านความคิด การกระทำและความรู้สึกมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน กระบวนการกลุ่มที่สร้างสรรค์สามารถสร้างบรรยากาศการทำงานกลุ่มที่ให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความรู้สึกนึกคิด มีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนโดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา และช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน กิจกรรมกลุ่มช่วยพัฒนาด้านทัศนคติ ช่วยสร้างพัฒนาทางด้านอารมณ์และสังคมโดยให้สมาชิกกลุ่มเก็บอารมณ์การแสดงอารมณ์อย่างถูกต้องและสมเหตุสมผล รู้จักการพูดคุย ทักทาย รวมถึงการแสดงออกตามกาลเทศะ และสัมพันธ์ภาพกับสมาชิกคนอื่น ๆ ทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎีการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมกลุ่ม (Exchange Theory) ของ Thifaut and Kelley Lugt, (1970) และทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ของ Sigmund Freud (1993) อ้างถึงในกาญจนา ไชยพันธุ์ (2549) ที่กล่าวว่า ในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมและเกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก การแลกเปลี่ยนพฤติกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ซึ่งเกิดจากการที่สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กันในรูปแบบต่างๆ เช่น การสื่อสาร การแสดงพฤติกรรมที่บุคคลแสดงต่ออีกคนหนึ่ง จะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้นด้วย ก่อให้เกิดผลของกลุ่ม (Group Outcome) ซึ่งเป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก (Consequences of Interaction) เช่น ความพอใจ และการเห็นคุณค่าของการพยายามกระทำพฤติกรรมนั้นให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ต้องการ ทั้งนี้ Sigmund Freud (1993) ได้กล่าวว่าการรวมกลุ่ม (Cohesive) บุคคลจะมีโอกาสแสดงตนเองอย่างเปิดเผยหรือพยายามป้องกันปิดบังตนเองโดยให้บุคคลแสดงออกตามความเป็นจริงเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด (Corey, 2012) จึงทำให้นักศึกษาจิตวิทยา ชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มมีระดับคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจิตอาสาสูงขึ้นในระยะหลังการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วณาลี วงษ์สมบัติ และมนัสนันท์ หัตถศักดิ์ (2560) ศึกษาผลของโปรแกรมสังคหวัตถุ 4 เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการทดลองพบว่า โปรแกรมสังคหวัตถุ 4 เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ

สามารถพัฒนาให้นักศึกษามีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ดำเนินกิจกรรมในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการให้นักศึกษาเรียนรู้ ทำความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญจากสื่อประกอบตามที่กำหนดไว้ในกิจกรรม ได้แก่ รูปภาพ วีดีโอ เล่นเกม กรณีตัวอย่างข่าวปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เป็นต้น ส่งผลให้นักศึกษาได้รู้จักให้ เสียสละ แบ่งปัน ในการใช้อุปกรณ์ทำกิจกรรมที่มีอย่างจำกัดซึ่งนิสิตต้องได้ใช้ทุกคน สอดคล้องกับ จีรศักดิ์ บุญฤทธิ์ (2554) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มด้วยหลักอิทธิบาท 4 ที่มีต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลของกิจกรรมกลุ่มพบว่าหลังการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มด้วยหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบในการเรียน นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนมากกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มด้วยหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบในการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งภาพรวมและรายด้าน จากผลการทดลองเห็นได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนได้ โดยมีเทคนิคเกม เทคนิคกรณีตัวอย่าง เทคนิคบทบาทสมมติ เทคนิคสถานการณ์จำลอง เทคนิคระดมสมองใช้พัฒนาความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนในการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถช่วยให้นักศึกษาจิตวิทยา ชั้นปีที่ 1 ที่ได้เข้ากิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาตามแนวสังคหวัตถุ 4 มีผลสมฤทธิ์เพิ่มขึ้นในระยะหลังการทดลอง ทั้งนี้เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีกิจกรรมหลากหลาย ช่วยทำให้เกิดความน่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และได้ฝึกฝนความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้วยการให้ความรู้สอดแทรกไปกับกิจกรรมกลุ่มที่หลากหลายโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมมาทำกิจกรรมจิตอาสาส่งผลให้นักศึกษาจิตวิทยา ชั้นปีที่ 1 กลุ่มนี้สามารถริเริ่มความคิดที่จะทำกิจกรรมหรือมีจิตสำนึกจิตอาสาในการรู้จักการแบ่งปัน การใช้คำพูดที่ดี การบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม และการทำดี โดยสามารถสร้างความสุขให้กับตนเองและบุคคลรอบข้างได้

3. หลังการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม นักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาตามแนวสังคหวัตถุ 4 มีคะแนนพฤติกรรมจิตอาสาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 อภิปรายได้ว่า กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาตามแนวสังคหวัตถุ 4 นั้นมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ในระยะก่อนการทดลองนักศึกษาจิตวิทยาชั้นปีที่ 1 กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจิตอาสาใกล้เคียงกันในช่วงเริ่มต้นศึกษา เนื่องจากผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาจากนักศึกษาที่มีคะแนนพฤติกรรมจิตอาสาอยู่ในกลุ่มต่ำ แต่ในระยะหลังการทดลองผลที่ได้นั้นมีความแตกต่าง โดยเห็นว่านักศึกษาจิตวิทยา ชั้นปีที่ 1 ที่ได้เข้ากิจกรรมกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจิตอาสาสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง นอกจากนี้พบว่านักศึกษาที่ได้เข้ากิจกรรมกลุ่มได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เข้าใจในกระบวนการและแสดงความคิดเห็นอย่างตั้งใจในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีความหลากหลาย และมีการใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับกิจกรรมกลุ่ม โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ 4 ที่เน้นเกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนจึงเหมาะสมกับการใช้พัฒนาพฤติกรรมจิตอาสา ร่วมกับหลักธรรมไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และทฤษฎีการบำบัดเน้นเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม บูรณาการร่วมกันเป็นกิจกรรมกลุ่ม โดยในทางพระพุทธศาสนาการเกิดปัญญาเป็นสิ่งสูงสุดโดยการเกิดปัญญาแบ่งออกได้เป็น 3 วิธี 1) สุตตมยปัญญา ปัญญาความรู้จากการฟังการศึกษา 2) จินตมย

ปัญญา ปัญญาความรู้จากการคิดนึกพิจารณา 3) ภาวนามยปัญญา ปัญญาความรู้จากการสังเกตลงมือทำจริง ในที่นี้ได้ใช้วิธีทั้งสามประการออกแบบเป็นกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้เกิดปัญญาหรือเห็นความจริง มีทัศนคติที่ดีต่อ จิตอาสาโดยการปรับที่ความคิดของตัวบุคคลนั้นๆ นอกจากนี้ยังมีการนำแนวคิดทฤษฎีการบำบัดแบบเน้น เหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม เข้ามาใช้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมในทางที่ดี ขึ้น เพราะแต่ละบุคคลจะมีเหตุผลในการกระทำตามรูปแบบของความคิด ดังนั้นการปรับความคิดแบบไม่ สมเหตุสมผล ซึ่งได้แสดงให้เห็นแล้วว่าความคิดเป็นตัวกำหนดความรู้สึก และความคิดแบบใดที่สร้างปัญหา ให้กับมนุษย์ ลักษณะของความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผล เมื่อปรับเหตุผลที่เกิดจากความคิดแล้วจะส่งผลให้ อารมณ์และพฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการแผนจัดกิจกรรมกลุ่ม แผนที่ 1-2 พัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาเรื่อง(ทาน) การให้การเสียสละ ปรับแนวคิดจิตอาสาเกี่ยวกับการแบ่งปันต่อ ครอบครัว สังคม คนที่รัก และตนเอง แผนที่ 3-4 พัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาเรื่อง (ปิยะวาจา)การพูดที่ดี การ รู้จักคำพูดและเปลี่ยนคำพูดเชิงลบให้เป็นเชิงบวก สร้างแรงบันดาลใจ โดยระลึกถึงคำพูดที่สามารถเป็นกำลังใจ ที่ดีได้ แผนที่ 5 พัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาเรื่อง(อหิงสา) การทำตนให้เป็นประโยชน์ ด้วยการปลูกจิตสำนึก จากปัญหาสังคมรอบข้าง และสร้างเป้าหมายการบำเพ็ญประโยชน์จิตอาสาให้กับตนเอง แผนที่ 6 พัฒนา พฤติกรรมจิตอาสาเรื่อง(สมานัตตา) การวางตนให้เหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย การทำดีเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ว่าจะผู้ใดก็ตาม สร้างความกระตือรือร้นให้กับการเข้ากลุ่ม สำรวจปัญหาด้วยการใช้กิจกรรมกลุ่มโดยการ เสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขเป็นการช่วยให้สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้พฤติกรรมและทัศนคติใหม่ๆ ผู้เข้าร่วม กิจกรรมได้รับการพัฒนาให้เกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจสภาพแวดล้อมเพิ่มขึ้น และได้ เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อจิตอาสาให้ดียิ่งขึ้น และยังแนะแนวทางการทำจิตอาสาโดยการให้ การใช้คำพูดที่ดี การบำเพ็ญประโยชน์ การประพฤติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย หรือการใช้หลักสังคัตถ์ 4 มาช่วยพัฒนา พฤติกรรมจิตอาสาทำให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มเกิดความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดี และมีแนวทางในการทำจิตอาสาใน อนาคต โดยการทดลองในครั้งนี้ผู้วิจัยสนับสนุนให้สมาชิกได้ตั้งเป้าหมายการทำจิตอาสาด้วยตนเองโดยการ ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการให้นักศึกษาเรียนรู้จากสื่อประกอบตามที่กำหนดไว้ในกิจกรรมแล้วอภิปรายร่วมกัน และเมื่อเกิดความคิดที่ดี หรือความตั้งใจการทำจิตอาสาสมาชิกและผู้นำให้การชื่นชมเพื่อให้เกิดความมั่นใจ และการเสริมแรง สอดคล้องกับคมเพชร ฉัตรศุภกุล(2546) กล่าวว่าทำให้ประสบการณ์ตรงในการทำกิจกรรม กลุ่มเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่จะใช้ในการพัฒนาตัวบุคคลและกลุ่มทั้งนี้เป็นเพราะว่ากิจกรรมกลุ่มเป็นการเรียนรู้ โดยการปฏิบัติ สามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความซาบซึ้งและพึงพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและ ปรับปรุงตนเองต่อไป สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มช่วยให้นักศึกษาจิตวิทยา ชั้นปีที่ 1 ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาตามแนวสังคัตถ์ 4 ได้พัฒนาพฤติกรรมจิตอาสามากกว่ากลุ่มควบคุมในระยะ หลังการทดลอง

สรุป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. นักศึกษามีพฤติกรรมจิตอาสาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเข้าร่วมกลุ่มแบบบูรณาการแนวพุทธตามหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อพัฒนาตนด้านจิตอาสา ของ นักศึกษาจิตวิทยาชั้นปีที่ 1 หลังการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม พบว่านักศึกษามีคะแนนพฤติกรรมจิตอาสาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การเข้าร่วมกลุ่มแบบบูรณาการแนวพุทธตามหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อพัฒนาตนด้านจิตอาสา ของ นักศึกษาจิตวิทยาชั้นปีที่ 1 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่น คือ นักศึกษาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีพฤติกรรมจิตอาสาสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาวิจัยพบว่ากิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาได้เพิ่มคุณลักษณะของพลเมือง ดี การช่วยเหลือสังคม และบุคคลรอบข้างให้เกิดจิตอาสาอย่างไม่หวังผลตอบแทน ดังนั้น นักจัดกิจกรรม ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักจิตวิทยาและผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเทคนิคหรือกิจกรรมกลุ่มไปประยุกต์ใช้ในการเรียนให้แก่แก่นักเรียน นักศึกษา หรือผู้ที่ต้องการพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสา ได้

2. จากการศึกษาวิจัยพบว่ากิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาเป็นการส่งเสริมในเรื่องส่วนตัวและสังคม ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย เช่น การบริหารจัดการเวลา การพัฒนาการเรียน เป็นต้น เพื่อให้เกิดความสมดุลในการเรียนและการใช้ชีวิต

3. ในปัจจุบันเราพบว่า การพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาตัวบุคคลที่จะที่จะทำ ให้สังคมอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจไมตรีซึ่งกันและกัน ดังนั้นการนำกิจกรรมกลุ่มไปใช้จะทำให้ นักศึกษาหรือผู้ที่สนใจ มีพฤติกรรมจิตอาสาในทางที่ดีขึ้น สร้างความตระหนักของสภาพปัญหาของสังคม และ มีความเสมอภาคซึ่งกันและกัน ดังนั้นการนำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มไปใช้ ถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้นักเรียน นักศึกษาเกิดการรับรู้ มีพฤติกรรมจิตอาสา เกิดพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีได้ หากแต่ผู้ที่จะนำไปใช้ ควรมีความรู้ เข้าใจถึงเทคนิค วิธีการและกระบวนการบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน เพื่อให้กิจกรรมกลุ่มได้ผลและ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตัวผู้ใช้ ผู้ที่ศึกษา และเป็นประโยชน์สูงสุด

4. ควรมีการติดตามผลระยะยาว หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองไปแล้ว เพื่อดูว่าพฤติกรรมจิตอาสาที่ได้รับ การพัฒนาไปแล้วยังคงอยู่กับผู้ทดลองมากน้อยเพียงใด

ข้อเสนอแนะด้านการวิจัย

1. ควรศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มในการพัฒนานักศึกษาด้านอื่น ๆ เช่น การบริหารเวลา การเข้าสังคม การวางแผนชีวิตและอาชีพ เป็นต้น

2. ควรพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มไปใช้ร่วมกับหลักธรรมด้านอื่น ๆ เพื่อให้ได้ประสิทธิผลสูงขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมกลุ่มที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะภายในต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ไชยพันธุ์. (2549). กระบวนการกลุ่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- ฐิติวี แก้วพรสวรรค์ และคณะ. (2555). ประสิทธิภาพการทำกิจกรรมกลุ่มแนวพุทธต่อการพัฒนาความคิดเห็นทางคุณธรรมด้านกัลยาณมิตรของวัยรุ่น. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 57(4).
- พระเทพเวที (ป.อ.ยุตโต). (2532). พัฒนาการ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง
- วนาลี วงษ์สมบัติ และมนัสนันท์ หัตถศักดิ์. (2560). ผลของโปรแกรมสังคหวัตถุ 4 เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 5(1): 238-252.
- พระจิรศักดิ์ บุญฤทธิ์. (2554). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มด้วยหลักอิทธิบาท 4 ที่มีต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2546). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Corey, G. (2012). *Theory and Practice of Group Counseling*. (8th ed.) CA: Thomson Brook/cole.

อิทธิพลของผลลัพธ์ที่มีต่อการเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับ

The influence of outcome valence on attention to feedback

ธนัชชา งามเลิศชัย¹, กุลกัญญา วีระธำรงกุล¹, ตรรกวรธรณ์ ศุกรวิจักขณ¹,
ปิยนฎา รัชไพเศษ¹, ชัชวาล เทียมถนอม², และ ทระวิณ ชาลีรักษ์ตระกูล²

Tanatcha Ngamlertchai, Kulkanya Weerathumrongkul, Takkawat Sukarawichak,
Peenada Ruggises, Chatchawarn Tiemtanom, Trawin Chaleeraktragoon

บทคัดย่อ

การศึกษาอิทธิพลของผลลัพธ์ที่มีต่อการเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของผลลัพธ์ในระดับที่แตกต่างต่อการเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับในด้านที่ต่างกัน ได้แก่ ข้อมูลย้อนกลับด้านบวกและข้อมูลย้อนกลับด้านลบ และเพื่อศึกษาบทบาทของการยืนยันในตัวเอง (self-affirmation) ในการลดหรือยับยั้งการหลีกเลี่ยงข้อมูลย้อนกลับด้านลบ การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ศึกษาในรายวิชาจิตวิทยาทั่วไป (จ.211/200) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ได้มาโดยวิธีเลือกตามสะดวก (Convenience Sampling) จำนวน 155 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยประกอบไปด้วย (1) แบบวัด Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES) ฉบับภาษาไทย ($\alpha = 0.86$) (2) แบบทดสอบ Remote Associates Test (RAT) นำมาประยุกต์ใช้เป็นฉบับภาษาไทย (3) แบบสอบถาม Self-affirmation Task (SAT) ผู้เข้าร่วมการทดลองทำแบบวัด RSES ก่อนถูกสุ่มออกเป็น 3 กลุ่มตามระดับผลลัพธ์ ได้แก่ ผลลัพธ์ระดับสูง ผลลัพธ์ระดับกลาง และผลลัพธ์ระดับต่ำจากการทำแบบทดสอบ RAT หลังจากนั้นแบ่งผู้เข้าร่วมการทดลองแต่ละระดับผลลัพธ์ออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละเท่า ๆ กัน ได้แก่ กลุ่มที่ได้รับการยืนยันในตัวเอง และกลุ่มที่ไม่ได้รับการยืนยันในตัวเอง ผู้เข้าร่วมการทดลองทำแบบสอบถาม SAT ตามเงื่อนไข จากนั้นจะได้รับข้อมูลย้อนกลับทั้งด้านบวกและด้านลบ และจะถูกบันทึกเวลาที่ใช้ในการอ่านข้อมูลย้อนกลับทั้งสองด้าน เมื่อไม่ได้รับการยืนยันตัวเอง ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำจะใส่ใจในข้อมูลย้อนกลับด้านลบน้อยกว่าด้านบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับกลางจะใส่ใจในข้อมูลย้อนกลับด้านลบและด้านบวกไม่แตกต่างกัน และ (3) ผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับสูงจะใส่ใจในข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าด้านบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะเดียวกัน เมื่อได้รับการยืนยันในตัวเอง ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำจะใส่ใจในข้อมูลย้อนกลับด้านลบและด้านบวก ไม่แตกต่างกัน (2) ผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับกลางจะใส่ใจในข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าด้านบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) ผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับสูงจะใส่ใจในข้อมูลย้อนกลับด้านลบและด้านบวกไม่แตกต่างกัน งานวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงแนวโน้มการเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับของบุคคลที่มีผลลัพธ์ในระดับที่ต่างกัน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในทางการศึกษา การทำงาน ตลอดจนในการดำเนินชีวิตประจำวัน และเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ

ระดับของผลลัพธ์, ข้อมูลย้อนกลับ, การยืนยันในตัวเอง, ความภาคภูมิใจในตนเอง

¹ นักศึกษาศาสาวิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ email: kulkanya.wr@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาสาสาวิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

The objectives of this experiment were (1) to investigate the influence of outcome valence on attention to positive and negative feedback, and (2) to study the role of self-affirmation in reducing or inhibiting the avoidance of negative feedback. The sample consisted of 155 undergraduate students from Thammasat University who registered in General Psychology (PY211/200) in the first semester of the 2018 academic year. Participants were obtained by convenience sampling. The instruments used were (1) The Thai version of the Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES), (2) the Thai version of the Remote Associates Test (RAT), and (3) the Self-Affirmation Task (SAT). Participants first completed to RSES. Participants were then randomly assigned into 3 outcome groups: high outcome, middle outcome, and low outcome, using the RAT. Participants were further divided into 2 equal groups: self-affirmation, and no self-affirmation. Participants completed the version of the SAT questionnaire relevant to each group. After completing the SAT questionnaire, the participants would receive both positive and negative feedback. The viewing time of both types of feedback was recorded. For participants who were given no self-affirmation, the results showed that: (1) participants who had the lowest outcome paid less attention to negative feedback and more attention to positive feedback, (2) there was no significant difference between attention to negative and positive feedback for the middle outcome group, (3) participants who received high outcome paid more attention to negative feedback than positive feedback. For participants that received self-affirmation, (1) there was no significant difference between attention to negative and positive feedback for the low outcome group (2) participants in the middle outcome group paid more attention to negative feedback and less attention to positive feedback, and (3) there was no significant difference between attention to negative and positive feedback for the high outcome group. These findings show the tendency to pay attention to different types of feedback for people who differ in outcome valence. These findings have implications on how one might give effective feedback in education or work, as well as in daily life.

Keywords Outcome valence, Feedback, Self-affirmation, Self-esteem

บทนำ

บุคคลมีการเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ในแง่บวกที่แตกต่างกัน ซึ่งการเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับนี้จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาและปรับปรุงทักษะหรือการเรียนรู้ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของบุคคล การเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ แต่ปัจจัยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับ 'ระดับของผลลัพธ์' (outcome valence) หรือ 'ผลคะแนน' เช่น ผลการเรียนรู้ หรือ ผลการปฏิบัติงาน

เนื่องจากการเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับมีอิทธิพลอย่างมากต่อการนำไปพัฒนาการเรียนรู้ของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนรู้ทักษะหรืองานใหม่ ๆ (Hattie & Timperly, 2007)

เมื่อบุคคลต้องเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่ไม่ดี เช่น การสอบได้คะแนนต่ำในห้องเรียน หรือการมีปัญหาด้านสุขภาพจากพฤติกรรมเสี่ยงของตนเองในอดีต บุคคลจะรู้สึกว่าการกระทำดังกล่าวถูกคุกคาม (Sherman & Hartson, 2011) นอกจากนี้ Coon (2000) ก็ได้กล่าวไว้ว่า ผลลัพธ์ที่ก่อให้เกิดอารมณ์ด้านลบจะเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเอง (self-esteem) ให้มากขึ้น แต่ผลลัพธ์ที่ก่อให้เกิดอารมณ์ด้านลบนั้นจะลดความภาคภูมิใจในตนเองลง ซึ่งอาจทำให้บุคคลเกิดการตอบสนองต่อสิ่งเหล่านั้นอย่างไม่ถูกวิธี เช่น การหลีกเลี่ยงหรือละเลยข้อมูลย้อนกลับด้านลบและสนใจแต่ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก ส่งผลให้บุคคลไม่เกิดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลได้เผชิญกับสถานการณ์ที่ดี เช่น การสอบได้คะแนนดีในห้องเรียน หรือ การมีผลการปฏิบัติงานที่สูง บุคคลเหล่านี้จะยอมรับและให้ความสนใจต่อข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าข้อมูลย้อนกลับด้านบวก (Huang, Liu, Chen & Sommers, 2018) อันเป็นสาเหตุที่อาจทำให้พวกเขาสามารถที่จะพัฒนาตัวเองยิ่งขึ้นไปอีก

จากงานวิจัยของ Sherman & Hartson (2011) พบว่า บุคคลมีความสามารถในการปกป้องและต่อต้านข้อมูลที่คุกคามตัวเองได้ และหนทางที่บุคคลจะสามารถจัดการกับความตึงเครียดระหว่างการปกป้องตัวเอง (self-protection) และการพัฒนาตัวเอง (self-improvement) ได้ก็คือ การยืนยันในตัวเอง (self-affirmation) ในเรื่องที่สำคัญต่อการเพิ่มคุณค่าในตัวเอง (self-worth) ซึ่งส่งผลให้บุคคลมีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น (Tesser, 2000) อีกทั้งในงานของ Critcher, Dunning & Armor (2010) ก็แสดงให้เห็นเช่นกันว่า ในกลุ่มผู้เข้าร่วมการทดลองที่ได้รับการยืนยันในตัวเองก่อนที่จะได้รับข้อมูลย้อนกลับด้านลบ แสดงให้เห็นถึงการตอบสนองแบบต่อต้านที่น้อยลง ซึ่งการยืนยันในตัวเองเปรียบเสมือนเครื่องมือทางจิตวิทยาที่ช่วยบุคคลในการสนับสนุนและสร้างความมั่นคงให้กับความภาคภูมิใจในตนเอง นอกจากนี้จากงานวิจัยของ Sherman et al. (2013) ซึ่งทดลองกับเด็กนักเรียนในโรงเรียนหนึ่งระหว่างเด็กที่มีเชื้อชาติแตกต่างกัน ได้แก่ Latino American และ European American พบว่า เฉพาะเด็กนักเรียนที่มีเชื้อชาติ Latino American ที่ได้รับการยืนยันในตัวเองมีผลการเรียนที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับเด็กที่ไม่ได้รับการยืนยันในตัวเอง จึงอาจกล่าวได้ว่าการยืนยันในตัวเองเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีการดำเนินการในรูปแบบการปรับตัวทางจิตวิทยา เพื่อเป็นการช่วยสนับสนุน สร้างความมั่นคง และปกป้องรักษาความสมบูรณ์และคุณค่าของตนเอง ส่งผลให้บุคคลสามารถเผชิญหน้ากับข้อมูลที่คุกคามได้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของ Huang et al. (2018) ที่ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของการได้รับผลลัพธ์ในระดับต่าง ๆ ที่มีต่อการเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับและการทำงานของกลไกการป้องกันตนเองที่ทำให้บุคคลหลีกเลี่ยงข้อมูลย้อนกลับด้านลบ มีการเปรียบเทียบเฉพาะกลุ่มผลลัพธ์ระดับสูงและระดับต่ำเท่านั้น ซึ่งอาจนำมาใช้จริงได้ยาก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของผลลัพธ์ระดับกลางที่มีต่อการเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับ เพื่อศึกษาว่าบุคคลที่มีผลลัพธ์อยู่ในระดับกลางจะมีแนวโน้มในการเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับในด้านใด เนื่องจากบุคคลที่มีผลลัพธ์อยู่ในระดับกลางมักมีจำนวนมาก ถือเป็นบุคคลส่วนใหญ่และถูกนับรวมว่าอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย บุคคลในกลุ่มนี้จึงมักจะถูกละเลย การศึกษาผลลัพธ์ระดับกลาง จึงเป็นแนวทางในการวางแผนวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งทางการศึกษาและการทำงาน โดยในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการวัดระดับของ

ความภาคภูมิใจในตนเองเพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์ผลการทดลองนี้ เนื่องจากความภาคภูมิใจในตนเอง ก็ถือเป็นตัวกำกับผลที่เกิดจากระดับของผลลัพธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Roese & Oisen, 1993) เมื่อบุคคลเจอกับผลลัพธ์ทางลบ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงจะเกิดความเครียดทางอารมณ์น้อยกว่าคนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ซึ่งจะส่งผลต่อไปยังการรับรู้ข้อมูลย้อนกลับของบุคคล (Brown, 2010) นอกจากนี้ ผลจากระดับของผลลัพธ์ก็ถูกกำกับโดยความภาคภูมิใจในตนเองอย่างมีนัยสำคัญ (Roese & Olson, 1993) อาจกล่าวได้ว่า ความภาคภูมิใจในตนเองมีบทบาทสำคัญ เมื่อบุคคลต้องเผชิญหน้ากับข้อมูลด้านลบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาอิทธิพลของผลลัพธ์ในระดับที่แตกต่างกันต่อการเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับในด้านที่ต่างกัน และ (2) เพื่อศึกษาบทบาทของการยืนยันในตัวเองในการลดหรือยับยั้งการหลีกเลี่ยงข้อมูลย้อนกลับด้านลบ โดยมีสมมติฐานดังนี้ (1) ระดับของผลลัพธ์มีอิทธิพลต่อเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับแต่ละด้านแตกต่างกัน และ (2) บทบาทของการยืนยันในตัวเองมีอิทธิพลต่อการเพิ่มระยะเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบ

นิยามเชิงปฏิบัติการ

ระดับผลลัพธ์ คือ ระดับของคะแนนที่ผู้เข้าร่วมการทดลองได้รับจากการทำแบบทดสอบ RAT โดยผู้วิจัยสุ่มระดับผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมการทดลองออกเป็นระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ

การยืนยันตัวเอง คือ การทำ Self-Affirmation ผู้เข้าร่วมการทดลองทำแบบสอบถาม SAT ตามเงื่อนไข เพื่อแบ่งออกเป็นกลุ่มที่ได้รับการยืนยันตัวเอง และกลุ่มที่ไม่ได้รับการยืนยันตัวเอง

การใส่ใจข้อมูลย้อนกลับ คือ ระยะเวลาในหน่วยวินาที ที่ผู้เข้าร่วมการทดลองใช้เพื่ออ่านข้อมูลย้อนกลับแต่ละด้าน ซึ่งจะถูกรวบรวมผ่านโปรแกรม E-Prime

วิธีการ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

แบบวัด Rosenberg Self Esteem Scale (RSES) ผู้วิจัยนำแบบวัด RSES ที่ถูกพัฒนาโดย Wongpakaran & Wongpakaran (2011) เป็นฉบับภาษาไทย ($\alpha = 0.86$) มาใช้ในประเมินระดับความภาคภูมิใจในตนเองของผู้เข้าร่วมการทดลอง เป็นแบบประเมินแบบ Likert Rating Scale มี 4 ระดับ ตั้งแต่ ไม่เห็นด้วยอย่างมาก ไปจนถึงเห็นด้วยอย่างมาก ข้อมูลที่ได้จากแบบวัดนี้ จะถูกนำมาใช้คัดกรองผู้เข้าร่วมการทดลองเพื่อดูว่าผู้เข้าร่วมการทดลองในงานวิจัยฉบับนี้มีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับปกติ

แบบทดสอบ Remote Associates Test (RAT) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบ RAT ที่ถูกพัฒนาขึ้นโดย Martha Mednick (1962) มาประยุกต์ใช้ในฉบับภาษาไทย ผู้วิจัยได้ Pilot study และให้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยช่วยพิจารณาความสอดคล้องของเครื่องมืออีกครั้ง แบบทดสอบ RAT นำมาใช้เพื่อแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมการทดลองเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผลลัพธ์ระดับสูง ผลลัพธ์ระดับกลาง และผลลัพธ์ระดับต่ำ ผู้เข้าร่วมการทดลองจะเข้าใจว่าเป็นแบบทดสอบความคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic

Thinking Task) ที่ประกอบไปด้วยข้อคำถาม 20 ข้อ ในแต่ละข้อจะประกอบไปด้วย 3 ตัวเลือก (เช่น เทียน – เค้ก – ของขวัญ; ก.วันเกิด ข.กล่อง ค.ปา ง.ทำ) โดยผู้เข้าร่วมการทดลองจะได้รับคะแนนลงจากการทำแบบทดสอบนี้ McFarlin & Blascovich (1984) กล่าวว่า แบบทดสอบ RAT สามารถนำมาใช้ในงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลย้อนกลับและการหลอกลวงเพื่อใช้ในการควบคุมผลได้ เนื่องจากผู้เข้าร่วมการทดลองจะรับรู้ถึงผลงานหรือผลคะแนนของพวกเขาที่มีแนวโน้มที่จะตรงกับประสิทธิภาพที่แท้จริงของพวกเขาเอง

แบบสำรวจข้อมูลย้อนกลับ เป็นแบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 12 ข้อ ประกอบไปด้วยประโยคความหมายด้านบวกและประโยคความหมายด้านลบซึ่งเป็นคู่ประโยคที่ความหมายตรงข้ามกัน ซึ่งแต่ละคู่จะมีลักษณะเหมือนกัน แตกต่างกันเพียงแค่คำคุณศัพท์เพื่อสื่อให้เห็นถึงทิศทางของประโยคนั้น ๆ ว่าเป็นข้อมูลย้อนกลับด้านบวกหรือด้านลบเท่านั้น (Huang et al., 2018) เช่น คุณค่อนข้างมีความคิดนอกกรอบ กับ คุณไม่ค่อยมีความคิดนอกกรอบ เป็นต้น ใน Pilot study ผู้วิจัยจะให้ผู้เข้าร่วมการทดลองประเมินประโยคข้อมูลย้อนกลับ โดยใช้แบบประเมิน Rating Scale มี 6 ระดับ โดยระดับ 6 หมายถึง เข้าใจได้ง่ายมาก และระดับ 1 หมายถึง เข้าใจได้ยากมาก หลังจากนั้นจะนำผลการประเมินมาวิเคราะห์และเลือกประโยคข้อมูลย้อนกลับมา 10 คู่ เพื่อใช้ในการทดลอง จากนั้นผู้วิจัยจะแบ่งชุดข้อมูลย้อนกลับออกเป็น 2 ชุด โดยผู้เข้าร่วมการทดลองครึ่งหนึ่งจะได้รับข้อมูลย้อนกลับ ชุดที่ 1 และอีกครึ่งหนึ่งจะได้รับข้อมูลย้อนกลับ ชุดที่ 2

แบบสอบถาม Self-affirmation Task (SAT) ในที่นี้ผู้วิจัยใช้ชื่อแบบสอบถามว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับมุมมองของชีวิต เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เข้าร่วมการทดลองคาดเดาวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ภายในแบบสอบถามประกอบไปด้วย 6 หัวข้อหลัก ซึ่งถูกคัดมาจากระบบประกอบของระบบตัวตน (self-system) ที่จะทำให้อุบัติการณ์เกิดความสมบูรณ์แบบในชีวิตได้ (Sherman & Hartson, 2011) ผู้เข้าร่วมการทดลองจะถูกมอบหมายให้เลือกหัวข้อที่คิดว่าสำคัญ โดยมีเงื่อนไขคือ กลุ่ม SA จะถูกมอบหมายให้เลือกหัวข้อที่มีความสำคัญต่อตัวเองมากที่สุด ส่วนกลุ่ม nSA จะถูกมอบหมายให้นึกถึงบุคคลที่ตัวเองเคารพนับถือและเลือกหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น จากนั้นผู้เข้าร่วมการทดลองแต่ละกลุ่มต้องเขียนอธิบายเหตุผลและยกตัวอย่างอย่างชัดเจน

วิธีการทดลอง

ผู้เข้าร่วมการทดลองถูกจัดให้นั่งตามที่นั่งที่กำหนดไว้และถูกมอบหมายให้อ่านคำสั่งที่ปรากฏอยู่บนหน้าจอคอมพิวเตอร์อย่างละเอียดก่อนเริ่มลงมือทำการทดลอง โดยวิธีการทดลองเป็นไปตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้เข้าร่วมการทดลองลงชื่อแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมงานวิจัยและทำแบบวัด RSES ฉบับภาษาไทย
2. ผู้เข้าร่วมการทดลองอ่านประเภทของการคิดอย่างเป็นระบบและเริ่มทำแบบทดสอบ RAT เมื่อทำแบบทดสอบเสร็จ หน้าจอจะแสดงผลลัพธ์จากการทำแบบทดสอบ RAT ดังนี้

ตาราง 1 แสดงเงื่อนไขและข้อความแสดงผลลัพธ์ทั้ง 3 แบบ

เงื่อนไข	ข้อความแสดงผลลัพธ์
ผลลัพธ์ระดับสูง	คะแนนของคุณอยู่ในระดับที่สูงกว่าคนทั่วไปที่เคยทำแบบทดสอบนี้

ผลลัพธ์ระดับกลาง
 ผลลัพธ์ระดับต่ำ

คะแนนของคุณอยู่ในระดับเดียวกับคนทั่วไปที่เคยทำแบบทดสอบนี้
 คะแนนของคุณอยู่ในระดับต่ำกว่าคนทั่วไปที่เคยทำแบบทดสอบนี้

3. หน้าจอคอมพิวเตอร์จะแสดงการประมวลผลข้อมูลย้อนกลับจากการทำแบบทดสอบ RAT
4. ระหว่างรอการประมวลผลข้อมูลย้อนกลับ ผู้เข้าร่วมการทดลองทำแบบสอบถาม SAT ตามเงื่อนไข ดังนี้

ตาราง 2 แสดงเงื่อนไขและคำชี้แจงในแบบสอบถามเกี่ยวกับมุมมองของชีวิตทั้ง 2 แบบ

เงื่อนไข	คำชี้แจงในแบบสอบถามเกี่ยวกับมุมมองของชีวิต
SA	เลือกและอธิบายมุมมองชีวิตที่มีความสำคัญต่อตัวเองมากที่สุด
nSA	เลือกและอธิบายมุมมองชีวิตที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ตัวเองเคารพนับถือ

5. เมื่อทำแบบสอบถาม SAT เสร็จ ผู้เข้าร่วมการทดลองอ่านข้อมูลย้อนกลับที่ปรากฏบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ โดยโปรแกรมจะบันทึกเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับในแต่ละด้านของผู้เข้าร่วมการทดลอง

6. หลังจากจบการทดลอง ผู้วิจัยส่ง E-mail ไปยังผู้เข้าร่วมการทดลอง เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการทดลอง ขั้นตอนการทดลอง ประโยชน์และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการทดลอง

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของผลลัพธ์ที่มีต่อการเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับ โดยวิเคราะห์จากเวลาที่ผู้เข้าร่วมการทดลองใช้อ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบและด้านบวก ซึ่งวัดจากโปรแกรม E-Prime 2.0 แล้วจึงนำมาคำนวณด้วยสถิติ t-test

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเวลาที่ใช้ในการอ่านข้อมูลย้อนกลับ พบว่า ในกลุ่ม nSA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำ เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกมากกว่าเวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบ, ในกลุ่ม nSA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับกลาง เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกมากกว่าเวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบ, ในกลุ่ม nSA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับสูง เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าเวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวก, ในกลุ่ม SA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำ เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าเวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวก, ในกลุ่ม SA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับกลาง เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าเวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวก และในกลุ่ม SA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับสูง เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าเวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ดังที่ปรากฏในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับแต่ละด้าน ในกลุ่มที่ได้รับบทบาทการยืนยันในตัวเองที่แตกต่างกัน

บทบาทของการยืนยันในตัวเอง	ระดับของผลลัพธ์	ประเภทของข้อมูลย้อนกลับ	เวลาเฉลี่ย (วินาที)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
nSA	ต่ำ	ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก	24.661	11.713
		ข้อมูลย้อนกลับด้านลบ	20.232	13.490
	ปานกลาง	ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก	21.047	10.579
		ข้อมูลย้อนกลับด้านลบ	19.458	9.186
	สูง	ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก	19.568	9.037
		ข้อมูลย้อนกลับด้านลบ	24.967	11.397
SA	ต่ำ	ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก	20.249	8.482
		ข้อมูลย้อนกลับด้านลบ	22.564	8.773
	ปานกลาง	ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก	17.015	8.911
		ข้อมูลย้อนกลับด้านลบ	21.894	6.061
	สูง	ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก	17.561	7.841
		ข้อมูลย้อนกลับด้านลบ	17.756	6.452

กลุ่ม Non-Affirmation

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกและด้านลบด้วยวิธีวิเคราะห์ผลแบบ Paired-Samples t-test พบว่า เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบ ($M = 20.232$, $SD = 13.490$) น้อยกว่าเวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวก ($M = 24.661$, $SD = 11.714$); $t(26) = -1.859$, $p < .05$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_0 และสรุปได้ว่า ผู้ที่ได้ผลลัพธ์ระดับต่ำจะใช้เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบโดยเฉลี่ยน้อยกว่าข้อมูลย้อนกลับด้านบวก ดังที่ปรากฏในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกและด้านลบ เมื่อได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำ (กลุ่ม nSA) ด้วยวิธี Paired-Samples t-test

	เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับ						95% CI for Mean Difference	t	df
	ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก			ข้อมูลย้อนกลับด้านลบ					
	บวก			ลบ					
	M	SD	n	M	SD	n			
ผลลัพธ์ระดับต่ำ	24.661	11.714	27	20.232	13.490	27	-9.326,	-	26

.467 1.859*

* $p = .037$; $p < .05$

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกและด้านลบด้วยวิธีวิเคราะห์ผลแบบ Paired-Samples t-test พบว่า เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบ ($M = 19.458$, $SD = 9.186$) ไม่น้อยกว่าเวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวก ($M = 21.047$, $SD = 10.579$); $t(25) = -.743$, $p = .233$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น จึงยอมรับ H_0 และสรุปได้ว่า ผู้ที่ได้ผลลัพธ์ระดับกลางจะใช้เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบโดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่าข้อมูลย้อนกลับด้านบวก ดังที่ปรากฏในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกและด้านลบเมื่อได้รับผลลัพธ์ระดับกลาง (กลุ่ม nSA) ด้วยวิธี Paired-Samples t-test

	เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับ						95% CI for Mean Difference	t	df
	ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก			ข้อมูลย้อนกลับด้านลบ					
	M	SD	n	M	SD	n			
ผลลัพธ์ ระดับกลาง	21.047	10.579	26	19.458	9.186	26	-5.998, 2.819	-.743	25

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกและด้านลบด้วยวิธีวิเคราะห์ผลแบบ Paired-Samples t-test พบว่า เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบ ($M = 24.967$, $SD = 11.397$) มากกว่าเวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวก ($M = 19.568$, $SD = 9.037$); $t(24) = 2.730$, $p < .05$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_0 และสรุปได้ว่า ผู้ที่ได้ผลลัพธ์ระดับสูงจะใช้เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบโดยเฉลี่ยมากกว่าข้อมูลย้อนกลับด้านบวก ดังที่ปรากฏในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกและด้านลบเมื่อได้รับผลลัพธ์ระดับสูง (กลุ่ม nSA) ด้วยวิธี Paired-Samples t-test

	เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับ						95% CI for Mean Difference	t	df
	ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก			ข้อมูลย้อนกลับด้านลบ					
	บวก			ลบ					
	M	SD	n	M	SD	n			
ผลลัพธ์ระดับสูง	19.568	9.037	25	24.967	11.397	25	1.317, 2.482	2.730*	24

* $p = .006$; $p < .05$

กลุ่ม Affirmation

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกและด้านลบด้วยวิธีวิเคราะห์ผลแบบ Paired-Samples t-test พบว่า เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบ ($M = 22.564$, $SD = 8.773$) ไม่มากกว่าเวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวก ($M = 20.249$, $SD = 8.482$); $t(25) = 1.709$, $p = .05$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงยอมรับ H_0 และสรุปได้ว่า ผู้ที่ได้รับการยืนยันในตัวเองและได้ผลลัพธ์ระดับต่ำจะใช้เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบโดยเฉลี่ยไม่มากกว่าข้อมูลย้อนกลับด้านบวก ดังที่ปรากฏในตาราง 7

ตาราง 7 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกและด้านลบเมื่อได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำ (กลุ่ม SA) ด้วยวิธี Paired-Samples t-test

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (กลุ่ม SD) ทดสอบ paired samples t-test									
	เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับ						95% CI for Mean Difference	t	df
	ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก			ข้อมูลย้อนกลับด้านลบ					
	บวก			ลบ					
	M	SD	n	M	SD	n			
ผลลัพธ์ระดับต่ำ	20.249	8.482	26	22.564	8.773	26	-.476, 5.106	1.709	25

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกและด้านลบด้วยวิธีวิเคราะห์ผลแบบ Independent-Samples t-test พบว่า เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบ ($M = 21.894$, $SD = 6.061$) มากกว่าเวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวก ($M = 17.015$, $SD = 8.911$); $t(48) = 2.264$, $p < .05$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_0 และสรุปได้ว่า ผู้ที่ได้รับการยืนยันในตัวเองและได้ผลลัพธ์ระดับกลางจะใช้เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบโดยเฉลี่ยมากกว่าข้อมูลย้อนกลับด้านบวก ดังที่ปรากฏในตาราง 8

ตาราง 8 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกและด้านลบเมื่อได้รับผลลัพธ์ระดับกลาง (กลุ่ม SA) ด้วยวิธี Independent-Samples t-test

	เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับ						95% CI for Mean Difference	t	df
	ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก			ข้อมูลย้อนกลับด้านลบ					
	บวก			ลบ					
	M	SD	n	M	SD	n			
ผลลัพธ์ ระดับกลาง	17.015	8.911	25	21.894	6.061	25	.546, 9.213	2.264*	48

* $p = .014$; $p < .05$

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกและด้านลบด้วยวิธีวิเคราะห์ผลแบบ Paired-Samples t-test พบว่า เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบ ($M = 17.756$, $SD = 6.452$) ไม่มากกว่าเวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวก ($M = 17.561$, $SD =$

7.841); $t(25) = .133$, $p = .448$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงยอมรับ H_0 และสรุปได้ว่า ผู้ที่ได้รับ การยืนยันในตัวเองและได้ผลลัพธ์ระดับสูงจะใช้เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบโดยเฉลี่ยไม่ มากกว่าข้อมูลย้อนกลับด้านบวก ดังที่ปรากฏในตาราง 9

ตาราง 9 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของเวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกและด้านลบ เมื่อได้รับผลลัพธ์ระดับสูง (กลุ่ม SA) ด้วยวิธี Paired-Samples t-test

	เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับ						95% CI for Mean Difference	t	df
	ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก			ข้อมูลย้อนกลับด้านลบ					
	บวก			ลบ					
	M	SD	n	M	SD	n			
ผลลัพธ์ระดับสูง	17.561	7.841	26	17.756	6.452	26	-2.816, 3.207	.133	25

การอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของผลลัพธ์ในระดับที่แตกต่างกันต่อการเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับในด้านที่ต่างกัน และเพื่อศึกษาบทบาทของการยืนยันในตัวเองในการลดหรือยับยั้งการหลีกเลี่ยงข้อมูลย้อนกลับด้านลบ โดยแบ่งผู้เข้าร่วมการทดลองอย่างสุ่มออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม nSA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำ, กลุ่ม nSA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับกลาง, กลุ่ม nSA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับสูง, กลุ่ม SA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำ, กลุ่ม SA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับกลาง และกลุ่ม SA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับสูง กลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 กลุ่มจะได้ทำแบบวัด Rosenberg Self Esteem Scale (RSES) ฉบับภาษาไทย จากนั้นจะได้อ่านข้อมูลเกี่ยวกับการคิดอย่างเป็นระบบ ก่อนทำแบบทดสอบ Remote Associates Test (RAT) ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้ชื่อว่า แบบทดสอบการคิดอย่างเป็นระบบ เมื่อทำแบบทดสอบครบทุกข้อแล้ว ผู้เข้าร่วมการทดลองจะได้รับผลลัพธ์ตามเงื่อนไขของตนเอง และระหว่างรอประมวลผลข้อมูลย้อนกลับ ผู้เข้าร่วมการทดลองจะได้ทำแบบสอบถาม Self-affirmation Task (SAT) โดยแบ่งตามเงื่อนไขของตนเอง ผลการวิจัยในกลุ่ม nSA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำ พบว่า เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบน้อยกว่าด้านบวก, ผลการวิจัยในกลุ่ม nSA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับกลาง พบว่า เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบไม่แตกต่างจากด้านบวก, ผลการวิจัยในกลุ่ม nSA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับสูง พบว่า เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าด้านบวก, ผลการวิจัยในกลุ่ม SA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำ พบว่า เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบไม่แตกต่างจากด้านบวก, ผลการวิจัยในกลุ่ม SA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับกลาง พบว่าระดับกลาง เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าด้านบวก และผลการวิจัยในกลุ่ม SA ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับสูง พบว่า เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบไม่แตกต่างจากด้านบวก

ข้อค้นพบที่ 1 เมื่อได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำ (กลุ่ม nSA) บุคคลจะใช้เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบน้อยกว่าด้านบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายได้ว่าผลลัพธ์ระดับต่ำถูกรับรู้ว่าเป็นภัยคุกคาม จึงส่งผลให้เกิดการกระตุ้นกลไกการป้องกันตนเอง ซึ่งทำให้บุคคลเลือกที่จะให้ความสนใจในข้อมูลย้อนกลับด้านบวกมากกว่าด้านลบที่อาจเป็นภัยคุกคามต่อตนเอง โดยข้อค้นพบดังกล่าวขัดแย้งกับผล

การศึกษาของ Huang et al. (2018) ที่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการใส่ใจข้อมูลย้อนกลับแต่ละด้านในกลุ่มที่ได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำ แต่อย่างไรก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นก็สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าผลลัพธ์ระดับต่ำสามารถกระตุ้นให้เกิดกลไกการป้องกันตนเองได้ ซึ่งส่งผลให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบ

ข้อค้นพบที่ 2 เมื่อได้รับผลลัพธ์ระดับกลาง (กลุ่ม nSA) บุคคลจะใช้เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบและด้านบวกไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับกลางมีแนวโน้มที่จะอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบน้อยกว่าด้านบวก อาจกล่าวได้ว่า บุคคลมีโอกาที่จะรับรู้ว่าคุณภาพของตนเองด้อยกว่าตัวเองด้วยเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น ประสบการณ์ หรือความคาดหวังของบุคคลที่มีต่อการรับรู้ในผลงานของตนเอง (Johnston, 2004) ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้การได้รับผลลัพธ์ระดับกลาง อาจไม่ใช่สิ่งที่น่าพอใจเสมอไป จึงทำให้บุคคลใช้เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านบวกมากกว่า เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงข้อมูลย้อนกลับด้านลบ

ข้อค้นพบที่ 3 เมื่อได้รับผลลัพธ์ระดับสูง (กลุ่ม nSA) บุคคลจะใช้เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าด้านบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลที่ก่อให้เกิดอารมณ์ทางด้านบวก ซึ่งถือเป็นการเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเองให้กับตนเอง ส่งผลให้ผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับสูงให้ความใส่ใจในข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าด้านบวก เพื่อเปิดรับข้อมูลที่จะช่วยให้ตนเองเกิดการปรับปรุงและพัฒนาได้มากขึ้น ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Huang et al. (2018) ที่พบว่ากลุ่มที่ได้ผลลัพธ์ระดับสูงจะใช้เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าด้านบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Coon (2000) ที่กล่าวไว้ว่าผลลัพธ์ที่ก่อให้เกิดอารมณ์ด้านบวก เช่น ความสำเร็จ เป็นต้น มีผลในการเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคล ซึ่งการมีความภาคภูมิใจในตนเองที่สูงส่งผลให้บุคคลสามารถเปิดรับข้อมูลต่าง ๆ ได้มากขึ้น ดังที่ Vohs & Heatherton (2001) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงมักจะแสวงหาข้อมูลย้อนกลับที่สามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านตนเองได้ จึงอาจสรุปได้ว่าผลลัพธ์ที่พึงพอใจ นั่นคือ ผลลัพธ์ระดับสูง จะช่วยเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเองให้กับบุคคล ทำให้ผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับสูงเปิดรับข้อมูลย้อนกลับด้านลบที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาด้านตนเองได้มากขึ้น

ข้อค้นพบที่ 4 เมื่อได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำ (กลุ่ม SA) บุคคลจะใช้เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบไม่แตกต่างจากด้านบวก ผลการศึกษารั้งนี้แตกต่างจากการศึกษาของ Huang et al. (2018) พบว่า ผู้ที่ได้รับการยืนยันในตัวเองและผลลัพธ์ระดับต่ำจะใส่ใจในข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าด้านบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการมีค่าที่ผิดปกติของข้อมูลเป็นจำนวนมากซึ่งจำเป็นต้องตัดออก ทั้งนี้เป็นผลมาจากความไม่ตั้งใจของผู้เข้าร่วมการทดลอง จึงทำให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างอาจไม่ได้เป็นตัวแทนที่ดีพอสำหรับเงื่อนไข แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลการทดลองจะยังไม่ถึงระดับนัยสำคัญ แต่จากตาราง 1 ก็แสดงให้เห็นว่า เมื่อได้รับการยืนยันในตัวเองและผลลัพธ์ระดับต่ำบุคคลจะใส่ใจในข้อมูลย้อนกลับทั้งสองด้าน โดยที่เวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าด้านบวก ซึ่งผลที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มเป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดไว้ นั่นคือ เมื่อได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำการให้การยืนยันในตัวเองจะสามารถช่วยให้บุคคลใส่ใจในข้อมูลย้อนกลับด้านลบได้มากขึ้น

ข้อค้นพบที่ 5 เมื่อได้รับผลลัพธ์ระดับกลาง (กลุ่ม SA) บุคคลจะใช้เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าด้านบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแสดงให้เห็นว่าการยืนยันในตัวเองมีส่วนทำให้ความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น ส่งผลให้บุคคลเปิดรับข้อมูลด้านลบเพิ่มมากขึ้น จากการศึกษา Sherman & Hartson (2011) พบว่า เมื่อได้รับการยืนยันในตัวเอง บุคคลจะเกิดการตอบสนองแบบต่อต้านน้อยลง ทำให้สามารถเปิดรับข้อมูลที่คุกคามได้มากขึ้น และ Vohs & Heatherton (2001) ก็ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงจะแสวงหาข้อมูลย้อนกลับที่สามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเองได้ นอกจากนี้การยืนยันในตัวเองยังอาจเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของความภาคภูมิใจในตนเองด้วยเช่นกัน ตามข้อสรุปของ Critcher et al. (2010) ที่กล่าวไว้ว่าการยืนยันในตัวเองเปรียบเสมือนเครื่องมือทางจิตวิทยาที่ช่วยในการสนับสนุนและสร้างความมั่นคงให้กับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคล ซึ่งมีผลทำให้อารมณ์ที่เกิดจากการรับรู้ข้อมูลของบุคคลมีความแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองแบบไม่มั่นคงจะได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ด้านลบมากกว่าผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองแบบมั่นคง (Greenier et al., 1999; as cited in Seery, Blascovich, Weisbuch & Vick, 2004) ดังนั้นจากข้อค้นพบที่ 4 และ 5 จึงอาจสรุปได้ว่า การได้รับการยืนยันในตัวเองส่งผลให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น และมีความภาคภูมิใจในตนเองที่มั่นคงขึ้น อันเป็นผลทำให้บุคคลสามารถเปิดรับข้อมูลย้อนกลับด้านลบได้มากขึ้น

และข้อค้นพบสุดท้าย เมื่อได้รับผลลัพธ์ระดับสูง (กลุ่ม SA) บุคคลจะใช้เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบไม่แตกต่างจากด้านบวก และในตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าเวลาเฉลี่ยในการอ่านข้อมูลย้อนกลับในแต่ละด้านมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องจากผลของ ซึ่งผลการวิเคราะห์มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Huang et al. (2018) ที่พบว่า ผู้ที่ได้รับการยืนยันในตัวเองและผลลัพธ์ระดับสูง จะใช้เวลาในการอ่านข้อมูลย้อนกลับด้านลบไม่มากกว่าด้านบวก เนื่องจากการได้รับผลลัพธ์ระดับสูง ไม่ได้ก่อให้เกิดการกระตุ้นกลไกการป้องกันตนเอง ดังนั้น การยืนยันในตัวเองจึงไม่ได้มีอิทธิพลต่อผู้เข้าร่วมการทดลองในกลุ่มดังกล่าวมากเท่ากับกลุ่มอื่น ๆ

สรุป

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า ผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับกลาง มีแนวโน้มที่จะเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำ นั่นคือ ในกรณีที่ไม่ได้รับการยืนยันในตัวเอง ผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับกลางก็มีแนวโน้มที่จะใส่ใจในข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าด้านลบเช่นเดียวกันกับผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำ อีกทั้งในกรณีที่ได้รับการยืนยันในตัวเองก็ยิ่งแสดงให้เห็นอีกว่าผลการทดลองของผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับกลางสอดคล้องกับผลการทดลองของผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำ นั่นคือ เมื่อผู้เข้าร่วมการทดลองได้รับการยืนยันในตัวเอง พบว่าบุคคลจะให้ความสนใจในข้อมูลย้อนกลับด้านลบมากกว่าด้านบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงอาจกล่าวได้ว่า ไม่ว่าบุคคลจะได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำหรือผลลัพธ์ระดับกลาง เมื่อได้รับการยืนยันในตัวเองบุคคลจะมีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ให้ความสนใจในข้อมูลย้อนกลับด้านลบน้อยกว่าด้านบวก แสดงให้เห็นว่าบุคคลมีการเปิดรับข้อมูลทางด้านลบเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมองว่าการให้การยืนยันในตัวเองไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับต่ำเพียงเท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ระดับกลางด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ระดับของผลลัพธ์และการยืนยันในตนเองมีผลต่อการเลือกใส่ใจข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งเป็นผลมาจากพื้นฐานความภาคภูมิใจในตัวเองของแต่ละบุคคล ดังที่ Brown (2010) ได้กล่าวว่า เมื่อบุคคลเจอกับผลลัพธ์ทางลบ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงจะเกิดความเครียดทางอารมณ์น้อยกว่าผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ แสดงให้เห็นว่าบุคคลมีความแตกต่างกันในด้านการรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม Seery et al. (2004) ได้กล่าวว่า เมื่อบุคคลได้รับผลลัพธ์ทางลบ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงแบบนั้นคงจะมีการตอบสนองทางบวก เพราะพวกเขามองผลลัพธ์นั้นเป็นความท้าทาย แต่ผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงแบบไม่มั่นคงจะมีการตอบสนองทางลบ เพราะพวกเขามองผลลัพธ์นั้นเป็นภัยคุกคามต่อตนเอง ดังนั้น ในงานวิจัยต่อไป ควรนำความมั่นคงของความภาคภูมิใจในตนเองเข้ามาร่วมพิจารณาเป็นตัวแปรที่สำคัญอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- Brown, J. D. (2010). High self-esteem buffers negative feedback: Once more with feeling. *Cognition and Emotion*, 24(8), 1389-1404.
<https://doi.org/10.1080/02699930903504405>
- Coon, H. M. (2000). *Do successes and failures affect self-esteem? The effects of culture and contingencies of self-worth*. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global (304609288).
- Critcher, C. R., Dunning, D., & Armor, D. A. (2010). When self-affirmations reduce defensiveness: Timing is key. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(7), 947-959. <https://doi.org/10.1177/0146167210369557>
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81-112. <https://doi.org/10.3102/003465430298487>
- Huang, P. S., Liu, C. H., Chen, H. C., & Sommers, S. (2018). Attentional bias of students toward negative feedback in bad outcome situations: The mechanism of self-defense. *Social Psychology of Education*, 21(3), 565-583.
<https://doi.org/10.1007/s11218-018-9429-y>
- Johnston, D. B. O. (2004). *Examining the relationship between perceptions of performance and actual performance: Does state self-esteem play a role?* (Master's thesis). Available from ProQuest Dissertations and Theses database (Order No. 1423391).
- McFarlin, D. B., & Blascovich, J. (1984). On the remote associates test (RAT) as an alternative to illusory performance feedback: A methodological note. *Basic and Applied Social Psychology*, 5(3), 223-229. doi: 10.1207/s15324834basp0503_5
- Mednick, S. (1962). The associative basis of the creative process. *Psychological Review*, 69(3), 220.

- Roese, N. J., & Olson, J. M. (1993). Self-esteem and counterfactual thinking. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65(1), 199–206. doi: 10.1037/0022-3514.65.1.199
- Seery, M. D., Blascovich, J., Weisbuch, M., & Vick, S. B. (2004). The relationship between self-esteem level, self-esteem stability, and cardiovascular reactions to performance feedback. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87(1), 133–145. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.87.1.133>
- Sherman, D. K., & Hartson, K. A. (2011). Reconciling self-protection with self-improvement: Self-affirmation theory. In M. D. Alicke & C. Sedikides (Eds.), *Handbook of self-enhancement and self-protection* (pp. 128–151). New York, NY: The Guilford Press.
- Sherman, D. K., Hartson, K. A., Binning, K. R., Purdie-Vaughns, V., Garcia, J., Taborsky-Barba, S., ... & Cohen, G. L. (2013). Deflecting the trajectory and changing the narrative: How self-affirmation affects academic performance and motivation under identity threat. *Journal of Personality and Social Psychology*, 104(4), 591. doi: 10.1037/a0031495
- Tesser, A. (2000). On the confluence of self-esteem maintenance mechanisms. *Personality and Social Psychology Review*, 4(4), 290-299. https://doi.org/10.1207/S15327957PSPR0404_1
- Vohs, K. D., & Heatherton, T. F. (2001). Self-esteem and threats to self: Implications for self-construals and interpersonal perceptions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(6), 1103–1118. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.81.6.1103>
- Wongpakaran, T., & Wongpakaran, N. (2011). Confirmatory factor analysis of Rosenberg self-esteem scale: A study of Thai student sample. *Journal of the Psychiatric Association of Thailand*, 56(1), 59-70.

ห้อง B

(ห้องประชุมชั้น 11)

จิตวิทยาการให้คำปรึกษา

บทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของความยืดหยุ่นทางจิตใจ ในความสัมพันธ์ระหว่าง
ความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคมในนิสิตนักศึกษา
The Mediating Role of Psychological Flexibility in the Relationship Between Fear of
Negative Evaluation and Social Anxiety in Undergraduates

ชญาณุช ศรีจันทร์¹ และ กุลยา พิสิษฐ์สังฆการ²

Chayanuch Srichan and Dr.Kullaya Pisitsungkagarn

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของความยืดหยุ่นทางจิตใจในความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคมในนิสิตนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวนทั้งหมด 149 คน ซึ่งแบ่งเป็นเพศชาย 15 คน และเพศหญิง 134 คน โดยกลุ่มตัวอย่างตอบมาตราวัดความวิตกกังวลทางสังคม มาตราวัดความกลัวการถูกประเมินทางลบแบบย่อ และมาตราวัดการยอมรับและการกระทำในบริบทของความวิตกกังวลทางสังคม จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ความกลัวการถูกประเมินทางลบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความวิตกกังวลทางสังคม ($r = .627, p < .01$) ในขณะที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความยืดหยุ่นทางจิตใจ ($r = -.590, p < .01$) โดยความยืดหยุ่นทางจิตใจมีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคม ($r = -.574, p < .01$) ผลการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่านพบว่าความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นตัวแปรส่งผ่านอิทธิพลแบบบางส่วนในความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการส่งผ่านทางตรงและทางอ้อมในความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคมนั้นมีความสำคัญทางสถิติ เมื่อมีความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นตัวแปรส่งผ่าน ($p < .01$) โดยนิสิตนักศึกษาที่มีความกลัวการถูกประเมินทางลบสูงจะมีความยืดหยุ่นทางจิตใจต่ำลง ($a = -1.1416$) แต่หากนิสิตนักศึกษายังสามารถรักษาความยืดหยุ่นทางจิตใจให้สูงไว้ได้ก็จะมีความวิตกกังวลทางสังคมต่ำลง ($b = -0.1714$) ในการอภิปรายผลครั้งนี้ พิจารณาถึงการนำไปใช้ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในแง่ของการลดผลกระทบของความวิตกกังวลทางสังคม

คำสำคัญ ความยืดหยุ่นทางจิตใจ, ความกลัวการถูกประเมินทางลบ, ความวิตกกังวลทางสังคม
การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวการยอมรับและพันธสัญญา

¹ Corresponding author at: สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล chayanuchsrichan@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาจิตวิทยา แขนงวิชาจิตวิทยาการศึกษา

Abstract

This study aims to investigate the mediating role of psychological flexibility in the relationship between fear of negative evaluation and social anxiety in undergraduate students. Participants were 149 students, including 15 males and 134 females. All participants completed three sets of questionnaires: the Interaction Anxiousness Scale (IAS), the Brief Fear of Negative Evaluation (BFNE) and the Social Anxiety - Acceptance and Action Questionnaire (SA-AAQ). Preliminary analyses indicated that fear of negative evaluation was positively correlated with social anxiety ($r = .627, p < .01$). In contrast, fear of negative evaluation was negatively correlated with psychological flexibility ($r = -.590, p < .01$). Furthermore, psychological flexibility was negatively correlated with social anxiety ($r = -.574, p < .01$). Mediation analyses for the hypothesis testing revealed that psychological flexibility significantly but partially mediated in the relationship between fear of negative evaluation and social anxiety. Both indirect and direct effects of psychological flexibility were observed ($p < .01$). Undergraduates with a high fear of negative evaluation would have lower mental flexibility ($a = -1.1416$). However, the higher psychological flexibility was maintained, the lower social anxiety, the undergraduates would experience ($b = -0.1714$). Finding discussions were made in terms of therapeutic implications for social anxiety reduction.

Keyword Psychological Flexibility, Fear of Negative Evaluation, Social Anxiety, Acceptance and Commitment Therapy

บทนำ

ในปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขให้การสนับสนุนการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนางานบริการสุขภาพจิตอย่างต่อเนื่องและเร่งด่วนจากข้อมูลสถิติความชุกของโรคจิตเวช รายงานว่าคนไทยอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปในกลุ่มโรคจิตกึ่งวล มีความชุกชั่วชีวิตเป็นอันดับสอง คิดเป็นประชากรประมาณ 1.6 ล้านคน และมีความชุก 12 เดือนเป็นอันดับหนึ่ง ประมาณ 8.2 แสนคน พบในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย กลุ่มโรคจิตกึ่งวลยังคงเป็นกลุ่มโรคจิตเวชใด ๆ ที่เป็นปัญหาระดับประเทศและมีช่องว่างการเข้าถึงบริการสูงมาก (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2559) การป้องกันปรามการเกิดกลุ่มโรคจิตกึ่งวลจึงมีความสำคัญ ซึ่งสามารถทำได้ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นของชีวิต โดย 1 ในช่วงเริ่มต้นของชีวิตที่น่าจะได้รับประโยชน์ คือ นิสิตนักศึกษา

นิสิตนักศึกษาเป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญของชาติกลุ่มหนึ่ง อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่กำลังแสวงหาอัตลักษณ์ของตนเอง ความชัดเจนทางสถานภาพทางสังคม และต้องการพัฒนาตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ผู้ใหญ่ (Erikson, 1950, 1968) การเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในชีวิตครั้งหนึ่ง นิสิตนักศึกษาต้องปรับตัวกับสังคมใหม่และให้ความสนใจในการคาดการณ์การประเมินของผู้อื่นต่อตนเอง อาทิ ความกดดันเรื่องผลการเรียน การเข้าสังคมกับเพื่อน รุ่นพี่

และครูอาจารย์ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบัน เป็นต้น ในระยะที่ยังไม่สามารถเข้าใจบทบาทใหม่ในสังคมใหม่ จะเกิดความรู้สึกอึดอัด วิตกกังวล สับสนและขาดความมั่นใจ ความจำเป็นในการมีทักษะการเข้าสังคมจึงมีความสำคัญต่อการเผชิญปัญหาทั้งการเรียนและการทำงานในอนาคต เมื่อขาดทักษะดังกล่าวมักจะหลบเลี่ยงมากกว่าจัดการแก้ไขสถานการณ์อย่างเหมาะสม ส่งผลให้เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาความวิตกกังวลทางสังคม ดังนั้นการฝึกฝนทักษะด้วยตนเองและการให้บริการด้านจิตวิทยาภายในสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการช่วยให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจและจัดการกับความรู้สึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาสุขภาวะทางจิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างกลมกลืน (จุฬารัตน์ สธิปัญญา & วิทยา เหมพันธ์, 2556)

ความวิตกกังวลทางสังคมเป็นความกลัวจากการคาดการณ์ประเมินทางลบของผู้อื่นต่อตนเอง รู้สึกอึดอัด สับสนและอึดอัดใจ เมื่อบุคคลต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือแสดงออกในสถานการณ์สังคม หลีกเลี่ยงการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น มีความคิดว่าตนเองจะแสดงความน่าอับอายและถูกวิพากษ์วิจารณ์ เพราะไม่สอดคล้องกับมาตรฐานที่ผู้อื่นคาดหวังต่อพฤติกรรมของตนเอง เป็นความคิดที่ปรากฏขึ้นทันทีโดยมาจากพื้นฐานความเชื่อ แม้รับรู้ว่าจะไม่สมเหตุผลหรือมากเกินไป (Buss, 1980; Rapee & Heimberg, 1997) หากไม่ได้รับการดูแลรักษาอย่างทันทั่วทั้งที่ ความกลัวการถูกประเมินทางลบนั้นมีโอกาสนำไปสู่การเกิดโรควิตกกังวลทางสังคม (Social Anxiety Disorder) หรือโรคกลัวสังคม (Social Phobia) (Schneier & Welkowitz, 1996) ทำให้บุคคลลดโอกาสแสดงศักยภาพและพัฒนาตนเองอย่างเต็มความสามารถ จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีความกลัวการถูกประเมินทางลบและความวิตกกังวลทางสังคมจะประสบปัญหาด้านการเรียน เนื่องจากหลีกเลี่ยงการเข้าชั้นเรียน การมีส่วนร่วมในการรายงานหน้าชั้นเรียนและการแสดงความคิดเห็นภายในชั้นเรียน บางรายเลือกพักการเรียน ไม่เข้าห้องสอบหรือลาออก (Beidel & Turner, 1998)

ความยืดหยุ่นทางจิตใจ (Psychological Flexibility) คือ การดำเนินชีวิตอย่างมีสติอยู่กับปัจจุบัน การยอมรับความคิดและความรู้สึกจากประสบการณ์ภายในตนตามสถานการณ์ความเป็นจริง ไม่ผูกติดมโนทัศน์ของตนเอง สามารถอยู่กับสิ่งที่ตนประสบได้โดยไม่พยายามควบคุมหรือหลีกเลี่ยง มีความมุ่งมั่นในทางพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสิ่งที่ตนเองให้คุณค่า (Biglan et al., 2008; Hayes et al., 2006) โดยความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นเป้าหมายสำคัญของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวการยอมรับและพันธสัญญา (Acceptance and Commitment Therapy: ACT) (Hayes, Strosahl, & Wilson, 1999)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความยืดหยุ่นทางจิตใจในการช่วยลดผลกระทบของความวิตกกังวลทางสังคมในนิสิตนักศึกษามีอยู่อย่างจำกัดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ สำหรับงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ความยืดหยุ่นทางจิตใจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลเมื่อเผชิญกับความวิตกกังวลทางสังคม (Kocovski et al., 2013) และช่วยลดความวิตกกังวลทางสังคมโดยอาศัยการเพิ่มความยืดหยุ่นทางจิตใจ (Yadegari, Hashemiyan, & Abolmaali, 2014) อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาบทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของความยืดหยุ่นทางจิตใจในความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคมในนิสิตนักศึกษาอย่างชัดเจน นอกจากงานวิจัยที่มีความใกล้เคียงของ กุลปรียา ศิริพานิช ในปี 2559 ซึ่งพบว่า ความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นตัวแปรส่งผ่านความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลทางสังคมกับสุขภาวะทางจิตในนิสิตนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้ง ๆ ที่มีรายงานว่านิสิตนักศึกษาเป็นกลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาความวิตกกังวลทางสังคม และเป็นกลุ่มวัยรุ่น

ตอนปลายที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาตนไปสู่การมีความยืดหยุ่นทางจิตใจ ในการจัดการอารมณ์ ความรู้สึก การบรรลุเป้าหมายและการเชื่อมต่อกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ (Halliburton & Cooper, 2015; Hayes & Ciarrochi, 2015) ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและดูแลรักษาทางด้านจิตใจ นำไปสู่การลดความเสี่ยงต่อความวิตกกังวลทางสังคมในกลุ่มนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยตั้งเป้าหมายของการศึกษาวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของความยืดหยุ่นทางจิตใจในความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคมในนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งเพศชายและหญิง โดยผ่านเกณฑ์คัดเข้าครบถ้วน คือ อายุอยู่ในช่วง 18-25 ปี อยู่ในช่วงกำลังศึกษา ไม่ได้อยู่ระหว่างการวินิจฉัยหรือเข้ารับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาขณะที่เข้าร่วมการศึกษา และไม่เคยได้ได้รับการวินิจฉัยก่อนการวิจัยว่าเป็นโรคทางจิตเวช การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคำนวณผ่านโปรแกรม G Power 3.1 ที่ขนาดอิทธิพลระดับสูง อ้างอิงตามเกณฑ์ของ Cohen (1988) และ Hopkins (2002) ผู้วิจัยควรมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างประมาณ 10-20 คน ต่อหนึ่งตัวแปร ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ของ Hair และคณะ (2013) โดยการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรที่สนใจศึกษาทั้งหมด จำนวน 3 ตัวแปร ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำในการวิจัยนี้ คือ โดยรวมไม่ต่ำกว่า 60 คน แต่เพื่อป้องกันการขาดหายของข้อมูลและต้องการเพิ่มอำนาจในการทำนาย ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างนิสิตนักศึกษา จำนวนทั้งหมด 149 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยอายุ ระดับปริญญา ชั้นปี คณะ และมหาวิทยาลัย 2) มาตรวัดที่ใช้ในการวิจัย อันได้แก่ ประกอบด้วย มาตรวัดความวิตกกังวลทางสังคม มาตรวัดความกลัวการถูกประเมินทางลบแบบย่อ และมาตรวัดการยอมรับและการกระทำในบริบทของความวิตกกังวลทางสังคม

มาตรวัดความวิตกกังวลทางสังคม (The Interaction Anxiousness Scale: IAS) ของ Leary (1983) ใช้วัดความวิตกกังวลทางสังคม โดยผู้ตอบรายงานตนเอง มาตรวัดชุดนี้มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ มีข้อคำถามทางบวก 11 ข้อ และข้อคำถามทางลบ 4 ข้อ ยกตัวอย่างข้อคำถามทางบวกและทางลบตามลำดับ “ฉันประหม่าเมื่อฉันต้องคุยกับครูหรือเจ้านาย” และ “ฉันรู้สึกผ่อนคลายเมื่อมีผู้คนล้อมรอบ แม้พวกเขาค่อนข้างจะแตกต่างจากฉัน” จากนั้นจึงรวมคะแนนทั้งหมด โดยความเป็นไปได้ของคะแนนต่ำสุด คือ 15 คะแนน และคะแนนสูงสุดคือ 75 คะแนน ซึ่งยิ่งกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนต่ำ ก็ยิ่งมีการรับรู้ความวิตกกังวลทางสังคมต่ำ ในขณะที่ยิ่งกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสูง ก็ยิ่งมีการรับรู้ความวิตกกังวลทางสังคมสูง จากงานวิจัยที่ผ่านมา มีคุณภาพเครื่องมือและตรวจสอบคุณสมบัติเชิงจิตมิติดี ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มาตรวัดผ่านเกณฑ์ความเที่ยงโดยพิจารณาค่า CITC อยู่ระหว่าง 0.395 ถึง 0.752 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคมีค่าเท่ากับ 0.885 ส่วนค่าความตรงนั้น พิจารณาจากอำนาจจำแนกกลุ่มสูงกลุ่มต่ำผ่านทุกข้อคำถาม

มาตรวัดความกลัวการถูกประเมินทางลบฉบับย่อ (*Brief Fear of Negative Evaluation Scale: BFNE*) ของ Leary (1983) ใช้วัดความกลัวการถูกประเมินทางลบ โดยผู้ตอบรายงานตนเอง มาตรวัดชุดนี้มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 12 ข้อ มีข้อคำถามทางบวก 8 ข้อ และข้อคำถามทางลบ 4 ข้อ ยกตัวอย่างข้อคำถามทางบวกและทางลบตามลำดับ “ฉันมักจะหวังว่าคนอื่นจะเห็นข้อบกพร่องของฉัน” และ “ฉันไม่กังวลแม้ฉันรู้ว่าผู้อื่นกำลังไม่ชอบฉัน” จากนั้นจึงรวมคะแนนทั้งหมด โดยความเป็นไปได้ของคะแนนต่ำสุด คือ 12 คะแนน และคะแนนสูงสุดคือ 60 คะแนน ซึ่งยิ่งกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนต่ำ ก็ยิ่งมีการรับรู้ความกลัวการถูกประเมินทางลบต่ำ ในขณะที่ยิ่งกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสูง ก็ยิ่งมีการรับรู้ความกลัวการถูกประเมินทางลบสูง จากงานวิจัยที่ผ่านมา มีคุณภาพเครื่องมือและตรวจสอบคุณสมบัติเชิงจิตมิติดี ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มาตรวัดผ่านเกณฑ์ความเที่ยงโดยพิจารณาค่า CITC อยู่ระหว่าง 0.433 ถึง 0.835 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.928 ส่วนค่าความตรงนั้น พิจารณาจากอำนาจจำแนกกลุ่มสูงกลุ่มต่ำผ่านทุกข้อคำถาม

มาตรวัดการยอมรับและการกระทำในบริบทของความวิตกกังวลทางสังคม (*Social Anxiety – Acceptance and Action Questionnaire: SA-AAQ*) ของ MacKenzie และ Kocovski (2010) ใช้วัดการยอมรับอาการจากความวิตกกังวลทางสังคมหรือความยึดหยุ่นทางจิตใจ โดยผู้ตอบรายงานตนเอง มาตรวัดนี้มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 7 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 19 ข้อ มีข้อคำถามทางบวก 6 ข้อ และข้อคำถามทางลบ 13 ข้อ ยกตัวอย่างข้อคำถามทางบวกและทางลบตามลำดับ “แม้ฉันมีความวิตกกังวลทางสังคม ฉันก็สามารถอยู่ในสถานการณ์เช่นนั้นได้” และ “ความวิตกกังวลทางสังคมเป็นอุปสรรคที่ทำให้ฉันดำเนินชีวิตอย่างที่ต้องการไม่ได้” จากนั้นจึงรวมคะแนนทั้งหมด โดยความเป็นไปได้ของคะแนนต่ำสุด คือ 19 คะแนน และคะแนนสูงสุดคือ 133 คะแนน ซึ่งยิ่งกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนรวมสูง ยิ่งแสดงถึงการยอมรับที่มีต่ออาการจากความวิตกกังวลทางสังคม ในขณะที่ยิ่งกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนรวมต่ำ ยิ่งแสดงถึงการไม่ยอมรับอาการจากความวิตกกังวลทางสังคม จากงานวิจัยที่ผ่านมา มีคุณภาพเครื่องมือและตรวจสอบคุณสมบัติเชิงจิตมิติดี ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มาตรวัดผ่านเกณฑ์ความเที่ยงโดยพิจารณาค่า CITC อยู่ระหว่าง 0.230 ถึง 0.853 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.904 ส่วนค่าความตรงนั้น พิจารณาจากอำนาจจำแนกกลุ่มสูงกลุ่มต่ำผ่านทุกข้อคำถาม

สำหรับขั้นตอนการพัฒนามาตรวัด ผู้วิจัยแปลจากต้นฉบับที่เป็นภาษาอังกฤษ และพัฒนาข้อคำถามโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทสังคมไทยและความเหมาะสมของภาษาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ IOC พบว่าทุกข้อคำถามมีค่ามากกว่า 0.6 จากนั้นผู้วิจัยทำการศึกษานำร่องกับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 97 คน (เพศชาย 15 คน และเพศหญิง 82 คน) พบว่าทั้ง 3 มาตรผ่านเกณฑ์ความเที่ยงและความตรง ซึ่งปรากฏรายละเอียดคุณภาพเครื่องมือในแต่ละมาตรวัดข้างต้น

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปรและความสัมพันธ์ และผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้เข้าร่วมวิจัยในงานวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 149 คน แบ่งออกเป็นเพศชายจำนวน 15 คน (ร้อยละ 10.10) และเพศหญิงจำนวน 134 คน (ร้อยละ 89.90) โดยภาพรวมมีอายุอยู่ในช่วง 18 ถึง 24 ปี อายุเฉลี่ย 20.02 ปี ($SD=1.44$) ชั้นปีที่ 1 มีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.20 และเมื่อจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา พบว่า กลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.40 ตามตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุและชั้นปี (n=149)

ลักษณะ	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
อายุ		
18	28	18.79
19	29	19.46
20	36	24.16
21	30	20.13
22	21	14.10
23	4	2.69
24	1	0.67
รวม	149	100.00
M = 20.02, SD = 1.44		
ชั้นปี		
1	54	36.24
2	26	17.45
3	31	20.81
4	38	25.50
รวม	149	100.00

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา (n=149)

ลักษณะ	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี		
วิทยาศาสตร์	19	12.75
วิศวกรรมศาสตร์	4	2.68
สถาปัตยกรรมศาสตร์	6	4.03
กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ		
จิตวิทยา	43	28.86
สหเวชศาสตร์	6	4.03
เภสัชศาสตร์	6	4.03
สัตวแพทยศาสตร์	2	1.34
กลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์		
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	22	14.76
ครุศาสตร์	17	11.41
อักษรศาสตร์	12	8.05
นิเทศศาสตร์	5	3.36
รัฐศาสตร์	5	3.36
เศรษฐศาสตร์	2	1.34
รวม	149	100.00

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปรและความสัมพันธ์

มาตรวัดที่ใช้ในการวัดผลคะแนนในงานวิจัยนี้มีทั้งสิ้น 3 มาตร ได้แก่ 1) มาตรวัดความวิตกกังวลทางสังคม (IAS) วัดผลคะแนนความวิตกกังวลทางสังคม 2) มาตรวัดความกลัวการถูกประเมินทางลบ (BFNE) วัดผลคะแนนความกลัวการถูกประเมินทางลบ และ 3) มาตรวัดการยอมรับและการกระทำในบริบทของความวิตกกังวลทางสังคม (SA-AAQ) วัดผลคะแนนความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยผู้วิจัยนำเสนอ

ข้อมูลเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max) ค่าความเบ้ (SK) และค่าความโด่ง (KU) สำหรับการกระจายตัวของข้อมูลแบบโค้งปกติจะพิจารณาจากค่าความเบ้และค่าความโด่ง ต้องอยู่ระหว่างช่วง +3 และ -3 (Boos & Hughes-Olivers, 2000) จากผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปรในตาราง 3 พบว่าสอดคล้องตามเกณฑ์

ตาราง 3 ข้อมูลสถิติพื้นฐานของตัวแปร

ตัวแปร	Mean	SD	MIN	MAX	SK	KU
ความวิตกกังวลทางสังคม	52.530	10.158	18	75	-.651	.541
ความกลัวการถูกประเมินทางลบ	41.879	9.611	14	59	-.555	-.345
ความยืดหยุ่นทางจิตใจ	90.329	18.580	40	133	.005	-.539

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ระหว่างตัวแปรความวิตกกังวลทางสังคม ความกลัวการถูกประเมินทางลบ และความยืดหยุ่นทางจิตใจ พบว่า ความยืดหยุ่นทางจิตใจมีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคมและความกลัวการถูกประเมินทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่า หากความยืดหยุ่นทางจิตใจสูงขึ้น ความวิตกกังวลทางสังคมและความกลัวการถูกประเมินทางลบจะต่ำลง เป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบแปรผกผัน ในขณะที่พบว่า ความกลัวการถูกประเมินทางลบความสัมพันธ์ทางบวกกับความวิตกกังวลทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หากความกลัวการถูกประเมินทางลบสูงขึ้น ความวิตกกังวลทางสังคมก็จะสูงขึ้น เป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบแปรผันตรง ตามตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

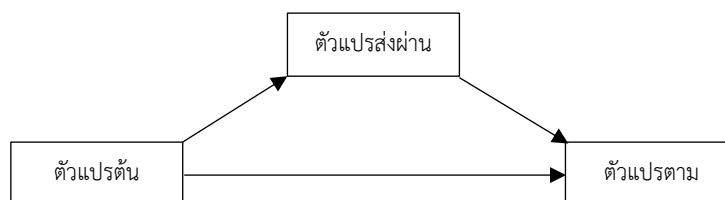
ตัวแปร	ความวิตกกังวลทางสังคม	ความกลัวการถูกประเมินทางลบ	ความยืดหยุ่นทางจิตใจ
ความวิตกกังวลทางสังคม	1.00		
ความกลัวการถูกประเมินทางลบ	.627**	1.00	
ความยืดหยุ่นทางจิตใจ	-.574**	-.590**	1.00

**p < 0.01

ส่วนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานการวิจัยว่า ความกลัวการถูกประเมินทางลบมีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลทางสังคม โดยมีความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นตัวแปรส่งผ่าน ผู้วิจัยทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ผลปฏิสัมพันธ์ด้วยคำสั่ง PROCESS (Hayes, 2013) ในโปรแกรม SPSS ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์รูปแบบของความสัมพัทธ์ระหว่างตัวแปรแบบที่มีอิทธิพลจากตัวแปรส่งผ่าน ผู้วิจัยเลือกรูปแบบความสัมพันธ์ที่ 4 (Model 4) เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปรและตัวแปร

ตาม 1 ตัวแปร โดยวิเคราะห์ทั้งอิทธิพลทางตรง (Direct effect) และอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) ของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม โดยโมเดลของการวิเคราะห์แสดงดังภาพที่ 1 และภาพที่ 2 และแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตาราง 5

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปรและตัวแปรตาม 1 ตัวแปร

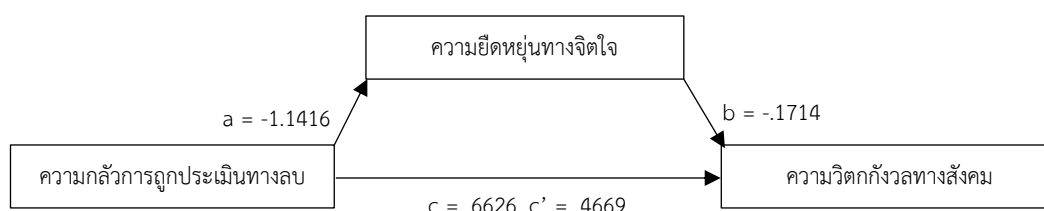
หมายเหตุ ตัวแปรต้น คือ ความกลัวการถูกประเมินทางลบ ตัวแปรตาม คือ ความวิตกกังวลทางสังคม ตัวแปรส่งผ่าน คือ ความยืดหยุ่นทางจิตใจ

ตาราง 5 การวิเคราะห์การถดถอย (n=149)

		ตัวแปร						
		M (SA-AAQ)			Y (IAS)			
ตัวแปร		Coeff.	SE	p		Coeff.	SE	p
X (BFNE)	a	-1.142	.129	< .001	c'	.467	.0799	< .001
M (SA-AAQ)		-	-	-	b	-.171	.0413	< .001
Constant	i ₁	138.137	5.529	< .001	i ₂	48.459	6.343	< .001
		R ² = .349			R ² = .457			
		F(1,147) = 78.690 , p < .001			F(2,146) = 61.443 , p < .001			

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติข้างต้นพบว่า ตัวแปรทั้งหมดสามารถเขียนสมการถดถอยของความวิตกกังวลทางสังคมได้ดังนี้

$$M = 138.137 - 1.142X \text{ และ } Y = 48.459 + 0.467X - 0.171M$$

ภาพที่ 2 โมเดลของการวิเคราะห์ข้อมูลในกระบวนการ PROCESS

จากการวิเคราะห์อิทธิพลรวม (Total effect) ของความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคม พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.6626 ซึ่งสูงกว่า 0.20 มาก (Chin, 1998) ผู้วิจัยจึงทำวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct effect) และอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) พบว่า อิทธิพลทางตรงหรือ c' คือ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคม เมื่อมีความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นตัวแปรส่งผ่าน มีค่าเท่ากับ 0.4669 ซึ่งลดลงจากเดิม (Total effect = 0.6626) เมื่อพิจารณาอิทธิพลส่งผ่านของความยืดหยุ่นทางจิตใจ ความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t(146) = 5.8462, p < .001$) และมีช่วงความเชื่อมั่นอยู่ในช่วง 0.3091 กับ 0.6248 ส่วนอิทธิพลทางอ้อมหรือ $a \times b$ มีค่าเท่ากับ $-1.1416(-0.1714) = 0.1957$ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่านิสิตนักศึกษาที่มีความกลัวการถูกประเมินทางลบสูงจะมีความยืดหยุ่นทางจิตใจต่ำลง ($a = -1.1416$) และนิสิตนักศึกษาที่มีความยืดหยุ่นทางจิตใจสูงจะมีความวิตกกังวลทางสังคมต่ำลง ($b = -0.1714$) โดยความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคมมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาช่วงความเชื่อมั่น Bootstrap ที่มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ .001 พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในช่วง -0.255 กับ -0.090 และสอดคล้องกับค่า Sobel สำหรับทดสอบอิทธิพลทางอ้อมพบว่ามีความสำคัญทางสถิติ ($Z = 3.78, p < .001$) เช่นกัน อีกทั้งผลการคำนวณค่า VAF (Variable Account For) มีค่าเท่ากับ 0.30 ซึ่งหาก VAF มีค่ามากกว่า 0.20 แต่ไม่เกิน 0.80 หมายความว่า ความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นตัวแปรส่งผ่านหากแต่มีอิทธิพลอื่นๆ อีกที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคม ดังนั้น ความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน (Partial mediation) (Hair et al., 2013) ในความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของความยืดหยุ่นทางจิตใจในความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคมในนิสิตนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวนทั้งหมด 149 คน ซึ่งแบ่งเป็นเพศชาย 15 คน และเพศหญิง 134 คน โดยกลุ่มตัวอย่างตอบมาตรวัดความวิตกกังวลทางสังคม มาตรวัดความกลัวการถูกประเมินทางลบน้อย และมาตรวัดการยอมรับและการกระทำในบริบทของความวิตกกังวลทางสังคม เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ความกลัวการถูกประเมินทางลบมีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลทางสังคม โดยมีความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นตัวแปรส่งผ่าน จากผลการทดสอบพบว่า สนับสนุนสมมติฐานการวิจัย ความกลัวการถูกประเมินทางลบส่งผลต่อความวิตกกังวลทางสังคมในนิสิตนักศึกษา โดยมีความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน

อภิปรายผล

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอการอภิปรายผลออกเป็น 2 หัวข้อ คือ ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา และการทดสอบตัวแปรส่งผ่าน

1. ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคม

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงถึงความสัมพันธ์ทางบวกที่มีนัยสำคัญทางสถิติขนาดปานกลาง (Cohen, 1988) ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคม ($r = .627, p < .01$) แปลความได้ว่า ยิ่งคะแนนความกลัวการถูกประเมินทางลบของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้น คะแนนความวิตกกังวลทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างจะเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rapee และ Heimberg (1997) ที่อธิบายว่า ความวิตกกังวลทางสังคมเกิดขึ้นจากความกลัวว่าตนเองจะแสดงความน่าอับอายและถูกวิพากษ์วิจารณ์ในสถานการณ์ทางสังคม มีความคิดคาดการณ์ว่าตนเองจะแสดงความน่าอับอายและถูกวิพากษ์วิจารณ์ เพราะไม่สอดคล้องกับมาตรฐานที่ผู้อื่นคาดหวังต่อพฤติกรรมของตนเอง หลีกเลี่ยงการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น และมีปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน อาทิ การเรียน การทำงาน ความสัมพันธ์ เป็นต้น เมื่อไม่ได้รับการดูแลรักษาอย่างมีประสิทธิภาพ ความกลัวการถูกประเมินทางลบจะมีโอกาสนำไปสู่การเกิดโรควิตกกังวลทางสังคม (Schneier & Welkowitz, 1996)

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความยึดหยุ่นทางจิตใจ

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงถึงความสัมพันธ์ทางลบที่มีนัยสำคัญทางสถิติขนาดปานกลาง (Cohen, 1988) ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความยึดหยุ่นทางจิตใจ ($r = -.590, p < .01$) แปลความได้ว่า ยิ่งคะแนนความกลัวการถูกประเมินทางลบของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้น คะแนนความยึดหยุ่นทางจิตใจของกลุ่มตัวอย่างจะลดลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Leary (1983) และ Watson และ Friend (1969) ที่อธิบายว่า หากผู้ที่กำลังประสบกับความวิตกกังวลทางสังคม จะมีความคิดหมกมุ่นอย่างไม่สมเหตุสมผลหรือมากเกินไปว่า ตนเองกำลังถูกประเมินทางลบจากผู้อื่นในการแสดงออกทางสถานการณ์สังคม ไม่เปิดรับประสบการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา และพยายามหาทางหลีกเลี่ยงประสบการณ์นั้น ส่งผลกระทบทางลบต่อความยึดหยุ่นทางจิตใจ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวการยอมรับและพันธสัญญา (Hayes, Strosahl, & Wilson, 1999) ทำให้ผู้ที่กำลังประสบกับความวิตกกังวลทางสังคมพยายามหลีกเลี่ยงหรือควบคุมประสบการณ์ภายใน ติดกรอบความคิดความรู้สึกจากภาพความทรงจำในอดีตและประเมินตนเองทางลบในสถานการณ์ปัจจุบัน ลดการมีพฤติกรรมหรือการกระทำที่สอดคล้องกับสิ่งที่ตนเองให้คุณค่า (Wenzlaff & Wegner, 2000)

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความยึดหยุ่นทางจิตใจกับความวิตกกังวลทางสังคม

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงถึงความสัมพันธ์ทางลบที่มีนัยสำคัญทางสถิติขนาดปานกลาง (Cohen, 1988) ระหว่างความยึดหยุ่นทางจิตใจกับความวิตกกังวลทางสังคม ($r = -.574, p < .01$) แปลความได้ว่า ยิ่งคะแนนความยึดหยุ่นทางจิตใจของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้น คะแนนความวิตกกังวลทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างจะลดลง ซึ่งสอดคล้องกับผลของการวิจัยในต่างประเทศที่ผ่านมาว่า การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวการยอมรับและพันธสัญญาที่มีความยึดหยุ่นทางจิตใจเป็นองค์ประกอบหลัก ช่วยลดความวิตกกังวลทางสังคมทั้งแบบรายบุคคล (Herbert & Cardaciotto, 2005; Dalrymple & Herbert, 2007; Craske et al., 2014; Dalrymple et al., 2014; Niles et al., 2014) และแบบกลุ่ม (Block & Wulfert, 2000;

Ossman et al., 2006; Kocovski, Fleming, & Rector, 2009; England et al., 2012; Kocovski et al., 2013; Yadegari, Hashemiyan, & Abolmaali, 2014; Kocovski et al., 2015) รวมทั้งผลของการวิจัยในประเทศไทย (กุลปรียา ศิริพานิช, 2559) ที่ระบุความสัมพันธ์ทางลบระหว่างความยืดหยุ่นทางจิตใจกับความวิตกกังวลทางสังคม

2. การทดสอบตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงถึงการเป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วนของความยืดหยุ่นทางจิตใจ ในความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคม พบความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคม เมื่อมีความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่ทดสอบบทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของความยืดหยุ่นทางจิตใจ ในความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคมโดยตรง จึงขออ้างอิงจากผลการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งยืนยันตัวแปรความยืดหยุ่นทางจิตใจว่า ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลเมื่อเผชิญกับความวิตกกังวลทางสังคม (Kocovski et al., 2013) และช่วยลดความวิตกกังวลทางสังคมโดยอาศัยการเพิ่มความยืดหยุ่นทางจิตใจ (Yadegari, Hashemiyan, & Abolmaali, 2014) เพื่อให้ผู้ที่กำลังประสบกับความวิตกกังวลทางสังคมมีความสามารถรับมือกับความเครียดความรู้สึกตนเองอย่างยืดหยุ่น เกิดการเรียนรู้ว่าประสบการณ์ในอดีตไม่อาจจะเป็นตัวกำหนดหรือประเมินตัดสินได้ว่าสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคตจะเกิดสถานการณ์เดิมซ้ำขึ้น พิจารณาว่าความคิดเป็นเพียงแค่ว่าความคิด ไม่ใช่ตัวตนทั้งหมดของตนเอง จนสามารถอยู่กับความวิตกกังวลทางสังคมอย่างไม่ปฏิเสธได้ รวมทั้งดำรงชีวิตอย่างมีความหมายโดยคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสิ่งที่ตนเองให้คุณค่า อาทิ การศึกษา การทำงาน ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ลดระยะเวลาในการหาข้อมูลจุดบกพร่องของตนเองเปลี่ยนมาเป็นการให้ความสำคัญและการดำรงชีวิตอย่างมีความหมาย (Halliburton & Cooper, 2015; Hayes & Ciarrochi, 2015) จึงกล่าวได้ว่า ความยืดหยุ่นทางจิตใจ ส่งผลกระทบททั้งทางตรงและทางอ้อม ในความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคม แต่ไม่อาจอธิบายความสัมพันธ์นี้ได้ทั้งหมดเพราะความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมาจากเพียงสถาบันเดียว คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งส่งผลต่อการเป็นตัวแทนของประชากรและการขยายผลการวิจัย จึงควรพิจารณาข้อจำกัดนี้ก่อนนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการขยายผล

2. แม้ว่าผลการทดสอบจะสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยว่า ความกลัวการถูกประเมินทางลบส่งผลต่อความวิตกกังวลทางสังคมในนิสิตนักศึกษา โดยมีความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน แต่ยังมีอิทธิพลอื่นๆ มีผลต่อความสัมพันธ์นี้ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคม จึงควรคำนึงถึงอิทธิพลเหล่านี้ประกอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ในการวิจัยต่อไปควรขยายขอบเขตการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และเพิ่มสัดส่วนเพศชาย เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลายและเป็นตัวแทนเหมาะสมยิ่งขึ้นของประชากรที่ศึกษา ซึ่งเอื้อต่อการขยายผลการวิจัย

2. ในการวิจัยต่อไปควรขยายการวิเคราะห์อิทธิพลการส่งผ่านพหุ (multiple mediation) เพื่อศึกษาบทบาทตัวแปรส่งผ่านอื่นที่อาจมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความกลัวการถูกประเมินทางลบกับความวิตกกังวลทางสังคม ซึ่งเอื้อต่อการครอบคลุมการวิจัย

3. สำหรับการประยุกต์ใช้ นักจิตวิทยาการปรึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการป้องกันและดูแลรักษาทางด้านจิตใจ เพื่อนำไปสู่การลดความเสี่ยงต่อความวิตกกังวลทางสังคมในกลุ่มนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีต่อไป โดยมุ่งเน้นพัฒนาความยืดหยุ่นทางจิตใจ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2559). รายงานทางระบาดวิทยาสุขภาพจิตเรื่อง ความชุกของโรคจิตเวชและปัญหาสุขภาพจิต: การสำรวจระบาดวิทยาสุขภาพจิตของคนไทยระดับชาติ ปี พ.ศ. 2556. นนทบุรี: สำนักบริหารระบบบริการสุขภาพจิต.
- กุลปริยา ศิริพานิช. (2559). บทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของความยืดหยุ่นทางจิตใจในความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลในการเข้าสังคมกับสุขภาวะทางจิตในนิสิตนักศึกษา (Doctoral dissertation, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย).
- จุฑารัตน์ สติปัญญา, & วิทยา เหมพันธ์. (2556). ความเครียดของนักศึกษามหาวิทยาลัย (Stress among Students in University). วารสารศิลปศาสตรมหาวิทยาลัยแม่โจ้ (Journal of Liberal Arts, Maejo University), 1(1), 42-58.
- Beidel, D.C., & Turner, S.M. (1998). Shy Children, Phobic Adults: Nature and Treatment of Social Phobia. Washington DC: American Psychological Association.
- Biglan, A., Hayes, S. C., & Pistorello, J. (2008). Acceptance and commitment: Implications for prevention science. Prevention science, 9(3), 139-152.
- Block, J. A., & Wulfert, E. (2000). Acceptance or change: Treating socially anxious college students with ACT or CBGT. A Context for Science with a Commitment to Behavior Change, 1(2).
- Boos, D. D., & Hughes-Oliver, J. M. (2000). How large does n have to be for Z and t intervals?. The American Statistician, 54(2), 121-128.
- Buss, A. H. (1980). Self-consciousness and social anxiety. Freeman.
- Cohen, J. (1988). Statistical power analysis for the behaviors science. 2nd. New Jersey: Laurence Erlbaum Associates, Publishers, Hillsdale.

- Craske, M. G., Niles, A. N., Burklund, L. J., Wolitzky-Taylor, K. B., Vilardaga, J., Arch, J. J., ... & Lieberman, M. D. (2014). Randomized controlled trial of cognitive behavioral therapy and acceptance and commitment therapy for social phobia: Outcomes and moderators. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 82(6), 1034-1048.
- Dalrymple, K. L., & Herbert, J. D. (2007). Acceptance and commitment therapy for generalized social anxiety disorder a pilot study. *Behavior modification*, 31(5), 543-568.
- Dalrymple, K. L., Morgan, T. A., Lipschitz, J. M., Martinez, J. H., Tepe, E., & Zimmerman, M. (2014). An Integrated, Acceptance-Based Behavioral Approach for Depression With Social Anxiety: Preliminary Results. *Behavior modification*.
- England, E. L., Herbert, J. D., Forman, E. M., Rabin, S. J., Juarascio, A., & Goldstein, S. P. (2012). Acceptance-based exposure therapy for public speaking anxiety. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 1(1), 66-72.
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and society*. New York: Norton.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. NY: W. W. Norton and Company.
- Hair Jr, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2013). *Multivariate data analysis*. New international edition. 7. Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Halliburton, A. E., & Cooper, L. D. (2015). Applications and adaptations of Acceptance and Commitment Therapy (ACT) for adolescents. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 4(1), 1-11.
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. New York, NY: Guildford Press.
- Hayes, L. L., & Ciarrochi, J. V. (2015). *The thriving adolescent: Using Acceptance and Commitment Therapy and Positive Psychology to help teens manage emotions, achieve goals, and build connection*. New Harbinger Publications.
- Hayes, S. C., Luoma, J. B., Bond, F. W., Masuda, A., & Lillis, J. (2006). Acceptance and commitment therapy: Model, processes and outcomes. *Behaviour Research and Therapy*, 44(1), 1-25.
- Hayes, S. C., Strosahl, K. D., & Wilson, K. G. (1999). *Acceptance and commitment therapy: An experiential approach to behavior change*. NY: Guilford Press.
- Herbert, J. D., & Cardaciotto, L. A. (2005). An acceptance and mindfulness-based perspective on social anxiety disorder. In *Acceptance and mindfulness-based approaches to anxiety* (pp. 189-212). Springer US.
- Hopkins, W. G. (2002). *A scale of magnitudes for effect statistics. A new view of statistics* Sports Science. Org. Sports Science.

- Kocovski, N. L., Fleming, J. E., Hawley, L. L., Huta, V., & Antony, M. M. (2013). Mindfulness and acceptance-based group therapy versus traditional cognitive behavioral group therapy for social anxiety disorder: A randomized controlled trial. *Behaviour research and therapy*, 51(12), 889-898.
- Kocovski, N. L., Fleming, J. E., Hawley, L. L., Ho, M. H. R., & Antony, M. M. (2015). Mindfulness and acceptance-based group therapy and traditional cognitive behavioral group therapy for social anxiety disorder: Mechanisms of change. *Behaviour Research and Therapy*, 70, 11-22.
- Kocovski, N. L., Fleming, J. E., & Rector, N. A. (2009). Mindfulness and acceptance-based group therapy for social anxiety disorder: An open trial. *Cognitive and Behavioral Practice*, 16(3), 276-289.
- Leary, M. R. (1983). *Understanding social anxiety: Social, personality and clinical perspectives* (Vol. 153). Sage Publications, Inc.
- MacKenzie, M. B., & Kocovski, N. L. (2010). Self-reported acceptance of social anxiety symptoms: Development and validation of the Social Anxiety—Acceptance and Action Questionnaire. *International Journal of Behavioral Consultation and Therapy*, 6(3), 214.
- Niles, A. N., Burklund, L. J., Arch, J. J., Lieberman, M. D., Saxbe, D., & Craske, M. G. (2014). Cognitive mediators of treatment for social anxiety disorder: comparing acceptance and commitment therapy and cognitive-behavioral therapy. *Behavior therapy*, 45(5), 664-677.
- Ossman, W. A., Wilson, K. G., Storaasli, R. D., & McNeill, J. W. (2006). A preliminary investigation of the use of acceptance and commitment therapy in group treatment for social phobia. *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*, 6(3), 397-416.
- Rapee, R. M., & Heimberg, R. G. (1997). A Cognitive-Behavioral Model of Anxiety in Social Phobia. *Behavior Research and Therapy*, (35), 741-756.
- Schneier, F. R., & Welkowitz, L. A. (1996). *The hidden face of shyness: Understanding & overcoming social anxiety*. Avon Books.
- Watson, D., & Friend, R. (1969). Measurement of social-evaluative anxiety. *Journal of consulting and clinical psychology*, 33(4), 448.
- Wenzlaff, R. M., & Wegner, D. M. (2000). Thought suppression. *Annual review of psychology*, 51(1), 59-91.
- Yadegari, L., Hashemiyani, K., & Abolmaali, K. (2014). Effect of acceptance and commitment therapy on young people with social anxiety. *International Journal of Scientific Research in Knowledge*, 2(8), 395.

การพัฒนามาตรวัดความวิตกกังวล (SCARED) ฉบับภาษาไทย (สำหรับวัยรุ่น): การศึกษาเบื้องต้น
 The Development of the Thai Version of the Screen for Child Anxiety Related
 Disorders (SCARED) (Child Version) for Community-based Early Adolescents :
 An Initial Study

บุญจิรา ชลธารนที¹ และ กุลยา พิสิษฐ์สังฆการ²

Boonjira Chonthannathi¹ and Kullaya Pisitsungkarn²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของมาตรวัดความวิตกกังวล ฉบับภาษาไทย เพื่อใช้วัดระดับความวิตกกังวลในวัยรุ่นตอนต้น มาตรวัดนี้ดัดแปลงมาจากมาตรวัด The Screen for Child Anxiety Related Disorders Child Versions (SCARED) ของ Birmaher (1997) ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 41 ข้อ ข้อคำถามถูกแปลเป็นภาษาไทยและได้รับการประเมินความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งพบว่ามีค่าคะแนนความตรงของเนื้อหาเกิน .6 ในทุกข้อคำถาม มาตรวัดฉบับพัฒนาได้นำไปทดลองใช้เพื่อวัดระดับความวิตกกังวลในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นวัยรุ่นไทยที่มีอายุระหว่าง 12-15 ปี จำนวน 101 คน ซึ่งอยู่ในชุมชน (community based) จากข้อมูลพบว่ามาตรวัดฉบับนี้มีคุณภาพเป็นที่น่าพอใจ โดยมีค่าความสอดคล้องภายในระดับดีมากจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับเท่ากับ .90 มีค่าอำนาจจำแนกของมาตรวัดโดยที่ค่า (t) ระหว่างกลุ่มสูง (67%) และกลุ่มต่ำ (33%) มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทุกข้อคำถาม และจากการทดสอบซ้ำในช่วง 4 สัปดาห์พบว่ามีความสัมพันธ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .364 ($p < .05$) สำหรับความตรงตามสภาพพบว่าคะแนนความวิตกกังวลมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนการขาดความสามารถในการตระหนักรู้อารมณ์ตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ดังนั้นจากข้อมูลทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงความเที่ยงและความตรงในเบื้องต้นของมาตรวัดความวิตกกังวลสำหรับวัยรุ่นตอนต้นฉบับภาษาไทยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการใช้วัดระดับความวิตกกังวลในวัยรุ่นตอนต้นต่อไป

Abstract

The purpose of this research study was to develop and conduct a preliminary validation of a self-report measure for assessing anxiety in community-based Thai early adolescents' anxiety. This measure was developed from The Screen for Child Anxiety Related Disorders Child Versions (SCARED) (Birmaher, 1997), where its 41 items were first translated into Thai and reviewed by three psychologists to obtain a satisfactory Index

¹ นิสิตสาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Email address: chonthannathi@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาจิตวิทยา แผนกจิตวิทยาการปรึกษา สาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail : Kullaya.D@chula.ac.th

of Item Objective Congruence. Then, the translated measure was piloted in 101 Thai adolescents whose age ranged between 12-15 years. Participants responded to the Thai-version SCARED and the Lack of Emotion Awareness Subscale of the Emotion Expression Scale for Children (EESC). Data obtained suggested satisfactory psychometric properties of the Thai-version SCARED. Evidences of reliability was shown in its very good internal consistency, as demonstrated in the Cronbach's Alpha of .90 and satisfactory Corrected Item-Total Correlation ($p < .05$). Additionally, a test-re-test reliability over a 4-week period was .364 ($p < .05$). T-tests showed that all of the items could discriminate the high scorers (67%) and low scorers (33%) at the .01 level. Concurrent validity of the Thai-version SCARED was assessed by the examination of the significant and positive association between the SCARED and the Lack of Emotion Awareness Subscale ($p < .05$). Therefore, overall, the results provided an initial support for the reliability and validity of the Thai-version SCARED.

Keywords: Anxiety, Screen for Child Anxiety Disorder (SCARED), Adolescents, Children

Introduction

Anxiety disorders are one of the most common disorders affecting adolescents (Costello Kessler et al., 2009). The Prevalence of anxiety disorders in this sample range between 10% and 31.9% (Essau et al., 2014; Merikangas et al., 2010). In particular, when its onset was early, the anxiety disorders are associated with impaired daily function as well as poor social, academic and health outcomes. Additionally, the disorder could continue into adulthood if left untreated (Olofsdotter et al., 2016). Furthermore, anxiety could be accompanied by other psychiatric disorders that might mask the presence of an underlying anxiety disorder (Berstein et al., 1996; Birmaher et al., 1999), there has been an increased recognition of the debilitating impact childhood anxiety; and, it important to identify individuals who are at risk of developing anxiety disorders in childhood.

One of such highly recognized measures was The Screen for Child Anxiety Related Disorders Child Version (SCARED). The measure was used for screening for childhood anxiety. The self-report 41-item had been developed to measure anxiety symptoms in children and adolescents and was composed of five subscales (i.e., panic, generalized anxiety, separation anxiety, social phobia, and school avoidance) (Birmaher et al., 1997). The SCARED was successfully translated into different languages such as Dutch, Italian, Spanish, German and Chinese (Weitkamp et al., 2010) and have robust

psychometric properties and perform consistently well in community and clinical settings across various countries (Runyon et al., 2018).

For Thailand, research studies on anxiety disorders in children and adolescents remained limited (Sirikan et al., 2016). This lack of relevant literature appeared inconsistent with the recent reports in the Epidemiology of the Prevalence of Psychiatric Disorder Survey of 3,100 students aged 13-17 years where anxiety disorder was among one of the three most commonly reported mental disorders in Thailand (Suparat et al., 2016). Despite its significance, research findings on this regard remained lacking. One of the reasons for this might be attributable to the lack of relevant measures on the topic.

Therefore, the purpose of the current study was to develop the Thai-version of The Screen for Child Anxiety Related Disorders Child Version (SCARED) for assessing anxiety in community-based Thai early adolescents. The obtained measure should help pave the way for further investigations on the topic of anxiety in Thai adolescents.

Methods

Participants

Participants were 101 children (43 males, 58 females) whose age ranged from 12-15 years (M age = 13.34 year; SD =.863 years). The participants were studying in the seventh ($n=39$), eighth ($n=40$) and ninth ($n=22$) grades in a public secondary school in a large province in Thailand. Participants voluntarily participated in the study and completed the Thai-version SCARED and the Lack of Emotion Awareness Subscales of the Emotion Expression Scale for Children (EESC) during their regular classroom hours. In addition, a subgroup of these participants ($n=35$) completed the Thai-version SCARED again 4 weeks after the first completion to provide data for the measure test-re-test reliability. None of the participants were diagnosed with psychological disorders and were receiving counseling /psychotherapy at the time of the data collection.

Measures

The 41-item version of the Screen for Child Anxiety Related Disorders Child Version (SCARED) (Birmaher et al., 1997), child self-report measure of anxiety symptoms in children and adolescents, was the main focus of the current study. The measure was developed as a screening tool for childhood anxiety disorders. The questionnaire yielded an overall score as well as scores from five subscales (i.e., panic, generalized anxiety, separation anxiety, social phobia, and school avoidance). Responders indicated the frequency with which the items described their anxiety experiences, referring to a 3-point Likert scale ranging from 0 (not true or hardly ever true) to 2 (very true or often true). Higher scores indicate higher levels of anxiety experienced (Birmaher et al., 1997). Past

reported suggest robust psychometric properties of the SCARED in both community and clinical samples in various countries (Runyon et al., 2018). Psychometric properties of the original SCARED was highly satisfactory, with reliability analysis revealing a high degree of internal consistency (i.e., Cronbach's alpha .90), Corrected Item-Total Correlation being in the range of 0.34 to 0.67 (Birmaher et al., 1999).

The 8-item Lack of Emotion Awareness Subscale of the Emotion Expression Scale for children (EESC) (Penza-Clyve & Zeman, 2002) was used to examine the concurrent validity of the Thai-version SCARED .With past literature review suggesting that emotion awareness is a fundamental skill in emotion and affective social competence, compromised emotion awareness had been shown to have strong correlation with internalizing symptoms, including anxiety (Halberstadt et al., 2001; Penza-Clyve & Zeman, 2002; Saarni, 1999). So, in the current study, it was hypothesized that the Lack of Emotion Awareness Subscale would be significantly and positively associated with the Thai-version SCARED. Participants responded to the Lack of Emotion Awareness Subscale using a 5-point Likert scale, with the scores ranging from 1 (not at all true) to 5 (extremely true) to indicate how well each item describes their emotional awareness. Higher scores indicate poorer emotion awareness (e.g., *"I have feeling that I can't figure out"*, *"I often do not know why I am angry"*). High internal consistencies were found (i.e.,Cronbach's alpha of .83). A 2-week test-retest correlation analysis indicated a moderate test-retest reliability ($r = .59$) (Penza-Clyve & Zeman, 2002).

Procedure

Data collection proceeded after the study proposal was approved at the departmental-level academic committee. Then, relevant scales were translated into Thai and adapted to fit with the Thai cultural context. All of the items were reviewed and approved by a panel of three expert psychologists for the semantic equivalence to the original items. The Lack of Emotion Awareness Subscale of the Emotion Expression Scale for children (EESC), which has been translated into Thai and received a similar expert review.

Data collection was conducted in two phases. In the first phase, one hundred and one participants completed the two measures during their regular classroom hours. Participants were ascertained of the confidentiality and voluntary nature of their responses and spent approximately 15-30 minutes in completing the two measures. In the second phase where data collection was conducted for a test-re-test reliability analysis, the Thai- version SCARED was administered to the thirty-five participants who originally participated in the first phase four weeks afterward. The participants responded to the measure for approximately 15-25 minutes.

Data Analysis

The psychometric properties of the Thai-version SCARED were analyzed. These included the validity analyses (i.e., discriminant analysis and concurrent validity) and reliability analyses (i.e., Cronbach's alpha, CITC, and test-retest reliability analyses).

Result

Descriptive Statistics of the Scale Characteristics

Prior to examining the psychometric properties of the proposed Thai-version of the SCARED, initial descriptive statistics were conducted. As shown in Table 1, the mean scores for the total SCARED score, together with the scores on the five subscales, were below the cut-off points indicated in the original 41-item version of the SCARED as identifying clinically significant symptoms. Based on the findings, hence, the participants were yet to experience overall anxiety, as well as the anxiety in the five specific domains of panic (PN), generalized anxiety (GD), separation anxiety (SP), social phobia (SC), and school avoidance (SH), in the clinical level.

Table 1 Mean total anxiety score and subscale scores ($n=101$)

Subscale	Mean	SD	a cut-off to identify clinically significant symptom (original SCARED)*
Total (41 items)	27.98	11.99	> 30
PN (13 items)	9.27	4.21	>7
GD (9 items)	5.73	3.15	>9
SP (8 items)	6.62	2.70	>5
SC (7 items)	3.83	2.11	>8
SH (4 items)	2.36	1.50	>3

** The cross-cultural identification of the SCARED cut-off scores remain limited. The original score as used here should be viewed as tentative.*

Inferential Analyses of the Scale Psychometric Properties

Reliability Analyses

Internal Consistency

Evidences for the scale internal consistency was obtained from the analyses of the Corrected Item-Total Correlations of the 41-item SCARED. The correlations obtained

ranged from .21 to .53 and were statistically significant ($p < .05$). Additionally, the Cronbach's alpha estimate of the overall items was found to be .90, suggesting very high internal consistency (Hair et al., 2010).

Test-Retest Reliability

A test-retest reliability was conducted to thirty-five participants who responded to the Thai-version SCARED twice within the 4-week period. The SCARED scores at the two periods were positively and significantly correlated ($r = .364$, $p < .05$).

Validity Analyses

High- and low-scorer Discriminant Validity

To conduct a high- and low-scorer discriminant validity analysis, between-group t -tests were conducted for scores of the participants classified as high scorers (67%) and low scorers (33%). Findings suggested that the scores of the two groups were significantly different for all of the items at the .01 level, providing an evidence for the high- and low-scorer discriminant validity.

Concurrent Validity

The participants' scores from the Thai-version SCARED were compared with those from the Lack of Emotion Awareness Subscale. As hypothesized, the scores of the SCARED was significantly and positively associated with those of the lack of emotion awareness, $r = .394$ ($p < .01$), providing an evidence for the concurrent validity.

Discussion

The main purpose of this research study was to examine the psychometric properties (i.e., reliability and validity) of the newly proposed Thai-version SCARED to assess anxiety in Thai early adolescents. Findings provided a preliminary support for the scale psychometric properties. Its reliability (i.e., test-retest reliability and internal consistency as shown in the CITC and Cronbach's Alpha) and validity (i.e., concurrent validity and discriminant validity) were comparable to those reported for the SCARED original version (Birmaher et al., 1997).

With the initial findings demonstrating the psychometric properties of the Thai-version SCARED, the measure was promising in being an assessment tool for measuring anxiety in Thai early adolescents. The measure should help pave the way for research endeavors and therapeutic interventions for anxiety reduction in this population. Doing so at an earlier developmental stage for those inflicted by anxiety should be highly beneficial. As illustrated in the WHO report (Kessler et al., 2009), similar to other

psychological distress, anxiety, if left untended, could escalate and manifest into various mental disorders. The use of the Thai-version SCARED to identify young individuals who were at risk of developing anxiety disorders since an earlier stage in their life would be highly instrumental to the implementation of both preventative and therapeutic measures.

Despite the aforementioned promises, it is important to recognize the preliminary nature of the proposed measure. Future research should be conducted to further verify the psychometric properties of the Thai-version SCARED. Further steps in demonstrating its psychometric properties could be engaged. These included the extension of the data collection to early adolescents in various geographical areas in Thailand. Considerations should be made for the inclusion of the clinical sample into the scale validation (i.e., to further demonstrate the scale discriminant validity) and to identify a valid cut-off scores for the overall and subscale scores of the Thai-version SCARED. The usage of the Area Under the Curve (AUC) of ROC curves (Canals et al., 2012) could be engaged for this propose and address concerns that the identification of the cut-off of SCARED remained under investigated cross-culturally. Furthermore, a more comprehensive criteria to provide concurrent validity analysis of the Thai version SCARED (e.g., the comparisons between the scores from the Thai-version SCARED as reported by early adolescents and the parent reports of the adolescents' anxiety) could be employed. Lastly, a more sophisticated data analysis (e.g., factor analysis) could be utilized to provide further evidences of the scale construct validity.

Appendix

Items and the Corrected Item-Total Correlation (CITC) of the Thai-version Screen for Child Anxiety Related Disorders Child Version (SCARED) as Conducted in Early Adolescents ($n=101$)

	Item	CITC
1.	เมื่อฉันกลัว ฉันจะรู้สึกหายใจไม่ออก	.341
2.	ฉันปวดหัวเวลาที่อยู่โรงเรียน	.256
3.	ฉันไม่ชอบที่ต้องอยู่กับคนที่ไม่คุ้นเคย	.387
4.	ฉันรู้สึกกลัวถ้าต้องไปนอนที่อื่นที่ไม่ใช่ที่บ้านตัวเอง	.235
5.	ฉันกังวลว่าคนอื่นจะชอบฉันหรือไม่	.400
6.	เวลาที่ฉันรู้สึกตกใจกลัว ฉันรู้สึกเหมือนจะเป็นลม	.237
7.	ฉันรู้สึกกระวนกระวายใจ	.545
8.	ฉันไม่กล้าอยู่ห่างพ่อแม่	.223
9.	คนอื่นบอกว่าฉันดูกระวนกระวาย	.317
10.	ฉันรู้สึกประหม่าเมื่อต้องอยู่กับคนที่ฉันไม่ค่อยรู้จัก	.432
11.	ฉันปวดท้องเมื่ออยู่โรงเรียน	.331
12.	เมื่อฉันรู้สึกตกใจกลัว ฉันรู้สึกเหมือนจะสติแตก	.510
13.	ฉันวิตกกังวลต้องนอนคนเดียว	.416
14.	ฉันกังวลใจว่าตัวเองจะตีเท่าเพื่อนๆ รีเปล่า	.540
15.	เมื่อฉันรู้สึกตกใจกลัวขึ้นมา ฉันเหมือนจะเบลอๆ สับสนและมึนงง	.424
16.	ฉันฝันว่าจะมีเรื่องเลวร้ายเกิดขึ้นกับพ่อแม่ของฉัน	.470
17.	ฉันกังวลใจเกี่ยวกับการไปโรงเรียน	.390
18.	เมื่อฉันตกใจกลัว ใจฉันจะเต้นเร็ว	.502
19.	ฉันหวั่นไหวตกใจง่าย	.501
20.	ฉันฝันร้ายว่าจะมีเรื่องเลวร้ายเกิดขึ้นกับฉัน	.500
21.	ฉันกังวลใจถึงเรื่องใดๆ ก็ตามที่อาจส่งผลต่อตัวฉัน	.495
22.	เมื่อฉันตกใจกลัว ฉันมีเหงื่อออกอย่างมาก	.412
23.	ฉันเป็นคนขี้กังวล	.545
24.	ฉันตกใจกลัวโดยไม่มีสาเหตุ	.508
25.	ฉันกลัวที่จะอยู่บ้านคนเดียว	.315
26.	เป็นเรื่องยากที่ฉันจะพูดคุยกับคนที่ฉันไม่รู้จักดี	.337
27.	เมื่อตกใจกลัว ฉันรู้สึกหายใจติดขัดราวกับจะสำลัก	.470
28.	คนอื่นบอกว่าฉันวิตกกังวลมากเกินไป	.228
29.	ฉันไม่ชอบอยู่ห่างจากครอบครัวของฉัน	.381

	Item	CITC
30	ฉันกลัวที่จะมีอาการวิตกกังวลหรือแพนิคเกิดขึ้น	.419
31	ฉันกังวลว่าอาจมีเรื่องไม่ดีเกิดขึ้นกับพ่อแม่ของฉัน	.499
32	ฉันรู้สึกอายเวลาอยู่กับคนที่ฉันไม่รู้จักดี	.327
33	ฉันกังวลว่าจะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต	.470
34	เมื่อฉันกลัว ฉันรู้สึกอยากจะทำอะไร	.316
35	ฉันกังวลว่าจะทำสิ่งต่างๆ ได้ดีรีเปล่า	.533
36	ฉันกลัวที่จะไปโรงเรียน	.443
37	ฉันกังวลถึงสิ่งต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นไปแล้ว	.542
38	เมื่อฉันตกใจกลัว ฉันจะรู้สึกเวียนหัว	.320
39	ฉันรู้สึกกระวนกระวายใจ หากต้องทำอะไรแล้วมีเด็กหรือผู้ใหญ่คนอื่น ๆ จ้องมองอยู่ (เช่น เวลาต้องอ่านออกเสียงให้คนอื่นฟัง เล่นเกมส์ หรือเล่นกีฬาแล้วมีคนดู)	.499
40	ฉันรู้สึกกระวนกระวายใจ เมื่อต้องไปร่วมงานหรือไปในที่ที่มีคนที่ไม่รู้จัก	.421
41	ฉันอาย	.337
		$\alpha = .902$

The critical r for the Corrected Item-Total Correlation ($n = 101$, $\alpha=.05$) = 1.98. T -tests for the scores of the the high (i.e., top 67%) and low (i.e., lowest 33%) scorers were significant for each item at the level of .01.

References

- Arab, A., Keshky, M. E., & Hadwin, J. A. (2015). Psychometric Properties of the Screen for Child Anxiety Related Emotional Disorders (SCARED) in a Non-Clinical Sample of Children and Adolescents in Saudi Arabia. *Child Psychiatry & Human Development*, 47(4), 554-562. doi:10.1007/s10578-015-0589-0
- Barrett, P. M., Duffy, A. L., Dadds, M. R., & Rapee, R. M. (2001). Cognitive-behavioral treatment of anxiety disorders in children: Long-term (6-year) follow-up. *Journal of consulting and clinical psychology*, 69(1), 135.
- Barrett, P. M., Farrell, L. J., Ollendick, T. H., & Dadds, M. (2006). Long-term outcomes of an Australian universal prevention trial of anxiety and depression symptoms in children and youth: an evaluation of the friends program. *Journal of clinical child and adolescent psychology*, 35(3), 403-411.

- Birmaher, B., Khetarpal, S., Brent, D., Cully, M., Balach, L., Kaufman, J., & Neer, S. M. (1997). The screen for child anxiety related emotional disorders (SCARED): Scale construction and psychometric characteristics. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 36(4), 545-553.
- Birmaher, B., Brent, D. A., Chiappetta, L., Bridge, J., Monga, S., & Baugher, M. (1999). Psychometric properties of the Screen for Child Anxiety Related Emotional Disorders (SCARED): a replication study. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 38(10), 1230-1236.
- Canals, J., Hernández-Martínez, C., Cosi, S., & Domènech, E. (2012). Examination of a cutoff score for the Screen for Child Anxiety Related Emotional Disorders (SCARED) in a non-clinical Spanish population. *Journal of Anxiety Disorders*, 26(8), 785-791.
- Di Nardo, P. A., Moras, K., Barlow, D. H., Rapee, R. M., & Brown, T. A. (1993). Reliability of DSM-III-R anxiety disorder categories: using the Anxiety Disorders Interview Schedule—Revised (ADIS-R). *Archives of General Psychiatry*, 50(4), 251-256.
- Essau, C. A., Conradt, J., Sasagawa, S., & Ollendick, T. H. (2012). Prevention of anxiety symptoms in children: Results from a universal school-based trial. *Behavior therapy*, 43(2), 450-464.
- Essau, C. A., Lewinsohn, P. M., Olaya, B., & Seeley, J. R. (2014). Anxiety disorders in adolescents and psychosocial outcomes at age 30. *Journal of affective disorders*, 163, 125-132.
- Hair, Joseph F., William C. Black, Barry J. Babin, Rolph E. Anderson, and Ronald Tatham. "L.(2010). *Multivariate data analysis*." Pearson.
- Hale III, W. W., Raaijmakers, Q. A., van Hoof, A., & Meeus, W. H. (2014). Improving screening cut-off scores for DSM-5 adolescent anxiety disorder symptom dimensions with the screen for child anxiety related emotional disorders. *Psychiatry journal*, 2014.
- Huberty, T. J. (2012). *Anxiety and Depression in Children and Adolescents*. Springer, New York, NY.

- Kessler, R. C., Aguilar-Gaxiola, S., Alonso, J., Chatterji, S., Lee, S., Ormel, J., ... & Wang, P. S. (2009). The global burden of mental disorders: an update from the WHO World Mental Health (WMH) surveys. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 18(1), 23-33.
- Kranzler, A., Young, J. F., Hankin, B. L., Abela, J. R., Elias, M. J., & Selby, E. A. (2016). Emotional awareness: A transdiagnostic predictor of depression and anxiety for children and adolescents. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 45(3), 262-269.
- McLaughlin, K. A., Hatzenbuehler, M. L., Mennin, D. S., & Nolen-Hoeksema, S. (2011). Emotion dysregulation and adolescent psychopathology: A prospective study. *Behavior research and therapy*, 49(9), 544-554.
- Olofsdotter, S., Sonnby, K., Vadlin, S., Furmark, T., & Nilsson, K. W. (2016). Assessing Adolescent Anxiety in General Psychiatric Care. *Assessment*, 23(6), 744-757.
 doi:10.1177/1073191115583858
- Penza-Clyve, S., & Zeman, J. (2002). Initial validation of the emotion expression scale for children (EESC). *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 31(4), 540-547.
- Penza-Clyve, S., & Zeman, J. (2002). Initial validation of the emotion expression scale for children (EESC). *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 31(4), 540-547.
- Rappaport, B. I., Pagliaccio, D., Pine, D. S., Klein, D. N., & Jarcho, J. M. (2017). Discriminant validity, diagnostic utility, and parent-child agreement on the Screen for Child Anxiety Related Emotional Disorders (SCARED) in treatment-and non-treatment-seeking youth. *Journal of anxiety disorders*, 51, 22-31.
- Runyon, K., Chesnut, S. R., & Burley, H. (2018). Screening for childhood anxiety: A meta-analysis of the screen for child anxiety related emotional disorders. *Journal of affective disorders*.
- Sendzik, L., Schäfer, J. Ö., Samson, A. C., Naumann, E., & Tuschen-Caffier, B. (2017). Emotional awareness in depressive and anxiety symptoms in youth: A meta-analytic review. *Journal of youth and adolescence*, 46(4), 687-700.
- Sirikan ,P., Attitaya, P., & Arirat, W. (2016). Cognitive Behavior Therapy to reduce

Symptoms of Anxiety Disorders with Adolescents; Evidence-Based Nursing, Journal of Nursing Science, 32(4), 7-14.

Suparat , E., Chomsurang, P., Rossukon, C. (2016).Prevalence of psychiatric disorders among Thai juvenile offenders.J Ment Health Thai, 24(3), 154-166

Weitkamp, K., Romer, G., Rosenthal, S., Wiegand-Grefe, S., & Daniels, J. (2010). German Screen for Child Anxiety Related Emotional Disorders (SCARED): Reliability, validity, and cross-informant agreement in a clinical sample. Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health, 4(1), 19. doi:10.1186/1753-2000-4-19

Wittchen, H.-U., Zhao, S., Kessler, R. C., & Eaton, W. W. (1994). DSM-III-R generalized anxiety disorder in the National Comorbidity Survey. Archives of general psychiatry, 51(5), 355-364.

Woodward, L. J., & Fergusson, D. M. (2001). Life course outcomes of young people with anxiety disorders in adolescence. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 40(9), 1086-1093.

ผลของโปรแกรมบูรณาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความเครียด ในสตรีมีครรภ์ไม่พึงประสงค์

Effects of integration program for group counseling and group activities on stress in unwanted pregnant women

ชนเสริฐ ตั้งตรงสกุลตี¹ พุติตา ทองอินทร์² มินศกานต์ภรร เณลิมบุญ³
 มงคล ต้นสรานวัฒน์⁴ ศรีสุนันท์ เงามาม⁵ อุษาสภาค์ โคตรชาติ⁶ และ ชีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน⁷

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมบูรณาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อลดความเครียดของผู้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ที่สถานพักพิงชั่วคราวแห่งหนึ่ง ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย และคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 คน ผู้เข้าร่วมวิจัยจะได้เข้าร่วมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม จำนวน 5 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที และเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ จำนวน 4 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย แบบประเมินความเครียด และโปรแกรมบูรณาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อลดความเครียด สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ สถิติทดสอบสมมติฐานแบบ Wilcoxon – Pairs Signed - Rank Test

ผลการวิจัยพบว่า ผู้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์หลังเข้าร่วมโปรแกรมบูรณาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีความเครียดต่ำกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า โปรแกรมบูรณาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สามารถทำให้ผู้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มีความเครียดลดลงได้

คำสำคัญ : ความเครียด, การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม, กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์, ผู้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

Abstract

This quasi-experimental research aimed to study the effects of integration program for group counseling and group activities to reduce stress for unwanted pregnancy women. The sample used in this research is 7 unwanted pregnant women in a temporary shelter that voluntarily participate in this research and selected by purposive sampling. Participants will participate in group counseling for 5 sessions, 60 minutes each time ,and participate in a group activity of 4 times, 60 minutes each time. The instruments of current study were the

^{1,2,3,4,5,6} ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

⁷ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Suanprung Stress Test 20 and integration program for group counseling and group activities. The statistics used to test hypotheses are Wilcoxon - Pairs Signed - Rank Test.

The research found that unwanted pregnant women after participated in the integration program for group counseling and group activities has stress lower than before participated in the integration program for group counseling and group activities at the .05 level. The research finding indicated that an integration program for group counseling and group activities could reduce stress for unwanted pregnant women.

Keywords : Stress, Group Counseling, Group Activities, Unwanted Pregnant Women

บทนำ

การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในปัจจุบันได้กลายมาเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างมากของสังคมไทย โดยเฉพาะ เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นที่หันมาสนใจเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรหรือตั้งแต่ในวัยเยาว์ โดยมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ถูกต้อง ขาดความรู้ในการป้องกัน จนทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม และนำมาซึ่งความเครียด หญิงตั้งครรภ์ที่มีความเครียด จะก่อให้เกิดอาการเหนื่อย นอนไม่หลับ ปวดศีรษะ ปวดหลัง รู้สึกเบื่ออาหาร หรือกลายเป็นเจริญอาหารมาก ถ้าปล่อยให้เครียดนานจะทำให้ภูมิคุ้มกันต้านทานต่อการติดเชื้อลดลง ความดันโลหิตสูง และอาจทำให้เกิดโรคหัวใจตามมา นอกจากนี้ความเครียดยังส่งผลต่อลูกในครรภ์ อาจก่อให้เกิดภาวะเสี่ยงที่ทำให้เกิดการแท้ง ทารกในครรภ์เติบโตช้า หรือมีโอกาสเชื้อในครรภ์สูงขึ้น เนื่องจากภาวะเครียดจะทำให้สารเคมีและฮอร์โมนที่เกิดจากความเครียดหลั่งออกมามากขึ้น ทำให้เส้นเลือดที่ไปยังมดลูกและรกเกิดการหดตัว ทำให้ปริมาณออกซิเจนที่ส่งไปยังทารกในครรภ์ลดน้อยลง มีรายงานพบว่า ทารกที่คลอดจากแม่ที่มีภาวะเครียดในระหว่างตั้งครรภ์ จะส่งผลทำให้ลูกน้อยมีอารมณ์ซึมเศร้า และไวต่อการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมภายนอกได้ง่าย ผลที่เกิดต่อทารกในระยะยาวจะทำให้มีโอกาสเสี่ยงต่อโรคหัวใจ ความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวานเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลถึงปัญหาทางจิตใจ และการปรับตัวทางสังคมของลูกตามมาได้เช่นกัน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความเครียดที่เกิดขึ้นกับหญิงตั้งครรภ์นั้นล้วนนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ มากมาย สำหรับหญิงตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์นั้น ย่อมมีความเครียดเกิดขึ้นอยู่แล้ว เนื่องมาจากความไม่พร้อมที่จะตั้งครรภ์ อาจมีปัจจัยอื่นๆที่เป็นสาเหตุของความไม่พร้อม ที่อาจทำให้หญิงตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์เกิดความวิตกกังวลและนำมาซึ่งความเครียด

ในปัจจุบันเป็นอันที่ทราบกันดีว่า สื่อและสังคมออนไลน์ เป็นสิ่งที่ยั่วยุ และเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ ของวัยรุ่นได้ง่ายขึ้น สาเหตุของการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ นั้นไม่ได้เกิดจากบุคคลเพียงคนเดียวเท่านั้น แต่สังคมสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาเช่นกัน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี การขาดความอบอุ่น/ความเข้าใจซึ่งกันและกัน กฎระเบียบเข้มงวด เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะครอบครัวเป็นแหล่งสำคัญใน

ถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยม สร้างบุคลิกภาพ/รูปแบบของพฤติกรรมต่างๆ การได้รับข่าวสารในเรื่องเพศแบบผิดๆ จากเพื่อน สื่อภาพยนตร์ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น หรือการไม่ได้รับการศึกษาอย่างถูกต้องในเรื่องเพศศึกษา/การคุมกำเนิด ทำให้วัยรุ่นขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ที่เหมาะสม การป้องกัน และผลที่ตามมา นอกจากนั้นการใช้สารเสพติดเป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลขาดสติทำอะไรโดยไม่รู้ตัว/ตั้งใจ ตลอดจนการใช้เวลาว่างของวัยรุ่นก็มีส่วนทำให้หมกมุ่นกับเรื่องเพศมากเกินไป ถ้าหาทางออกที่ไม่เหมาะสมก็จะนำไปสู่การกระทำที่ทำให้เสื่อมเสีย รวมถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก และสื่อต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาช่วยยั่วยุเอื้ออำนวยให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์กันอย่างอิสระมากขึ้น (สุรศักดิ์ ฐานิพานิชสกุล, 2555)

ผลกระทบของการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ หลายคนกลายเป็นพ่อแม่วัยรุ่นทั้งๆ ที่ยังไม่พร้อม ทำให้เสียการเรียน เสียอนาคต เสื่อมเสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล สุดท้ายคิดแก้ไขไม่ได้จึงลงเอยที่การทำแท้ง และอาจนำบุตรไปฝากพ่อแม่เลี้ยงหรือทอดทิ้งเด็กจนเป็นภาระเพิ่มขึ้น ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งส่งผลต่อชีวิตของเด็กมากมายไม่ว่าจะเป็นเรื่องสุขภาพ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (สภาวะเดือน ไพบูลย์ และสุภาวดี เครือโชติกุล, 2557) แม่วัยรุ่นส่วนมากต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน เพื่อเลี้ยงดูบุตร และจะต้องทำงานเพื่อหารายได้เลี้ยงดูบุตร อีกทั้งวัยรุ่นต้องกลายมาเป็นแม่ตั้งแต่อายุน้อยมีวุฒิภาวะยังไม่พร้อมที่จะเลี้ยงดูบุตร ส่งผลกระทบทางด้านสังคมจิตใจตามมา โดยหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มักเกิดผลกระทบในเรื่องการศึกษาเล่าเรียน ต้องออกจากโรงเรียน ทำให้ด้อยโอกาสในการเลือกหางานทำ เป็นอุปสรรคต่อการหาเลี้ยงชีพของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น ไม่มีอาชีพ ขาดรายได้หรือต้องทำงานที่มีรายได้ต่ำ ทำให้เศรษฐกิจของครอบครัว และส่วนรวมไม่ดี โดยทั่วไปแล้วหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นมักจะถูกทอดทิ้งจากสังคม กลุ่มเพื่อน เนื่องจากการตั้งครรภ์เป็นเสมือนความรับผิดชอบของผู้ใหญ่ ซึ่งกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน อาจจะไม่เข้าใจ ประกอบกับการไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัว บิดามารดาทั้งของตนเองและของคู่ครอง ทำให้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์วัยรุ่นรู้สึกเหมือนถูกทอดทิ้ง ว่าเหว่ โดดเดี่ยว และไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม (Arthur, Unwin and Mitchell, 2007) หากหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ไม่มีทางออก หรือไม่สามารปรับตัวกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ จะนำไปสู่ความเครียด และผลกระทบทางด้านจิตใจที่รุนแรงตามมาได้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจในการช่วยเหลือทางด้านความเครียดในหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ โดยใช้การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เป็นเพราะเนื่องจากการให้คำปรึกษากลุ่มเป็นหนทางในการให้ความช่วยเหลือบุคคลในการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความเชื่อเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเอง โดยสมาชิกกลุ่มจะได้รับประโยชน์จากการเข้ากลุ่ม โดยสมาชิกกลุ่มสามารถสำรวจรูปแบบของการสัมพันธ์กับผู้อื่น และเรียนรู้ทักษะทางสังคมที่ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สมาชิกกลุ่มสามารถอธิบายถึงการรับรู้ที่มีต่อกันและกัน และได้รับข้อมูลย้อนกลับที่มีประโยชน์ในการมองตนเองจากสายตาของสมาชิกคนอื่นๆ ด้วยบรรยากาศของความเข้าใจกันและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน จะส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มมีความเต็มใจที่จะสำรวจปัญหาต่างๆ ของตนเอง สมาชิกกลุ่มจะได้รับกำลังใจ และได้รับคำแนะนำถึงวิธีการในการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ เกิดภาพที่ชัดเจนมากขึ้น ว่าตนเองต้องการที่จะเป็นบุคคลเช่นไร และเข้าใจในสิ่งที่จะเป็นอุปสรรคต่อการที่จะเป็นบุคคลที่ตนเองต้องการที่จะเป็นได้ (Corey, 2004) สมาชิกกลุ่มจะมีโอกาสในการสร้างประโยชน์ร่วมกันเพื่อความมั่งคั่งของกันและกัน มีโอกาสในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับ

สมาชิกกลุ่ม ด้วยการแสดงให้เห็นถึงความห่วงใยซึ่งกันและกัน และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การทำความเข้าใจตนเอง การยอมรับตนเอง และจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นได้นอกจากนั้นผู้วิจัยยังมีการบูรณาการกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ร่วมในการช่วยเหลือหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ทั้งนี้เพราะกิจกรรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นแนวทางช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพในการบรรเทาและขจัดความตึงเครียด เพราะเป็นส่วนส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย การช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ระหว่างการทำกิจกรรม ส่งผลทำให้อารมณ์สดชื่นแจ่มใส เกิดความสนุกสนาน นอกจากนี้รูปแบบของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จะเป็นการให้ความรู้ ที่เน้นการแบ่งปันประสบการณ์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ได้รับความรู้เพิ่มเติม และเกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนที่มีต่อความเครียด ตลอดจนมีวิธีการจัดการกับความเครียดได้อย่างเหมาะสม

จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาโปรแกรมการบูรณาการการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความเครียดของหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการช่วยเหลือต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการบูรณาการการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อลดความเครียดของผู้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย One Group Pretest - Posttest Design (Fitz-Gibbon and Carol, 1987)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ณ สถานพักพิงชั่วคราวแห่งหนึ่ง โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจากการใช้แบบประเมินความเครียดของสวนปรุง และสมัครใจเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 7 คน แล้วใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบวัดความเครียดของสวนปรุง (สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ, 2540) ซึ่งมีจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 อันดับ ได้แก่ ไม่รู้สึกเครียดรู้สึกเครียดน้อย รู้สึกเครียดปานกลาง รู้สึกเครียดมาก และรู้สึกเครียดมากที่สุด โดยมีความน่าเชื่อถือคอรันบาก แอลฟา มากกว่า 0.7 และมีความแม่นยำตรงตามสภาพกว่า 0.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่ออิงตามค่า EMG ที่ช่วงความเชื่อมั่น 95% แบบทดสอบที่ได้สามารถนำไปใช้ได้ทั้งในงานศึกษาวิจัยเชิงสำรวจหรือวิเคราะห์ นอกจากนี้ยังมีประโยชน์อย่างยิ่งในงานทางคลินิก เช่น ในคลินิกคลายเครียด เป็นต้น

2. โปรแกรมบูรณาการการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อลดความเครียดของหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการทั้งหมด 9 ครั้ง ใช้เวลาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที โดยแบ่งเป็นการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม 5 ครั้ง และกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 4 ครั้ง โดยมีค่าความเชื่อมั่นของโปรแกรมอยู่ที่ 0.961 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ Wilcoxon – Pairs Signed - Rank Test

ผลการวิจัย

ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนต่ำสุด คะแนนสูงสุด และผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความเครียดของหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ โดยใช้สถิติ The Wilcoxon Methed – Pair Signed – Rank Test

คะแนนความเครียด	$\bar{X}$	S.D.	Min	Max	Wilcoxon Signed Rank Test	
					Z	P
ก่อนการทดลอง	53	4.123	46	60		
หลังการทดลอง	26	3.742	21	32	2.379*	.017

*P < .05, N = 7

จากตาราง พบว่า หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์หลังเข้าร่วมโปรแกรมวิจัยมีความเครียดต่ำกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม มีคะแนนความเครียดเฉลี่ยเท่ากับ 53 คะแนน ($\bar{X}=53$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเครียดเท่ากับ 4.123 คะแนน (S.D.=4.123) ซึ่งหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์หลังเข้าร่วมโปรแกรม มีคะแนนความเครียดเฉลี่ยเท่ากับ 26 คะแนน ($\bar{X}=26$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเครียดเท่ากับ 3.742 คะแนน (S.D.=3.742)

การอภิปรายผล

โปรแกรมบูรณาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม และการกลุ่มสัมพันธ์ต่อความเครียดของหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ พบว่า ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมบูรณาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม และการกลุ่มสัมพันธ์หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มีความเครียดต่ำกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม โดยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมมีค่าเฉลี่ยความเครียดเท่ากับ 53 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.123 คะแนน ซึ่งหลังเข้าร่วมโปรแกรมมีค่าเฉลี่ยความเครียดเท่ากับ 26 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.742 คะแนน แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมบูรณาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม และการกลุ่มสัมพันธ์สามารถความเครียดของหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ได้ ทั้งนี้เป็นเพราะการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เป็นกระบวนการช่วยให้สมาชิกแต่ละคนมีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้สมาชิกร่วมมือกันในการค้นหาสาเหตุปัญหาที่ทำให้เกิดความเครียด โดยเน้นให้สมาชิกได้สำรวจปัญหาอย่างแท้จริง ผู้วิจัยช่วยให้สมาชิกกลุ่มเข้าใจถึงความเครียดและผลกระทบของความเครียด จนเกิดแรงจูงใจในการจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นกับตนเอง ส่งผลให้สมาชิกร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกันพิจารณาแนวทางแก้ไขที่มีโอกาสเป็นไปได้ มีการวางแผนในการจัดการกับปัญหา จนทำให้สมาชิกเกิดความมั่นใจ และสบายใจขึ้น จึงทำให้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มีความเครียดลดลงหลังจากการได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับกุลนาถ คงเหล (2557) ที่ศึกษาพบว่าการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม ทำให้นักศึกษาสภาพรอฟินจะระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยหาดใหญ่มีความเครียดลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์บูรณาการร่วมในโปรแกรม โดยกิจกรรมช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพ ให้เกิดขึ้นกับสมาชิกกลุ่ม ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สนุกสนาน มีการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยให้สมาชิกกลุ่มได้นำเสนอบทบาทที่ตนเองภูมิใจ บทบาทที่ตนเองอยากจะเป็น เพื่อสำรวจตนเองและวิเคราะห์ความเป็นตนเองมากขึ้น มีการนำเสนอผลงานของตนเองให้กับสมาชิกในกลุ่ม ก่อให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความไว้วางใจ มีการมองโลกในแง่ดี ปรับเปลี่ยนเจตคติ และพฤติกรรมของตนเองเพื่อลดความเครียด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอินทิรา ปัทมินทร (2542) ที่กล่าวว่า ความเครียดสามารถผ่อนคลายได้โดยการรู้จักไว้วางใจผู้อื่น เรียนรู้จากความรักและการให้อภัย ซึ่งเป็นหัวใจของการสร้างความสุขให้ตัวเอง ผู้วิจัยใช้กิจกรรมที่ช่วยให้สมาชิกกลุ่มมีการสำรวจตนเอง การวาดภาพของเป้าหมายในอนาคตข้างหน้า ซึ่งทำให้สมาชิกมีการสำรวจและค้นหาความต้องการของตนเองที่ได้ตั้งใจไว้ โดยผ่านการประเมินสิ่งที่ตนเองเป็นในปัจจุบัน รวมถึงการวางแผนและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองในปัจจุบัน นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการเพื่อลดความเครียด ซึ่งสอดคล้องกับสุพานี สฤณวานิช (2549) ที่กล่าวว่า กลยุทธ์ในการจัดการความเครียด สามารถทำได้โดยการให้บุคคลได้มีการกำหนดเป้าหมายและได้รับข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งทำให้ได้รู้ถึงผลปฏิบัติงานของตน กิจกรรมที่ให้สมาชิกกลุ่มได้สำรวจความรู้สึกของตนเองที่ก่อให้เกิดความเครียด ทำให้รู้สาเหตุที่ส่งผลต่ออารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ และผลกระทบของอารมณ์ดังกล่าว อันนำไปสู่การแก้ไขอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมและส่งเสริมอารมณ์ ความรู้สึกที่เหมาะสมเพื่อลดความเครียดที่เกิดขึ้นกับ

ตนเองได้ นอกจากนั้นกิจกรรมที่ให้สมาชิกกลุ่มได้สำรวจสิ่งดีๆ ที่มีในตัวเองจะช่วยให้สมาชิกได้รับความรู้ ความสามารถ และคุณค่าในตนเอง ทำให้เกิดกำลังใจในการต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อความเครียดได้

สรุปผลการดำเนินโครงการ

ผลของโปรแกรมบูรณาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความเครียดในสตรีมีครรภ์ไม่พึงประสงค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมบูรณาการการให้คำปรึกษาและกลุ่มสัมพันธ์แบบกลุ่มที่มีต่อความเครียดของหญิงตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ที่สถานพักพิงชั่วคราวแห่งหนึ่ง จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ คือ แบบวัดความเครียดของสวนปรุง(สุวัฒน์ มหัตถินรัตน์กุล และคณะ, 2540) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำเสนอลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและใช้เทคนิคการวิเคราะห์ The Wilcoxon Methed – Pairs Signed - Rank Test เพื่อหาความแตกต่างระหว่างความเครียดของหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมบูรณาการการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม และกลุ่มสัมพันธ์ โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการดำเนินโครงการ พบว่า หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์หลังเข้าร่วมโปรแกรมมีความเครียดแตกต่างจากก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความเครียดของสตรีตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์หลังเข้าร่วมโปรแกรม ($\bar{X}=53$) ต่ำกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม ($\bar{X}=26$)

ข้อเสนอแนะในการจัดวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการเพิ่มการติดตามผลในระยะยาว เช่น ติดตามผล 1 เดือน หลังจากจบโปรแกรมบูรณาการกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมอย่างยั่งยืน เนื่องจากหญิงตั้งครรภ์ใช้เวลาในการตั้งครรภ์ 9 เดือน หากโปรแกรมบูรณาการกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มนี้สามารถลดความเครียดของหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ได้ตลอดการตั้งครรภ์ก็จะแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมห่วงการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการพัฒนาโปรแกรมการบูรณาการกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กุลนาถ คงเหล่. (2557). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามทฤษฎีการพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรมที่มีต่อความเครียดของนักศึกษาสภาพรอฟินิจ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สกาเวเดือน ไพบุลย์ และสุภาวดี เครือโชติกุล. (2557). “คุณภาพหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์: บทบาทพยาบาลผดุงครรภ์” วารสารเกื้อการุณย์ (21) 2 : 18-27.

- สุพานี สฤกษ์วานิช. (2549). **พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่ : แนวคิดและทฤษฎี**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรศักดิ์ ฐานีพานิชสกุล. (2555). "การตั้งครรภ์ที่ไม่ต้องการ" ใน **วิกฤติในเวชปฏิบัติปริกำเนิดวิทยา** ธิฐาพันธ์ และคณะ. (บรรณาธิการ) กรุงเทพมหานคร :บริษัท พี.เอ.สียิ่ง จำกัด.
- สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล, วนิดา พุ่มไพศาลชัย, และ พิมพ์มาศ ตาปัญญา.(2540). "การสร้างแบบวัดความเครียดสวนปรง" **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์**. เชียงใหม่: โรงพยาบาลสวนปรง.
- อินทิรา ปัทมินทร. (2542). **คู่มือคลายเครียดด้วยตนเอง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- Arthur A, Unwin, & S, Mitchell T. (2007). "Teenage mothers' experiences of maternity services: a qualitative study". **British Journal of Midwifery** (15)11 : 672-677.
- Corey, G. (2004). **Theory and Practice of Group Counseling**. United States : Thomson/Brooks/Cole.
- Fitz - Gibbon & Carol, T. (1987). **How to Design a Program Evaluation**. Newbury Park : Sage.

ประสบการณ์ทางจิตใจในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาเอก

Psychological Experience in Completing Dissertation of Ph.D. Candidates

ปณดา เหล่าธนาถาวร¹ และ ณัฐสุดา เต้พันธ์²

Panada Laothanathavorn¹ and Nattasuda Taephant²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาเอก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวปรากฏการณ์วิทยา ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบประเด็นทางประสบการณ์ทางจิตใจทั้งหมด 4 ประเด็น คือ (1) ความยากลำบากในการทำวิทยานิพนธ์ (2) สภาวะจิตใจช่วงระหว่างกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ (3) การก้าวผ่านความยากลำบาก และ (4) การเติบโตจากการทำวิทยานิพนธ์ ผลการวิจัยพบว่าในช่วงเวลาการทำวิจัยและการทำวิทยานิพนธ์นั้นผู้ให้ข้อมูลต้องมีการปรับตัวทั้งด้านการวางแผนและด้านจิตใจเพื่อทำงานที่มีความยากให้เสร็จจุล่งในระยะเวลาที่จำกัด อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนร่วมงาน และครอบครัวล้วนมีส่วนในการทำให้กระบวนการเป็นไปได้อย่างราบรื่น จากประสบการณ์การทำวิทยานิพนธ์ผู้ให้ข้อมูลตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเองด้านความรู้และด้านการจัดการกับตนเอง

คำสำคัญ

การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา. การทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก

Abstract

The purpose of this study was to study the psychological experiences of PHD students in completing dissertation. Phenomenological qualitative research method was employed in this research. Findings revealed 5 themes which are (1) difficulty in completing dissertation (2) mental state during dissertation completion (3) difficulties overcoming and (4) personal developments from completing dissertation. The results indicated that in time of research and completing dissertation, participants had to adjust the plans and maintain psychological well-being in order to complete the difficult tasks in limited time. Advisers, colleagues and family supported participants to work and completing dissertation smoothly. The experience makes them realize the personal growth in cognition and dealing with personal management.

Keywords

Phenomenological method, Completing dissertation

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการปรึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาจิตวิทยาการปรึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ในการเรียนระดับปริญญาเอกเป็นช่วงเวลาที่นักศึกษาระดับปริญญาเอกต้องพบกับความยากลำบากและการปรับตัวครั้งใหญ่ในชีวิต (Straforini, 2015) ด้วยนักศึกษาระดับปริญญาเอกเป็นบุคลากรที่ถูกคาดหวังให้ทำวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพ เพราะวิทยานิพนธ์เป็นผลงานที่จะแสดงถึงศักยภาพความสามารถด้านวิชาการและการสร้างสรรค์บูรณาการความรู้ที่ตอบโจทย์สังคมได้ (Blum, 2010) โดยการทำวิทยานิพนธ์นั้นต้องผ่านกระบวนการที่ใช้ระยะเวลาที่บีบจำกัด อีกทั้งอาจเจอปัญหาต่าง ๆ ระหว่างกระบวนการทำวิจัยสำหรับวิทยานิพนธ์ (เสกศักดิ์ อัสวะวิสิทธิ์ชัย, 2553)

ช่วงเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาเอกเป็นช่วงที่นักศึกษาอาจต้องพบกับปัญหาต่าง ๆ โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับช่วงเวลาการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาเอก พบว่านักศึกษาระดับปริญญาเอกต้องเจอกับปัญหาทางจิตใจในช่วงเวลาการทำวิทยานิพนธ์ (Blum, 2010) และมีปัจจัยหลายอย่างเกี่ยวข้องกับปัญหาทางจิตใจนี้ เช่น อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อน ครอบครัว และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์ (Knox, Burkard, Janecek, Pruitt, Fuller & Hill, 2011; Knox, Schlosser, Pruitt & Hill, 2006; Jairam & Kahl, 2012) มีการศึกษาพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาเอกและระดับปริญญาโทประมาณร้อยละ 40 รายงานค่าคะแนนความวิตกกังวล (anxiety) และ คะแนนซึมเศร้า (depression) อยู่ในระดับปานกลางถึงสูง (Evans, Bira, Gastelum, Weiss & Vanderford, 2018) มีการรายงานว่าในช่วงการทำวิทยานิพนธ์ นักศึกษาเผชิญกับความเครียด ความรู้สึกไร้ค่า และมีการผัดวันประกันพรุ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียน (Levecque, Anseel, Beuckelaer, der Heyden & Gisle, 2017) จึงเห็นได้ว่านักศึกษาระดับปริญญาเอกจำนวนหนึ่งกำลังประสบกับปัญหาสุขภาพจิตซึ่งส่งผลกับการใช้ชีวิตของพวกเขา ไม่ว่าจะเป็นชีวิตการเรียนหรือการทำงาน

แม้ในแต่ละประเทศจะมีงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพจิตใจของนักศึกษาระดับปริญญาเอกตั้งที่ยกตัวอย่างมาในข้างต้น หากในประเทศไทย ยังพบงานวิจัยค่อนข้างจำกัด หากมีการทำความเข้าใจประสบการณ์ทางจิตใจในช่วงการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาเอก จะเป็นข้อมูลสร้างความเข้าใจในบริบทแวดล้อมที่นักศึกษาระดับปริญญาเอกประสบสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพทางจิต เช่น นักจิตวิทยา เป็นต้น และนำไปสู่การดูแลสุขภาพทางจิตของนักศึกษาระดับปริญญาเอกที่เหมาะสมได้ ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจสภาวะทางจิตใจของนักศึกษาระดับปริญญาเอกในช่วงการทำวิทยานิพนธ์ผ่านประสบการณ์ ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา ซึ่งเป็นระเบียบวิธีที่ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจมุมมองต่อปรากฏการณ์อย่างลึกซึ้ง จึงใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสามารถเข้าใจมุมมองของนักศึกษาระดับปริญญาเอกต่อสิ่งที่ตนต้องประสบระหว่างการทำวิทยานิพนธ์และสภาวะทางจิตใจของนักศึกษาระดับปริญญาเอกในช่วงการทำวิทยานิพนธ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาเอกในสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

วิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological study) ของ Gorgi (2014) โดยผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผู้ให้ข้อมูลสำหรับงานวิจัย คือ ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงสุดท้ายของการทำวิทยานิพนธ์ หรือผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในต่างประเทศ จำนวน 10 คน โดยมีเกณฑ์คัดเข้า มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 24 – 50 ปี เชื้อชาติไทย มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ สามารถสื่อสารสนทนาภาษาไทยได้ สามารถระลึกถึงประสบการณ์ช่วงการทำวิทยานิพนธ์ได้ และมีความยินดีและเต็มใจที่จะเล่าประสบการณ์ช่วงการทำวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงสุดท้ายของการทำวิทยานิพนธ์ 2 คน และเป็นผู้ที่จบการศึกษาแล้วจำนวน 8 คน อายุอยู่ในช่วง 29 – 40 ปี เป็นเพศชาย 5 คน และเพศหญิง 5 คน รายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลมีตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ID	เพศ	อายุ	สาขาวิชา	อาชีพปัจจุบัน	ระยะเวลาการเรียนปริญญาเอก
1	ชาย	29	วิทยาศาสตร์	นักศึกษา	5 ปี
2	ชาย	35	Food science	ธุรกิจส่วนตัว	5 ปี
3	หญิง	36	Computer Science	อาจารย์	4 ปี
4	หญิง	34	Chemical Science	นักวิจัย	5 ปี
5	หญิง	36	Chemical engineering	อาจารย์	5 ปีครึ่ง
6	ชาย	37	Physic science	อาจารย์	5 ปี
7	หญิง	40	Material science	นักวิจัย	6 ปี
8	หญิง	34	Physic	อาจารย์	6 ปี
9	ชาย	33	Physic	ข้าราชการ	6 ปี
10	ชาย	37	Physic	อาจารย์	6 ปี

เครื่องมือวิจัยในการวิจัยนี้ มีดังนี้

ผู้วิจัย ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับประสบการณ์การทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาเอก และการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตัวเอง โดยผู้วิจัยมีประสบการณ์การสัมภาษณ์เชิงลึกจากการเข้าเรียนรายวิชาการวิจัยเชิงคุณภาพ และมีการตรวจสอบอคติส่วนตัวของผู้วิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพพิจารณาข้อมูลที่วิเคราะห์นั้นสะท้อนประสบการณ์ผู้ให้ข้อมูล

เครื่องบันทึกเสียง อุปกรณ์สำหรับการบันทึกเสียงบทสนทนาระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยมีการตรวจสอบก่อนและหลังการสัมภาษณ์เสมอ

สมุดบันทึกภาคสนาม สมุดบันทึกเพื่อจดบันทึกรายละเอียดที่น่าสนใจระหว่างการสัมภาษณ์ เช่น ลักษณะท่าทาง น้ำเสียงที่ใช้ในการพูดของผู้ให้ข้อมูล

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ เป็นแนวคำถามปลายเปิดแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ คำถามทั่วไป (อายุ อาชีพ ระยะเวลาที่ใช้ในหลักสูตร เหตุผลและเป้าหมายที่เข้าเรียน) และคำถามหลักที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางจิตใจของนักศึกษาปริญญาเอกในช่วงทำวิทยานิพนธ์ซึ่งอ้างอิงมาจากการทบทวนวรรณกรรม และได้มีการผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองใช้สัมภาษณ์กับผู้ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 คน จากนั้นนำคำถามมาปรับปรุงแก้ไขจนได้แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์เชิงกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) ใช้เวลาในการสัมภาษณ์อยู่ที่ประมาณ 40 – 60 นาทีต่อครั้ง ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนธันวาคม ปี 2561 – เดือนมีนาคม ปี 2562 เป็นการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวจำนวน 7 คน และเป็นการสัมภาษณ์ผ่านโปรแกรมวิดีโอคอล Skype จำนวน 3 คน

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นโครงการวิจัยที่ 199/61 เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2561 ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยแจ้งผู้ให้ข้อมูลก่อนเสมอถึงรายละเอียดงานวิจัย และสิทธิ์ของผู้ร่วมวิจัย เช่น หากเกิดความไม่สบายใจระหว่างการบันทึกเสียงสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสามารถยุติการสัมภาษณ์และระงับการบันทึกเสียงได้ ข้อมูลบทสนทนาระหว่างการสัมภาษณ์จะเก็บเป็นความลับ เมื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลจะเปลี่ยนชื่อผู้ให้ข้อมูลเป็นชื่อสมมติ และเมื่อเสร็จสิ้นงานวิจัย บันทึกเสียงการสัมภาษณ์และบันทึกภาคสนามจะถูกทำลายทั้งหมด

การวิเคราะห์ผลข้อมูล ผู้วิจัยได้นำบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนที่ได้จากการถอดเทปคำต่อคำไปหาประโยคที่เป็นรหัสความ (Coding) ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางจิตใจของนักศึกษาระดับปริญญาเอกในช่วงที่ทำวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำรหัสความที่ได้ของผู้ให้ข้อมูลคนนั้น ๆ ทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ (Theme) โดยอิงจากเนื้อหาที่สอดคล้องคล้ายคลึงกัน ในการควบคุมคุณภาพของข้อมูลผู้วิจัยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) โดยมีการตรวจสอบคุณภาพกระบวนการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างสม่ำเสมอจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer debriefing) มีการพิจารณาความมั่นคงของข้อมูล (Confirmability) ว่าเป็นข้อมูลที่มาจากมุมมองโดยตรงของผู้มีประสบการณ์ และมีการทำบันทึกผู้วิจัยตลอดการดำเนินการวิจัย โดยมีผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบข้อมูล (member checking)

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์คือการศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของนักศึกษาระดับปริญญาเอกในช่วงที่ทำวิทยานิพนธ์

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความยากลำบากในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ข้อมูลพบว่าการทำวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ไม่เป็นไปอย่างที่คิด และรู้สึกถึงความยากลำบากเนื่องจากการทำวิจัยไม่เป็นไปอย่างราบรื่น นอกจากนี้เงื่อนไขต่าง ๆ ที่หลักสูตรวางไว้สำหรับการจบการศึกษาก็เป็นงานที่ยากลำบากสำหรับผู้ให้ข้อมูล

กระบวนการวิจัยไม่เป็นไปอย่างที่คิด ผู้ให้ข้อมูลพบว่าเมื่อได้กระทำตามแผนหรือความคิดที่ตนตั้งไว้สำหรับการวิจัย ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามแผนที่คิดไว้ นอกจากนี้ยังไม่สามารถเอาแน่เอานอนได้ว่าคาดการณ์ได้แม่นยำว่าปัญหาจะเกิดขึ้นเมื่อไร และจะแก้ปัญหาคือตอนไหน

“...มันเป็นปัญหาคือ การทดลองอะไรไม่รู้หรือ ปัญหามันจุกจิกเต็มไปหมด คือมันเกิดได้ทุก step อะ ก็ต้องพยายามหาวิธีว่า เอ้ย ปัญหามันเป็นตรงไหน แล้วเราจะแก้มันยังไง มันก็ใช้เวลาอยู่สักพัก แล้วบางทีเส้นผมบังภูเขา ปัญหาเล็กน้อยอะ แต่เรามันอยู่ตั้งหลายเดือน เกือบปีอย่างเงี้ย แต่พอแก้แล้ว ถูกจุดแล้วก็ โอเคหมดตลอด แต่เดี๋ยวก็น่ามีปัญหาใหม่อีก...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8)

ความพยายามในการทำตามเงื่อนไขการจบ ผู้ให้ข้อมูลเจอความยากในการทำงานที่เป็นไปตามเงื่อนไขของการจบ ทั้งการพยายามทำงานให้สำเร็จอยู่ในขอบเขตเวลา การคาดหวังให้ทำวิทยานิพนธ์ที่เหมาะสม และการจัดการบริหารบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์โดยตรง

“หลักๆ คือ เนื่องจากการที่จะทำปริญญาเอก เราต้องทำอะไรที่มันใหม่ มันต้องเป็นองค์ความรู้ที่ไม่เคยมีใครรู้มาก่อน เพราะฉะนั้นมันเป็นเรื่องแน่นอนที่ถ้าหากเราจะทำ base จากงานคนอื่น เริ่มอะได้ แต่สิ่งที่เราต้องได้คือมันต้องมีอะไร odd จากสิ่งที่มันไปอยู่แล้ว ซึ่งเป็นความรู้ที่ไม่เคยมีใครรู้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5)

ประเด็นที่ 2 สภาวะทางจิตใจในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ข้อมูลมีทั้งสภาวะจิตใจทางบวกและทางลบเกิดขึ้นในช่วงการทำวิทยานิพนธ์

สภาวะจิตใจทางบวก ในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความรู้สึกไปในทางบวก เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลรู้สึกตื่นเต้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่จากการทำงานวิจัยร่วมกับบุคคลที่มีความสนใจคล้ายกัน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10 “สนุกกับมันนะ เพราะ ตอนนั้นก็เหมือนได้เรียนรู้อะไรใหม่ไปเรื่อย ๆ และก็มีหลายอย่างที่น่าตื่นเต้น ตอนนั้นมันก็เหมือนช่วงที่กำลังเจอประเด็นอยู่ มันก็เลยน่าตื่นเต้นมาก”

สภาวะจิตใจทางลบ แม้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกมีความคาดหวังให้งานออกมาดีหากบางครั้งสภาวะทางจิตใจที่เกิดขึ้นกลับเป็นไปในทางลบ เนื่องจากมีความไม่มั่นใจในความสามารถของตนเอง มีความเครียดจากงานสะสม และความท้อแท้ในการแก้ปัญหางาน

ความไม่มั่นใจในความสามารถของตน ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่มั่นใจในความสามารถของตนเองว่าดีพอที่จะทำงานให้ได้คุณภาพที่ดีหรือไม่ กอปรกับมีความคาดหวังว่าตนจะต้องมีความสามารถที่จะทำให้งานออกมาได้ดี

“เราอยากให้งานของเราเป็นที่ยอมรับ เออ..อีกอย่างหนึ่งก็คือ พี่คิดว่า เพราะเราเป็นคนเอเชีย มันทำให้เวลาที่เรารอ่าน paper ทำให้เราอยากแบบ อ้อ อ่าน paper ฝรั่งใช้มา เราก็รู้สึกว่ามันเขียนดีกว่าอย่างเงี้ย แต่มีเอเชียไม่กี่คนที่แบบ หมายถึงใน field ของพี่อะนะ พี่อ่านแล้วก็รู้สึก เอ้ย โอเคคนนี้น่าใช้ เลยอยากทำให้ได้แบบนั้น” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

ความเครียดจากงานสะสม ผู้ให้ข้อมูลเกิดความเครียดที่ต้องสะสมงานตามเงื่อนไขการจบที่มีปริมาณค่อนข้างมากเนื่องจากมีงานที่สะสมมาหลายชิ้น

“เหนื่อยมาก 2 เดือนเหมือนจะไม่นานแต่คือเป็น 2 เดือนที่เครียดมาก ตอนนั้นเพราะว่าเราต้องเขียนทั้งเล่มอะ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8)

ความท้อแท้ในการแก้ปัญหาทางาน ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกท้อแท้ที่ใช้เวลานานในการหาวิธีแก้ปัญหาทางานและต้องพบความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในงานซ้ำแล้วซ้ำเล่า

“ก็แทบจะถอดใจแล้ว แก้ปัญหาไม่ได้อะไรอย่างเงี้ย เพราะว่าระโยงระยางไปหมดเลยคะ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7)

การผัดวันประกันพรุ่ง มีการหลีกเลี่ยงที่จะทำงานวิจัยหรืองานวิทยานิพนธ์ที่เป็นภาระงานที่ตนต้องรับผิดชอบ

“ผัดวันประกันพรุ่ง..ก็อาจจะมึบวัน ถ้าช้เกียจ ก็อาจจะเปิดอ่าน อ่านอะไรเรื่อยเปื่อยไปเยอะหน่อย บางทีอาจจะมึบทั้งที่มีสาระและไม่มีสาระ ไอนั้นมันก็มีบ้างอยู่แล้วครับ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10)

ประเด็นที่ 3 การก้าวผ่านความยากลำบากในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ข้อมูลมีความพยายามในการก้าวผ่านปัญหาและอุปสรรคในเรื่องงานและเรื่องจิตใจ

การก้าวผ่านความยากลำบากเรื่องงาน ผู้ให้ข้อมูลมีการร่วมมือกับอาจารย์ที่ปรึกษา การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดกับคนในแวดวง และมีการวางแผนการทำวิทยานิพนธ์

การร่วมมือกับอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญ เป็นผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการทำวิทยานิพนธ์ โดยที่ให้อิสระในการเรียนรู้กับผู้ให้ข้อมูล เมื่อหากมีอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจะทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น

“Advisor น่าจะเป็นคนที่มีผลเยอะสุดในการใช้ชีวิต grad school ของผม” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6)

การแสวงหาความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ ช่วยทำให้ผู้ให้ข้อมูลได้รับแนวคิดในอีกมุมมองหนึ่งมาปรับใช้กับงานของตน

“...ก็การที่เราแบบมี Ph.D. Student คนอื่น ๆ หรือบางคนเป็น postdoc อย่างเนี้ย มันช่วยได้มากเลย เพราะเหมือนเวลาที่เราได้เล่าเรื่อง หรือว่า discuss เกี่ยว research question ของเราอย่างเงี้ย เราก็จะได้มุมมองจากอันอื่น หลาย ๆ เรื่องมันเป็นสิ่งที่เรา เฮ้ย ไม่ได้มองในแง่เนี้ยมาก่อน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

การวางแผนการทำวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ข้อมูลมีการวางแผนการทำงานและชีวิตส่วนตัวโดยลงรายละเอียดแผนงานมากขึ้นเพื่อเอื้อกับการทำวิทยานิพนธ์ได้อย่างราบรื่น

“... เราวางแผนไทม์ไลน์อะไรมาดี แลปมันจบพอดี เราก็ก่อนแบบเออ ก็มีเวลาเขียน paper 8 ชั่วโมงต่อวัน มันเยอะมาก มันเยอะเกินเยอะ เพราะฉะนั้นจริง ๆ การวางแผนเนี้ย มันดีต่อการเขียน paper ทำให้ชีวิตง่าย แทบจะร้อยเปอร์เซ็นต์เลย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

การก้าวผ่านความยากลำบากทางจิตใจ ผู้ให้ข้อมูลมีการทำความเข้าใจและการหาเวลาอยู่ร่วมกับผู้อื่น

การทำความเข้าใจ ผู้ให้ข้อมูลมีความเข้าใจในว่าการพบกับกระบวนการวิจัยที่ไม่เป็นไปตามที่คิดและความเอาแน่เอานอนไม่ได้เป็นเรื่องธรรมดา และปรับมุมมองความผิดพลาดเป็นการเรียนรู้

“.....คือการ fail ในเรื่องงานของวิทยาศาสตร์มันเป็นเรื่องปกติอะครับ มีอะไรที่มันไม่ work เราก็แก้ ฉะนั้นมันก็เลย unfail เรื่องงานไปได้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6)

การพักผ่อนจากการทำงาน ผู้ให้ข้อมูลใช้เวลานอกจากการทำงานในการติดต่อกับเพื่อนหรือครอบครัว อาจทำกิจกรรมร่วมกัน หรือการรับฟังปัญหา ทำให้รู้สึกผ่อนคลายจากการทำงาน

“อย่างถ้าเป็นวันธรรมดาเวลาที่เรานั่งทำวิจัยทำงาน ไอ้กิจกรรมที่ทำกับเพื่อนบ่อยก็คือ เดินไปกินกาแฟแล้วก็นั่งคุยกัน มันก็ช่วยให้ได้ผ่อนคลายนิดนึงก่อนจะกลับมาทำงานใหม่ หรือว่าจะได้ไม่เหมือนกับว่า คล้าย ๆ เป็นการ take a break ว่า แทนที่จะนั่งนาน ๆ ทั้งวันเลย ก็ได้ออกไปเดินสูดอากาศ ผ่อนคลายแล้วก็ relax” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10)

ประเด็นที่ 4 การเติบโตจากการทำวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงด้านองค์ความรู้ และด้านการมุมมองด้านการทำงาน

“มี...ไ้การผ่านกระบวนการไ้การทำวิทยานิพนธ์เนี่ย อย่างที่บอกปริญญาเอกจะมีทุกคนที่...จะมีจุดที่ต้องก้าวผ่านการเขียน thesis การเขียนรูปเล่มเนี่ยไปให้ได้ ทำในสิ่งที่ตัวเองไม่ยอมทำ มันจะทำให้จิตใจเรามีเสถียรภาพมากขึ้น เวลาเราเจออะไรที่มันไม่ได้ตั้งใจ หรือเจออะไรที่เราไม่ยอมทำแต่มันเป็นงานที่เราต้องทำ เราก็สามารถ handle มันได้โดยที่ handle ได้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ จะเห็นได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลต้องพบเจอกับกระบวนการงานวิจัยที่มีลักษณะเป็นงานที่ต้องใช้เวลายาวนานและต่อเนื่องเพื่อให้ได้ผลการวิจัยสำหรับการเขียนวิทยานิพนธ์ ซึ่งตลอดระยะทางต้องเจอกับปัญหาการวิจัยที่ไม่คาดคิดเสมอ ทั้งนี้ปัจจัยรอบข้าง อย่าง อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนร่วมงาน มีส่วนสำคัญที่ทำให้การทำงานเป็นไปได้อย่างราบรื่น รวมถึงตัวผู้ให้ข้อมูลที่ต้องมีการจัดการด้านการวางแผนสำหรับการทำวิจัยและวิทยานิพนธ์ให้เหมาะสม จัดการจิตใจของตนเองให้พร้อมรับมือกับการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Straforini (2015) และ Blum (2010) ที่ได้กล่าวว่า ช่วงเวลาการทำวิทยานิพนธ์เป็นช่วงเวลาที่นักศึกษาระดับปริญญาเอกจะต้องเจอกับการเปลี่ยนแปลงของการปรับตัว จากข้อมูลจะเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลก็อยู่ในสภาวะจิตใจทั้งทางบวก คือ รู้สึกตื่นเต้นกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ และสภาวะจิตใจทางลบ เช่น ความเครียด ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ Levecque, Anseel, Beuckelaer, der Heyden & Gisle (2017) จากข้อมูลพบว่า ปัจจัยหลายอย่างมีส่วนในการทำให้การทำงานวิจัยหรือการทำวิทยานิพนธ์ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี อาทิเช่น อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งจากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่มีส่วนในการทำวิทยานิพนธ์มากที่สุด เป็นผู้ให้คำแนะนำและให้พื้นที่อิสระในการเรียนรู้ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกสบายใจในการทำงานกับอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Burkard, Knox, DeWalt, Fuller, Hill, และ Schlosser (2014) ที่พบว่าหากความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษาระดับปริญญาเอกเป็นไปในเชิงที่อาจารย์ที่ปรึกษาสนับสนุนและช่วยเหลือ จะทำให้นักศึกษามั่นใจและรู้สึกมีศักยภาพ ในขณะเดียวกันเพื่อนร่วมงาน และครอบครัวก็มีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนทางจิตใจสอดคล้องกับงานวิจัยของ Flynn et al. (2012) ที่พบว่าคนที่นักศึกษาระดับปริญญาเอกได้รับแรงสนับสนุนทางจิตใจจากเพื่อนและครอบครัว จะเป็นส่วนช่วยให้นักศึกษารับรู้ว่ามีผู้ที่เข้าใจความยากลำบากในการทำวิทยานิพนธ์ที่ตนประสบ ในส่วนของ

ผู้ให้ข้อมูลที่มีการรายงานถึงการมองความยากลำบากที่เกิดขึ้นในกระบวนการวิจัยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้และมองความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกระบวนการวิจัยเป็นการเรียนรู้ นั้นสอดคล้องกับการศึกษาของ Hawley (2010) ที่พบว่านักศึกษาที่มีการฝึกฝนด้านงานวิจัยมาตั้งแต่เริ่มการเข้าเรียนระดับปริญญาเอกจะมีแนวโน้มที่มีมุมมองเกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์ที่อยู่ในหลักความเป็นจริง

สรุป

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงเส้นทางในช่วงระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะต้องเจอกับกระบวนการทำงานที่ไม่เป็นไปตามที่ใจคิดและอาจอยู่ในสภาวะทางจิตใจที่เป็นลบ ทั้งนี้ นักศึกษาระดับปริญญาเอกมีความพยายามที่จะก้าวผ่านความยากลำบากที่เกิดขึ้นเพื่อให้สามารถทำงานวิทยานิพนธ์สำเร็จไปได้ โดยมีความพยายามในการวางแผนการทำวิทยานิพนธ์ และการหาความช่วยเหลือจากอาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ มีการก้าวผ่านสภาวะทางจิตใจโดยการทำความเข้าใจกับสภาพการทำงานที่ตนเองต้องเผชิญและการได้ใช้เวลาร่วมกับผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นเพื่อนที่อยู่ใกล้หรือครอบครัวที่อยู่ห่างไกล เพื่อผ่อนคลายความเครียดและกังวลจากการทำงาน การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของมุมมองต่อการทำงานวิจัยและการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างมีส่วนต่อการใช้ชีวิตในการทำงานวิทยานิพนธ์ให้เป็นไปอย่างราบรื่นของนักศึกษาระดับปริญญาเอก ซึ่งนักศึกษาสามารถใช้เป็นข้อมูลในการเตรียมรับมือกับสภาวะที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ มีการสร้างโครงการอบรมทักษะการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อหาแนวทางการทำงานที่เป็นไปอย่างทำงานสามารถสำเร็จลุล่วงและนักศึกษายังคงมีสุขภาพจิตที่ดีและมั่นคง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนอุดหนุนการศึกษาแก่ผู้วิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเฉลิมฉลองวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเจริญพระชนมายุครบ 72 พรรษาที่ให้การสนับสนุนค่าเล่าเรียน

เอกสารอ้างอิง

- เสกศักดิ์ อัสวะวิสิทธิ์ชัย. (2553). *ทำอย่างไรถึงจะเรียนจบปริญญาโทและเอก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Blum, L. D. (2010). The “All-But-the-Dissertation” Student and the Psychology of the Doctoral Dissertation. *Journal of College Student Psychotherapy*, 24(2), 74-85.
- Burkard, A. W., Knox, S., DeWalt, T., Fuller, S., Hill, C., & Schlosser, L. Z. (2014). Dissertation experiences of doctoral graduates from professional psychology programs. *Counselling Psychology Quarterly*, 27(1), 19-54.
- Evans, T. M., Bira, L., Gastelum, J. B., Weiss, L. T., & Vanderford, N. L. (2018). Evidence for a mental health crisis in graduate education. *Nature biotechnology*, 36(3), 282.

- Flynn, S. V., Chasek, C. L., Harper, I. F., Murphy, K. M., & Jorgensen, M. F. (2012). A qualitative inquiry of the counseling dissertation process. *Counselor Education and Supervision*, 51, 242–255
- Giorgi, A. (2014). Phenomenological philosophy as the basis for a human scientific psychology. *The Humanistic Psychologist*, 42 (3):233–248.
- Hawley, P. (2010). *Being bright is not enough: The unwritten rules of doctoral study*. Charles C Thomas Publisher.
- Jairam, D., & Kahl Jr, D. H. (2012). Navigating the doctoral experience: The role of social support in successful degree completion. *International Journal of Doctoral Studies*, 7, 311-329.
- Knox, S., Burkard, A. W., Janecek, J., Pruitt, N. T., Fuller, S. L., & Hill, C. E. (2011). Positive and problematic dissertation experiences: The faculty perspective. *Counselling Psychology Quarterly*, 24(1), 55-69.
- Knox, S., Schlosser, L. Z., Pruitt, N. T., & Hill, C. E. (2006). A qualitative examination of graduate advising relationships: The advisor perspective. *The Counseling Psychologist*, 34(4), 489-518.
- Levecque, K., Anseel, F., De Beuckelaer, A., Van der Heyden, J., & Gisle, L. (2017). Work organization and mental health problems in PhD students. *Research Policy*, 46(4), 868-879.
- Morrison Straforini, C. (2015). Dissertation as Life Chapter: Managing Emotions, Relationships, and Time. *Journal of College Student Psychotherapy*, 29(4), 296-313.

การพัฒนามาตรวัดความมุ่งมั่นหมายของนักเรียนโรงเรียนกีฬา Development of Grit Scale for Thai Students in Sport Schools

กฤตพล รังสิยานนท์¹ และ ดร.สมบุญ จารุกะสมทวิ²

Krittapon Rangsiyanon¹ and Somboon Jarukasemthawee, Ph.D.

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความมุ่งมั่นหมายในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในโรงเรียนกีฬาไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนกีฬา จำนวน 200 คน อายุเฉลี่ยที่ 16.6 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 1.41 มาตรวัดความมุ่งมั่นหมายถูกแปลเป็นภาษาไทยจากมาตรวัดความมุ่งมั่นหมายของ Duckworth, Peterson, Matthews & Kelly (2007) โดยมีจุดประสงค์เพื่อใช้วัดคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่จะช่วยให้บุคคลสามารถฟันฝ่าอุปสรรคที่ต้องเผชิญเพื่อทำตามเป้าหมายระยะยาวของตนเองให้ประสบความสำเร็จ เครื่องมือที่ใช้วิจัยได้แก่ มาตรวัดความมุ่งมั่นหมาย มาตรวัดสติ และมาตรวัดการกำกับตนเอง ผลการวิจัยพบว่ามาตรวัดความมุ่งมั่นหมาย มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับเท่ากับ .753 ผลการตรวจสอบความตรงตามสภาพ ด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันพบว่า มาตรวัดความมุ่งมั่นหมายมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับสติ ($r = .38, p < .001$) และการกำกับตนเอง ($r = .59, p < .001$) และผลการวิเคราะห์ความตรงจากกลุ่มที่แตกต่างกัน โดยวิเคราะห์ t-test ระหว่างกลุ่มนักเรียนโรงเรียนกีฬาและกลุ่มนักกีฬาทีมชาติไทย พบว่าคะแนนจากมาตรวัดความมุ่งมั่นหมายของกลุ่มนักกีฬาทีมชาติไทย คะแนนเฉลี่ยที่ 50.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 2.68 มีคะแนนสูงกว่ากลุ่มนักเรียนโรงเรียนกีฬา คะแนนเฉลี่ยที่ 41.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 6.28 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 ($t = 11.77, p < .001$)

คำสำคัญ: ความมุ่งมั่นหมาย นักเรียนโรงเรียนกีฬา การพัฒนามาตรวัด

*Corresponding author at: นายกฤตพล รังสิยานนท์

สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 อาคารบรมราชชนนีศรีศตพรรษ ชั้น 7 ถนนพระราม 1
 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
 โทร 0-2218-1197 หรือ 0-2218-1184
 อีเมล krittapon.ong@gmail.com

Abstract

The purposes of this research study were to develop and validate the Thai version of Grit scale for students in sport schools. The sample was composed of 200 students from four sport schools in Thailand. The mean age of participants was 16.60 ($SD = 1.41$). The original grit scale (Duckworth, Peterson, Matthews & Kelly, 2007) was translated into the Thai version for measuring grit-trait based on an individual's perseverance of effort combined with passion to achieve a particular long-term goal. Research instruments used in this study were Grit scale, Freiburg Mindfulness Inventory, and Self-regulation scale. Findings revealed that Grit scale demonstrated acceptable internal consistencies (Cronbach's $\alpha = .753$). For the concurrent validity using pearson correlation, the results showed that as predicted grit was positively correlated to mindfulness ($r = .38, p < .001$) and self-regulation ($r = .59, p < .001$) with moderate effects. For the known group validity comparing the mean with t -test analysis, the result showed that Thai professional athletes significantly scored higher than students in sport schools on grit at the level of .001 ($t = 11.77, p < .001$)

Keywords: Grit, Students in sport schools, Development of scale

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีโรงเรียนกีฬาทั่วประเทศจำนวน 35 แห่ง โดยจัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการจะยกระดับและพัฒนามาตรฐานทางการกีฬาให้ทัดเทียมนานาชาติ โดยการพัฒนาการส่งเสริมการกีฬาอย่างจริงจัง เป้าหมายการจัดตั้งโรงเรียนกีฬา คือการส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านกีฬาให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศด้านกีฬา เพื่อเป็นกำลังของชาติที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความรู้ โดยการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนโรงเรียนกีฬานั้น นักเรียนโรงเรียนกีฬาจำเป็นต้องฝึกฝน และอุทิศตนเพื่อพัฒนาทักษะในการเล่นกีฬา เพื่อให้เกิดกระบวนการคิดและการควบคุมความรู้สึก ให้มีความเฉพาเจาะจง มีความชำนาญ และต้องใช้เวลายาวนานในการฝึกซ้อมและแข่งขัน (สงกรานต์ บุญมีเกียรติ, 2557) งานวิจัยจำนวนมากพบว่าในระหว่างการฝึกซ้อมและการแข่งขัน นักกีฬาเยาวชนต้องเผชิญกับแรงกดดัน ความเครียด ความเหนื่อยล้า ทั้งจากทางร่างกายและจิตใจโดยอาจเกิดจากความคาดหวังจากตนเอง ผู้ปกครอง ผู้ฝึกสอนและผู้เกี่ยวข้อง ทำให้นักกีฬาเยาวชนมักยุติการเป็นนักกีฬากลางคัน (Brenner, 2007) ดังนั้นผู้เชี่ยวชาญและนักวิจัยด้านการกีฬาจึงมีความพยายามที่ศึกษาถึงคุณลักษณะทางจิตใจต่าง ๆ ที่เอื้อให้นักกีฬาได้ใช้ศักยภาพของตนในการเล่นกีฬาทั้งระหว่างการฝึกซ้อมและการแข่งขันได้อย่างเต็มที่

โดยในปัจจุบันคุณลักษณะทางด้านจิตใจที่นักจิตวิทยาให้ความสนใจเป็นพิเศษในตัวนักกีฬา ได้แก่ ความมุ่งมั่น (Grit)

Duckworth et al. (2007) ได้นิยาม “ความมุ่งมั่น” คือคุณลักษณะที่บ่งบอกถึงความเข้มแข็งทางจิตใจของบุคคลที่จะช่วยให้บุคคลสามารถฟันฝ่าอุปสรรคที่ต้องเผชิญ เพื่อทำตามเป้าหมายระยะยาวของตนเองให้ประสบความสำเร็จ โดย Duckworth et al. (2007) กล่าวว่าความมุ่งมั่น เป็นคุณลักษณะที่ประกอบไปด้วยความรักในสิ่งที่ทำ (Passion) และความอดทนพยายาม (Perseverance) เพื่อให้ตนบรรลุตามเป้าหมายระยะยาว ซึ่งตรงข้ามกับการทำงานแบบวันต่อวัน นอกจากนี้ความรักในสิ่งที่ทำยังบ่งชี้ถึงแนวโน้มที่บุคคลจะไม่ละทิ้งงานที่ยากลำบากเพราะเกิดการเปลี่ยนแปลง ค้นหาสิ่งใหม่เพื่อให้ตนรู้สึกมีชีวิตชีวา และไม่คอยหวังพึ่งปาฏิหาริย์ นอกจากนี้บุคคลที่มีความมุ่งมั่น จะแสดงออกถึงระดับความเข้มข้นของความตั้งใจหรือความพยายาม และมีความมุ่งมั่นอย่างแน่วแน่ที่จะอยู่กับเส้นทางที่ได้ตัดสินใจเลือก มีความอดทนพยายาม มีความยืดหยุ่น และความทรหด มีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความสามารถในการอดทนรอในสิ่งที่ต้องการและมีความสามารถในการปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมหรือกฎหมายของสังคมได้ ในงานวิจัยด้านกีฬา ความมุ่งมั่นสามารถใช้เพื่อแยกความแตกต่างระหว่างนักกีฬาที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกีฬาและความสามารถด้านการรู้คิดได้ โดย Larkin et al. (2016) พบว่านักกีฬาที่มีความมุ่งมั่นสูง จะใช้เวลาในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่นกีฬาโดยตรง เช่น การแข่งขัน การฝึกซ้อม การเล่น รวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องทางอ้อม เช่น การเล่นเกมหรือการชมการแข่งขัน มากกว่านักกีฬาที่มีความมุ่งมั่นต่ำอย่างมีนัยสำคัญ และในการศึกษาความสามารถด้านการรู้คิด พบว่านักกีฬาที่มีความมุ่งมั่นสูงจะมีความสามารถด้านการตัดสินใจและการประเมินสถานการณ์ด้านการกีฬา ดีกว่านักกีฬาที่มีความมุ่งมั่นต่ำอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังงานวิจัยจำนวนมากบ่งชี้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างความมุ่งมั่นกับคุณลักษณะต่าง ๆ ทางบวกของบุคคล อาทิ เช่น ความมุ่งมั่นมีลักษณะคล้ายเคียงกับบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกสูง (Conscientiousness) ($r=.77, P<.001$) และมีความเกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง (Self-control) ($r=.63, P<.001$) ในขณะที่ Raphiphatthana, Jose & Salmon (2018) ได้รายงานความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความมุ่งมั่นและสติในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชาวนิวซีแลนด์ นอกจากนี้ความมุ่งมั่นยังสามารถทำนายถึงการบรรลุถึงความสำเร็จในบริบทต่าง ๆ เช่น การคัดเลือกรักเรียนนายร้อย การแข่งขันสะกดคำ (spelling bee) ในระดับนานาชาติ การเรียนจบจากโรงเรียน การรักษาสถานะทางการทำงาน และการคงสถานะภาพแต่งงานไว้ (Duckworth & Eskreis-Winkler, 2015)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งมั่น จะเห็นได้ว่าความมุ่งมั่นเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของนักกีฬาที่พึงมี เนื่องด้วยนักกีฬาจำเป็นต้องใช้การฝึกฝนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างหนัก เป็นระยะเวลานาน ถึงแม้ว่าแนวคิดความมุ่งมั่นจะเป็นแนวคิดใหม่ในวงการจิตวิทยา แต่นักจิตวิทยาทั่วโลกต่างให้ความสนใจเป็นอย่างมากที่จะศึกษาทำความเข้าใจคุณลักษณะความมุ่งมั่น โดยมุ่งหวังว่าการรู้จักและทำความเข้าใจธรรมชาติของความมุ่งมั่น จะนำมาซึ่งการพัฒนาความมุ่งมั่นให้เกิดขึ้นในบุคคลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนักกีฬา

ในการวัดและการประเมินความมั่นใจหมาย Duckworth & Quinn (2009) ได้พัฒนามาตรวัดความมั่นใจหมาย โดยมี 12 ข้อคำถาม โดยมีลักษณะเป็นมาตรอันดับ 5 ระดับ (5-point Likert-type scale) โดยมีเกณฑ์ในการตอบ 1 หมายถึง ไม่ตรงกับตัวฉันเลยอย่างยิ่ง ถึง 5 เหมือนกับฉันเป็นอย่างยิ่ง โดยคะแนนรวมที่ได้ คะแนนยิ่งมากหมายถึงมีคะแนนความมั่นใจหมายสูง มาตรวัดนี้มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เท่ากับ .73 ถึง .83 ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนเตรียมทหาร ผู้เข้าแข่งขันการสะกดคำ และนักศึกษามหาวิทยาลัยชั้นนำในสหรัฐอเมริกา

จากการทบทวนวรรณกรรม จะเห็นได้ว่า นักจิตวิทยาทั่วโลกต่างให้ความสนใจเป็นอย่างมากที่จะศึกษาทำความเข้าใจคุณลักษณะความมั่นใจหมาย แต่ในบริบทของประเทศไทยยังไม่พบการศึกษาค้นคว้าความมั่นใจหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนโรงเรียนกีฬา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนามาตรวัดความมั่นใจหมายในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในโรงเรียนกีฬาไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความมั่นใจหมายในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในโรงเรียนกีฬาไทย

วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้มี 2 ส่วน ได้แก่ 1) นักเรียนในโรงเรียนกีฬา จำนวน 200 คน และ 2) นักกีฬาทีมชาติ จำนวน 70 คน โดยผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือให้กลุ่มตัวอย่างการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเที่ยงของมาตรวัดความมั่นใจหมายด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมข้อคำถามที่เหลือ (Corrected Item-Total Correlation; CITC) วิเคราะห์ความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) วิเคราะห์ความตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation Coefficient) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสติและการกำกับตนเอง และการวิเคราะห์กลุ่มสูงกลุ่มต่ำด้วย t-test ระหว่างกลุ่มนักเรียนโรงเรียนกีฬาและกลุ่มนักกีฬาทีมชาติไทย (Known Group)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วนคือ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ประเภทกีฬา เป็นต้น 2) มาตรวัดที่ใช้ในการวิจัย อันได้แก่ มาตรวัดความมั่นใจหมาย มาตรวัดสติ มาตรวัดการกำกับตนเอง

มาตรวัดความมั่นใจหมาย (Grit Scale) ผู้วิจัยนำมาตรวัด The Grit Scale โดย Duckworth & Quinn (2009) มาแปลด้วยขั้นตอน Back-Translation โดยมาตรวัดความมั่นใจหมายมี 12 ข้อคำถาม กลุ่มตัวอย่างตอบมาตรวัดอันดับ 5 ระดับ (5-point Likert-type scale) มีค่า 1 หมายถึง ไม่ตรงกับตัวฉันเลยอย่างยิ่ง ถึง 5 หมายถึง เหมือนกับฉันเป็นอย่างยิ่ง โดยคะแนนรวมที่ได้ หากได้คะแนนยิ่งมากหมายถึงมีคะแนนความมั่นใจหมายสูง โดยผู้วิจัยนำมาตรวัดไปทำการปรับข้อกระทงให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนกีฬาและมีความตรงเชิงเนื้อหาของมาตรวัด (Content Validity) โดยได้รับ

คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิทางจิตวิทยาจำนวน 3 ท่านและตรวจสอบภาษาให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งพบมีค่าความตรงของเนื้อหา (Index of item objective congruence) ของข้อคำถามทั้ง 7 ข้อ มีคะแนนเกิน .6

มาตรวัดสติ (mindfulness) โดยโครงการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำมาตรวัด Freiburg Mindfulness Inventory (FMI) ซึ่งพัฒนาโดย (Walach, Buchheld, Buttenmuller, Kleinknecht, & Schmidt, 2006) โดยมีข้อคำถามทั้งสิ้น 14 ข้อ ซึ่งได้รับการแปลเป็นภาษาไทยและตรวจสอบความเที่ยงตรงในกลุ่มตัวอย่างไทยโดย Somboon Jarukasemthawee (2015) โดยมีค่า Cronbach's alpha ในกลุ่มนิสิต-นักศึกษาในระดับดีมาก (internal consistency = .86) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความเที่ยงในกลุ่มตัวอย่างนักกีฬาเยาวชนอยู่ในระดับดี (internal consistency = .78)

มาตรวัดการกำกับตนเอง (Self-Regulation) ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้ มาตรวัดการกำกับตนเอง Self-Regulation ซึ่งพัฒนาโดย Carey, Neal, and Collins (2004) โดยมีข้อคำถามทั้งสิ้น 31 ข้อ ซึ่งได้รับการแปลเป็นภาษาไทยและตรวจสอบความเที่ยงตรงในกลุ่มตัวอย่างไทยโดย Somboon Jarukasemthawee (2015) โดยมีค่า Cronbach's alpha ในกลุ่มนิสิต-นักศึกษาในระดับดีมาก สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความเที่ยงในกลุ่มตัวอย่างนักกีฬาเยาวชนอยู่ในระดับดีมาก (internal consistency = .88)

การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัยในโครงการ

ผู้เข้าร่วมวิจัยในโครงการวิจัยนี้ เป็นไปตามความสมัครใจของผู้เข้าร่วมวิจัย โดยผู้เข้าร่วมวิจัยมีสิทธิถอนตัวออกจากการวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความประสงค์ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล ซึ่งการถอนตัวออกจากการวิจัยนั้น จะไม่มีผลกระทบในทางใดๆ ต่อผู้เข้าร่วมวิจัย โดยข้อมูลที่ได้จากผู้เข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ โดยจะนำเสนอข้อมูลการวิจัยเป็นภาพรวมเท่านั้น ไม่มีข้อมูลใดในการรายงานที่จะนำไปสู่การระบุตัวตนของผู้เข้าร่วมวิจัยได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์คุณภาพทางจิตมิติเบื้องต้นของมาตรวัด เพื่อหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้อคำถามในมาตรวัด (corrected item-total correlation) และทดสอบค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในด้วยวิธีสัมประสิทธิ์ Cronbach's alpha (Cronbach's alpha-coefficient) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ตรวจสอบความตรงตามสภาพ (Concurrent validity) ด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Correlation กับมาตรวัดสติและการกำกับตนเอง ทำที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความตรงกลุ่มสูงกลุ่มต่ำด้วย *t*-test ระหว่างกลุ่มนักเรียนโรงเรียนกีฬาและกลุ่มนักกีฬาทิพย์ชาติไทย (Known Group)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักกีฬาเยาวชนชายไทยจำนวนทั้งสิ้น 200 คน จากโรงเรียนกีฬาจังหวัดกรุงเทพมหานคร (50 คน) จังหวัดสุพรรณบุรี (50 คน) จังหวัดนครปฐม (50 คน) และจังหวัดชลบุรี (50 คน) โดยเป็นนักเรียนกีฬาจากประเภทกีฬาต่าง ๆ เช่น กรีฑา บาสเกตบอล ฟุตบอล ฟุตซอล เซปักตะกร้อ เทควันโด วอลเลย์บอล ยกน้ำหนัก เป็นต้น เป็นกลุ่มตัวอย่างเพศชาย 118 คน คิดเป็น 59 เปอร์เซ็นต์ เป็นเพศหญิง 82 คน คิดเป็น 41 เปอร์เซ็นต์ อายุเฉลี่ยที่ 16.6 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 1.41

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของมาตรวัดความมั่นใจในนักเรียนโรงเรียนกีฬา

จากการวิเคราะห์คุณภาพทางจิตมิติเบื้องต้นของมาตรวัด พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคมาตรวัดทั้งฉบับเท่ากับ .753 โดยพบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้อคำถามในมาตรวัด (corrected item-total correlation) ตั้งแต่ .28 ถึง .49

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Correlation เพื่อตรวจสอบความตรงตามสภาพ (Concurrent validity) คะแนนจากมาตรวัดความมั่นใจมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนมาตรวัดสติ ($r = .38, p < .001$, หนึ่งทาง) และการกำกับตนเอง ($r = .59, p < .001$, หนึ่งทาง) และผลการวิเคราะห์ความตรงจากกลุ่มที่แตกต่าง โดยวิเคราะห์ t -test ระหว่างกลุ่มนักเรียนโรงเรียนกีฬาและกลุ่มนักกีฬาทิมีชาติไทย (Known Group) พบว่าคะแนนจากมาตรวัดความมั่นใจของกลุ่มนักกีฬาทิมีชาติไทย (Mean = 50.13, SD = 2.68) มีคะแนนสูงกว่ากลุ่มนักเรียนโรงเรียนกีฬา (Mean = 41.01, SD = 6.28) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 ($t = 11.77, p < .001$)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์ในตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา ($n=200$)

ตัวแปร	คะแนนต่ำสุด / คะแนนสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	1	2	3
1. ความมั่นใจ	12-60	41.01	6.28	1		
2. สติ	14-56	40.20	6.03	.38*	1	
3. การกำกับตนเอง	31-155	106.17	15.66	.57*	.59*	1

* $p < .001$

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนามาตรวัดความมุ่งมั่น (Grit) สำหรับนักเรียนโรงเรียนกีฬา ผลจากการศึกษาพบว่า มาตรวัดความมุ่งมั่นสำหรับนักเรียนโรงเรียนกีฬา มีความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ดี เท่ากับ .753 ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ ที่พบค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เท่ากับ .73 ถึง 83 ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนเตรียมทหาร ผู้เข้าแข่งขันการประกวด และนักศึกษา มหาวิทยาลัยชั้นนำในสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้มาตรวัดความมุ่งมั่นสำหรับนักเรียนโรงเรียนกีฬาในงานวิจัยนี้ ยังมีความตรงตามสภาพกับมาตรวัดสติและการกำกับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนที่พบว่าความมุ่งมั่นมีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณลักษณะทางบวกของบุคคล อาทิ เช่น ภาวะการลื่นไหล อย่างเป็นธรรมชาติ (Flow) และการควบคุมตนเองดีขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนโรงเรียนกีฬามีคะแนนความมุ่งมั่นต่ำกว่ากลุ่มนักกีฬาทีมชาติไทย (know group) ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของนักกีฬาทีมชาติที่ควรมีแนวโน้มความมุ่งมั่นสูงกว่านักเรียนโรงเรียนกีฬา

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดความมุ่งมั่นในนักเรียนโรงเรียนกีฬา มีความตรงเชิงตามสภาพ ความตรงจากกลุ่มที่แตกต่างที่ดี และมีความเที่ยงของมาตรวัดในเกณฑ์ที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- สงกรานต์ บุญมีเกียรติ. (2557). *การนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬาสังกัดสถาบัน การพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา*. (Doctoral dissertation, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย).
- Aherne, C., Moran, A. P., & Lonsdale, C. (2011). The effect of mindfulness training on athletes' flow: An initial investigation. *The Sport Psychologist*, 25(2), 177-189.
- Brenner, J. S. (2007). Overuse Injuries, Overtraining, and Burnout in Child and Adolescent Athletes. *Pediatrics*, 119(6), 1242-1245.
- Carey, K. B., Neal, D. J., & Collins, S. E. (2004). A psychometric analysis of the self-regulation questionnaire. *Addictive behaviors*, 29(2), 253-260.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. 2nd.
- Duckworth, A. L., & Eskreis-Winkler, L. (2015). *Grit* (pp. 397-401).
- Duckworth, A. L., Peterson, C., Matthews, M. D., & Kelly, D. R. (2007). *Grit: perseverance and passion for long-term goals*. *J Pers Soc Psychol*, 92(6), 1087-1101.
- Duckworth, A. L., & Quinn, P. D. (2009). Development and validation of the Short Grit Scale (GRIT-S). *Journal of personality assessment*, 91(2), 166-174.

- Hair, J. F. (2010). Black, WC, Babin, BJ, & Anderson, RE (2010). Multivariate data analysis (7th ed.). New York, NY: Prentice Hall.
- Hopkins, W. G. (2002). A scale of magnitudes for effect statistics. A new view of statistics, 502.
- Jarukasemthawee, S. (2015). *Putting Buddhist understanding back into mindfulness training* (Doctoral's Thesis). Retrieved from <https://goo.gl/cNXzph>
- Larkin, P., O'Connor, D., & Williams, A. M. (2016). Does grit influence sport-specific engagement and perceptual-cognitive expertise in elite youth soccer?. *Journal of Applied Sport Psychology*, 28(2), 129-138.
- Raphiphatthana, B., Jose, P., & Salmon, K. (2018). Does dispositional mindfulness predict the development of grit?. *Journal of Individual Differences*.
- Walach, H., Buchheld, N., Büttenmüller, V., Kleinknecht, N., & Schmidt, S. (2006). Measuring mindfulness - the Freiburg mindfulness inventory (FMI). *Personality and Individual Differences*, 40(8), 1543-1555.

การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเอง Development of the Thai Version of the Experience of Shame Scale

อธิวัฒน์ ยิ่งสูง¹ และ ดร.สมบุญ จารุกะสมทวิ²

Athiwat Yingsoong¹ and Somboon Jarukasemthawee²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเองในกลุ่มตัวอย่างบุคคลทั่วไป กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคคลทั่วไปผู้สมัครใจเข้าร่วมตอบแบบสอบถามออนไลน์ที่คัดเลือกแบบรายสะดวก จำนวน 125 คน อายุเฉลี่ยที่ 22.10 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 4.4 มาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเองได้รับการแปลเป็นภาษาไทยจากพัฒนามาตรประสบการณ์การละอายต่อตนเองของ Andrews, Qian และ Valentine (2003) โดยมีจุดประสงค์เพื่อใช้วัดคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่ประสบกับการละอายต่อตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ มาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเอง มาตรวัดซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความเครียด มาตรวัดการเมตตา กรุณาต่อตนเอง และมาตรวัดภาวะสติ ผลการวิจัยพบว่ามาตรวัดการประสบการณ์การละอายต่อตนเองมีค่าความสอดคล้องภายในทั้งฉบับอยู่ในระดับดีมาก ($\alpha = .938$) และมีค่าความสอดคล้องภายในแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับน่าพอใจ ($\alpha = .897, .884$ และ $.790$) การประเมินความตรงร่วมสมัยพบว่าการละอายต่อตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัญหาทางด้านจิตใจ (ภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความเครียด) และมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเมตตากรุณาต่อตนเอง และภาวะสติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่ผ่านมา ข้อมูลที่ได้รับแสดงถึงคุณภาพเบื้องต้นของมาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเอง

คำสำคัญ ประสบการณ์การละอายต่อตนเอง การพัฒนามาตรวัด

Abstract

The purposes of this research study were to develop and validate the Thai version of Andrews, Qian and Valentine The Experience of Shame Scale (2012). A total of 125 volunteers participated in this study through online survey (google form). In this study Thai version of The Experience of Shame Scale, Depression Anxiety Stress Scale (DASS), Self-Compassion Scale and Freiburg Mindfulness Inventory (FMI) were used as research instruments. The data were analyzed by using descriptive statistics, Corrected

¹ นิสิตสาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Email address: Athiwat.moss@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาจิตวิทยาการปรึกษา สาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail : somboon.j@chula.ac.th

item-total correlation Cronbach's alpha coefficient, and Pearson's product-moment correlation coefficient. Findings revealed that The Experience of Shame Scale demonstrated very high internal consistency $\alpha = .938$ and the three sub scales of The Experience of Shame Scale showed acceptable to high internal consistencies $\alpha = .897, .884$ and $.790$. In examinations of concurrent validity of The Experience of Shame Scale, the result showed significantly positive correlation between the score of The Experience of Shame Scale on psychological distress (depression anxiety and stress) and significantly negative correlation on self-compassion and mindfulness ($p < .01$). Findings provide initial evidences for the psychometric properties of Thai version of The Experience of Shame Scale.

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาความพยายามจากนักจิตวิทยาจำนวนมากในการศึกษาการละอายต่อตนเอง (self-shame) ในฐานะตัวแปรทางจิตวิทยาที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านจิตใจรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น ภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความเครียด เป็นต้น (Gilbert, 2000 และ Lupis, Sabik และ Wolf, 2016) การละอายต่อตนเองสามารถนิยามได้ว่าเป็น ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในแง่ลบ เป็นความรู้สึกว่าตนเองมีข้อบกพร่อง แยก ไม่เป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น ไม่มีความสามารถเทียบเท่ากับบุคคลอื่น หรือไม่เป็นที่รักของบุคคลอื่น (Young, Klosko และ Weishaak, 2003) โดยบุคคลที่มีการละอายต่อตนเองในระดับสูงมักจะมีแนวโน้มที่จะตำหนิตนเอง (Gilbert และ Procter, 2006) นอกจากนี้การละอายต่อตนเองยังมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองอีกด้วย (Velotti, Garofalo, Bottazzi และ Caretti, 2016)

ในปัจจุบันมีการวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการละอายต่อตนเอง และปัญหาทางด้านทางจิตรูปแบบต่าง ๆ อาทิเช่น การศึกษาวิเคราะห์ห่อภิมาณของ Kim, Thibodeau และ Jorgensen (2012) ที่ทำการศึกษขนาดความสัมพันธ์ระหว่างการละอายต่อตนเอง ความรู้สึกผิด กับภาวะซึมเศร้า ในงานวิจัยในฐานข้อมูลของ APA PsycNET จำนวน 108 งานวิจัย ซึ่งมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด 22,411 คน ว่าการละอายต่อตนเองมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้า ($r = .43$)

นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยเกี่ยวกับการละอายต่อตนเองที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเมตตากรุณาต่อตนเองยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Johnson และ O'Brien (2013a) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเมตตาต่อตนเอง การละอายต่อตนเอง ความรู้สึกผิด การเห็นคุณค่าในตนเอง ความคิดวุ่นวาย และภาวะซึมเศร้า พบว่าการเมตตาต่อตนเองมีสหสัมพันธ์ทางลบกับการละอายต่อตนเอง ($r = -.67$) นอกจากนี้งานวิจัยของ Woods และ Proeve (2014) ยังพบว่าการละอายต่อตนเองยังสหสัมพันธ์ทางลบกับภาวะสติอีกด้วย ($r = -.50$)

สำหรับการประเมินการละอายต่อตนเอง Andrews, Qian และ Valentine (2003) ได้พัฒนามาตรวัด The Experience of Shame Scale (ESS) เพื่อใช้ประเมินการละอายต่อตนเองสำหรับประชากรทั่วไป มาตรวัดดังกล่าวเป็นมาตรวัดรายงานตนเองในลักษณะเป็นมาตรอันดับ 4 ระดับ (4-point Likert scale) รายงานโดยการให้คะแนนตั้งแต่ 1 (ไม่ตรงกับท่านเลย) ถึง 4 (ตรงกับท่านมากที่สุด) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 25 ข้อ ซึ่งเมื่อรวมคะแนนจากข้อคำถามทั้งหมดคือ 100 คะแนน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 55.58 คะแนน แบ่งเป็นด้านประสบการณ์ความรู้สึกละอายต่อตนเองจำนวน 12 ข้อ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .90 ด้านความคิดที่เกี่ยวข้องกับความเห็นของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเองจำนวน 9 ข้อ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .87 และด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกปิด หรือการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าจำนวน 4 ข้อ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .86 และมีค่าแอลฟาของครอนบาคในระดับดีมาก (internal consistency = .92) โดยคะแนนรวมมาก บ่งชี้ระดับการมีการละอายต่อตนเองที่สูง

อย่างไรก็ตามสำหรับประเทศไทยยังไม่มีการพัฒนาและทดสอบคุณภาพมาตรวัดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนามาตรวัดและตรวจสอบคุณภาพจิตมิติของมาตรวัดฉบับภาษาไทย เริ่มตั้งแต่การแปลมาตรวัดต้นฉบับเป็นมาตรวัดฉบับภาษาไทย การตรวจสอบคุณลักษณะทางจิตมิติเบื้องต้นของมาตรวัดดังกล่าวได้แก่ การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับคะแนนรวม (CITC: Corrected Item – Total Correlation) และวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของมาตรวัดแบบสอดคล้องภายในด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประเมินการละอายต่อตนเองในบริบทการวิจัยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเอง

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้สมัครใจเข้าร่วมตอบแบบสอบถามออนไลน์อายุ 14-53 ปี ($M = 22.10$; $SD = 4.4$) จำนวน 125 คน เป็นเพศชายจำนวน 35 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 83 คน และไม่ระบุเพศจำนวน 7 คน

การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลจัดทำขึ้นผ่านแบบสอบถามออนไลน์ (google form) ด้วยการประชาสัมพันธ์ในสื่อสังคมออนไลน์แหล่งต่าง ๆ อาทิเช่น เฟสบุ๊ก จากนั้นขอให้ผู้ที่สนใจและสมัครใจทำแบบสอบถามส่งต่อแบบสอบถามให้กับบุคคลอื่น ๆ ทั้งนี้การตอบแบบวัดทั้งหมดใช้เวลาประมาณ 15 – 20 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา เป็นต้น
2. มาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเอง (The Experience of Shame Scale) ที่ได้รับการพัฒนาโดย Andrews, Qian และ Valentine (2003) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 25 ข้อ ที่สะท้อนคุณลักษณะของการละอายต่อตนเองทั้งหมด 3 องค์ประกอบคือ 1) องค์ประกอบด้านประสบการณ์

ความรู้สึกละอายต่อตนเอง (ยกตัวอย่างข้อคำถาม อาทิเช่น ท่านรู้สึกละอายต่อใจนัยบางอย่างของท่าน)
 2) องค์ประกอบด้านความคิดที่เกี่ยวข้องกับความเห็นของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเอง (ยกตัวอย่างข้อคำถาม อาทิเช่น ท่านกังวลว่าผู้อื่นจะคิดอย่างไรกับท่าทีการแสดงออกของท่านที่มีต่อผู้อื่น) และ 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกปิด หรือการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า (ยกตัวอย่างข้อคำถาม อาทิเช่น ท่านเคยหลีกเลี่ยงที่จะพบเจอท่านที่เห็นว่าเคยทำบางสิ่งผิดพลาด และท่านเคยต้องการที่จะซ่อนเร้นหรือปกปิดร่างกาย หรือร่างกายบางส่วนของท่าน)

3. มาตรการวัดปัญหาทางด้านจิตใจ (Depression Anxiety Stress Scale: DASS) ที่ได้รับการพัฒนาโดย Jarukasemthawee (2015) ตามแนวคิดของ Lovibond และ Lovibond (1995) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 42 ข้อ แบ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้าจำนวน 14 ข้อ ข้อคำถามเกี่ยวกับความวิตกกังวล และข้อคำถามเกี่ยวกับความเครียดจำนวน 14 ข้อ มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรอันภาค 4 ระดับ (4-point Likert scale) โดย 0) หมายถึง ไม่เคยเกิดขึ้นเลย 1) เกิดขึ้นบางครั้ง 2) เกิดขึ้นค่อนข้างบ่อย และ 3) เกิดขึ้นบ่อยมากหรือเกือบตลอดเวลา และมีค่าแอลฟาของครอนบาคในระดับดีมาก (internal consistency = .91)

4. มาตรการวัดการเมตตากรุณาต่อตนเอง (Self-Compassion Scale) ที่ได้รับการพัฒนาโดย พลอยชมพู อัครธัญญ์ (2555) ตามแนวคิดของ Neff (2003a) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 26 ข้อ แบ่งเป็นข้อคำถามทางบวกจำนวน 13 ข้อ และข้อคำถามทางลบจำนวน 13 ข้อ มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรวัดอันตรภาค 5 ระดับ (5-point Likert scale) โดย 1) หมายถึง แทบจะไม่เคยเลย ไปถึง 5) หมายถึง แทบจะทุกครั้ง และมีค่าแอลฟาของครอนบาคในระดับดีมาก (internal consistency = .88)

5. มาตรการวัดภาวะสติ (Freiburg Mindfulness Inventory: FMI) ที่ได้รับการพัฒนาโดย ซึ่งพัฒนาโดย Jarukasemthawee (2015) ตามแนวคิด Walach, Buchheld, Butenmuller, Kleinknecht, & Schmidt (2006) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 14 ข้อ แบ่งเป็นข้อคำถามทางบวกจำนวน 13 ข้อ และข้อคำถามทางลบจำนวน 1 ข้อ มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรวัดอันตรภาค 4 ระดับ (5-point Likert scale) โดย 1) หมายถึง ไม่ตรงกับฉันเลย ไปถึง 4) หมายถึง เกือบตลอดเวลา และมีค่าแอลฟาของครอนบาคในระดับดีมาก (internal consistency = .86)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรม SPSS for Windows version 22 ในการวิเคราะห์ทางสถิติโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วิเคราะห์ความเที่ยงของมาตรวัดประสพการณ์การละอายต่อตนเองและองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมข้อคำถามที่เหลือ (Corrected Item-Total Correlation; CITC) วิเคราะห์ความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) วิเคราะห์ความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validity) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation Coefficient) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประสพการณ์ละอายต่อตนเอง ปัญหาด้านจิตใจ การเมตตากรุณาต่อตนเอง และภาวะสติ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงและผลการวิเคราะห์ความตรงร่วมสมัยมีดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ความเที่ยง

ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมข้อคำถามที่เหลือ (Corrected Item-Total Correlation; CITC) วิเคราะห์ความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) และทดสอบอำนาจจำแนกกลุ่มสูง - กลุ่มต่ำด้วยค่า t ดังข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมข้อคำถามที่เหลือและค่าอำนาจจำแนกกลุ่มสูง (เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 67) และกลุ่มต่ำ (เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33) ของมาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเองโดยแบ่งตามองค์ประกอบ

ข้อที่	องค์ประกอบ	ทิศทาง	ค่า CITC ทั้ง มาตร	ค่า CITC ตาม องค์ประกอบ	ค่า t ในการทดสอบ อำนาจจำแนก กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ
1	ด้านประสบการณ์ ความรู้สึกละอายต่อ ตนเอง	+	.595	.585	7.114***
2		+	.509	.559	6.347***
3		+	.441	.572	6.275***
4		+	.547	.593	6.901***
5		+	.550	.605	6.585***
6		+	.530	.538	6.947***
7		+	.734	.744	10.802***
8		+	.690	.739	9.155***
9		+	.656	.663	10.177***
10		+	.626	.581	7.777***
11		+	.644	.586	8.130***
12		+	.656	.582	9.044***
13	ด้านความคิดที่เกี่ยวข้อง กับความเห็นของบุคคล อื่นที่มีต่อตนเอง	+	.556	.562	6.899***
14		+	.693	.619	10.586***
15		+	.663	.579	7.636***
16		+	.609	.679	9.085***
17		+	.665	.753	10.402***
18		+	.576	.585	7.359***
19		+	.610	.643	7.503***
20		+	.546	.578	6.490***
21		+	.711	.712	9.913***
22	ด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง กับการปกปิด หรือการ หลีกเลียง การเผชิญหน้า	+	.603	.699	8.694***
23		+	.573	.687	7.028***
24		+	.436	.431	4.647***
25		+	.489	.594	5.802***

หมายเหตุ: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Cronbach's Alpha สำหรับภาพรวมทั้งหมด = .938

Cronbach's Alpha สำหรับด้านประสบการณ์ความรู้สึกละอายต่อตนเอง = .897

Cronbach's Alpha สำหรับด้านความคิดที่เกี่ยวข้องกับความเห็นของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเอง = .884

Cronbach's Alpha สำหรับด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกปิด หรือการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า = .790

จากผลการวิเคราะห์พบว่ามาตรวัดการละอายต่อตนเองมีค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างคะแนนข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้อคำถามที่เหลือทั้งหมดและตามองค์ประกอบผ่านเกณฑ์นัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ (CITC > .148) โดยพบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ของการละอายต่อตนเองรวมเท่ากับ .938 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ขององค์ประกอบด้านประสบการณ์ความรู้สึกละอายต่อตนเองเท่ากับ .897 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ขององค์ประกอบด้านด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกปิด หรือการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าเท่ากับ .790 มาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเองและองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านมีความสอดคล้องภายในอยู่ในระดับน่าพึงพอใจ และมีค่าอำนาจจำแนกกลุ่มสูง (เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 67) และกลุ่มต่ำ (เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)

ผลการวิเคราะห์ความตรง

ผู้วิจัยตรวจสอบความความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validity) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการละอายต่อตนเอง ปัญหาทางด้านจิตใจ การเมตตากรุณาต่อตนเอง และภาวะสติ ดังข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างด้านต่าง ๆ ของการละอายต่อตนเอง ปัญหาทางด้านจิตใจ การเมตตากรุณาต่อตนเอง และภาวะสติ

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6
1. ด้านประสบการณ์ความรู้สึก	1					
2. ด้านความคิด	.753**	1				
3. ด้านพฤติกรรม	.550**	.601**	1			
4. ปัญหาทางด้านจิตใจ	.716**	.689**	.576**	1		
5. การเมตตากรุณาต่อตนเอง	-.594**	-.519**	-.445**	-.660**	1	
6. ภาวะสติ	-.510**	-.381**	-.342**	-.449**	-.692**	1
M	30.20	24.12	10.04	.00	81.48	54.71
SD	8.05	6.31	3.12	.939	39.56	30.40

หมายเหตุ: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

จากการวิเคราะห์ความตรงร่วมสมัยพบว่าองค์ประกอบด้านประสบการณ์การละอายต่อตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ องค์ประกอบด้านความคิดที่เกี่ยวข้องกับความเห็นของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเอง และองค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกปิด หรือการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .753$ และ $r = .550$, $p < .01$)

ตารางที่ 3 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างการละอายต่อตนเอง ปัญหาทางด้านจิตใจ การเมตตากรุณาต่อตนเอง และภาวะสติ

ตัวแปร	1	2	3	4
1. การละอายต่อตนเอง	1			
2. ปัญหาทางด้านจิตใจ	.765**	1		
3. การเมตตากรุณาต่อตนเอง	-.607**	-.660**	1	
4. ภาวะสติ	-.487**	-.449**	.692**	1
M	64.36	54.71	.00	39.50
SD	15.57	30.40	.939	7.65

หมายเหตุ: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

ผลการวิเคราะห์ความตรงร่วมสมัยสร้างพบว่าการละอายต่อตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกปัญหาทางด้านจิตใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .766$, $p < .01$) การละอายต่อตนเองความสัมพันธ์ทางลบกับการเมตตากรุณาต่อตนเอง และภาวะสติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.593$ และ $-.487$, $p < .01$)

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนามาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเอง (The Experience of Shame Scale) ให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มประชากร และบริบทสังคมไทยด้วยวิธีการแปลมาตรฐานเป็นภาษาไทย และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน ท่านหนึ่งเป็นอาจารย์คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยในประเทศไทย และอีกท่านเป็นอาจารย์ประจำคณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการแปลและเนื้อหาของข้อคำถาม

จากการวิเคราะห์ความเที่ยงพบว่ามาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเองมีค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างคะแนนข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้อคำถามที่เหลือ ($CITC > .148$) จึงไม่มีการปรับปรุงหรือข้อคำถามใดออก มาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเอง และองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านมีความสอดคล้องภายในอยู่ในระดับที่น่าพอใจ ($\alpha > .700$) (DeVellis, 2016) และทุกข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกกลุ่มสูง (เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 67) และกลุ่มต่ำ (เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ดังนั้นมาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเองสามารถนำไปใช้เพื่อศึกษาและวิจัยต่อไปได้

จากการวิเคราะห์ความเที่ยงพบว่าองค์ประกอบด้านประสบการณ์การละอายต่อตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ องค์ประกอบด้านความคิดที่เกี่ยวข้องกับความเห็นของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเอง และ องค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกปิด หรือการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .753$ และ $r = .550$, $p < .01$) ซึ่งเป็นไปตามโครงสร้างของการละอายต่อตนเองที่ องค์ประกอบทั้ง 3 ด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกซึ่งกันและกัน (Andrews, Qian และ Valentine, 2003)

จากการวิเคราะห์ความตรงร่วมสมัยพบว่าการละอายต่อตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัญหาทางด้านจิตใจ (ภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความเครียด) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (.765, $p < .01$) กล่าวคือระดับการละอายต่อตนเองแปรผันไปทิศทางเดียวกับปัญหาทางด้านจิตใจ หากระดับการ ละอายต่อตนเองเพิ่มสูงขึ้น ก็มีแนวโน้มที่ว่าปัญหาทางด้านจิตใจจะเพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ผลการวิเคราะห์ ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Weingarden, Renshaw, Wilhelm Tangney และ DiMauro (2016) ที่พบว่าการละอายต่อตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้า และความวิตกกังวลอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ($r = .61$ และ $r = .64$, $p < .001$) และงานวิจัยของ Lupis, Sabik และ Wolf (2016) ที่รายงานว่าบุคคลที่มีการละอายต่อตนเองเป็นลักษณะประจำตัวบุคคลระดับสูงมีแนวโน้มที่จะตอบสนอง ต่อความเครียดในระดับสูงเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ผลวิเคราะห์ยังพบว่าการละอายต่อตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเมตตากรุณาต่อ ตนเอง และภาวะสติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.607$ และ $r = -.487$, $p < .01$) กล่าวคือระดับการ ละอายต่อตนเองแปรผกผันกับการเมตตากรุณาต่อตนเอง และภาวะสติ หากระดับการละอายต่อตนเอง เพิ่มสูงขึ้น ก็มีแนวโน้มที่ว่าระดับการเมตตากรุณาต่อตนเอง และภาวะสติลดลงอีกด้วย ผลการวิเคราะห์ ดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของ Johnson และ O'Brien (2013) ที่พบว่าการเมตตากรุณาต่อตนเองมี ผลในการลดระดับการละอายต่อตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และงานวิจัยของ Goldsmith, Gerhart และ Chesney (2014) ที่ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่มีแนวโน้มเน้นการใช้สติ (Mindfulness-based approach) ต่ออาการความเครียดที่เกิดจากเหตุการณ์ที่รุนแรง อาการภาวะซึมเศร้า และการ ละอายต่อตนเอง ผลการวิจัยรายงานว่า การฝึกสติสามารถลดแนวโน้มการละอายต่อตนเองอย่างมี นัยสำคัญ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ความเที่ยงและความตรงในเบื้องต้นที่จำเป็นเท่านั้น ดังนั้นจึงจะเป็น ต้องมีการวิเคราะห์ในระดับที่มากขึ้นเพื่อให้มาตรที่พัฒนาแล้วสามารถใช้ในการวิจัยได้อย่างดียิ่งขึ้น ใน การวิจัยครั้งนี้ยังข้อจำกัดเรื่องกลุ่มตัวอย่างที่มีสัดส่วนเพศชายและเพศหญิง และอายุที่ยังไม่ใกล้เคียงกัน หากการวิจัยในอนาคตสามารถควบคุมสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างให้ใกล้เคียงกันจะทำให้มาตรประสบการณ์การ ละอายต่อตนเองสามารถปรับใช้กับกลุ่มตัวอย่างทุกเพศและทุกวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อีกทั้งงานวิจัยในอนาคตอาจจะวิเคราะห์ความตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) ด้วยการหา ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) ซึ่งเป็นคุณลักษณะตรงข้ามของการละอาย ต่อตนเอง (Gilbert, 2006) เพื่อใช้อธิบายและพัฒนาความตรงของการละอายต่อตนเองได้ดียิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเอง มีความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก มีความตรงร่วมสมัยจากความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านของมาตรวัดประสบการณ์การละอายต่อตนเอง และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัญหาทางด้านจิตใจ และด้วยความสัมพันธ์ทางลบกับการเมตตากรุณาต่อตนเอง และภาวะสติ ทั้งนี้มาตรวัดดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินการละอายต่อตนเองในกลุ่มตัวอย่างคนไทยได้

เอกสารอ้างอิง

- พลอยชมพู อัครธัญญ์. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง ความเมตตากรุณาต่อตนเอง ค่าดัชนีมีวลกาย การประเมินตนเองเหมือนวัตถุและความพึงพอใจในภาพลักษณ์ทางร่างกายในสตรีวัยรุ่น. ปรินญามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Andrews, B., Qian, M., & Valentine, J. D. (2002). Predicting depressive symptoms with a new measure of shame: The Experience of Shame Scale. *British Journal of Clinical Psychology*, 41(1), 29-42.
- DeVellis, R. F. (2016). *Scale development: Theory and applications* (Vol. 26). Sage publications.
- Goldsmith, R. E., Gerhart, J. I., Chesney, S. A., Burns, J. W., Kleinman, B., & Hood, M. M. (2014). Mindfulness-based stress reduction for posttraumatic stress symptoms: building acceptance and decreasing shame. *Journal of evidence-based complementary & alternative medicine*, 19(4), 227-234.
- Gilbert, P. (2000). The relationship of shame, social anxiety and depression: The role of the evaluation of social rank. *Clinical Psychology & Psychotherapy: An International Journal of Theory & Practice*, 7(3), 174-189.
- Gilbert, P., & Procter, S. (2006). Compassionate mind training for people with high shame and self-criticism: Overview and pilot study of a group therapy approach. *Clinical Psychology & Psychotherapy: An International Journal of Theory & Practice*, 13(6), 353-379.
- Jarukasemthawee, S. (2015). Putting Buddhist understanding back into mindfulness training.
- Johnson, E. A., & O'Brien, K. A. (2013). Self-compassion soothes the savage ego-threat system: Effects on negative affect, shame, rumination, and depressive symptoms. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 32(9), 939-963.

- Kim, S., Thibodeau, R., & Jorgensen, R. S. (2011). Shame, guilt, and depressive symptoms: a meta-analytic review. *Psychological bulletin*, 137(1), 68.
- Lupis, S. B., Sabik, N. J., & Wolf, J. M. (2016). Role of shame and body esteem in cortisol stress responses. *Journal of behavioral medicine*, 39(2), 262-275.
- Velotti, P., Garofalo, C., Bottazzi, F., & Caretti, V. (2017). Faces of shame: Implications for self-esteem, emotion regulation, aggression, and well-being. *The Journal of psychology*, 151(2), 171-184.
- Woods, H., & Proeve, M. (2014). Relationships of mindfulness, self-compassion, and meditation experience with shame-proneness. *Journal of Cognitive Psychotherapy*, 28(1), 20-33.
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. Guilford Press.

การสนับสนุนทางสังคม การรับรู้ความสามารถของคนที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะทางจิต
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Social support and self-efficacy in education related to the Psychological well-being of students Valaya Alongkorn Rajabhat University Royal patronage.

ศรัทธา ทรงแสดง และ ไพศาล แยมวงษ์

Sapartsorn Songlak and Phaisarn Yamwong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับสุขภาวะทางจิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียนกับสุขภาวะทางจิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 3) เพื่อทำนายสุขภาวะทางจิตโดยใช้การสนับสนุนทางสังคมและการรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี ปีการศึกษา 2561 จำนวน 363 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนและแบบวัดสุขภาวะทางจิตของนักศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ (Correlation Analysis) และสถิติที่ใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Regression Analysis)

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) การรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) การสนับสนุนทางสังคมและ การรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียนทำนายสุขภาวะทางจิตได้ โดยการรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียน ($\beta = .55$) มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน ($\beta = .27$) จากอาจารย์ ($\beta = .08$) และจากครอบครัว ($\beta = .07$)

คำสำคัญ: การสนับสนุนทางสังคม, การรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียน, สุขภาวะทางจิต

¹ นักศึกษาสาขาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

² อาจารย์ประจำสาขาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Abstract

The objectives of this research were to study. 1) the relationship between social support and Psychological well-being of students at Valaya Alongkorn Rajabhat University. 2) the relationship between self-efficacy in learning and Psychological well-being of students at Valaya Alongkorn Rajabhat University. 3) To predict Psychological well-being by using social support and Perceived self-efficacy in learning of students at Valaya Alongkorn Rajabhat University. The sample group used was 363 undergraduate students in academic year 2018.

The instrument of current study was the Questionnaires social support, self-efficacy in learning and Psychological well-being. The statistic use in analyzing were descriptive statistics, Correlation Analysis statistics and Regression Analysis statistics. The study indicated that 1) Social support has a positive relationship with Psychological well-being with statistical significance of .01 level 2) Self-efficacy in learning has a positive correlation with Psychological well-being with statistical significance of .01 level 3) Social support and self-efficacy in learning affect to predict Psychological well-being. self-efficacy in learning ($\beta = .55$) Most influential Followed by Social support from friends ($\beta = .27$) from teachers ($\beta = .08$) and from the family ($\beta = .07$)

Keywords: social support, self-efficacy, Psychological well-being

บทนำ

ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาพบว่า วัยรุ่นในวัย 10 - 19 ปี มีอัตราการความพยายามฆ่าตัวตายประมาณ 1,500 - 2,000 คน ในขณะที่อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จอยู่ที่ประมาณ 140 - 160 คน ซึ่งความเป็นจริงอาจมีจำนวนมากกว่านั้น (กรมสุขภาพจิต, 2561) นอกจากนี้ยังมีผลสำรวจของสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ที่เปิดเผยออกมาว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่โทรปรึกษาสายด่วนสุขภาพจิต 1323 หรือเข้ามาขอรับคำปรึกษาจากคลินิกจิตเวชวัยรุ่นมากขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งปัญหา 5 อันดับแรกนั้น เป็นปัญหาความเครียดความรัก ปัญหาเพศ สุขภาพจิตและปัญหาครอบครัว ผลสำรวจนี้สะท้อนว่าสังคมควรให้ความสำคัญหรือความสนใจกับการส่งเสริมทักษะชีวิตวัยรุ่นให้มากขึ้นทั้งในเรื่องของการส่งเสริมการมองเห็นคุณค่าของตนเอง การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ ความเครียดก่อนที่ปัญหาจะลุกลามมากไปกว่าเดิม (กรมสุขภาพจิต, 2561) การส่งเสริมดูแลสุขภาพจิตหรือสุขภาวะทางจิตของวัยรุ่นจึงมีความสำคัญเพื่อให้บุคคลเข้าใจสภาวะทางอารมณ์ของตนเองสามารถจัดการอารมณ์หรือสิ่งกระตุ้นที่อาจก่อให้เกิดความอันตรายต่อตนเองหรือผู้อื่นได้ การมีสุขภาวะที่ดีก็คือการที่บุคคลมีความสุขทางร่างกายและทางจิตใจ เมื่อวัยรุ่นมีสุขภาวะที่ดีย่อมส่งผลทางบวกต่อการการใช้ชีวิตของวัยรุ่นตามมา (จิวิณา พิชะพัฒน์และคณะ, 2554: 1) ดังนั้นหากวัยรุ่นมีการดูแลหรือเข้าใจในสุขภาวะทางจิตที่ดีก็ส่งผลให้มีสุขภาพจิตที่ดีตามและพัฒนากลายเป็นบุคลากรหรือผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพทั้งกายและใจของสังคม

การสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวแปรส่งผ่านที่ช่วยลดความตึงเครียดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการลดพฤติกรรมเสี่ยงในการฆ่าตัวตายของนักศึกษา (วาริรัตน์ ถาน้อยและคณะ, 2555: บทคัดย่อ) นอกจากนี้การสนับสนุนทางสังคมยังมีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตของนักศึกษา (กัญญ์สิริ จันทรเจริญและสุกัญญา นัครามนตรี, 2559 บทคัดย่อ) นอกจากนี้การสนับสนุนทางสังคมยังมีอิทธิพลต่อการฟื้นฟูความสามารถในการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าและเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ป่วยหายจากโรคซึมเศร้า (นันทศักดิ์ ชนะพันธ์และคณะ, 2556: 45) ดังนั้นหากนักศึกษามีการสนับสนุนทางสังคมต่ำก็มีความเป็นไปได้ที่นักศึกษาจะเกิดโรคซึมเศร้าหรือมีความเครียดเพิ่มมากขึ้นจนนำไปสู่ความเสี่ยงในการฆ่าตัวตาย ตรงกันข้ามหากมีการสนับสนุนทางสังคมที่มากก็สามารถลดอาการบาดเจ็บต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความเครียด ความกดดันที่เกิดขึ้น (Ozbay et al, 2007: 35)

สถิติของสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ พบว่า ในปี 2560 มีผู้ป่วยวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้าเข้ารับรักษาเพิ่มขึ้นจากปี 2558 ถึง 2 เท่าตัว โดยพบร่วมกับโรคทางจิตเวช 3 อันดับแรก ได้แก่ โรคภาวะบกพร่องทางการเรียน โรคสมาธิสั้นและโรคออทิสติก นอกจากนี้ยังพบวัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้ารุนแรง มีความคิดทำร้ายตนเองเนื่องจากภาวะการปรับตัวผิดปกติ (Adjustment disorder) สาเหตุเกิดจากการกดดันบางอย่างที่ทำให้เกิดความเครียดจนไม่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การเรียนมีผลทำให้เกิดความเครียดและแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล แม้กระทั่งคนที่อารมณ์ดี สุขภาพจิตดี ปรับตัวได้แต่ว่าสถานการณ์ที่ผ่านเข้ามาก็สามารถทำให้บุคคลเครียดได้ ความเครียดของคนเราจะเกิดจากตนเองและสถานการณ์ (สสส., 2557) นักศึกษาที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนสูงจะมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ รับมือกับอุปสรรค มีความอดทนและบริหารเวลาได้ดีกว่านักศึกษาที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ (วิซพร เทียบจัตุรัส, 2559) เช่นเดียวกับการสนับสนุนทางสังคม หากนักศึกษามีการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนน้อยอาจทำให้เกิดการไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ไม่ได้และส่งผลให้เกิดโรคซึมเศร้า ส่งผลให้ผู้วิจัยทำการศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนว่ามีการส่งผลโดยตรงต่อสุขภาวะทางจิตของนักศึกษาหรือไม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาได้แก่ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เนื่องจากทางมหาวิทยาลัยเริ่มเล็งเห็นถึงความสำคัญของสุขภาพจิตนักศึกษาจึงได้มีการใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับโรคซึมเศร้าและแบบสอบถามเกี่ยวกับสุขภาพจิตเบื้องต้นกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในช่วงปฐมนิเทศต้อนรับน้องใหม่เข้าสู่มหาวิทยาลัยและมีการพัฒนามหาวิทยาลัยโดยการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาหรือ VRU Counseling Center เพื่อใช้ในการให้คำปรึกษานักศึกษาหรือบุคลากรในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังนั้นหากผลของงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนานักศึกษาหรือมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยก็มีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีการศึกษาการสนับสนุนทางสังคมและการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนเพื่อศึกษาว่าตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์กับสุขภาวะทางจิตหรือไม่และนำผลที่ได้มาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาสุขภาวะทางจิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับสุขภาวะทางจิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียนกับสุขภาวะทางจิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
3. เพื่อทำนายสุขภาวะทางจิตโดยใช้การสนับสนุนทางสังคมและการรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วิธีการ

ประเภทงานวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสำรวจและใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีการศึกษา 2561 ภาคปกติ จำนวนทั้งสิ้น 6,614 คน โดยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607 - 610) ได้จำนวนทั้งสิ้น 363 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ในการแบ่งคณะจาก 8 คณะเหลือ 4 คณะ ได้แก่ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และคณะวิทยาการจัดการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีด้วยกัน 4 ส่วน ได้แก่

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ชั้นปี คณะที่ศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสม
2. แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยได้แนวทางในการสร้างแบบวัดโดยปรับปรุงพัฒนามาจากแบบวัดของไพศาล แย้มวงษ์ (2555) มีข้อคำถามจำนวน 23 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอาจารย์ ด้านเพื่อนและด้านครอบครัว โดยนำแบบวัดไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านได้ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งเนื้อหาและภาษาที่ใช้จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) มากกว่า 0.5 ทุกข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์ครอนบัคแอลฟา (Cronbach Alpha Coefficient) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.90
3. แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียน ผู้วิจัยได้แนวทางในการสร้างแบบวัดโดยปรับปรุงพัฒนามาจากแบบวัดของวิลาวณีย์ ดาราฉาย (2554) มีข้อคำถามจำนวน 22 ข้อ โดยนำแบบวัดไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านได้ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งเนื้อหาและภาษาที่ใช้จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) มากกว่า 0.5 ทุกข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์ครอนบัคแอลฟา (Cronbach Alpha Coefficient) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.83

4. แบบวัดสุขภาวะทางจิต ผู้วิจัยได้แนวทางในการสร้างแบบวัดโดยปรับปรุงพัฒนามาจากแบบวัดของชาญ รัตน์พิสิฐ (2555) มีข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านประสบการณ์ทางบวกและประสบการณ์ทางลบ ด้านความสุขสมบูรณ์ในชีวิตและด้านการคิดเชิงบวก โดยนำแบบวัดไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านได้ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งเนื้อหาและภาษาที่ใช้จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) มากกว่า 0.5 ทุกข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์ครอนบัคแอลฟา (Cronbach Alpha Coefficient) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.91

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean)
2. สถิติที่ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ (Correlation Analysis) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม การรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียนกับสุขภาวะทางจิตโดยใช้สถิติอนุमानหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม
3. สถิติที่ใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Regression Analysis) ในการทดสอบประสิทธิภาพในการพยากรณ์ตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.0 ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 31.1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 38.3 เกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ที่ 2.50 – 2.99 คิดเป็นร้อยละ 17.9
2. ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษาพบว่า นักศึกษามีการสนับสนุนทางสังคม การรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียนและสุขภาวะทางจิตอยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. การสนับสนุนทางสังคม	3.69	0.72	สูง
2. การรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียน	3.67	0.68	สูง
3. สุขภาวะทางจิต	3.60	0.78	สูง

หมายเหตุ: การแปลผลค่าเฉลี่ย 1.00 – 2.33 ต่ำ, 2.34 – 3.66 ปานกลาง, 3.67 – 5.00 สูง

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิต จากผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .80$) เมื่อพิจารณาการสนับสนุนทางสังคมเป็นรายด้านพบว่า

ด้านอาจารย์ ด้านครอบครัวและด้านเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .71$ $r = .61$ $r = .74$ ตามลำดับ)

ด้านอาจารย์ ด้านครอบครัวและด้านเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับด้านประสบการณ์ทางบวกและทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .67$ $r = .54$ $r = .68$ ตามลำดับ)

ด้านอาจารย์ ด้านครอบครัวและด้านเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับด้านความสุขสมบูรณ์ในชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .73$ $r = .64$ $r = .76$ ตามลำดับ)

ด้านอาจารย์ ด้านครอบครัวและด้านเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับด้านการคิดเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .51$ $r = .47$ $r = .57$ ตามลำดับ) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับสุขภาวะทางจิต

	สุขภาวะทางจิต	ด้านประสบการณ์ทางบวกและทางลบ	ด้านความสุขสมบูรณ์ในชีวิต	ด้านการคิดเชิงบวก
การสนับสนุนทางสังคม	.80**	.73**	.83**	.60**
ด้านอาจารย์	.71**	.67**	.73**	.51**
ด้านครอบครัว	.61**	.54**	.64**	.47**
ด้านเพื่อน	.74**	.68**	.76**	.57**

** คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานข้อที่ 2 การรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิตจากผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .84$) และพบว่าการรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิตด้านประสบการณ์ทางบวกและทางลบ ด้านความสุขสมบูรณ์ในชีวิตและด้านการคิดเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .78$ $r = .87$ $r = .63$ ตามลำดับ) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียนกับสุขภาวะทางจิต

	สุขภาวะทางจิต	ด้านประสบการณ์ทางบวกและทางลบ	ด้านความสุขสมบูรณ์ในชีวิต	ด้านการคิดเชิงบวก
การรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียน	.84** (สม)	.78** (สม)	.87** (สม)	.63** (ส)

** คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานข้อที่ 3 การสนับสนุนทางสังคมและการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนสามารถทำนายสุขภาวะทางจิตได้ จากผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากอาจารย์ จากครอบครัว จากเพื่อนและการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนสามารถพยากรณ์สุขภาวะทางจิตได้ร้อยละ 77.6 ($R^2 = .776$) เมื่อพิจารณาอิทธิพลของตัวแปรต้นแต่ละตัวที่ส่งผลต่อสุขภาวะทางจิตพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน ($\beta = .55$) มีอิทธิพลมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รองลงมาได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน ($\beta = .27$) จากอาจารย์ ($\beta = .08$) และจากครอบครัว ($\beta = .07$) รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าการถดถอยพหุคูณของการสนับสนุนทางสังคมและการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนกับสุขภาวะทางจิต

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. Error	β	t	sig
ค่าคงที่	-.20				
ด้านการสนับสนุนจากอาจารย์	.07	.03	.08	1.98	.04
ด้านการสนับสนุนจากครอบครัว	.06	.03	.07	2.25	.02
ด้านการสนับสนุนจากเพื่อน	.25	.03	.27	7.28	.00
การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน	.64	.04	.55	13.49	.00
R = .88 $R^2 = .776$ F = 310.18 Sig = .00 SE _{est} = .37					

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า การสนับสนุนทางสังคม การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนและสุขภาวะทางจิตมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิตซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ความต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและต้องการที่จะได้รับการยอมรับจากบุคคลในสังคมจึงสูงตามทฤษฎีลำดับขั้นแรงจูงใจของ มาสโลว์มีทฤษฎีผลของการสนับสนุนทางสังคม (Cohen and Wills, 1985: 310 - 357 อ้างถึงใน สุวภา สังข์ทอง (2554: 38) ที่สอดคล้องหรือกล่าวไว้โดยตรงเลยว่า การสนับสนุนทางสังคมสามารถทำให้บุคคลมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย สามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ศักดิ์ศรีก็มีความสำคัญต่อการมีสุขภาพจิตที่ดีและการมีศักดิ์ศรีต้องเกิดจากการยอมรับนับถือตนเองหรือผู้อื่นด้วยความจริงใจ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมสามารถที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนความต้องการทั้ง 5 ขั้นของมาสโลว์ได้ทั้งหมด เช่น การให้ยารักษาโรค ให้วัตถุสิ่งของ ข้อมูลข่าวสาร ความรักการดูแลหรือการสนับสนุนทางสังคมเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่อาจจะโดนมองข้ามไปเพราะความเคยชิน บุคคลอาจจะได้รับการสนับสนุนจากหลายแหล่งหลายประเภทโดยไม่รู้ตัว สอดคล้องกับเมื่อนักศึกษารู้ว่าตนเองได้รับการสนับสนุนก็จะรู้สึกว่ามีคุณค่า มีความภูมิใจในตนเอง การช่วยให้ผู้รับบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่เขาต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนทาง

สิ่งของวัตถุหรือทางสภาพร่างกายจิตใจก็ตามเมื่อนักศึกษาได้รับสิ่งเหล่านี้ก็จะเกิดสุขภาวะทางจิตที่ดีตามมา

2. จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิต ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ กล่าวคือการศึกษาที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนเป็นอย่างดีทำให้มีวิธีการจัดการกับอุปสรรคต่าง ๆ ที่เข้ามาไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแบ่งเวลาในการเรียน การทำงานหรือการประเมินความสามารถของตนเองในการทำงานกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของอนันต์ ดุลยพิรติส (2547: 118) ที่พบว่านิสิตโดยรวมมีการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนในระดับมากมาจากการที่นิสิตได้ผ่านการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ผ่านประสบการณ์ความสำเร็จจนเกิดเป็นความมั่นใจหรือการรับรู้ว่าตนเองนั้น มีความสามารถในการกำกับตนเอง อดทน มุ่งมั่นและต่อสู้กับอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น การรับรู้ความสามารถของตนเองเกี่ยวกับการจัดการและการมีทักษะในการใช้ชีวิตในสังคม ซึ่งหากบุคคลมีการดำเนินชีวิตที่ดีจะนำไปสู่การเกิดสุขภาวะทางจิตในชีวิต (อาภาพร อุชนรัชต์, 2553: 35)

การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนมีความสัมพันธ์กับสุขภาวะทางจิตสูงมากซึ่งผลที่ได้จะไปส่งเสริมให้นักจิตวิทยาหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องเห็นถึงความสำคัญของการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนและสนับสนุนให้นักศึกษาในการแสดงความรู้ความสามารถที่มีอยู่แสดงศักยภาพเพื่อให้เกิดเป็นประสบการณ์ รับรู้ได้ว่าตนเองก็มีความสามารถและสามารถประสบผลสำเร็จได้ด้วยตนเองสอดคล้องกับทฤษฎีแหล่งที่มาของการรับรู้ความสามารถของตน (Bandura, 1977: 399 - 401 อ้างถึงใน วิลาวัณย์ ดาราฉาย, 2554: 16) หากบุคคลมีประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากตนเองโดยตรงจะมีผลถึงการรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการได้เห็นประสบการณ์ของบุคคลรอบข้างที่มีความสามารถที่ใกล้เคียงกัน เมื่อเขาประสบผลสำเร็จก็จะทำให้รู้สึกว่าเขาเองก็มีความสามารถและทำสำเร็จได้เหมือนกับบุคคลต้นแบบ อย่างไรก็ตามการต้องส่งเสริมควบคู่ไปกับการสนับสนุนทางสังคมหรือปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาเหมือนกับงานวิจัยของวิชพร เทียบจัตุรัส (2559, บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า แม้นักศึกษาจะมีการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนที่สูงก็ยังมีความคิดวิตกกังวลในเรื่องการเรียน สัมพันธภาพและการปรับตัวในสังคม คล้ายคลึงกับงานวิจัยของ Aydin และคณะที่กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคมและสุขภาวะทางจิตมีผลเชิงบวกต่อความสำเร็จทางวิชาการ การตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพและความเครียด หมายความว่า การสนับสนุนทางสังคมและสุขภาวะทางจิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียน

3. จากการศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมและการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนสามารถทำนายสุขภาวะทางจิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ เกิดจากการที่นักศึกษารับรู้ว่ามีความสามารถด้านการเรียนสูงและพร้อมที่จะพัฒนา สร้างสรรค์ความสามารถนี้ให้เกิดประโยชน์ กล่าวพูดง่าย ๆ คือมีสุขภาวะทางจิตที่สูงตาม นักศึกษาจะมีความเครียดที่น้อยลงแต่มุ่งเข้าใจถึงปัญหา พร้อมที่จะจัดการแก้ไขสอดคล้องกับนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีนั้นจะรับรู้ได้ว่าตนมีความสามารถในการเรียนมากกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเพราะนิสิตเกิดการเรียนรู้อย่างประสบความสำเร็จทางการเรียนที่

เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการลงมือตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตน ในทางตรงกันข้ามนิสัยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง ไม่แน่ใจหรือเชื่อว่าตนนั้นมีความสามารถ ไม่คาดหวัง ขาดพลังและความมั่นใจในตนเอง ขาดแรงจูงใจ (อนันต์ ดุลยพิริตติส, 2547: 109) และอาจก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาวะทางจิตได้

ส่วนการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนที่ส่งผลต่อสุขภาวะทางจิตมากกว่าครอบครัวหรืออาจารย์อาจเป็นเพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และจิตใจ ในด้านการพัฒนาอารมณ์และจิตใจก็เป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น อยากรลอง ต้องการการยอมรับจากเพื่อนหรือคนในครอบครัวแต่เพื่อนจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดมากกว่า ดังนั้นอาจทำให้ถูก ชักจูงได้ง่าย เมื่อขาดการยับยั้งชั่งใจ ความภาคภูมิใจในตนเอง ทักษะชีวิต (วรรณา เรืองกาญจนเศรษฐ์, 2551: 3) และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพศาล แยมวงษ์ (2555: 58) ที่กล่าวว่า เพื่อนเป็นบุคคลในสังคมที่มีอิทธิพลกับวัยรุ่นมากที่สุดและเมื่อวัยรุ่นเติบโตขึ้น บทบาทหน้าที่ของบุคคลในครอบครัวก็จะมีคามสำคัญที่น้อยลง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่าการจัดทำกิจกรรมที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียนจะไปส่งเสริมสุขภาวะทางจิตของนักศึกษา ดังนั้นควรมีการจัดกิจกรรมที่ควบคู่ไปกับการแสดงความสามารถของตนอาจมีผลทำให้นักศึกษาดำเนินความสำเร็จที่ได้และพัฒนาความสามารถของตนทั้งในเรื่องของการเรียนและอื่น ๆ การสร้างกิจกรรมที่มีสาระความบันเทิงจะไปเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตของนักศึกษาไม่ให้นักศึกษาเกิดความเครียดในการเรียนที่มากเกินไป เช่น การประกวดความสามารถที่หลากหลายหรือการจัดตั้งชมรมโดยเฉพาะเพื่อหาความสามารถที่แปลกใหม่ของนักศึกษา

1.2 ผลวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิตของนักศึกษา ผลที่ได้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับทางมหาวิทยาลัยโดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ภาพที่แน่นแฟ้นให้กับครอบครัว ให้ครอบครัวหรือผู้ปกครองมีส่วนในการสนับสนุนสิ่งต่าง ๆ ทางด้านการเรียนหรืองานในมหาวิทยาลัยเพื่อเปิดโอกาสให้ครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตภายในมหาวิทยาลัยของนักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 หลังจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องแล้วพบว่า ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติม เช่น การฟังเพลง การเล่นเกมหรือปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเพศทางเลือก เป็นต้น เพื่อหาตัวแปรที่มาส่งเสริมสุขภาวะทางจิตของนักศึกษาต่อไป

2.2 หลังจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องแล้วพบว่า ควรมีการเพิ่มข้อคำถามต่อจากเกรตเกลียสสมโดยให้นักศึกษาเลือกว่าตนมีความคิดเห็นอย่างไรกับเกรตเกลียที่เป็นอยู่ เช่น พอใจหรือไม่

พอใจ ดีหรือไม่ดี เพื่อนำมาใช้วัดผลควบคู่ไปกับเกรดเฉลี่ยสะสมและการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนกับสภาวะทางจิตของนักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กัญญ์สิริ จันทร์เจริญและสุกัญญา นัครามนตรี. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับทักษะชีวิต ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้. 3(2), บทคัดย่อ
- จิวิณา พิเชพัฒน์, ณาตกรกรณ์ ชยุตสาหกิจ และณิชา ศิลปะวัฒนานันท์. (2554). ผลของการรับรู้ความสามารถของตนเองและการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่อสภาวะในวัยรุ่นตอนต้น. ปรินญาวิทยาสาส์ตรบัณฑิต คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญ รัตนะพิสิฐ. (2555). อิทธิพลของกลายานสนทนาและทักษะชีวิตต่อสภาวะทางจิตของเยาวชนวัยรุ่นที่เข้าร่วมค่ายพัฒนาทักษะชีวิตวัยรุ่น (ค่ายปล่อยจิต). คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทกัฒ ขนะพันธ์และคณะ. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและการรู้จักตนเองกับการคืนความสำคัญให้ตนเองของผู้ป่วยหญิงโรคซึมเศร้า วารสารสภาการพยาบาล. 28(2), 46.
- ไพศาล แยมวงษ์. (2555). การศึกษาการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วาริรัตน์ ถาน้อย, อติทยา พรชัยเกตุ โอว ยองและภาศิษฎา อ่อนดี. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล วารสารสภาการพยาบาล. 27(ฉบับพิเศษ), 60.
- วิลาวัลย์ ดาราฉาย. (2554). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 – 3. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชพร เทียบจัตุรัส (2559) การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2557). ปัญหาเด็กเครียดแนะทางออกอย่างถูกวิธี. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaihealth.or.th/Content/23335.html>. (2561, 22 ธันวาคม).
- อนันต์ ดุลยพิริตติส, (2547). ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนและนิสัยในการเรียนของนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อาภาพร อุชนรัศมี. (2553). โมเดลเชิงสาเหตุของสุขภาวะผู้สูงอายุไทยหลังเกษียณอายุงาน: อิทธิพลของ การรับรู้สุขภาพ รายได้และระดับการศึกษาที่ส่งผ่านระดับกิจกรรมและการควบคุมการตัดสินใจ. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Aydin, Kahraman, Hicdurmaz. (2017). **Determining the Perceived Social Support and Psychological Well-Being Levels of Nursing Students.** Journal of Psychiatric Nursing 8(1): 40-47
- Krejcie, R. B. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size For Research Activities.** Educational and Psychological Measurement. (30, p. 607 - 610).
- Ozbay, F., Johnson, E., Dimoulas, C. A., Morgan, D., Charney, and Southwick, S. (2007). **Social support and resilience to stress: from neurobiology to clinical practice.** Psychiatry, 4: 35-36.

ห้อง C

(ห้องประชุมชั้น 12)

จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ

ปัจจัยพยากรณ์ความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ Factors Predicting Psychological Well-being of Registered Nurses Working at Private Hospitals in Chiang Mai Province

จิตาภา ดวงทิพย์¹ และ ภาสกร เทวิชพงศ์²

Jidapa Douangthip¹ and Passagorn Tevichapong²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ อายุงาน และรายได้) ความนิยมความสมบูรณ์แบบ (ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกและเชิงลบ) และความผูกพันต่องานกับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ (2) ศึกษาอำนาจการพยากรณ์ของปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ อายุงาน และรายได้) ความนิยมความสมบูรณ์แบบ (ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกและเชิงลบ) และความผูกพันต่องานที่มีต่อความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างคือ พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล แบบวัดความผาสุกทางจิตใจ แบบวัดบุคลิกภาพความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกและเชิงลบ และแบบวัดความผูกพันต่องาน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า (1) อายุไม่มีความสัมพันธ์กับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพ (2) อายุงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) รายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (4) ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (5) ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงลบไม่มีความสัมพันธ์กับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพ (6) ความผูกพันต่องานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (7) ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกและความผูกพันต่องานสามารถร่วมกันพยากรณ์ความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ ปัจจัยส่วนบุคคล, ความนิยมความสมบูรณ์แบบ, ความผูกพันต่องาน, ความผาสุกทางจิตใจ, พยาบาลวิชาชีพ

Abstract

The purposes of this research were to (1) investigate the relationships between personal factors (age, tenure, and income), perfectionism (positive and negative perfectionism), and work engagement towards psychological well-being of registered nurses working at private hospitals in Chiang Mai province, (2) examine about the predictive power of personal factors (age, tenure, and income), perfectionism (positive

and negative perfectionism), and work engagement towards psychological well-being of registered nurses working at private hospitals in Chiang Mai province. Samples were 278 registered nurses working at private hospitals in Chiang Mai province. Data were collected by questionnaires about personal factors, psychological well-being, positive and negative perfectionism, and work engagement. Data were analyzed by using descriptive statistics, Pearson Product Moment-Correlation Coefficient, and Multiple Regression Analysis. Results found that (1) Age had no correlation with psychological well-being of registered nurses (2) Tenure had a positive correlation with psychological well-being of registered nurses with statistical significance at .05 (3) Income had a positive correlation with psychological well-being of registered nurses with statistical significance at .01 (4) Positive perfectionism had a positive correlation with psychological well-being of registered nurses with statistical significance at .01 (5) Negative perfectionism had no correlation with psychological well-being of registered nurses (6) Work engagement had a positive correlation with psychological well-being of registered nurses with statistical significance at .01 and (7) Positive perfectionism and work engagement could statistically significantly predict psychological well-being of registered nurses working at private hospitals in Chiang Mai province.

Keywords Personal Factors, Perfectionism, Work Engagement, Psychological Well-being, Registered Nurse

บทนำ

พยาบาลวิชาชีพเป็นหนึ่งในกลุ่มบุคลากรที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อโรงพยาบาล อย่างไรก็ตามพบว่า การขาดแคลนพยาบาลในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สาเหตุของการขาดแคลนส่วนหนึ่งเกิดจากการลาออกของพยาบาลอื่นเนื่องมาจากปัจจัยด้านองค์การ คือ ไม่พึงพอใจในระบบงาน ปัญหาการขาดแคลนพยาบาลมีผลกระทบโดยตรงกับอัตรากำลังของพยาบาล ทำให้จำนวนผู้ปฏิบัติงานไม่สมดุลกับผู้มาใช้บริการ บุคลากรทางการพยาบาลเกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาล (วงเดือน เลาหวัฒนภิณู และคณะ, 2552) ดังนั้น องค์การควรส่งเสริมให้พยาบาลมีความสุขและความพึงพอใจในการทำงาน หรือการส่งเสริมให้เกิดความผาสุกทางจิตใจ (Psychological Well-being) คือ ผลรวมของการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อเป้าหมายในชีวิตของตน การรับรู้ว่าตนมีความสามารถและมีศักยภาพ การมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีการยอมรับตนเอง มีการมองโลกในแง่ดี และรู้สึกว่าได้รับการยอมรับนับถือจากผู้อื่น โดย Deiner (1984) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความผาสุกทางจิตใจจากงานวิจัยในอดีตซึ่งมีพื้นฐานมาจากการศึกษาความสุขเชิงอัตวิสัย และ Ryff (1989) ที่ได้ทำการรวบรวมงานวิจัยและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความผาสุกทางจิตใจในอดีตว่าเป็นการศึกษาเฉพาะสภาวะความพึงพอใจและคุณภาพชีวิต ณ ช่วงเวลาขณะนั้นเท่านั้น ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมขอบเขตเกี่ยวกับความสุขได้อย่างแท้จริง เนื่องจากแต่ละช่วงชีวิตนั้นบุคคลจะมุ่งหาความสุขใน

รูปแบบที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงควรพัฒนาศักยภาพในตนเองและปรับตัวอยู่เสมอ โดยมีปัจจัยส่วนบุคคลที่อาจมีผลต่อระดับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพ ได้แก่ อายุ อายุงาน และรายได้ มีงานวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานมีผลต่อความผาสุกทางจิตใจ โดยเมื่อมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น จะทำให้พยาบาลมีความผาสุกทางจิตใจที่เพิ่มมากขึ้น และเมื่อมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้นแล้วจะช่วยลดความตั้งใจลาออกของพยาบาลได้อีกทางหนึ่งด้วย (Dewanto, Hardjanti & Noermijati, 2017) จากการศึกษาองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาล และเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี พบว่าพยาบาลที่มีอายุน้อยกว่าจะมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีกว่าพยาบาลที่มีอายุน้อย พยาบาลที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานนานกว่าจะมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีกว่า และ พยาบาลที่มีเงินเดือนที่สูงกว่าจะมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีกว่า (วงเดือน เลหาพัฒนภิญโญ และคณะ, 2552) นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่เกี่ยวกับความนิยมความสมบูรณ์แบบ โดยแนวคิดของ Terry-Short et al. (1995) แบ่งความนิยมความสมบูรณ์แบบออกเป็น 2 มิติ (1) ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวก (Positive Perfectionism) เกี่ยวข้องกับการมีความคาดหวังต่อตนเองที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงและมีเหตุผลมีการทราบถึงข้อจำกัดและจุดแข็งต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อความพึงพอใจและส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง (self-esteem) ในทางตรงข้าม (2) ความสมบูรณ์แบบเชิงลบ (Negative Perfectionism) เกี่ยวข้องกับการตั้งมาตรฐานต่อตนเองที่สูงเกินจริง ด้วยกลัวต่อความล้มเหลว เนื่องจากในอดีตได้รับการเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอน โดยได้รับการยอมรับและเห็นดีเห็นชอบจากการกระทำตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยผู้ปกครองเท่านั้น โดย Kantan and Yesiltas (2014) ศึกษาผลของความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวก (Positive Perfectionism) และความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงลบ (Negative Perfectionism) ต่อความผาสุกทางจิตใจ (Psychological Well-being) พบว่า ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจ นอกจากนี้ยังพบว่าความผาสุกทางจิตใจ ทำหน้าที่เป็นตัวแปรสื่อโดยสมบูรณ์ในความสัมพันธ์ทางลบระหว่างความสมบูรณ์แบบเชิงบวกและความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ อย่างไรก็ตามพบว่าความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงลบให้ผลในทางตรงข้าม ทั้งนี้อีกหนึ่งปัจจัยที่น่าจะมีอิทธิพลต่อความผาสุกทางจิตใจ คือ ปัจจัยด้านความผูกพันต่องาน (Work Engagement) โดย Schaufeli, Taris, and Van (2008) ได้จำแนกองค์ประกอบความรู้สึทางด้านอารมณ์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงาน โดยแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ คือ (1) มีความขยันขันแข็ง (2) มีการอุทิศตนต่องาน (3) มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับงาน ความผูกพันต่องานส่งผลต่อเจตคติเชิงบวกที่มีต่องานและต่อองค์กร เช่น มีผลต่อความพึงพอใจในงาน และส่งผลให้เกิดพฤติกรรมองค์การเชิงบวก เช่น พฤติกรรมริเริ่มด้วยตนเอง มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีการแสดงพฤติกรรมเชิงรุก และมีพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (Saks, 2006) และทำให้พนักงานมีผลการปฏิบัติงานที่ดีอีกด้วย (Harter et al., 2002) โดยพนักงานที่มีความผูกพันต่องานสูงจะมีลักษณะส่วนบุคคลที่ดีสูงตามไปด้วย ได้แก่ การมองโลกในแง่บวก ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การมีความสามารถในการปรับฟื้นคืนสภาพ (Resilience) และมีวิธีการจัดการกับความเครียดแบบมุ่งแก้ปัญหา (Coping with Problem-focused) ซึ่งทำให้สามารถควบคุมและแสดงออกต่อสิ่งแวดล้อมในงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน (Bakker & Demerouti, 2008) จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาตัวแปรเหล่านี้ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ อายุงาน และรายได้) ความนิยมความสมบูรณ์แบบ (ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกและเชิงลบ) และความผูกพันต่องานว่า

จะมีอำนาจในการพยากรณ์ที่มีต่อความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพหรือไม่ อย่างไรก็ตามเนื่องจากในประเทศไทยยังไม่มีผู้ที่ศึกษาตัวแปรเหล่านี้มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวแปรความนิยมความสมบูรณ์แบบทางบวกและความนิยมความสมบูรณ์แบบทางลบ เช่นเดียวกับงานวิจัยของต่างประเทศที่การศึกษาตัวแปรเหล่านี้ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนในกลุ่มพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชน ผลวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะสามารถนำข้อมูลเหล่านี้เพื่อไปใช้ในการปรับปรุงกลยุทธ์ในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ในการที่จะทำให้พยาบาลวิชาชีพในองค์กรของตนมีความผาสุกทางจิตใจมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ อายุงาน และรายได้) ความนิยมความสมบูรณ์แบบ (ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวก และ ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงลบ) และความผูกพันต่องานกับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาอำนาจการพยากรณ์ของปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ อายุงาน และรายได้) ความนิยมความสมบูรณ์แบบ (ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวก และความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงลบ) และความผูกพันต่องานที่มีต่อความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 2 อายุงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 3 รายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 4 ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 5 ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงลบมีความสัมพันธ์ทางลบกับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 6 ความผูกพันต่องานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 7 ปัจจัยด้านอายุ อายุงาน รายได้ ความนิยมความสมบูรณ์แบบ และความผูกพันต่องานมีความสามารถร่วมกันพยากรณ์ความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ในจังหวัดเชียงใหม่มีโรงพยาบาลเอกชนจำนวน 14 โรงพยาบาล และมีพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 984 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2559) กลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยการเทียบกับตารางของ Krejcie and Morgan (1970) จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 278 คน ผู้วิจัยได้ส่งแบบสำรวจให้แก่กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน และได้รับกลับคืนมาและสามารถนำมาวิเคราะห์ผลได้มีจำนวนเพียง 278 คน คิดเป็นอัตราการตอบกลับเท่ากับร้อยละ 69.50

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบวัดและแบบสอบถามรวม 4 ชุด ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อายุงาน และ รายได้

ส่วนที่ 2 แบบวัดความผาสุกทางจิตใจ (Psychological Well-being: PWB 8-item version) พัฒนาโดย Diener et al. (2009) โดยใช้ทฤษฎีที่อธิบายความรู้สึกและอารมณ์ในทางบวกของมนุษย์ ตลอดจนความหมายและวัตถุประสงค์ในชีวิต มีความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .81 เป็นมาตรฐานค่า 7 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 7 คะแนน ไปจนถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 0 คะแนน

ส่วนที่ 3 แบบวัดบุคลิกภาพความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกและความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงลบ แบบวัด 19-item PANPS Scale ที่ได้รับการพัฒนาจากต้นฉบับ คือ Positive and Negative Perfectionism Scale (PANPS; Terry-Short, Owens, Slade & Dewey, 1995) โดย Terry-Short et al. (1995) มีความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .74 และ .90 ตามลำดับ เป็นมาตรฐานค่าโดยให้ผู้ตอบเลือกตอบ 7 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 7 คะแนน ไปจนถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 0 คะแนน

ส่วนที่ 4 แบบวัดความผูกพันต่องาน ใช้แบบวัดความผูกพันต่องานแบบสั้น 9-item Utrecht Work Engagement Scale (UWES-9) (Schaufeli & Bakker, 2006) มีความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .91 เป็นมาตรฐานค่าโดยให้ผู้ตอบเลือกตอบ 7 ระดับ ได้แก่ ทุกวัน เท่ากับ 7 คะแนน ไปจนถึง ไม่เคย เท่ากับ 0 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อใช้บรรยายลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ระดับความผาสุกทางจิตใจ ความนิยมความสมบูรณ์แบบ และความผูกพันต่องาน

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด โดยใช้สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment-Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1-6 และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้วิธีการแบบคัดเลือกเข้า (Enter Selection) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 7

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง อายุ อายุงาน รายได้ ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวก ความนิยม ความสมบูรณ์แบบเชิงลบ ความผูกพันต่องาน และความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาล เอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปร	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
(1) อายุ	-						
(2) อายุงาน	.82**	-					
(3) รายได้	-.12	-.03	-				
(4) ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวก	.04	.11	.15*	(.74)			
(5) ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงลบ	-.08	-.10	-.14*	.01	(.90)		
(6) ความผูกพันต่องาน	.06	.13*	.30**	.42**	-.11	(.91)	
(7) ความผาสุกทางจิตใจ	.05	.14*	.17**	.61**	-.03	.40**	(.81)
Mean	30.64	6.35	-	4.65	2.83	3.57	4.90
SD	7.83	6.61	-	.78	1.22	1.08	.71

** $p < .01$, * $p < .05$ หมายถึง ตัวเลขในวงเล็บในแนวทแยง คือ ค่าความเชื่อมั่นของแต่ละแบบวัด

จากตารางที่ 1 พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับความผาสุกทางจิตใจ สมมติฐานที่ 1 ไม่ได้รับการยอมรับ

อายุงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเท่ากับ .14 สมมติฐานที่ 2 ได้รับการยอมรับ

รายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเท่ากับ .17 สมมติฐานที่ 3 ได้รับการยอมรับ

ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผาสุกทางจิตใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเท่ากับ .61 สมมติฐานที่ 4 ได้รับการยอมรับ

ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงลบไม่มีความสัมพันธ์กับความผาสุกทางจิตใจ สมมติฐานที่ 5 ไม่ได้รับการยอมรับ

ความผูกพันต่องานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเท่ากับ .40 สมมติฐานที่ 6 ได้รับการยอมรับ

สรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่าสมมติฐานที่ 2, 3, 4 และ 6 ได้รับการยอมรับ แต่สมมติฐานที่ 1 และ 5 ไม่ได้รับการยอมรับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ที่ร่วมกันพยากรณ์ความผาสุกทางจิตใจของ พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	Beta	t
อายุงาน	.05	.04	.06	1.36
รายได้	.08	.08	.05	.91
ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวก	.49	.05	.54	10.41**
ความผูกพันต่องาน	.10	.04	.16	2.92**
ค่าคงที่ (a)	2.14	.21		
R = .64 R ² = .41	R ² _{adj} = .40	Overall F = 46.88		

**p<.01

จากตารางที่2 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ตัว คือ อายุงาน รายได้ ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวก และความผูกพันต่องานสามารถร่วมกันทำนายความผาสุกทางจิตใจได้ร้อยละ 41 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .64 แต่มีเพียงตัวแปรความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวก และความผูกพันต่องานที่สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความผาสุกทางจิตใจได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกเท่ากับ .49 และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความผูกพันต่องาน เท่ากับ .10 ส่วนตัวแปรอายุงาน และรายได้ ไม่สามารถทำนายความผาสุกทางจิตใจได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สรุปการวิเคราะห์ข้างต้น ได้ว่า มีเพียงความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวก และความผูกพันต่องานที่สามารถร่วมกันทำนายความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำให้สมมติฐานที่ 7 ได้รับการยอมรับบางส่วน

การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การที่พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนมีอายุมากขึ้น ไม่ได้ทำให้มีความผาสุกทางจิตใจเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่ง Ryan and Deci (2001) กล่าวว่าความผาสุกทางจิตใจเกี่ยวข้องกับความสุขในชีวิต (Hedonic Well-being) ซึ่งเน้นเกี่ยวกับความสุข ความพึงพอใจ การหลีกเลี่ยงจากความเจ็บปวด โดยให้บุคคลประเมินถึงอารมณ์และความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบ สอดคล้องกับ ประทุมทิพย์ เกตุแก้ว (2551) ที่พบว่า ปัจจัยด้านอายุไม่มีผลทำให้ระดับความสุขในการทำงานของพยาบาลแตกต่างกัน โดยอธิบายว่าความสุขในการทำงานเป็นความรู้สึกภายในตัวบุคคล สามารถเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา โดยไม่มีความจำเป็นว่าจะเกิดมากหรือน้อยกับช่วงอายุใดอายุหนึ่ง โดยพนักงานจะรู้สึกเป็นสุขได้เมื่อรับรู้ว่ามีสิ่งแวดล้อมในการทำงาน หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ณ เวลานั้นเป็นไปในทิศทางบวกหรือลบ อย่างไรก็ตามพยาบาลวิชาชีพที่มีอายุงานมากจะมีความผาสุกทางจิตใจมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิทย์ ชัยพรเจริญศรี (2541) ที่พบว่าอายุงานทำให้คุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดสระบุรี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05 หรือกล่าวได้ว่าการที่บุคคลมีอายุงานมากจะทำให้สามารถปรับตัวกับเหตุการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในการทำงานได้ดีกว่าบุคคลที่มีอายุงานน้อย รวมถึงมีความเคยชินกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในที่ทำงาน ด้วยความมีประสบการณ์

ที่มากกว่าทำให้สามารถจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ง่ายกว่าและทำให้เกิดความเครียดหรือกดดันที่น้อยกว่า นอกจากนี้รายได้ก็มีผลต่อความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พัทนัย แก้วแพง และคณะ (2548) ที่พบว่ารายได้ (เงินเดือน) มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลาในทางบวก

2. พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนซึ่งมีระดับความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกสูง จะมีความผาสุกทางจิตใจสูงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kanten and Yesiltas (2014) ที่พบว่า ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 กับความผาสุกทางจิตใจ นอกจากนี้ยังพบว่าความผาสุกทางจิตใจ ทำหน้าที่เป็นตัวแปรสื่อโดยสมบูรณ์ในความสัมพันธ์ทางลบระหว่างความสมบูรณ์แบบเชิงบวกและความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า การมีความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกสูงนั้น คือการที่พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนมีความคาดหวังต่อตนเองที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงและมีเหตุผล ทราบถึงข้อจำกัดและจุดแข็งต่าง ๆ ของตนเอง เพื่อตอบสนองต่อความพึงพอใจและส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง (Terry-Short et al., 1995) และความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกนี้ทำให้พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากตั้งมาตรฐานการทำงานของตนไว้สูงและสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานนั้น ๆ ได้ มีความพยายามที่จะทำตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ก่อให้เกิดการมีจุดมุ่งหมาย (Ryff, 1989; Seligman, 2002) และเมื่อทำงานสำเร็จแล้วก็จะเห็นว่าตนเป็นผู้มีความสามารถ (Competency) มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของตน (Ryff, 1989; Deci & Ryan, 2000, 2001) มีการยอมรับตนเอง (Self-acceptance) (Maslow, 1958; Ryff, 1989) และได้รับความยอมรับนับถือ (Being Respected) (Maslow, 1958; Ryff, 1989) ทั้งจากเพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน ผู้ป่วย และญาติผู้ป่วย เนื่องจากมีผลการปฏิบัติงานที่ดี แต่ความนิยมความสมบูรณ์แบบทางลบนี้อาจมีความยากที่จะถูกแยกออกจากความสมบูรณ์แบบทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chan (2007) ที่ความสมบูรณ์แบบเชิงลบไม่มีความสัมพันธ์กับความผาสุกทางจิตใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่มีความผูกพันต่องานสูงขึ้น ก็จะมี ความผาสุกทางจิตใจสูงขึ้นตามด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Shimazu and Schaufeli (2009) ที่พบว่า ความผูกพันต่องานมีความสัมพันธ์ทางลบต่อความเจ็บป่วยและความสัมพันธ์ทางบวกต่อการมีความพึงพอใจในชีวิตและผลการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยซึ่งพบว่าความผูกพันต่องานมีความสัมพันธ์ต่อความผาสุกของพนักงาน โดยสามารถลดความเจ็บป่วยและเพิ่มความพึงพอใจในชีวิต รวมถึงเพิ่มผลการปฏิบัติงานของพนักงานอีกด้วย (Shimazu, Schaufeli, Kubota, & Kawakami, 2012) และ พยาบาลที่มีความผูกพันต่องานจะส่งผลให้มีความคิดริเริ่มส่วนบุคคลในระดับสูง ทำให้อัตราการเสียชีวิตที่เกิดขึ้นในโรงพยาบาลลดลง และทำให้องค์การมีผลประกอบการที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (Bargagliotti, 2011) ทั้งนี้ยังทำให้ความพึงพอใจในงานสูงขึ้น (Yakin & Erdilb, 2012)

4. ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกและความผูกพันต่องานมีอำนาจในการพยากรณ์ความผาสุกทางจิตใจได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 หมายความว่า การที่พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชน ในจังหวัดเชียงใหม่มีระดับคะแนนเฉลี่ยความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกสูง กล่าวคือ มีการปฏิบัติงานอย่างมีความคาดหวังต่อตนเองที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง รับรู้ถึงจุดแข็งตนเอง และมีการพัฒนาทักษะความสามารถของตนเองอยู่เสมอ ทำให้มีความภาคภูมิใจในตนเอง (self-esteem) รู้สึก

ว่าตนประสบความสำเร็จที่ได้บรรลุตามความต้องการหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ เกิดความงอกงามส่วนบุคคล อันทำให้เกิดความผาสุกทางจิตใจสูงด้วย การมีความผูกพันต่องานสูงยังแสดงถึงการมีจิตใจที่มีความยืนหยัดมั่นคงในการทำงาน มีทัศนคติที่ดีต่องาน ชื่นชอบในงานของตน ย่อมก่อให้เกิดความผาสุกทางจิตใจ เพราะ มีความเชื่อว่างานเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มีความขยันขันแข็งในการทำงาน และอุทิศตนให้กับงาน ไม่รู้สึกว่าการเป็นภาระหรือเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความทุกข์ใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้งานวิจัย

1. จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า รายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจ ดังนั้น องค์การควรคำนึงถึงการจ่ายค่าตอบแทนว่าอยู่ในระดับสูงกว่า ต่ำกว่า หรือเท่ากับอัตราค่าตอบแทนในตลาด ความสามารถในการจ่ายค่าตอบแทนขององค์การ ความแตกต่างของอัตราค่าตอบแทนระหว่างพนักงานเก่าและพนักงานใหม่ การกำหนดระดับการขึ้นค่าตอบแทนและการขึ้นค่าตอบแทนตามลำดับคุณธรรมและอาวุโส และการที่ค่าตอบแทนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานะการเงินขององค์การ (Bohlander, Snell & Sherman, 2001) นอกจากนี้การใช้ค่าผลิตภาพหรือ productivity เป็นตัวแทนในการคำนวณภาระงานส่วนเกินที่พยาบาลวิชาชีพ ต้องรับผิดชอบปฏิบัติงานให้บริการแก่ผู้ป่วยและผู้ใช้บริการได้อย่างครบถ้วนตามมาตรฐานก็เป็นอีกวิธีหนึ่งในการกำหนดการจ่ายค่าตอบแทนตามภาระงาน เพื่อสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจแก่ผู้ที่ปฏิบัติงานหนักเกินภาระงานตามมาตรฐาน รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการบริหารจัดการอัตราค่าจ้างพยาบาลให้เหมาะสมกับภาระงานเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย (กฤษฎา แสงดี, 2552)

2. จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า ความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกนั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพ โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานในองค์การ โดยการคัดเลือกพยาบาลที่มีความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกในระดับสูง การพัฒนาให้พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในองค์การอยู่แล้วให้มีความนิยมความสมบูรณ์แบบเชิงบวกนั้นสามารถทำได้ โดยการใช้หลักการของจิตวิทยาเชิงบวก (Positive psychology interventions, or PPIs) ซึ่งมีลักษณะเป็นเครื่องมือและกลยุทธ์เชิงวิทยาศาสตร์ที่มุ่งเน้นในการเพิ่มความสุข ความผาสุก และอารมณ์ความรู้สึกทางบวก (Keyes, 2002) เช่น วิธีการพัฒนาจุดแข็ง (Strength-Building Measures) โดยองค์การสามารถสร้างการรับรู้ถึงจุดแข็งของวิชาชีพพยาบาล เช่น การให้ความสำคัญเรื่องการทำงานเป็นทีม การมีภาวะผู้นำ ความสามารถในการรับมือกับปัญหา ความสามารถที่จะฟื้นตัว เป็นต้น โดยอาจจะบูรณาการเป็นหนึ่ง ในค่านิยมขององค์การ หรือการจัดการอบรมที่ช่วยสร้างเสริมจุดแข็งดังกล่าว

3. จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าความผูกพันต่องานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางจิตใจของพยาบาลวิชาชีพ ดังนั้น องค์การสามารถเสริมสร้างความผูกพันต่องานแก่พยาบาลวิชาชีพโดยมีการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่เอื้อต่อการทำงาน (Job Resources) อยู่เสมอ เนื่องจากปัจจัยที่เอื้อต่อการทำงานมีอิทธิพลสูงในการทำนายความผูกพันต่องาน (Schaufeli & Bakker, 2004) เช่น การสร้างความท้าทายในงาน การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการให้อิสระในการทำงานซึ่งจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจภายในและความผูกพันต่องานของพยาบาลวิชาชีพได้ (Ryan & Deci 2000)

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในกลุ่มตัวอย่างคือพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการวิจัย
2. การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในกลุ่มวิชาชีพอื่นในสายสาธารณสุข เช่น แพทย์ นักเทคนิคการแพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในความหลากหลายของกลุ่มอาชีพ
3. ควรศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติมที่คาดว่าจะสามารถพยากรณ์ความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนได้ ช่วยให้พบตัวแปรหลากหลายที่ทำให้พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเอกชนมีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น อาทิ การได้รับสนับสนุนจากองค์กร ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพแห่งตน ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับครอบครัว ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว บุคลิกภาพแบบ 5 องค์ประกอบ เป็นต้น
4. ควรศึกษาบทบาทหน้าที่การเป็นตัวแปรสื่อของตัวแปรอิสระจากการศึกษานี้ เช่น ความนิยม ความสมบูรณ์แบบเชิงบวกหรือ ความผูกพันต่องาน เพื่อศึกษาการถ่ายทอดอิทธิพลของตัวแปรดังกล่าวจากตัวแปรสาเหตุซึ่งอยู่ต้นทางสู่ผลลัพธ์ปลายทางของตัวแปรตาม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2559). คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับพยาบาลวิชาชีพที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนด้วยเหตุลักษณะงานพิเศษด้านการพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2559, จากกระทรวงสาธารณสุข เว็บไซต์ <http://neo.moph.go.th/pay/nurse.php>
- ภุชญา แสงดี. (2552). การจ่ายค่าตอบแทนตามภาระงาน: ประเด็นร้อนที่ยังรอคำตอบ. *วารสารกองการพยาบาล*, (36) 3, 146-154.
- ประทุมทิพย์ เกตุแก้ว. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณลักษณะงาน ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค กับความสุขในการทำงานของพยาบาลงานการพยาบาลผดุงครรภ์: กรณีศึกษาโรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัทธน์ แก้วแพง, ธัญลักษณ์ ขวัญสุข, และณัฐนิชา ไชยเอยดี. (2548). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลานครินทร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วงเดือน เลหาพนมภิญโญ, พัทธมน สุริโย, เกล็ดดาว ลิ้มปิลิป, และพัชรา ยิ้มศรวล. (2552). คุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี. งานห้องผู้ป่วยหนัก ศัลยกรรม. กลุ่มการพยาบาล.โรงพยาบาลพระจอมเกล้า. จังหวัดเพชรบุรี.
- วรวิทย์ ชัยพรเจริญศรี. (2541). คุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bakker, A. B., & Demerouti, E. (2008). Towards a model of work engagement. *Career Development International*, 13(3), 209-223. doi 10.1108/13620430810870476.

- Bargagliotti, L. (2011). Work engagement in nursing: A concept analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 68(6), 1414-1428.
- Bohlander, G., Snell, S. & Sherman, A. (2001). Managing Human Resource. 12th Edition, South Western College, Cincinnati.
- Dewanto, A., Hardjanti, I. W., & Noermijati, N. (2017). Influence of quality of work life towards psychological well-being and turnover intention of nurses and midwives in hospital. *National Public Health Journal*, 12(1), 6-14.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95, 542-575. doi10.1037/0033-2909.95.3.542.
- Diener, E., Wirtz, D., Biswas, R., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., & Oishi, S. (2009). New measures of well-being. *Social Indicators Research Series*, 39, 247-265.
- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., Oishi, S., & Biswas-Diener, R. (2010). New measures of well-being: Flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research*, 39, 247-266.
- Harter, J. K., Schmidt, F. L., & Hayes, T. L. (2002). Business-unit-level relationship between employee satisfaction, employee engagement, and business outcomes: A meta-analysis. *Journal of Applied Psychology*, 87, 268-279.
- Kanten, P., & Yesiltas, M. (2014). The effects of positive and negative perfectionism on work engagement, psychological well-being and emotional exhaustion. *Economics and Finance*, 23, 1367-1375.
- Keyes, C. L. M. & Lopez, S. J. (2002). Toward a science of mental health. In Handbook of positive psychology. Snyder, C. R., & Lopez, S. J. pp. 45-59. New York: Oxford University Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Maslow, A. H. (1958). *Motivation and personality*. New York: Harper & Brothers.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68-78.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual Review of Psychology*, 52, 141-166.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of Psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069-1081.

- Saks, A. M. (2006). Antecedents and consequences of employee engagement. *Journal of Managerial Psychology*, 21, 600-619.
- Schaufeli, W.B., & Bakker, A. B. (2004). Job demands, job resources, and their relationship with burnout and engagement: a multi-sample study', *Journal of Organizational Behavior*, 25: 293-315.
- Schaufeli, B. W., & Bakker, B. A. (2006). The measurement of work engagement with a short questionnaire: A cross-national study. *Educational and Psychological Measurement*, 6(4), 701-706.
- Schaufeli, W. B., Taris, T. W., & Van R., W. (2008). Workaholism, burnout, and work engagement: three of a kind or three different kinds of employee wellbeing? *Applied Psychology*, 57(2), 173-203. doi:10.1111/j.1464-0597.2007.00285.x.
- Seligman, M. E. P. (2002). *Authentic happiness: Using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfillment*. New York: Free Press.
- Shimazu A., & Schaufeli, W. B. (2009). Is workaholism good or bad for employee well-being? The distinctiveness of workaholism and work engagement among Japanese employees. *Industrial Health*, 47 (5), 495-502
- Shimazu, A., Schaufeli, W. B., Kubota, K., & Kawakami, N. (2012). Do workaholism and work engagement predict employee well-being and performance in opposite directions? *Industrial Health*, 50 (4), 316-321.
- Terry-Short, L.A., Owens, G. R., Slade, P. D., & Dewey, M. E. (1995). Positive and negative perfectionism. *Personality and Individual Differences*, 18(5), 663-668.
- Yakin, M., & Erdilb, O. (2012). Relationships between self-efficacy and work engagement and the effects on job satisfaction: A survey on certified public accountants. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 8th International Strategic Management Conference, 58, 370 - 378.

ความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของ
พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี

The Relationship between Spirituality in Workplace and Organizational Citizenship Behavior of the Employee of Private Company in Nonthaburi Province.

บุญโรม สุวรรณพาหุ¹, จุฑามาศ เสถียรพันธ์² และ สาโรช บริบูรณ์³
Bunrome Suwanphahu¹, Chutamas Sathianphan² and Sarote Borriboon³

บทคัดย่อ

วิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงาน (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 84 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานของพนักงานอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19
2. พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงาน อยู่ในระดับสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56
3. จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .671

คำสำคัญ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน, พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

Abstract

The purposes of this research were 1) the level of Spirituality in Workplace and Organizational Citizenship Behavior 2) The Relationship between Spirituality in Workplace and Organizational Citizenship Behavior. The sample of the Employee of Private Company in Nonthaburi Province. Sample were derived from a proportionate stratified random sampling totally 84 employees. Descriptive statistics were used by analytical statistics program to assess frequency, percentage, mean, Standard Deviation and Pearson's Product Moment Coefficient. The results of the research show the following

- 1) Level of Spirituality in Workplace of the Employee were high level.
($\bar{X}$ =4.19)
- 2) Organizational Citizenship Behavior of the Employee were highest level
($\bar{X}$ =4.56)
- 3) The Relationship between Spirituality in Workplace and Organizational Citizenship Behavior of the Employee at the highest level at .01 level of significantly.
(r =.671)

Keywords Spirituality in Workplace, Organizational Citizenship Behavior

บทนำ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศไทยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อนส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในอนาคตโดยเฉพาะความผันผวนทางด้านเศรษฐกิจ พลังงาน ภูมิอากาศ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารที่มีความก้าวหน้าและรวดเร็วที่ส่งผลกระทบอย่างชัดเจนทั้งทางบวกและลบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) ประเทศไทยต้องเผชิญกับแรงกดดันและความเสี่ยงมากขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์เข้มข้นขึ้น เป็นโลกไร้พรมแดนอย่างแท้จริงโดยที่การเคลื่อนย้ายของสินค้าและบริการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนย้ายของคนที่เป็นไปอย่างเสรีส่งผลให้การแข่งขันในตลาดโลกรุนแรงขึ้นตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) องค์กรจะได้รับผลกระทบด้วยการถูกกระตุ้นเพื่อให้้องค์การเห็นความสำคัญต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและศักยภาพของพนักงานมากขึ้น เพราะพนักงานช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันประกอบกับองค์กรจะมีปัญหาขาดแคลนพนักงาน (ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีรธรรม วุฒิวิตรชัยแก้ว, 2560)

องค์กรในปัจจุบันให้ความสำคัญกับปัญหาการขาดแคลนพนักงาน เมื่อองค์กรทำความเข้าใจในมุมมองของความรู้สึกทำให้เข้าใจพฤติกรรมองค์กรมากขึ้น การรับรู้ถึงจิตวิญญาณจะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของพนักงานซึ่งเป็นแกนหลักขององค์กร (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2550) โดยตระหนักว่าพนักงานมีทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก มีชีวิตภายในและจิตวิญญาณ ต้องการแสวงหาชีวิตที่ดีงามในการแสวงหาคุณค่าในงานและความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือของชุมชน (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2561) การทำงานในองค์กรมนุษย์นำจิตวิญญาณของตนเองเข้ามาด้วย จิตวิญญาณในองค์กรนั้นยังสร้างให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดี ลดความเครียด ลดอัตราการลาออก เพิ่มความภักดีต่อองค์กร (ภาวิณี เพชรสว่าง, 2552)

พฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จและยั่งยืนขององค์กร เนื่องจากพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรเป็นพฤติกรรมที่นอกเหนือจากหน้าที่ เป็นลักษณะของการช่วยเหลือกันของพนักงาน การให้คำแนะนำที่สร้างสรรค์ การพัฒนาทักษะความสามารถของบุคคลและมีความเป็นมิตรกัน (George and Jones 1999 อ้างถึงใน ศรีณย์รัชต์ สมรรถเสวี, 2559) อันจะยังประโยชน์ทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร โดยพฤติกรรมที่เป็นสมาชิก

ที่ดีขององค์การช่วยให้ผลผลิตขององค์การและผลผลิตของพนักงานผลการปฏิบัติงานเป็นกลุ่มเพิ่มสูงขึ้น และดีขึ้นทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ เพิ่มความคงที่และลดความไม่แน่นอนของผลการปฏิบัติงาน ลดมูลค่าการสูญเสียจากทรัพยากรมนุษย์สามารถดึงดูดใจและรักษาบุคลากรที่ดีไว้ในองค์การ (Podsakoff and MacKenzie, 1994 อ้างถึงใน ปิยวรรณ สุขดิษฐ์, 2555)

จากการตระหนักและให้ความสำคัญกับพนักงานของบริษัทที่ถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นหัวใจสำคัญที่เกื้อกูลให้การดำเนินธุรกิจประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ ประกอบกับการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาเรื่องจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน (ธมลวรรณ มีเหมย, 2553; ธัญวรัศม์ เพ็ญวาณิช, 2554; นุรพตตรี เจอะอาแว และ รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2555; ชนิกันต์ เสียงเย็น, 2557; เพ็ญศรี วัฒยากร, วิมลรัตน์ จงเจริญ และ ประภาพร ชูกำเหนิด , 2559; Masoud Poorkyani, Najmeh H. abayi and Fatemeh Zareie 2014; Fares Djafri and Kamaruzaman Noordin, 2017) และได้มีการศึกษาพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (วาสนา สระทองมอญ, 2553; ชีวภาส ทองปาน, 2554; กรรณิกา ทองศรี, 2555; บุญทริกา แจ้งเจริญกิจ, 2556; ชนิกันต์ เสียงเย็น, 2557 และ ชไมพร ศรีรัตน์, 2559) ทั้งในภาครัฐและเอกชน แต่การศึกษาจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานที่พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงาน (ชนิกันต์ เสียงเย็น, 2557 และ Kabiru I. Genty and Other, 2017) ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งในการศึกษา “ความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี” โดยนำแนวคิดจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน ของ Robbins and Judge (2007 อ้างถึงใน รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2561) และแนวคิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของ Organ and Bateman (1991 อ้างถึงใน สุเชาว์ เครือแก้ว, 2559) มาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย เพื่อทราบถึงระดับและความสัมพันธ์ระหว่าง จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ สู่การประยุกต์ใช้ผลจากการวิจัยในการดำเนินงานในองค์การต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานของพนักงาน อยู่ในระดับสูง
2. พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงาน อยู่ในระดับสูง
3. จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน (Workplace Spirituality) ของ Robbins and Judge (2007 อ้างถึงใน รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2561) ซึ่งประกอบด้วยจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีจิตสำนึกแรงกล้าถึงเป้าหมายที่มีคุณค่า (Strong sense of purpose) การให้ความสำคัญที่จะพัฒนาบุคคล (Focus on individual development) ความไว้วางใจและความเคารพนับถือ (Trust and respect) การดำเนินงานอย่างมีมนุษยธรรม (Humanistic work practices) และการอดทนต่อการแสดงออกของพนักงาน (Toleration of Employee Expression)

สำหรับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (Organizational Citizenship Behavior) ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Organ and Bateman (1991 อ้างถึงใน สุเชาว์ เครือแก้ว, 2559) ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ (Altruism) พฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น (Courtesy) พฤติกรรมการมีน้ำใจนักกีฬา (Sportsmanship) พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ (Civic Virtue) และพฤติกรรมความสำนึกในหน้าที่ (Conscientiousness)

จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน	พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ
การมีจิตสำนึกแรงกล้าถึงเป้าหมายที่มีคุณค่า	พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ
ให้ความสำคัญที่จะพัฒนาบุคคล	พฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น
ความไว้วางใจและความเคารพนับถือ	พฤติกรรมการมีน้ำใจนักกีฬา
การดำเนินงานอย่างมีมนุษยธรรม	พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ
การอดทนต่อการแสดงออกของพนักงาน	พฤติกรรมความสำนึกในหน้าที่

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาระดับและความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ คือ พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 157 คน (ข้อมูลเดือนกุมภาพันธ์ 2562) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณด้วยโปรแกรม G*power ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 84 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มตามหน่วยงานที่สังกัด จำนวน 10 กลุ่ม ได้แก่ 1.ด้าน Digital Learning and Technology Development จำนวน 5 คน 2.ด้านฝึกอบรมปฏิบัติการ จำนวน 18 คน 3.ด้านฝึกอบรมปฏิบัติการ 2 จำนวน 21 คน 4.ด้านฝึกอบรมปฏิบัติการพิเศษและการศึกษา จำนวน 10 คน 5.ด้านฝึกอบรมสำนักงานและกระจายสินค้า จำนวน 10 คน 6.ด้าน Learning Design and Development จำนวน 7 คน 7.ด้านบริหารงานทั่วไป จำนวน 4 คน 8.ด้านพัฒนาองค์การ จำนวน 2 คน 9.ด้านทรัพยากรบุคคล จำนวน 3 คน และ 10.ด้านบัญชีและการเงิน จำนวน 4 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1. แบบสอบถามจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน โดยพัฒนาเครื่องมือการวิจัยตามแนวคิดทฤษฎีของ Robbins & Judge (2007 อ้างถึงใน รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2561) ให้มีความสอดคล้องและ

เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างและบริบทที่จะทำการศึกษ โดยทำการศึกษาจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน ทั้ง 5 ด้าน ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถาม จำนวน 23 ข้อ ดังนี้ 1) ด้านการมีจิตสำนึกแรงกล้าถึงเป้าหมายที่มีคุณค่า จำนวน 4 ข้อ 2) ด้านการให้ความสำคัญที่จะพัฒนาบุคคล จำนวน 5 ข้อ 3) ด้านความไว้วางใจและความเคารพนับถือ จำนวน 4 ข้อ 4) ด้านการดำเนินงานอย่างมีมนุษยธรรม จำนวน 5 ข้อ 5) ด้านการอดทนต่อการแสดงออกของพนักงาน จำนวน 5 ข้อ

2.2 แบบสอบถามพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องการวิจัยมาจาก ชไมพร ศรีรัตน์ (2559) ตามแนวคิดทฤษฎีของ Organ and Bateman (1991) ให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างและบริบทที่จะทำการศึกษ โดยทำการศึกษาพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ทั้ง 5 ด้าน ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ ดังนี้ 1) ด้านพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ จำนวน 4 ข้อ 2) ด้านพฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น จำนวน 4 ข้อ 3) ด้านพฤติกรรมการมีน้ำใจนักกีฬา จำนวน 4 ข้อ 4) ด้านพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ จำนวน 4 ข้อ 5) ด้านพฤติกรรมความสำนึกในหน้าที่ จำนวน 4 ข้อ

หลักเกณฑ์ในการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยและเกณฑ์การแปลความหมายช่วงคะแนนเฉลี่ยของจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 4.21 ถึง 5.00 จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร อยู่ในระดับสูงที่สุด คะแนนเฉลี่ย 3.41 ถึง 4.20 จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร อยู่ในระดับสูง คะแนนเฉลี่ย 2.61 ถึง 3.40 จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.81 ถึง 2.60 จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร อยู่ในระดับต่ำ คะแนนเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.80 จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร อยู่ในระดับต่ำที่สุด

3. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

3.1 นำแบบสอบถามปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยและนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ทดสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence : IOC)

3.2 ทำการทดสอบก่อนการใช้จริง (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30 ชุด ทำการตรวจสอบหาความจำแนก (Discrimination) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้อคำถามในแบบสอบถาม (Corrected Item-Total Correlation : CITC) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

3.3 การทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) หักฉบับโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยแบบสอบถามจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาทั้งฉบับ เท่ากับ .95 และแบบสอบถามพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาทั้งฉบับ เท่ากับ .94

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ออกหนังสือถึงหน่วยงานต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย

โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 101 ชุด ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 25 มีนาคม ถึง 8 เมษายน 2562 ได้รับแบบสอบถามจำนวน 91 ชุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อคำนวณค่าทางสถิติ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงาน โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ การวิเคราะห์ระดับจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานและระดับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานกับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาระดับและความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานกับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงาน พบว่า พนักงานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 44 เป็นเพศชาย ร้อยละ 40 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 25 ปี – 30 ปี และ 31 ปี – 40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด ร้อยละ 76.2 ระดับการศึกษาของพนักงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 76.6 รองลงมาเป็นการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท ร้อยละ 27.4 พนักงานส่วนใหญ่มีอายุการทำงานในองค์กรปัจจุบัน 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 31 และรองลงมาอยู่ในช่วงระหว่าง 1 - 5 ปี ร้อยละ 25

2. จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานของพนักงาน อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานของพนักงานด้านการมีจิตสำนึกแรงกล้าถึงเป้าหมายที่มีคุณค่าและด้านความไว้วางใจและความเคารพนับถือ อยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการดำเนินงานอย่างมีมนุษยธรรม ด้านการให้ความสำคัญที่จะพัฒนาบุคคลและด้านการอดทนต่อการแสดงออกของพนักงาน อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33, 4.32, 4.15, 4.14 และ 4.07 ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี

จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านการมีจิตสำนึกแรงกล้าถึงเป้าหมายที่มีคุณค่า	4.33	.63	สูงที่สุด
ด้านการให้ความสำคัญที่จะพัฒนาบุคคล	4.14	.73	สูง
ด้านความไว้วางใจและความเคารพนับถือ	4.32	.64	สูงที่สุด
ด้านการดำเนินงานอย่างมีมนุษยธรรม	4.15	.75	สูง
ด้านการอดทนต่อการแสดงออกของพนักงาน	4.07	.77	สูง
รวม	4.19	.64	สูง

3. พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงาน อยู่ในระดับสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานด้าน พฤติกรรมความสำนึกในหน้าที่ ด้านพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ ด้านพฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น ด้าน พฤติกรรมการมีน้ำใจนักกีฬาและด้านพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ อยู่ในระดับสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.64, 4.59, 4.58, 4.55 และ 4.46 ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ขององค์กรของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

ความผูกพันต่อองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ	4.46	.52	สูงที่สุด
ด้านพฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น	4.58	.50	สูงที่สุด
ด้านพฤติกรรมการมีน้ำใจนักกีฬา	4.55	.52	สูงที่สุด
ด้านพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ	4.59	.50	สูงที่สุด
ด้านพฤติกรรมความสำนึกในหน้าที่	4.64	.39	สูงที่สุด
รวม	4.56	.42	สูงที่สุด

4. จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของ องค์กรของพนักงาน อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ เท่ากับ .671 โดยจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานด้านการอดทนต่อการแสดงออกของพนักงาน ด้านความไว้วางใจและความเคารพนับถือ และด้านการดำเนินงานอย่างมีมนุษยธรรม มีความสัมพันธ์ ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรด้านพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ อยู่ในระดับ ค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .695, .633 และ .615 ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานกับ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)							
ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7
1.จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน	-						
2.ด้านการมีจิตสำนึกแรงกล้าถึงเป้าหมายที่มีคุณค่า	.810**	-					
3.ด้านการให้ความสำคัญที่จะพัฒนาบุคคล	.927**	.755**	-				
4.ด้านความไว้วางใจและความเคารพนับถือ	.903**	.701**	.809**	-			
5.ด้านการดำเนินงานอย่างมีมนุษยธรรม	.935**	.660**	.828**	.800**	-		
6.ด้านการอดทนต่อการแสดงออกของพนักงาน	.911**	.620**	.762**	.789**	.861**	-	
7.พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร	.671**	.616**	.594**	.633**	.579**	.620**	-

** p < .01

การอภิปรายผลการวิจัย

1. จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานของพนักงาน อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รมลวรรณ มีเหมย, 2553; ธัญวรัศม์ เพ็ญวาณิช, 2554; นุรฟตตรี เจอะอาแว และ รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2555; ชนิกานต์ เสียงเย็น, 2557; เพ็ญศรี วัฒนากร, วิมลรัตน์ จงเจริญ และ ประภาพร ชูกำเนิด , 2559; Masoud Poorkyani, Najmeh H. abayi and Fatemeh Zareie 2014; Fares Djafri and Kamaruzaman Noordin, 2017 และ Kabiru I. Genty et, al, 2017 ที่พบว่า จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน อยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากการที่องค์กรตระหนักว่าพนักงานมีชีวิตและจิตใจให้ความสำคัญ กับการมีความสุขจากภายในของพนักงาน (ธัญวรัศม์ เพ็ญวาณิช, 2554) นอกเหนือจากผลกำไรแล้วองค์กรมีการให้คุณค่าและผลประโยชน์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ให้ความสำคัญกับคุณค่าของคน คุณค่าของงาน คุณค่าของการทำงานร่วมกันและมีการให้ความสำคัญกับความต้องการของพนักงานในเรื่องของความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สร้างบรรยากาศในที่ทำงานให้พนักงานทำงานอย่างสนุกสนาน มีการแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติและมีอารมณ์ขันในการทำงาน (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2561) มีกระบวนการส่งเสริมการทำงานของบุคคลทั้งด้านการพัฒนาความสามารถในการทำงานและเป้าหมายในชีวิต คำนึงถึงความเป็นมนุษย์และปฏิบัติต่อพนักงานบนฐานของการเคารพสิทธิส่วนบุคคล (ชนิกานต์ เสียงเย็น, 2557)

2. พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงาน อยู่ในระดับสูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา สระทองมอญ, 2553; ชีวภาส ทองปาน, 2554; กรรณิกา ทองศรี, 2555; บุญทริกา แจ้งเจริญกิจ, 2556; ชนิกานต์ เสียงเย็น, 2557 และ ชไมพร ศรีรัตน์, 2559 ที่พบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรอยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากลักษณะของการปฏิบัติงานในองค์กรต้องอาศัยการพึ่งพาซึ่งกันและกัน การกระทำและการตัดสินใจของบุคคลหนึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อคนอื่นจึงควรคำนึงถึงผู้อื่น (Podsakoff and other, 2000 อ้างถึงใน เบญจพร จุพัฒน์กุล, 2556) ประกอบกับคุณลักษณะงาน ขอบเขตของโครงสร้างของงานที่กำหนดไว้ มีการให้ข้อมูลย้อนกลับและให้อิสระในการทำงาน พนักงานเห็นคุณค่าของสถานที่ทำงาน มีทัศนคติในงานเชิงบวก มีความพึงพอใจในงานจะส่งผลทำให้เต็มใจที่จะร่วมมือและให้ความช่วยเหลือในระบบขององค์กร (Van Dyne, Graham and Dienesch, 1994 อ้างถึงใน สุเชาน์ เครือแก้ว, 2559)

3. จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงาน อยู่ในระดับค่อนข้างสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิกานต์ เสียงเย็น (2557) และ Kabiru I. Genty et, al (2017) พบว่า จิตวิญญาณในการทำงานโดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเนื่องมาจากการที่องค์กรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการมีจิตสำนึกแรงกล้าถึงเป้าหมายที่มีคุณค่า (Strong sense of purpose) ของพนักงานผ่านการสื่อสารถึงกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายในการทำงานขององค์กรที่มีความชัดเจน ส่งเสริมการรับรู้ของพนักงานในทุกระดับที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ธัญวรัศม์ เพ็ญวาณิช, 2554) องค์กรให้ความสำคัญที่จะพัฒนาบุคคล (Focus on individual development) เปิดโอกาสให้พนักงานได้ใช้ทักษะของตนเองในการทำงานได้แสดงศักยภาพของตน มีกิจกรรมเพื่อสังคมให้พนักงานมีการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2561) องค์กรมีการกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าของพนักงาน (Career Path) มีแผนในการฝึกอบรมพัฒนา (Career Development) รองรับไว้อย่างชัดเจนและมีความยืดหยุ่น (ธัญวรัศม์ เพ็ญวาณิช, 2554) โดยองค์กร

สร้างความไว้วางใจและความเคารพนับถือ (Trust and respect) ต่อพนักงานรวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ สร้างบรรยากาศในการทำงานที่ทำให้เกิดความไว้วางใจ ให้เกียรติ ให้ความช่วยเหลือ ให้การเคารพซึ่งกันและกัน (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2561) อยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของความแตกต่างไม่ว่าจะโดยความชื่นชอบส่วนบุคคล บุคลิกลักษณะ เชื้อชาติ ศาสนา สีผิว เพศ วัย สถานภาพการสมรส ไม่เลือกปฏิบัติ ให้ความเสมอภาคและโอกาสความเจริญก้าวหน้าในอาชีพตามผลการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของบริษัทและพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการที่องค์กรดำเนินงานอย่างมีมนุษยธรรม (Humanistic work practices) ตระหนักและให้ความสำคัญกับการคำนึงถึงความเป็นมนุษย์และปฏิบัติต่อพนักงานบนฐานของการเคารพสิทธิส่วนบุคคล (ชนิกานต์ เสียงเย็น, 2557) อดทนต่อการแสดงออกของพนักงาน (Toleration of Employee Expression) ให้สร้างบรรยากาศในการทำงานให้พนักงานมีอิสระเป็นตัวของตัวเอง แสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติและมีอารมณ์ขันสนุกสนานกับการทำงาน (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2561) อันมีส่วนสัมพันธ์ให้พนักงานมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรโดยให้ความช่วยเหลือ (Altruism) เพื่อนร่วมงานในการทำงานหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน (Johns, 1996 อ้างถึงใน ชัมพร ศรีรัตน์, 2559) ให้ความร่วมมือ (Civic Virtue) รับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในองค์กร (บุญพริ้ง แจงเจริญกิจ, 2556) พร้อมทั้งจะรักษาภาพลักษณ์ขององค์กร มีความสำนึกในหน้าที่ (Conscientiousness) ในการปฏิบัติตามระเบียบและสนองนโยบายขององค์กร (Williams and Anderson, 1991 อ้างถึงใน ปิยวรรณ สุกดิษฐ์, 2555) มีการคำนึงถึงผู้อื่น (Courtesy) โดยการป้องกันการเกิดปัญหากระทบกระทั่งที่อาจเกิดขึ้นตามมา เนื่องจากการปฏิบัติงานในองค์กรต้องอาศัยการพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีน้ำใจนักกีฬา (Sportsmanship) เมื่อเกิดความคับข้องใจหรือความเครียด หลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดกระทบกระทั่งกับผู้อื่น โดยร่วมกันหาทางออกในเชิงสร้างสรรค์ (Podsakoff and other, 2000 อ้างถึงใน เบญจพร จุฬพัฒน์กุล, 2556)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงาน อยู่ในระดับค่อนข้างสูง องค์กร ผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอาจให้การสนับสนุนรักษาและยกระดับกระบวนการส่งเสริมจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานอันมีส่วนในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทั้งในระดับบุคคลและองค์กร ลดมูลค่าการสูญเสียได้มูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรมนุษย์ทำให้ผลผลิตขององค์กรเพิ่มสูงขึ้น โดยการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยในกำหนดนโยบาย การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมหรือโครงการ ร่วมกับการดำเนินงานขับเคลื่อนสู่การบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์การพัฒนาคายั่งยืนขององค์กรต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

อาจมีการศึกษาร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงาน ร่วมกับการศึกษาโดยใช้เทคนิคเชิงคุณภาพ การศึกษาในเชิงทดลอง หรือการศึกษาวิจัยในรูปแบบการติดตามผลระยะยาว เพื่อให้ได้แง่มุมที่มีความชัดเจน หลากหลายครบถ้วนและรอบด้านมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชนิกานต์ เสียงเย็น. (2557) *ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ความพึงพอใจในงานจิตวิญญาณในการทำงาน และพฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ของหัวหน้าในธุรกิจบัตรเครดิตและสินเชื่อ.* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชไมพร ศรีรัตน์. (2559). *ผลของคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์การที่มีต่อพฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร กรณีศึกษาพนักงานในอุตสาหกรรมผลิตและประกอบชิ้นส่วนยานยนต์นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง.* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีรธรรม วุฒิวัตรชัยแก้ว. (2560). *องค์การแห่งความสุข 4.0. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท แอทโพร์พรีนธ์ จำกัด, 2560.*
- ชีวกาส ทองปาน. (2554) *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานในบริษัทผลิตวัสดุก่อสร้างแห่งหนึ่ง.* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธิรายุ ไกรว่อง. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณในการทำงาน การบริหารทรัพยากรมนุษย์ และพฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานโรงแรมแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ต.* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธมลวรรณ มีเหมย. (2553). *ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้จิตวิญญาณในองค์การและผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับต้นธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร.* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธานี สีสด. (2559). *แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การที่พยากรณ์พฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดี ในองค์การของบุคลากรสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัย.* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ธัญวรีศรี เพ็ญวณิช. (2554) *ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร จิตวิญญาณองค์การกับความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การของผู้จัดการบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน).* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นุรพตตรี เจอะอาแว และ รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2555). *ภาวะผู้นำจิตวิญญาณในที่ทำงาน สมดุล ระหว่างชีวิตและการทำงาน กับผลการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย (สำนักงานใหญ่).* *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 22 , 29 - 47.
- บุญทริกา แจ้งเจริญกิจ. (2556) *บรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การการของบุคลากรสำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล.* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภาวณิ เพชรสว่าง. (2552). *พฤติกรรมองค์กร.* พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ซีวีแอลกา พิมพ์จำกัด, 2552.

- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2561). จิตวิทยาองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2561.
- วาสนา สระทองมอญ. (2553) ความไว้วางใจในหัวหน้างาน ความเกี่ยวพันในการทำงาน และพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานระดับปฏิบัติการ: กรณีศึกษาโรงงานชำแหละไก่สดแห่งหนึ่ง. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรัณย์รัชต์ สมรรถเสวี. (2559). ภาวะผู้นำการปฏิรูป ความผูกพันต่อองค์การและพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานในธุรกิจขนส่งสินค้าทางอากาศ : การวิเคราะห์เส้นทาง. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริวรรณ ชื่นบุญ. (2553) อิทธิพลของบรรยากาศองค์การและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรในสำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2550). พฤติกรรมองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนสารการพิมพ์ จำกัด, 2550
- เบญจพร จุพัฒน์กุล. (2556). อิทธิพลของการมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการฟื้นคืนได้ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การต่อพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์การโดยมีความสุขเชิงอัตวิสัยเป็นตัวแปรส่งผ่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญศรี วัฒนากร, วิมลรัตน์ จงเจริญ และ ประภาพร ชูกำเนิด. (2559). ความผาสุกทางจิตวิญญาณและจิตวิญญาณในการทำงานของหัวหน้าหอผู้ป่วย. วารสารสงฆานุกรินทร์, 27 (3), 115 – 126.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2558). ทิศทาง เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ ระยะ ๑๐ ปี กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2555 – 2564. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaihealth.or.th/Books/429/แผน+ทิศทาง+เป้าหมาย+และยุทธศาสตร์ระยะ+10+ปี.html> (วันที่ค้นข้อมูล 16 พฤศจิกายน 2561).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). รายงานประจำปี 2560 ขับเคลื่อนแผนฯ 12 สู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2561.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป). แผนกลยุทธ์ สศช. ประจำปี พ.ศ. 2556 - 2560. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.nesdb.go.th/more_news.php?cid=33 (วันที่ค้นข้อมูล 16 พฤศจิกายน 2561).
- Fares Djafri and Kamaruzaman Noordin. (2017). The Impact of Workplace Spirituality on Organizational Commitment: A Case Study of Takaful Agents in Malaysia. *Journal of Humanomics*, 33, 384 – 396.

- Kabiru I. Genty et, al. (2017). Workplace spirituality and organizational citizenship behavior among Nigerian academics: the mediating role of normative organizational commitment. *Journal of Human Resource Management*, 2, 48 – 62.
- Masoud Poorkyani, Najmeh H. abayi and Fatemeh Zareie. (2014). An Investigation on the Relationship between Spirituality in Workplace and Organizational Commitment (A Case Study of the Employees of Public Organizations in Kerman. *International Journal of Scientific Management and Development*, 3 (2), 877 – 884.

อิทธิพลของต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและชีวิตครอบครัว การรับรู้สุขภาพที่ส่งผล
ต่อความผาสุกทางใจ: กรณีศึกษาพนักงานธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร

Influence of Psychological Capital, Work-Family Conflict, and Health Perception on
Subjective Well-Being: A Case Study of the Large Commercial Bank Employees in
Bangkok Metropolitan

ขวัญจิรา พันธภักดี¹ ชวิศา แพไรสง² ชานิภา เอกทรงเกียรติ³ ณทิพรดา เต็งเจริญ⁴
ณิชารีย์ เขียนเอี่ยม⁵ ปิยาภรณ์ หินแก้ว⁶ มณีนัทสน์ จาตป้อม⁷ ยุพารัตน์ อุ่นใจ⁸ และ ศิวกร สิริชัยพร⁹
Kwanjira Panpakdee¹ Chawisa Paethaisong² Chanipha Eaksongkiat³ Natiprada
Tengcharoen⁴ Nicharee Khianeiam⁵ Piyaporn Hinkaew⁶ Maneetas Chatpom⁷ Yuparat
Unjai⁸ and Siwakorn Sittichaiyaporn⁹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและครอบครัว การรับรู้สุขภาพ และความผาสุกทางใจของพนักงานธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษาอิทธิพลของต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและครอบครัว การรับรู้สุขภาพที่ส่งผลต่อความผาสุกทางใจของพนักงานธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 306 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม 5 ฉบับ ที่ผ่านการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยวิธีการทางสถิติ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .815 - .935 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า พนักงานธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร มีต้นทุนทางจิตวิทยาและความผาสุกทางใจโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีความขัดแย้งที่เกิดจากชีวิตครอบครัวเข้าไปขัดขวางการทำงานอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ มีความขัดแย้งที่เกิดจากการทำงานเข้าไปขัดขวางชีวิตครอบครัวและการรับรู้สุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและครอบครัว การรับรู้สุขภาพสามารถร่วมกันพยากรณ์ความผาสุกทางใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 71.4 แสดงให้เห็นว่าต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและครอบครัว การรับรู้สุขภาพมีอิทธิพลต่อความผาสุกทางใจ ดังนั้นเพื่อให้พนักงานมีความผาสุกทางใจ ธนาคารควรส่งเสริมให้พนักงานมีต้นทุนทางจิตวิทยา การรับรู้สุขภาพอยู่ในระดับสูง และส่งเสริมให้พนักงานมีความขัดแย้งระหว่างงานและครอบครัวอยู่ในระดับที่เหมาะสม ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้พนักงานมีความขัดแย้งที่เกิดจากงานเข้าไปขัดขวางครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ

คำสำคัญ ต้นทุนทางจิตวิทยา, ความขัดแย้งระหว่างงานและชีวิตครอบครัว, การรับรู้สุขภาพ, ความผาสุกทางใจ, พนักงานธนาคารพาณิชย์

Abstract

The purpose of the study were: to study level of Psychological Capital, Health Perception, Work-Family Conflict and Subjective Well-Being of the large commercial bank employees in Metropolitan Bangkok and to study influences of Psychological Capital, Health Perception, Work-Family Conflict on Subjective Well-Being of the large commercial bank employees in Metropolitan Bangkok. The participants were 306 employees in the large commercial bank in Metropolitan Bangkok. Research instruments were the questionnaires that were divided into 5 parts and qualified under the statistical methodology. The reliability results were between .815 - .935. Statistics used for analysis were percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression method. The results of this research revealed that: Employees in the large commercial bank in Metropolitan Bangkok had Psychological Capital and Subjective Well-Being in rather high level, Family to work conflict in rather low level and Work to family conflict and Health Perception in moderate level. Psychological Capital, Work-Family Conflict, Health Perception could jointly predict Subjective Well-Being around 71.4 % at .05 level of significant. The results from this study demonstrated that Psychological Capital, Work-Family Conflict, Health Perception had influences on Subjective Well-Being. Therefore, to keep Subjective Well-Being in high level, the bank should be encourage employees to have Psychological Capital, Health Perception in high level, Family to work conflict in appropriate level and keeping Work to family conflict at the low level.

Keywords Psychological Capital, Work-Family Conflict, Health Perception, Subjective Well-Being, Commercial Bank Employees

บทนำ

ในปัจจุบันเป็นยุคที่มีการแข่งขันและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา องค์กรที่สามารถอยู่รอด และสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องคือ องค์กรที่ผลผลิตมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นยุคนี้จึงเป็นยุคที่บุคลากรต้องปฏิบัติงานมากขึ้น ส่งผลให้บุคลากรมีความเครียดมากขึ้น ซึ่งทำให้บุคลากรมีความ ผ่าสุกทางใจลดลง ในปัจจุบันจึงมีแนวทางการพัฒนาองค์กรโดยให้ความสำคัญกับความ สุขของบุคลากร มากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว (รศรินทร์ เกรย์ และคณะ, 2550) ทำให้หน่วยงานต่างๆเริ่มพัฒนาดัชนีชี้วัดความ ผ่าสุกทางใจมากขึ้น ดังนั้นในองค์กรจะต้องให้ ความสำคัญกับการสร้างความ ผ่าสุกทางใจแก่บุคลากรเพราะจะทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจทั้งในชีวิต และในการทำงาน สามารถเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิตให้แก่องค์กรได้ แต่หากบุคลากรไม่มีความ ผ่าสุกทางใจก็จะทำให้บุคลากรเกิดความเครียดและความขัดแย้งในการทำงาน จนอาจก่อให้เกิดการ ขาดงานและลาออกจากงานได้

ความผาสุกทางใจ (Subjective Well-Being) เป็นการประเมินชีวิตของบุคคล รวมไปถึงตัวแปรต่างๆ เช่น ความพึงพอใจในชีวิต การไม่มีภาวะซึมเศร้า เป็นความรู้สึกในเชิงบวก (Diener et al., 1997) และบุคคลจะมีความผาสุกทางใจมากเมื่อพวกเขาพบกับสถานการณ์ที่น่าพอใจ (Diener, 2000) โดย Lindenberg et al. (2005) แบ่งความผาสุกทางใจออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.อารมณ์ (Affection) 2.พฤติกรรมที่แสดงออก (Behavioral confirmation) 3.สถานะ (Status) 4.ความสะดวกสบาย (Comfort) 5.การตื่นตัว (Stimulation) หากองค์การใดส่งเสริมให้พนักงานมีความผาสุกทางใจแล้ว จะทำให้องค์การนั้นมีความน่าสนใจ สามารถดึงดูดผู้สมัครที่มีศักยภาพเข้ามาสมัครงานได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้อัตราการขาดงานและอัตราการลาออกของพนักงานลดลง รวมถึงเกิดผลผลิตรวมที่ดีในองค์การ ช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ (Robertson and Flint-Taylor, 2009 อ้างโดย บัณฑิตา หล่อนิมิตดี และ รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2560) การศึกษาความผาสุกทางใจส่วนใหญ่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความผาสุกทางใจ จากการศึกษางานวิจัยในอดีต พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความผาสุกทางใจคือ ต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและชีวิตครอบครัว และการรับรู้สุขภาพ

ต้นทุนทางจิตวิทยา (Psychological Capital) เป็นสภาวะจิตวิทยาทางบวกของบุคคลที่สามารถพัฒนาได้ โดยมีลักษณะดังนี้ 1.การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) 2.มีการมองโลกในแง่ดี (Optimism) 3.ความหวัง (Hope) 4.การฟื้นคืนกลับ (Resilience) (Luthans et al., 2007) โดยต้นทุนทางจิตวิทยามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผาสุกทางใจ (Sabaityte, 2014) และความผาสุกทางใจสามารถทำนายต้นทุนทางจิตวิทยาได้ (Hansen, 2012)

นอกเหนือจากปัจจัยทางด้านต้นทุนทางจิตวิทยาแล้ว สิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความผาสุกทางใจคือ ความขัดแย้งระหว่างงานและชีวิตครอบครัว (Work-Family Conflict) ซึ่งเป็นความขัดแย้งรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลไม่สามารถรักษารอบขอบเขตของงานกับขอบเขตของครอบครัวได้ (พิมกาญจน์ สมภพกุลเวช, 2553) เป็นรูปแบบความขัดแย้งระหว่างบทบาทของครอบครัวและการทำงาน ทำให้มีส่วนร่วมในบทบาทยากขึ้น (Kahn et al., 1964) โดย Netemeyer et al. (1996) แบ่งความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความขัดแย้งที่เกิดจากชีวิตครอบครัวเข้าไปขัดขวางการทำงาน (Work-Family Conflict) และความขัดแย้งที่เกิดจากการทำงานเข้าไปขัดขวางชีวิตครอบครัว (Family-Work Conflict) โดยพฤติกรรมการทำงานเข้าไปขัดขวางชีวิตครอบครัวและพฤติกรรมในชีวิตครอบครัวเข้าไปขัดขวางการทำงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับความผาสุกทางใจ (พิมกาญจน์ สมภพกุลเวช, 2553) และยิ่งพบว่าความขัดแย้งของงานและชีวิตครอบครัวสามารถทำนายความผาสุกทางใจได้ โดยมีอิทธิพลเชิงลบกับความผาสุกทางใจ (Ulla et al., 2004)

นอกเหนือจากนี้ การรับรู้สุขภาพ (Health Perception) ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความผาสุกทางใจ การรับรู้สุขภาพ เป็นความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสุขภาพของตนเองในแต่ละเวลา (ชนิดา สุริอาจ และคณะ, 2557) โดย Brook et al. (1979 อ้างโดย วนิตา กองแก้ว, 2549) ได้แบ่งการรับรู้สุขภาพเป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.การรับรู้ต่อภาวะสุขภาพในอดีต (Prior health) 2.การรับรู้ต่อภาวะสุขภาพในปัจจุบัน (Current Health) 3.การรับรู้ต่อภาวะสุขภาพในอนาคต (Health Outlook) 4.ความห่วงกังวลและตระหนักในภาวะสุขภาพ (Health Worry and Concern) 5.การรับรู้ถึงความต้านทานโรคหรือความเสี่ยงต่อภาวะเจ็บป่วย (Resistance or Susceptibility to Illness) 6.การรับรู้

เกี่ยวกับความเจ็บป่วยที่เป็นอยู่ (Sickness Orientation) จากการศึกษาของ ยูพา ทองสุข (2559) พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความผาสุกทางใจสูงสุดคือ การสนับสนุนทางสังคม รองลงมาได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการรับรู้ภาวะสุขภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าความผาสุกทางใจจะช่วยให้บุคคลมีสุขภาพที่ดีและอายุยืนขึ้น (Diener and Chan, 2011)

จากงานวิจัยและแนวคิดข้างต้นพบว่า ต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและชีวิตครอบครัว การรับรู้สุขภาพส่งผลต่อความผาสุกทางใจของบุคลากรได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและชีวิตครอบครัว การรับรู้สุขภาพของพนักงานที่ส่งผลต่อความผาสุกทางใจในการทำงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากพนักงานธนาคารพาณิชย์ที่ทำงานในธนาคารขนาดใหญ่จะต้องเผชิญกับงานที่มีความกดดัน มีการทำงานล่วงเวลา ทำให้พนักงานต้องเผชิญกับความเครียด มีอารมณ์ในเชิงลบ เช่น การมองโลกในแง่ร้าย ความท้อแท้ในการทำงาน สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้พนักงานมีการดูแลสุขภาพที่ไม่เหมาะสม และมีความขัดแย้งระหว่างงานและชีวิตครอบครัวได้ ผู้วิจัยเล็งเห็นปัญหาเหล่านี้จึงเลือกที่จะศึกษากับพนักงานธนาคารพาณิชย์ที่ทำงานในธนาคารขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาให้พนักงานมีความผาสุกทางใจและมีผลการปฏิบัติที่สูงยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและครอบครัว การรับรู้สุขภาพและความผาสุกทางใจของพนักงานธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและครอบครัว การรับรู้สุขภาพที่ส่งผลต่อความผาสุกทางใจของพนักงานธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

ต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและครอบครัว การรับรู้สุขภาพสามารถร่วมกันทำนายความผาสุกทางใจของพนักงานธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีการ

ประชากรที่ศึกษาเป็นพนักงานธนาคารพาณิชย์ สำนักงานใหญ่แห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จของ Krejcie and Morgan (1970) เทียบขนาดประชากร 1,500 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทางออนไลน์ (Google Form) กับฝ่ายทรัพยากรมนุษย์เป็นผู้ส่งให้แบบสอบถามแก่พนักงาน ระหว่างวันที่ 20 เมษายน - 1 พฤษภาคม 2561 ได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 310 ฉบับ ผู้วิจัยคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 306 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.71 ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล 2) แบบวัดต้นทุนทางจิตวิทยา เป็นการประเมินต้นทุนทางจิตวิทยา 4 ด้าน คือ ความหวัง การมองโลกในแง่ดี การ

รับรู้ความสามารถของตนเอง และการฟื้นคืนกลับ จำนวน 22 ข้อ ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากนิยามปฏิบัติการซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดของ Luthans et al. (2007) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .917 3) แบบวัดความขัดแย้งระหว่างงานและครอบครัว เป็นการประเมินความขัดแย้งระหว่างงานและครอบครัว 2 ด้าน ได้แก่ ความขัดแย้งที่เกิดจากการทำงานเข้าไปขัดขวางชีวิตครอบครัว และความขัดแย้งที่เกิดจากชีวิตครอบครัวเข้าไปขัดขวางการทำงาน จำนวน 18 ข้อ ผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามมาจากแนวคิดของ Netemeyer et al. (1996) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .930 4) แบบวัดการรับรู้สุขภาพ เป็นการประเมินการรับรู้สุขภาพ 6 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ต่อภาวะสุขภาพในอดีต การรับรู้ต่อภาวะสุขภาพในปัจจุบัน การรับรู้ต่อภาวะสุขภาพในอนาคต ความห่วงกังวลและตระหนักในภาวะสุขภาพ การรับรู้ถึงความต้านทานโรคหรือความเสี่ยงต่อภาวะเจ็บป่วย และการรับรู้เกี่ยวกับความเจ็บป่วยที่เป็นอยู่ จำนวน 17 ข้อ ผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามมาจากแนวคิดของ Brook et al. (1979 อ้างโดย วนิดา กองแก้ว, 2549) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .815 และ 5) แบบวัดความผาสุกทางใจ เป็นการประเมินความผาสุกทางใจ 5 ด้าน ได้แก่ อารมณ์ พฤติกรรมที่แสดงออก สถานะ ความตื่นตัว และความสุขสบาย จำนวน 23 ข้อ ผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามมาจากแนวคิดของ Lindenberg et al. (2005) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .935 ลักษณะของแบบวัดทางจิตวิทยาเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ไปจนถึง ตรงกับความเป็นจริงน้อยที่สุด นอกจากนี้แบบวัดที่สร้างและพัฒนาขึ้นได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบวัดที่ได้รับการตอบคำถามครบถ้วนจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS for Windows สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าสถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 306 คน เป็นเพศหญิงร้อยละ 66 เป็นเพศชายร้อยละ 34 มีอายุเฉลี่ย 40.99 โดยมีอายุอยู่ระหว่าง 27-60 ปี พนักงานส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดร้อยละ 36.32 รองลงมาคือสถานภาพสมรสและมีบุตรร้อยละ 35.34 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีร้อยละ 64 รองลงมาคือระดับปริญญาโทร้อยละ 33.33 และอายุการทำงานส่วนใหญ่อยู่ในช่วงต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 31.71 รองลงมาอยู่ในช่วง 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 31.42

ผลจากการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปรพบว่า พนักงานธนาคารพาณิชย์มีต้นทุนทางจิตวิทยาอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\bar{X}$ 4.05, S.D. 0.44) มีความขัดแย้งระหว่างงานและชีวิตครอบครัวด้านความขัดแย้งที่เกิดจากชีวิตครอบครัวเข้าไปขัดขวางการทำงานอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ($\bar{X}$ 2.24, S.D. 0.81) และด้านความขัดแย้งที่เกิดจากการทำงานเข้าไปขัดขวางชีวิตครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ 2.76, S.D. 0.73) มีการรับรู้สุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ 3.36, S.D. 0.57) และมีความผาสุกทางใจอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\bar{X}$ 3.68, S.D. 0.49) โดยผลการวิเคราะห์พิจารณาจากวิธีการหาค่าเฉลี่ยจากคะแนนของคำตอบและประเมินเป็นช่วงคะแนน โดยให้ทุกระดับมีช่วงคะแนนเท่ากัน (ยุทธ ไกยวรรณ, 2549) จากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแปลความหมายของตัวแปรได้ดังนี้ 4.25-5.00 ตัวแปรอยู่ในระดับสูง 3.43-4.23

ตัวแปรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 2.62-3.42 ตัวแปรอยู่ในระดับปานกลาง 1.81-2.61 ตัวแปรอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และ 1.00-1.80 ตัวแปรอยู่ในระดับต่ำ

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวแปรพยากรณ์	B	S.E	Beta	t	P
ต้นทุนทางจิตวิทยา	.912	.039	.775	23.236	.000
ความขัดแย้งที่เกิดจากชีวิตครอบครัวเข้าไป ขัดขวางการทำงาน	.330	.060	.213	5.464	.000
การรับรู้สุขภาพ	.165	.040	.142	4.113	.000
ความขัดแย้งที่เกิดจากการทำงานเข้าไปขัดขวาง ชีวิตครอบครัว	-.183	.068	-.106	-2.707	.007
ค่าคงที่ (a)	-8.235	3.924		-2.098	.037
R = .847 R ² = .718 R ² _{adj} = .714 F = 191.638 Sig = .000					

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและครอบครัว การรับรู้สุขภาพสามารถร่วมกันพยากรณ์ความพึงพอใจของพนักงานธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ความพึงพอใจได้ร้อยละ 71.4 ($R^2_{adj} = .714$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .847 สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐานดังนี้

ความพึงพอใจ = .775 (ต้นทุนทางจิตวิทยา) + .213 (ความขัดแย้งที่เกิดจากชีวิตครอบครัวเข้าไปขัดขวางการทำงาน) + .142 (การรับรู้สุขภาพ) - .106 (ความขัดแย้งที่เกิดจากการทำงานเข้าไปขัดขวางชีวิตครอบครัว)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและครอบครัว การรับรู้สุขภาพสามารถร่วมกันทำนายความพึงพอใจของพนักงานธนาคารพาณิชย์สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

ต้นทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ เนื่องจากพนักงานที่มีการรับรู้ความสามารถในตนเอง มีความหวัง มองโลกแง่ดี และมีการฟื้นคืนกลับจะช่วยลดระดับความเครียดและทำให้พนักงานมีทัศนคติเชิงบวกกับตนเองมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Avey et al. (2009 อ้างโดย Malekitabar et al., 2017) ที่พบว่าต้นทุนทางจิตวิทยาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยลดความเครียดและความเหนื่อยล้าในการทำงาน อีกทั้งยังช่วยเพิ่มความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานของพนักงานได้นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มารยาท โยทองยศ และ วิธัญญา วัฒนโธ (2558) ที่พบว่าการมองโลกในแง่ดีกับความสุขมีความเกี่ยวข้องกัน เมื่อบุคคลมองโลกในแง่ดีแล้วก็จะนำไปสู่ความสุขที่เกิดขึ้นกับบุคคล เพราะการมองโลกในแง่ดีทำให้บุคคลคาดหวังว่าจะมีผลลัพธ์ในเชิงบวก และความสุขยังเป็นตัวแปรที่ใช้อธิบายสภาวะหรือความพึงพอใจของบุคคลได้ดีที่สุดด้วย

ความขัดแย้งระหว่างงานและชีวิตครอบครัว ด้านชีวิตครอบครัวเข้าไปขัดขวางการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความผาสุกทางใจ เนื่องจากผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าพนักงานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรสและมีบุตรร้อยละ 35 พนักงานจึงต้องทำงานพร้อมกับดูแลครอบครัวไปด้วย จึงเป็นสาเหตุให้พนักงานที่เป็นเพศหญิงมีความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงานเพื่อนำค่าจ้างไปจุนเจือครอบครัว รู้สึกว่าตนเองมีประโยชน์และเป็นที่พึ่งให้กับครอบครัวได้ ส่งผลให้พนักงานมีความผาสุกทางใจ สอดคล้องกับการวิจัยของ Pal (2016) ที่พบว่าพนักงานเพศหญิงที่ต้องทำงานไปด้วยและเป็นผู้เลี้ยงดูบุตรจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกทางใจ เนื่องจากพนักงานมีรายได้เพื่อใช้ดูแลครอบครัว ทำให้พนักงานมีความผาสุกทางใจสูงขึ้น

ความขัดแย้งระหว่างงานและชีวิตครอบครัว ด้านการทำงานเข้าไปขัดขวางชีวิตครอบครัวมีอิทธิพลเชิงลบต่อความผาสุกทางใจ เนื่องจากลักษณะงานของพนักงานธนาคารพาณิชย์มีการทำงานล่วงเวลา ทำให้ต้องนำเวลาการทำงานไปรบกวนเวลาการใช้ชีวิตครอบครัว ทำให้มีเวลาในการพักผ่อนลดลง เกิดความเครียดในการทำงาน ส่งผลให้ความผาสุกทางใจลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมกาญจน์ สมภพกุลเวช (2553) ที่พบว่า ความขัดแย้งจากเวลางานก่อกวนชีวิตครอบครัวทำให้บุคคลมีเวลากับครอบครัวลดลง และเมื่อบุคคลนำความเครียดจากการทำงานกลับไปยังชีวิตครอบครัวจะทำให้รู้สึกเหนื่อยล้าและตึงเครียด ส่งผลให้ความผาสุกทางใจลดลง

การรับรู้สุขภาพมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความผาสุกทางใจ เนื่องจากหากพนักงานมีการรับรู้สุขภาพจะเป็นการลดความกังวลที่เกิดจากการประเมินร่างกายและจิตใจของตน ทำให้พนักงานมีทัศนคติในเชิงบวกกับตนเองและมีกำลังใจในการทำสิ่งต่างๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ Rosenstock (1974 อ้างใน ยุพา ทองสุข 2559) ที่พบว่า การรับรู้ภาวะสุขภาพก่อให้เกิดความผาสุกทางใจ เป็นสิ่งที่ทำให้รู้สึกว่าตนเองมีความสามารถในการควบคุมจัดการสิ่งแวดล้อม และรู้สึกว่าชีวิตของตนเองมีจุดมุ่งหมาย ส่งผลให้ตนเองรู้สึกมีความสุขทางใจดีขึ้น

สรุป

จากผลการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า พนักงานธนาคารพาณิชย์มีต้นทุนทางจิตวิทยาและความผาสุกทางใจอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีความขัดแย้งที่เกิดจากชีวิตครอบครัวเข้าไปขัดขวางการทำงานอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ มีความขัดแย้งที่เกิดจากการทำงานเข้าไปขัดขวางชีวิตครอบครัวและการรับรู้สุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง และจากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งระหว่างงานและครอบครัว การรับรู้สุขภาพสามารถร่วมกันทำนายความผาสุกทางใจของพนักงานธนาคารพาณิชย์ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยร่วมกันพยากรณ์ความผาสุกทางใจได้ร้อยละ 71.4 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความผาสุกทางใจได้ดีที่สุด คือ ต้นทุนทางจิตวิทยา ความขัดแย้งที่เกิดจากชีวิตครอบครัวเข้าไปขัดขวางการทำงาน การรับรู้สุขภาพ และความขัดแย้งที่เกิดจากการทำงานเข้าไปขัดขวางชีวิตครอบครัวตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้มีดังนี้

1. ธนาคารควรส่งเสริมให้พนักงานมีต้นทุนทางจิตวิทยาที่สูงขึ้น โดยองค์การสามารถนำแบบวัดต้นทุนทางจิตวิทยามาเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือการคัดเลือกพนักงานเพื่อให้ได้พนักงานที่มีคุณลักษณะทางบวกและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรมีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมให้พนักงานมีต้นทุนทางจิตวิทยา เพราะต้นทุนทางจิตวิทยาเป็นตัวแปรที่สามารถพัฒนาได้

2. ธนาคารควรมีการจัดการให้พนักงานมีระดับความขัดแย้งที่เกิดจากชีวิตครอบครัวเข้าไปขัดขวางการทำงานอย่างเหมาะสม โดยมีการจัดสรรงานอย่างเหมาะสมให้กับพนักงาน และให้ความช่วยเหลือแก่พนักงานในการดูแลครอบครัวอย่างเหมาะสม เช่น จัดให้มีสวัสดิการเงินค่าเล่าเรียนบุตร เป็นต้น

3. ธนาคารควรมีการจัดการให้พนักงานมีระดับความขัดแย้งที่เกิดจากการทำงานเข้าไปขัดขวางชีวิตครอบครัวที่ลดลง โดยให้ความช่วยเหลือแก่พนักงานเพื่อลดปัญหาระหว่างการทำงานกับการดูแลครอบครัว เช่น จัดเวลาการทำงานที่ยืดหยุ่น ให้อิสระหลังเลิกงานอย่างเต็มที่ และมีการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำงานและการจัดสรรเวลาในการทำงาน

4. ธนาคารควรส่งเสริมและพัฒนาให้พนักงานมีการรับรู้สุขภาพสูงขึ้น โดยกระตุ้นให้พนักงานสนใจสุขภาพ มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพ เช่น การออกกำลังกายประจำสัปดาห์ การตรวจสุขภาพประจำปี การให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้

1. อาจมีการศึกษาตัวแปรอิสระตัวอื่นที่สามารถพยากรณ์ความผาสุกทางใจได้ เช่น วัฒนธรรมองค์การ ความไว้วางใจในองค์การ เป็นต้น เพื่อนำตัวแปรเหล่านี้มาใช้ในการพยากรณ์ความผาสุกทางใจซึ่งจะทำให้เห็นแนวทางในการส่งเสริมความผาสุกทางใจให้กับพนักงานที่หลากหลาย

2. อาจมีการศึกษากับกลุ่มประชากรขององค์การอื่นที่มีลักษณะธุรกิจ หรือบริบทที่แตกต่างกัน เช่น หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชนิตา สุริอาจ และคณะ. (2557). การรับรู้ภาวะสุขภาพ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ และความต้องการบริการสุขภาพของผู้ต้องขังที่มีความผิดปกติทางเมตาบอลิก. *Rama Nurs Journal*, 20(3), 372-387.
- บัณฑิตา หล่อนิมิตติ และ รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผาสุกทางจิตในผู้บริหารระดับกลางของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *Journal of Behavioral Science for Development*, 9(1), 171-188.
- เปรมิตา บุญเกิด. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การและความตั้งใจในการลาออก โดยมีความพึงพอใจในงานเป็นตัวแปรสื่อในพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์คุดสรรแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

- พิมพ์กาญจน์ สมภพกุลเวช. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพทางองค์ประกอบ ความขัดแย้งระหว่างงานและชีวิตครอบครัว และความผาสุกทางใจของเภสัชกรที่ทำงานในโรงพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- มารยาท โยทองยศ และ วิธัญญา วัฒนโณ. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดีกับสุขภาวะของบุคคล: การวิเคราะห์ห่อภิมาณ. *BU Academic Review*, 14(1): 39-53.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2549). *สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ยุพา ทองสุข. (2559). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผาสุกทางใจของผู้สูงอายุ*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- รศรินทร์ เกรย์ และคณะ. (2550). *ความสุขบนความพอเพียง: ความมั่นคงในบั้นปลายชีวิต*. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม, 2561, จาก Institute for Population and Social Research, Mahidol University: <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/content/home/Conferencell/Article/Article09.html>
- วนิดา กองแก้ว. (2549). *ลักษณะทางชีวสังคมที่มีผลต่อการรับรู้ภาวะสุขภาพและพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- Diener, E. (2000). Subjective Well-Being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34-43.
- Diener, E. and Chan, M. J. (2011). Happy People Live Longer: Subjective Well-Being Contributes to Health and Longevity. *Health and Well-Being*, 3(1), 1-43.
- Diener, E. et al. (1997). Recent findings on Subjective well-being. *Indian Journal of Clinical Psychology*, 24(1), 25-41.
- Hansen, A. A. (2012). *Psychological Capital; Subjective Wellbeing; Burnout and Job satisfaction amongst educators in the Umlazi Region*. Master of Social Science thesis in Industrial Psychology, University of KwaZulu-Natal, South Africa.
- Kahn, R. L. et al. (1964). *Conflict and Ambiguity studies in Organizational Roles and Individual Stress*. n.p.
- Krejcie, R. C. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Lindenberg, S. et al. (2005). Dimensions of Well-Being and Their Measurement: The SPF-IL Scale. *Social Indicators Research*, 73, 313-353.
- Luthans, F. et al. (2007). *Psychological Capital: Developing the Human Competitive Edge*. Oxford: Oxford University Press.
- Malekitabar, M et al. (2017). The Role of Psychological Capital in Psychological Well-Being and Job Burnout of High Schools Principals in Saveh, Iran. *Iran J Psychiatry Behav Sci*, 11(1): e4507.

- Netemeyer, R. G. et al. (1996). Development and Validation of Work-Family Conflict and Family-Work Conflict Scales. *Journal of Applied Psychology*, 81(4), 400–410.
- Pal, I. (2016). Patterns in Women’s Subjective Well-Being by Work and Family Status—an empirical complement to the “having it all” conversation. *Report to the Population Association of America (PAA) Annual Meeting*, April 2016. Washington DC.
- Sabaityte, E. (2014). Relationship between positive psychological capital and elements of subjective well-being: Systematic review. *Socialinis Darbas Social Work*, 13(2), 221-233.
- Ulla, K et al. (2004). Work-to-family conflict and its relationship with satisfaction and well-being: A one-year longitudinal study on gender differences. *An International Journal of Work, Health & Organisations*, 18(1), 1-22.

ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร

A Work Life Balance of the Government Teachers at the Public Schools in Bangkok

พรเทพ จันทารกมล¹, มนฤดี ช่วงฉ่ำ¹, ธิปปพนธ์ ยิ้มประเสริฐ¹,

เพลินพรรณ โชติพงษ์¹ และ ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร²

Porntep Chantarakamol³, Monruedee Chuangcham³, Thiptapone Yimprasert³,

Ploenpun Chotpong³ and Pinkhanok Wongpinetch⁴

บทคัดย่อ

วิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย ปัจจัยเงื่อนไข ผลของความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน และแนวทางในการพัฒนาความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน การวิจัยนี้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ข้าราชการครู กรุงเทพมหานคร จำนวน 12 ท่าน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่หรือแบบก้อนหิมะ (Chain/snowball sampling) และนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยใช้วิธีการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological analysis) ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูกรุงเทพมหานครให้ความหมายของความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานที่แบ่งชัดเจน และความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานที่กลมกลืน ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน แบ่งได้ 2 ปัจจัยหลัก คือ 1) ปัจจัยเงื่อนไขที่สนับสนุน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการทำงาน การจัดสรรและแบ่งเวลา ความรักในอาชีพ และการสนับสนุนจากครอบครัว และ 2) ปัจจัยเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ลักษณะงานและความรับผิดชอบตามภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว ความคาดหวังและมาตรฐานในการทำงาน สุขภาพร่างกาย และ สถานะทางการเงิน ส่วนผลความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน แบ่งได้ 2 ด้าน คือ ด้านมีความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน และด้านขาดความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน และแนวทางในการพัฒนาความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานได้ 3 แนวทางสำคัญ คือ 1) งบประมาณและแหล่งเงินทุน 2) ผู้เชี่ยวชาญเพื่อการสนับสนุนภารกิจของข้าราชการครู และ 3) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

คำสำคัญ

ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน, ข้าราชการครู, โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

² รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Abstract

The purpose of this research was to "A Work Life Balance of the Government Teachers at the Public Schools in Bangkok" were studied the meaning, condition factors that affected and the results of work life balance, and the solutions to developing a balance between life and work. This research used qualitative research methodology such as the interview method with snowball sampling technique from 12 key informant's persons. The technique to analysis used for this study was a typological analysis method. The results of this study are as follows: 1.The Government Teachers at the Public Schools in Bangkok have taken the meaning of work life balance in 2 ways which are: 1) the balance between life and work is clearly divided, and, in the contrary hand, 2) the balance between life and work is a harmonious; 2.Condition factors affected to work life balance are the supported condition factors - surrounding of the workplace, times management, passion in work and the family supporting, and obstacle condition factors - task and duty, family responsibility, expectations and standards of work, health and money status; 3.The results of work life balance have taken in 2 dimensions are full of the balance between life and work and lack of the balance between life and work; 4. There are 3 approaches to develop a balance between life and work - budget and funding, the experts or specialist for supporting the mission of the government teachers at the public schools in Bangkok and information technology usage.

Keywords Work life balance, Government teachers, Public Schools in Bangkok

³ Graduate Students, Doctoral degree in Industrial and Organizational Psychology, Department of Humanity, Faculty of Applied Arts, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

⁴ Associate Professor at Faculty of Applied Arts, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

บทนำ

การสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ การจัดทำหลักสูตรรวมถึงการจัดการเรียนการสอนที่ครบวงจร และเท่าเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาข้าราชการครูซึ่งถือเป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษาของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557: ix-xi) ทั้งการผลิตครูให้มีสมรรถนะสูงตามมาตรฐานวิชาชีพ การเตรียมความพร้อมของครู เพื่อให้สามารถถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ไปสู่เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ ให้อำนาจต่อการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ (สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา, 2559 : 5) ข้าราชการครูเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเกื้อหนุนให้การศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมายและเป้าหมายได้ ด้วยมีหน้าที่ในการฝึกฝนสั่งสอน อบรม ดูแล ชัดเกล้า ให้บุคคลเป็นคนดีมีความรู้ความสามารถ มีวิชาความรู้ สามารถให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดี และสามารถช่วยพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป (เรวัตติ สีนอยู่, 2558 : 3)

การเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้มนุษย์วัยทำงานทุกสาขาอาชีพต้องทำงานหนักมากขึ้นรวมถึงข้าราชการครู เช่น เกิดภาวะเหน็ดเหนื่อย เกิดความเครียดสะสม เกิดความไม่พึงพอใจในชีวิตและงาน อาจลาออกจากวิชาชีพหรือแสวงหาทางเลือกที่ดีกว่า ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการให้ข้าราชการครูมีความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน (Work Life Balance) (ภาณุภาคย์ พงศ์อติชาต, 2548 อังโน ขนิณรณรงค์ อินทลักษณ์ และ อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2557: 383) โดยความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน คือ “การบริหารเวลาในการดำเนินชีวิตและการทำงานให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมและมุ่งเน้นให้ประสบความสำเร็จตามที่ต้องการ ทำให้ได้รับการยอมรับและถือเป็นบรรทัดฐานที่เป็นประโยชน์ร่วมกันทั้งบุคคล องค์กร และสังคม นำมาซึ่งความสุข ความสำเร็จที่ยั่งยืนและสมบูรณ์ต่อไป” (กนกวรรณ ศรีวิรัตน์, 2559: 1)

จากเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร โดยผลที่ได้จะมีส่วนช่วยให้ความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับความหมายปัจจัยเงื่อนไข และผลของความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานมีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้บริบทของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาและวางแผนการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการครูกรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความหมาย ปัจจัยเงื่อนไข ผลของความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน และแนวทางในการพัฒนาความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร

วิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัยเป็นการสัมภาษณ์ (Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure) และใช้เทปบันทึกขณะสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis)

กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่หรือแบบก้อนหิมะ (Chain/snowball sampling) โดยเริ่มจากบุคคลที่เป็นข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร และได้มีการแนะนำครูท่านอื่น ๆ ต่อไป โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 12 ท่าน

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาความหมาย ปัจจัยเงื่อนไขทั้งที่เป็นสิ่งสนับสนุนและสิ่งที่เป็นอุปสรรค ผลที่เกิดขึ้นจากความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน รวมทั้งเสนอแนวทางการเสริมสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานให้เกิดขึ้นกับครูซึ่งแบ่งได้ 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ความหมายของความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน

จากการวิจัยพบว่าความหมายของความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานที่แบ่งชัดเจน โดยหมายถึงการจัดระบบความคิด การจัดสรรเวลา และการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับบทบาทในการทำงานและชีวิตส่วนตัว กล่าวคือเมื่อถึงบทบาทและช่วงเวลาในงานก็จะทุ่มเทปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ และเมื่ออยู่ในนอกเวลางานก็สามารถใช้ชีวิตส่วนตัวได้อย่างเหมาะสมและเต็มที่เช่นเดียวกัน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและความสุขในการดำเนินชีวิต ในขณะที่ความหมายอีกลักษณะหนึ่งจะมุ่งเน้น 2) ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานที่กลมกลืน โดยหมายถึงการจัดระบบความคิด การจัดสรรเวลา และการปฏิบัติงานที่ต้องทำให้ทั้งการทำงานและชีวิตส่วนตัวสามารถดำเนินไปร่วมกันได้

ส่วนที่ 2 ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานนั้น สามารถแบ่งได้ 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยเงื่อนไขที่สนับสนุน และ 2) ปัจจัยเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรค รายละเอียดดังนี้

2.1 ปัจจัยเงื่อนไขสนับสนุนที่ส่งผลต่อความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1.1 สภาพแวดล้อมในการทำงาน ประกอบไปด้วย 1) เพื่อนร่วมงาน โดยเพื่อนร่วมงานที่ดีจะต้องมุ่งเน้นการสร้างและรักษาสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยกันเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง ทำให้สามารถปฏิบัติงานในโรงเรียนได้อย่างสบายใจ สัมพันธภาพที่ดียังทำให้ครูรู้สึกผ่อนคลายเมื่อได้สนทนากัน รวมถึงเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ครูช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำซึ่งกันและกันทั้งในด้านการทำงานและในชีวิตส่วนตัว 2) การสนับสนุนจากหัวหน้างาน ซึ่งหมายถึงการบริหารจัดการของผู้บริหารที่ส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างหัวหน้ากับผู้ใต้บังคับบัญชา และแสดงออกถึงน้ำใจไมตรี ให้กำลังใจและคำปรึกษาเมื่อประสบปัญหาในการปฏิบัติงาน 3) การสนับสนุนจากองค์กร โดยองค์กรควรมีนโยบายสำหรับสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าในงานอย่างการให้ทุนศึกษาต่อ รวมถึงจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ หรืองบประมาณ ให้เพียงพอต่อความจำเป็นในการปฏิบัติงาน

2.1.2 การจัดสรรและแบ่งเวลา แบ่งเป็น 2 รูปแบบย่อย คือ 1) การจัดสรรและแบ่งเวลาในชีวิตการปฏิบัติงาน โดยครูจะพยายามปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เสร็จสิ้นภายในเวลางาน รวมถึงจัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของงาน และ 2) การจัดสรรและแบ่งเวลาในชีวิตส่วนตัว ซึ่งมี 2 เป้าหมาย คือ เพื่อผ่อนคลายตนเอง และเพื่อปฏิบัติในบทบาทอื่นนอกเหนือจากการทำหน้าที่ครู

2.1.3 ความรักในอาชีพ ความมุ่งมั่นทุ่มเท และมีแรงปรารถนา (Passion) ครูจำนวนหนึ่งที่มีใจรักในวิชาชีพและมุ่งมั่นทุ่มเทในการปฏิบัติงานที่ตนได้รับมอบหมายนั้นจะยังคงมีความสุขในด้านชีวิตการทำงานอยู่ แม้ในระหว่างการปฏิบัติงานนั้นจะเกิดปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ ก็ตาม

2.1.4 การสนับสนุนจากครอบครัว หากสมาชิกในครอบครัวรับรู้และเข้าใจภาระหน้าที่ในการเป็นครู อาจสนับสนุนครูโดยแบ่งเบาภาระอื่น ๆ ในด้านชีวิตส่วนตัวของครูด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น รับฟังและให้กำลังใจ ช่วยเหลืองานบ้าน รับส่งและดูแลบุตรหลาน ช่วยค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ เป็นต้น

2.2 ปัจจัยเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคที่ส่งผลต่อสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ลักษณะงานและความรับผิดชอบตามภาระหน้าที่ ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนมีความสามารถในการรับรู้ สนใจ เรียนรู้ และเข้าใจเนื้อหาได้แตกต่างกัน เช่น นักเรียนบางส่วนเป็นเด็กพิเศษ (Autistics) ส่งผลให้ครูต้องออกแบบการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนนี้ด้วย หรือการที่นักเรียนใช้สมาร์ทโฟนในห้องเรียนทำให้รับผิดชอบและสนใจเรียนน้อยลง และ 2) ความรับผิดชอบตามภาระหน้าที่ของครูที่เพิ่มขึ้น ในบางโอกาส ครูจะได้รับมอบหมายและตำแหน่งต่าง ๆ ภายในโรงเรียนเพิ่มเติมนอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ครู เช่น ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระ การจัดการโครงการตามวาระโอกาสต่าง ๆ ทำให้เวลาบางส่วนหมดไปกับการทำหน้าที่ดังกล่าวมากขึ้น ขณะเดียวกันก็มีเวลาจัดการกับภาระหน้าที่ครูที่ลดลง

2.2 ความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว ในบางช่วงเวลานั้นปัญหาชีวิตส่วนตัวของครูทั้งในเกิดจากบุคคลภายในครอบครัวและเครือข่ายของตนอาจทำให้ครูต้องมุ่งใส่ใจการจัดการปัญหาดังกล่าวให้บรรเทาหรือหมดไป แต่การใส่ใจในครอบครัวดังกล่าวอาจนำมาซึ่งความสามารถในการใส่ใจในการทำงานที่ลดลง อันจะเป็นอุปสรรคของการรักษาความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานได้

2.3 ความคาดหวังและมาตรฐานในการทำงาน โดยการตั้งเป้าหมายและความคาดหวังที่สูงจะทำให้ความวิตกกังวลในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผลการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามที่ตั้งใจไว้ก็จะรู้สึกผิดหวัง เศร้า หรือโกรธได้ นำไปสู่ผลกระทบในความสัมพันธ์ต่อผู้อื่นทั้งในที่ทำงานและในครอบครัว เช่น การแสดงอารมณ์ฉุนเฉียวและพฤติกรรมที่ก้าวร้าวต่อบุคคลรอบข้าง

2.4 สุขภาพร่างกาย เมื่อครูเกิดภาวะเจ็บป่วยย่อมส่งผลให้ร่างกายเกิดความเหนื่อยล้าหรือต้องสูญเสียเวลาและเงินไปกับการรักษาพักผ่อน ตลอดจนปรับสภาพร่างกายให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ทำให้ทำงานได้ไม่เต็มความสามารถ

2.5 สถานะทางการเงิน เมื่อเงินไม่เพียงพอทำให้ต้องไปกู้ยืมเงินทั้งในระบบและนอกระบบ ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน และความเครียดตามมา ส่งผลต่อสภาพจิตใจและสมาธิในการปฏิบัติงานทำให้ไม่มีความสุขในการทำงาน

ส่วนที่ 3 ผลของความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานของข้าราชการกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 2 กรณี คือ 1) การมีความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน เมื่อครูมีการจัดระบบความคิด การจัดสรรเวลา ก็จะทำให้สามารถบริหารและจัดการเวลาได้ และดำเนินชีวิตตามเป้าหมายที่วางแผนไว้ ก่อให้เกิดความพอใจในความสมดุลของตนเอง 2) การขาดความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน หากครูมีการแบ่งเวลางานกับชีวิตส่วนตัวของตนเองไม่ดีก็จะทำให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิต เช่น เกิดความสับสนในการใช้ชีวิตของตนเอง ต้องน่านานไปหาที่บ้านจนมีเวลาให้ครอบครัวน้อยลง

ส่วนที่ 4 แนวทางในการพัฒนาความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานของข้าราชการกรุงเทพมหานคร องค์การสามารถสนับสนุนและพัฒนาครูได้ทั้งหมด 3 แนวทาง 1) งบประมาณและแหล่งเงินทุน ทางโรงเรียนสามารถส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการจัดการตนเองที่สูงขึ้นได้โดยจัดการงบประมาณและแหล่งเงินทุนเพื่อเพิ่มความสมดุลทั้งในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน เป็นต้นว่า สร้างความมั่นคงทางการเงินของครูด้วยการจัดสวัสดิการที่จำเป็นต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐาน จัดงบประมาณและแหล่งเงินทุนที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ออกแบบการเบิกหรือการอนุมัติงบประมาณสำหรับการจัดซื้ออุปกรณ์รวมถึงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในระยะเวลาและจำนวนเงินที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ทำให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่นโดยไม่กระทบต่อภาระหน้าที่อื่น ๆ และการเงินของตนเอง 2) จัดหาผู้เชี่ยวชาญเพื่อสนับสนุนภารกิจของครู อาจเป็นได้ทั้งผู้ให้คำปรึกษาที่มาสับสุนงานของครูเป็นการเฉพาะ และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยซึ่งเป็นภารกิจหนึ่งของครูทุกคน และ 3) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หากองค์การจัดหาเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสมนั้นจะทำให้ครูสามารถออกแบบและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนได้หลากหลายทันสมัย และสอดคล้องกับคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น มีไมโครโฟน ลำโพง โทรศัพท์หรือโปรเจกเตอร์พร้อมจอรับภาพในห้องเรียน เป็นต้น การมีอุปกรณ์ที่พร้อมจากตัวอย่างในข้างต้นจะเปิดโอกาสให้ครูสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางการสอน นำมาซึ่งการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ความหมายของความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน พบว่าความหมายมี 2 ลักษณะ คือ 1) ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานแบ่งชัดเจน คือ เป็นการจัดระบบความคิด การจัดสรรเวลา และการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับบทบาทในการทำงานและชีวิตส่วนตัว จากความหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับความหมายความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานตามแนวคิดของ Abendroth and den Dulk (2011: 236) ที่กล่าวว่า ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานว่า เป็นการประสานเชื่อมโยง (Interface) ระหว่างชีวิตในส่วนต่าง ๆ ที่แตกต่างกันให้เข้ากันได้ดี (Harmonious) สามารถจัดการแบ่งแยกมิให้ประเด็นในชีวิตส่วนตัวขัดแย้งหรือเป็นอุปสรรคกับการปฏิบัติของตนได้ ส่วนความหมายที่พบในอีกลักษณะ คือ 2) ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานที่กลมกลืน คือ การจัดระบบความคิด การจัดสรรเวลา และการปฏิบัติตน ทั้งการทำงานและชีวิตส่วนตัวสามารถดำเนินไปร่วมกันได้อย่างกลมกลืนนั้น สอดคล้องตามแนวคิดของ Warhurst, Eikhof, and Haunschild (2008: 54 cited in Ollier-Malaterre, 2010: 634) ที่ได้ให้ความหมาย

ของความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานว่า เป็นการค้นหาและสร้างความคล้ายคลึง (Analogy) ระหว่างการปฏิบัติงานและชีวิตส่วนตัวซึ่งดูเหมือนว่าจะต่างกันและขัดแย้งกัน

2. ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานของข้าราชการครู กรุงเทพมหานคร แบ่งปัจจัยเงื่อนไขเป็น 2 ปัจจัย คือ

2.1 ปัจจัยเงื่อนไขที่สนับสนุน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน สภาพแวดล้อมด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างาน และการสนับสนุนจากองค์กรกล่าวคือ การที่ได้รับความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ และการให้ความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน การดูแล เอาใจใส่จากหัวหน้างาน ตลอดจนการสนับสนุนในด้านทรัพยากรในการทำงาน การส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำทิพย์ แซ่เฮ้ง (2557) พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร 2) การจัดสรรและแบ่งเวลา การแบ่งเวลาในการทำงานและเวลาส่วนตัว ด้วยภาระงานที่ค่อนข้างมากมีงานบางส่วนที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน จึงใช้เวลาส่วนตัวบางส่วนให้กับการทำงานเพิ่มเติมเพื่อใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการปฏิบัติงาน เช่น การทำงานเอกสารแทนที่จะขับรถกลับบ้านในช่วงเวลาเลิกงานเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการจราจรที่ติดขัด ส่วนการจัดสรรเวลาส่วนตัวมีการแบ่งเวลาเพื่อให้เวลากับตนเองในการทำกิจกรรม เช่น การท่องเที่ยว ออกกำลังกาย เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิศาชล โทแก้ว (2556) พบว่า สมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานด้านความยืดหยุ่นในการทำงาน และด้านการส่งเสริมสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดีมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการปฏิบัติงานโดยรวม ในด้านการส่งงานตรงตามกำหนด 3) ความรักในอาชีพ ความมุ่งมั่นทุ่มเท และมีแรงบันดาลใจว่าจะสร้างให้ครูเกิดความสุขในงาน ไม่ว่าจะเกิดปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ ในงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร จิรวัฒนกุล และคณะ (2555:26) ที่พบว่า ความสุขนั้นเกิดจากใจรักในวิชาชีพ 4) การสนับสนุน การให้กำลังใจ และความช่วยเหลือจากครอบครัวนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล บัวผัน (2554) ที่พบว่า ปัจจัยในการทำงานและปัจจัยชีวิต มีความสัมพันธ์กับความสมดุลชีวิตกับการทำงาน ซึ่งความเห็นสำคัญของบุคลากรเห็นว่า การแบ่งเวลาระหว่างงานและครอบครัวจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ไม่เกิดปัญหาความไม่สมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานได้

2.2 ปัจจัยเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ 1) ลักษณะงานและความรับผิดชอบตามภาระหน้าที่ เนื่องจากคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนมีผลให้มีความสามารถในการรับรู้ เรียนรู้ และเข้าใจเนื้อหาได้แตกต่างกัน และ 2) ความรับผิดชอบตามภาระหน้าที่ของครูที่เพิ่มขึ้นตามแต่ที่ได้รับมอบหมาย ทำให้มีเวลาจัดการกับภาระหน้าที่ครูลดลง ประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ศรีวิรัตน์ (2559) ที่พบว่า องค์ประกอบของความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานซึ่งเป็นภาระงานหนึ่งของอาจารย์ใหม่ คณะวิศวกรรมศาสตร์ โดยภาระงานที่หนักเกินไปส่งผลให้ชีวิตโดยเฉพาะในด้านการทำงานนั้นขาดความสมดุล 2) ความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว ซึ่งภาระดังกล่าวอาจส่งผลให้ครูต้องใส่ใจในครอบครัวมากขึ้น และอาจนำมาซึ่งการใส่ใจในการทำงานที่ลดลงได้นั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ศรีวิรัตน์ (2559) ที่พบว่า องค์ประกอบของความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของอาจารย์ใหม่ในคณะวิศวกรรมศาสตร์ ส่วนหนึ่งนั้นเกิดจากที่ต้องใช้เวลาไปกับภาระการเลี้ยงดูสมาชิกใน

ครอบครัว และ 3) สถานะทางการเงิน การไม่พร้อมหรือขาดสภาพคล่องทางการเงิน ทำให้ครูบางส่วนต้องไปกู้ยืมเงินทั้งในระบบและนอกระบบ ก่อให้เกิดความเครียดจากภาระหนี้สินดังกล่าว ส่งผลต่อสภาพจิตใจและสมาธิในการปฏิบัติงานทำให้ไม่มีความสุขในการทำงานอันจะเป็นอุปสรรคที่นำไปสู่ความไม่สมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ศรีวิรัตน์ (2559) ที่พบว่า องค์ประกอบของความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานทำวิจัยของอาจารย์ใหม่ในคณะวิศวกรรมศาสตร์ที่ไม่สมดุลนั้น ส่วนหนึ่งมีสาเหตุจากการขาดค่าตอบแทนนักวิจัยและการขาดแหล่งทุนสำหรับการทำวิจัย

3. ผลของความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 2 กรณี คือ 1) การมีความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน กล่าวคือ หากมีการจัดสรรเวลาจะทำให้บริหารและจัดการเวลาได้ ส่งผลให้มีการดำเนินชีวิตเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ เกิดความพอใจในความสมดุลของตน ผลดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Saltzstein (2001, อ้างอิงใน ลภัสรดา แก้วปัญญา, 2556: 21) ที่พบว่า ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานจะทำให้พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงานและมีความสุขในชีวิตการทำงานเพิ่มขึ้น และ 2) การขาดความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน เมื่อนำเรื่องงานกับชีวิตส่วนตัวมารวมกันโดยที่ไม่มีการแบ่งให้ชัดเจน ทำให้เกิดความสับสนในการใช้ชีวิตของตนเอง ไม่สามารถแยกว่าเรื่องใดเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องใดเป็นเรื่องงาน มีผลทำให้งานที่ปฏิบัตินั้นไม่มีประสิทธิภาพและส่งผลให้เรื่องส่วนตัวได้รับผลกระทบตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่หทัยทิพย์ ลิ้มสงวนกุลธร (2555:26 - 27) ได้กล่าวว่า การขาดความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานทำให้ขวัญกำลังใจของพนักงานลดลง ขาดแรงจูงใจในการทำงาน มีปัญหาด้านจิตใจของพนักงาน อาทิ ความเหนื่อยล้าและความเครียด ปัจจัยทางบวกอย่างความพึงพอใจในงาน ประสิทธิภาพการทำงาน และความสุขของพนักงานลดน้อยลง เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งในองค์กรและในครอบครัวที่สูงขึ้น

4. แนวทางการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของครู ดังนี้ 1) งบประมาณและแหล่งเงินทุน โดยจัดสรรให้เป็นสวัสดิการเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินของครูให้เป็นไปอย่างเหมาะสม แนวทางนี้สอดคล้องกับที่ Deery (2008) กล่าวว่า ความไม่ลงรอยหรือความขัดแย้งกันระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัวสามารถลดได้ด้วยการสนับสนุนครู โดยงบประมาณและแหล่งเงินทุนเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้ครูพึงพอใจในงาน ไม่ขาดงาน และเกิดความผูกพันต่อองค์กร และยังสอดคล้องกับหทัยทิพย์ ลิ้มสงวนกุลธร (2555: ฉ) ที่กล่าวว่า การออกแบบระบบการเบิกหรือการอนุมัติงบประมาณเพื่อสนับสนุนอย่างเหมาะสม เพียงพอ และทันต่อการทำงานของครูนั้นจะลดภาระครูที่ต้องสำรองจ่ายด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gravador and Teng-Calleja (2018) ที่พบว่า การออกแบบระบบการปฏิบัติงานให้ไม่ต้องใช้ทรัพยากรส่วนตัวและเอื้อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะส่งผลให้พนักงานเกิดความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานได้อย่างมีนัยสำคัญ 2) ผู้เชี่ยวชาญเพื่อการสนับสนุนภารกิจของครู โดยควรจัดหาผู้ให้คำปรึกษาที่มาสับสนุนงานทั้งแบบเฉพาะทางตามแต่ภารกิจงานและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยมาเป็นที่ปรึกษางานวิจัยนั้น สอดคล้องกับที่ ภาณุภาคย์ พงศ์อดิชาติ (2549, อ้างอิงใน

ลภัสรดา แก้วปัญญา, 2555: 20) กล่าวไว้ว่า องค์การควรพัฒนาระบบวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้บุคลากรทำงานได้ง่ายขึ้น ใช้เวลาน้อยลง การจัดหาผู้มาใช้คำปรึกษาภารกิจต่าง ๆ ของครูจึงอาจเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่มีส่วนช่วยให้ครูลดความกดดันจากงานที่ไม่คุ้นเคยและเพิ่มการรับรู้การควบคุมให้สูงขึ้น และ 3) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทางองค์การควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อเอื้อต่อขั้นตอนภาระงานต่าง ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น ทั้งยังลดค่าใช้จ่ายเพราะไม่ต้องลงทุนซื้ออุปกรณ์ด้วยตนเองนั้น สอดคล้องกับที่ McDonald, et al. (2005 อ้างอิงใน ลภัสรดา แก้วปัญญา, 2555: 18-19) กล่าวว่า องค์การสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสมเพื่อมีส่วนในการพัฒนาสมรรถนะของชีวิตและการทำงาน

สรุป

จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการครู กรุงเทพมหานคร แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานที่แบ่งชัดเจน และความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานที่กลมกลืน ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน แบ่งได้ 2 ปัจจัยหลัก คือ 1) ปัจจัยเงื่อนไขที่สนับสนุน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการทำงาน การจัดสรรและแบ่งเวลา ความรักในอาชีพ และการสนับสนุนจากครอบครัว และ 2) ปัจจัยเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ลักษณะงานและความรับผิดชอบตามภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว ความคาดหวังและมาตรฐานในการทำงาน สุขภาพร่างกาย และ สถานะทางการเงิน ผลความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน แบ่งได้ 2 ด้าน คือ ด้านมีความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน และด้านขาดความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน แนวทางในการพัฒนาความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานได้ 3 แนวทางสำคัญ คือ 1) งบประมาณและแหล่งเงินทุน 2) ผู้เชี่ยวชาญเพื่อการสนับสนุนภารกิจของข้าราชการครู และ 3) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ดังนี้

- ระดับบุคคล 1) พัฒนาความสามารถในการทำงานโดยพัฒนาจิตใจให้สบาย รู้จักปล่อยวางทางความคิด มองโลกในแง่ดี และนำแนวคิด คำแนะนำ รวมถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำงานมาปรับใช้ให้ทำงานได้ดียิ่งขึ้น 2) ควรปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นโดยไม่นำความขัดแย้งเล็ก ๆ น้อย ๆ มาใส่ใจ และพูดคุยอธิบายต่อกันเพื่อปรับความเข้าใจ 3) ควรแบ่งเวลางานและเวลาส่วนตัวออกจากกัน หรือหากมีความจำเป็นก็ควรจัดสรรเวลางานและเวลาส่วนตัวให้มีความชัดเจน ผสานกลมกลืนได้อย่างลงตัวโดยไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานและการใช้ชีวิตส่วนตัวระหว่างอยู่กับครอบครัวหรือเวลาส่วนตัว 4) การสร้างความมั่นใจให้กับตัวเอง เช่น หารายได้เสริมจากช่องทางอื่นให้เพียงพอต่อความต้องการใช้จ่าย จัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อวิเคราะห์และลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นต้น และ 5) ควรสร้างเสริมสัมพันธภาพอันดีระหว่างเพื่อนร่วมงานเพื่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในหน้าที่การงานและเรื่องส่วนตัว

2. ระดับองค์การ 1) ควรจัดสรรงบประมาณและแหล่งเงินทุนภายในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการจัดการตนเองที่สูงขึ้น 2) ควรจัดให้มีบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในระดับที่สามารถให้คำแนะนำ เป็นต้นว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญด้านจัดทำโครงการนันทนาการแนะแนว เป็นต้น อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู และ 3) ควรจัดให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสนับสนุนและเอื้อให้ภาระงานต่าง ๆ ของครูสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น โดยอุปกรณ์ดังกล่าวจะเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้สามารถออกแบบและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนได้หลากหลาย ทันสมัย และสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ศรีวิรัตน์. (2559). *ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานวิจัยของอาจารย์ใหม่ ภาครักษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่*. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.
- ชนัญรัตน์ อินทุลักษณะ และ อารีย์วรรณ อ่วมตานี. (กันยายน – ธันวาคม 2557). การสร้างสมดุลชีวิตกับงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15 (3), 382 – 389.
- น้ำทิพย์ แซ่เฮ้ง. (2557). *การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลภาวะผู้นำ สภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร: กรณีศึกษาพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง*. การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- นิศาชล โทแก้ว. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างความสมดุลชีวิตในการทำงานกับผลการปฏิบัติงานของผู้จัดการแผนกต้อนรับส่วนหน้าธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ การจัดการมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เรวดี สีนอย. (2558). *คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสามัคคี สมุทรปราการ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ลภัสราดา แก้วปัญญา. (2556). *ปัจจัยการส่งเสริมความสมดุลของชีวิตและการทำงาน กรณีศึกษา บุคลากรภาครัฐและเอกชน*. ภาคนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมป์ฟอร์ด.
- ศิริพร จิรวัดนกุล. (ตุลาคม-ธันวาคม 2555). ความสุขกับความคิดคงอยู่ในวิชาชีพของพยาบาลไทย. *วารสารสภาการพยาบาล*, 27 (4), 26-42.
- สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2563)*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *โครงการวิจัยเรื่อง การกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2561. จาก <http://www.onec.go.th/index.php/book/BookView/1316>
- สุภางค์ จันทวานิช (2549). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล บัวผัน. (2554). *ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. สารนิพนธ์ พัฒนาแรงงานและสวัสดิการ มหาวิทยาลัย. ภาควิชาสังคมสงเคราะห์, คณะสังคมสงเคราะห์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หทัยทิพย์ ลีสงวนกุลธร. (2555). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสมดุลชีวิตกับการทำงาน กรณีศึกษาสถาบันคุ้มครองเงินฝาก*. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- Abendroth, A. -K., and den Dulk, L. (2011). Support for the work-life balance in Europe: the impact of state, workplace and family support on work-life balance satisfaction. *Work. Employment and Society*, 25 (2), 234-256.
- Deery, M. (2008). Talent management, work-life balance and retention strategies. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 20 (7), 792-806.
- Gravador, L. N., & Teng-Calleja, M. (2018). Work-life balance crafting behaviors: an empirical study. *Personnel Review*, 47 (7), 786-804.
- Ollier-Malaterre, A. (2010). Work less, live more? Critical analysis of the work-life boundary – edited by Chris Warhust, Doris Ruth Eikhof, and Axel Haunschild. *British Journal of Industrial Relations*, 48 (3), 630-648.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน:
บทบาทการเป็นตัวแปรสื่อของความไว้วางใจในผู้นำและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ

Relationship Between Ethical Leadership and Employee Job Performance:
The Mediating Roles of Trust in Leader and Psychological Empowerment

ชัยชนก ชีระแนว¹ และ อิศระ บุญญะฤทธิ์²

Chaichanok Teeranaew¹ and Itsara Boonyarit²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโดยมีความไว้วางใจในผู้นำและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจเป็นตัวแปรสื่อ กลุ่มตัวอย่างได้แก่พนักงานระดับปฏิบัติการขององค์การรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งจำนวน 260 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วย แบบวัดการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม แบบวัดผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ แบบวัดความไว้วางใจในผู้นำ แบบวัดการรับรู้การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ มีความเชื่อมั่นของแบบวัดระหว่าง .81 ถึง .95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิเคราะห์ตัวแปรสื่อ ผลการวิจัยพบว่าความไว้วางใจในผู้นำและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจมีบทบาทเป็นตัวแปรสื่ออย่างสมบูรณ์ในระหว่างความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับผลการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้เชิงปฏิบัติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

คำสำคัญ

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม, ผลการปฏิบัติงาน, ตัวแปรสื่อ, ความไว้วางใจในผู้นำ, การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ

Abstract

The purpose of this study was to examine the relationship between ethical leadership and employee job performance through the mediating role of trust in leader and psychological empowerment. Data were collected from 260 state enterprise operational employees using a questionnaire consisting of the Ethical Leadership Scale, the In-role Performance Scale, the Trust in Leader Scale, the Empowering at Work Scale. Reliabilities of the scales were between .81 to .95. Data were analyzed by the mediation analysis. The results showed that trust in leader and psychological empowerment played as the fully mediating role between the relationship of ethical leadership and employee job performance. The results can be applied in practical implications for human resource development.

Keywords

ethical leadership, job performance, mediator, trust in leader, psychological empowerment

บทนำ

การส่งเสริมให้ผู้ผู้นำในองค์การมีจริยธรรมในการทำงาน ปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม และมีการบริหารงานอย่างยุติธรรมทั้งในด้านของความเท่าเทียม ความโปร่งใส ความถูกต้องตามค่านิยมของสังคม ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงการพัฒน่องค์การอย่างยั่งยืน (Trevino, Brown, & Hartman, 2003) วัฒนธรรมของคนไทยที่ให้ความสำคัญกับศีลธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ซึ่งรวมไปถึงการทำงานด้วย จึงจะเห็นได้ว่าองค์การราชการและรัฐวิสาหกิจของไทยมีการส่งเสริมให้ผู้ผู้นำมีการบริหารงานตามความถูกต้องตามหลักจริยธรรม และมีความโปร่งใสในการทำงานโดยการตั้งหน่วยงานศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมเมื่อปี พ.ศ. 2542 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย และเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายทางด้านจริยธรรมในระบอบราชการของประเทศไทย (ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม, 2560) ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมของผู้ผู้นำเชิงจริยธรรมจึงมีความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทขององค์การในประเทศไทยที่มีการส่งเสริมจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

Brown, Trevino, and Harrison (2005) เสนอว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นการกระทำ พฤติกรรม และความประพฤติของผู้ผู้นำ ทั้งในด้านของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสื่อสารระบบสองทาง การเสริมแรงหรือการให้รางวัล และการตัดสินใจที่มีความเหมาะสมตามบรรทัดฐานและกฎระเบียบขององค์การและของสังคม บุคคลที่แสดงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสะท้อนได้จากการเป็นบุคคลที่มีศีลธรรม (Moral Person) และการเป็นผู้บริหารที่มีศีลธรรม (Moral Manager) ส่วน Gini (1997) มองภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในมุมมองของการตัดสินใจของผู้ผู้นำ การแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้ผู้นำ และวิธีการที่ผู้ผู้นำใช้ในการจูงใจผู้อื่นโดยอยู่บนพื้นฐานของบรรทัดฐานทางสังคม สำหรับประเทศไทยมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมโดยเสนอองค์ประกอบการวัดดังเช่นงานวิจัยของ ปิยรัฐ ธรรมพิทักษ์ และคณะ (2558) ได้จำแนกองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมออกเป็น 2 ประการ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการแสดงการกระทำเชิงจริยธรรมของผู้ผู้นำ และองค์ประกอบด้านการจัดการและสนับสนุนให้ผู้ตามแสดงการกระทำเชิงจริยธรรม สามารถสะท้อนได้ผ่านพฤติกรรม 2 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การแสดงการกระทำเชิงจริยธรรมของผู้ผู้นำ ตัวอย่างพฤติกรรมเช่น รับฟังความคิดเห็นของผู้ตาม มีความยุติธรรมในการตัดสินใจ ใช้หลักจริยธรรมในการปฏิบัติงาน เป็นต้น และ (2) การสนับสนุนให้ผู้ตามแสดงการกระทำเชิงจริยธรรม ตัวอย่างพฤติกรรมเช่น การแสดงเป็นตัวอย่างที่ดี การจูงใจให้พนักงานแสดงพฤติกรรมตามหลักจริยธรรม การพูดคุยถึงประเด็นทางจริยธรรม เป็นต้น

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและผลการปฏิบัติงาน

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสรุปความหมายของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมได้ว่าเป็นระดับการรับรู้ของผู้ตามที่มีต่อผู้นำในการแสดงพฤติกรรมที่มีความเหมาะสมตามบรรทัดฐานของสังคม ตลอดจนมีการสนับสนุนผู้ตามให้เกิดพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของสังคม โดยพฤติกรรมของผู้ผู้นำสามารถแบ่งออกเป็นสององค์ประกอบได้แก่ การแสดงการกระทำเชิงจริยธรรม และการสนับสนุนให้ผู้ตามแสดงการกระทำเชิงจริยธรรม พฤติกรรมเชิงจริยธรรมดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานของผู้ตามหรือผลการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่บุคคลกระทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยแสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทั้งนี้ สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งสนใจศึกษาผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ (In-Role Performance) ซึ่งเป็นพฤติกรรมการทำงานของบุคคลตามความ

คาดหวังขององค์กร โดยการแสดงพฤติกรรมตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่องค์กรกำหนด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน

พฤติกรรมผู้นำเชิงจริยธรรมสามารถส่งผลกระทบต่อทัศนคติ การรับรู้ และพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของผู้ตาม (Yukl, 2006) ทั้งนี้ Liu, Kwan, Fu, and Mao (2013) เสนอว่าบุคคลที่แสดงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงาน สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) พนักงานในทีมหรือผู้ตามมีแนวโน้มที่จะสังเกตและปฏิบัติตามพฤติกรรมการทำงานที่เต็มไปด้วยแรงจูงใจในการทำงาน และการแสดงความพยายามอย่างมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายของตัวผู้นำ ลักษณะที่แสดงตนเป็นแบบอย่างในการทำงานดังกล่าวย่อมเป็นที่สังเกตและสามารถส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้ตามได้ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ดังเช่นงานวิจัยของ Walumbwa et al. (2011) ที่พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานในประเทศจีนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ Bouckennooghe, Zafar, & Raja (2015) พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการปฏิบัติงานในแง่พฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ของพนักงาน โดยมีบทบาทของการดำเนินงานสู่เป้าหมายเดียวกัน (Goal Congruence) และต้นทุนทางจิตวิทยา (Psychological Capital) เป็นตัวแปรสื่อ ส่วน Liu et al. (2013) พบว่าการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการปฏิบัติงานและพฤติกรรมเป็นการสมาชิกที่ดีขององค์กร ผู้วิจัยสามารถสรุปสมมติฐาน ได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานของผู้ตาม

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ความไว้วางใจในผู้นำ และผลการปฏิบัติงาน

ความไว้วางใจในผู้นำเป็นความคิดและความเชื่อของผู้ตามที่มีต่อผู้นำ โดยให้ความเชื่อใจผู้นำในการแก้ไขปัญหาและคาดหวังถึงผลลัพธ์ที่ผู้นำจะแสดงพฤติกรรมที่มีความสำคัญต่อผู้ตาม (Nyhan & Marlowe, 1997) การที่ผู้นำจะได้รับความไว้วางใจจากผู้ตามนั้น ผู้นำจะต้องแสดงความไว้วางใจของตนเองที่มีต่อผู้ตามก่อน เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้ตามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การไม่กล่าวโทษผู้ตามในกรณีที่เกิดความผิดพลาดในการทำงาน มีการแสดงพฤติกรรมการดูแลควบคุมผู้ตามในลักษณะของภาวะผู้นำการสนับสนุน (Bligh, 2017) งานวิจัยของ Akker, Heres, Lasthuizen, and Six (2009) ได้ศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ที่มีต่อความไว้วางใจในผู้นำ โดยการเก็บข้อมูลนั้นเป็นการเก็บของมูลทางออนไลน์จากพนักงานบริษัทนิตยสารธุรกิจแห่งหนึ่งจำนวนกว่า 500 คน พบว่าการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลทางบวกต่อความไว้วางใจในผู้นำ นอกจากนี้ Engelbrecht, Heine, and Mahembe (2017) พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลและสามารถทำนายความไว้วางใจในผู้นำได้

สมมติฐานที่ 2 การรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความไว้วางใจในผู้นำ

นอกจากนี้ความไว้วางใจในผู้นำยังมีอิทธิพลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน จากการทบทวนวรรณกรรมพบหลักฐานของความสัมพันธ์ดังกล่าวเช่น Dirks and Ferrin (2002) พบว่าความไว้วางใจในผู้นำมีความสัมพันธ์เชิงทำนายต่อผลการปฏิบัติงานทั้งในด้านพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่และพฤติกรรมนอกเหนือบทบาท ส่วน Setiawan, Putrawan, Murni, and Ghozali (2016) พบอิทธิพล

ทางตรงของความไว้วางใจที่มีต่อผลการปฏิบัติงาน และพบว่าภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานผ่านความไว้วางใจอีกด้วย

สมมติฐานที่ 3 ความไว้วางใจในผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานของผู้ตาม

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ และผลการปฏิบัติงาน

การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจเป็นการสร้างแรงจูงใจภายใน โดยบุคคลเกิดการรับรู้ความสามารถในตนเอง ซึ่งรวมไปถึงการมีอำนาจการตัดสินใจ และระดับที่บุคคลรับรู้ว่าตนเองสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่มีอิทธิพลต่องานที่ตนเองรับผิดชอบได้ Spreitzer (1995) เสนอองค์ประกอบของการรับรู้ของบุคคลออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การรับรู้ความหมายของงาน (Meaning) (2) การรู้สึกว่าตนมีสมรรถนะในการทำงาน (Competence) (3) สามารถกำกับตนเอง (Self-Determination) และ (4) รู้ถึงผลกระทบที่มีต่องานของตน (Impact) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ โดย Li, Wu, Johnson, and Wu (2011) ดำเนินการวิจัยในกลุ่มพนักงานบริษัทผลิตเสื้อผ้าจำนวน 241 ในประเทศจีนพบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลเชิงบวกโดยตรงต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ นอกจากนี้ Hashemian (2014) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการเสริมสร้างพลังอำนาจของครู โดยเก็บข้อมูลจากครูที่สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 248 คน ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงทำนายต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูที่สอนระดับชั้นมัธยมศึกษา

สมมติฐานที่ 4 การรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ

นอกจากนี้ มีหลักฐานเชิงประจักษ์พบว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจยังมีความเกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงานอีกด้วย โดย Hechanova, Alampay, and Franco (2006) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจกับความพึงพอใจในงานและผลการปฏิบัติงาน โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพนักงานและหัวหน้างานในหลากหลายอาชีพจำนวน 954 คน ทั้งนี้ผลจากการศึกษาพบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจมีความสัมพันธ์เชิงทำนายต่อความพึงพอใจในงานและผลการปฏิบัติงาน ส่วน Chiang and Hsieh (2012) ศึกษาปัจจัยทำนายผลการปฏิบัติงานโดยเก็บข้อมูลจากพนักงานโรงแรมในประเทศไทยได้วันจำนวน 513 คน พบอิทธิพลการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจและพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การที่มีต่อผลการปฏิบัติงาน

สมมติฐานที่ 5 การรับรู้การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานของผู้ตาม

บทบาทการเป็นตัวแปรสื่อของความไว้วางใจในผู้นำและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ

นอกจากนักวิชาการจะศึกษาอิทธิพลทางตรงของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานแล้ว นักวิชาการยังมุ่งศึกษาถึงตัวแปรสื่อของความสัมพันธ์ดังกล่าวอีกด้วย ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าความไว้วางใจในผู้นำ (Trust in Leader) และการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ (Psychological Empowerment) สามารถเป็นตัวแปรสื่อระหว่างภาวะผู้นำกับผลการปฏิบัติงาน เช่น งานวิจัยของ Bartram and Casimor (2007) ซึ่งเก็บข้อมูลจากพนักงานบริการทั่วไปในประเทศออสเตรเลียจำนวน 109 คน พบว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจและความไว้วางใจในผู้นำมีบทบาทเป็นตัว

แปรสื่อในความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ในงาน และงานวิจัยของ Sarwar, Mumtaz, and Ikram (2015) ที่พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงทำนายต่อพฤติกรรมการทำงาน โดยความไว้วางใจในผู้นำมีบทบาทเป็นตัวแปรสื่ออย่างสมบูรณ์ในความสัมพันธ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตามจากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่มีผู้ศึกษาในมุมมองของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ผู้วิจัยขออ้างอิงถึงคุณลักษณะเชิงจริยธรรมของผู้นำซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สะท้อนจากคุณลักษณะด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individual Consideration) ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Iglesias, 2012) จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปรสื่อว่า

สมมติฐานที่ 6 ความไว้วางใจในผู้นำมีบทบาทเป็นตัวแปรสื่อในความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับผลการปฏิบัติงานของผู้ตาม

นอกจากนี้การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจสามารถเป็นตัวแปรสื่อของความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับผลการปฏิบัติได้ งานวิจัยของ Zhu, May, & Avolio (2004) พบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจมีบทบาทเป็นตัวแปรสื่อบางส่วนในความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานและความไว้วางใจในผู้นำ

สมมติฐานที่ 7 การรับรู้การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจมีบทบาทเป็นตัวแปรสื่อในความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับผลการปฏิบัติงานของผู้ตาม

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพฤติกรรมของผู้นำเชิงจริยธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานหรือผู้ตาม และความสำคัญของความไว้วางใจในผู้นำและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจที่มีบทบาทสำคัญระหว่างอิทธิพลของภาวะผู้นำประเภทต่าง ๆ ที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานของผู้ตาม นอกจากนี้ ยังไม่พบการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในบริบทขององค์การรัฐวิสาหกิจไทย จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์การรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในประเทศไทย โดยมีความไว้วางใจในผู้นำและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจเป็นตัวแปรสื่อ โดยผลการวิจัยจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนและออกแบบเครื่องมือสำหรับพัฒนาผู้นำในองค์การรัฐวิสาหกิจต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับผลการปฏิบัติงานของผู้ตาม โดยมีความไว้วางใจในผู้นำและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจเป็นตัวแปรสื่อ

วิธีการ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจระดับปฏิบัติการขององค์การรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในจังหวัดลำปาง โดยผู้วิจัยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดตามข้อเสนอแนะของ Pieters (2017) ที่ว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ตัวแปรสื่อ (Mediation Analysis) ควรมีจำนวนไม่น้อยกว่า 250 คนขึ้นไป ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างกระจายหลากหลายลักษณะงานและความหลากหลายระดับตำแหน่งงานในองค์การดังกล่าว ทั้งนี้

ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลจากพนักงานได้จำนวน 260 คน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.4 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 31 ปี หรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 40 มีการศึกษาส่วนใหญ่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 52.7 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี หรือน้อยกว่า คิดเป็นร้อยละ 59.6

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ให้พนักงานประเมินตนเองประกอบด้วย 5 ส่วน มีจำนวนข้อคำถามรวม 45 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบวัดการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership Scale) ของปิยรัฐ ธรรมพิทักษ์ และคณะ (2558) ซึ่งเป็นแบบวัดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมระดับบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) องค์ประกอบด้านการแสดงการกระทำเชิงจริยธรรมของผู้นำ และ (2) องค์ประกอบด้านการสนับสนุนให้ผู้ตามแสดงการกระทำเชิงจริยธรรม ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ มีความเชื่อมั่นของแบบวัดในการศึกษาครั้งนี้เท่ากับ .94 เป็นมาตราวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ (น้อยมาก จนถึง ไม่เคยเลย)

2. แบบวัดผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ โดยผู้วิจัยดัดแปลงแบบวัดผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งสร้างขึ้นโดย Williams and Anderson (1991) ดำเนินการแปลเป็นภาษาไทยและแปลย้อนกลับ (Translate/Back Translation) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษา ข้อคำถามจำนวน 7 ข้อคำถาม ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดของการศึกษานี้เท่ากับ .81 เป็นแบบวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง)

3. แบบวัดความไว้วางใจในผู้นำ ผู้วิจัยใช้ข้อคำถามในองค์ประกอบด้านความไว้วางใจในผู้นำ (Trust in Supervisor) จากแบบวัดความไว้วางใจในองค์กร (Organizational Trust Inventory: OTI) ของ Nyhan and Marlowe (1997) ดำเนินการแปลเป็นภาษาไทยและแปลย้อนกลับ มีข้อคำถามจำนวน 8 ข้อคำถาม มีระดับความเชื่อมั่นของแบบวัดของการศึกษานี้เท่ากับ .96 โดยเป็นมาตราวัด (Rating Scale) 7 ระดับ (เกือบจะไม่มี จนถึง เกือบ 100 เปอร์เซ็นต์)

4. แบบวัดการรับรู้การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ (Empowering at Work Scale) ซึ่งพัฒนาโดย Spreitzer (1995) และดำเนินการแปลโดย กฤษณ์ ศรีอิศรนนท์ (2558) มีข้อคำถามทั้งสิ้น 12 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดในการศึกษานี้เท่ากับ .90 โดยเป็นมาตราวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 7 ระดับ (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง)

5. แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ร่วมทำแบบ จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อายุการทำงาน การศึกษา ระดับตำแหน่งงาน และสังกัด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนสถิติพื้นฐานเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน นอกจากนี้ผู้วิจัยทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ตัวแปรสื่อ เพื่อเป็นการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา และวิเคราะห์บทบาทการเป็นตัวแปรสื่อ (Mediation Analysis) โดยพิจารณาจากการ

ประเมินค่าอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) ทั้งนี้ในการทดสอบสมมติฐานทั้งหมด ผู้วิจัยใช้โปรแกรม Process Macro ของ Hayes (2018) ด้วยการกำหนดแบบจำลองที่ 4

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ศึกษาและตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสามารถแสดงผลการวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์					
	<i>M</i>	<i>SD</i>	EL	TL	PE	IR
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (EL)	4.31	.91	-			
ความไว้วางใจในผู้นำ (TL)	5.30	1.06	.708**	-		
การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ (PE)	5.30	.97	.282**	.232**	-	
ผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (IR)	4.11	.47	.124*	.210**	.372**	-

หมายเหตุ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 1 พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความไว้วางใจในผู้นำและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .708$ และ $r = .282$ ตามลำดับ) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .124$) ความไว้วางใจในผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจและผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ($r = .232$ และ $r = .210$ ตามลำดับ) นอกจากนี้การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ($r = .372$) จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรอิสระ ตัวแปรสื่อ และตัวแปรตาม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์อิทธิพลสื่อต่อไป

ผู้วิจัยวิเคราะห์ตัวแปรสื่อ โดยใช้ Process Macro ของ Hayes (2018) เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปรสื่อในการศึกษาครั้งนี้ โดยกำหนดโมเดลที่ 4 รวมทั้งการประเมินค่าอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) และอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) และตรวจสอบความตรงของแบบจำลองสมมติฐานโดยใช้วิธี Bootstrap ได้ผลลัพธ์ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน ค่าอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมของแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการศึกษาและค่าสัมประสิทธิ์การทำนายพหุคูณของตัวแปร

ตัวแปรทำนาย	ตัวแปรตาม								
	ความไว้วางใจในผู้นำ (EL)			การเสริมสร้างพลัง อำนาจทางจิตใจ (PE)			ผลการปฏิบัติงาน (IR)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ภาวะผู้นำเชิง จริยธรรม (EL)	.824**	-	.824**	.299**	-	.299**	-.069	.132	.063
ความไว้วางใจใน ผู้นำ (TL)	-	-	-	-	-	-	.098**	-	.098**
การเสริมสร้างพลัง อำนาจทางจิตใจ (PE)	-	-	-	-	-	-	.172**	-	.172**
R ²	.502			.080			.164		

หมายเหตุ: - * $p < .05$, ** $p < .01$, DE = อิทธิพลทางตรง, IE = อิทธิพลทางอ้อม, TE = อิทธิพลโดยรวม, ค่า IE .132 เป็นผลรวมของค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อมของ EL ที่มีต่อ IR ผ่าน TL เท่ากับ .080 และ ผ่าน PE เท่ากับ .052

จากตารางที่ 2 สามารถสรุปค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานมาวิเคราะห์ค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและค่าสัมประสิทธิ์การทำนายของตัวแปรในการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยไม่พบอิทธิพลทางตรงระหว่างการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($DE = -.069$) แต่อย่างไรก็ตามพบว่า การรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อความไว้วางใจในผู้นำและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($DE = .824$ และ $DE = .299$ ตามลำดับ)

2. ความไว้วางใจในผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($DE = .098$)

3. การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($DE = .172$)

4. จากการวิเคราะห์อิทธิพลทางอ้อมเพื่อตรวจสอบบทบาทการเป็นตัวแปรสื่อ พบว่าการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยส่งอิทธิพลผ่านความไว้วางใจในผู้นำ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .080 โดยผลการประมาณค่า Bootstrap ของค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดของค่าอิทธิพลทางอ้อมไม่ครอบคลุมศูนย์ (Bootstrap Estimate = .080, bias corrected 95% CI = .022, .141) นอกจากนี้การรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยส่งอิทธิพลผ่านการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ .052 โดยผลการประมาณค่า

Bootstrap ของค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดของค่าอิทธิพลทางอ้อมไม่ครอบคลุมศูนย์ (Bootstrap Estimate = .052, bias corrected 95% CI = .027, .080) ดังนั้นการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจึงมีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านตัวแปรทั้งสองตัวแปรอยู่ที่ .132 และเมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลทางตรงของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ไม่มีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแล้ว แสดงให้เห็นได้ว่า ตัวแปรสื่อทั้ง 2 ตัวแปร มีบทบาทเป็นตัวแปรสื่อแบบสมบูรณ์ในความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับผลการปฏิบัติงาน

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงบทบาทของความไว้วางใจในผู้นำและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจในฐานะตัวแปรสื่อของความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน สามารถอธิบายในประเด็นของอิทธิพลสื่อได้ดังนี้

ความไว้วางใจในผู้นำมีบทบาทเป็นตัวแปรสื่อในความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน พบว่าการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน สามารถอธิบายได้ว่าผลการปฏิบัติงานของพนักงานจะได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมโดยผ่านความไว้วางใจในผู้นำ โดยผู้นำต้องแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและต้องเป็นพฤติกรรมตามความคาดหวังของผู้ตาม เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจในผู้นำให้เกิดขึ้นต่อผู้ตาม และเมื่อผู้ตามสามารถรับรู้ได้ถึงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมก็จะเกิดความไว้วางใจในผู้นำ และส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่ดีขึ้นในที่สุด ผลการวิจัยแสดงถึงหลักฐานเชิงประจักษ์ในทางวิชาการครั้งแรกที่พบบทบาทของความไว้วางใจในผู้นำในฐานะตัวแปรสื่อของบริบทการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาในบริบทของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ Bartram and Casimor (2007) และ Sarwar, Mumtaz, and Ikram (2015)

นอกจากนี้การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจมีบทบาทเป็นตัวแปรสื่อในความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ทั้งนี้ผลการปฏิบัติงานของพนักงานได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมผ่านการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ สามารถอธิบายได้ว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะทำให้ผู้ตามของตนมีผลการปฏิบัติงานที่ดีได้นั้นต้องอาศัยการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ ซึ่งผู้นำจะต้องทำให้ผู้ตามสามารถรับรู้ได้ว่าตนเองนั้นได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจทางใดทางหนึ่ง เพื่อให้ผู้ตามมีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Zhu, May and Avolio (2004) ที่พบว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจมีบทบาทเป็นตัวแปรสื่อบางส่วนในความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานและความไว้วางใจในผู้นำ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้

1. องค์การอาจมีการส่งเสริมให้ผู้นำในองค์การตระหนักถึงและแสดงพฤติกรรมตามภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมากขึ้น ซึ่งอาจสามารถดำเนินการได้โดยการจัดอบรมการส่งเสริมจริยธรรมในการบริหารงาน เพื่อให้ผู้บริหารในองค์การนำพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมาใช้ในการบริหารงานและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และนอกจากนี้ อาจมีนโยบายส่งเสริมให้ผู้นำสื่อสารด้านจริยธรรมต่อผู้ตาม เพื่อเป็นการทำให้ผู้ตาม รับรู้

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้นำในองค์กร ซึ่งอาจก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมในการนำหลักจริยธรรมมาใช้ในการทำงาน กระทั่งกลายเป็นพื้นฐานที่สำคัญขององค์กร และเกิดผลการปฏิบัติงานของผู้ตามตามความคาดหวังขององค์กรในที่สุด

2. เพื่อให้พนักงานมีผลการปฏิบัติงานตามท้องที่การคาดหวัง จึงควรสร้างบรรยากาศภายในองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งความไว้วางใจ โดยอาจสามารถทำได้โดยการจัดกิจกรรมให้พนักงานในองค์กรได้ทำความรู้จักกับผู้บังคับบัญชาของตนเองมากขึ้น เพื่อให้เกิดความไว้วางใจภายในทีม ภายในองค์กร ซึ่งจะทำให้พนักงานเกิดความไว้วางใจในผู้นำและเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้อาจมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถของพนักงานในองค์กรให้มีพื้นที่หรือเวทีในการแสดงความสามารถในตนเอง ซึ่งเป็นการส่งเสริมอำนาจทางจิตใจให้แก่พนักงาน อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้นำมีการสื่อสารให้ผู้ตามมองเห็นถึงความหมายและความสำคัญของงานที่ทำเพื่อให้พนักงานเข้าใจในคุณค่าของงานที่ตนทำอยู่ อีกทั้งผู้นำต้องให้อิสระในการทำงานแก่ผู้ตาม เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้ตามดึงศักยภาพของตนเองมาใช้ในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจมีการศึกษาตัวแปรดังกล่าวในแง่มุมมองของผู้นำประเมินว่าตนเองมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในระดับใด มีการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจในระดับใดที่จะส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานในฐานะผู้ตาม

2. การศึกษาครั้งนี้กำหนดตัวแปรตามคือผลการปฏิบัติงานของพนักงานในด้านของพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ของพนักงาน ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป อาจกำหนดเป็นผลการปฏิบัติงานในด้านอื่นๆ เช่น พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ซึ่งจะเป็นการศึกษาด้านในอีกแง่มุมหนึ่งของอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมว่านอกจากจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ของพนักงานแล้ว ยังก่อให้เกิดพฤติกรรมนอกเหนือหน้าที่ หรือพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- เกษณ ศิริอ่อนนท (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำที่แท้จริง ทัศนคติในการทำงาน และพฤติกรรมในการทำงาน: บทบาทการเป็นตัวแปรสื่อของความไว้วางใจและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตใจ (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยรัฐ ธรรมพิทักษ์, นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, ยุทธนา ไชยจุลกุล, และ คานู ปรียา โมฮาน (2558). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม: การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดพระหุระดับ. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 21(1), 135-158.
- ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม (2560). ประวัติความเป็นมาของศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม. สืบค้น 2 สิงหาคม 2560, จาก <http://www.ocsc.go.th/ethics/about>
- Akker, L., Heres, L., Lasthuizen, K., & Six, F. (2009). Ethical leadership and trust: It's all about meeting expectations. *Journal of Leadership Studies*, 5(2), 102-122.
- Bartram, T. & Casimor, G. (2007). The relationship between leadership and follower in-role performance and satisfaction with the leader the mediating effects of empowerment and trust in the leader. *Leadership & Organization Development Journal*, 28(1), 4-19.

- Bligh, M. C. (2017). Leadership and trust. In J. Marques, S. Dhiman (eds.), *Leadership Today* (p. 21-42). Switzerland: Springer International Publishing.
- Bouckenoghe, D., Zafar, A., & Raja, U. (2015). How ethical leadership shapes employees' job performance: The mediating roles of goal congruence and psychological capital. *Journal of Business Ethics*, 129, 251–264.
- Brown, M. E., Trevino, L. K., & Harrison, D. A. (2005). Ethical leadership: A social learning perspective for construct development and testing. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 97, 117–134.
- Chiang, Ch., & Hsieh, Ts. (2012). The impacts of perceived organizational support and psychological empowerment on job performance: The mediating effects of organizational citizenship behavior. *International Journal of Hospitality Management*, 31, 180–190.
- Dirks, K. T., & Ferrin, D. L. (2002). Trust in leadership: Meta-analytic findings and implications for research and practice. *Journal of Applied Psychology*, 87(4), 611-628.
- Engelbrecht, A. S., Heine, G., & Mahembe, B. (2017). Integrity, leadership of ethics, trust and work engagement. *Leadership & Organization Development Journal*, 38(3), 1-17.
- Gini, A. (1997). Moral Leadership: An Overview. *Journal of Business Ethics*, 16, 323–330.
- Hashemian, F. (2014). To investigate the relationship between ethical leadership and teacher empowerment, *Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences*, 4(1), 1892-1896.
- Hayes, A. F. (2018). *Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis: A Regression-Based Approach*. New York: The Guilford Press.
- Hechanova, M. R., Alampay, R. B., & Franco, E. P. (2006). Psychological empowerment, job satisfaction and performance among Filipino service workers. *Asian Journal of Social Psychology*, 9, 72–78.
- Iglesias, J. C. (2012). Transformational leadership ethical dilemma: To comply or not to comply with organization's unethical practices, Retrieved December 11, 2017, from <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2334391>
- Li, C., Wu, K., Johnson, D. E., & Wu, M. (2011). Moral leadership and psychological empowerment in China, *Journal of Managerial Psychology*, 27(1), 90-108.
- Liu, J., Kwan, H. K., Fu, P. P., & Mao, Y. (2013). Ethical leadership and job performance in China: The roles of workplace friendships and traditionality. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 86, 564–584.
- Nyhan, R. C., & Marlowe, Jr. H. A. (1997). Developement and psychometric properties of the organizational trust inventory. *Evaluation Review*, 21(5), 614-635.

- Pieters, R. (2017). Mediation analysis: Inferring causal processes in marketing from experiments. In P.S.H. Leeftang et al. (Eds.), *Advanced Methods for Modeling Markets* (p. 235-263), International Series in Quantitative Marketing, DOI 10.1007/978-3-319-53469-5_8
- Sarwar, A., Mumtaz, M., & Ikram, S. (2015). Improving organizational citizenship behavior through transformational leadership: Mediating role of trust in leader, *Asian Journal of Business Management*, 7(2), 28-36.
- Setiawan, B. M., Putrawan, I. M., Murni, S., & Ghozali, I. (2016). Effect of organizational structure, leadership and trust on job performance of employee: A case study on employee at Universitas Ternama, *International Review of Management and Marketing*, 6(4), 711-721.
- Spreitzer, G. M. (1995). Psychological empowerment in the workplace: Dimensions, measurement, and validation. *Academy of Management Review*, 38(5), 1442-1465.
- Trevino, L. K., Brown, M., & Hartman, L. P. (2003). A qualitative investigation of perceived executive ethical leadership: Perceptions from inside and outside the executive suite, *Human Relations*, 56(1), 5-37.
- Walumbwa, F. O., Mayer, D. M., Wang, P., Wang, H., Workman, K., & Christensen, A. L. (2011). Linking ethical leadership to employee performance: The roles of leader-member exchange, self-efficacy, and organizational identification. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 115, 204-213.
- Zhu, W., May, D. R., & Avolio, B. J. (2004). The impact of ethical leadership behavior on employee outcomes: The roles of psychological empowerment and authenticity, *Journal of Leadership and Organizational Studies*, 11(1), 16-26.
- Yukl, G. A. (2006). *Leadership in organizations*. Upper Saddle River: Pearson Prentice Hall.

การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ และความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของ พนักงานบริษัทโลจิสติกส์แห่งหนึ่ง

Self Efficacy, Creativity and Readiness for Change of Employees in a Logistics Company

สมรรถพงศ์ ขจรมณี¹ และ นฤมล เพ็ชรทิพย์²

Samattaphong Khajohnmanee¹ and Narumol Petchthip²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ปัจจัยส่วนบุคคล ระดับของการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ และความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของพนักงานบริษัทโลจิสติกส์แห่งหนึ่ง 2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของพนักงานบริษัทโลจิสติกส์แห่งหนึ่ง กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานบริษัทโลจิสติกส์แห่งหนึ่ง จำนวน 299 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า 1. พนักงานมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ และความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับสูง และ 2. การรับรู้ความสามารถของตนเองสามารถพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของพนักงานได้ร้อยละ 62.1 ($R^2 = .621$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001

คำสำคัญ การรับรู้ความสามารถของตนเอง, ความคิดสร้างสรรค์, ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง

Abstract

The objectives of this research were to study 1. personal factors, the level of Self Efficacy, Creativity and Readiness for Change of Employees in a Logistics Company 2. the influence of personal factors, Self Efficacy and Creativity on Readiness for Change of Employees in a Logistics Company. Subjects were 299 employees in a logistics company. Questionnaires were used as a research instrument. The analyses of descriptive statistics such as percentage, frequency, mean, standard deviation, and inferential statistics such as multiple regression analysis.

The results showed that; 1. employees had a high levels of self efficacy, creativity and readiness for change 2. self efficacy could jointly predict 62.1 % ($R^2 = .621$) of readiness for change of employees at the 0.001 level of significance

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
E-mail: samattaphong@vru.ac.th

² อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ E-mail: fsocnmpe@ku.ac.th

Keywords Self Efficacy, Creativity, Readiness for Change

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงนับว่าเป็นประเด็นสำคัญที่ทุกคนต้องประสบพบเจอ เนื่องจากสังคมของเรานั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี ที่อาจกล่าวได้ว่าโลกปัจจุบันมีลักษณะ VUCA (Volatility, uncertainty, complexity & ambiguity) คือเป็นโลกที่ยากจะคาดเดาถึงการเปลี่ยนแปลง เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ซับซ้อนและคลุมเครือ (พสุ เตชะรินทร์, 2560) และจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เอง ส่งผลให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวเพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร ดังเช่นคำกล่าวที่ว่า Change is everybody's business (McLagan, 2002) "การเปลี่ยนแปลงเป็นหน้าที่ของทุกคน"

ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงนับเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่ง เพราะถ้าหากคนในองค์กรยังไม่พร้อมหรือมีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง (Resistance to change) การสร้างการเปลี่ยนแปลงนั้นคงจะเกิดขึ้นได้ยาก ดังนั้น พนักงานจึงถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่จำเป็นต้องรับรู้ถึงความสำคัญในการเปลี่ยนแปลง หรือเกิดความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง ยอมรับและการจัดการความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนค้นหาแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่สนับสนุนต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น (อาภาพร ตั้งภักดีตระกูล, 2559) อีกทั้ง Holt และคณะ (2009) ยังได้กล่าวว่า ขั้นตอนแรกของการเปลี่ยนแปลงในองค์กรที่มีความสำคัญคือความพร้อมในการยอมรับข้อเสนอทางการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

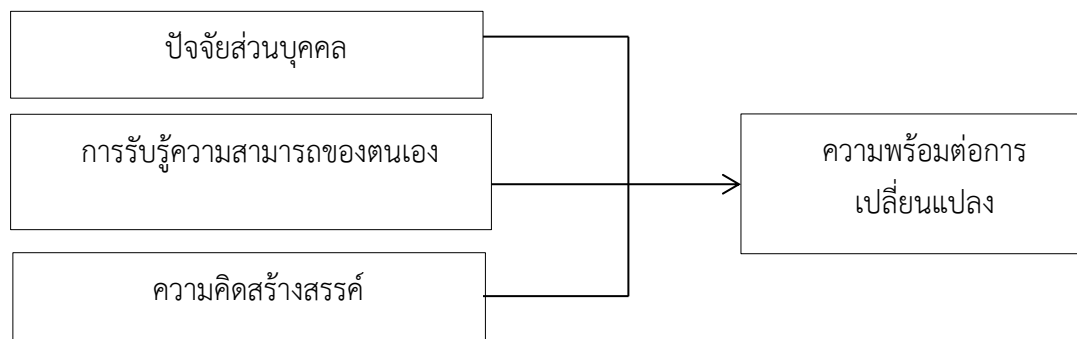
นอกจากนี้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self Efficacy) อันหมายถึง ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อความสามารถในการปฏิบัติการที่นำไปสู่ความสำเร็จตามภารกิจ (Luthans et al., 2007) ยังเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่จะส่งผลต่อความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีแนวโน้มที่จะมีความพยายามต่อความท้าทายที่มากกว่า ตั้งเป้าหมายที่สูงและมีการลงมือปฏิบัติที่หนักกว่าเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ (Larson et al., 2013) รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่ช่วยให้พนักงานเกิดความพร้อมและยอมรับการเปลี่ยนแปลง โดยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคลากรจะนำไปสู่การเกิดความคิดใหม่ๆ ความคิดที่มีประโยชน์ ซึ่งหากพนักงานมีความคิดสร้างสรรค์จะส่งผลให้เกิดการสร้างแนวคิดที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง เกิดแรงจูงใจ และนำไปสู่ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของพนักงานบริษัทโลจิสติกส์แห่งหนึ่ง ผลการวิจัยจะสามารถใช้เป็นแนวทางในส่งเสริมให้พนักงานเกิดความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง อันเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในโลกปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ระดับของการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ และความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของพนักงานบริษัทโลจิสติกส์แห่งหนึ่ง
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของพนักงานบริษัทโลจิสติกส์แห่งหนึ่ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคิดสร้างสรรค์อย่างน้อย 1 ปัจจัย สามารถพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของพนักงานบริษัทโลจิสติกส์แห่งหนึ่ง

วิธีการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ พนักงานบริษัทโลจิสติกส์แห่งหนึ่ง จำนวน 1,281 คน

กลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie และ Morgan (1970) จากนั้นใช้

วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 299 คน

เกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria)

1. พนักงานประจำบริษัทโลจิสติกส์แห่งหนึ่ง
2. พนักงานที่ผ่านการทดลองปฏิบัติงานแล้ว
3. พนักงานสมัครใจให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

1. พนักงานที่ไม่สามารถเข้าร่วมการวิจัยในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยกำหนด เช่น ลาป่วย ลากิจส่วนตัว ลาคลอดบุตร เป็นต้น

2. พนักงานที่ตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วนสมบูรณ์
3. พนักงานสมัครใจให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยแต่ประสงค์ถอนตัวในภายหลัง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม โดยประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อคำถามเพศ อายุ รายได้ อายุงาน เงินเดือน โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

2) การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) ใช้มาตราวัดลิเคิร์ต (Likert Scale) จำแนกออกเป็น 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาข้อคำถามจากแบบสอบถามของพรทิพย์ วิศาลสุวรรณกร (2546) ซึ่ง

ใช้แบบสอบถามของ Schwarzar และ Jerusalem (1993) ที่สร้างขึ้นตามแนวคิดของ Bandura นำมาใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาแบบสอบถาม มีจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 16 ข้อ

3) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ใช้มาตราวัดลิเคิร์ต (Likert Scale) จำแนกออกเป็น 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาข้อคำถามจากแบบสอบถามของเอกลักษณ์ ตั้งสังขะมย์ (2555) ตามแนวคิดของ Kriton (1994) นำมาใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาแบบสอบถาม มีจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 14 ข้อ

4) ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง (Readiness for Change) ใช้มาตราวัดลิเคิร์ต (Likert Scale) จำแนกออกเป็น 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาข้อคำถามจากแบบสอบถามของ อาภาพร ตั้งภักดีตระกูล (2559) ตามแนวคิดของ Holt และคณะ (2007) นำมาใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาแบบสอบถาม มีจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 25 ข้อ

การพัฒนาแบบสอบถาม

1. พัฒนาข้อคำถามจากแบบสอบถามที่สร้างโดยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนรวม 3 ท่าน เพื่อทดสอบอัตราส่วนความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of item objective congruence: IOC) ตามสูตรของ Rovinelli และ Hambleton (1977) โดยต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป
3. ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach Alpha coefficient) เพื่อตัดข้อคำถามที่มีระดับค่าความเชื่อมั่นต่ำออก และได้แบบสอบถามที่นำไปเก็บข้อมูลจริง ได้ระดับความเชื่อมั่นของการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ และความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง เท่ากับ .895, .913 และ .954 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ซึ่งใช้การแจกแบบสุ่มให้กับพนักงานประจำบริษัทโลจิสติกส์แห่งหนึ่ง เมื่อพบกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยจะชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าการศึกษาวิจัยนี้เป็นไปด้วยความสมัครใจ หากผู้ใดไม่ประสงค์จะเข้าร่วมการวิจัยจะไม่มีผลต่อการทำงาน จากนั้นแจกแบบประเมินให้กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย และ กลุ่มตัวอย่างไม่ต้องระบุชื่อนามสกุลในแบบสอบถาม

การเก็บข้อมูลใช้ระยะเวลา 2 สัปดาห์ ซึ่งผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 ชุด ด้วยเหตุผลคือป้องกันแบบสอบถามไม่ครบถ้วนสมบูรณ์หรือการสูญหายระหว่างการเก็บข้อมูล และพบว่าได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 299 ฉบับ (ร้อยละ 93.44 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด) จึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่
 1. ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้อธิบายข้อมูลของลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง
 2. ค่ามัธยฐานเลขคณิต (Mean) ใช้อธิบายระดับของการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ และความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของพนักงานบริษัทโลจิสติกส์โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลค่าเฉลี่ยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 2.33 = ระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.67 = ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.68 – 5.00 = ระดับสูง

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการวิเคราะห์การกระจายของข้อมูล

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ใช้วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของพนักงานบริษัทโลจิสติกส์แห่งหนึ่ง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ เสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 204 คน (ร้อยละ 68.2) อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 94 คน (ร้อยละ 31.4 ; อายุน้อยที่สุด 23 ปี อายุมากที่สุด 58 ปี อายุเฉลี่ย 41.54 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.02) รายได้มากกว่า 4,001 บาทต่อเดือนจำนวน 151 คน (ร้อยละ 50.5 ; รายได้ต่อเดือนน้อยที่สุด 15,000 บาทต่อเดือน รายได้ต่อเดือนมากที่สุด 65,000 บาทต่อเดือน รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 30,790.57 บาทต่อเดือน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11,467.68) อายุงานมากกว่า 21 ปีขึ้นไป จำนวน 151 คน (ร้อยละ 50.5 ; อายุงานน้อยที่สุด 1 ปี อายุงานมากที่สุด 35 ปี อายุงานเฉลี่ย 18.51 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.374)

2. ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ และความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับสูง รายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	X	S.D.	Level
1. การรับรู้ความสามารถของตนเอง	3.95	.64	สูง
2. ความคิดสร้างสรรค์	4.18	.46	สูง
3. ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง	4.04	.56	สูง

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้วิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise Regression) และก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูลได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอย คือ ตัวแปรต้องอยู่ในสเกลการวัดระดับอันตรภาค (Interval Scale) หรือระดับมาตราส่วน (Ratio Scale) และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยตัวแปรอิสระต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเกิน 0.8 เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา "Multicollinearity Problem" ซึ่งจะไม่สามารถใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548) จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานและได้ผลการทดสอบสมมติฐาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรพยากรณ์	b	SEb	β	t	Sig	VIF
ค่าคงที่	1.296					
การรับรู้ความสามารถของตนเอง	.695	.788	.788	22.074	.000	1.000

$R = .788$, $R^2 = .621$, Adjusted $R^2 = .620$

ผลของการทดสอบอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองสามารถพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงได้ร้อยละ 62.1 ($R^2 = .621$) โดยมีรายละเอียดคือ ถ้าพนักงานมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น .695 หน่วย ($b = .962$)

สมการพยากรณ์คือ ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง = $1.296 + .695$ (การรับรู้ความสามารถของตนเอง)

ทั้งนี้ตัวแปรอิสระอื่นๆ ไม่มีอิทธิพลในการพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลทางบวกต่อความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับ Armenakis (2002) และ Holt และคณะ (2009) ที่ระบุว่าปัจจัยที่มีความสำคัญให้พนักงานเกิดความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงคือการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self Efficacy) และองค์ประกอบของความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงคือการที่บุคคลรับรู้ว่าคุณมีความรู้ ทักษะและความสามารถเพียงพอที่จะสามารถเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การเปลี่ยนแปลงในองค์การจะส่งผลต่อโครงสร้างองค์การ (Structural Change) การเปลี่ยนแปลงด้านคน (People Change) การเปลี่ยนแปลงระบบในการทำงาน (Process Change) และการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม (Cultural Change) ดังนั้นบุคคลที่รับรู้ว่าคุณมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ จึงเกิดเจตคติเชิงบวกและพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ บริษัทสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในเชิงนโยบายได้ ดังนี้

1. การสรรหาและการคัดเลือกพนักงาน โดยใช้กระบวนการและเทคนิคเพื่อคัดเลือกพนักงานที่มีลักษณะของการรับรู้ความสามารถของตนเอง
2. การฝึกอบรมและพัฒนาพนักงาน โดยการส่งเสริมให้พนักงานเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองโดยใช้การจัดกิจกรรมหรือโปรแกรมที่กระตุ้นให้พนักงานเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- พรทิพย์ วิศาลสุวรรณกร. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ปัจจัยส่วนบุคคล และความผูกใจมั่นต่อการเปลี่ยนแปลง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พสุ เตชะรินทร์. (17 เมษายน 2562). *โลกของ VUCA*. กรุงเทพฯธุรกิจ. สืบค้นจาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/640542>.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). *เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- อาภาพร ตั้งภักดีตระกูล. (2559). *การศึกษาความสัมพันธ์ของความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กร และ พฤติกรรมต่อต้านการปฏิบัติงาน โดยมีทุนทางจิตวิทยาเป็นตัวแปรกำกับ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอกลักษณ์ ตั้งสังขะรมย์. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างความหวังในการทำงาน ความสุขในการทำงาน กับรูปแบบความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานบริษัทผู้ผลิตอาหารและเครื่องดื่มแห่งหนึ่ง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Armenakis, A. A., Stanley G. Harris. (2002). Crafting A Change Message to Create Transformational Readiness. *Journal of Organizational Change Management*, Vol.15, No.5, 169-183
- Holt, D. T., Dorey, E. L., Bailey, L. C., & Low, B. R. (2009). Recovering When a Change Initiative Stalls. *OD Practitioner*, 41 (1), 20-24.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, (30), 607-610.
- Larson, M. D., Norman, S. V., Hughes, L. W., & Avey, J. B. (2013). Psychological capital: a new lens for understanding employee fit and attitudes. *International Journal of Leadership Studies*, 8, 28-43.
- McLagan, P. (2002). *Change is everybody's business*. California: Berrett-Koehler Publishers, Inc.
- Rovinelli, R. J., and Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.

ห้อง D

(ห้องประชุมชั้น 19)

จิตวิทยาชุมชนและจิตวิทยาคลินิก

การเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

Comparative on Happiness in Working of National Health

Security Office Personels

วันนิวัต เต็งสุวรรณ¹ และ ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน²

Wanniwat Tengsuwan¹ and Teerapat Wongkumsin²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และศึกษาเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของบุคลากร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จำนวน 271 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสุขในการทำงานในภาพรวมระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.83) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีอายุ ภูมิสำเนา ความสมดุลของรายได้ รายจ่าย และกลุ่มภารกิจ ต่างกัน มีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01

คำสำคัญ

ความสุขในการทำงาน, สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

Abstract

This research aimed to study the happiness in working of National Health Security Office (NHSO) personals, and to compare the happiness in working of that personals classified by personal factors. The samples were 271 NHSO personals. The data were collected through the questionnaires. The statistics were analyzed by percentage, arithmetic mean, standard deviation. Hypotheses were tested with t-test, One-way ANOVA, which compared the difference of paired means by LSD method, Statistical significant level was set at 0.05. Research results indicated that that samples had highest level of happiness in working in overall ($\bar{X}=3.83$). Hypothesis testing revealed that significant difference of happiness in working among the samples with different age, birthplace, balance of income and expenditure, and mission group ($p\text{-value} \leq 0.05$ and 0.01).

Keywords

Happiness in working, National Health Security Office

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาชุมชน) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
wanniwat.t@nhso.go.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาจิตวิทยาชุมชน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทนำ

หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัฐกาลที่ 9 เป็นการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลาง ที่มีหลักการที่เกี่ยวข้องกับคน คือ การพัฒนาต้องเอา “คน” เป็นตัวตั้ง และยึดหลัก “ผลประโยชน์ของประชาชน” “การมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชน” และ “ความอยู่ดีมีสุข” ซึ่งหลักการดังกล่าว ได้นำมาประยุกต์ใช้กับบริบทการพัฒนาประเทศใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554 ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 มุ่งเน้นความเชื่อมโยงระหว่าง 6 ทุน ได้แก่ ทุนธรรมชาติ ทุนกายภาพ ทุนสังคม ทุนมนุษย์ ทุนการเงิน และทุนวัฒนธรรม ดังนั้นในการพัฒนาศักยภาพของคนเพื่อขับเคลื่อนประเทศชาติ จึงต้องคำนึงถึง การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตและความสุขของคนทำงาน ส่งเสริมให้คนไทยเป็นแรงงานคุณภาพและมีสุขภาวะดีทั้งร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

ผลการสำรวจความสุคนทำงานในองค์กรของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2559 โดย โครงการ “การพัฒนาสร้างเสริมความสุคนทำงานเพื่อความยั่งยืน” ศูนย์วิจัยความสุคนทำงานแห่งประเทศไทย 2559 (Healthy Workplace for All: Thailand Centre for Happy Worker Studies: TCHS) สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งสำรวจความสุคนทำงานในองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ พบว่า ค่าเฉลี่ยความสุคนทำงานในองค์กรของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2559 เท่ากับ (ค่าเฉลี่ย = 59.3) หากพิจารณาข้อมูลค่าเฉลี่ยความสุคนทำงานมิติ ด้านที่ต่ำที่สุดคือ ด้านผ่อนคลายดี (ค่าเฉลี่ย = 51.5) สุขภาพเงินดี (ค่าเฉลี่ย = 52.0) สังคมดี (ค่าเฉลี่ย = 58.5) การงานดี (ค่าเฉลี่ย = 58.8) ตามลำดับ ซึ่งเกินระดับปานกลางเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (ศูนย์วิจัยความสุคนทำงานแห่งประเทศไทย, 2559)

ก่อนที่จะเราจะสร้างความสุขในการทำงานเราควรทราบก่อนว่าความสุขในการทำงานมีปัจจัยและองค์ประกอบอย่างไรบ้าง ความสุขในการทำงานเกิดได้จากหลายปัจจัย ทั้งด้าน ปัจจัยส่วนบุคคล แรงจูงใจ ประสิทธิภาพการทำงาน ทั้งแนวคิดเชิงบวก และแนวคิดด้านจริยธรรม และความสุขยังส่งผลดีอีกหลายประการ อาทิเช่น สุขภาพที่ดี อารมณ์เชิงบวก การตัดสินใจที่ถูกต้อง และมีส่วนสร้างสังคมในการทำงานที่เข้มแข็ง (Lyubomirsky, 2001) องค์ประกอบของความสุข มี 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการติดต่อสัมพันธ์ เป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ของบุคลากรในองค์กร ด้านความรักและผูกพันกับงาน ด้านความสำเร็จในงาน เป็นการรับรู้ว่าคุณสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้ตั้งเอาไว้ ด้านการเป็นที่ยอมรับ บุคคลรับรู้ว่าคุณได้รับการยอมรับเชื่อถือ จากเพื่อนร่วมงาน หากบุคคลเข้าถึงองค์ในทุกด้าน ก็จะส่งผลให้บุคคลเกิดความสุขในการทำงาน (Manion, 2003)

และในส่วนของ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่ทำหน้าที่ในการสร้างการเข้าถึงสิทธิในการรักษาพยาบาลและการป้องกันโรคเพื่อให้คนไทยมีสุขภาพที่ดีและมีความสุขในชีวิตแต่ในส่วนของบุคลากรของสำนักงานกลับยังมีความสุขค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับไม่สูงมากจากการทำแบบทดสอบด้วยเครื่องมือวัดความสุขด้วยตนเอง Happinometer ของ ศูนย์วิจัยความสุคนทำงานแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561 เท่ากับ (ค่าเฉลี่ย = 59.7) ถือว่าเป็นโอกาสที่ท้าทายในการพัฒนา และค้นหาปัจจัยที่จะช่วยเสริมสร้างความสุขให้กับบุคลากร ต่อไป (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2561)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสุขในการทำงาน ของบุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของบุคลากรกับปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

สมมติฐานการวิจัย

บุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลต่างกัน มีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน

วิธีการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ บุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ผู้ปฏิบัติงานในส่วนของสำนักงานใหญ่และสาขาเขตกรุงเทพมหานคร รวมจำนวน 514 คน เมื่อเดือนมกราคม ปี 2562 (สำนักบริหารทรัพยากรบุคคลและพัฒนาศูนย์สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2562) ผู้วิจัยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้สูตรของ Yamane (วรณิ แกมเกตุ, 2551) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 225 คน จากนั้นนำมาคำนวณหาสัดส่วนโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Proportional Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างแยกตามกลุ่มภารกิจ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากจากบัญชีรายชื่อของบุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสได้รับเลือกเท่าๆ กัน ตามสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มภารกิจที่ได้คำนวณไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ที่สร้างขึ้นมาประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากร มีลักษณะเป็นข้อคำถามชนิดเลือกตอบ (Check List) และเติมตัวเลข ประกอบด้วย เพศ อายุ ภูมิลำเนา สถานภาพสมรส ภาระในครอบครัว ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน กลุ่มภารกิจ ความสมดุลของรายได้ และอายุงาน ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสุขในการทำงานของบุคลากร ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยประยุกต์มาจากทฤษฎีความสุขในการทำงาน ของ Manion (2003) ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดต่อสัมพันธ์ ด้านความรักในงาน ด้านความสำเร็จในงาน ด้านการเป็นที่ยอมรับ เป็นแบบมาตราวัดประเมินค่า (Rating Scale) โดยแบ่งข้อความแต่ละข้อเป็น 5 ระดับคือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เสนอต่อประธานที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน นำแบบสอบถามสำหรับการวิจัยที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลอง (Try Out) กับบุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ที่เป็นตัวแทนของบุคลากรและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า แบบสอบถามความสุขในการทำงานในภาพรวม มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา .969 (ด้านการติดต่อสัมพันธ์ .963 ด้านความรักในงาน .956 ด้านความสำเร็จในงาน .935 และด้านการเป็นที่ยอมรับ .965)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่างความพึงพอใจในการรับบริการ โดยใช้ค่าสถิติ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 78.6 และเพศชายร้อยละ 21.4 มีอายุโดยเฉลี่ย 41.58 ปี มีอายุน้อยที่สุด 23 ปี และอายุมากที่สุด 60 ปี โดยช่วงอายุ 23-40 ปี มีสัดส่วนมากที่สุด ร้อยละ 51.3 รองลงมา คือ อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 33.9 และอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 14.8 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัด มากที่สุด ร้อยละ 66.0 รองลงมา คือ กรุงเทพมหานคร ปริมาณ ร้อยละ 19.6, และ 14.4 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับไม่เกินปริญญาตรี ร้อยละ 57.9 ระดับสูงกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 42.1 สำหรับความสมดุลของรายได้รายจ่ายนั้น กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย ร้อยละ 44.6 มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย ร้อยละ 41.7 และมีรายได้มากกว่ารายจ่าย ร้อยละ 13.7

ประเด็นสถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 49.8 โสด ร้อยละ 43.6 หย่าร้าง ร้อยละ 6.6 ส่วนภาวะในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างมีผู้อยู่ในการดูแล เฉลี่ย 1.43 คน โดยไม่มีผู้อยู่ในการดูแล มีสัดส่วนมากที่สุด ร้อยละ 35.8 มีผู้อยู่ในการดูแล 2 คน ร้อยละ 26.6 มีผู้อยู่ในการดูแล 1 คน ร้อยละ 16.2 มีผู้อยู่ในการดูแลมากกว่า 3 คน ร้อยละ 21.4

สำหรับอายุงานใน สปสช. กลุ่มตัวอย่างมีอายุงานใน สปสช. เฉลี่ย 10.68 ปี มีอายุงานต่ำสุด 1 ปี อายุงานสูงสุด 18 ปี โดยส่วนใหญ่มีอายุงานใน สปสช. 11-15 ปี ร้อยละ 36.5 อายุงาน 6-10 ปี ร้อยละ 25.1 อายุงานมากกว่า 15 ปี ร้อยละ 20.3 และอายุงาน 1-5 ปี ร้อยละ 18.1 ส่วนระดับตำแหน่งงาน กลุ่มตัวอย่างมีตำแหน่งเป็นลูกจ้างอาวุโส ร้อยละ 24.0 หัวหน้างาน ร้อยละ 22.1 เจ้าหน้าที่อาวุโส ร้อยละ 21.8 หัวหน้ากลุ่มงาน ร้อยละ 13.3 เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 11.8 และลูกจ้าง ร้อยละ 7.0 และประเด็นกลุ่มภารกิจ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในกลุ่มภารกิจงานสาขาเขตและการมีส่วนร่วม ร้อยละ 40.2 กลุ่มภารกิจระบบสนับสนุน ร้อยละ 23.6 กลุ่มภารกิจบริหารกองทุน ร้อยละ 14.4 กลุ่มภารกิจสนับสนุนเครือข่ายระบบบริการ ร้อยละ 12.2 กลุ่มภารกิจยุทธศาสตร์และการประเมินผล ร้อยละ 5.9 และหน่วยงานขึ้นตรงเลขาธิการ ร้อยละ 3.7

ความสุขในการทำงาน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (n=271)

ความสุขในการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการติดต่อสัมพันธ์	4.05	.691	มาก
ด้านความรักในงาน	3.69	.785	มาก
ด้านความสำเร็จในงาน	3.70	.806	มาก
ด้านการเป็นที่ยอมรับ	3.88	.734	มาก
รวม	3.83	.647	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากรในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสุขในการทำงานด้านการติดต่อสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และความสุขในการทำงานด้านความรักในงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$)

การทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน		
	t	F	p-value
1. เพศ	2.095		0.319
2. อายุ		2.161	0.117
3. ภูมิลำเนา		0.365	0.694
4. ระดับการศึกษา	0.282		0.171
5. ความสมดุลของรายได้รายจ่าย		4.382	0.013
6. สถานภาพสมรส		1.358	0.259
7. ภาระในครอบครัว		0.607	0.611
8. อายุงาน		0.565	0.639
9. ระดับตำแหน่งงาน		1.780	0.117
10. กลุ่มภารกิจ		1.966	0.084

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติที่มีอายุต่างกัน มีความสุขในการทำงานด้านการติดต่อสัมพันธ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีความสุขในการทำงานด้านความรักในงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติที่มีความสมดุลของรายได้รายจ่ายต่างกัน มีความสุขในการทำงาน ในภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านความสำเร็จในงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติที่มีกลุ่มภารกิจต่างกัน มีความสุขในการทำงานด้านการติดต่อสัมพันธ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนบุคลากรสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติที่มีเพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ภาระในครอบครัว อายุงาน และระดับตำแหน่ง ต่างกัน มีความสุขในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

การอภิปรายผลการวิจัย

ความสุขในการทำงาน

จากการศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม พบว่าความสุขในการทำงานอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.83) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่บุคลากรมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ด้วยการสนทนากันอย่างเป็นมิตร ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน อีกทั้งยังมีความอิสระในการทำงานได้ใช้ความคิดริเริ่มในวิธีการทำงานของตนเอง ทำให้เกิดความเพลิดเพลินกับการทำงาน รู้สึกได้ถึงความเป็นที่รักของเพื่อนร่วมงาน ซึ่งตรงกับทฤษฎีความสุขในการทำงานของ Manion (2003) ที่กล่าวไว้ว่า จากการได้ศึกษาความสุขในการทำงานพบว่า เป็นการแสดงอารมณ์ออกมาในทางบวก ในการทำงาน โดยที่บุคคลมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ซึ่งจะทำให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรสวรรค์ จินตนาวลี (2553) ได้ศึกษาความสุขในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาล จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า พยาบาลวิชาชีพมีคะแนนความสุขในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อภิปรายได้ดังนี้

1. **ด้านการติดต่อสัมพันธ์** จากการศึกษาความสุขในการทำงาน ของบุคลากร ด้านการติดต่อสัมพันธ์ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.24$) ซึ่งอาจมาจากการที่บุคลากรมี มีการสื่อสารกันอย่างเป็นมิตรมีความเป็นกันเอง บุคลากรส่วนใหญ่มีความสนิทสนมกันอาจเพราะส่วนใหญ่ทำงานร่วมกันมาเป็นเวลาหลายปี อีกทั้งเมื่อเกิดปัญหาในการทำงานก็มักจะได้รับช่วยเหลือและกำลังใจจากเพื่อนร่วมงานเสมอ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ปานจิตต์ กลั่นทกพันธ์ (2557) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความสุขในการทำงานของพยาบาล พบว่า ความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับมาก

2. **ด้านความรักในงาน** จากการศึกษาความสุขในการทำงาน ของบุคลากร ด้านความรักในงานในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) ซึ่งอาจมาจากการที่สำนักงานได้มอบหมายงานที่มีความชัดเจนและเหมาะสมกับความสามารถของบุคลากรรวมถึงยังมีการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งทำให้บุคลากรมีความสามารถเหมาะสมกับงานที่ตนรับผิดชอบ จนรู้สึกว่ามันมีความสามารถเพียงพอในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จงจิต เลิศวิบูลย์มงคล (2547) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับความสุขในการทำงานของพยาบาล พบว่าความสุขของพยาบาล อยู่ในระดับสูง มีความพึงพอใจในงานของตนเองและมีอารมณ์ทางบวกสูง

3. **ด้านความสำเร็จในงาน** จากการศึกษาความสุขในการทำงาน ของบุคลากร ด้านความสำเร็จในงานในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) ซึ่งอาจมาจากการที่สำนักงานเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีโอกาสใช้ความคิดริเริ่มวิธีทำงานใหม่ๆ ด้วยตนเองเสมอ ผู้บริหารก็ได้ให้โอกาสบุคลากรในแก้ปัญหาและปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้เหมาะสมที่สุด ซึ่งทางสำนักงานมีการประเมินผลการทำงานของบุคลากรทุกคนและให้ข้อมูลย้อนกลับการทำงานปีละ 2 ครั้ง ทำให้บุคลากรได้ทราบถึงผลการทำงานรับรู้ถึงความสำเร็จในงานของตนเอง

4. **ด้านการเป็นที่ยอมรับ** จากการศึกษาความสุขในการทำงาน ของบุคลากร ด้านการเป็นที่ยอมรับในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) ซึ่งอาจมาจากการที่บุคลากรได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากการเป็นที่ปรึกษาของเพื่อนร่วมงาน สำนักงานสนับสนุนกิจกรรมการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การจัดการความรู้ (KM Knowledge Management) เป็นประจำทุกปี และกิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice CoP) คือ กลุ่มของบุคลากรซึ่งมาแลกเปลี่ยนความรู้ ปัญหา หรือความสนใจ ในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง และเรียนรู้วิธีการเพื่อให้สามารถปฏิบัติหรือทำให้ดีขึ้นกว่าเดิม บ่อยครั้งที่เน้นในการ แลกเปลี่ยนวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดจากประสบการณ์ความสำเร็จของเพื่อนร่วมงาน บรรยายภาคภายในงานเต็มไปด้วย การชื่นชม ยินดีกับในความสำเร็จและความพยายามของเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสำนักงานได้จัดให้มีกิจกรรม ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม

การทดสอบสมมติฐาน

1. เพศ บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความสุขในการทำงาน โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างก็มีหน้าที่รับผิดชอบ ในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล แสงผล (2554) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความสุขในการทำงานและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของ บุคลากรคณะบริหารธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า เพศ ที่แตกต่างกันมีผลต่อความสุขในการทำงานไม่แตกต่าง กัน

2. อายุ บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีความสุขในการทำงาน โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าบุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน มีความสุขในการทำงานด้านการติดต่อสัมพันธ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้การที่บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีความสุขในการทำงานแตกต่างกันอาจเป็นเพราะ บุคลากรที่มีอายุน้อยกว่าหน้าที่ความรับผิดชอบและตำแหน่งงานอาจยังไม่สูงมากนักอาจจะไม่ได้มีความเครียดในการทำงานสูงเท่ากับผู้ที่อายุมากซึ่งมักจะมีความรับผิดชอบที่สูงกว่าและผู้ที่ มีอายุน้อยอาจจะสามารถแสดงออกและติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้แบบที่เป็นตัวของตัวเองซึ่งต่างจากวัยผู้ใหญ่ ซึ่งมักต้องรักษาภาพลักษณ์ให้ผู้ที่อ่อนกว่าเคารพนับถือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานจิตต์ กลั่นทกพันธ์ (2557) ได้ทำการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความสุขในการทำงานของพยาบาล วิชาชีพในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานการแพทย์ จากการวิจัยพบว่า อายุที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อ ความสุขในการทำงาน

3. ภูมิลำเนา บุคลากรที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีความสุขในการทำงาน โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าบุคลากรที่มีภูมิลำเนา ต่างกันแตกต่างกัน มีความสุขในการทำงานด้านความรักในงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้การที่บุคลากรที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีความสุขในการทำงาน แตกต่างกันอาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีภูมิลำเนาจากต่างจังหวัดได้รับโอกาสที่ดีกว่าในการใช้ชีวิตอยู่ใน จังหวัดของตนเองเพราะกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์การของความเจริญในหลายๆ ด้าน ทั้งทางด้านการ ทำงาน เศรษฐกิจ การขนส่งมวลชน ด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา รวมทั้งบุคลากรหลายคนก็ได้มาสร้าง ครอบครัวของตนเองอยู่ที่กรุงเทพมหานคร นี่อาจทำให้บุคลากรรู้สึกได้ว่าตนเองมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม ได้ทำงานและได้ใช้ชีวิตอยู่ในเมืองที่มีความพร้อมในหลายๆ ด้าน

4. ระดับการศึกษา บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความสุขในการทำงาน โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะสำนักงานจะพิจารณาการเลื่อน ตำแหน่งกับการปรับเงินเดือนจากความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงานมากกว่าการพิจารณาด้วย

ระดับการศึกษาดังนั้นบุคลากรทุกระดับการศึกษามีโอกาสในการเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรญา ศิริจรรยาพงษ์ (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลรามารามิบัติ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ ระดับการศึกษาไม่มีความความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงาน

5. ความสมดุลของรายได้รายจ่าย บุคลากรที่มีความสมดุลของรายได้รายจ่ายมีความสุขในการทำงาน โดยรวมเฉลี่ยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าบุคลากรที่มีความสมดุลของรายได้ต่างกันแตกต่างกัน มีความสุขในการทำงานด้านความสำเร็จในงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้การที่บุคลากรที่มีความสมดุลของรายได้ต่างกันมีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีรายได้มากกว่ารายจ่ายมีหรือพอดีกับรายจ่ายมีความรู้สึกรู้สีกว่างานที่ตนเองทำอยู่ในปัจจุบันสามารถสร้างรายได้ให้ตนเองและครอบครัวได้อย่างเหมาะสมไม่เดือดร้อนไม่ต้องกังวลเรื่องการไม่มีเงินใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และบางคนอาจวัดความสำเร็จของตำแหน่งงานจากการที่ได้รับเงินเดือนที่เพียงพอกับความต้องการของตนเองด้วยก็เป็นได้

6. สถานภาพสมรส บุคลากรที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีความสุขในการทำงาน โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะบุคลากรต่างก็ทำงานหารายได้ไม่ต่างกันและลักษณะการทำงานของหน่วยงานส่วนใหญ่ก็เป็นงานที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน รวมทั้งเวลาการทำงานยังสามารถยืดหยุ่นได้ในบางสำนักให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของบุคลากรแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล แสงผล (2554) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความสุขในการทำงานและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของบุคลากรคณะบริหารธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพที่แตกต่างกันมีผลต่อความสุขในการทำงานไม่แตกต่างกัน

7. ภาระในครอบครัว บุคลากรที่มีภาระในครอบครัวต่างกันมีความสุขในการทำงานต่างกัน โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะบุคลากรทุกคนต่างก็ต้องรับผิดชอบในการทำงานไม่ต่างกันว่าใครจะมีภาระทางครอบครัวมากน้อยเพียงใด แต่ทางสำนักงานก็ได้จัดสรรเวลาในเรื่องการลาได้อย่างเหมาะสมสามารถลาไปทำธุระส่วนตัวได้ในขอบเขตที่สำนักงานกำหนดให้

8. อายุงาน บุคลากรที่มีอายุงานต่างกันมีความสุขในการทำงาน โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะบุคลากรที่เข้ามาทำงานในสำนักงานต่างก็ได้รับการพิจารณาความก้าวหน้าและเงินเดือนไปตามประสิทธิภาพการทำงานของแต่ละคนไม่ได้มีการพิจารณาจากการที่ใครมาก่อนจะได้รับตำแหน่งก่อนหรือใครอยู่มานานจะต้องได้เงินเดือนมากกว่าเสมอไปขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่นตั้งใจ รับผิดชอบ มีความสร้างสรรค์ในการทำงานมากกว่า

9. ระดับตำแหน่งงาน บุคลากรที่มีระดับตำแหน่งงานต่างกันมีความสุขในการทำงาน โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะบุคลากรทุกตำแหน่งงานจะได้รับการสนับสนุนให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้าโดยการส่งเสริมพัฒนาความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและพิจารณาการเลื่อนตำแหน่งอย่างเหมาะสมโดยทางสำนักงานมีตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่ยุติธรรม โปร่งใสชัดเจน

10. กลุ่มภารกิจ บุคลากรที่มีกลุ่มภารกิจต่างกันมีความสุขในการทำงาน โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าบุคลากรที่มีกลุ่มภารกิจต่างกันแตกต่างกัน มีความสุขในการทำงานด้านการติดต่อสัมพันธ์แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้การที่บุคลากรมีความสุขแตกต่างกันอาจมาจากลักษณะงานที่ต้องรับผิดชอบอาจเกี่ยวข้องกับเงินจำนวนมากและมีความซับซ้อนในรูปแบบของการเบิกจ่ายที่จะต้องถูกต้องเร็วรวดเร็วทันเวลา หรือเป็นงานที่เป็นด้านวิชาการที่อาจต้องคร่ำเคร่งอยู่กับข้อมูลสถิติเอกสารต่างๆ มากมาย จึงมักจะไม่ว่างได้มีโอกาสได้มีปฏิสัมพันธ์กันเองหรือกับกลุ่มงานอื่นมากเท่าไร ซึ่งอาจทำให้ความสุขในการทำงานในด้านการติดต่อสัมพันธ์มีน้อยกว่ากลุ่มงานอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

สำนักงานควรรักษาระดับและเสริมสร้างความสุขในการทำงานด้านการติดต่อสัมพันธ์ให้อยู่ในระดับมากที่สุดได้โดย การส่งเสริมให้บุคลากรมีกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์มากกว่างานประจำ โดยเฉพาะในกลุ่ม อายุ 41 -50 ปี และกลุ่มภาระกิจระบบสนับสนุน ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด ควรมีการสนับสนุนกิจกรรมในด้านการติดต่อสัมพันธ์ให้มากกว่ากลุ่มอื่น เช่น การตั้งชมรมที่มีความหลากหลายมีความน่าสนใจ

ผู้บริหารและหัวหน้างานควรใกล้ชิดกับผู้ใต้บังคับบัญชาและพูดคุยสอบถามถึงปัญหาอุปสรรคในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะบุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน กทม. ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด พร้อมทั้งสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาก็จะได้เพิ่มระดับความสุขในด้านความรักในงานให้เพิ่มมากขึ้น

สำนักงานควรรักษาระดับความสุขและเสริมความสุขในด้านความสำเร็จในงานให้สูงขึ้นอีกได้ ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ความคิดริเริ่มใหม่ๆ ในการทำงาน มีเวทีให้บุคลากรได้เสนอความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน โดยกลุ่มที่รายได้น้อยกว่ารายจ่าย ควรพิจารณาความเหมาะสมของรายได้ให้สอดคล้องกับประสิทธิภาพการทำงานโดยการเพิ่มค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับผลงานและความสำเร็จของบุคลากร

สำนักงานก็ควรสนับสนุนความสุขในการทำงาน ด้านการเป็นที่ยอมรับด้วยการจัดเวทีให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานอย่างต่อเนื่องซึ่งทางสำนักงานก็ได้ดำเนินการจัดเวทีดังกล่าวแล้วแต่ควรให้มีความหลากหลายของรูปแบบและมีความน่าสนใจดึงดูดผู้เข้าร่วมเวทีให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จงจิต เลิศวิบูลย์มงคล. (2547). “ปัจจัยส่วนบุคคล การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ กับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาล มหาวิทยาลัยรัฐ.”
วารสารสภาการพยาบาล. 19 (2): 26-38.
- นฤมล แสงพล. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- เนตรสวรรณ จินตนาวัลย์. (2553). *ความสุขในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาล จังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน, มหาวิทยาลัย ศิลปกร.
- ปานจิตต์ กลั่นทกพันธ์. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล, มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรญา ศิริจรรยาพงษ์. (2556). *ความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลรามธิบดี*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกบริหารสาธารณสุข, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศูนย์วิจัยความสุขคนทำงานแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยมหิดล. (2559). *สถานการณ์ความสุขคนทำงานในองค์กรของประเทศไทย* (online). www.happinometer.com, 11 กันยายน 2561.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550 – 2554* (Online). www.nesdb.go.th, 11 กันยายน 2561.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559* (Online). www.nesdb.go.th, 11 กันยายน 2561.
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2561). *การสำรวจคุณภาพชีวิต ความสุข และความผูกพันในองค์กรของผู้ปฏิบัติงาน สปสช. ผ่านระบบออนไลน์* (Online). www.nhso.go.th, 13 กันยายน 2561
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2562). *สำนักบริหารทรัพยากรบุคคลและพัฒนาองค์กร* (Online). <https://ihr.nhso.go.th/iphone/>, 21 มกราคม 2562
- Lyubomirsky, S. (2001). "Why are Some People Happier than Other? The Role of Cognitive and Motivational Process in Well-being". *American Psychologist*. 56 (3): 239 – 249
- Manion, J. (2003). "Joy at Work: Creating a Positive Workplace". *Journal of Nursing Administration*. 33 (12): 652 – 659.

การทำงานอาสาสมัครของแกนนำชุมชนเวียงเหนือ จังหวัดเชียงราย:

กรณีศึกษา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

Volunteer Working of The Community Leaders in Wiangnue Municipality, Chiangrai

Province: Case Study of Village Health Volunteer (VHV)

ธนพัทธ์ จันทพิพัฒน์พงศ์¹ กันยธัญญ์ สุชิน¹ ทิพวรรณ เมืองใจ¹ จีรนันต์ ไชยงาม นอกซ์¹

และต๋องรัก จิตรบรรเทา²

Tanapat Janpipatpong^{1*} Kanthanan Suschin¹ Tippawan Muangjai¹

Jeeranun Chaingam Knox¹ and Tongrak Jitbantao²

บทคัดย่อ

อาสาสมัครชุมชนถือเป็นอีกหนึ่งกำลังสำคัญของชุมชนที่จะช่วยส่งเสริมให้กิจกรรมของชุมชนนั้นสามารถดำเนินได้อย่างสำเร็จลุล่วงและสะท้อนถึงความเข้มแข็งของชุมชนได้เป็นอย่างดี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบกรณีศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจความหมาย ลักษณะสำคัญของงาน มูลเหตุในการเข้าสู่งาน และแนวทางส่งเสริมการทำงานอาสาสมัครของแกนนำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ชุมชนเวียงเหนือ จังหวัดเชียงราย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับแกนนำอสม. จำนวน 13 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) แกนนำชุมชนให้ความหมายของการทำงานอาสาสมัครกับงานจิตอาสาว่าเป็นสิ่งเดียวกันในการเสียสละให้ความช่วยเหลือกับผู้อื่น ช่วยเหลืองานสาธารณะ เป็นการมีจิตสาธารณะ 2) ลักษณะสำคัญของการทำงานอาสาสมัคร ได้แก่ การอุทิศและเสียสละตนเพื่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมในงานสาธารณะ การทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และการทำงานตามหน้าที่อย่างมีระบบระเบียบ 3) มูลเหตุของการเข้าสู่การเป็นอาสาสมัคร ได้แก่ มูลเหตุส่วนบุคคล และมูลเหตุจากสถานการณ์ทางสังคม และ 4) แนวทางการส่งเสริมการทำงานอาสาสมัคร ได้แก่ การกำกับและพัฒนาตนเองให้ยังคงทำงานอาสาสมัครได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม และการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการทำงานอาสาสมัครชุมชนรวมถึงแนวทางการส่งเสริมการทำงานอาสาสมัครชุมชน และเป็นพื้นฐานในการต่อยอดเพื่อการศึกษาการทำงานอาสาสมัครชุมชนต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ การทำงานอาสาสมัคร แกนนำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
 จังหวัดเชียงราย

Abstract

A community volunteer is one of the important supports of a community that helps to promote the community activities which can be accomplished and reflects the strength of a community as well. This research is a qualitative research in the form of case studies. The objectives are to understand the meaning, the important aspects of

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาสังคม สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 57100

* Corresponding Author, Email: tnp_jun@outlook.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาสังคม สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 57100

the work, the reason for entering the work and the guidelines for promoting volunteer work of the village health volunteer (VHV) leaders, Wiangnue community, Chiang Rai province. Collecting data by in-depth interviews and focus group discussions with the VHV leaders, total 13 persons, and analyzed by content analysis. *The research results found that* 1) The community leaders gave the meaning of volunteer work and volunteer spirit work are the same thing which requires volunteering spirit to help others including having a public mind. 2) Volunteer work is to participate in the activities of the central part which is public interest without any conditions including dedication and sacrifice for public without expecting any return. 3) The cause of entry into volunteering including personal reason and social situation. and 4) the guidelines for promoting volunteer work including self-regulation and potential development for work effectiveness, and budget support of the government. The research results shown that the importance of community volunteer work including the guidelines for promoting community volunteer work and being the basis for further development to study community volunteer work in the future.

Keywords Volunteer working, Village health volunteer (VHV) leaders, Chiangrai

บทนำ

พลเมืองเป็นกำลังหลักสำคัญของบ้านเมือง ที่ต่างต้องทำหน้าที่ของตน เพื่อให้บ้านเมืองดำเนินเดินหน้าต่อไปได้ แต่ด้วยสถานการณ์โลกที่แปรเปลี่ยนไป การทำหน้าที่ของตนของพลเมืองเริ่มถดถอยลง เพราะต่างเห็นถึงความเหน็ดเหนื่อย เห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกับตน จึงทำให้เกิดเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่คนต่างเห็นแก่ได้ เห็นแก่ตัว แต่ในทางที่มีดี ก็มีแสงประกายสว่างขึ้นเสมอ เพราะทุกครั้งที่มีความทุกข์ร้อนทุกข์ยากจะมีคนกลุ่มหนึ่ง ที่คอยให้การช่วยเหลือ เอื้ออำนวยความสะดวกให้เสมอ ทำให้เราตั้งคำถามว่า ในขณะที่สังคมกำลังดำเนินไปแบบตัวใครตัวมัน แล้วทำไมคนกลุ่มนี้ จึงออกมาคอยช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ทั้งในยามที่เป็นสุข และในยามที่เป็นทุกข์ร่วมกัน กลุ่มคนกลุ่มนั้นคือ "กลุ่มอาสาสมัคร"

ในประเทศไทย อาสาสมัครนั้นเราได้ยินและคุ้นหูมาอย่างยาวนาน สถานการณ์ทางสังคมเกี่ยวข้องกับการมารวมตัวกันของผู้คนและให้ความช่วยเหลือ ร่วมแรง ร่วมใจ ช่วยเหลือเหลือกัน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ ตามความพอใจและจุดมุ่งหมายของการช่วยเหลือ เช่น กลุ่มอาสาสมัครในรูปแบบมูลนิธิต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งในประเทศไทยนั้นมีการแบ่งยุคของอาสาสมัครออกเป็น 5 ช่วงด้วยกัน (ศุภรัตน์ รัตน์มุขย์, 2553) ได้แก่ ยุคแรก พ.ศ. 2435-2474 อาสาสมัครกับความทันสมัย (Modernization), ยุคที่สอง พ.ศ. 2475-2516 อาสาสมัครกับการสงเคราะห์อุปถัมภ์, ยุคที่ 3 พ.ศ. 2517-2530 อาสาสมัครกับอุดมการณ์ประชาธิปไตย, ยุคที่ 4 พ.ศ. 2531-2543 อาสาสมัครกับยุคสมัยทุนนิยม และยุคที่ 5 พ.ศ. 2544 ถึง ปัจจุบัน ซึ่งเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เราได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ

ความสำคัญหรือผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานอาสาสมัครนั้น ศุภรัตน์ รัตนมูขัย (2553) กล่าวว่า จิตอาสาจะช่วยให้เกิดสันติภาพและการพัฒนาโดยรวมของสังคม ภายใต้ความเชื่อว่าจะนำไปสู่ 1) สันติภาพและธรรมชาติของการพัฒนา 2) ประโยชน์ต่อสังคมและตัวอาสาสมัครเอง หมายถึง คนที่มาทำงานอาสาสมัครนั้นนอกจากประโยชน์จะเกิดแก่ส่วนรวมแล้ว ในขณะเดียวกันคนทำก็ได้ประโยชน์ด้วย เพราะส่วนหนึ่งก็ถือเป็นการเยียวยาตนเองด้วยเช่นกัน 3) ไม่มีการแบ่งแยกทั้งเพศ อายุ กลุ่มคน ทุกคนสามารถทำงานอาสาสมัครได้ มีเพียงความสนใจของประเภทงานที่แบ่งแยกออกไปตามความสนใจ 4) เกิดการรวมตัวกันทางสังคม และส่งเสริมถึงการรับบริการต่าง ๆ โดยอาสาสมัครเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมสันติสุข ไม่ใช่ทำงานอาสาสมัครแล้วได้จิตอาสา แต่ทำไปเพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาและสันติสุขแก่สังคม และ 5) เกิดหนทางของชุมชนที่จะสามารถเข้าถึงความต้องการของตนเอง ซึ่งในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการทำวิจัยเพื่อศึกษาการทำงานอาสาสมัครของกลุ่มอาสาสมัครไว้หลากหลายรูปแบบ เช่น การศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการทำงานอาสาสมัครด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (ชาญณรงค์ วงศ์วิชัย, 2560; อังศินันท์ อินทรกำแหง, 2558; นิพิฐพนธ์ แสงด้วง และอังศินันท์ อินทรกำแหง, 2559; วรเดช ช่างแก้ว, สมศักดิ์ ลีลา, ไพรัตน์ วงษ์นาม และสุวรรณา จันทรประเสริฐ, 2557 และพระมหาจันทรธรรม อินทรีเกิด, วิลาสลักษณ์ ชีววลลี และอรพินท์ ชูชม, 2553) และการทำความเข้าใจการทำงานอาสาสมัครในมิติต่าง ๆ ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (ชาญชัย จิวจินดา, 2560; วรณลักษณ์ เมียนเกิด, 2560; พรณธิภา เอี่ยมสิริปริดา, อัจศรา ประเสริฐสิน และนริสรา พิงโพธิ์สภ, 2560; ศิวพร ละม้ายนิล และฐาศุภร์ จันประเสริฐ, 2558 และ นวสนันท์ วงศ์ประสิทธิ์, 2558) เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นร่วมกับการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสำรวจประเด็นวิจัยซึ่งงานอาสาสมัครชุมชนเป็นประเด็นสำคัญที่ชุมชนให้ความสนใจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการทำงานอาสาสมัครของแกนนำชุมชน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral sciences) ที่เป็นการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ว่าเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่หลากหลาย โดยนำแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา (Psychological approach) และสังคมวิทยา (Sociological approach) มาประยุกต์ใช้ร่วมกันในการวิเคราะห์การทำงานอาสาสมัครของแกนนำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ชุมชนเวียงเหนือ จังหวัดเชียงราย เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลายในการทำความเข้าใจการทำงานอาสาสมัคร และเป็นแนวทางในการพัฒนาการทำงานอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อทำความเข้าใจความหมาย ลักษณะสำคัญของงาน เงื่อนไขการเข้าสู่งาน และแนวทางส่งเสริมการทำงานอาสาสมัครของแกนนำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ชุมชนเวียงเหนือ จังหวัดเชียงราย

วิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในรูปแบบกรณีศึกษา (Case study) เก็บข้อมูลโดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลคือ ต้องเป็นประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่เทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ที่มีประสบการณ์ปฏิบัติงานเป็นอาสาสมัครมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี จากจำนวน

หมู่บ้านทั้งหมด 13 หมู่บ้าน ซึ่งมีประธานอสม. ทุกหมู่บ้านเป็นผู้ให้ข้อมูลรวมจำนวนทั้งหมด 13 คน เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ (Trustworthiness) ด้วยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง (Data triangulation) และการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี (Methodological triangulation) จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามแนวทางของ ไมล์ และฮูเบอร์แมน (Miles and Huberman, 1994) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การลดทอนข้อมูล (Data deduction) 2) การจัดรูปข้อมูล (Data display) และ 3) การร่างข้อสรุปและการยืนยัน (Conclusion drawing and verification)

ขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 เป็นการทำความเข้าใจความหมาย ลักษณะสำคัญของงานอาสาสมัคร และเงื่อนไขการเข้าสู่การเป็นอาสาสมัครด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และช่วงที่ 2 เป็นการนำผลการวิจัยที่ได้จากช่วงที่ 1 เข้าสู่การสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางส่งเสริมการทำงานอาสาสมัครของประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทั้ง 13 หมู่บ้าน

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล โดยก่อนทำการเก็บข้อมูลผู้วิจัยขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รหัสเลขที่ ETH.CRRU 004/61 และขอความยินยอมอย่างสมัครใจในการให้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ทุกครั้งที่เก็บข้อมูลจะขออนุญาตทุกครั้งในการบันทึกเสียงก่อนการสัมภาษณ์ และแจ้งให้ทราบว่าผู้วิจัยจะรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลและข้อมูลของพื้นที่ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเปิดโอกาสให้กับผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรองสามารถตรวจสอบได้ทุกระบวนการเพื่อให้เกิดความกระจ่าง และผู้วิจัยจะป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดกับแหล่งข้อมูลอันเนื่องมาจากการที่ให้ความร่วมมือในการวิจัย และข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลในสนามวิจัยจะถูกเก็บและทำลายทิ้งหลังการวิจัยเสร็จสิ้นและคืนข้อมูลแก่ชุมชน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่หนึ่ง ความหมายของงานอาสาสมัคร ประเด็นที่สอง ลักษณะสำคัญของงานอาสาสมัคร ประเด็นที่สาม มูลเหตุการเข้าสู่การเป็นอาสาสมัคร และประเด็นที่สี่ แนวทางส่งเสริมการทำงานอาสาสมัคร

ประเด็นที่หนึ่ง: ความหมายของงานอาสาสมัคร

ความหมายของงานอาสาสมัครในมุมมองของแกนนำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ชุมชนเวียงเหนือ ให้ความหมายว่า งานอาสาสมัครเป็นการมีจิตใจที่อยากช่วยเหลือ การเป็นผู้ให้เสียสละแรงกาย แรงใจของตนเองในการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งเทียบเคียงได้กับการศึกษาของ พรหมธิภา เอี่ยมศิริปริดา, อัจศรา ประเสริฐสิน และนริศรา พิงโพธิ์สภ (2560) ศิวพร ละม้ายนิล และฐาศุภร์ จันประเสริฐ (2558) และอังศินันท์ อินทรกำแหง (2558) ที่ต่างอธิบายถึงการให้นิยามความหมายของการทำงานอาสาสมัครของอาสาสมัครในกลุ่มต่าง ๆ ว่าเป็นการกระทำโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน การทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นด้วยความสมัครใจ ที่ต้องอาศัยการมีจิตอาสาในการทำงาน และแกนนำอาสาสมัคร

ยังให้ความหมายไว้อีกว่า อาสาสมัครและจิตอาสาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นร่วมกันเป็นสิ่งที่เกิดพร้อม ๆ กัน ที่ต้องใช้จิตสาธารณะที่เป็นจิตใจที่อยากช่วยเหลือส่วนรวม ช่วยเหลืองานสาธารณะ

“...อาสาสมัคร ก็คือ จิตอาสาอยากช่วย...เรารู้ว่าเรามีจิตอาสาอยากช่วยเขา...”

“อาสาสมัครจิตอาสา มันก็มาตัวเดียวกัน มันมาเจอกัน...”

“...การทำงานอาสาสมัคร เป็นการให้ เป็นการเสียสละสิ่งที่ตัวเองมี โดยเฉพาะกำลังแรงกายแรงใจ...”

ประเด็นที่สอง: ลักษณะสำคัญของงานอาสาสมัคร

ลักษณะสำคัญของงานอาสาสมัครในมุมมองของแกนนำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มี 4 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ 1) การอุทิศและเสียสละตนเพื่อส่วนรวม ที่เป็นการรับรู้เมื่อตนเป็นอาสาสมัคร จึงมีหน้าที่หลักในการอาสาช่วยเหลือผู้อื่นในชุมชน ที่จะต้องอุทิศตนเองและเสียสละลงแรงลงใจในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่สามารถที่จะละทิ้งไปได้ และในหลายครั้งจะต้องทุ่มเทมากกว่าผู้อื่นในฐานะที่ตนเป็นแกนนำอาสาสมัคร 2) การมีส่วนร่วมในงานสาธารณะ ที่เป็นกิจกรรมกลางของชุมชนไม่ว่ากิจกรรมใดก็ตามแต่ จะต้องเข้าไปร่วมกิจกรรมด้วยเสมอ และนอกเหนือจากงานหลักเกี่ยวข้องกับอสม. งานอื่น ๆ ที่เป็นงานสาธารณะของชุมชนก็ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยเช่นกันโดยไม่มีการเกี่ยงว่าจะเป็นงานใด เช่น งานศพ งานวัด เป็นต้น 3) การทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การทำงานอาสาสมัครด้วยความซื่อสัตย์สุจริตถือเป็นข้อสำคัญของการทำงานอาสาสมัครของแกนนำอสม. เพราะต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่น เมื่อเข้ามาเป็นผู้ให้แล้ว ก็ไม่เห็นถึงความจำเป็นในการตักตวงนำเอาของผู้อื่น ของสาธารณะมาเป็นของตนเอง โดยแกนนำอสม. กล่าวถึงการจัดการการเงินของโครงการที่อสม. เป็นผู้ดำเนินการ เงินที่ได้มาแกนนำอสม.เป็นเพียงตัวกลางในการนำเงินนั้นไปดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายของโครงการนั้น ๆ 4) การทำงานตามหน้าที่อย่างมีระบบระเบียบ ไม่ก้าวร้าวงานของกันและกัน เพื่อลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ระหว่างแกนนำอสม.ด้วยกัน หรือระหว่างแกนนำอสม.กับรพ.สต. งานสาธารณะต่าง ๆ สามารถไปเข้าร่วมและช่วยเหลือได้ แต่เป็นเพียงผู้เข้าร่วมเท่านั้น แต่เมื่อเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครสาธารณสุขจะต้องทำงานตามระบบระเบียบที่กำหนดไว้ ซึ่งอสม.แต่ละคนต่างได้รับการฝึกอบรมมาแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชุดิมา พิชิตธนชัยกุล และสากล สถิตวิทยานันท์ (2557) ที่อธิบายว่าอาสาสมัครจะต้องมีความพร้อมและความตั้งใจในการทำงานของตน ต้องเสียสละ และอดทน โดยต้องมีความรู้ในงานที่ทำ เช่น การกระตุ้นพัฒนาการ มีขั้นตอนอย่างไร ต้องทำให้เป็นไปตามระบบที่ถูกต้อง เป็นต้น

ประเด็นที่สาม: มูลเหตุของการเข้าสู่การเป็นอาสาสมัคร

สำหรับมูลเหตุของการเข้าสู่การเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของแกนนำชุมชนนั้นพบว่ามูลเหตุหลัก 2 ประการด้วยกัน ได้แก่ มูลเหตุที่เกิดจากตัวแกนนำเป็นผู้นำพาตนเองเข้าสู่การทำงานอาสาสมัคร และมูลเหตุที่เกิดมาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เป็นตัวกระตุ้นชักนำให้แกนนำเข้ามามีบทบาทในการทำงานอาสาสมัครชุมชน

มูลเหตุส่วนบุคคล สามารถพิจารณาได้ 3 มูลเหตุ ประกอบด้วย

1) การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในชุมชน ว่าสิ่งที่ตนทำนั้นจะส่งผลดีต่อหมู่บ้าน ต่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ เป็นผลให้อยากที่จะช่วยด้วยเชื่อว่า การทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อผู้อื่นนั้นต้องมาจากใจ

2) การเรียนรู้ชีวิตก่อนการเข้ามาเป็นอาสาสมัคร ในการมีส่วนร่วมช่วยเหลืองานของชุมชน ซึ่งเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ที่เอื้อเพื่อแผ่ถ่อนที่ถือนอาศัยกัน เช่น เมื่อมีงานบุญ งานศพ จะมีการรวมตัวกันของคนในชุมชนในการช่วยเหลือกันประกอบอาหาร เตรียมสถานที่ การจัดพิธีการในงานนั้น ๆ เป็นต้น

3) ความเชื่อทางศาสนาเกี่ยวกับบุญกุศล ว่าสิ่งที่ตนทำ เกี่ยวกับการเสียสละ การให้ การทำงานเพื่อสาธารณะ เป็นการสร้างบุญกุศล สร้างคุณงามความดีอย่างหนึ่ง ยิ่งถ้าเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับศาสนสถานก็จะยิ่งให้ความสำคัญและเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก

มูลเหตุจากสถานการณ์ทางสังคม สามารถพิจารณาได้ 4 มูลเหตุ ประกอบด้วย

1) การมีตัวแบบจากบุคคลในครอบครัวและบุคคลในชุมชนที่ทำงานอาสาสมัครหรือการช่วยเหลือผู้อื่นในชุมชน เป็นการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) ทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านตัวแทน (Agent) ทางสังคมทั้งจากครอบครัวและจากชุมชน โดยแกนนำอสม. ให้ข้อมูลว่า พ่อและแม่เป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือผู้อื่นในชุมชน คอยสอนและบอกตนทางตรงว่าการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่ควรทำ เป็นความดีอย่างหนึ่ง สำหรับผู้ใหญ่ในชุมชนที่ตนนับถือนั้นก็มีการกระทำให้เห็นถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในสังคม ว่า เป็นสิ่งที่จำเป็น เป็นสิ่งที่ควรกระทำ

2) การได้รับการชักจูง การขอร้องจากคนในชุมชน ว่าไม่มีผู้ใดเหมาะสมเท่ากับแกนนำอสม. ที่ทำงานเป็นอยู่แล้ว คุยงานกับหมอพ.สต. ได้อย่างเข้าใจ รวมทั้งถือเป็นอิทธิพลอย่างหนึ่งจากคนรอบข้าง (Peer influence) ที่เข้ามามีอิทธิพลทำให้แกนนำอสม. ตัดสินใจรับบทบาทหน้าที่เป็นประธานอสม. ประจำหมู่บ้านต่าง ๆ

3) การได้รับแรงเสริม (Reinforcement) จากการช่วยเหลือผู้อื่น ที่เป็นการเรียนรู้ของบุคคล หลังจากได้ทำกิจกรรมอาสาสมัครไปแล้ว เช่น การเห็นว่าผู้ที่เราช่วยเหลือมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น การได้รับคำชมเชยจากผู้ที่ให้ความช่วยเหลือ การได้รับรางวัล เป็นต้น เป็นผลให้ยังคงมีการทำงานอาสาสมัครอย่างต่อเนื่อง

จากมูลเหตุของการเข้าสู่การเป็นอาสาสมัครของแกนนำอสม. ทั้งมูลเหตุส่วนบุคคลและมูลเหตุจากสถานการณ์ทางสังคม สามารถเทียบเคียงได้กับทฤษฎีปัญญาสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1989) ที่กล่าวถึงพฤติกรรมและการเรียนรู้ของมนุษย์ว่าเป็นปฏิสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งเป็นการกำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) ระหว่างปัจจัยบุคคล (Personal) เช่น การรับรู้ความสามารถของตนเอง การกำกับตนเอง กระบวนการทางปัญญา คุณลักษณะทางจิตต่าง ๆ การรับรู้ทางความรู้สึกและอารมณ์ เป็นต้น ปัจจัยพฤติกรรม (Behavioral) เป็นการกระทำของบุคคล การพูด การคัดเลือก ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environmental) เป็นโครงสร้างทางสังคมและบริบทการเรียนรู้ เช่น บ้าน โรงเรียน ชุมชน เขตเทศบาล เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนิลฐพนธ์ แสงด้วง (2560) ที่ส่วนหนึ่งศึกษาเส้นทางการทำงานอาสาสมัครของบุคลากรมหาวิทยาลัยภาคีรัฐด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า มูลเหตุของการเข้าสู่งานอาสาสมัครนั้นมาจาก 2 มูลเหตุหลักด้วยกัน คือมาจากแรงจูงใจภายในของอาสาสมัครที่ต้องการอยากช่วยเหลือผู้อื่น รวมทั้งการได้รับการถ่ายทอดทางสังคมตามช่วงวัยต่าง ๆ และงานวิจัยของอังคินันท์ อินทรกำแหง (2558) ที่การศึกษาส่วนหนึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิง

สาเหตุของการจัดการสภาวะตนเองที่เกี่ยวข้องกับการทำงานอาสาของบุคลากรในมหาวิทยาลัย พบว่า พฤติกรรมการทำงานอาสาสมัครของบุคลากรมหาวิทยาลัยได้รับอิทธิพลทางตรงจากทั้งปัจจัยภายในบุคคล ได้แก่ ทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก การจัดการสภาวะตนเอง และปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ การได้รับการถ่ายทอดสู่การทำงานอาสา และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.23, 0.16, 0.14 และ 0.11)

ประเด็นที่สี่: แนวทางส่งเสริมการทำงานอาสาสมัคร

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับแกนนำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของชุมชนเวียงเหนือ ทำให้ได้แนวทางในการส่งเสริมการทำงานอาสาสมัครใน 2 แนวทาง

แนวทางแรก เป็นการกำกับและพัฒนาตนเองให้ยังคงทำงานอาสาสมัครได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสม ด้วยการทำให้ดู อยู่ให้เห็น เพื่อเป็นแบบอย่างให้คนอื่น ๆ ทั้งคนที่เป็นอสม.และคนที่ไม่ได้เป็นอสม. ด้วยเห็นว่า หากไม่มีผู้ทำเป็นตัวอย่างให้ดูแล้ว คนในชุมชนก็จะไม่สนใจ ไม่เห็นถึงความสำคัญของงานสาธารณะ รวมทั้งการไม่ให้ความร่วมมือเมื่อชุมชนต้องการความช่วยเหลือ โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นผู้นำของชุมชนในวันข้างหน้าจึงจำเป็นต้องทำงานอาสาสมัครอย่างต่อเนื่อง ทำอยู่ตลอดเวลา

แนวทางที่สอง ที่เป็นการสนับสนุนจากภายนอก ด้วยการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐจากในอดีตที่สามารถดำเนินกิจกรรมอสม.ได้อย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องด้วยงบประมาณที่จำกัดทำให้ไม่สามารถทำในบางกิจกรรมได้ เช่น การเจาะเลือดเบาหวาน เป็นต้น เทียบเคียงได้กับงานวิจัยของสุรีย์ กาญจนวงศ์ (2553) ที่พบว่า การที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้การสนับสนุนน้อย การขาดงบประมาณสนับสนุนในการทำโครงการ และการให้ค่าตอบแทนน้อย เป็นอุปสรรคสำคัญที่สร้างปัญหาในการปฏิบัติงานอาสาสมัครของอาสาพัฒนาชุมชน ดังนั้นการทำให้อาสาสมัครรับรู้ว่ามีผู้ให้ความสนใจ และการสนับสนุนทางทุนทรัพย์งบประมาณจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ยังคงทำงานกันอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

ซึ่งทั้งสองแนวทางการส่งเสริมการทำงานอาสาสมัครสามารถเทียบเคียงได้กับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของอัลบานีส (Albanese, 1981) ที่กล่าวว่า การทำงานของบุคคล (Job performance behavior) นั้นต้องอาศัยการขับเคลื่อนจาก 2 องค์ประกอบ คือ ทั้งปัจจัยภายใน (Internal factors) ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะภายในของบุคคล คุณลักษณะทางจิตใจ เช่น การมีแรงจูงใจในการทำงาน การพยายามกำกับตนเองเพื่อรักษามาตรฐานในการทำงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องอาศัยปัจจัยภายนอก (External factors) ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น บรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน การสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากครอบครัว เป็นต้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวารณี ศรีวงษ์ชัย และศิวัช ศรีโกคางกุล (2560) ที่พบว่า แนวทางพัฒนาศักยภาพการทำงานของอาสาสมัครตำรวจบ้านนั้น ควรมีการส่งเสริมทั้งจากภายในตัวอาสาสมัครเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ความเข้มงวดในระเบียบวินัย และจากปัจจัยภายนอกคือ การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการให้ความร่วมมือของประชาชนและชุมชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำหรับแกนนำอสม. จากการทำความเข้าใจความหมายและลักษณะสำคัญของงานอาสาสมัครในบริบทของแกนนำอสม. สามารถนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมการทำงานอาสาสมัครของกลุ่มอสม. โดยกระตุ้นให้อาสาสมัครเกิดการรับรู้ว่า อาสาสมัครเป็นงานที่มีคุณค่า เป็นการทำให้มีส่วนร่วม สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

2. สำหรับองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนงานอาสาสมัครของอสม. เกี่ยวกับการสนับสนุนงบประมาณ หรือการให้พื้นที่ในการแสดงผลงานของอสม. ที่จะช่วยทำให้อสม. มีแรงใจและยังคงดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

3. สำหรับครอบครัวในชุมชน ควรมีการส่งเสริมให้ครอบครัวในชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเสียสละและช่วยเหลือสังคม ผ่านการอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมที่ส่งเสริมให้เห็นถึงความสำคัญของการช่วยเหลือสังคมซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของพลเมืองดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการทำงานอาสาสมัครในกลุ่มอาสาสมัครอื่น ๆ ของชุมชน เช่น กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) หรือกลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเกี่ยวกับการทำงานอาสาสมัครเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอาสาสมัครของชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. ควรมีการศึกษาด้วยวิธีวิจัยในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การสร้างทฤษฎีจากฐานราก เพื่อเป็นการพัฒนากำหนดเป็นขอบข่ายขององค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงานอาสาสมัครของชุมชน ที่จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นต้นแบบระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และใช้จริงต่อไปได้ในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเชิงบูรณาการที่เกี่ยวกับการทำงานอาสาสมัครของแกนนำชุมชนเทศบาลตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย: กรณีศึกษาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)” ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ประจำปีงบประมาณ 2561 และขอขอบพระคุณเหล่าคุณพ่อคุณแม่แกนนำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ชุมชนเวียงเหนือที่เห็นความสำคัญและมอบข้อมูลสำคัญให้แก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย จิวจินดา. (2560). รูปแบบการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 6(2), 1-9.
- ชาญณรงค์ วงศ์ชัย. (2560) คุณลักษณะอาสาสมัครที่มีผลต่อบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุข. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 6(2), 40-58.
- ชุติมา พิษิตรณชัยกุล และสากล สถิตวิทยานันท์. (2557). การเข้าสู่งานอาสาสมัครและบทบาทของอาสาสมัครในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญาจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิทยาลัยราชสุตา*, 10(13), 4-21.

- นวัสนันท์ วงศ์ประสิทธิ์. (2558). รูปแบบการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสระแก้ว ประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 35(2), 45-67.
- นิพิฐพนธ์ แสงด้วง. (2560). *เส้นทางการทำงานอาสาและรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมอาสาที่ส่งผลต่อการคงอยู่ในการทำงานอาสาสมัครของบุคลากรเกษียณอายุในมหาวิทยาลัยภาครัฐ. ปริญญาโทปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- นิพิฐพนธ์ แสงด้วง และอังคินันท์ อินทรกำแหง. (2559). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมอาสาที่ส่งผลต่อการคงอยู่ในการทำงานอาสาสมัครของบุคลากรเกษียณอายุในมหาวิทยาลัยภาครัฐ. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 8(2), 133-150.
- พระมหาจันทร์ธรรม อินทรีเกิด, วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี และอรพินทร์ ชูชม. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะและสถานการณ์ทางสังคมกับประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครกู้ภัยมูลนิธิร่วมกตัญญูในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 2(1), 55-64.
- พรรณธิดา เอี่ยมศิริปริดา, อัจศรา ประเสริฐสิน และนริศรา พึ่งโพธิ์สภ. (2560). การทำงานอาสาสมัครอย่างยั่งยืนและกระบวนการทำงานอาสาสมัครอย่างยั่งยืนของวุฒิสภาสาธารณสุขการสมอง: ความหมายและองค์ประกอบ. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 23(2), 61-78.
- วารณี ศรีวงษ์ชัย และศิวัช ศรีโศคนกุล. (2560). การพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครตำรวจบ้าน: กรณีศึกษา ตำบลบ้านค้อ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(1), 1836-1850.
- วรเดช ช่างแก้ว, สมศักดิ์ ลีลา, ไพรัตน์ วงษ์นาม และสุวรรณา จันทรประเสริฐ. (2557). โมเดลสมการโครงสร้างพระดับประสิทธิผลการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.). *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 22(1), 73-89.
- วรรณลักษณ์ เมียนเกิด. (2560). บทบาทของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ในกระบวนการจัดการดูแลผู้สูงอายุแบบรายกรณี: กรณีศึกษาตำบลบางสีทอง จังหวัดนนทบุรี. *วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร*, 14(1), 38-76.
- ศุภรัตน์ รัตน์มุขย์. (2553). ย้อนอดีต มุ่งอนาคต จิตอาสาในสังคมไทย. *วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร*, 6(2-1), 15-47.
- ศิวพร ละม้ายนิล และฐาตุกร จันประเสริฐ. (2558). ประสบการณ์ชีวิตการเป็นอาสาสมัครดวงตามืด: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 7(1), 215-236.
- อังคินันท์ อินทรกำแหง. (2558). *การเตรียมความพร้อมสู่การทำงานอาสาสมัครและพัฒนาแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการสุขภาวะตนเองที่เกี่ยวข้องกับการทำงานอาสาของบุคลากรมหาวิทยาลัย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 162. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- Albanese, R. (1981). *Managing: Toward Accountability for Performance*. 3rd Edition. New York: United States of America.

- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentic-Hall, Inc.
- Miles, M.B. and Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. 2nd Edition. SAGE Publications, Inc.

การศึกษาความสัมพันธ์การพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การสนับสนุนทางสังคม กับ
ความสุขของหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนหนึ่ง จังหวัดนครนายก

Relationships between Self-Reliance According to the Sufficiency Economy, Social
Support, and Happiness of Household Heads in a Community,
Nakhonnayok Province

ปพิชญา ศรีสมบัณฑิต¹ ปภัสวรรณ อนันัน² พิรัชช วงษ์สนธิ³ รุณันท์ วงศ์กองแก้ว⁴
วริษฐา บุญจันทร์⁵ และสิริธร นทีธร⁶

Papichaya Srisombundit¹, Papassawan Anannab², Pirachat vongsonthi³, Rattanun
Wongkongkaew⁴, Varittha Boonchan⁵ and Sirithorn Nateethorn⁶

บทคัดย่อ

วิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาเปรียบเทียบความสุขของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม การพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับระดับความสุข กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าครัวเรือนหมู่ 5 และหมู่ 6 ในตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ช่วงปี พ.ศ.2561 จำนวน 149 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย สรุปว่า (1) ความสุขของหัวหน้าครัวเรือนมีความแตกต่างกันตามการเป็นหนี้กองทุน และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เป็นหนี้กองทุนมีความสุขสูงกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นหนี้กองทุน และหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มีความสุขสูงกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่สูบบุหรี่ (2) การสนับสนุนทางสังคม การพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ

การสนับสนุนทางสังคม, เศรษฐกิจพอเพียง, ความสุข, การพึ่งพาตนเอง

Abstract

The purposes of this research were to (1) to compared happiness of household heads who had difference personal factors, (2) to studied the relationships between social supports self-reliance sufficiency economy and happiness. Samples were 149 household heads in village no. 5 and 6, Hin Tang, Mueang district, Nakhonnayok during 2018. The data were collected by questionnaire and analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test, ANOVA, and Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The results shown that (1) The happiness of head household is different according to the fund debt and smoking behavior with statistical significance at the level of .05, the study showed that the head household who does not owe the fund debt was happier than the head household who owes the fund debt and the heads households

with no smoking behavior were happier than the heads household with smoking behavior (2) Social support was positively correlated with happiness at the .01 level of significance, and 3) self-reliance sufficiency economy was positively correlated with happiness at the .01 level of significance, Therefore, relevant departments should organize activities enhance wellbeing, decrease debt and smoking, encourage social support and, adopt the concept of self-reliance sufficiency economy in the community systematically.

Keywords social support, sufficient economy, happiness, self-reliance

บทนำ

ความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการ ไม่ว่าจะเป็นเด็ก วัยรุ่นหรือผู้ใหญ่ มนุษย์ทุกคนต่างแสวงหาความสุขให้กับตนเอง ซึ่งการที่มนุษย์มีความสุขนั้น จะทำให้ตนเองมีพลังงานในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ทั้งในด้านการงานและการใช้ชีวิต รวมไปถึงการมีความสามารถในการจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และผ่านพ้นวิกฤติปัญหานั้นไปได้ ตลอดจนสามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคม (อภิชัย มงคลและคณะ, 2544) แต่เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ และมีปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ซึ่งปัญหานี้อาจส่งผลกระทบต่อสังคมไทยมีคุณภาพชีวิตที่ย่ำแย่และมีความสุขลดลงได้ แนวทางหนึ่งที่คนไทยสามารถพึ่งนำมาปรับใช้ได้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและมีความสุข รวมไปถึงบรรเทาความยากลำบากจากภาวะทางเศรษฐกิจก็คือ การพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งแนวคิดนี้ทุกคนสามารถนำไปหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้ ไม่ใช่เฉพาะในหมู่คนจนหรือเกษตรกรเท่านั้น โดยต้องระเบิดจากข้างใน คือ การเกิดจิตสำนึก มีความศรัทธา เชื่อมมั่นเห็นคุณค่า นำไปปฏิบัติด้วยตนเอง แล้วจึงขยายไปสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป เป็นความพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว มุ่งเน้นให้บุคคลและครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งกายและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) นอกจากนี้ความสุขสามารถสร้างได้จากหลายวิธี ณ ระดับสังคม ความสุขที่สูงขึ้นสำหรับประชาชนสามารถเกิดขึ้นได้จากนโยบายที่มุ่งไปในการส่งเสริมสุขภาพที่ดี ความผูกพันในครอบครัว คุณภาพที่สูงของชุมชน และคุณภาพชีวิตในการทำงาน (กัลยาณี เสนาสุ, 2549) ซึ่งวิธีการพัฒนาชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นวิธีหนึ่ง คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชน โดยการช่วยเหลือกันนี้ คือ แรงสนับสนุนทางสังคม ซึ่งหมายถึง การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนที่สนับสนุนกันในด้านสังคม ทั้งด้านการช่วยเหลือกันทางวัตถุ ข้อมูลข่าวสาร ด้านอารมณ์และด้านการสนับสนุนทางจิตใจ เป็นผลให้ผู้รับสิ่งเหล่านั้นเกิดความพึงพอใจ ได้รับกำลังใจจากสัมพันธ์ภาพอันดีเหล่านั้น รวมไปถึงการที่บุคคลรู้สึกว่าได้ตนเองได้รับการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่นด้วย ฉะนั้นเมื่อบุคคลเกิดความพึงพอใจในชีวิต มีความอยู่ดีกินดี เดินทางสายกลาง มีสุขภาพกายและใจที่เข้มแข็ง ย่อมที่จะทำให้เกิดความสุข และสามารถรับมือกับผลกระทบที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบันได้ ดังนั้นงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของการพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แรงสนับสนุนทางสังคม กับความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

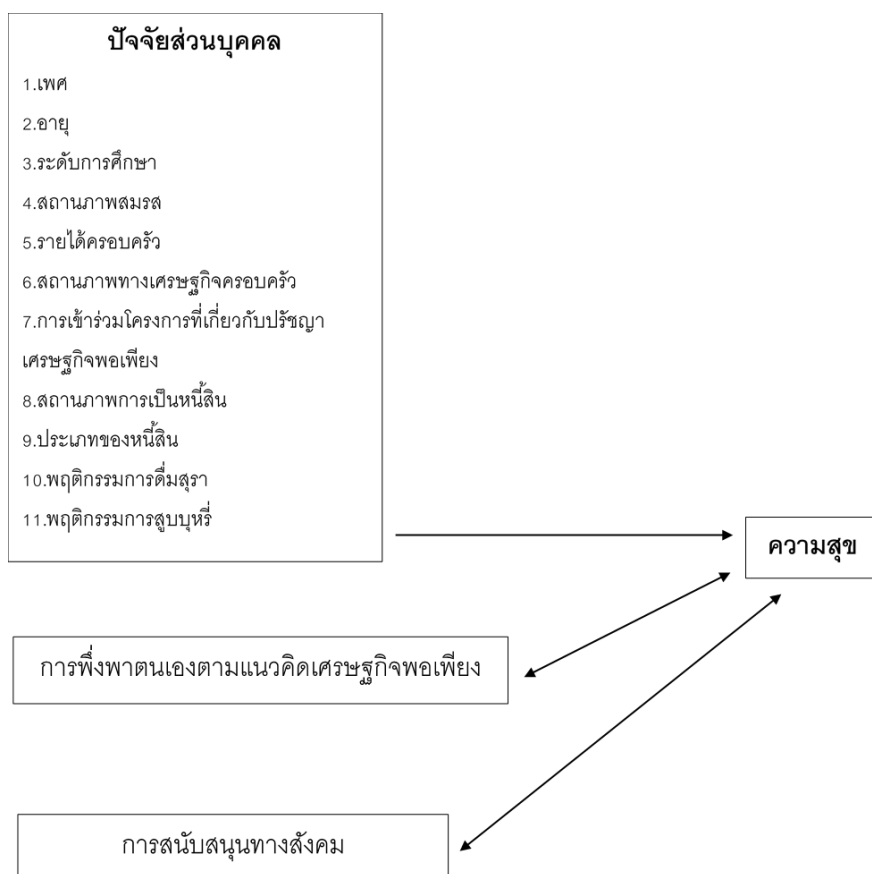
(1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสุขของหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนหนึ่ง จังหวัดนครนายก จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว การเข้าร่วมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถานภาพการเป็นหนี้ การเป็นหนี้ธนาคาร การเป็นหนี้กองทุน พฤติกรรมการดื่มสุราและการสูบบุหรี่ (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม การพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุข

สมมติฐานการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานงานวิจัยไว้ดังนี้ คือ (1) หัวหน้าครัวเรือนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีระดับความสุขแตกต่างกัน (2) การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขของหัวหน้าครัวเรือน (3) การพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขของหัวหน้าครัวเรือน

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

จากการตรวจสอบเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่ามีปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การสนับสนุนทางสังคม และระดับความสุขของหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนหนึ่ง จังหวัดนครนายก โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดเป็นตัวแปรที่สนใจศึกษา ดังนี้

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ หัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนภายในหมู่ 5 และ หมู่ 6 ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน 315 คน (1) หัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในพื้นที่หมู่ 5 จำนวน 136 คน (2) หัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในพื้นที่หมู่ 6 จำนวน 179 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มประชากรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ซึ่งคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 176 คน แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น เรื่องเวลาในการเก็บข้อมูล การทำงานของชาวบ้าน จึงทำให้คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้เพียงร้อยละ 84.66 หรือ 149 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ (1) ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบและเติมข้อความลงในช่องว่าง จำนวน 11 ข้อ ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, สถานภาพสมรส, รายได้ครอบครัว, สถานภาพทางเศรษฐกิจครอบครัว, การเข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, สถานภาพการเป็นหนี้สิน, ประเภทของหนี้สิน, พฤติกรรมการดื่มสุรา และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ (2) แรงสนับสนุนทางสังคม แบบสอบถามวัดการสนับสนุนทางสังคม โดยคณะผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ House (1981 อ้างถึงใน อภิญญา ศิริพิทยาคุณกิจ, 2553) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ แรงสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional Support) แรงสนับสนุนด้านการประเมิน (Appraisal Support) แรงสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Informative Support) แรงสนับสนุนด้านสิ่งของหรือบริการ (Instrumental Support) มีข้อคำถามจำนวน 24 ข้อ (3) การพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แบบสอบถามวัดการพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน คณะผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ (สุเมธ แสงนิมมพล, 2544:80 อ้างถึงใน ณรัชชอร์ ศรีทอง, 2554) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ การพึ่งตนเองได้ด้านเทคโนโลยี (Technology=T) การพึ่งตนเองได้ด้านเศรษฐกิจ (Economic=E) การพึ่งตนเองได้ทรัพยากร (Resource=R) การพึ่งตนเองด้านจิตใจ (Mental=M) การพึ่งตนเองได้ด้านสังคม (Sociocultural=S) มีข้อคำถามจำนวน 25 ข้อ และ (4) ความสุข แบบสอบถามการวัดความสุข คณะผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามวัดดัชนีความสุขคนไทยของกรมสุขภาพจิต (2549) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ สภาพจิตใจ (Mental State) สมรรถภาพของจิตใจ (Mental Capacity) คุณภาพของจิตใจ (Mental Quality) ปัจจัยสนับสนุน (Supporting Factors) มีข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดย (1) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (2) ได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับชาวบ้านหมู่ 16 หมู่ 18 และหมู่ 19 ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำนวน 33 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเพื่อคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .945 แบบสอบถามการพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .801 และแบบสอบถามความสุขมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .803

ผลการวิจัย

จากการวิจัย คณะผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยลำดับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

จากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาเปรียบเทียบความสุขของหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนหนึ่ง จังหวัดนครนายก จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว การเข้าร่วมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถานภาพการเป็นหนี้ การเป็นหนี้ธนาคาร การเป็นหนี้กองทุน พฤติกรรมการดื่มสุราและการสูบบุหรี่

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบระดับความสุขของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	f	t	p	เป็นไปตามสมมติฐาน
1.เพศ							
ชาย	55	4.03	.492		.393	.70	X
หญิง	94	3.99	.491				
2.อายุ							
น้อยกว่า 34 ปี	15	4.01	.43	.519		.722	X
35 – 44 ปี	30	3.90	.48				
45 – 54 ปี	45	4.02	.42				
55 – 64 ปี	31	4.01	.55				
มากกว่า 65 ปี	28	4.08	.59				
3.สถานภาพสมรส							
อยู่คนเดียว	55	4.07	.51		1.17	.24	X
สมรส	94	3.97	.48				
4.รายได้ครอบครัว							
น้อยกว่า 3300 บาท	30	3.87	.53	1.499		.217	X
3301 – 6600 บาท	40	4.11	.49				
6601 – 20000 บาท	40	4.02	.50				
มากกว่า 20000 บาท	39	3.99	.43				
5.สถานภาพทางเศรษฐกิจ							
รายได้มากกว่ารายจ่าย	25	4.07	.46	2.927		.057	X
รายได้เท่ากับรายจ่าย	58	4.10	.44				
รายได้น้อยกว่ารายจ่าย	66	3.90	.53				
6.การเข้าร่วมโครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง							
เข้าร่วม	62	4.09	.51		1.77	.79	X
ไม่เข้าร่วม	87	3.95	.47				

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบระดับความสุขของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	f	t	p	เป็นไปตามสมมติฐาน
7.สถานภาพการเป็นหนี้ เป็นหนี้	70	3.99	.51		-0.34	.73	X
ไม่เป็นหนี้	79	4.02	.48				
8.การเป็นหนี้ธนาคาร เป็นหนี้ธนาคาร	36	4.10	.46		1.40	.16	X
ไม่เป็นหนี้ธนาคาร	113	3.97	.50				
9.การเป็นหนี้กองทุน เป็นหนี้กองทุน	26	3.69	.52		-3.77	.00	/
ไม่เป็นหนี้กองทุน	123	4.07	.46				
10.พฤติกรรมการดื่มสุรา ไม่ดื่มสุรา	100	4.01	.51		.150	.88	X
ดื่มสุรา	49	4.00	.44				
11.พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ไม่สูบบุหรี่	129	4.05	.48		2.630	.009	/
สูบบุหรี่	20	3.74	.47				

ความสุขของหัวหน้าครัวเรือนมีความแตกต่างกันตามการเป็นหนี้กองทุนและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เป็นหนี้กองทุนมีความสุขสูงกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นหนี้กองทุน และหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มีความสุขสูงกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่สูบบุหรี่

จากผลการศึกษาจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม การพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุข

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม การพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขของหัวหน้าครัวเรือน

	ความสุข
การสนับสนุนทางสังคม	.478**
การพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	.635**

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การสนับสนุนทางสังคมโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขโดยรวมของหัวหน้าครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.478 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และการพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขโดยรวมของหัวหน้าครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.635 ซึ่งอยู่ในระดับสูง

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีหนี้กองทุน จะมีความสุขแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องผลกระทบจากกองทุนหมู่บ้านในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ต่อประชาชนในประเทศไทย ของ เรืองวิทย์ เกษสุวรรณและคณะ พบว่าหนี้กองทุนอาจทำให้เกิดการนำเงินไปใช้สอยอย่างอื่นซึ่งส่งผลให้หนี้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และอีกส่วนหนึ่งคือการเกิดโครงสร้างอำนาจใหม่ในหมู่บ้านจากการมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีอำนาจในการตัดสินใจจัดสรรกู้เงิน และการติดตามหนี้ที่ยังขาดระเบียบกฎเกณฑ์ และยังมีการอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวต่อกัน และหัวหน้าครัวเรือนที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่แตกต่างกันจะมีระดับความสุขแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบภาวะความสุขกับสถานภาพการสูบบุหรี่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดชลบุรี ของ พรทิพย์ เอมอ่อน เมื่อจำแนกตามสภาพการสูบบุหรี่ พบว่า ผู้กำลังสูบบุหรี่มีค่าเฉลี่ยภาวะความสุขน้อยที่สุด และกลุ่มที่มีอารมณ์ทางลบมากที่สุด ได้แก่ ผู้กำลังสูบบุหรี่ และการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก การสนับสนุนทางสังคมที่ดีภายในชุมชน ทำให้หัวหน้าครัวเรือนรู้สึกได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเอง จึงเกิดความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างหัวหน้าครัวเรือนกับชุมชน ส่งผลให้หัวหน้าครัวเรือนมีความสุขเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งการพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีการพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสูง จึงมีความสามารถที่จะเป็นตัวของตัวเองในความคิด มีเจตคติเฉพาะตัวในการมองปัญหาและการตัดสินใจด้วยตนเอง รวมไปถึงสามารถจัดการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ได้ดี ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการงาน การเงิน หรือการดำรงชีวิต ซึ่งการใช้ชีวิตแบบพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นการใช้ชีวิตบนหลักของความพอดี พอประมาณ และพออยู่พอกิน จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขของหัวหน้าครัวเรือน กล่าวคือ หัวหน้าครัวเรือนที่มีการพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสูง ความสุขก็จะเพิ่มมากขึ้นไปด้วย เนื่องจากหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนแห่งนี้ส่วนใหญ่ทำการเกษตร นำผลผลิตที่ได้มาแปรรูป ส่งออกขาย และเก็บผลผลิตที่ได้ไว้ใช้เองในครัวเรือน ซึ่งเป็นการใช้ชีวิตบนหลักของความพอเพียง รวมไปถึงการที่ชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้ที่ให้ความรู้ด้านการเกษตรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นในชุมชนแห่งนี้จึงมีการพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สูง ซึ่งสัมพันธ์กับความสุขที่สูงขึ้นตามไปด้วย

สรุป

จากผลการวิจัย คณะผู้วิจัยพบว่า ความสุขของหัวหน้าครัวเรือนมีความแตกต่างกันตามการเป็นหนี้กองทุนและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เป็นหนี้กองทุนมีระดับความสุขสูงกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นหนี้กองทุน หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มีระดับความสุขสูงกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่สูบบุหรี่ และการสนับสนุนทางสังคม การพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า ความสุขของหัวหน้าครัวเรือนมีความแตกต่างกันตามการเป็นหนี้กองทุนและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ การพึ่งพาตนเองตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การสนับสนุนทางสังคม ความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุข ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในชุมชนควรจัดกิจกรรมอบรมหลักสูตรการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ และการขับเคลื่อนการพัฒนาการพึ่งพาตนเองตามแนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตลอดจนทำให้สมาชิกภายในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2549). *ดัชนีชี้วัดความสุขคนไทย*. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน, 2561, จาก Dmh.go.th:
<https://www.dmh.go.th/test/qtnew/>
- กัลยาณี เสนาสุ. (2549). *รายงานการวิจัยปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสุขของคนไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณรัชชอร์ ศรีทอง. (2554). *แนวคิด หลักการ และการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พรทิพย์ เอมอ่อน. (2558). *การเปรียบเทียบภาวะความสุขกับสถานภาพการสูบบุหรี่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดชลบุรี*. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ และคณะ. (2550). *ผลกระทบจากกองทุนหมู่บ้านในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองต่อประชาชนในประเทศไทย*. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ๒๑ เซ็นจูรี.
- อภิญา ศิริพิทยาคุณกิจ. (2553). *แรงสนับสนุนทางสังคม: ปัจจัยสำคัญในการดูแลผู้ที่เป็นเบาหวาน*. *วารสารรามายิตยบาลสาร*, 16(2), 309-322.
- อภิชัย มงคล และคณะ. (2544). *ความสุขและสุขภาพจิตในบริบทของสังคมไทย*. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 46(3), 227-232.

ความสุขและชีวิตการทำงานของนักจิตวิทยาคลินิกในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชผู้สูงอายุ Happiness and working life of clinical psychologists in relation to elderly psychiatric patients care

พนมพร พุ่มจันทร์¹ อรพิน สติรมณ² เอื้ออนุช ถนนมวงษ์³ และ สุพิน พรพิพัฒน์กุล⁴
 Panomporn Phoomchan¹ Orapin Stiramon² Uea-Anut Tanomwong³
 and Supin Pornbhipatkul⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสุขและชีวิตการทำงานของนักจิตวิทยาคลินิกในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักจิตวิทยาคลินิกที่ทำงาน ณ สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา เป็นเวลานานมากกว่า 15 ปี จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบทดสอบ Oxford Happiness Questionnaire รวมถึงแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และมีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมด้วย ผลการศึกษาพบว่า นักจิตวิทยาคลินิกมีความสุขในปัจจุบันและโดยรวมอยู่ในระดับสูง ลักษณะการทำงานเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก โดยส่วนใหญ่มักเป็นในด้านของการตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยาคลินิก เพื่อส่งผลการทดสอบให้กับจิตแพทย์ และอายุรแพทย์ระบบประสาท เมื่อพบผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุการเสื่อมถอยลงของโรคสมองเสื่อม อัลไซเมอร์ ความคิด อารมณ์ผิดปกติ อย่างมาก มีการใช้เหตุผล พิจารณาว่าเป็นบริบทของงานเป็นหน้าที่ ดูแลทางด้านจิตใจอย่างดีให้กับผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุและครอบครัว ความสุขที่เกิดขึ้น ได้แก่ การได้ช่วยให้ผู้ป่วยมีความพอใจ มีความสุขแม้ว่าอาการจะไม่ดีขึ้นหรือคงที่ก็ตาม ได้เห็นตนเองมีเมตตา เข้าใจบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวได้ มากขึ้น และได้ตระหนักในคุณค่าของตนเองที่ได้ทำงานเป็นประโยชน์กับสังคมด้วย

คำสำคัญ ความสุข นักจิตวิทยาคลินิก ผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ

*¹ อาจารย์สาขาจิตวิทยาคลินิก ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

E-mail: panomporn.p@ku.ac.th

*^{2,3} อาจารย์สาขาจิตวิทยาคลินิก ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*⁴ ผู้ทรงคุณวุฒิสภาจิตวิทยาคลินิก ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

50 ถนนงามวงศ์วาน ลาดยาว จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

Abstract

This purposes of this research were to study happiness and working life of clinical psychologists in relation to elderly psychiatric patients care. Three clinical psychologists with 15 year experience working at the Somdetchaopraya Institute of Psychiatry were participated in the study. Instruments to gather informations include demographic questionnaire, Oxford Happiness Questionnaire, structured interview guide, and non-participated observation. The findings showed that the current happiness and the overall happiness of all three clinical psychologists were at high level. They worked accordingly to the professional standard of clinical psychologists. The main part of work involves psychological assessment as referred from psychiatrists and neurologists. In dealing with elderly psychiatric patients whose problems were deterioration, Alzheimer, thought disorder or mood disorder, they tended to use reason, considered context of work, focus on their line of duty and ~~do~~ did their best to perform psychological support for both the elderly psychiatric patients and their family members. In return of giving the elderly psychiatric patients care, the clinical psychologists feel happiness, when helping the patients to be satisfied, even if the symptoms were not improved or fixed. She saw herself merciful, understand more close family members and gained their self-worth as their work benefit to the society.

Keywords Happiness, Clinical psychologists, Elderly Psychiatric Patients

กิตติกรรมประกาศ

ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีจำนวนผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้สำรวจประชากรสูงอายุในปี 2560 พบว่าผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องจากปี 2537 ร้อยละ 6.8 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.7 ของประชากรทั้งประเทศ ในปี 2560 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, <http://www.nso.go.th>) จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ ส่งผลให้แนวทางการพัฒนาประเทศที่เห็นความสำคัญของการที่จะเป็นสังคมผู้สูงอายุในอนาคตจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, <https://www.nesdb.go.th>) เมื่อบุคคลมีอายุที่มากขึ้น เข้าสู่วัยสูงอายุ สภาพร่างกายมีการเสื่อมลงเกิดโรคต่างๆ มากขึ้นโดยเฉพาะในด้านของสมอง เช่น สมองเสื่อม โรคอัลไซเมอร์ ฯลฯ รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงวรพรรณ เสนาณรงค์ (2559) ได้กล่าวว่าร้อยละ 66 ของผู้สูงอายุในโลกป่วยเป็นโรคสมองเสื่อมโดยมีความรุนแรงจากน้อยไปหามาก จากความเสื่อมของอวัยวะต่างๆ เช่น ตาที่มองไม่ค่อยเห็น หูไม่ค่อย

ได้ยื่น ฯลฯ บางรายมีบุคลิกที่เปลี่ยนไปจากเดิม การถามซ้ำ จำญาติพี่น้อง จำกิจวัตรประจำวันของตนเอง ไม่ได้ ชึมเศร้า บางรายมีอาการหลงผิด เห็นภาพหลอน ซึ่งผู้ป่วยกลุ่มนี้จะเข้าสู่กระบวนการการเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจิตเวช สำหรับประเทศไทย มีสถาบันที่ทำการบำบัดรักษาทางด้านจิตเวชยาวนานถึง 130 ปี คือ สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ทำงานมายาวนาน และหนึ่งในทีมผู้ดูแลรักษาดูแลก็คือ นักจิตวิทยาคลินิก มีบทบาทหน้าที่ในการตรวจวินิจฉัย การบำบัด ความผิดปกติทางจิตใจ พฤติกรรมการปรับตัว อารมณ์ หรือพยาธิสภาพทางสมอง โดยการใช้เครื่องมือทดสอบทางจิตวิทยาคลินิก เป็นต้น (คณะกรรมการวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก, 2557) ในการทำงานที่ต้องดูแลผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ ซึ่งนับวันจะมีแต่อาการที่เสื่อมลง นักจิตวิทยาคลินิกทำงาน ณ สถาบันแห่งนี้มีการทำงานมายาวนาน จากการศึกษาของ Weisenberg et al. (1998 cited in Carr, 2005) พบว่าเมื่อบุคคลมีความสุขจะช่วยให้เกิดความอดทนต่อสถานการณ์ต่างได้ดีมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในแง่มุมของความสุข ช่วยให้ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุได้เป็นเวลายาวนาน รวมถึงการดูแลจิตใจของตนเองเมื่อพบผู้ป่วยมีอาการที่เสื่อมลง รวมถึงเป็นแนวทางในการหล่อหลอม พัฒนางานจิตวิทยาคลินิกให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองสถานการณ์ผู้สูงอายุจิตเวชที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบันและมีชีวิตที่มีความสุขในการทำงาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสุขและชีวิตการทำงานของนักจิตวิทยาคลินิกในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ

วิธีการ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความสุขและชีวิตการทำงานของนักจิตวิทยาคลินิกในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ เป็นการวิจัยคุณภาพ (Qualitative research) ในลักษณะของการวิจัยรายกรณี (Case study approach) (พิศมัย รัตนโรจน์สกุล, 2558) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักจิตวิทยาคลินิกที่ดูแลผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ ณ สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักจิตวิทยาคลินิกที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะความสุข ประกอบด้วยแบบสอบถามระดับความสุขในปัจจุบัน จำนวน 1 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 10 อันดับ ตั้งแต่ 1 (ไม่รู้สึกมีความสุขเลย) - 10 (รู้สึกมีความสุขมากที่สุด) และแบบสอบถามความสุขโดยรวม วัดจากแบบสอบถาม Oxford Happiness Questionnaire จำนวน 29 ข้อ แปลและเรียบเรียงโดยพนมพร พุ่มจันทร์ (Phoomchan, 2010) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 อันดับ ตั้งแต่ 1 (น้อยที่สุด) - 4 (มากที่สุด) นำไปหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และได้ค่าความเชื่อมั่นความสุขโดยรวมของแบบสอบถามจากประชากรที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เท่ากับ 0.952 ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ทำให้มีความสุขในการทำงานเกี่ยวกับผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ (3 สิ่งเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย) หลังจากนั้นสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์

แบบมีโครงสร้าง และการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม ประเด็นลักษณะการทำงานของนักจิตวิทยาคลินิก อาการและแนวทางการดูแลผู้ป่วย จิตเวชสูงอายุ ความรู้สึกและการดูแลจิตใจเมื่อผู้ป่วยมีอาการเสื่อมถอยลง รวมถึงสิ่งที่ทำให้มีความสุขในการทำงานอย่างยาวนานกับผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ เมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้แล้ว ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ ประมวลผล สรุปประเด็น จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ในการสัมภาษณ์นี้ แม้ว่าจะเป็นประเด็นเกี่ยวกับความสุข แต่เมื่อมีประเด็นเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน ไม่สบายใจ ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ด้วยความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น หยุดสัมภาษณ์ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างมีความ ไม่สบายใจ อ่อนล้า รวมถึงมีการรักษาความเป็นส่วนตัวด้วยการใช้นามสมมติ นอกจากนี้ โครงการวิจัยได้ผ่านคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา เอกสารรับรองโครงการที่ 028 / 2560 วันที่อนุมัติ 27 มิ.ย. 2560 ด้วย

ผลการวิจัย

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสุขของนักจิตวิทยาคลินิกในการดูแลผู้ป่วย จิตเวชสูงอายุ จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศชาย 2 คน เพศหญิง 1 คน มีอายุอยู่ระหว่าง 54 – 58 ปี อายุการทำงานอยู่ระหว่าง 15 – 30 ปี สถานภาพสมรส 2 คน โสด 1 คน มีรายได้เหลือเก็บ 2 คน รายได้เท่ากับรายจ่าย 1 คน จบการศึกษาระดับปริญญาโท 2 คน ปริญญาตรี 1 คน และทั้งหมด นับถือศาสนาพุทธ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

นักจิตวิทยาคลินิก	คนที่ 1 (กานต์)	คนที่ 2 (ชัย)	คนที่ 3 (ต้อง)
เพศ	ชาย	ชาย	หญิง
อายุ (ปี)	58	56	54
อายุการทำงาน (ปี)	30	30	15
สถานภาพสมรส	สมรส	สมรส	โสด
รายได้	รายได้เหลือเก็บ	รายได้เท่ากับรายจ่าย	รายได้เหลือเก็บ
ระดับการศึกษา	โท	ตรี	โท
ศาสนา	พุทธ	พุทธ	พุทธ

ผู้ให้ข้อมูลทั้งสามคน มีความสุขทั้งระดับปัจจุบัน และความสุขโดยรวมด้วยแบบทดสอบ OHQ อยู่ในระดับสูง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

นักจิตวิทยาคลินิก	คนที่ 1 (กานต์)	คนที่ 2 (ชัย)	คนที่ 3 (ต้อง)
ระดับความสุขปัจจุบัน (10) ($\bar{X}$ = 8.33)	สูง (8)	สูง (9)	สูง (8)
ระดับความสุขโดยรวม (116) ($\bar{X}$ = 93)	สูง (90)	สูง (101)	สูง (88)

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

กานต์ (นามสมมติ) นักจิตวิทยาคลินิกคนที่ 1 เพศชาย อายุ 58 ปี มีอายุการทำงาน 30 ปี สถานภาพ สมรส รายได้พอใช้และเหลือเก็บ การศึกษาระดับปริญญาโท นักรัฐศาสนาพุทธ สุขใน ปัจจุบันอยู่ในระดับสูง (8) สุขโดยรวมอยู่ในระดับสูง (90) รับรู้ลักษณะงานและบทบาทหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก ทั้งการตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยา งานบำบัดรักษา งานสอน ฝึกอบรม การเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ และการประยุกต์ความรู้สู่ชุมชน ช่วยเหลือเครือข่ายในเขตสุขภาพจิตที่รับผิดชอบ งานวิกฤตสุขภาพจิต ส่วนงานวิจัย งานพัฒนาเทคโนโลยียังไม่มากนัก ในส่วนของงานผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ เป็นการตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยา บำบัดทางจิตวิทยา ผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุที่มีอาการของอัลไซเมอร์ สมองเสื่อม หลงลืม ย้ำคิดย้ำทำ พุดซ้ำๆ เล่าความหลังซ้ำๆ วนเวียนเรื่องที่หมกมุ่นเป็นหลัก

ส่วนของการตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยา เป็นงานที่ได้รับการส่งต่อจากอายุรแพทย์ระบบประสาทและจิตแพทย์ ให้ตรวจในเรื่องของความจำ เชาวนปัญญา บุคลิกภาพ พยาธิสภาพทางจิต เป็นการดูทางด้าน Cognitive function โดยแบบทดสอบที่ใช้เป็น Battery test ทางด้านการวัดเชาวนปัญญา IQ ในตระกูล Wechsler, Neuropsychological test, Bender Visual Motor Gestalt Test แบบทดสอบ Screening test ได้แก่ Mini Mental Status Examination (MMSE), Thai Mental Status Examination (TMSE), Montreal Cognitive Assessment (MoCA), Alzheimer Disease Assessment Scale–Cognitive Subscale (ADAS–Cog), Trail-Making Test, Stroop Color and Word test, Projective test ทางด้านการวัดบุคลิกภาพ โดยทางอายุรแพทย์ระบบประสาท จะนำผลการทดสอบไปเพื่อประกอบการสั่งยาในการบำบัดรักษา ซึ่งจากประสบการณ์พบว่า ผู้ป่วยแต่ละราย มีความเสื่อมที่เร็ว-ช้า แตกต่างกัน การทำงานของอายุรแพทย์ระบบประสาทมักจะเกี่ยวข้องกับสมอง ในกรณีที่มีอาการทางจิต จะส่งต่อให้กับจิตแพทย์ เช่น พบอาการหลงผิด อารมณ์แปรปรวน ความคิดอารมณ์ที่มีความผิดปกติอย่างเด่นชัด จิตแพทย์ก็จะทำการส่งต่อนักจิตวิทยาคลินิกให้ตรวจทางด้านพยาธิสภาพทางจิต บุคลิกภาพ IQ เพื่อวิเคราะห์ ประมวล วิจัย ประกอบการรักษา ซึ่งในบางครั้งจิตแพทย์อาจส่งต่อในด้านของพยาธิสภาพทางด้านประสาทจิตวิทยาด้วย

การทดสอบเชาวนปัญญา IQ ในผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ จะเป็นการพิจารณาทางด้านของศักยภาพ การตัดสินใจ การปรับตัวว่าตรงกับลักษณะของผู้ป่วยหรือไม่ นักจิตวิทยาคลินิกจะทำการทดสอบ และจิตแพทย์จะพิจารณาว่าศักยภาพ ผลของระดับเชาวนปัญญาเท่านี้ เหมาะสมกับความสามารถของผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุนี้อหรือไม่ หรือเป็นเพราะการมีพยาธิสภาพ เพื่อที่จะดู Function ของผู้ป่วย

ในส่วนของการบำบัดรักษา บทบาทไม่มากนัก มักทำจิตบำบัดรายบุคคล ดูทางด้านของการจัดการกับความเครียด ความขัดแย้ง สัมพันธภาพในครอบครัว มีการให้การปรึกษา การใช้ครอบครัวบำบัด บางครั้งมีการเข้าไปมีส่วนร่วมกับทีมบุคลากรในคลินิกความจำ เป็นรูปแบบของการฟื้นฟูผู้ป่วยสูงอายุ

กานต์ (นามสมมติ) กล่าวถึงเมื่อพบผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุมีอาการที่เสื่อมถอยลง รู้สึก “สงสาร บางทีก็ตกใจ บางคนเสื่อมเร็ว บางคนเสื่อมช้า มาครั้งที่แล้วยังดีอยู่ แต่มาครั้งนี้แยกลง แต่ก็พยายามเข้าใจ ปรับตัวไปตามลักษณะของงานที่ทำ สมัยทำงานใหม่ๆ ก็มีการนำเรื่องของผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุมาคิด เป็น

ทุกข์ แต่เมื่อทำงานนานเข้าก็พบว่าไม่ได้แล้ว ต้องปล่อยไป ตัดออกไป เริ่มใจแข็ง มองเรื่องการตายเป็นบริบทของงาน เป็นหน้าที่ เป็นสิ่งที่เราต้องจัดการให้ได้ มองให้เป็นเหตุ เป็นผลมากกว่า”

มุมมองเรื่องความสุขในการทำงาน คุณดูแลผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ กานต์ (นามสมมติ) กล่าวว่าผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ เป็นผู้ที่มีความทุกข์ เป็นผู้มีโรค เป็นผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งเรากำลังจะช่วย และอีกฝ่ายก็อยากที่จะได้รับการช่วยเหลือ จึงเป็นความสุขในฐานะที่ได้ช่วยเหลือ ได้ตรวจรักษาอย่างดีในสิ่งที่เค้าอยากได้

“ผมว่ามันก็เป็นสิ่งที่ผู้รับอยากได้รับ ผู้ให้ก็อยากให้ ผู้รับได้ในสิ่งที่เค้าอยากได้ มันก็ตรงกัน ก็หมายความว่า มันก็เป็นความสุขที่ สุขที่ให้ สุขที่รับ มันเจอกัน มันก็ลงตัว มันก็เป็นความสุขที่เราเห็นผู้ที่มารับบริการแล้วเค้าพอใจครับ”

ชัย (นามสมมติ) นักจิตวิทยาคลินิกคนที่ 2 เพศชาย อายุ 56 ปี มีอายุการทำงาน 30 ปี สถานภาพ สมรส รายได้เท่ากับรายจ่าย การศึกษาระดับปริญญาตรี นักรัฐศาสตนาพุทธ ความสุขในปัจจุบันอยู่ในระดับสูง (9) ความสุขโดยรวมอยู่ในระดับสูง (101) รับรู้ลักษณะงานและบทบาทหน้าที่ของนักจิตวิทยาคลินิกในการทำงานว่า เป็นการตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยา การเขียนรายงานผลการทดสอบส่งให้กับจิตแพทย์ แพทย์ประจำบ้าน การทำงานที่เกี่ยวกับผู้ป่วยจิตเวชที่มีความยุ่งยากซับซ้อน เช่น ผู้ป่วยที่มีโรคร่วมหลายโรค มีโรคหลัก ความเจ็บป่วยอาการที่เป็นอยู่และมีโรคอื่นแทรกด้วย ยังมีงานที่ยุ่งยากซับซ้อนในลักษณะของการที่ต้องเกี่ยวข้องกับทางด้านกฎหมาย มีการลงข่าวทางหนังสือพิมพ์ เป็นการนำวิชาการไปอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม ประเด็นทางกฎหมาย นอกจากนี้บทบาทของนักจิตวิทยาคลินิกยังได้มีโอกาสเข้าร่วมให้ข้อเสนอแนะแก่ทีมนักกีฬาในการแข่งขันกีฬาระดับโลก การเข้าไปช่วยในกรณีการมีวิกฤตการณ์เหตุการณ์ทางการเมือง

งานด้านผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ มักพบอาการควบคุมตัวเองไม่ได้ ดูแลตัวเองไม่ได้จากความซรา งานส่วนของนักจิตวิทยาคลินิก จึงเป็นการประเมินด้วยแบบทดสอบทางจิตวิทยาเพื่อประเมินว่าอาการของการช่วยเหลือตนเองไม่ได้นั้น มีสาเหตุจากอาการทางจิตเวช หรืออาการทางระบบประสาท และดูถึงศักยภาพที่ยังมีอยู่ โดยดูจากค่าผลของคะแนน IQ ว่า ผลของค่าคะแนนเขาวนปัญญาเท่านี้ เทียบกับระดับอายุของบุคคล ดูทางด้านของอาการทางจิตว่าสงบหรือวุ่นวาย อารมณ์เป็นอย่างไรบ้าง กระบวนการรู้คิด Cognition ในด้านต่างๆ การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ซึ่งนำไปสู่การพิจารณาการให้การรักษาด้วยยา การมีคนช่วยดูแล นอกจากนี้ยังมีการบำบัดเข้ามาร่วมด้วย เน้นให้มีความหวัง (Hope) ให้ผู้ป่วยรู้สึกอบอุ่น มีความหวัง มีพลัง เมื่อพบผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุมีอาการเสื่อมลง ชัย (นามสมมติ) มองว่าผู้ป่วยรายใดจะเสื่อมขนาดไหนก็ตาม ถ้าไม่ถึงที่สุดจริงๆ ก็ยังมีความเป็นมนุษย์ มีความเป็นจิตวิญญาณอยู่ สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ Hope และ Empower พยายามช่วยให้เต็มที่ที่สุด และมองว่าด้วยข้อเท็จจริงแล้ว เราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความเสื่อม ไม่สามารถทำให้หายจากโรค ความเจ็บป่วยได้ แต่เราสามารถทำให้เขารู้สึกเป็นสุขขึ้นได้ ตระหนักถึงคุณค่าของตัวเองได้

“ผมไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความเสื่อมเขาได้ และก็กระบวนการวิธีการปัจจุบันมันไม่สามารถไปทำให้โรคหาย ไม่สามารถไปลบรอยซรา..นะครับ สิ่งที่เราทำได้ คือทำให้เขารู้สึกเป็นสุขขึ้น.. เมื่อได้ตระหนักถึงคุณค่าของตัวเอง..”

มุมมองเรื่องความสุขในการทำงาน ดูแลผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ ชัย (นามสมมติ) กล่าวว่าในการทำงานสามารถที่จะทำให้ผู้ป่วยและญาติมีความสุขขึ้นมาได้แม้ว่าอาการจะไม่ได้ขึ้นหรือคงที่ก็ตาม และการทำงานนี้ยังช่วยให้มีการตระหนักในคุณค่าที่เป็นการทำงานให้เป็นประโยชน์กับสังคม ได้ทำงานเต็มมูลค่าของเงินเดือนที่มาจากภาษีของประชาชนด้วย

“การทำงานยังทำให้ตระหนักในคุณค่าของตนเองที่สามารถทำงานให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างมาก เป็นการทำงานได้เต็มมูลค่าเงินเดือนที่มาจากภาษีประชาชน”

ต้อง (นามสมมติ) นักจิตวิทยาคลินิกคนที่ 3 เพศหญิง อายุ 54 ปี มีอายุการทำงาน 18 ปี สถานภาพ โสด มีรายได้พอใช้และเหลือเก็บ การศึกษาระดับปริญญาโท นักรัฐศาสนาพุทธ โดยมีความสุขในปัจจุบันอยู่ในระดับสูง (8) ความสุขโดยรวมอยู่ในระดับสูง (88) รับรู้ลักษณะงานและบทบาทหน้าที่ของนักจิตวิทยาคลินิกว่า มีการตรวจวินิจฉัย ประเมิน คัดกรองทางจิตวิทยา บำบัดในรายที่แพทย์ส่งปรึกษา มีระบบการนัดหมายตามคิว กำหนดวันนัดรับผลการทดสอบ ส่วนใหญ่จิตแพทย์ส่งแบบ Complete ทั้งการตรวจวินิจฉัยเขาวนปัญญา (IQ) พยาธิสภาพทางประสาทจิตวิทยา บุคลิกภาพ ความขัดแย้งทางจิตใจ ผู้ป่วยจิตเวชที่มีผู้ป่วยวัยรุ่น ผู้ใหญ่ และผู้ป่วยจิตเวชที่มีคดี ในกรณีของผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ ส่วนใหญ่มักส่งมาเพื่อให้นักจิตวิทยาคลินิกได้ประเมิน คัดกรอง ซึ่งขึ้นอยู่กับแพทย์แต่ละราย มีแนวการส่งตรวจไม่เหมือนกัน บางท่านระบุชื่อแบบทดสอบให้ทำ หรือบางท่านบอกเป็นประโยคกว้างๆ ต้องการทราบระดับเขาวนปัญญา (IQ) ความผิดปกติของระบบประสาท Dementia โรคหลอดเลือดสมอง ส่วนของแบบทดสอบที่ใช้ ได้แก่ Mini Mental Status Examination, Wechsler Abbreviated Scale of Intelligence (WASI), Wechsler เพื่อดูศักยภาพที่มีอยู่ ความสามารถทางเขาวนปัญญาในมิติต่างๆ ในการทำทดสอบ บางครั้งผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ มองไม่ชัด ก็จะมีการนำแว่นที่มีอยู่มาให้กับผู้ป่วย เพื่อช่วยให้เห็นภาพทดสอบชัดมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการทำ Sentence Completion Test เมื่อมีการถามเพิ่มเติมช่วยในการทำจิตบำบัดได้ ในเรื่องครอบครัว บิดา มารดา ในมุมของสังคม ช่วย Support ทำให้เข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งในบางครั้งไม่พบการให้คำตอบสีใน Card ของ Rorschach inkblot test การทำทดสอบนี้ ช่วยแพทย์ในการพิจารณาในเรื่องของการให้ยาในการรักษาได้ด้วย ซึ่งในกรณีที่ผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุต้องทำหลายแบบทดสอบ ใช้เวลานานมากก็น่าเห็นใจมาก

ต้อง (นามสมมติ) กล่าวถึงเมื่อพบผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุมีอาการที่เสื่อมถอยลง มองว่า ปกติแล้ว ไม่ค่อยได้เข้าไปต่อเนื่อง มักเป็นการทดสอบตามการร้องขอจากแพทย์มากกว่า แต่ก็มีผู้ป่วยรายหนึ่ง อายุประมาณ 75 ปี นั่งรถเข็น ถามข้อมูลต่างๆ Orientation คำตอบที่ได้ไม่ค่อยดีเท่าไร Function ต่างๆ ไม่ค่อยได้ เสื่อมเยอะมาก ก็รู้สึกสงสาร สิ้นไหวๆ ข้างในเหมือนกัน และก็ Support ญาติให้ดูแลตนเองด้วยเช่นกัน เมื่อใจสิ้นไหว สงสาร ก็ให้กลับมามองว่า นั่นเป็นตัวเขา ไม่รับมาเป็นเรื่องของเราก็คงสามารถช่วยได้ กลับมาคุย สื่อสารกันได้ ซึ่งสิ่งนี้ได้มาจากการเรียนสมัยปริญญาโทเรื่องของศาสนา ความเป็นจริงในชีวิต มองว่า “ต้นไม้ต้นนี้มันอายุเยอะแล้ว ใบมันก็ร่วงเป็นธรรมดา กิ่งมันก็หักเป็นธรรมดา เป็นเรื่องปกติ ถ้าบำรุงรักษาได้มากกว่านี้ ต้นไม้จะแข็งแรงขึ้น ก็ทำไป แต่ถ้าทำไม่ได้ ก็แค่นั้นจบอะไรประมาณนี้ค่ะ และได้นำแนวทางนี้มาสอนผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุด้วยในเรื่องของการเกิด การแก่ การเจ็บ...” นอกจากนี้ในส่วนตัว ก็มองว่าทำตามบทบาทหน้าที่ แพทย์ให้ทำการตรวจวินิจฉัยในเรื่องอะไร ก็ทำไปตามนั้น เขียนผล

รายงานส่งแพทย์ ไม่เอาเก็บเข้ามา ไม่นำใจลงไปด้วยมาก เป็นการทำให้ลักษณะของ Empathy ไม่ใช่ Sympathy

ในเรื่องของความสุข ต้อง (นามสมมติ) ได้ถ่ายทอดความสุขที่ได้ทำงานกับผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ จะเป็นในลักษณะของการได้ช่วยเหลือเขา ทำงานเต็มที่ ทำการทดสอบ เลือกแบบทดสอบที่จะช่วยให้เข้าใจความผิดปกติของผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุได้มากขึ้น เช่น ทำ Mini Mental Status Examination และจะมีการทำ Montreal Cognitive Assessment (MOCA) ด้วยเพื่อให้เห็นภาพความผิดปกติของผู้ป่วยได้ชัดเจน นอกจากนี้ก็มีเขียนผลการทดสอบที่แม่นยำ ได้ช่วยในการรักษาได้ดีมากขึ้น ส่วนปัจจัยที่ทำให้มีความสุขในการทำงานกับผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ ต้อง (นามสมมติ) กล่าวว่า ได้เห็นสิ่งที่ผู้สูงอายุทำได้ในวัยที่หลายคนไม่น่าทำได้ รวมถึงเห็นตนเองเมตตา เข้าใจผู้สูงอายุ นำไปสู่การเข้าใจบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวด้วย

“ได้เห็นว่าตัวเองเมตตา และเข้าใจผู้สูงอายุ และทำให้เข้าใจบุคคลใกล้ชิดในครอบครัว”

การอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย กลุ่มตัวอย่างนักจิตวิทยาคลินิกทั้งหมดทำงาน ณ สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำการตรวจวินิจฉัยและบำบัดรักษาทางจิตเวชมาเป็นเวลานานกว่า 130 ปี ลักษณะการทำงานเป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงานการประกอบโรคศิลปะสาขาจิตวิทยาคลินิก ทั้งการตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยาคลินิก การบำบัดทางจิตวิทยาและการฟื้นฟูสภาพจิตใจ การประยุกต์จิตวิทยาคลินิกเข้าสู่งานด้านสุขภาพจิตชุมชนและศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาบุคลากรวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก เทคโนโลยี และการวิจัยทางจิตวิทยาคลินิก รวมถึงการสอน ฝึกอบรม และเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการจิตวิทยาคลินิก (คณะกรรมการวิชาชีพสาขาจิตวิทยาคลินิก, 2557) ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นการตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยาคลินิก นอกจากนี้ยังมีงานที่ได้รับมอบหมายจากกรมสุขภาพจิตอีกด้วย ในการทำงานนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสุขในปัจจุบันและความสุขโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยกลุ่มตัวอย่างทำงานมานานกว่า 15 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Weisenberg et al. (1998 cited in Carr, 2005) พบว่าเมื่อบุคคลมีความสุขจะช่วยให้เกิดความอดทนต่อสถานการณ์ต่างได้ดีมากขึ้น

จากบทบาทหน้าที่ในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุที่เข้ามารับการรักษา พบผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุมีอาการของโรคอัลไซเมอร์ สมองเสื่อม หลงลืม ความจำเสีย ไม่สามารถจำเรื่องราวใหม่ๆ ลืมเรื่องราวที่เพิ่งเกิดขึ้น บางรายเป็นโรคหลอดเลือดสมอง ที่ส่งผลทำให้เกิดความเครียด กังวล ภาวะซึมเศร้าได้ (ศูนย์ความเป็นเลิศทางการแพทย์ด้านโรคหลอดเลือดสมองแบบครบวงจรแห่งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย, 2558) บางรายมีโรคร่วม อาการหลงผิด อารมณ์แปรปรวน ความคิด อารมณ์ที่มีความผิดปกติอย่างเด่นชัด มีการเสื่อมถอยลง ซึ่งเป็นอาการที่พบมากของผู้สูงอายุ (สมภาพ เรืองตระกูล, 2556) ปรากฏการณ์ที่พบเห็นในการทำงานส่งผลต่อสภาพจิตใจ ทำให้รู้สึกสับสน เห็นใจ ซึ่งจากการทดสอบทางจิตวิทยา ผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุบางรายมีศักยภาพในการทำทดสอบที่ช้า ตามองภาพของการทดสอบไม่ชัด หูไม่ได้ยิน ส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของผู้ทดสอบด้วย ซึ่งตรงกับ Knight & Pachana (2015) ที่กล่าวว่ากระบวนการในการทดสอบผู้สูงอายุสามารถมีผลกระทบต่อจิตใจของผู้ทดสอบได้ ดังนั้น ผู้ทดสอบจึงควรที่จะมีองค์ความรู้ และช่วยให้ผู้รับการทดสอบอยู่ในสภาพผ่อนคลายพร้อมในการทดสอบ เพื่อช่วยในเรื่องของความรู้สึกรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมให้สามารถทำการทดสอบได้เต็มศักยภาพ

การศึกษาค้นคว้าพบว่า กลุ่มตัวอย่างเมื่อพบลักษณะต่างๆ ที่ทำให้ไม่สบายใจ สงสารมีแนวทางในการดูแลจิตใจของตนเองด้วยวิธีการต่างๆ เช่น พยายามเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นเรื่องของธรรมชาติที่ต้องมีการเสื่อมลง นำแนวทางของศาสนามาช่วยมองว่าเป็นการเกิด แก่ เจ็บที่ทุกคนต้องมี ซึ่งเป็นการรับรู้ทางจิตวิญญาณ เพื่อช่วยให้รู้สึกดีขึ้น สอดคล้องกับคำกล่าวของ Benbow & Jolley (2011) ที่ได้กล่าวถึงจิตวิญญาณและศาสนา ว่ามีส่วนสำคัญอย่างมากในเรื่องของสุขภาพจิต ทำให้บุคคลมีความยืดหยุ่น เข้มแข็งทางจิตใจ (Resilience) ในการให้ชีวิตมีความสุข ผ่านพ้นอุปสรรค ความลำบากในชีวิต ความผิดหวัง ความเศร้า เสียใจได้ มีการปรับตัวไปตามลักษณะงานที่ทำ มองว่าเป็นบริบทของงาน เป็นหน้าที่ที่ต้องจัดการให้ได้ พยายามให้ผู้ป่วยมีความสุข

นอกจากนี้แล้ว ในการทำงานกับผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ ยังมีปัจจัยที่ทำให้สามารถดูแลผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุได้อย่างมีความสุข จากการมองว่าผู้ป่วยต้องการที่จะได้รับการช่วยเหลือ และนักจิตวิทยาคลินิกอยากให้ความช่วยเหลือ เป็นความสุขที่ให้และสุขที่รับ เห็นผู้มารับบริการมีความสุข สามารถที่จะทำให้ผู้ป่วยมีความสุขขึ้นมาได้แม้ว่าอาการจะไม่ดีขึ้นหรือคงที่ก็ตาม ตรงกับ โสภพรณ รัตน์ (2557) ที่กล่าวถึงบุคลากรทางการแพทย์พึงปฏิบัติต่อผู้ป่วยว่าด้วยพฤติกรรม เจตคติ นิสัย คุณธรรม และจริยธรรม แห่งวิชาชีพว่า มีการแสดงเจตคติที่ดีต่อการให้บริการสุขภาพแบบองค์รวม รับผิดชอบต่อผู้ป่วยและงานที่ได้รับมอบหมาย เคารพในสิทธิของผู้ป่วย รวมถึงการทำงานของนักจิตวิทยาคลินิกต่อผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ ยังได้เห็นตนเองมีเมตตา เข้าใจบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวได้มากขึ้น และการทำงานดูแลผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุนี้ ยังช่วยให้มีการตระหนักในคุณค่าที่เป็นการทำงานให้เป็นประโยชน์กับสังคม ได้ทำงานเต็มมูลค่าของเงินเดือนที่มาจากภาษีของประชาชนอีกด้วย

สรุป

การทำงานในยุคปัจจุบัน ที่บุคคลทำงานเพื่อให้ได้รายได้มาช่วยในการดำเนินชีวิต งานส่วนของนักจิตวิทยาคลินิกที่ทำงานดูแลผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ มายาวนานกว่า 15 ปี พบผู้ป่วยมีอาการทางจิตเวชจากโรคอัลไซเมอร์ สมองเสื่อม หลงลืม บางรายเป็นโรคหลอดเลือดสมอง บางรายมีโรคร่วม อาการหลงผิด อารมณ์แปรปรวน ความคิด อารมณ์ที่มีความผิดปกติอย่างเด่นชัด มีการเสื่อมถอยลง ในบางครั้งมีอาการร่วมของความสงสาร ไม่สบายใจ แต่มีวิธีในการดูแลจิตใจด้วยการนำแนวทางของศาสนาช่วย ยอมรับว่าเป็นเรื่องของธรรมชาติ ชีวิตต้องมีการเกิด แก่ เจ็บ ปรับความรู้สึกทางลบด้วยการมองว่าเป็นบริบทของงาน เป็นหน้าที่ที่ต้องจัดการ พยายามให้ผู้ป่วยมีความสุข ในขณะเดียวกัน การทำงานกับผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุก็มีประเด็นที่ทำให้มีความสุข จากการที่มองว่าการทำงาน ช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยนี้ เป็นความสุขที่ได้ให้และสอดคล้องกับผู้ป่วยที่ต้องการการช่วยเหลือ เป็นความสุขที่เกิดจากการได้ให้ และสุขจากการที่เห็นผู้ป่วยได้รับ ผู้ป่วยมีความสุข สามารถที่จะทำให้ผู้ป่วยมีความสุขขึ้นมาได้แม้ว่าอาการจะไม่ดีขึ้นหรือคงที่ก็ตาม และการทำงานกับผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุนี้ ยังสามารถได้เห็นตนเองมีเมตตา เข้าใจบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวได้มากขึ้น ช่วยให้ตระหนักในคุณค่าของตนเองที่ได้ทำประโยชน์ให้กับสังคมอีกด้วย สิ่งต่างๆ เหล่านี้ มีคุณค่าอย่างมากมาช่วยให้งานอย่างมีความสุขในยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ กับผู้ที่เป็นนักจิตวิทยาคลินิกในการฝึกปฏิบัติตนคิ
 มุมมองในการทำงาน เมื่อพบกับผู้ป่วยที่มีอาการเสื่อมถอยลง ให้มีการยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น มอง

ว่าเป็นธรรมชาติของชีวิตที่ต้องมีการเชื่อม รวมถึงมองในลักษณะของการทำงานเป็นหลัก เพื่อให้จิตใจเข้มแข็งมากขึ้น สำหรับระบบการศึกษา ในการดูแลผู้ป่วยให้มีการสอนที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ป่วยในระดับของความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ (Empathy) แทนที่ช่วยเหลือที่ลึกมากเกินไป จนถึงภาวะ Sympathy

ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป น่าจะศึกษาความสุขของนักจิตวิทยาคลินิกที่ทำงานในกลุ่มผู้ป่วยที่มีความเจ็บป่วยด้วยโรค หรืออาการอื่นๆ เช่น โรคซึมเศร้า ลงมือทำร้ายตนเอง มีความคิดฆ่าตัวตาย จะมีวิธีดูแลจิตใจอย่างไร ศึกษาความสุขของบุคลากรในวิชาชีพอื่นที่ดูแลผู้ป่วยจิตเวชสูงอายุ หรือในความเจ็บป่วยอื่น เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างขวัญ และกำลังใจในการทำงานให้มีความสุขต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก สำนักงานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2557). *มาตรฐานการประกอบโรคศิลปะ สาขาจิตวิทยาคลินิก*. กรุงเทพฯ: บริษัท อาร์ตคอลลีฟ จำกัด.
- พิศมัย รัตนโรจน์สกุล. (2558). *กระบวนการทัศน์และกระบวนการของการวิจัยเชิงคุณภาพกับการอาชีวศึกษา*. วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2558. หน้า 8 – 19.
- วรพรรณ เสนาณรงค์. (2559). *รู้ทันสมองเสื่อม*. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ศูนย์ความเป็นเลิศทางการแพทย์ด้านโรคหลอดเลือดสมองแบบครบวงจรแห่งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย. (2558). *โรคหลอดเลือดสมอง*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์เฮลท์ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สมภาพ เรื่องตระกูล. (2556). *สารานุกรมจิตเวชศาสตร์และจิตวิทยาคลินิก*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2558). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560 - 2564*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2562 จาก <https://www.nesdb.go.th/>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). *ข้อมูลผลสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2560*. สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2562 จาก <http://www.nso.go.th/>
- โสภาพรรณ รัตนัย. (2557). *คู่มือดูแลผู้สูงอายุ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ใน นพ.เฉลิมพล ธารนพวรรณ บรรณาธิการเล่ม. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์แสงดาว จำกัด.
- Benbow, S.M. & Jolley, D., 2011. Spirituality and Mental Illness in Old Age. In *Principles and Practice of Geriatric Psychiatry 3rd Edition*. Abou-Saleh, M.T., Katona, C.L.E. & Kumar, A. Editors. West Sussex: John Wiley & Sons, Ltd.
- Carr, A. 2005. Positive psychology: The science of happiness and human strengths. NY: Routledge.
- Knight, B.G. & Pachana, N.A. 2015. *Psychological Assessment & Therapy with Older Adults*. Oxford: Oxford University Press.

Phoomchan, P. (2010). *Happiness and causal attribution among depressive patients*.
A thesis for the degree of Doctor of Philosophy in Medical and Health Social
Sciences, Graduate Studies, Mahidol University.

การมีส่วนร่วมในชุมชน การสนับสนุนทางสังคม และความผูกพันต่อชุมชน

ของหัวหน้าครัวเรือนชุมชนหนึ่งใน จังหวัดนครนายก

Community Participation, Social Support and Community Commitment of Household Heads at a Community in Nakhonnayok Province

วรารพรรณ สมกำพ์* ชนเสริฐ ตั้งตรงสกุลดี¹ ปิยวรรณ ใจดี¹ พุติตา ทองอินทร์¹ มินศกานต์ภรร เจลิมบุญ¹
 สุทธิตา ปางทิพย์อำไพ¹ อุสุภางค์ โคตรชาลี¹ งามลย์ ผิวเหลือง² นรุตม์ พรประสิทธิ์³
 และสำเนียง เพชรจอม⁴

Warapan Somkampee*, Tanasert Tangtrongsakuldee¹, Piyawan Jaidee¹, Puttita Thong-in¹,
 Minsakarnpan Chalearmboon¹, Suttita Pangtipampai¹, Usupang Khotchalee¹, Ngamlamai
 Piolueang², Narut Pornprasit³, and Samneang Phetjom⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความผูกพันต่อชุมชน และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในชุมชนกับความผูกพันต่อชุมชน กลุ่มตัวอย่างคือ หัวหน้าครัวเรือน หมู่ 7 และ หมู่ 8 ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ช่วงปี พ.ศ. 2560 จำนวนทั้งสิ้น 206 ครัวเรือน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อชุมชน และการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อชุมชน ดังนั้น ชุมชนควรจัดโครงการหรือกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนและผลักดันการสนับสนุนทางสังคมให้มากขึ้นในชุมชน

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมในชุมชน, การสนับสนุนทางสังคม, ความผูกพันต่อชุมชน

Abstract

The objectives of the research were to study the relationships between social supports and community commitment, and the relationships between community participation and community commitment. Samples were 206 household heads in village 7 and 8, Hin Tang, Mueang district, Nakhonnayok during 2018. The data were collected from the questionnaire. The results found that, social supports were positively correlated with the community commitment, and community participations were positively correlated with

* นิสิต ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900 E-mail: Boomr.bom@gmail.com

¹ นิสิต ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาอากาศโทหญิง ดร. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

³ อาจารย์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

⁴ ผู้ทรงคุณวุฒิ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

community commitment. Therefore, the community should organize activities to build relationships between people in the community, and encourage strong social support in community.

Keywords community commitment, community participant, social support

บทนำ

การดำเนินชีวิตของคนในสังคมเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ประชาชนส่วนใหญ่พยายามดิ้นรนเพื่อที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจนละเลยหรือขาดความรับผิดชอบต่อสังคมไป มีความสัมพันธ์กันแบบต่างคนต่างอยู่ มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นน้อยลง พบเห็นการมีส่วนร่วมในชุมชนได้น้อยลง ซึ่งอาจทำให้ความผูกพันต่อชุมชนน้อยลงไปด้วย ในขณะที่เดียวกันสังคมในชนบทที่นิยมประกอบอาชีพเกษตรกรรม เข้าถึงเทคโนโลยีได้น้อยกว่า ไม่ต้องใช้ชีวิตแบบเร่งรีบ มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในชุมชนได้ค่อนข้างมาก ทำให้สมาชิกในชุมชนมีการปฏิสัมพันธ์กัน ใกล้ชิดสนิทสนมกัน จึงสามารถสร้างความผูกพันต่อชุมชนโดยการที่สมาชิกในชุมชนได้มีการทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2537) กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงด้านการสื่อสารทำให้มนุษย์ชาติใช้เทคโนโลยีสร้างความสัมพันธ์ภาพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เยาวชนในเมืองใหญ่มักให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีจนเกินไป หลายครอบครัวความผูกพันในครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงไป นอกจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่ทำให้ความผูกพันของคนน้อยลงแล้ว ยังอาจเกิดได้หลายสาเหตุ บางครั้งเกิดมาจากภายใน เช่น ปัจจัยธรรมชาติ ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม เมื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิต ความผูกพันของประชาชนอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมแล้วความเป็นวิถีชีวิตของคนเมือง จึงได้รับผลกระทบโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากนโยบายของภาครัฐ แต่ความเป็นชุมชนเมืองมักจะมีระบบระเบียบที่ชัดเจนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ ทำให้หลายคนมักมองว่า วิถีชีวิตคนเมือง โดยเฉพาะในเมืองหลวงแล้วความผูกพันของคนมักเป็นไปแบบหลวม ๆ ไม่แน่นแฟ้นแต่นั้นเป็นเพียงการตั้งสมมติฐานเท่านั้น เพราะความผูกพันที่มีต่อชุมชนต้องอิงอาศัยปัจจัยหลายอย่าง โดยบุคคลที่มีส่วนร่วมในสถาบันของท้องถิ่นมาก จะให้ความผูกพันต่อชุมชนสูงตามไปด้วยแต่ถ้าเมื่อใด ความต้องการของเขาไม่ได้รับการตอบสนองความผูกพันต่อชุมชนก็จะต่ำลงและพร้อมจะออกจากชุมชนนั้น การโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยยังเป็นอุปสรรคการพัฒนาความสัมพันธ์ของท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2537) ได้อธิบายไว้ว่า ความรู้สึกผูกพันจะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพชีวิตต่างๆ ในชุมชนให้ดีขึ้น คือ สมาชิกทั้งหลายได้มีการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนร่วมกัน เช่น เป็นที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และการพักผ่อนหย่อนใจ สิ่งเหล่านี้ทำให้สมาชิกในชุมชนมีความผูกพันกับถิ่นที่อยู่ของตน ซึ่งอาจจะคาดหวังได้ว่าบุคคลซึ่งมีความผูกพันต่อชุมชนสูง จะแสดงความรู้สึกและความรับผิดชอบต่อชุมชนเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

ความผูกพันต่อชุมชนเป็นความรู้สึกเชิงบวกของบุคคลที่มีต่อชุมชน โดยความรู้สึกนั้นแสดงออกมาให้เห็นในการมีส่วนร่วมของกิจกรรม ความพึงพอใจต่อชุมชน รวมถึงความรู้สึกรักชุมชน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกับชุมชน ยึดมั่นผูกพันกับหน้าที่ สถานที่ในชุมชน และความสัมพันธ์ทางสังคม Cross (2004) เสนอว่าความผูกพันต่อชุมชน หมายถึง ความปรารถนาของสมาชิกที่จะทำสิ่งที่จะช่วยดำรงรักษากลุ่มไว้ ความผูกพันเชื่อมโยงความสนใจของสมาชิกกับความต้องการทางสังคม สมาชิกจะผูกพันต่อกลุ่มในระดับที่เขารับรู้เกี่ยวกับกลุ่ม มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความผูกพันด้านสถานที่ 2) ความรู้สึกรักชุมชน 3) ความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน 4) ความผูกพันด้านการหน้าที่ 5) ความสัมพันธ์ทางสังคม

House (1981) เสนอว่าการสนับสนุนทางสังคม คือ ความสัมพันธ์ของมนุษย์ ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ในทางที่ดี มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ เป็นการสนับสนุนด้านการให้ความรักความเอาใจใส่ยกย่องเห็นคุณค่า ยอมรับนับถือ ความไว้วางใจ และการให้กำลังใจ 2) การสนับสนุนทางด้านการประเมิน เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับที่นำกลับไปใช้ในการประเมินตนเอง การทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองและเปรียบเทียบกับผู้อื่น รวมทั้งเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น 3) การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ 4) การช่วยเหลือด้านสิ่งของและบริการ เป็นการให้ความช่วยเหลือในเรื่องกิจกรรมที่เฉพาะเจาะจงที่จำเป็นต่อบุคคลในเรื่องทรัพยากรในการช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมมือกันการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาคนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานเพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของแต่ละคนในการแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนางานในกลุ่มให้มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดย Cohen & Uphoff (1981) เสนอว่าการมีส่วนร่วม คือ การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่างๆ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อความรู้สึก จิตสำนึก และการนึกคิดที่จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เช่น มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายการแก้ไขปัญหาต่างๆในชุมชน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงานของชุมชน มีส่วนร่วมในการทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆภายในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าหน้าที่หัวหน้าครัวเรือนรับรู้ถึงการสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนในด้านอารมณ์ความรู้สึก รวมถึงการสนับสนุนในรูปแบบของวัตถุ อุปกรณ์ สิ่งของ เงินทอง เวลา ข้อมูลข่าวสารต่างๆและมีส่วนร่วมในการแสดงพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน จะทำให้หัวหน้าครัวเรือนรู้สึกว่าคุณค่า เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนั้น จนทำให้เกิดความผูกพันต่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

ดังนั้นจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าความผูกพันของคนในชุมชนมีหลากหลายปัจจัยแตกต่างกันไปตามบริบทของชุมชนเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความผูกพันต่อชุมชนของหัวหน้า

ครัวเรือน จังหวัดนครนายกกว่ามีปัจจัยใดที่ทำให้คนที่อาศัยในชุมชนมีความผูกพันต่อชุมชนของตนเพื่อให้ชุมชนและสมาชิกในชุมชนอื่นๆ นำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้ประชาชนในชุมชนของตนสร้างความผูกพันต่อชุมชน อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนในเมือง หรือในการพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าสู่สังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความผูกพันต่อชุมชนของหัวหน้าครัวเรือน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในชุมชนกับความผูกพันต่อชุมชนของหัวหน้าครัวเรือน

สมมติฐานการวิจัย

1. การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อชุมชน
2. การมีส่วนร่วมในชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อชุมชน

วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือ หัวหน้าครัวเรือน หมู่ 7 และ หมู่ 8 ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ช่วงปี พ.ศ. 2560 จำนวนทั้งสิ้น 206 ครัวเรือน สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเป็นระบบ (Systematic random) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 61.59) อายุมากกว่า 60 ปี (ร้อยละ 37.70) ระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา (ร้อยละ 51.40) สมรสแล้ว (ร้อยละ 67.39) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 46-60 ปี (ร้อยละ 22.46) ไม่มีสถานภาพการเป็นสมาชิกของชมรมในชุมชน (ร้อยละ 63.80) ไม่มีตำแหน่งในชุมชน (ร้อยละ 86.96)

เครื่องมือ

1. แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในชุมชน ผู้วิจัยพัฒนาจากแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1981) มีจำนวนทั้งหมด 38 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในชุมชน 4 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ จำนวน 9 ข้อ ด้านการดำเนินงาน จำนวน 10 ข้อ ด้านการรับผลประโยชน์ จำนวน 10 ข้อ ด้านการประเมินผล จำนวน 9 ข้อ เป็นมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือระดับน้อยที่สุด จนถึง 5 คือระดับมากที่สุด มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคโดยรวมทั้งฉบับ เท่ากับ .96
2. แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยพัฒนาจากแนวคิดของ House (1981) มีจำนวน 34 ข้อ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม 4 ด้าน คือ ด้านข้อมูลข่าวสาร จำนวน 9 ข้อ ด้านเครื่องมือ สิ่งของ การเงินและแรงงาน จำนวน 9 ข้อ ด้านอารมณ์ จำนวน 9 ข้อ ด้านการประเมิน จำนวน 7

ข้อ เป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือระดับน้อยที่สุด จนถึง 5 คือระดับมากที่สุด มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคโดยรวมทั้งฉบับ เท่ากับ .94

3. แบบสอบถามความผูกพันต่อชุมชน ผู้วิจัยพัฒนาจากแนวคิดของ Cross (2004) มีจำนวน 32 ข้อ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อชุมชน 5 ด้าน คือ ด้านสถานที่ จำนวน 7 ข้อ ด้านความรู้สึกรักชุมชน จำนวน 7 ข้อ ด้านความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน จำนวน 5 ข้อ ด้านการทำหน้าที่ จำนวน 7 ข้อ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม จำนวน 6 ข้อ เป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือระดับน้อยที่สุด จนถึง 5 คือระดับมากที่สุด มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคโดยรวมทั้งฉบับ เท่ากับ .94

ผลการวิจัย

ระดับการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง ($M = 4.06$) ระดับการมีส่วนร่วมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ($M = 3.76$) และระดับความผูกพันต่อชุมชนอยู่ในระดับสูง ($M = 4.02$) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการสนับสนุนทางสังคม ระดับการมีส่วนร่วมในชุมชน และระดับความผูกพันต่อชุมชน ($N = 206$)

ตัวแปร	M	SD	ระดับ
1. การสนับสนุนทางสังคม	4.06	0.70	สูง
2. การมีส่วนร่วมในชุมชน	3.76	0.86	สูง
3. ความผูกพันต่อชุมชน	4.02	0.61	สูง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม และความผูกพันต่อชุมชน ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่าการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อชุมชน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เท่ากับ .78 ($p < .01$) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความผูกพันต่อชุมชน ($N = 206$)

ตัวแปร	การสนับสนุนทางสังคม
ความผูกพันต่อชุมชน	.78*

* $p < .01$

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในชุมชน และความผูกพันต่อชุมชน ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่าการมีส่วนร่วมในชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อชุมชน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เท่ากับ .84 ($p < .01$) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในชุมชนกับความผูกพันต่อชุมชน ($N = 206$)

ตัวแปร	การมีส่วนร่วมในชุมชน
ความผูกพันต่อชุมชน	.84*

* $p < .01$

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อชุมชน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .78 ($p < .01$) ซึ่งอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งอภิปรายได้ว่า หัวหน้าครัวเรือนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ได้รับการสนับสนุนทางด้านเครื่องมือเครื่องใช้ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต ได้รับความช่วยเหลือในยามฉุกเฉินหรือได้รับกำลังใจจากคนในชุมชนจากผู้นำชุมชนหรือหน่วยงาน จะมีความภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน จึงส่งผลให้มีความผูกพันต่อชุมชนสูงขึ้น

การมีส่วนร่วมในชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อชุมชน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .84 ($p < .01$) ซึ่งอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งอภิปรายได้ว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายการแก้ไขปัญหาต่างๆในชุมชน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงานของชุมชน มีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ในเรื่องข้อมูลข่าวสารและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เช่น การจัดบริการและสวัสดิการภายในชุมชน และหัวหน้าครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆภายในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น จะมีความผูกพันต่อชุมชนสูงขึ้น

ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมาที่พบว่า เมื่อการสนับสนุนทางสังคมมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหรือการรู้คิดที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมของเยาวชน (พรพรหม พรศพวง, 2550; พิริยา เลิศมงคลนาม, และอุษา ศรีจินดารัตน์, 2549) และสอดคล้องกับการศึกษาของกมล คำไกลและบัณฑิต ผังนิรันดร์ (2560) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและประสิทธิภาพการทำงานและงานวิจัยพบว่าคนที่บุคคลมีความผูกพันต่อองค์กรหรือสังคม ชุมชนที่อยู่จะส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมหรือการรู้คิดที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (Cetin, Gürbüz, and Sert, 2015; สุรีพันธ์ ชุมสำโรง, 2554) เมื่อบุคคลเกิดความรู้สึกผูกพันกับชุมชนที่อาศัยมาย่อมส่งผลให้บุคคลใช้ชีวิตและทำประโยชน์ต่อชุมชนของตนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิชัย สิทธิพงษ์พร, วิญญู กิณะเสนและมานพ นักการเรือน (2555) พบว่า พนักงานที่มีความรักองค์กรเนื่องจากการทำงานมาเป็นระยะเวลานานย่อมมีความประสงค์ที่จะทำงานอยู่กับองค์กรต่อไปด้วยความผูกพัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อชุมชนของหัวหน้าครัวเรือน ดังนั้น ผู้นำชุมชนจึงควรมีการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสาร รวมไปถึงการสนับสนุนทรัพยากรในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ตลอดจนเรื่องของความรู้สึกและการประเมินเพื่อให้หัวหน้า

ครัวเรือนดำเนินงานของโครงการต่างๆ ได้นำไปพัฒนาตัวเองให้มีความมั่นใจในการทำงานเพิ่มมากขึ้น และเกิดความผูกพันต่อชุมชน

จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อชุมชนของหัวหน้าครัวเรือน ดังนั้นผู้นำชุมชนควรเปิดโอกาสให้หัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในกิจกรรมและโครงการของชุมชน เช่น การลงคะแนนเสียง ผู้นำชุมชนควรติดตั้งกล่องร้องทุกข์บริเวณสถานที่สาธารณะที่สะดวกต่อการร้องทุกข์ของสมาชิกในชุมชน เช่น ที่ศาลาประชาคม สถานีอนามัย

เอกสารอ้างอิง

- กมล คำไกล และบัณฑิต ผังนิรันดร์. (2560). อิทธิพลของภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม แรงจูงใจ และนวัตกรรม การศึกษาที่มีต่อความสำเร็จการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดภูเก็ต. วารสารสมาคมนักวิจัย. (2), 21-36.
- พรพรม พรศพวก. (2550) ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ปริยา เลิศมงคลนาม. (2551). อิทธิพลของการทำหน้าที่ของครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม และการเห็นคุณค่าในตนเองที่มีต่อวัยรุ่นจิตอาสา: กรณีศึกษาโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2537). สังคมวิทยาชุมชน. ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สิทธิชัย สิทธิพงษ์พร, วิญญู กิณะเสนและมานพ นักการเรือน. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานกึ่งองค์กร: ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท ฮาร์ทแอนด์มายด์แอปพารัล จำกัด. วารสารสมาคมนักวิจัย 17, 91-104.
- สุรพันธ์ ชุมสำโรง. (2554). ความผูกพันต่อวัฒนธรรมโบราณสถานมรดกโลก: กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุษา ศรีจินดารัตน์. (2549). รายงานการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Cetin, S., Gürbüz, S & Sert, M. (2015). A Meta-analysis of the Relationship Between organizational Commitment and Organizational Citizenship Behavior: Test of Potential Moderator Variables. Employee Responsibilities and Rights Journal, 27, 281-303
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). Rural Development Participation. New York: Cornell University Press.

Jennifer E. Cross. (2004). "Improving Measure of Community Attachment" Prepared for the annual Meeting of *the Rural Sociology Society*. August 12-15 2004.

House, J. S. (1981). *Work stress and social support*. Reading, MA: Addison-Wesley.

การเปรียบเทียบรูปแบบของสารเชิงป้องกันที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจ ในภาพลักษณ์ของเพศหญิงหลังการรับชมโฆษณา

The effectiveness of preventive message formats that enhance female's body satisfaction after advertising exposure

กฤตย์ณรงค์ เพชรเนียม¹ ญัฐฐา งานภคมงคล¹ เบญจรัตน์ โภชนจันทร์¹

วิทิตา ไทยานันท์^{1,*} อนันตพร เสนา¹ และโมนิล เตชะวชิรกุล²

Kitnarong Phetniam¹, Nattha Nganpakamongkhon¹, Benjarat Pochanachan¹,

Witita Thaiyanunt^{1,*}, Anantaporn Sena¹ and Monin Techawachirakul²

บทคัดย่อ

เนื่องจากความงามของเพศหญิงที่ปรากฏในโฆษณาถูกรับรู้ว่าเป็นความงามในอุดมคติ ส่งผลให้ผู้ชมโดยเฉพาะเพศหญิงได้รับผลกระทบเชิงลบด้านภาพลักษณ์จากการชมโฆษณา การวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของสารเชิงป้องกันที่ช่วยลดผลกระทบเชิงลบนี้ สารเชิงป้องกัน (preventive messages) ที่เลือกใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นข้อมูลที่ช่วยให้ผู้บริโภคลดการเปรียบเทียบตนเองกับนางแบบในโฆษณา กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ที่ลงทะเบียนวิชาจิตวิทยาทั่วไป จำนวน 104 คน และถูกสุ่มมาอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ได้รับสารในรูปแบบข้อความ กลุ่มที่ได้รับสารในรูปแบบวิดีโอ และกลุ่มควบคุม ทั้งสามกลุ่มจะทำแบบประเมินความรู้สึกเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง (The Body Image States Scale; BISS) ก่อนเริ่มการทดลอง ต่อมากลุ่มตัวอย่างกลุ่มทดลองจะได้รับสารตามรูปแบบที่กำหนด ส่วนกลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับสาร จากนั้นทั้งหมดจะได้ชมคลิปวิดีโอซึ่งประกอบด้วยโฆษณาที่นำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงและทำแบบประเมิน BISS อีกครั้งจากการเปรียบเทียบคะแนน BISS ก่อนและหลังการได้รับสารเชิงป้องกันโดยใช้ Pair-Sample t-test พบว่า กลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันทั้งในรูปแบบข้อความและวิดีโอประเมินความพึงพอใจในภาพลักษณ์ตนเองหลังรับชมโฆษณาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่กลุ่มควบคุมประเมินความพึงพอใจในภาพลักษณ์ตนเองหลังรับชมโฆษณาลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของรูปแบบของสารเชิงป้องกัน โดยใช้คะแนน BISS หลังและก่อนรับชมโฆษณาของแต่ละกลุ่มโดยใช้ One-way Independent ANOVA พบว่า กลุ่มควบคุมมีความแตกต่างของความพึงพอใจในภาพลักษณ์ต่ำกว่ากลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันรูปแบบข้อความและรูปแบบวิดีโออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ความแตกต่างของความพึงพอใจในภาพลักษณ์ระหว่างกลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันรูปแบบข้อความและวิดีโอไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าการให้สารเชิงป้องกันทั้งในรูปแบบข้อความและวิดีโอช่วยเพิ่มความพึงพอใจในภาพลักษณ์ของเพศหญิงหลังจากชมโฆษณา เนื่องจากข้อมูลเหล่านั้นช่วยให้ผู้หญิงลดการเปรียบเทียบตนเองกับนางแบบโฆษณา

คำสำคัญ

สารเชิงป้องกัน, ความพึงพอใจในภาพลักษณ์, โฆษณา

¹ นักศึกษาศาสาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จ.ปทุมธานี 12120 email: witita.t@arts.tu.ac.th

² อาจารย์ที่ปรึกษาศาสาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จ.ปทุมธานี 12120

Abstract

Due to female beauty, as presented in advertisements being perceived as being ideal beauty, viewers, specifically female viewers, have been negatively affected. This experimental study aims to explore the influence of preventive messages on reducing this negative impact. Preventive messages used in this experiment include information that reduces comparisons between consumers and models. The participants are 104 undergraduate female students studying in Thammasat University (Rangsit Campus), registered for General Psychology. They were recruited by Purposive Sampling, then assigned into 3 groups: 1) Text format group 2) Video format group and 3) Control group. They were assessed by The Body Image States Scale (BISS) prior to the experiment. Then, the experimental groups were exposed to preventive messages with different formats as assigned, while the control group was not. Next, all participants were exposed to a documentary clip containing advertisements which emphasized beauty. Finally, there were assessed by the BISS again. A Paired Sample t-test was used to analyze the difference in pre- and post- BISS scores. The results found that participants who received preventive messages in both text and video format had a significant increase in body image satisfaction ($p < .01$). However, participants in a control group showed a significant decrease in body image satisfaction ($p < .05$). Furthermore, a One-way Independent ANOVA was used to analyze the effectiveness of message formats. The results found that the decrease in body image satisfaction of the control group is significantly different from the experiment group ($p < .01$). The difference in effectiveness between text and video format was not found. This implies that preventive messages in both text and video format can increase body image satisfaction in women because the messages can prevent women from comparing themselves to models in advertisements.

Keywords Preventive media, Body-Image satisfaction, advertisement

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีและสื่อมีบทบาทอย่างมากกับการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ บุคคลสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย ทำให้โฆษณาได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากต่อความเชื่อทัศนคติ และค่านิยม (สุนน อยู่สิน, 2530) การรับรู้ความงามของเพศหญิงเป็นตัวอย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของการโฆษณาที่ทำให้ผู้ชมเชื่อว่าความงามของเพศหญิงที่ถูกต้องพบเห็นจากโฆษณาจำนวนมากเป็นลักษณะของความงามในอุดมคติที่เป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับเพศหญิง โดยโฆษณามีการนำเสนอภาพลักษณ์ของเพศหญิงว่าต้องมีรูปร่างผอมและผิวขาวจึงจะได้รับสิ่งที่ต้องการหรือเป็นที่ปรารถนาของเพศตรงข้าม ความเชื่อเหล่านี้ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการเพิ่มยอดขายให้กับสินค้าและบริการ โดยการทำให้ผู้บริโภครู้สึกไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ของตนเองและเกิดความปรารถนาที่จะ

เปลี่ยนแปลงตนเองให้มีความงามตามค่านิยมที่สังคมกำหนดด้วยการซื้อสินค้าหรือบริการนั้น (กมลทิพย์ จีเลิศศิริ, 2558) ซึ่งการนำเสนอนี้เป็นลดทอนคุณค่าในเพศหญิง ทำให้ผู้หญิงเกิดความไม่พึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง และต้องการสวยในแบบที่โฆษณานำเสนอ (กชกรณ์ เสรีฉันทฤกษ์, 2551) ยิ่งไปกว่านั้น การนำเสนอของโฆษณาทำให้เกิดความงามในอุดมคติและส่งผ่านไปยังบุคคล โดยเมื่อรับชมโฆษณา บุคคลจะนำตนเองไปเปรียบเทียบกับตัวแบบในโฆษณา และเกิดความไม่พึงพอใจในรูปร่างของตนเองขึ้น (Tiggemann, 2011)

งานวิจัยหลายฉบับรายงานถึงผลกระทบเชิงลบที่เกิดจากการรับชมโฆษณาที่นำเสนอภาพลักษณ์ของบุคคล ซึ่งภาพลักษณ์ หมายถึง ความคิด ความรู้สึกและการรับรู้เกี่ยวกับร่างกายโดยรวมของตนเอง รวมถึงรูปลักษณ์ที่ปรากฏ (Cash และ Pruzinsky, 1990) ผลพบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีความพึงพอใจในภาพลักษณ์ลดลง (Nagar, และ Virk, 2017) และผลกระทบเชิงลบในด้านภาพลักษณ์นี้เกิดกับเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (Thapa, 2015) นอกจากนี้ความไม่พึงพอใจในภาพลักษณ์มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ตัวเองในเชิงลบ (Thomson, Heinberg, Altabe, และ Tantleff-Dunn, 1999) รวมถึงภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล (Stice, และ Shaw, 2002) และพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ผิดปกติมากขึ้น (Johnson และ Wardle, 2005) จึงมีผู้ศึกษาวิธีป้องกันผลกระทบเชิงลบที่จะเกิดขึ้นโดยการเพิ่มความพึงพอใจและลดความไม่พึงพอใจในภาพลักษณ์ของเพศหญิง (Neumark-Sztainer, Sherwood, Collier, และ Hannan, 2000; Steiner-Adair et al., 2002) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า วิธีที่ใช้ป้องกันผลกระทบเชิงลบในเพศหญิงส่วนมากใช้เวลานานและต้องเข้าร่วมต่อเนื่องหลายสัปดาห์ คณะผู้วิจัยจึงสนใจวิธีที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจในภาพลักษณ์ของเพศหญิงหลังการรับชมโฆษณาในระยะเวลาที่สั้น งานวิจัยในอดีตได้แสดงให้เห็นถึงการใช้วิธีทัศนในการลดผลกระทบเชิงลบนี้ โดยการเผยให้เห็นถึงเบื้องหลังกระบวนการผลิตโฆษณาที่ใช้เครื่องสำอางและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ตัดต่อเพื่อให้ตัวแบบในสื่อมีความสวยงาม (Quigg และ Want, 2011) และวิธีทัศนนำเสนอภาพผู้หญิงแต่ละเชื้อชาติที่มีรูปร่างและสีผิวที่แตกต่างกันขณะกำลังทำกิจกรรมต่าง ๆ (Mulgrew, McCulloch, Farren, Prihard, และ Lim, 2018) วิธีทัศนที่ใช้ในงานวิจัยเหล่านี้สามารถลดความไม่พึงพอใจในภาพลักษณ์ที่เกิดจากโฆษณาได้ แต่เนื่องจากการทำวิธีทัศนต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายในการผลิตค่อนข้างสูง ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงต้องการหาวิธีป้องกันผลกระทบเชิงลบจากโฆษณาโดยการเพิ่มความพึงพอใจในภาพลักษณ์ของเพศหญิงที่ใช้เวลาน้อย ประหยัดค่าใช้จ่าย และมีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับการนำเสนอในรูปแบบวิธีทัศน

คณะผู้วิจัยพบงานวิจัยที่เปรียบเทียบรูปแบบการให้ความรู้ โดยมีการเปรียบเทียบระหว่างข้อความและวิธีทัศน ซึ่งพบว่า งานวิจัยของ Wilson et al. (2010) ทำการเปรียบเทียบการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการอาการของโรคหอบหืดในรูปแบบของวิธีทัศนและข้อความ พบว่าทั้งสองรูปแบบให้ผลลัพธ์ในด้านความจำไม่แตกต่างกัน ซึ่งให้ผลสอดคล้องกับงานของ Armstrong, Idriss และ Kim (2011) ที่ทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ครีมกันแดดผ่านวิธีทัศนออนไลน์และแผ่นพับให้ความรู้ พวกเขาพบว่าผู้เข้าร่วมที่รับชมวิธีทัศนและได้แผ่นพับมีระดับความรู้เกี่ยวกับครีมกันแดดไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ Krawczyk et al. (2012) ทำการเปรียบเทียบการให้ข้อมูลในรูปแบบข้อความและวิธีทัศนที่มีผลต่อความรู้และความตั้งใจในการฉีดวัคซีน Human papillomavirus พบว่าผู้ที่

ได้รับข้อมูลทั้งสองแบบมีความรู้และความตั้งใจที่จะฉีควัคซีนไม่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจเปรียบเทียบสารในรูปแบบข้อความและรูปแบบวิดีโอที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจในภาพลักษณ์ของเพศหญิงหลังการรับชมโฆษณา

โดยนำข้อความจากงานของ Durkin, Paxton, และ Wertheim (2005) มาใช้ในการทดลอง หากข้อความมีประสิทธิภาพไม่แตกต่างจากวิดีโอ ผู้พัฒนาสารจะสามารถนำเสนอสารในรูปแบบข้อความแทนรูปแบบวิดีโอ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายและเวลาในการผลิตที่น้อยกว่าแต่ให้ประสิทธิภาพในการป้องกันที่ไม่ต่างกัน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มทางเลือกในการส่งสารที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น ใบปิดประกาศ ภาพ แผ่นพับ วารสาร ทั้งในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล

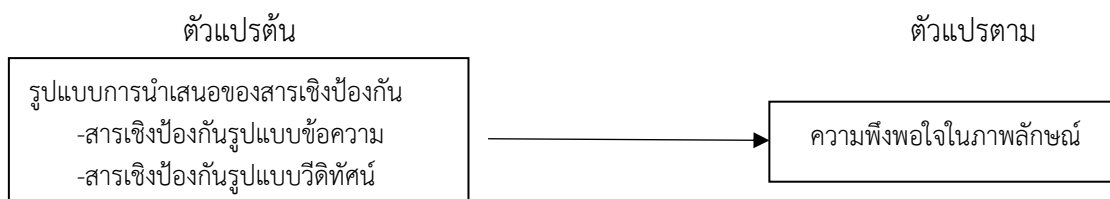
วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของรูปแบบการนำเสนอสารเชิงป้องกันที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจในภาพลักษณ์ของเพศหญิงหลังการรับชมโฆษณา

สมมุติฐานการวิจัย

1. กลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันจะประเมินความพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเองหลังรับชมโฆษณาสูงกว่ากลุ่มควบคุม
2. กลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันในรูปแบบข้อความและวิดีโอจะประเมินความพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเองหลังรับชมโฆษณาไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ที่ศึกษาในรายวิชาจิตวิทยาทั่วไปจำนวน 519 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างมาจำนวน 104 คน ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ต่อมาแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่มตามค่าดัชนีมวลกาย (Body Mass Index : BMI) โดยอ้างอิงเกณฑ์จาก The Asia-Pacific Perspective : Redefining Obesity and its treatment (2000) ได้แก่ ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (ต่ำกว่า 18.5), เกณฑ์มาตรฐาน (18.5-22.9), เกินเกณฑ์มาตรฐาน (มากกว่าหรือเท่ากับ 23) หลังจากนั้นจะเรียงคะแนน RSES แต่ละกลุ่ม

จากสูงไปต่ำ (rank order control) แล้วกระจายผู้เข้าร่วมการทดลองเข้ากลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มแบบ counterbalance ได้แก่ กลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันรูปแบบข้อความ จำนวน 38 คน กลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันรูปแบบวิทัศน์ จำนวน 35 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 31 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป (Demographic Information) เป็นข้อคำถามทั่วไปเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมงานวิจัย ได้แก่ ชื่อ-สกุล, คณะ, ชั้นปี, น้ำหนักและส่วนสูงซึ่งผู้วิจัยนำไปคำนวณค่า BMI เพื่อใช้ในการแบ่งกลุ่ม

แบบทดสอบความจำ แบบทดสอบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของผู้เข้าร่วมงานวิจัยไม่ให้ทราบถึงจุดประสงค์ที่แท้จริงของงานและนอกจากนี้ในกลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันทั้งรูปแบบข้อความและวิทัศน์จะได้แบบทดสอบความจำเพิ่มอีกหนึ่งชุด เพื่อตรวจสอบว่าผู้เข้าร่วมงานวิจัยได้อ่านข้อความและชมวิทัศน์ที่นำเสนอ โดยทั้งสองกลุ่มจะได้รับแบบทดสอบที่แตกต่างกันตามรูปแบบสารป้องกัน

แบบประเมินระดับความภาคภูมิใจในตนเองของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg Self-Esteem Scale-RSES) ที่ถูกพัฒนาและแปลโดยทินกรและณัท (2554) มีความน่าเชื่อถือของแบบประเมินอยู่ในเกณฑ์ดี (Cronbach's alpha 0.86) แบบประเมินประกอบไปด้วยข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 10 ข้อ เป็นมาตรวัดแบบ Likert Rating Scale โดยจะมีระดับให้เลือกตอบจากทั้งหมด 4 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็นด้วยอย่างมาก ไปจนถึง เห็นด้วยอย่างมาก ผลจากแบบประเมินระดับความภาคภูมิใจในตนเองจะนำไปใช้ในการแบ่งกลุ่มตัวอย่างเช่นเดียวกันกับค่า BMI

แบบประเมินความรู้สึกเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง (The Body Image States Scale; BISS) พัฒนาโดย Cash, Fleming, Alindogan, Steadman, และ Whitehead (2002) มีความเชื่อมั่นแบบทดสอบซ้ำอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (Cronbach's alpha = 0.653) ประกอบไปด้วย 6 ข้อคำถามที่เกี่ยวกับการรับรู้ร่างกายตนเอง ณ เวลานั้น โดยเป็นมาตรวัดแบบ Likert Rating Scale มีระดับให้เลือกตอบทั้งหมด 9 ระดับ ตั้งแต่ไม่พอใจมากที่สุด/แย่มากที่สุด ไปจนถึง พอใจมากที่สุด/ดีมากที่สุด แบบประเมินความรู้สึกเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองจะใช้ในการวัดความพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเองก่อนและหลังการรับสารเชิงป้องกันและโฆษณา

สารเชิงป้องกัน มี 2 สาร ประกอบด้วยเนื้อหาที่บรรยายสาเหตุที่บุคคลไม่ควรนำตัวเองไปเปรียบเทียบกับนางแบบในสื่อเนื่องจากภาพที่เห็นในโฆษณานั้นถูกปรับแต่งเพื่อลบข้อบกพร่องหรือปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ของนางแบบ และเนื้อหาเกี่ยวกับนิยามความสวยและรูปลักษณ์ในอุดมคติของแต่ละวัฒนธรรมในช่วงเวลาที่ต่างกัน ซึ่งจะถูกนำเสนอใน 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบข้อความและวิทัศน์ ซึ่งทั้ง 2 รูปแบบได้รับการทดสอบก่อนนำมาใช้ว่ามีเนื้อหาที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อหาของสารไปในทิศทางเดียวกัน

สารเชิงป้องกันรูปแบบข้อความ มีรายละเอียดข้อความดังนี้

สารที่ 1 นิยามความสวยและรูปลักษณ์ในอุดมคตินั้นเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและแตกต่างกันไปในแต่ละวัฒนธรรม ก่อน ค.ศ. 1292 – ค.ศ. 1069 ความงามแบบอียิปต์โบราณ คือ ผู้หญิงที่ผอม เหวเล็กน้อย สูง และไหล่แคบ ในยุคกรีกโบราณ (ก่อนค.ศ. 500 – ค.ศ. 300) ความงามของเพศหญิงคือ ผู้หญิง

รูปร่างอวบ ผิวขาว ในราชวงศ์ฮั่น (206 ปีก่อนคริสตกาล – ปีกุโรคริสต์ศักราช 220) “เท้าเล็ก” หรือเท้าดอกบัว เป็นนิยามความงามของคนจีนที่มีมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ในยุคราชวงศ์ฮั่นนิยมผู้หญิงที่มีรูปร่างผอมสูง ในยุควิกตอเรีย (1837-1901) ผู้หญิงที่สวยงามต้องมีรูปร่างอวบ มีเนื้อ มีหนัง เอวคอดเข้ากับชุดคอร์เซ็ทที่รัดเอวอย่างแน่นหนา ในยุคทองของฮอลลีวูด (ช่วงยุค 1930-1950) รูปร่างอุดมคติ คือรูปร่างแบบนาฬิกาทราย มีส่วนเว้งโค้งชัดเจน หากแต่ไม่ผอม มีเนื้อ หนัง ในยุคเฮโรอินซิก (ช่วง 1990) ผู้หญิงในอุดมคติสมัยนั้นต้องผอมอย่างมาก และมีผิวขาวซีด ส่วนความงามในยุค 2000 ถึงปัจจุบัน คือรูปร่างสมส่วน สุขภาพดี มีหน้าอก มีบั้นท้าย แต่ต้องไม่มีหน้าท้อง

สารที่ 2 ภาพที่เราเห็นบนสื่อมีการปรับแต่ง ดังนั้นแล้ว การที่คนเรานำตัวเองไปเปรียบเทียบกับนางแบบที่เราเห็นในสื่อจึงดูไม่สมเหตุผลสักเท่าไร เพราะนางแบบหรือนักแสดงที่เราเห็นในสื่อใช้เวลาหลายชั่วโมงในการแต่งตัว อีกทั้งในการถ่ายภาพก็จะมีการจัดแสง และหามุมที่สวยงาม หลังจากนั้นจึงนำภาพที่ได้มาปรับแต่งทางเทคนิคเพื่อลบข้อบกพร่องหรือปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ของนางแบบ เช่น ปรับขนาดตา ปรับรูปหน้า เป็นต้น

สารเชิงป้องกันรูปแบบวิถีทัศน์ เป็นการนำเสนอสารในรูปแบบภาพเคลื่อนไหวที่มีสีและเพลงประกอบ มีความยาวรวมทั้งหมด 2.35 นาที ประกอบด้วยคลิป Dove evolution ที่มีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงการปรับแต่งนางแบบก่อนที่จะมาเป็นภาพโฆษณา ความยาว 56 วินาที และคลิป Women's Ideal Body Types Throughout History มีเนื้อหาเกี่ยวกับรูปร่างความสวยในยุคสมัยและเชื้อชาติที่แตกต่างกัน ความยาว 1.39 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมิน BISS ด้วยสถิติ Paired-Sample t-test และ One-Way Independent ANOVA

วิธีการทดลอง

1 สัปดาห์ก่อนทำการทดลอง ผู้เข้าร่วมจะได้รับทราบหัวข้องานวิจัยว่า “ปัจจัยที่มีผลต่อความจำ” และให้ทำแบบสอบถาม 3 ชุด ประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบประเมิน BISS และแบบประเมิน RSES ทางออนไลน์ ซึ่งผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบประเมิน RSES, ข้อมูลน้ำหนักและส่วนสูงของผู้เข้าร่วมงานวิจัยมาคำนวณหาค่า BMI เพื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่าง ในวันที่ทำการทดลองผู้เข้าร่วมการทดลองจะถูกจัดให้นั่งหน้าคอมพิวเตอร์ตามที่กำหนดไว้และได้รับคำชี้แจงอธิบายขั้นตอนการทดลอง ต่อมาผู้เข้าร่วมการทดลองจะได้รับสารเชิงป้องกันและโฆษณาตามกลุ่มที่จัดไว้ โดยกลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันรูปแบบข้อความจะได้รับคำสั่งให้อ่านข้อความอย่างตั้งใจ 1 รอบ ส่วนกลุ่มที่ได้รับสารรูปแบบวิถีทัศน์จะแสดงวิถีทัศน์ความยาว 2.35 นาที หลังจากที่ได้รับสารทั้ง 2 กลุ่มจะได้ทำแบบทดสอบความจำเกี่ยวกับสารเชิงป้องกันที่ได้รับ จากนั้นผู้เข้าร่วมทุกคนจะรับชมโฆษณาที่ถูกจำลองให้เหมือนกับการชมสื่อในชีวิตจริงด้วยการนำเสนอสารคดีเกี่ยวกับชายฝั่ง เฮปติซ แทรกด้วยวิถีทัศน์โฆษณาที่นำเสนอภาพลักษณ์ภายนอกทั้งหน้าตาและสัดส่วนรูปร่างของผู้หญิง มีความยาวรวมทั้งหมด 15.36 นาที จึงทำแบบประเมิน BISS และผู้วิจัยจะอธิบายจุดประสงค์ที่แท้จริงของงานวิจัยรวมทั้งกล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมการทดลอง

ผลการวิจัย

จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 คน พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่มีค่า BMI เกินกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 25.00% อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน 54.80% และต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 20.20% โดยเมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามระดับความภาคภูมิใจในตนเอง พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความภาคภูมิใจสูงกว่าเกณฑ์ปกติ 83.70% อยู่ในเกณฑ์ปกติ 16.30% และต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ 0.00% เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนจากแบบประเมิน BISS พบว่า กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนรับชมโฆษณาสูงสุดอยู่ที่ 30.613 และกลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันรูปแบบข้อความ มีค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนรับชมโฆษณาต่ำสุดอยู่ที่ 26.526 ส่วนหลังการรับชมโฆษณา พบว่ากลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันรูปแบบวิดีโอทัศน์มีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังรับชมโฆษณาสูงสุดอยู่ที่ 31.343 และกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 29.226 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากแบบประเมินความรู้สึกเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตนเอง (The Body Image States Scale; BISS) ของกลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันในรูปแบบข้อความ, รูปแบบวิดีโอทัศน์ และกลุ่มควบคุม

รูปแบบของสารเชิงป้องกัน	ค่าเฉลี่ยคะแนน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	
	ก่อน	หลัง
รูปแบบข้อความ	26.526(5.603)	29.316(6.217)
รูปแบบวิดีโอทัศน์	26.829(8.577)	31.343(7.440)
กลุ่มควบคุม	30.613(5.327)	29.226(4.924)

จากการทดสอบการแจกแจงข้อมูลด้วยสถิติ Shapiro-Wilk พบว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ ($p > .05$) เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความแตกต่างของความพึงพอใจในภาพลักษณ์ตนเองก่อนและหลังการได้รับสารเชิงป้องกันและโฆษณา พบว่า กลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันรูปแบบข้อความประเมินความพึงพอใจในภาพลักษณ์ตนเองหลังรับชมโฆษณาสูงกว่าก่อนรับชมโฆษณาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t_{37} = 3.379, p = .002$) โดยมีขนาดอิทธิพลอยู่ในขนาดปานกลาง ($d = 0.759$) กลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันรูปแบบวิดีโอทัศน์ประเมินความพึงพอใจในภาพลักษณ์ตนเองหลังรับชมโฆษณาสูงกว่าก่อนรับชมโฆษณาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t_{34} = 6.824, p = .000$) โดยมีขนาดอิทธิพลอยู่ในขนาดใหญ่ ($d = 0.812$) และกลุ่มควบคุมประเมินความพึงพอใจในภาพลักษณ์ตนเองหลังรับชมโฆษณาต่ำกว่าก่อนรับชมโฆษณาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{30} = -2.213, p = .035$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยความแตกต่างคะแนนก่อนและหลังได้รับสารเชิงป้องกันและรับชมโฆษณาของแต่ละกลุ่มจากแบบประเมิน BISS โดยใช้การวิเคราะห์แบบ Paired-Sample t-test

	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างหลัง – ก่อน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	t	p
กลุ่มที่ 1 สารเชิงป้องกัน รูปแบบข้อความ	2.789(5.089)	3.379	.002**
กลุ่มที่ 2 สารเชิงป้องกัน รูปแบบวิดีโอ	4.514(3.914)	6.824	.000**
กลุ่มที่ 3 กลุ่มควบคุม	-1.387(3.490)	-2.213*	.035*

*หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, **หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน (Homogeneity of Variances) พบว่า $p = .081$ ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 แสดงว่าแต่ละกลุ่มมีความแปรปรวนเท่ากัน และเมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความแตกต่างของความพึงพอใจในภาพลักษณ์ตนเองของระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับสารเชิงป้องกันในรูปแบบต่าง ๆ พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยหนึ่งกลุ่มที่มีความแตกต่างของความพึงพอใจในภาพลักษณ์หลังและก่อนหลังรับชมโฆษณาแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $F(2,101) = 16.400$, $p = .000$ จึงได้ทำการทดสอบรายคู่ (Post Hoc Test) ด้วยวิธีทดสอบแบบ Bonferroni ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3 แสดงการทดสอบค่าเฉลี่ยความแตกต่างของความพึงพอใจในภาพลักษณ์ตนเองหลังและก่อนการรับชม

โฆษณาระหว่างกลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันในรูปแบบข้อความ, รูปแบบวิดีโอ และกลุ่มควบคุม ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Independent ANOVA)

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
ระหว่างกลุ่ม	598.962	2	299.481	16.400	.000**
ภายในกลุ่ม	1844.413	101	18.262		
รวม	2443.375	103			

**หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความแตกต่างของความพึงพอใจในภาพลักษณ์ (หลังรับชมโฆษณา-ก่อนรับชมโฆษณา) โดยการทดสอบรายคู่ (Post Hoc Test) ด้วยวิธีทดสอบแบบ Bonferroni พบว่า กลุ่มควบคุมมีความแตกต่างของความพึงพอใจในภาพลักษณ์ต่ำกว่ากลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกัน

รูปแบบข้อความ ($p = .000$) และรูปแบบวิดิทัศน์ ($p = .000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่ความแตกต่างของความพึงพอใจในภาพลักษณ์ระหว่างกลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันรูปแบบข้อความและวิดิทัศน์ไม่แตกต่างกัน ($p = .264$)

ตารางที่ 4 แสดงการทดสอบค่าเฉลี่ยความแตกต่างรายคู่ (Post Hoc Test) ด้วยวิธีทดสอบแบบ Bonferroni

รูปแบบของสารเชิงป้องกัน	รูปแบบข้อความ	รูปแบบวิดิทัศน์	กลุ่มควบคุม
รูปแบบข้อความ	-	-1.725	4.177**
รูปแบบวิดิทัศน์		-	5.901**
กลุ่มควบคุม			-

**หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบของสารเชิงป้องกันที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจในภาพลักษณ์ของเพศหญิงหลังการรับชมโฆษณา โดยทำการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันรูปแบบข้อความ, วิดิทัศน์ และกลุ่มควบคุม ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ยของคะแนน BISS ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับสารเชิงป้องกันในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยใช้สถิติ Pair simple t-test พบว่า หลังได้รับสารเชิงป้องกัน กลุ่มตัวอย่างทั้งในรูปแบบข้อความและวิดิทัศน์ประเมินความพึงพอใจในภาพลักษณ์ตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่กลุ่มควบคุมประเมินความพึงพอใจในภาพลักษณ์ตนเองลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Independent ANOVA) พบว่า แต่ละกลุ่มมีความแตกต่างของความพึงพอใจในภาพลักษณ์หลังและก่อนได้รับสารที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $F(2,101) = 16.400, p = .000$ จึงได้ทำการทดสอบรายคู่ (Post Hoc Test) ด้วยวิธีทดสอบแบบ Bonferroni พบว่า กลุ่มควบคุมมีความแตกต่างของความพึงพอใจในภาพลักษณ์ต่ำกว่ากลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันรูปแบบข้อความ ($p = .000$) และรูปแบบวิดิทัศน์ ($p = .000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่ความแตกต่างของความพึงพอใจในภาพลักษณ์ระหว่างกลุ่มที่ได้รับสารเชิงป้องกันรูปแบบข้อความและวิดิทัศน์ไม่แตกต่างกัน ($p = .264$) จากการวิจัยพบว่าการนำเสนอสารเชิงป้องกันสามารถช่วยลดผลกระทบเชิงลบจากการโฆษณา โดยการทำให้ความพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่กลุ่มควบคุมประเมินความพึงพอใจในภาพลักษณ์ตนเองลดลงอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยที่สร้างวิดิทัศน์เพื่อลดความไม่พึงพอใจในรูปร่างของผู้หญิงซึ่งเกิดขึ้นจากการรับชมภาพนางแบบในนิตยสาร (Posavac, Posavac และ Weigel, 2001) งานวิจัยที่ทำการศึกษาโดยใช้วิดิทัศน์ที่แสดงให้เห็นว่าภาพโฆษณาที่นางแบบได้รับการแต่งหน้าและใช้โปรแกรมตัดต่อของ (Halliwell

et al., 2011) และการศึกษาที่ใช้ วิถีทัศน์ในการนำเสนอผู้หญิงที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ รูปร่าง และ สีผิว แต่ทุกคนสามารถออกกำลังและมีความสุขกับกิจกรรมต่าง ๆ ได้ (Mulgrew et al., 2018) ซึ่งวิถีทัศน์ทั้งสามงานสามารถช่วยลดผลกระทบเชิงลบจากโฆษณา

สำหรับการทำงานของสารป้องกันเชิงกัน ในข้อความที่ 1 รูปร่างในอุดมคติเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและต่างกันไปในแต่ละวัฒนธรรม ทำให้บุคคลรับรู้ว่ายามีความหลากหลาย และอาจทำให้บุคคลรับรู้ว่ายามีความใกล้เคียงกับความงามในอุดมคติรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งในอดีตซึ่งส่งผลให้ความพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเองเพิ่มขึ้น ข้อความที่ 2 การรู้เท่าทันสื่อ ทำให้ผู้รับสารรับรู้นางแบบในโฆษณาได้รับการแต่งหน้าและมีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ตัดต่อไม่ได้สะท้อนความงามตามความเป็นจริงและไม่ใช้ต้นแบบที่ดีของการเปรียบเทียบ เมื่อเป็นเช่นนั้น บุคคลจึงไม่นำตนเองไปเปรียบเทียบกับนางแบบในสื่อและไม่เกิดการลดลงของความพึงพอใจในภาพลักษณ์ (Durkin et al., 2005)

รูปแบบการนำเสนอสารเชิงป้องกันทั้งรูปแบบข้อความและวิถีทัศน์นั้นได้รับการทดสอบก่อนนำมาใช้ว่ามีเนื้อหาที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อหาของสารไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เมื่อนำมาเปรียบเทียบพบว่ารูปแบบการนำเสนอสารทั้งแบบข้อความและวิถีทัศน์สามารถช่วยเพิ่มความพึงพอใจในภาพลักษณ์ตนเองและไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลจากงานวิจัยสามชิ้นที่ศึกษาในเรื่องการใช้ครีมกันแดด (Armstrong et al., 2011) งานที่ศึกษาความจำเกี่ยวกับการจัดการอาหารของโรคหอบหืด (Wilson et al., 2010) และงานที่ศึกษาการเพิ่มความรู้และความตั้งใจในการฉีดวัคซีน HPV (Krawczyk et al., 2012) ที่แสดงให้เห็นว่าการนำเสนอสารในรูปแบบข้อความและวิถีทัศน์ให้ผลไม่แตกต่างกันในการให้ความรู้ โดยผลจากการศึกษานี้ทำให้ผู้พัฒนาสารสามารถนำเสนอสารที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจในภาพลักษณ์ของเพศหญิงหลังการรับชมโฆษณาในชีวิตประจำวันในรูปแบบข้อความแทนรูปแบบวิถีทัศน์ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายและเวลาในการผลิตที่น้อยกว่าในขณะที่ให้ประสิทธิภาพในการป้องกันที่ไม่ต่างกัน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มทางเลือกในการส่งสารที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น ใบปิดประกาศ ภาพ แผ่นพับ วารสาร ทั้งในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

หากต้องการศึกษาหรือต่อยอดประเด็นที่เกี่ยวข้องในอนาคต ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพของสารเชิงป้องกันในระยะยาวว่าจะสามารถเพิ่มความพึงพอใจในภาพลักษณ์ได้เทียบเท่าหรือแตกต่างจากการเก็บข้อมูลหลังการได้รับสารเชิงป้องกันทันทีหรือไม่ หรือทำการศึกษาโดยใช้รูปแบบของสารเชิงป้องกันรูปแบบอื่นเช่นภาพนิ่งและเสียงเพื่อเพิ่มทางเลือกในการสร้างสื่อที่สามารถช่วยเพิ่มความพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง นอกจากนี้ยังควรมีการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายเพื่อพิจารณาว่าผลลัพธ์ที่ได้มีความแตกต่างจากเพศหญิงหรือไม่อย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบรูปแบบของสารเชิงป้องกันที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจในภาพลักษณ์ของเพศหญิงหลังการรับชมโฆษณา ได้รับคำแนะนำและความกรุณาอย่างสูงยิ่งจากอาจารย์โมนิล เตชะวิชกรกุล อาจารย์ที่ปรึกษาของงานวิจัยในครั้งนี้ และอาจารย์ประจำสาขาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาจารย์บุรชัย อัสวาทิบุญญ ดร.จากรวรรณ สกุลคุ และอาจารย์เกียรติศักดิ์ จังเจริญจิตต์กุล ที่ให้ความรู้ คำแนะนำ รวมทั้งช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้งานวิจัยในครั้งนี้ออกมาอย่างถูกต้องและสมบูรณ์แบบที่สุด รวมถึงผู้เข้าร่วมการทดลองที่ให้ความร่วมมือและเสียสละเวลามาร่วมงานวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ จีงเลิศศิริ. (2558). *วาทกรรมความเป็นหญิงกับความงามในสังคมไทย*. ปริญญาโท.
 มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- กชกรณั ศรีฉันทฤกษ์. (2551). *วาทกรรมความงามของผู้หญิงในสังคมไทย: มุมมองพหุมติ (Doctoral dissertation, วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์)*.
- ทินกร วงศปการันย์, ณพทัย วงศปการันย์. (2554). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองของโรเซนเบิร์ก :การศึกษาในนักศึกษาไทย. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 56 (1) : 59-70.
- สุนน อยู่สิน. (2530). “*การโฆษณาเกี่ยวกับสังคม*” ใน *ธุรกิจการโฆษณา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช.
- Armstrong, A. W., Idriss, N. Z., & Kim, R. H. (2011). Effects of video-based, online education on behavioral and knowledge outcomes in sunscreen use: a randomized controlled trial. *Patient education and counseling*, 83(2), 273-277.
- Cash, T. F., Fleming, E. C., Alindogan, J., Steadman, L., & Whitehead, A. (2002). Beyond body image as a trait: The development and validation of the Body Image States Scale. *Eating Disorders*, 10(2), 103-113.
- Cash, T. F., & Pruzinsky, T. E. (1990). *Body images: Development, deviance, and change*. Guilford Press.
- Durkin, S. J., Paxton, S. J., & Wertheim, E. H. (2005). How do adolescent girls evaluate body dissatisfaction prevention messages?. *Journal of Adolescent Health*, 37(5), 381-390.
- Johnson, F., & Wardle, J. (2005). Dietary restraint, body dissatisfaction, and psychological distress: a prospective analysis. *Journal of abnormal psychology*, 114(1), 119.
- Krawczyk, A., Lau, E., Perez, S., Delisle, V., Amsel, R., & Rosberger, Z. (2012). How to inform: comparing written and video education interventions to increase human

- papillomavirus knowledge and vaccination intentions in young adults. *Journal of American College Health*, 60(4), 316-322.
- Mulgrew, K. E., McCulloch, K., Farren, E., Prichard, I., & Lim, M. S. (2018). This girl can# jointthemovement: Effectiveness of physical functionality-focused campaigns for women's body satisfaction and exercise intent. *Body image*, 24, 26-35.
- Nagar, I., & Virk, R. (2017). The struggle between the real and ideal: Impact of acute media exposure on body image of young Indian women. *SAGE Open*, 7(1), 2158244017691327.
- Neumark-Sztainer, D., Sherwood, N. E., Collier, T., & Hannan, P. J. (2000). Primary prevention of disordered eating among preadolescent girls: feasibility and short-term effect of a community-based intervention. *Journal of the American Dietetic Association*, 100(12), 1466-1473.
- Posavac, H. D., Posavac, S. S., & Weigel, R. G. (2001). Reducing the impact of media images on women at risk for body image disturbance: Three targeted interventions. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 20(3), 324-340.
- Quigg, S. L., & Want, S. C. (2011). Highlighting media modifications: Can a television commercial mitigate the effects of music videos on female appearance satisfaction?. *Body image*, 8(2), 135-142.
- Steiner-Adair, C., Sjostrom, L., Franko, D. L., Pai, S., Tucker, R., Becker, A. E., & Herzog, D. B. (2002). Primary prevention of risk factors for eating disorders in adolescent girls: Learning from practice. *International Journal of eating disorders*, 32(4), 401-411.
- pathology: A synthesis of research findings. *Journal of psychosomatic research*, 53(5), 985-993.
- Thompson, J. K., Heinberg, L. J., & Altabe, M. (86). Tantleff-Dunn.(1999). *Exacting beauty: Theory, assessment, and treatment of body image disturbance*. New York, NY: American Psychological Association.
- Tiggemann, M. (2011). Sociocultural perspectives on human appearance and body image.
- Wilson, E. A., Park, D. C., Curtis, L. M., Cameron, K. A., Clayman, M. L., Makoul, G., ... & Wolf, M. S. (2010). Media and memory: the efficacy of video and print materials for promoting patient education about asthma. *Patient education and counseling*, 80(3), 393-398.

ทัศนคติของสังคมไทยที่มีต่อเหยื่อเพศชายภายใต้ความรุนแรงในคู่ครอง

Attitudes of Thai society towards Male Victims in Intimate Partner Violence

สุทธิดา ลิมพิทัชชัย¹ และ ชลาลัย แท้ศิลปสาธิต²

Suttida Limpitucchai¹ and Chalalai Taesilapasathit²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของสังคมไทยที่มีต่อเหยื่อเพศชายภายใต้ความรุนแรงในคู่ครอง โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาศึกษาความคิดเห็นที่ผู้คนแสดงบน Facebook Page จำนวน 2 ข่าว จาก เพจบีบีซีไทย - BBC Thai จำนวน 70 ข้อความ และ เพจ Khaosod - ข่าวสด จำนวน 483 ข้อความ ผู้วิจัยนำข้อความแสดงความคิดเห็นทั้งหมดมาแบ่งตามเพศของเจ้าของความคิดเห็น (ชาย และ หญิง) และ แยกประเภทของความคิดเห็นออกตามแก่นเรื่องของเนื้อหาออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องเพศ, อารมณ์ขัน, อารมณ์โกรธ, ความเห็นอกเห็นใจ, กฎหมาย, วัฒนธรรม และเกี่ยวกับการป่วย ทางจิตเวช ผลการศึกษาพบว่าเพศชายและเพศหญิงมีทัศนคติที่ต่างกัน โดยเพศชายยังคงยึดติดกับระบบ ปิตาธิปไตยมากกว่าเพศหญิง ส่งผลให้เพศชายส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นในเชิงอารมณ์โกรธและก้าวร้าว รุนแรงมากกว่าในเพศหญิง ในขณะที่เพศหญิงจะมีการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับความเห็นอกเห็นใจมากกว่าในเพศชาย

คำสำคัญ

ทัศนคติของสังคมไทย, ปิตาธิปไตย, ความรุนแรงภายในคู่ครอง, เหยื่อเพศชาย

Abstract

This research aims to study attitudes of Thai society towards male victims in intimate partner violence. Using the content analysis, comments made on 2 news posted on Facebook Pages: 70 comments on BBC Thai Page, and 483 comments on Khaosod Page, were analyzed. Researchers divided all the selected comments by gender (male and female), and categorized them into 7 themes, which are comments related to sex, humor, anger, empathy, legality, culture, and mental illness. Results revealed that men and women show different attitudes towards male victims in intimate partner violence. Men were more likely to depict their points of view according to the idea of patriarchy than women, which resulted to their prevalent comments related to anger while women expressed more empathic comments compared to men

Keywords

Attitudes of Thai Society, Patriarchy, Intimate Partner Violence, Male Victims

¹ Corresponding author: นักศึกษาปริญญาตรีสาขาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีเมล: limsuttida@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย สาขาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีเมล: chalalai.taesilapasathit@gmail.com

บทนำ

ความรุนแรงในคูครอง (Intimate Partner Violence) คือการใช้ความรุนแรงในความสัมพันธ์แบบคู่รักหรือคู่สมรส ซึ่งสามารถพบได้ทั้งในรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเพศตรงข้าม (Heterosexual Relationship) และรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกัน (Homosexual Relationship) ที่มีการทำร้ายกันเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย จิตใจ หรือ เพศ รวมไปถึงการบีบบังคับขู่เข็ญที่หมายถึงการกีดกันไม่ให้อีกฝ่ายเจอญาติพี่น้อง หรือ เพื่อน ไปจนถึงการควบคุมทรัพย์สินของอีกฝ่าย (World Health Organization 2012, 2019) จากรายงานของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวในปีพ.ศ. 2560 ได้แสดงสถิติของความรุนแรงที่เจอภายในครอบครัว เมื่อได้จำแนกตามเพศผู้ถูกระทำส่วนใหญ่แล้วจะพบว่าเพศหญิงเป็นฝ่ายถูกระทำเป็นอัตราที่สูงมากกว่าเพศชายถึงร้อยละ 80 โดยในปีพ.ศ. 2557, 2558, และ 2559 จะพบว่าผู้หญิงที่ถูกกระทำคิดเป็นร้อยละ 90.45, 86.63 และ 85.85 ตามลำดับ ส่วนจำนวนผู้ชายที่ถูกทำร้ายจากความรุนแรงภายในครอบครัวจากสถิติของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวก็พบว่ามีเพียงร้อยละ 8.93, 12.31, และ 12.77 ในปี พ.ศ. 2557, 2558, และ 2559 ตามลำดับ นอกจากนี้จำนวนผู้ที่เข้ามาขอรับบริการที่ศูนย์พึ่งได้ก็มีความแตกต่างกัน โดยในปี พ.ศ. 2559 พบว่าผู้หญิงจะเข้ามาขอรับความช่วยเหลือมากถึงร้อยละ 94.50 ในขณะที่ผู้ชายพบเพียงร้อยละ 5.40 เท่านั้น จากตัวเลขของผู้ถูกระทำในความรุนแรงของครอบครัวไม่ได้มีเพียงแค่ผู้หญิงเท่านั้นแต่ยังรวมถึงเหยื่อที่เป็นผู้ชายด้วยเช่นกัน จะเห็นได้ว่าจำนวนของผู้หญิงที่ถูกทำร้ายจะแปรไปตามจำนวนของผู้หญิงที่เข้ามาขอความช่วยเหลือ ในขณะที่จำนวนของผู้ชายที่ถูกทำร้ายจะมีมากกว่าจำนวนของผู้ชายที่จะขอความช่วยเหลือ แสดงให้เห็นว่ายังมีเหยื่อเพศชายอีกหลายคนที่ยังไม่ได้เข้าสู่กระบวนการช่วยเหลือเหล่านี้

การที่ผู้ชายหลายคนไม่กล้าที่จะขอความช่วยเหลือหรือปฏิเสธการขอรับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น อาจมีพื้นฐานมาจากค่านิยมของความเชื่อแบบปิตาธิปไตย (Patriarchy) หรือ ระบบชายเป็นใหญ่ที่มีการวางตำแหน่งของความเป็นชาย (Masculinity) ในลักษณะที่สื่อถึงความแข็งแกร่ง มีพลังอำนาจมากกว่าเพศหญิง หรือ อีกนัยหนึ่งคือการตีกรอบความเป็นหญิง (Femininity) ให้แคบลง โดยมองว่าเพศหญิงคือเพศที่อ่อนแอ ไร้พลังกำลัง และต้องอยู่ใต้อำนาจของเพศชาย ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ถูกปลูกฝังผ่านการเลี้ยงดูและค่านิยมทางวัฒนธรรมที่สั่งสมมา ส่งผลให้สังคมมีมุมมองต่อผู้หญิงโดยมองว่าการที่ผู้หญิงต้องตกอยู่ใต้อำนาจของผู้ชายคือเรื่องที่เหมาะสมและสมควร แม้ว่ามันจะมีความไม่เท่าเทียมกันก็ตาม (Vogel, Heimerdinger-Edwards, Hammer, & Hubbard, 2011; Hall, 2012) และเมื่อมีข่าวที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงภายในครอบครัว สังคมจะเกิดความคุ้นชินในการรับรู้ว่าคุณถูกระทำคือผู้หญิงและผู้ชายคือผู้กระทำ เพราะภาพจำของความเป็นชายที่ถูกปลูกฝังว่าต้องแข็งแกร่งกว่าผู้หญิงและผู้หญิงไม่มีทางที่จะทำร้ายผู้ชายได้ รูปแบบความคิดเช่นนี้ยังแสดงให้เห็นถึงบรรทัดฐานทางเพศที่ไม่เท่าเทียม โดยส่งผลกระทบต่อความเป็นชายมีสถานะเปรียบเสมือนดาบสองคม คือความเป็นชายที่มาพร้อมกับอำนาจที่ถูกสังคมปลูกฝังผ่านค่านิยมทำให้เพศชายมองว่าไม่ใช่เรื่องแปลกที่จะกระทำรุนแรงกับเพศตรงข้ามเพราะตนเองนั้นแข็งแรงและมีอำนาจมากกว่า หรืออีกนัยหนึ่งเมื่อผู้ชายถูกระทำจากเพศตรงข้ามจะทำให้ผู้ชายเหล่านั้นรู้สึกว่ตนเองกำลังถูกลิดรอนอำนาจของความเป็นชายจากการกระทำของเพศตรงข้ามที่อ่อนแอกว่า ซึ่งส่งผลให้เหยื่อเพศชายที่ประสบกับความรุนแรงหลีกเลี่ยงการขอความช่วยเหลือ (DeKeseredy & Dragiewicz, 2014) อย่างไรก็ตามแม้ว่าเหยื่อจะเป็นผู้หญิง สังคมยังคงมีการวิพากษ์ในมุมมองที่หลากหลาย อาจมีทั้งการประณามผู้หญิงว่าเป็นฝ่ายผิดหรือมีมุมมองที่สื่อถึงความสงสารผู้หญิงที่ต้องเจอ

เรื่องแบบนี้ รวมไปถึงการเสนอให้มีกฎหมายที่ลงโทษผู้ชายที่กระทำผิดอีกเช่นเดียวกัน (วิลาสินี พิพิธกุล และ กิตติ กันภัย, 2546) จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าถ้าเหยื่อเป็นเพศชาย สังคมปิตาธิปไตยจะมีการวิพากษ์วิจารณ์ออกมาในรูปแบบใด

การศึกษาโดย Hunnicutt (2009) ได้ทำการเปรียบเทียบระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงที่เป็นฝ่ายถูกกระทำจากความรุนแรงภายในคู่ครอง พบว่าสังคมจะให้ความสำคัญไปที่ผู้หญิงโดยมองว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นในผู้ชายไม่ร้ายแรงเมื่อเทียบกับความรุนแรงที่เกิดกับผู้หญิง เพราะผู้ชายมีความได้เปรียบด้านสรีระร่างกาย และยังมองว่าการที่ผู้หญิงทำร้ายร่างกายอีกฝ่ายส่วนใหญ่เป็นการกระทำไปเพื่อป้องกันตนเอง และเหยื่อที่เป็นผู้ชายจะถูกตำหนิมากกว่าผู้หญิงเพราะถูกเหมารวมจากบทบาททางเพศว่าผู้ชายมีกำลังมากกว่าผู้หญิง การที่ยอมถูกทำร้ายจึงขัดกับความเป็นชายที่สังคมมอง (Davies & Rogers, 2006) นอกจากนี้ตัวของสื่อที่ทำหน้าที่เสนอข่าวยังสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดปิตาธิปไตยกับความรุนแรงในคู่ครองได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการใช้ภาษาในการนำเสนอข่าวที่แตกต่างกันระหว่างเพศของผู้กระทำ เมื่อผู้กระทำเป็นเพศชายสื่อจะมุ่งประเด็นนำเสนอถึงรูปแบบการเกิดเหตุมากกว่า อีกทั้งภาษาที่ใช้จะสื่อให้เห็นว่าเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องธรรมชาติของผู้ชายที่มีการใช้ความรุนแรง ในทางตรงกันข้ามข่าวที่ผู้หญิงเป็นฝ่ายกระทำ สื่อมักจะมุ่งประเด็นไปที่สาเหตุมากกว่าเหตุการณ์ เพราะค่านิยมของสังคมไทยที่มองว่าผู้หญิงต้องเรียบร้อยอ่อนหวานการที่จะต่อสู้กับผู้ชายจึงเป็นไปได้ยาก ดังนั้นผู้หญิงต้องมีแรงจูงใจอะไรที่สำคัญอยู่เบื้องหลัง (เพ็ญญา คล้ายสิงโต, 2554)

นอกจากนี้ยังมีการเคลื่อนไหวของสังคมที่เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ(sexual harassment) ของผู้หญิงผ่านสื่อออนไลน์อย่างแฮชแท็กมีทู (#metoo) ที่ถูกเผยแพร่ผ่านทวิตเตอร์(twitter) ที่ต้องการให้ผู้หญิงออกมาพูดถึงสิ่งที่ตนเองประสบ เพื่อสร้างความตระหนักให้กับสังคมผ่านคำพูด “#ฉันด้วย” (Xiong, Cho & Boatwright, 2019) แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นวิธีที่กำลังทำร้ายผู้ชายในอีกทางหนึ่ง เพราะจากคำบอกเล่าผ่านกระแส #metoo บางทีคำพูดของผู้หญิงเหล่านั้นสามารถบิดเบือนไปจากความเป็นจริง มีผู้ชายบางคนพยายามที่จะออกมาโต้แย้งในสิ่งที่ผู้หญิงเหล่านั้นกล่าวหาตนเอง แต่เนื่องจากสังคมให้ความสำคัญกับสิ่งที่เกิดกับผู้หญิงมากกว่าจึงทำให้สิ่งที่ผู้ชายพยายามโต้แย้งกลับไปในนั้นไม่ได้ส่งผลให้พวกเขาพ้นจากคำครหาไปได้แม้แต่น้อย กลับกันการโต้แย้งจะยิ่งทำให้ผู้ชายกลายเป็นผู้กระทำผิดมากขึ้นเพราะการตัดสินจากสังคมที่ว่าผู้ชายไม่มีทางถูกกระทำจากผู้หญิง จึงทำให้เกิดกระแสตอบโต้โดยการสร้างแฮชแท็กแมนทู (#mentoo) ที่ผู้ชายออกมาโต้แย้งถึงคำกล่าวหาที่ผู้หญิงสร้างให้กับตนเอง รวมไปถึงเป็นช่องทางที่ผู้ชายสามารถออกมาเล่าถึงสิ่งที่ตนเองโดนกระทำความรุนแรงที่ไม่ต่างไปจากผู้หญิง (Sexton, 2018)

จะเห็นได้ว่าทัศนคติของสังคมที่มีต่อเหยื่อเพศชายจะมีความแตกต่างไปจากทัศนคติของสังคมที่มองเหยื่อเพศหญิงที่ถูกกระทำภายใต้ความรุนแรงในคู่ครอง ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาประเด็นดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติของสังคมไทยภายใต้ความเชื่อแบบปิตาธิปไตยในปัจจุบันว่าจะส่งผลกระทบต่อมุมมองที่มีต่อเหยื่อเพศชายที่ถูกกระทำโดยเพศหญิงว่ายังเป็นเพียงเรื่องราวตลกขบขัน หรือมีทัศนคติอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของเพศ วัฒนธรรม หรือปัจจัยอื่น ๆ แฝงอยู่ด้วย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถต่อยอดในการสร้างความตระหนักให้กับสังคมว่าเพศชายก็สามารถเป็นเหยื่อของความรุนแรงภายในครอบครัวได้ไม่ต่างจากเหยื่อเพศหญิงเช่นเดียวกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนคติของเพศชายและเพศหญิงในสังคมไทยที่มีต่อเหยื่อเพศชายภายใต้ความรุนแรงในคู่ครอง

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาความคิดเห็นที่แสดงบน Facebook ที่นำเสนอข่าวเกี่ยวกับผู้ชายที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในคู่ครองจำนวน 2 ข่าว ได้แก่ ข่าว "ผมไม่กล้าเลิกกับแฟน เพราะกลัวเธอจะฆ่าผม" บนเพจปีซีไทย - BBC Thai และ ข่าว "หนุ่มสุดทน!! ผูกคอดับคาบ้าน น้อยใจถูกเมียทุบตีทำร้ายเกือบทุกวัน!!" บนเพจ Khaosod – ข่าวสด ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2562 จนถึงวันที่ 14 เมษายน 2562 โดยคัดเอาเฉพาะความคิดเห็นที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาข่าวสำหรับเพจปีซีไทยจากความคิดเห็นทั้งหมดจำนวน 130 ข้อความ ถูกคัดเหลือ 70 ข้อความ และเพจข่าวสดจากจำนวนทั้งหมด 1,392 ข้อความ ถูกคัดเหลือ 483 ข้อความ โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อความความคิดเห็นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์คือ ต้องไม่เป็นข้อความความคิดเห็นที่มีการอ้างถึงบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ในข่าว(Tag ชื่อบุคคลอื่น) การใช้สติ๊กเกอร์ การโฆษณาใด ๆ และ ความคิดเห็นที่ไม่ได้สื่อความหมายใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข่าว หรือ ใช้ภาษาอื่นนอกเหนือจากภาษาไทยในการแสดงความคิดเห็น จากวิธีการคัดเลือกข้อความแสดงความคิดเห็นตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ได้จำนวนข้อความความคิดเห็นที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยนำมาแบ่งตามเพศของเจ้าของความคิดเห็น คือ เพศชาย และ เพศหญิง และจัดกลุ่มประเภทของข้อความความคิดเห็นออกตามแก่นเรื่อง (theme) ของการแสดงความคิดเห็น โดยที่ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มแก่นเรื่องออกเป็น 7 ประเภท คือ ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ, อารมณ์ขบขัน, อารมณ์โกรธ, ความเห็นอกเห็นใจ, กฎหมาย, วัฒนธรรม และการป่วยทางจิตเวช

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของเพศชายและเพศหญิงในสังคมไทยที่มีต่อเหยื่อเพศชายภายใต้ความรุนแรงในคู่ครอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างของเพจปีซีไทยจากข้อความแสดงความคิดเห็นทั้งหมด 70 ข้อความ แบ่งเป็นตามเพศได้เป็นเพศชาย 26 คนและ เพศหญิง 44 คน และเพจข่าวสดจากข้อความแสดงความคิดเห็นทั้งหมด 483 ข้อความ แบ่งเป็นตามเพศได้เป็นเพศชาย 238 คน และ เพศหญิง 245 คน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนรูปแบบความคิดเห็นในข่าว “ผมไม่กล้าเลิกกับแฟนเพราะกลัวเธอจะฆ่าผม”
 ของเพจป๊อปปี้ไทย - BBC Thai

	ชาย 43.85% (26)	หญิง 56.15% (44)
(เพศ) ร้อยละ แนวความคิดเห็น	23.08* (6) การทำร้ายร่างกายไม่ควรเกิดขึ้นกับ ทั้ง 2 เพศ	36.36** (16) การทำร้ายร่างกายไม่ควรเกิด ขึ้นกับทั้ง 2 เพศ
(อารมณ์ขบขัน) ร้อยละ แนวความคิดเห็น	7.69* (2) ขบขันในสิ่งที่ผู้ชายโดนกระทำ	0.00** (0)
(อารมณ์โกรธ) ร้อยละ แนวความคิดเห็น	15.38* (4) - ไม่พอใจที่มีการล้อเลียนผู้ชายที่ถูก กระทำ - เปรียบเทียบกับตนเองว่าถ้าเป็น ตนเองจะทำร้ายกลับไป	15.91** (7) ไม่พอใจที่มีการล้อเลียนผู้ชายที่ ถูกกระทำ
(อารมณ์สงสาร) ร้อยละ แนวความคิดเห็น	0.00* (0)	13.64** (6) สงสารและเห็นใจผู้ชายที่ถูก กระทำ
(กฎหมาย) ร้อยละ แนวความคิดเห็น	3.85* (1) สิทธิสตรีไม่ได้ครอบคลุมการทำร้าย ของผู้ชาย	2.27** (1) กฎหมายไทยควรครอบคลุม บทลงโทษทั้งชายและหญิง
(วัฒนธรรม) ร้อยละ แนวความคิดเห็น	38.46* (10) - มีทัศนคติว่าสังคมชายเป็นใหญ่ทำให้ ไม่เข้าใจในสิ่งที่ผู้ชายโดนกระทำ - มีทัศนคติว่าวัฒนธรรมไทยที่ทำให้ การทำร้ายผู้ชายในครอบครัวเป็นเรื่องตลก	6.82** (3) มีทัศนคติว่าสังคมชายเป็นใหญ่ ทำให้ไม่เข้าใจในสิ่งที่ผู้ชายโดน กระทำ
(ป่วยจิตเวช) ร้อยละ แนวความคิดเห็น	11.54* (3) ผู้หญิงป่วยจิตเวช	25.00** (11) ผู้หญิงป่วยจิตเวช

*คิดจากสัดส่วนเพศชายที่แสดงความคิดเห็นทั้งหมดจำนวน 26 คน

**คิดจากสัดส่วนเพศหญิงที่แสดงความคิดเห็นทั้งหมดจำนวน 44 คน

จากตารางที่ 1 เมื่อดูจากจำนวนร้อยละในแต่ละประเภทของความคิดเห็นพบว่า เพศชายแสดงความคิดเห็นในเรื่องวัฒนธรรมมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 38.46 รองลงมาคือเรื่องเพศและอารมณ์โกรธร้อยละ 23.08 และ 15.38 ตามลำดับ ส่วนเพศหญิงจะมีการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับเรื่องเพศมากที่สุดร้อยละ 36.36 ถัดมาคือเรื่องป่วยจิตเวชและอารมณ์โกรธร้อยละ 25 และ 15.91 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบจำนวนรูปแบบความคิดเห็นในข่าว "หนุ่มสุดทน!! ผูกคอดับคาบ้าน น้อยใจถูกเมียทุบตีทำร้ายเกือบทุกวัน!!" ของเพจ Khaosod - ข่าวสด

	ชาย 51.94% (238)	หญิง 48.06% (245)
(เพศ) ร้อยละ แนวความคิดเห็น	10.08* (24) - เข้าใจการกระทำของผู้ชาย - มองว่าการกระทำของผู้ชายไม่เหมาะสม	11.02** (27) - เข้าใจการกระทำของผู้ชาย - มองว่าการกระทำของผู้ชายไม่เหมาะสม
(อารมณ์ขบขัน) ร้อยละ แนวความคิดเห็น	15.55* (37) - ล้อเลียนรูปลักษณะภายนอกของผู้หญิง - ล้อเลียนผู้ชายที่อ่อนแอจนต้องตาย	11.43** (28) - ขบขันผู้หญิงที่ทำร้ายผู้ชายกลับไป - ล้อเลียนผู้ชายที่อ่อนแอจนต้องตาย
(อารมณ์โกรธ) ร้อยละ แนวความคิดเห็น	36.55* (87) - ตำหนิผู้ชาย - ตำหนิผู้หญิง - แนะนำให้ทำร้ายผู้หญิงกลับไป	23.27** (57) - ตำหนิผู้ชาย - ตำหนิผู้หญิง - แนะนำให้ทำร้ายผู้หญิงกลับไป
(อารมณ์สงสาร) ร้อยละ แนวความคิดเห็น	1.68* (4) สงสารและเห็นใจผู้ชายที่ถูกกระทำ	11.43** (28) สงสารและเห็นใจผู้ชายที่ถูกกระทำ
(กฎหมาย) ร้อยละ แนวความคิดเห็น	3.36* (8) เรียกร้องให้มีกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของผู้ชายบ้าง	0.82** (2) เรียกร้องให้มีกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของผู้ชายบ้าง
(วัฒนธรรม) ร้อยละ แนวความคิดเห็น	29.41* (70) - พึงเคยได้ยืมข้าวแบบนี้เพราะเจอแต่ข้าวผู้ชายทำร้าย - ทำไมพอผู้หญิงเป็นฝ่ายกระทำถึงไม่มีใครต่อว่าเหมือนที่ผู้ชายทำ - ตำหนิผู้หญิงที่ทำร้ายเพศพ่อ	39.18** (96) - พึงเคยได้ยืมข้าวแบบนี้เพราะเจอแต่ข้าวผู้ชายทำร้าย - ทำไมพอผู้หญิงเป็นฝ่ายกระทำถึงไม่มีใครต่อว่าเหมือนที่ผู้ชายทำ
(ป่วยจิตเวช) เปอร์เซ็นต์ แนวความคิดเห็น	3.36* (8) - ผู้หญิงป่วยจิตเวชหรือติดสารเสพติด - ผู้ชายพิการ	2.86** (7) - ผู้หญิงป่วยจิตเวช

*คิดจากสัดส่วนเพศชายที่แสดงความคิดเห็นทั้งหมดจากจำนวน 238 คน

**คิดจากสัดส่วนเพศหญิงที่แสดงความคิดเห็นทั้งหมดจากจำนวน 245 คน

จากตารางที่2 เมื่อดูจากจำนวนร้อยละในแต่ละประเภทของความคิดเห็น พบว่าเพศชายแสดงความคิดเห็นมากที่สุดในเรื่องอารมณ์โกรธคิดเป็นร้อยละ36.55 ถัดมาคือวัฒนธรรมร้อยละ29.41 และอารมณ์ขบขันร้อยละ15.55 และเพศหญิงจะมีความคิดเห็นที่เกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมร้อยละ39.18 อารมณ์โกรธร้อยละ23.37 และอารมณ์ขบขันและความเห็นอกเห็นใจที่เท่ากันคือร้อยละ11.43

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ในตารางที่1และ2พบว่าทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องของเพศและวัฒนธรรมไปในทำนองเดียวกัน โดยในข่าวของเพจปีซีไทยเพศหญิงและเพศชายจะมองว่าความรุนแรงที่เกิดเป็นสิ่งที่ไม่ควรเกิดกับใครทั้งนั้นเช่น “Domestic Violence ไม่ใช่เรื่องตลกนะ” หรือตั้งข้อสังเกตว่าระบบชายเป็นใหญ่ทำให้เมื่อเพศชายถูกระงับจะกลายเป็นเรื่องตลก “ผู้หญิงบางคนมองการทำร้ายร่างกายคนรักเป็นการหยอกล้อและเป็นสิ่งที่ทำได้...” หรือ “ผู้ชายเองนี่แหละที่เป็นคนทำให้ความรุนแรงภายในครอบครัวจากผู้หญิงเป็นเรื่องตลก” อีกทั้งในความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์โกรธไม่ได้มีเพียงการตำหนิฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้นแต่ยังแสดงความคิดเห็นในเชิงลบทั้งกับผู้กระทำและผู้ถูกระงับ ซึ่งมีงานศึกษาที่พบว่าการประณามผู้ที่กระทำผิดระหว่างเพศหญิงและเพศชายสุดท้ายแล้วแทบไม่มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าอย่างไรสังคมรอบข้างยังคงต่อว่าและตำหนิผู้กระทำผิดโดยไม่สนใจความแตกต่างของเพศ (Tuncer, Broers, Ergin & Ruiter, 2018) รวมไปถึงในเพจข่าวสดจะมีมุมมองประหลาดใจที่มีข่าวแบบนี้เกิดขึ้น “เกิดมาจะ50 แล้วเพิ่งได้ยินเป็นครั้งแรกในชีวิต ถูกเมียทำร้าย” เพราะสังคมไทยถูกหล่อหลอมโดยระบบชายเป็นใหญ่มากมายช้านาน สะท้อนผ่านค่านิยมและวัฒนธรรมที่เปรียบเทียบให้เห็นถึงบทบาทของเพศชายที่อยู่เหนือเพศหญิง อีกทั้งข่าวที่นำเสนอออกมาและหน่วยบริการให้ความช่วยเหลือล้วนแต่ให้ความสำคัญกับเพศหญิงทำให้คนในสังคมไม่ได้ถูกคิดว่าเพศชายสามารถเป็นฝ่ายถูกระงับได้ไม่ต่างกัน(Cheung, Leung & Tsui, 2009)

ถึงแม้ว่าเพศหญิงและเพศชายจะมีลำดับของการแสดงความคิดเห็นในประเภทต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน แต่อย่างไรก็ตามเพศชายจะมีการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์โกรธและขบขันมากกว่าเพศหญิง เช่น “...ผู้หญิง มันทำร้ายเรา จะเก็บมันไว้เพื่อ” ซึ่งเป็นความคิดเห็นในลักษณะอารมณ์โกรธและความก้าวร้าว การแสดงความคิดเห็นในลักษณะนี้ยังพบมากขึ้นในความคิดเห็นของเพศชายบนเพจข่าวสด รวมไปถึงในเชิงขบขัน เช่น “เดี๋ยวนี้ผญ.เก่งจนน่ากลัวจากข้างเท้าหลังกลายมาเป็นควาญช้าง แต่ก็เกินไปนะ...” ซึ่งมีงานศึกษาในไทยที่ศึกษาในนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง พบว่านักศึกษาเพศชายเองยังคงมีทัศนคติที่ยึดติดกับระบบสังคมชายเป็นใหญ่ อย่างการสนับสนุนความคิดที่ว่าเมื่อผู้หญิงถูกระงับความรุนแรงภายในครอบครัวก็ไม่ควรจะต้องตอบกลับไปหรือความคิดเห็นในทำนองว่าสำหรับผู้ชายแล้วความก้าวร้าวเป็นเรื่องปกติ (สมพร รุ่งเรืองกลกิจ, อิงคณา โคตรนารา, เนตรชนก แก้วจันทา และ ชมพูนุท กาบคำบา, 2018)

จะเห็นได้ว่าความคิดเห็นของเพศชายส่วนใหญ่แล้วอยู่บนพื้นฐานมายาคติของความเป็นชาย อย่างการตำหนิผู้ชายที่ถูกกระทำว่ามีกำลังมากกว่าแล้วไม่นำมาใช้ตอบโต้ หรือการที่เพิ่งเคยได้ยินข่าวที่ผู้ชายถูกระงับเป็นครั้งแรก เหล่านี้ล้วนมาจากอุดมคติความเป็นชายที่สังคมหล่อหลอมว่าเพศชายมีอำนาจ มีพลังกำลังเหนือกว่าเพศหญิงและจะให้ภาพลักษณ์ที่ขบขันแก่เพศชายเมื่อเขาถูกระงับจากเพศตรงข้ามที่อ่อนแอกว่า ดังนั้นการที่ผู้ชายถูกระงับจากผู้หญิงจึงเหมือนเป็นการทำทลายอำนาจของความ

เป็นชาย ซึ่งการทำทายนั้นจึงเหมือนเป็นการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่ก้าวร้าวเพื่อรักษาบรรทัดฐานของความเป็นชายที่สังคมปลูกฝังมา (Davies & Rogers, 2006) ส่วนการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเห็นอกเห็นใจ เพศชายจะมีการแสดงความคิดเห็นในด้านนี้น้อยกว่าเพศหญิงในทั้ง2ช่วง อาจเป็นไปได้ว่าผู้ชายไม่กล้าที่จะยอมรับว่าเพศตนเองสามารถถูกทำร้ายได้เช่นเดียวกัน อีกทั้งกรอบของความเป็นชายทำให้ผู้ชายแสดงความรู้สึกที่อยู่ภายในได้ยากลำบากกว่าผู้หญิง (Berke, Reidy & Zeichner, 2018) จึงส่งผลให้ผู้ชายพยายามหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นในเชิงเห็นอกเห็นใจเหยื่อที่เป็นผู้ชายด้วยกัน

ส่วนความคิดเห็นของเพศหญิง เมื่อพิจารณาจากจำนวนร้อยละของเพศหญิงที่แสดงความคิดเห็นแล้วจะพบว่า เพศหญิงจะแสดงความคิดเห็นในเชิงที่เห็นอกเห็นใจมากกว่าเช่น *"ใช้น้ำสงสาร ถ้าเค้าคิดจะทำร้ายเมียคงทำเหมือนทั่ว ๆ ไปตามข่าวมีบ่อยที่ซ้อมเมียปางตาย..."* จากงานศึกษาของOsman (2011) พบว่าผู้หญิงจะมีความเห็นอกเห็นใจกับเหยื่อที่ถูกกระทำมากกว่าผู้ชาย ทั้งนี้ทั้งนั้นเหยื่อที่พบส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้หญิงประกอบกับมุมมองของสังคมที่มองว่าผู้หญิงอ่อนแอกว่า ส่งผลให้มุมมองที่มีต่อเหยื่อเพศหญิงจะได้รับความสำคัญมากกว่าเหยื่อเพศชาย แต่อย่างไรก็ตามผู้หญิงยังคงมีความเห็นอกเห็นใจต่อเหยื่อเพศชายมากกว่าที่ผู้ชายจะเห็นอกเห็นใจในเหยื่อเพศเดียวกัน

นอกจากนี้ความคิดเห็นในด้านกฎหมาย เพศชายมีความคิดเห็นในทั้ง2ช่วงที่คล้ายคลึงกันและยังแสดงความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิงอีกด้วย คือการมองว่าเพศชายเองก็ควรได้รับสิทธิต่าง ๆ เช่นเดียวกับเพศหญิง *"... เติบโตจนมีสิทธิหรือขยายเพิ่มเป็น มวลนิธิคุ้มครองเด็กและบุรุษด้วยครับ สิทธิเท่าเทียมครับ"* สะท้อนให้เห็นอีกแง่มุมของทัศนคติของสังคมที่มีต่อเพศชาย โดยเฉพาะในผู้ชายเองที่ยังรู้สึกว่าการเป็นชายที่เข้มแข็งทำให้เขาได้มีบทบาทอำนาจในสังคม แต่ขณะเดียวกันก็ลดทอนสิทธิที่ควรได้รับการเป็น ผู้ถูกระทำเหมือนที่ผู้หญิงได้รับ (Katz, Moore & Tkachuk, 2007) ในปัจจุบันมีการเคลื่อนไหวของผู้ชายที่กล้าออกมาบอกว่าตัวเองพบเจอกับการถูกล่วงละเมิดทางเพศจากเพศตรงข้ามอย่างไรบ้างผ่านการติดสัญลักษณ์แมนทู (#mentoo) ในโลกออนไลน์ เพื่อให้สังคมได้รับรู้ว่าไม่ได้มีเพียงแค่เพศหญิงเท่านั้นที่จะเป็นฝ่ายถูกระทำเพียงอย่างเดียว (Purnell, 2019)

จากผลการศึกษาที่ได้จากการใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา ทำให้เห็นว่าทัศนคติในเพศชายและหญิงมีความต่างกันซึ่งเป็นการสื่อให้เห็นถึงลักษณะสังคมแบบปิตาธิปไตยที่ยังคงเป็นค่านิยมทางวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่งในสังคมไทยปัจจุบันได้เป็นอย่างดี โดยในเพศชายจะยึดถือความเชื่อเรื่องของชายเป็นใหญ่ ทำให้มีทัศนคติที่รุนแรงต่อเหยื่อเพศชายเพื่อรักษาภาพจำของแนวคิดเรื่องชายเป็นใหญ่กว่าในเพศหญิง จึงทำให้เพศชายต้องปกป้องอุดมคติเหล่านั้นรวมถึงแสดงออกมาในเชิงของการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ เหมือนที่ผู้หญิงได้รับ ส่วนทัศนคติของเพศหญิงแม้ว่าจะมีการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ไม่ต่างจากเพศชาย แต่ทัศนคติที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัดคือความเห็นอกเห็นใจในเหยื่อเพศชายที่ถูกกระทำมากกว่าเพศชายที่จะแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อเหยื่อที่เป็นเพศเดียวกัน

ข้อจำกัด

เนื่องจากข้อจำกัดความรุนแรงในคู่ครองที่เพศชายตกเป็นเหยื่อมีอยู่ค่อนข้างน้อยในสังคม และงานวิจัยนี้ศึกษาจากความคิดเห็นของชาวบนเพจFacebookเพียง2ช่วง ความคิดเห็นที่ได้จึงไม่สามารถครอบคลุมทัศนคติที่แท้จริงของคนไทยที่มีต่อความรุนแรงภายในครอบครัวที่เพศชายเป็นผู้ถูกระทำได้ อีกทั้งงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเหยื่อเพศชายภายใต้ความรุนแรงภายในครอบครัวในประเทศไทยเองยังมี

จำนวนน้อยเมื่อเทียบกับงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงที่มีต่อเพศหญิง ทำให้ยังขาดหลักฐานสนับสนุนที่ชัดเจนมากกว่านี้

ข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นทัศนคติของคนในสังคมได้บ้าง ว่า ณ ปัจจุบัน คนไทยทั้งเพศชายและเพศหญิงมีมุมมองอย่างไรต่อเหยื่อเพศชายที่ถูกกระทำภายใต้ความรุนแรงในคู่ครอง ซึ่งสามารถสร้างความตระหนักให้คนในสังคมรวมถึงองค์กรให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่ควรให้ความสำคัญกับเหยื่อเพศชายมากขึ้น งานวิจัยเกี่ยวกับประเด็นนี้ในอนาคตจึงควรศึกษาทัศนคติของสังคมหลังจากที่รับรู้ว่ามีเหยื่อเพศชายเหล่านั้นเป็นเหยื่อของความรุนแรงในคู่ครองเพิ่มเติม เพื่อนำไปสู่การศึกษาในด้านกระบวนการ นโยบาย ป้องกันฟื้นฟู และลดความรุนแรงภายในคู่ครองต่อไป

เอกสารอ้างอิง

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2560). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัวสำหรับการรายงานตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ประจำปี 2559. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2562 จาก <http://www.violence.in.th/publicweb/pdf/M17/M172559.pdf>
- Sexton, D. (2018). #MenToo: Men need to be part of the conversation to progress. Retrieved May 15, 2019, from <https://www.standard.co.uk/lifestyle/london-life/mentoo-presidents-club-men-in-the-metoo-movement-a3750561.html>
- World Health Organization 2012. (n.d.) *Intimate partner violence*. Retrieved from May 1, 2019, from https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77432/WHO_RHR_12.36_eng.Pdf

บทความวิจัย

- เพ็ญนภา คล้ายสิงโต. (2553). *โครงสร้างवादหัวข่าวอาชญากรรมในหนังสือพิมพ์ไทย: ภาพสะท้อนอุดมการณ์ทางเพศสภาพในสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์ดุขุภบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- วิลาสินี พิพิธกุล และ กิตติ กันภัย. (2546). *เพศและการสื่อสารในสังคมไทย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สมพร รุ่งเรืองกลกิจ, อิงคณา โคตรนารา, เนตรชนก แก้วจันทา และ ชมพูนุท กาบคำบา. (2018). ทัศนคติของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งต่อเพศภาวะในสังคมไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 43(2), 84-114.
- Berke, D. S., Reidy, D., & Zeichner, A. (2018). Masculinity, emotion regulation, and psychopathology: A critical review and integrated model. *Clinical Psychology Review*.

- Cheung, M., Leung, P., & Tsui, V. (2009). Asian Male Domestic Violence Victims: Services Exclusive for Men. *Journal of Family Violence*, 24(7), 447-462.
- Davies, M., & Rogers, P. (2006). Perceptions of male victims in depicted sexual assaults: A review of the literature. *Aggression and Violent Behavior*, 11(4), 367-377.
- DeKeseredy, W. S., & Dragiewicz, M. (2014). Woman Abuse in Canada: Sociological Reflections on the Past, Suggestions for the Future. *Violence Against Women*, 20(2), 228-244.
- Hall, Ronald E. (2012) "The Feminization of Social Welfare: Implications of Cultural Tradition vis-à-vis Male Victims of Domestic Violence", *The Journal of Sociology & Social Welfare*, 39 (3).
- Hunnicut, G. (2009). Varieties of Patriarchy and Violence Against Women: Resurrecting "Patriarchy" as a Theoretical Tool. *Violence Against Women*, 15(5), 553-573.
- Katz, J., Moore, J., & Tkachuk, S. (2007). Verbal sexual coercion and perceived victim responsibility: Mediating effects of perceived control. *Sex Roles: A Journal of Research*, 57(3-4), 235-247.
- Osman, S. L. (2011). Predicting Rape Empathy Based on Victim, Perpetrator, and Participant Gender, and History of Sexual Aggression. *Sex Roles*, 64(7), 506-515.
- Purnell, D. (2019). #me(n)too: Storying a male-on-male sexual assault. *Journal of Loss and Trauma*, 24(3), 226-237.
- Tuncer, A. E., Broers, N. J., Ergin, M., & Ruiter, C. D. (2018). The association of gender role attitudes and offense type with public punitiveness toward male and female offenders. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 55, 70-79.
- Vogel, D. L., Heimerdinger-Edwards, S. R., Hammer, J. H., & Hubbard, A. (2011). "Boys don't cry": Examination of the links between endorsement of masculine norms, self-stigma, and help-seeking attitudes for men from diverse backgrounds. *Journal of Counseling Psychology*, 58(3), 368-382. doi:10.1037/a0023688
- Xiong, Y., Cho, M., & Boatwright, B. (2019). Hashtag activism and message frames among social movement organizations: Semantic network analysis and thematic analysis of Twitter during the #MeToo movement. *Public Relations Review*, 45(1), 10-23.

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้ชีวิต การมีต้นแบบด้านจิตสาธารณะและ
พฤติกรรมจิตสาธารณะ ของประชากรในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Relations among lifestyle, public mind model, and the public mind behavior of the
population in Bang Pa-in District, Phra Nakorn Si Ayutthaya Province

เนตรนภา ฐูปหอม¹ และ ศิริวรรณ กำแพงพันธ์²

Nednapa Thoophom¹ and Siriwan Kamphaengphan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1. ศึกษาระดับพฤติกรรมจิตสาธารณะของประชากรในเขตอำเภอ
บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2. เปรียบเทียบพฤติกรรมจิตสาธารณะของประชากรในเขตอำเภอ
บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
รูปแบบการใช้ชีวิต การมีต้นแบบด้านจิตสาธารณะ กับพฤติกรรมจิตสาธารณะของประชากรในเขตอำเภอ
บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอบางปะอิน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพศชายและหญิง อายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 473 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่ม
ตัวอย่างแบบบังเอิญ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ (google form) วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิง
พรรณนา ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบที การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบ
ความสัมพันธ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมจิตสาธารณะของ
ประชากรในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.33 พฤติกรรมจิต
สาธารณะ ของประชากรในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามเพศ และอาชีพ
พบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีพฤติกรรมจิตสาธารณะ
มากกว่าเพศชาย และอาชีพธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการ และพนักงานบริษัท มีพฤติกรรมจิตสาธารณะ
มากกว่าอาชีพรับจ้างทั่วไป ส่วนอายุพบว่าไม่แตกต่างกัน รูปแบบการใช้ชีวิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ
พฤติกรรมจิตสาธารณะอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.25$) และต้นแบบด้านจิต
สาธารณะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตสาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01 ($r=.45$)

คำสำคัญ จิตสาธารณะ, รูปแบบการใช้ชีวิต, ต้นแบบด้านจิตสาธารณะ

Abstract

The purpose of this research is to 1) study public mind behavior of the
population in Bang Pa-in District, Phra Nakorn Si Ayutthaya Province 2) compare public
mind behavior of people in Ayutthaya by gender, age and occupation 3) to study the
relations among lifestyle, public mind role model, and public mind behavior of people
in Bang Pa-in District, Phra Nakorn Si Ayutthaya Province. The sample group is people
living in Bang Pa-in district, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. They are Male and female,
aged 15 years and over, number 473 people, using accidental sample selection method.

The data was collected by online form (google form). Analyze by using descriptive statistics. Test the hypothesis using t-test, One-way ANOVA, and Pearson Product Moment correlation coefficient test. Research findings that Public mild behavior of the population in Bang Pa-in district Phra Nakhon Si Ayutthaya Province At a high level, average 4.33 and Public mild behavior of the population in Bang Pa-in district Phra Nakhon Si Ayutthaya classified by gender and occupation, found that there are differences with statistical significance at the level of .05, while age was not different. Life style has a relationship Positive and public mental behavior is at a low level with statistical significance at .01 level ($r = .25$) and the public mild role model has a positive relationship with the public mild behavior is at a medium level with statistical significance at .01 level ($r = .45$).

Keywords Public mind behavior, Life style, Public mild role model

บทนำ

ในโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความก้าวหน้าขององค์ความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเหล่านี้ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ กระแสการเร่งพัฒนาและสภาพเศรษฐกิจที่ต้องแข่งขันนี้ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมมีแนวโน้มต่างคนต่างอยู่สนใจแต่เรื่องของตนเอง แข่งขัน แย่งชิง เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ต้องการจนมองข้ามคุณค่าทางจิตใจของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน คุณธรรมและจริยธรรมลดลง เราจะเห็นได้ว่าบุคคลในสังคมมีความสำนึกต่อส่วนรวมลดน้อยลง สังเกตจากการที่เห็นป้ายประกาศจำนวนมากเขียนไว้เพื่อเตือนสติ เช่น “ห้ามทิ้งขยะบริเวณนี้” “ขึ้นลงชั้นเดียวโปรดใช้บันได” เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงมีการกล่าวถึงคำว่า “จิตสาธารณะ” มากขึ้นเพื่อให้ทุกคนได้ตระหนักถึงการสร้างจิตสาธารณะและความรับผิดชอบเมื่อต้องใช้ทรัพยากรสาธารณะร่วมกัน

จิตสาธารณะ หมายถึง การกระทำหรือจิตวิญญาณที่มีความรักความห่วงใยความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมโดยรวม การมีคุณธรรมจริยธรรมและการไม่กระทำที่เสื่อมเสียหรือเป็นปัญหาต่อสังคม ประเทศชาติ การมีจิตที่คิดสร้างสรรค์เป็นกุศลและมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม คิดในทางที่ดี ไม่ทำลายเบียดเบียนบุคคล สังคม วัฒนธรรม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552) จิตสาธารณะเป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พร้อมทั้งจะเสียสละอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งในการยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้หันมามองถึงประโยชน์ส่วนรวมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งร่วมมือกันพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความสงบสุข ดังนั้นการปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นการสร้างคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากภายใน จิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญในการปลูกจิตสำนึกให้คนรู้จักเสียสละ ร่วมแรงร่วมใจ มีความร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหา และสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม (ธนิดา ทองมีเหลือ และคณะ, 2550) กล่าวได้ว่า บุคคลที่จะสามารถเอาตัวรอดและประสบ

ความสำเร็จได้ทั้งในเรื่องของการดำเนินงานและการดำเนินชีวิต จะต้องมิจิตสาธารณะประกอบอยู่ในตัวของบุคคลนั้น ๆ จิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม ปัจจัยที่สัมพันธ์กับจิตสาธารณะนั้น ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2539) ได้กล่าวถึงต้นไม้อัจฉริยะธรรมสำหรับคนไทยขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งเปรียบเหมือนดอกผล ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำดีละเว้นความชั่วและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ส่วนที่สอง เปรียบเหมือนส่วนของลำต้น แสดงถึงพฤติกรรมการทำอาชีพอย่างขยันขันแข็งซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม การมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทัศนคติคุณธรรมและค่านิยม ส่วนที่สามเปรียบเหมือนรากของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำอาชีพอย่างขยันขันแข็งซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ สติปัญญา ประสพการณ์ทางสังคม และสุขภาพจิต โดยจิตลักษณะทั้ง 3 ของส่วนรากนั้นเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาคุณธรรมในส่วนลำต้น อย่างไรก็ตามการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดพฤติกรรมจิตสาธารณะของคนแต่ละภูมิภาคยังมีผลการศึกษที่แตกต่างกันซึ่งอาจเป็นผลมาจากการมีรูปแบบการใช้ชีวิตที่ต่างกัน และอาจเกี่ยวข้องกับแนวคิดทางจิตวิทยาที่ได้มีการพูดถึงตัวแบบ (role model) ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคล เพราะรูปแบบการใช้ชีวิตของบุคคลหนึ่ง ๆ คือ รูปแบบการดำเนินชีวิตในโลก แสดงออกมาในรูปของกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นของบุคคลนั้น ๆ โดยรูปแบบการดำเนินชีวิตจะแสดงออกถึงตัวบุคคลนั้นมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งหมดของบุคคล (Kotler, 2000) ดังนั้นรูปแบบการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันจึงหมายถึงการกระทำกิจกรรม ความสนใจ ตลอดจนถึงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อันจะส่งผลทำให้คนมีปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมในรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งคนที่มีกิจกรรมการชีวิตที่ไม่เอื้อต่อการทำจิตอาสาจึงอาจมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมแตกต่างจากผู้ที่มีการใช้ชีวิตที่สอดคล้องมากกว่า เช่น คนที่ต้องทำงานอย่างเร่งรีบตลอดทั้งวันจนไม่มีเวลาในการติดตามข่าวสาร อาจจะมีพฤติกรรมในการสนใจสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่มีบทบาทต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพ ทัศนคติ และการแสดงออกของบุคคลที่น่าสนใจอีกปัจจัยหนึ่งคือการมีตัวแบบด้านจิตสาธารณะ ซึ่งหมายถึงการที่ครู อาจารย์ พ่อแม่ คอปรครัว อบรมสั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมเคารพกฎระเบียบของสังคม เอาใจใส่ดูแลรักษาสิ่งของใช้ต่าง ๆ ที่เป็นของส่วนรวม ไม่นำของส่วนรวมมาเป็นส่วนตน ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประพัตดินให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม การได้เติบโตมาโดยได้รับการปลูกฝัง อบรม ฝึกปฏิบัติ การได้เห็นตัวอย่างที่ชวนให้ประทับใจ ปัจจัยเหล่านี้จะค่อย ๆ โน้มนำใจของบุคคลให้เกิดจิตสำนึกที่ถูกต้องและการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นได้ (บุญทัน ภูบาล, 2549)

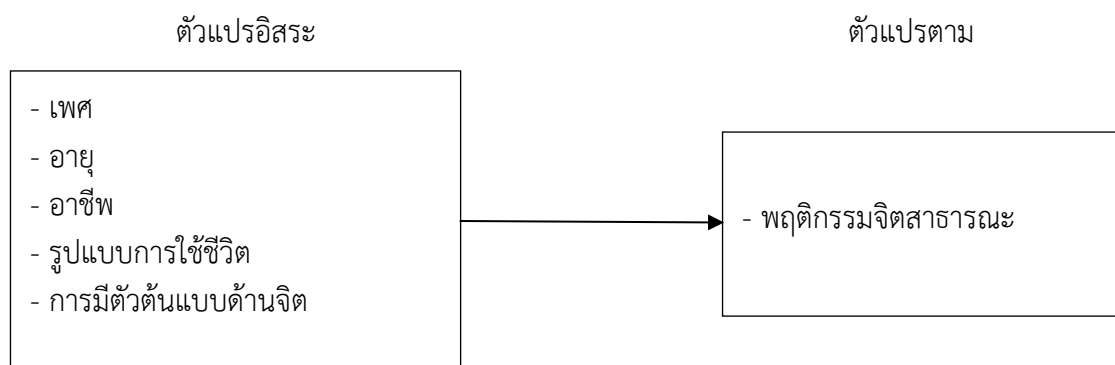
ดังนั้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเกี่ยวกับจิตสาธารณะ จึงได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้ชีวิต การมีต้นแบบด้านจิตสาธารณะ และพฤติกรรมจิตสาธารณะของประชากรในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อทำความเข้าใจและอธิบายถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีจิตสาธารณะ ทั้งรูปแบบการดำเนินชีวิตของประชากรในจังหวัดอยุธยาและการมีต้นแบบด้านการมีจิตสาธารณะ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการหาแนวทางส่งเสริมให้บุคคลมีความเสียสละอุทิศตนทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และการเอาใจใส่ต่อบุคคลอื่นมากขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อการจัดการกับ

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมจากความเห็นแก่ตัวของคนในสังคมให้ลดน้อยลง และจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมจิตสาธารณะ ของประชากรในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตสาธารณะของประชากรในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้ชีวิต การต้นแบบด้านจิตสาธารณะ กับการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะ ของประชากรในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการ

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้เข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ เป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เป็นเพศชายจำนวน 213 คน เพศหญิงจำนวน 260 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 473 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธี Cronbach's Alpha แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

1.แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ และอาชีพ เป็นแบบเลือกตอบ

2.แบบสอบถามพฤติกรรมจิตสาธารณะ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 14 ข้อ ตั้งแต่ต่ำที่สุด (1 คะแนน) น้อย (2 คะแนน) ปานกลาง (3 คะแนน) มาก (4 คะแนน) และมากที่สุด (5 คะแนน) และข้อคำถามเชิงลบ ตั้งแต่ต่ำที่สุด (5 คะแนน) น้อย (4 คะแนน) ปานกลาง (3 คะแนน) มาก (2 คะแนน) และมากที่สุด (1 คะแนน) ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น ข้าพเจ้าเต็มใจจะช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานหรือผู้อื่น ข้าพเจ้าต้องการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ได้ค่าสัมประสิทธิ์คอนบาร์คแอลฟาทั้งฉบับ คือ 0.60

3.แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ชีวิต ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 36 ข้อ ตั้งแต่ข้อที่น้อยที่สุด (1 คะแนน) น้อย (2 คะแนน) ปานกลาง (3 คะแนน) มาก (4 คะแนน) และมากที่สุด (5 คะแนน) และข้อคำถามเชิงลบ ตั้งแต่ข้อที่น้อยที่สุด (5 คะแนน) น้อย (4 คะแนน) ปานกลาง (3 คะแนน) มาก (2 คะแนน) และมากที่สุด (1 คะแนน) ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น ข้าพเจ้าทำงานในช่วงเย็นและวันหยุด ข้าพเจ้าทำความสะอาดบ้านด้วยตนเอง เป็นต้น ได้ค่าสัมประสิทธิ์คอนบาร์คแอลฟาทั้งฉบับ คือ 0.88

4.แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีตัวแบบด้านจิตสาธารณะ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ โดยแบ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวก ตั้งแต่ข้อที่น้อยที่สุด (1 คะแนน) น้อย (2 คะแนน) ปานกลาง (3 คะแนน) มาก (4 คะแนน) และมากที่สุด (5 คะแนน) และข้อคำถามเชิงลบ ตั้งแต่ข้อที่น้อยที่สุด (5 คะแนน) น้อย (4 คะแนน) ปานกลาง (3 คะแนน) มาก (2 คะแนน) และมากที่สุด (1 คะแนน) ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น ครอบครัวของข้าพเจ้ามักบริจาคสิ่งของให้ผู้ยากไร้ ครอบครัวของข้าพเจ้าปลูกฝังให้ข้าพเจ้าเห็นใจผู้อื่น เป็นต้น ได้ค่าสัมประสิทธิ์คอนบาร์คแอลฟาทั้งฉบับ 0.89

แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ทั้ง 3 ฉบับ ใช้เกณฑ์การแปลความหมาย ตามแนวคิดของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538: 9) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็น/พฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.90 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็น/พฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็น/พฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็น/พฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็น/พฤติกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอสรุปตามลำดับ ดังนี้

1.ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 473 คน เป็นเพศชาย 213 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 และเป็นเพศหญิงจำนวน 260 คนคิดเป็นร้อยละ 55.0 มีช่วงอายุ ระหว่าง 15 – 19 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 13.7 ช่วงอายุ 20 – 25 ปี จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6 และช่วงอายุ 26 - 30 ปี จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 และช่วงอายุ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 80 คนคิดเป็นร้อยละ 16.9 ส่วนการประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 167 คน มีอาชีพพนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 35.3 รองลงมานักเรียน/นักศึกษา จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 18.6 อื่นๆ จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 17.8 ข้าราชการ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 ส่วนที่เหลือได้แก่ธุรกิจส่วนตัวและรับจ้างทั่วไป

2. พฤติกรรมจิตสาธารณะ พบว่าโดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมจิตสาธารณะอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.33 เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการให้ของบริจาคคนอื่นคือสิ่งที่ไม่ควรทำ ค่าเฉลี่ย 4.93 (SD=.39) ข้าพเจ้ารักษาความสะอาดของห้องน้ำ ที่ทำงาน สถานศึกษา ห้างสรรพสินค้า ค่าเฉลี่ย 4.91 (SD=.37) ข้าพเจ้าเต็มใจช่วยเหลือเพื่อนทุกศาสนา ค่าเฉลี่ย 4.87 (SD=.36) ข้าพเจ้าคิดว่าการทำจิตอาสา คือการทำด้วยความสมัครใจของตนเอง ค่าเฉลี่ย 4.76

(SD=.47) ข้าพเจ้ามีความเข้าใจ เคารพในสิทธิผู้อื่น และกฎระเบียบต่าง ๆ ของสังคม ค่าเฉลี่ย 4.72 (SD=.51) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้าพเจ้ามักไม่ค่อยสนใจกับกิจกรรมที่ทำเพื่อสังคม ค่าเฉลี่ย 2.07 (SD=1.23)

3. พฤติกรรมจิตสาธารณะของประชากรในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามเพศ พบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีพฤติกรรมจิตสาธารณะมากกว่าเพศชาย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 และ 4.30 ตามลำดับ

4. พฤติกรรมจิตสาธารณะ ของประชากรในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามอายุ พบว่าไม่แตกต่างกัน

5. พฤติกรรมจิตสาธารณะของประชากรในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามอาชีพ พบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเรียงลำดับอาชีพที่มีค่าเฉลี่ยการทำพฤติกรรมจิตสาธารณะจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อาชีพธุรกิจส่วนตัว ค่าเฉลี่ย 4.37 อาชีพข้าราชการ ค่าเฉลี่ย 4.36 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ค่าเฉลี่ย 4.35 อาชีพนักเรียนนักศึกษา ค่าเฉลี่ย 4.30 และอาชีพรับจ้างทั่วไป ค่าเฉลี่ย 3.98 เมื่อทดสอบรายคู่พบว่า ข้าราชการ พนักงานเอกชน ธุรกิจส่วนตัว มีพฤติกรรมจิตสาธารณะต่างจากอาชีพรับจ้างทั่วไป

6. รูปแบบการใช้ชีวิตมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับพฤติกรรมจิตสาธารณะอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.25$) และตัวแบบด้านจิตสาธารณะมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับพฤติกรรมจิตสาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.45$)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าประชากรในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีพฤติกรรมจิตสาธารณะ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุวัยหนุ่มสาว อายุระหว่าง 20-30 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เน้นไปที่การทำพฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่น และการดูแลสาธารณะสมบัติของส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธิดาชนก วงศ์พิทักษ์ (2556) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยพบว่าระดับพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒโดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อจำแนกเป็นด้านต่าง ๆ พบว่าด้านการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในระดับสูง ด้านการเสียสละต่อสังคมอยู่ในระดับสูง และด้านความมุ่งมั่นพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง

สมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า ประชากรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมจิตสาธารณะแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะบุคลิกภาพของเพศหญิงที่มีความความรัก ความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมโดยรวมมากกว่าเพศชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของอริยา คูหา (2554) ทำการวิจัยเรื่องจิตสาธารณะและรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่พบว่านักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมจิตสาธารณะแตกต่างกัน โดยให้เหตุผลว่าบทบาททางเพศเกิดจากประสบการณ์ตรงของบุคคลที่ได้รับอิทธิพลการอบรมเลี้ยงดูการอบรมสั่งสอน ปลูกฝัง และมีสภาพแวดล้อมทางชีวสังคมตั้งแต่อดีตที่ต่างกักันตั้งแต่วัยเด็ก จึงทำให้บุคคลมีประสบการณ์ที่ต่างกัน ส่งผลให้มีมุมมองต่อกิจกรรมเพื่อสังคมในแต่ละด้านที่แตกต่างกัน เหตุนี้จึงทำให้นักศึกษาที่มีเพศต่างกันจึงมีจิตสาธารณะแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 ประชากรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมจิตสาธารณะ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคนไทยถูกปลูกฝังและอบรมมาจากครอบครัวว่า ให้มีจิตจิตใจที่โอบอ้อมอารีและเห็นใจผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น มาตั้งแต่เด็ก ๆ ซึ่งส่งผลต่อจิตลักษณะพื้นฐานของคนในทุกช่วงวัย ตามที่อารีย์ วงศ์แดง (2554) ซึ่งได้ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การกล่อมเกล่า ทางสังคมจากสถาบันครอบครัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูด้านจิตสาธารณะของพ่อแม่ และการเป็นแบบอย่างด้านจิตสาธารณะของพ่อแม่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อจิตสาธารณะ และพฤติกรรมจิตสาธารณะ อันเป็นการเน้นย้ำในความสำคัญของสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยสังคมแรกของเด็ก การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ให้การดูแลบุตรอย่างรอบด้าน ถ่ายทอดทั้งประสบการณ์และความรู้ แนวคิดพื้นฐานด้านจริยธรรม คุณธรรม เป็นการปลูกฝังในเด็กได้เกิดการเรียนรู้ตระหนัก และได้ซึมซับสิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่เยาว์วัยจากพ่อแม่ คล้ายคลึงกับสุพัตรา สุขภาพ (2541) ได้กล่าวว่า นิสิตที่มีอายุในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย คือ 17 - 22 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ใกล้เคียงกัน จึงมีความคิดเห็น ความรู้สึก ความรับผิดชอบ ความสนใจ ตลอดจนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ รับรู้ความสามารถตนเองเป็นคนดีของสังคมไม่ต่างกันไม่ว่าจะอยู่ในช่วงอายุใด

สมมติฐานข้อที่ 3 ประชากรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมจิตสาธารณะแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อทดสอบรายคู่พบว่า ข้าราชการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะต่างจากอาชีพรับจ้างทั่วไป ค่าเฉลี่ย 4.36 และ 3.98 ตามลำดับ และพนักงานเอกชนมีพฤติกรรมจิตสาธารณะต่างจากอาชีพรับจ้างทั่วไป ค่าเฉลี่ย 4.35 และ 3.98 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเกิดจากลักษณะการทำงาน สิ่งแวดล้อมในการทำงาน ข้อจำกัดของการทำงาน ตลอดไปจนถึงค่าตอบแทนที่ได้จากการทำงานของแต่ละอาชีพที่มีรูปแบบและลักษณะการทำงานที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีบทบาทในการแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะแตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับชลลดา ทวีคุณ (2555) จากการศึกษาเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเองที่มีต่อจิตสาธารณะตามหลักพรหมวิหาร 4 สามารถสรุปผลการวิจัยได้จากการวิเคราะห์สมมติฐานพบว่า คุณลักษณะจิตสาธารณะที่เป็นไปตามสมมติฐานกล่าวคือ มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล ระดับชั้นปี และคณะที่ศึกษา และคุณลักษณะจิตสาธารณะที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานกล่าวคือ ไม่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอาชีพบิดา

สมมติฐานข้อที่ 4 รูปแบบการใช้ชีวิตมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับพฤติกรรมจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายถึงว่าหากบุคคลมีรูปแบบการใช้ชีวิตที่ผ่อนคลาย มีเวลาในการทำกิจกรรมที่สนใจและติดตามข้อมูลข่าวสารจะทำให้มีแนวโน้มในการทำพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ทำให้มีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป รวมไปถึง ทัศนคติ ค่านิยม และมุมมอง ของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบการดำเนินชีวิตเหล่านี้มีส่วนเอื้อต่อการทำพฤติกรรมจิตสาธารณะ และในขณะเดียวกันด้วยรูปแบบการใช้ชีวิตบางอย่างก็ขัดขวางการทำพฤติกรรมจิตสาธารณะเช่นกัน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับหฤทัย อาจปฐ (2554) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิต และความหมายในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับการมีจิตสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษพบว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลสังกัด

ทบวงมหาวิทยาลัยเขตกรุงเทพมหานคร และอริยา คูหา (2554) โดยทำวิจัยเกี่ยวกับจิตสาธารณะและรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีจิตสาธารณะและรูปแบบการใช้ชีวิตที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาที่มีจิตสาธารณะสูงก็จะมีรูปแบบการใช้ชีวิตที่สอดคล้องสูงตามด้วย อาทิเช่น กลุ่มสมาคมจะมีจิตสาธารณะสูงในด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ด้านการรับรู้ในสิทธิและหน้าที่ อย่างไรก็ตามระดับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้ชีวิตและการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะยังมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับที่ต่ำ ซึ่งอาจมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์มากกว่าในการอธิบายถึงพฤติกรรมจิตสาธารณะของประชาชนในอำเภอบางปะอิน

สมมติฐานข้อที่ 5 ตัวแบบด้านจิตสาธารณะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตสาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้วิจัยคิดว่าต้นแบบที่เป็นแรงจูงใจให้มีจิตสาธารณะ มาจากการดูแลเอาใจใส่และอบรมสั่งสอนของสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาที่เป็นต้นแบบในการทำจิตสาธารณะ ตามแนวคิดของแบนดูรา (Bandura, 1977) ที่มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ส่วนหนึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น จากการสังเกตโดยผ่านตัวแบบ (model) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอ้อมใจ วงษ์มณฑา (2553) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่าการสนับสนุนจากครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง การสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะของนักศึกษาอยู่ในระดับต่ำ การมีตัวแบบด้านจิตสาธารณะกับพฤติกรรมจิตสาธารณะสัมพันธ์กัน และการศึกษาของวิเชียร อินทรสมพันธ์ (2554) ได้ทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยภายในด้านอัตมโนทัศน์ การเห็นคุณค่าในตนเอง และปัจจัยภายนอกด้านการสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากอาจารย์ และเพื่อน การเรียนรู้ตนเองในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้ร้อยละ 47.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อย่างไรก็ตามในยุคปัจจุบันการดำเนินชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไปเป็นยุคที่ต้องเร่งพัฒนาตัวเองเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ประกอบกับเมื่อพิจารณากลุ่มอายุของผู้เข้าร่วมงานวิจัยส่วนใหญ่คือกลุ่มวัยทำงาน ดังนั้นด้วยหน้าที่การงานที่อาจไม่เอื้อต่อการทำกิจกรรมเพื่อสังคมบางอย่าง จึงทำให้ตัวต้นแบบด้านจิตสาธารณะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจิตสาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง

สรุป

จากผลการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชนในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพฤติกรรมจิตสาธารณะอยู่ในระดับมาก และภาพรวมเห็นได้ว่า รูปแบบการใช้ชีวิตและตัวแบบด้านจิตสาธารณะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตสาธารณะ ดังนั้นการแสดงออกถึงการห่วงใยรักษาของส่วนรวมของพ่อแม่ และการเป็นแบบอย่างด้านจิตสาธารณะของพ่อแม่ รวมไปถึงทัศนคติ ค่านิยม และ มุมมอง ของแต่ละบุคคลจะทำให้ลูกได้ซึมซับสิ่งต่างๆ ตั้งแต่เยาว์วัย รวมไปถึง

สถาบันการศึกษา เพื่อนหรือคนรอบข้างที่เป็นต้นแบบในการทำจิตสาธารณะ แสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะต่อผู้อื่นจะเป็นแรงจูงใจให้ลูกเป็นบุคคลที่มีค่านิยมยกย่องการมีจิตสาธารณะ และพร้อมแสดงออกในการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งจะทำให้เกิดสังคมที่น่าอยู่ขึ้นในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้ชีวิต การมีตัวตนแบบด้านจิตสาธารณะ และพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของประชากรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อมทางครอบครัวต่างๆ เพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการศึกษาด้านการสนับสนุนทางสังคม เช่น ปัจจุบันการอาศัยอยู่กับบิดา – มารดา ญาติ เป็นต้น รวมถึงความต้องการในการทำกิจกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะของคนที่มีความแตกต่างด้านเพศ และการประกอบอาชีพ
2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีตัวตนแบบด้านจิตสาธารณะกับพฤติกรรมจิตสาธารณะควรเป็นการศึกษาในปัจจัยด้านอื่นเพิ่มเติม เช่น ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการปลูกฝังจากมหาวิทยาลัย เป็นต้น
3. สำหรับแบบวัดรูปแบบการใช้ชีวิต แบบวัดการมีตัวตนแบบด้านจิตสาธารณะและแบบวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะ ถ้าผู้ที่สนใจจะศึกษาเพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง ควรมีการสร้างข้อคำถามเพิ่มเติม ซึ่งจะเป็นการพัฒนาแบบสอบถามให้ดีขึ้นได้
4. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกหรือเฉพาะกรณีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ . (2552). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตปอเรชั่น
- ชลลดา ทวีคุณ. (2555). การเห็นคุณค่าในตนเองที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะตามหลักพรหมวิหาร 4. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2539). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์.(2556). ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ธนิดา ทองมีเหลือ และคณะ. (2550). ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 13 (1).
- บุญทัน ภูบาล. (2549). การใช้ชีวิตที่คนละครุ่นคิดเป็นต้นแบบเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่ายๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้. *ข่าวสารวิจัย การศึกษา*, 18 (3): 8-11.
- วิเชียร อินทรสมพันธ์.(2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. *ครุศาสตร์สาร*, 6 (2): 19-25.
- สุพัตรา สุภาพ. (2541). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,
- หทัย อางปฐ.(2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับการมีจิตสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ : คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา .(2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- อริยา คูหา. (2554). *จิตสาธารณะและรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี*. สงขลา: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อารีย์ วงศ์แดง, วิริณห์ กิตติพิชัย และพิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์. (2554). *ทัศนคติและพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร*. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, กรกฎาคม-ธันวาคม 2554.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. England Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Kotler, P. (2000). *Marketing: An introduction*. (3rd ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice - Hall.

การศึกษารูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมเชิงวัตถุ The study of patterns of enhancing implicit self-esteem and their influence on materialism

ธันวา ภูพาทรงธรรม^{1,*}, ศรัณยวิชัย ชินวงศ์¹, อธิติยา อินโพธิ์¹, ชัชวาล เทียมถนอม²,
 และทระวิน ชาลีรักษ์ตระกูล²

Thunwa Pupasangtham^{1,*}, Saranyawit Chinnawong¹, Athitiya Inpo¹, Chatchawarn Tiemtanom²
 and Trawin Chaleeraktrakoon²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมเชิงวัตถุ ได้แก่ การเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก และการได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ดำเนินการทดลองกับผู้เข้าร่วมการทดลองจำนวน 95 คน อายุระหว่าง 18 – 25 ปีและกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีจากการสุ่มแบบตามสะดวก ดำเนินการทดลอง 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 ผู้เข้าร่วมการทดลองจะได้ทำแบบคัดกรองภาวะซึมเศร้าฉบับภาษาไทย แบบประเมิน Social Rejection Scales และแบบวัด Materialism Values Scale เพื่อวัดระดับค่านิยมเชิงวัตถุก่อนทำการทดลอง ในครั้งที่ 2 ผู้วิจัยใช้คะแนนจากแบบประเมิน Social Rejection Scales เพื่อจัดอันดับผู้เข้าร่วมการทดลอง (Rank-ordered control) และทำการ Counterbalancing เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีระดับความรุนแรงของประสบการณ์การถูกปฏิเสธจากกลุ่มเพื่อนในระดับเดียวกันใกล้เคียงกันมากที่สุด โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่มที่ได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1) ได้รับการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก 2) ได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกจากการทำแบบทดสอบ Remote Associates Test และ 3) ไม่ได้รับการทดลอง ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุม จากนั้นทั้ง 3 กลุ่มทดลองจะได้ทำแบบวัด Name-Letter Test และแบบวัด Materialism Values Scale เพื่อวัดระดับค่านิยมเชิงวัตถุหลังทำการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ One-Way Repeated Measure ANOVA และ Paired – Samples T-Test ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับค่านิยมเชิงวัตถุก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติ ในกลุ่มที่ได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยด้วยวิธีการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก และกลุ่มที่ไม่ได้รับรูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย และ 2) การได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก บุคคลมีแนวโน้มจะมีระดับค่านิยมเชิงวัตถุที่เปลี่ยนแปลงก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยแตกต่างจากการได้รับการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวกและการไม่ได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย ทั้งนี้ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 3 กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยทำการศึกษาเพิ่มเติม พบว่า 1) ระดับค่านิยมเชิงวัตถุที่เปลี่ยนแปลงก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยในมิติการได้ครอบครองวัตถุเป็นศูนย์กลางของชีวิตมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากทำการทดสอบรายคู่ พบว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย มีระดับค่านิยมเชิงวัตถุที่เปลี่ยนแปลงก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยในมิติการได้ครอบครองวัตถุเป็นศูนย์กลางของชีวิตต่ำกว่ากลุ่มที่ได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยด้วยวิธีการเตรียมการ

¹ นักศึกษาสาขาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จ.ปทุมธานี 12120 E-mail: thunwa.pomb@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จ.ปทุมธานี 12120

รับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) การได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยแต่ ละรูปแบบและการไม่ได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย ไม่มีความแตกต่างต่อระดับการเห็น คุณค่าแห่งตนโดยนัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาทำให้ทราบว่า 1) อัตมโนทัศน์ของคนไทยอาจมี ความแตกต่างจากประชากรในวัฒนธรรมอื่นและต้องการการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อกำหนดรูปแบบการเสริมสร้างคุณค่า แห่งตนโดยนัยที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย 2) รูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่มีอยู่ทั้ง 2 รูปแบบไม่มีอิทธิพลกับคุณค่าแห่งตนโดยนัยอาจเนื่องมาจากวัฒนธรรมหรือช่วงวัยของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

คำสำคัญ การเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย, ค่านิยมเชิงวัตถุ, คำศัพท์เชิงบวก, ข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก

Abstract

This study aims to examine how patterns of enhancing self-esteem influence materialism. A total of 95 participants aged 18-25 took part in this study. All participants were undergraduate students at the time and were selected using convenience sampling. This study took place over 2 sessions. In the first session, participants completed a depression screening form, the Social Rejection Scales, and the Materialism Values Scale (pre-test). In the second session, researchers used scores from the Social Rejection Scales to rank-order the participants and counterbalance each group so that each group had similar levels of experiencing social rejection from friends. Participants were divided into 3 groups, each of which received different conditions of self-esteem enhancement as follows: implicit self-esteem enhancement using positive words, implicit self-esteem enhancement using positive feedback using the Remote Associates Test, and no implicit self-esteem enhancement (or the control group). All participants then completed the Name-Letter Test and the Materialism Values Scale (post-test). Data were analyzed using one-way repeated measures ANOVAs and paired samples T-Tests. The findings are as follows: 1) materialism scores were significantly different in the pre- and post- test for both the implicit self-esteem enhancement using positive words group and the control group and 2) for participants who received positive feedback, the difference in pre- and post-test scores was approaching significance. However, taken as a whole there was no significant difference between the 3 conditions in terms of materialism. Further analysis showed 1) there was a significant change in materialism scores for the dimension Material possession as the center of life. The level of change in materialism scores for the dimension Material possession as the center of life for the control group was significantly less than the levels of change in materialism scores for groups that whose self-esteem was enhanced 2) there was no significant difference in implicit self-esteem between the two experimental groups and the control group. The findings of this study suggest that 1) the implicit self-esteem tests used in this study may not have been

fully able to capture the construct of self-esteem for Thai people, which may be different from other countries. Further study is needed in this regard 2) that there are no significant differences between the form of implicit self-esteem enhancement may be due to factors such as age-range and other factors related to participants.

Keyword Implicit self-esteem, Materialism, Positive words, Positive feedback

บทนำ

ค่านิยมเชิงวัตถุเป็นชุดของทัศนคติที่สำคัญของวัฒนธรรมสมัยใหม่ มีลักษณะเป็นการครอบครองทางวัตถุเพื่อเติมเต็มความรู้สึกตนเอง โดยการให้คุณค่าวัตถุเป็นตัวแทนของความสำเร็จและความสุขของบุคคลจากผลการวิจัยของ Wang, Liu, Jiang และ Song (2016) พบว่า ค่านิยมเชิงวัตถุของบุคคลช่วยเพิ่มความสุข แต่หากมีระดับที่สูงเกินไป กลับส่งผลในด้านลบ (Tian และ Lu, 2015) เช่น การใช้จ่ายเงินเกินตัว การซื้อโดยไร้การควบคุม และปัญหาหนี้สิน (Watson, 2003) ผลการวิจัยของ Sidoti และ Devasagayam (2010) พบว่า นักศึกษาที่มีค่านิยมเชิงวัตถุเพิ่มขึ้นส่งผลต่อการใช้บัตรเครดิตในทางที่ผิดมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับสิ่งของที่ทำให้ประทับใจ การได้รับการชื่นชมเมื่อเป็นเจ้าของวัตถุราคาแพง และการได้สถานะทางวัตถุมากกว่าราคาที่ต้องจ่ายอันเป็นสาเหตุของหนี้ โดยเฉพาะในกลุ่มบุคคลที่มีระดับค่านิยมเชิงวัตถุสูงจะมีทัศนคติที่ชื่นชอบการกู้ยืมเงินและใช้บัตรเครดิตมากกว่าบุคคลที่มีระดับค่านิยมเชิงวัตถุดำ (Garðarsdóttir และ Dittmar, 2012)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อค่านิยมเชิงวัตถุ พบว่า ความรู้สึกเชิงลบ ได้แก่ ภาวะไร้แรงจูงใจ (King และ Datu, 2017) และความซึมเศร้า (Iqbal และ Aslam, 2016) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับค่านิยมเชิงวัตถุ อีกทั้งการถูกปฏิเสธจากกลุ่มเพื่อนในระดับเดียวกันยังมีอิทธิพลต่อค่านิยมเชิงวัตถุ และยังพบว่าการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย (Implicit self-esteem) ซึ่งเป็นการประเมินตนและทัศนคติต่อตนเองในระดับจิตไร้สำนึก ทำหน้าที่เป็นตัวแปรสื่อในความสัมพันธ์นี้ ซึ่งสามารถลดระดับค่านิยมเชิงวัตถุได้ด้วยการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย (Jiang, Zhang, Ke, Hawk และ Qiu, 2015)

จากข้อมูลทั้งหมดดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่ส่งผลต่อระดับค่านิยมเชิงวัตถุ โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษา อันเป็นช่วงวัยที่กำลังพัฒนาสู่ความเป็นผู้ใหญ่ จำเป็นต้องหาแนวทางในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่เหมาะสมกับช่วงวัย นอกจากจะช่วยลดผลเสียที่ตามมาจากค่านิยมเชิงวัตถุที่สูงเกินไปของบุคคล ยังสามารถนำไปช่วยเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยกับบุคคลได้ และช่วยให้บุคคลไม่จำเป็นต้องพึ่งค่านิยมเชิงวัตถุ

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่นำไปสู่การลดระดับค่านิยมเชิงวัตถุ โดยผู้วิจัยมีสมมติฐาน 2 ประการ ได้แก่ (1) รูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยแต่ละรูปแบบมีอิทธิพลต่อระดับค่านิยมเชิงวัตถุ (2) รูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยแต่ละรูปแบบมีอิทธิพลต่อระดับค่านิยมเชิงวัตถุแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมเชิงวัตถุ

วิธีการ

การศึกษาในครั้งนี้แบ่งการทำการทดลองเป็น 2 ครั้ง ซึ่งก่อนการทดลองดำเนินการโดยให้ผู้เข้าร่วมการทดลองกรอกแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลประชากรทั่วไปและประวัติการรักษาทางจิตเวชหรือการใช้ยาทางจิตเวช เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีประวัติการรักษาทางจิตเวชหรือการใช้ยาทางจิตเวชเข้าร่วมการทดลอง

การทดลองครั้งที่ 1 ผู้เข้าร่วมการทดลองทำแบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า เพื่อคัดกรองผู้ที่มีความเสี่ยงจะเกิดการซ้ำเติมทางจิตใจ (Retraumatization) ออกจากการทดลอง ผู้ที่มีระดับความรุนแรงของภาวะซึมเศร้าระหว่าง 0 – 29 คะแนนจะได้เขียนประสบการณ์การถูกปฏิเสธจากกลุ่มเพื่อนในระดับเดียวกัน จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมการทดลองทำแบบสอบถาม Social Rejection Scale และแบบวัด Materialism Values Scale แบ่งออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ มิติความเชื่อว่าการครอบครองนำไปสู่ความสุข มิติการได้ครอบครองวัตถุเป็นศูนย์กลางของชีวิต และมิติการใช้ทรัพย์สินตัดสินความสำเร็จของตนและผู้อื่น

จากการคัดกรองด้วยประวัติการรักษาทางจิตเวชหรือการใช้ยาทางจิตเวชและแบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่นำข้อมูลมาคำนวณจำนวน 95 คน และจัดผู้เข้าร่วมการทดลอง โดยจัดอันดับผู้เข้าร่วมการทดลอง (Rank-ordered control) ตามระดับความรุนแรงของประสบการณ์ถูกปฏิเสธจากกลุ่มเพื่อนในระดับเดียวกันที่ได้จากแบบสอบถาม Social Rejection Scale และทำการ Counterbalancing เพื่อจัดเข้ากลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่ได้รับรูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย ด้วยวิธีการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก จำนวน 33 คน 2) กลุ่มที่ได้รับรูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยด้วยวิธีการได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก จำนวน 29 คน และ 3) กลุ่มควบคุม จำนวน 33 คน

การทดลองครั้งที่ 2 กลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มจะใช้โปรแกรม Cyberball เพื่อชักนำความรู้สึกถูกปฏิเสธจากกลุ่มเพื่อนในระดับเดียวกัน จากนั้นแต่ละกลุ่มจะรับการทดลองที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มที่ 1 ผู้รับการทดลองจะถูกวางเงื่อนไขการเตรียมการรับรู้การตัดสินใจเกี่ยวกับคำศัพท์ โดยเสนอคำศัพท์ 30 คำอย่างสุ่ม โดยคำศัพท์ 15 คำถูกเสนอตามหลังข้อมูลแถวที่มีแต่ตัวอักษร X ที่ถูกเสนอตามด้วยคำว่า “ฉัน” หลังจากนั้น ผู้เข้าร่วมการทดลองได้รับคำชี้แจงเพื่อเข้าใจว่าเป็นแบบทดสอบการตัดสินใจเกี่ยวกับคำศัพท์ โดยการเสนอคำศัพท์อีกครั้งจำนวน 30 คำ ซึ่งคำศัพท์ทั้งหมดประกอบด้วยข้อมูลตัวอักษรที่ถูกจัดเรียงอย่างสุ่มจำนวน 15 คำและคำศัพท์เชิงบวกที่แตกต่างกันจำนวน 15 คำ ผู้เข้าร่วมการทดลองต้องตัดสินใจโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ว่าคำศัพท์ใดเป็นคำศัพท์ที่มีความหมายด้วยการกดปุ่ม E และการกดปุ่ม I เป็นคำศัพท์ที่ไม่มีความหมาย จากนั้นคำศัพท์จะหายไปทันทีหลังจากกดปุ่ม (Dijksterhuis, 2004) กลุ่มที่ 2 ผู้ร่วมการทดลองทำแบบทดสอบ Remote Associates Test ซึ่งประกอบไปด้วยคำศัพท์ 3 คำและช่องว่าง 1 ช่องในการเติมคำศัพท์ โดยทั้ง 3 คำนั้นสามารถเกี่ยวข้องกับคำที่จะมาเติมในช่องว่างนั้นได้ทางใดทางหนึ่ง และผู้เข้าร่วมการทดลองเข้าใจว่ากำลังทำแบบทดสอบการคิดเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking Test) ผ่านคอมพิวเตอร์ เมื่อส่งคำตอบแล้ว จะได้รับผลคะแนนของตนเปรียบเทียบกับคะแนน

ของผู้ร่วมการทดลองปลอมในลักษณะแผนภาพที่แสดงให้เห็นว่าพวกเขาอยู่ในกลุ่มที่ทำคะแนนได้ดี และได้รับข้อความว่า “คุณทำได้ยอดเยี่ยมเมื่อเทียบกับบุคคลอื่นที่เคยทำแบบทดสอบนี้ คะแนนของคุณอยู่ในเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 80 – 85 คะแนนของคุณสูงกว่า 80 – 85 เปอร์เซ็นต์ของคนที่เคยทำแบบทดสอบนี้” เพื่อเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกแก่ผู้ร่วมการทดลอง จากนั้นผู้ร่วมการทดลองจะทำการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลลัพธ์แบบ Likert scale 11 ระดับ โดยระดับ 0 หมายถึง แย่มากและระดับ 10 หมายถึง ดีมาก (Vanderlinden และคณะ, 2009) และกลุ่มที่ 3 จะไม่ได้รับรูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยซึ่งเป็นกลุ่มควบคุม

จากนั้นทั้ง 3 กลุ่มจะได้ทำแบบทดสอบการชื่นชอบตัวอักษร (Name-Letter Test) เพื่อวัดการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย จากการศึกษาค้นพบว่าแบบทดสอบนี้เป็นช่องทางในการประเมินตนเอง ซึ่งบุคคลที่มีความชื่นชอบในตัวอักษรย่อของชื่อตนเองสะท้อนให้เห็นถึงการเห็นคุณค่าแห่งตนที่สูง (Buhrmester, Blanton และ Swann, 2011) โดยการประเมินความชื่นชอบในตัวอักษรภาษาอังกฤษแต่ละตัวอักษรเป็นรูปแบบ Likert scale 7 ระดับ โดยระดับ 1 หมายถึง ฉันไม่ชอบตัวอักษรนี้อย่างยิ่ง และระดับ 7 หมายถึง ฉันชื่นชอบตัวอักษรนี้อย่างยิ่ง จากนั้นแต่ละกลุ่มทำแบบวัด Materialism Values Scale เพื่อประเมินระดับค่านิยมเชิงวัตถุหลังได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์และช่องทางติดต่อในกรณีที่เกิดข้อสงสัยหรือความไม่สบายใจจากการเข้าร่วมการทดลอง เพื่อรับการปรึกษาทางจิตวิทยาต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีผู้เข้าร่วมการทดลองเป็นเพศชายจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 22.11 และเพศหญิงจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 77.89 และเมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการประเมินค่านิยมเชิงวัตถุจากการทำแบบวัด Materialism Values Scale ก่อน หลัง และคะแนนที่เปลี่ยนแปลงจากการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย โดยกลุ่มการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวกมีคะแนนเฉลี่ยก่อนอยู่ที่ 57.2424 หลังอยู่ที่ 60.5152 และคะแนนที่เปลี่ยนแปลงอยู่ที่ 3.2727 กลุ่มที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกมีคะแนนเฉลี่ยก่อนอยู่ที่ 56.8276 หลังอยู่ที่ 57.7931 และคะแนนที่เปลี่ยนแปลงอยู่ที่ 0.9655 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 55.8182 หลังอยู่ที่ 58.8485 และคะแนนที่เปลี่ยนแปลงอยู่ที่ 3.0303 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการประเมินค่านิยมเชิงวัตถุจากแบบวัด Materialism Values Scale ก่อน, หลัง และคะแนนที่เปลี่ยนแปลงจากการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย

กลุ่มทดลอง	การได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
กลุ่มการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก	ก่อนได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย	57.2424	8.0430
	หลังได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย	60.5152	8.1705
	คะแนนที่เปลี่ยนแปลง	3.2727	5.8056
กลุ่มที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก	ก่อนได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย	56.8276	6.9901
	หลังได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย	57.7931	7.3987
	คะแนนที่เปลี่ยนแปลง	0.9655	3.6983
กลุ่มควบคุม	ก่อนได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย	55.8182	7.0731
	หลังได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย	58.8485	7.0273
	คะแนนที่เปลี่ยนแปลง	3.0303	5.2051

จากการวิเคราะห์คะแนนที่เปลี่ยนแปลงในการประเมินค่านิยมเชิงวัตถุแต่ละมิติ ก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย พบว่า มิติที่ 1 ความสุขคือ กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 1.6970 และกลุ่มที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 0.1724 ในมิติที่ 2 ความเป็นศูนย์กลางคือ กลุ่มที่ได้รับการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวกมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 2.1818 และกลุ่มควบคุมในการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 0.3030 และมิติที่ 3 ความสำเร็จคือ กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 1.0303 และกลุ่มที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 0.2414 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่เปลี่ยนแปลงของค่านิยมเชิงวัตถุแต่ละมิติจากการทำแบบวัด Materialism Values Scale ก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย

กลุ่มทดลอง	การได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
กลุ่มการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก	มิติที่ 1 ความเชื่อว่าการครอบครองนำไปสู่ความสุข	0.3939	3.23013
	มิติที่ 2 การได้ครอบครองวัตถุเป็นศูนย์กลางของชีวิต	2.1818	3.72034
	มิติที่ 3 การใช้ทรัพยากรตัดสินความสำเร็จของตนและผู้อื่น	0.6970	2.88839
กลุ่มที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก	มิติที่ 1 ความเชื่อว่าการครอบครองนำไปสู่ความสุข	0.1724	2.26887
	มิติที่ 2 การได้ครอบครองวัตถุเป็นศูนย์กลางของชีวิต	0.5517	2.52963
	มิติที่ 3 การใช้ทรัพยากรตัดสินความสำเร็จของตนและผู้อื่น	0.2414	2.14901
กลุ่มควบคุม	มิติที่ 1 ความเชื่อการครอบครองนำไปสู่ความสุข	1.6970	2.72127
	มิติที่ 2 การได้ครอบครองวัตถุเป็นศูนย์กลางของชีวิต	0.3030	2.37809
	มิติที่ 3 การใช้ทรัพยากรตัดสินความสำเร็จของตนและผู้อื่น	1.0303	2.66323

การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินค่านิยมเชิงวัตถุ ก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย พบว่า กลุ่มที่ได้รับการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวกมี

คะแนนในการประเมินค่านิยมเชิงวัตถุหลังได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัยสูงกว่าก่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{32} = 3.238, p = .003$) เช่นเดียวกับ กลุ่มควบคุมมี ($t_{32} = 3.344, p = .002$) ขณะที่กลุ่มที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกมีคะแนนในการประเมินค่านิยมเชิงวัตถุหลังได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัยไม่แตกต่างจากก่อน ($t_{28} = 1.406, p = .171$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนในการประเมินค่านิยมเชิงวัตถุจากการทำแบบวัด Materialism Values Scale ก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย

	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างหลัง – ก่อน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	<i>t</i>	<i>p</i>
กลุ่มทดลองที่ 1	3.2727	5.8056	3.238	.003*
กลุ่มทดลองที่ 2	.9655	3.6983	1.406	.171
กลุ่มทดลองที่ 3	3.0303	5.2051	3.344	.002*

*หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการทดสอบความแปรปรวน (Homogeneity of Variances) พบว่า $p = .032$ ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าแต่ละกลุ่มมีความแปรปรวนแตกต่างกัน ดังตารางที่ 4 และเมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่เปลี่ยนแปลงการประเมินค่านิยมเชิงวัตถุ ก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย พบว่า การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยแต่ละรูปแบบมีค่าเฉลี่ยของระดับค่านิยมเชิงวัตถุที่เปลี่ยนแปลงก่อนและหลัง ไม่แตกต่างกัน (Welch test $_{2,60.555} = 2.535, p = .088$) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 4 การทดสอบความแตกต่างระหว่างความแปรปรวน ของคะแนนที่เปลี่ยนแปลงในการประเมินค่านิยมเชิงวัตถุจากการทำแบบวัด Materialism Values Scale ก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย ระหว่าง 3 กลุ่มทดลอง

Levene Statistic	<i>df</i> ₁	<i>df</i> ₂	<i>p</i>
3.580	2	92	.032*

*หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนที่เปลี่ยนแปลงในการประเมินค่านิยมเชิงวัตถุจากการทำแบบวัด Materialism Values Scale ก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย ระหว่าง 3 กลุ่มทดลอง

	Statistic ^a	<i>df</i> ₁	<i>df</i> ₂	<i>p</i>
Welch	2.535	2	60.555	.088
Brown-Forsythe	1.977	2	86.029	.145

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่เปลี่ยนแปลงในการประเมินค่านิยมเชิงวัตถุแต่ละมิติ ก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยแต่ละรูปแบบ พบว่า มิติที่ 1 กลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยของระดับค่านิยมเชิงวัตถุที่เปลี่ยนแปลงก่อนและหลังไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F_{2,92} = .711, p = .494$) ในมิติที่ 2 มีกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยหนึ่งกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยของระดับค่านิยมเชิงวัตถุที่เปลี่ยนแปลงก่อนและหลัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F_{2,92} = 3.887, p = .024$) และมิติที่ 3 กลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มมีค่าเฉลี่ยของระดับค่านิยมเชิงวัตถุที่เปลี่ยนแปลงก่อนและหลัง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F_{2,92} = 2.890, p = .067$) จึงได้ทำการทดสอบรายคู่ (Post Hoc Test) ด้วยวิธีทดสอบแบบ Bonferroni ในระดับค่านิยมเชิงวัตถุ ในมิติการได้ครอบครองวัตถุเป็นศูนย์กลางของชีวิตที่เปลี่ยนแปลงก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย ดังตารางที่ 6

เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับค่านิยมเชิงวัตถุ ในมิติการได้ครอบครองวัตถุเป็นศูนย์กลางของชีวิต ที่เปลี่ยนแปลงก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย โดยการทดสอบรายคู่ (Post Hoc Test) ด้วยวิธีทดสอบแบบ Bonferroni พบว่า กลุ่มควบคุมมีความแตกต่างของระดับค่านิยมเชิงวัตถุในมิติการได้ครอบครองวัตถุเป็นศูนย์กลางของชีวิต ที่เปลี่ยนแปลงก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยต่ำกว่ากลุ่มที่ได้รับรูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยด้วยวิธีการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .05 ($p = .034$) ในขณะที่ระดับค่านิยมเชิงวัตถุในมิติการได้ครอบครองวัตถุเป็นศูนย์กลางของชีวิต ที่เปลี่ยนแปลงก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มที่ได้รับรูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยด้วยวิธีการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก ไม่มีความแตกต่างกัน ($p = 1.000$) และระหว่างกลุ่มที่ได้รับรูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยด้วยวิธีการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวกและกลุ่มที่ได้รับรูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยด้วยวิธีการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก ไม่มีความแตกต่างกัน ($p = .098$) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 6 การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนที่เปลี่ยนแปลงในการประเมินค่านิยมเชิงวัตถุแต่ละมิติจากการทำแบบวัด Materialism Values Scale ก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย ระหว่าง 3 กลุ่มทดลอง

		<i>Sum of Squares</i>	<i>df</i>	<i>Mean Square</i>	<i>F</i>	<i>Sig.</i>
มิติที่ 1 Success	ระหว่างกลุ่ม	9.634	2	4.817	.711	.494
	ภายในกลุ่ม	623.250	92	6.774		
	ทั้งหมด	632.884	94			
มิติที่ 2 Centrality	ระหว่างกลุ่ม	67.854	2	33.927	3.887	.024*
	ภายในกลุ่ม	803.051	92	8.729		
	ทั้งหมด	870.905	94			
มิติที่ 3 Happiness	ระหว่างกลุ่ม	43.371	2	21.686	2.890	.067
	ภายในกลุ่ม	714.986	92	7.772		
	ทั้งหมด	758.358	94			

*หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 แสดงการทดสอบค่าเฉลี่ยความแตกต่างรายคู่ (Post Hoc Test) ด้วยวิธีทดสอบแบบ Bonferroni ในค่านิยมเชิงวัตถุ มิติการได้ครอบครองวัตถุเป็นศูนย์กลางของชีวิต

รูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่า แห่งตนโดยนัย	การเตรียมการรับรู้ด้วย คำศัพท์เชิงบวก	การได้รับข้อมูลย้อนกลับ เชิงบวก	กลุ่มควบคุม
การเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก	-	1.6301	1.8788*
การได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก		-	.2487
กลุ่มควบคุม			-

*หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยวิธีการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก และการไม่เสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย มีผลให้ระดับค่านิยมเชิงวัตถุสูงขึ้น แต่การได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกมีผลให้ระดับค่านิยมเชิงวัตถุก่อนและหลังไม่แตกต่างกัน อธิบายได้ว่า บุคคลมีระดับค่านิยมเชิงวัตถุสูงขึ้น หลังได้รับการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก เช่นเดียวกับการไม่เสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย แต่ระดับค่านิยมเชิงวัตถุของบุคคลที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก มีแนวโน้มที่จะคงที่

เมื่อเปรียบเทียบระดับค่านิยมเชิงวัตถุที่เปลี่ยนแปลงใน 3 กลุ่ม พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ บุคคลที่ได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัยในแต่ละรูปแบบ มีระดับค่านิยมเชิงวัตถุที่เปลี่ยนแปลงไม่แตกต่างจากบุคคลที่ไม่ได้รับการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัย ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Jiang และคณะ (2015) ที่ค้นพบว่า การถูกปฏิเสธจากกลุ่มเพื่อนในระดับเดียวกันมีอิทธิพลให้ระดับการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยของบุคคลต่ำ ส่งผลให้บุคคลมีระดับค่านิยมเชิงวัตถุสูงขึ้นในกลุ่มวัยรุ่น และพบว่าการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยด้วยวิธีการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก สามารถเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยและส่งผลให้ระดับบุคคลมีระดับค่านิยมเชิงวัตถุลดลง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมพบว่า เมื่อเปรียบเทียบการประเมินการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยใน 3 กลุ่มทดลอง พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่ผู้วิจัยเสนอ ไม่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มระดับของการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Jiang และคณะ (2015) ที่พบว่า การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยด้วยวิธีการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก สามารถเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยได้ และขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Vanderlinden และคณะ (2009) ที่ค้นพบว่า การเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยด้วยวิธีการได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกสามารถเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย เมื่อผู้วิจัยทำการศึกษาเพิ่มเติมพบว่า ผลการศึกษาของ Wang และคณะ (2017) ที่ทำการศึกษาระยะยาวในกลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นเวลา 4 ปี พบว่า การเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยค่อนข้างคงที่ในช่วงปีการศึกษาของมหาวิทยาลัย สามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้รูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่ผู้วิจัยเสนอไม่ส่งผลให้ระดับของการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยเพิ่มขึ้น อาจเป็นผลมาจากนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมีระดับการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่ค่อนข้างคงที่ ส่งผลให้การเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัยทำได้ยากลำบากกว่าบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า การได้รับการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวกมีผลให้ค่านิยมเชิงวัตถุในมิติการได้ครอบครองวัตถุเป็นศูนย์กลางของชีวิตเพิ่มขึ้นสูงกว่าการไม่ได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย ซึ่งในปัจจุบันไม่มีการศึกษาในหัวข้อดังกล่าว

จากข้อค้นพบดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยทราบว่า การได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกมีผลให้ระดับค่านิยมเชิงวัตถุสูง และ การได้รับการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวกมีผลให้ค่านิยมเชิงวัตถุในมิติการได้ครอบครองวัตถุเป็นศูนย์กลางของชีวิตเพิ่มขึ้น ซึ่งสิ่งที่พบไม่มีผลจากการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่ผู้วิจัยเสนอเนื่องจาก แต่ละกลุ่มมีระดับการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ไม่เกิดการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย อาจเป็นผลมาจากช่วงวัยที่ศึกษามีระดับการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่ค่อนข้างคงที่ และอาจเกิดจากโครงสร้างของอัตมโนทัศน์ของบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม ทำให้การเห็นคุณค่าแห่งตนของคนในวัฒนธรรมไทยมีความแตกต่างจากวัฒนธรรมอื่น ดังนั้นการออกแบบการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัยต้องมีความเฉพาะในแต่ละช่วงวัยและวัฒนธรรม

สรุป

จากผลการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมเชิงวัตถุ ในกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 18 – 25 ปีและกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีจำนวน 95 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่มที่ได้รับรูปแบบการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยที่ต่างกัน ได้แก่ กลุ่มที่ได้รับการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวก, กลุ่มที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก และกลุ่มที่ไม่ได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย ผู้วิจัยพบว่า การได้รับการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวกและการไม่ได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยมีผลให้ระดับค่านิยมเชิงวัตถุสูงขึ้น ขณะที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกไม่มีผลให้ระดับค่านิยมเชิงวัตถุสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบระดับค่านิยมเชิงวัตถุที่เปลี่ยนแปลงใน 3 กลุ่ม พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมพบว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนจากการประเมินการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยใน 3 กลุ่มทดลองพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า การได้รับการเตรียมการรับรู้ด้วยคำศัพท์เชิงบวกมีผลให้ค่านิยมเชิงวัตถุในมิติการได้ครอบครองวัตถุเป็นศูนย์กลางของชีวิตเพิ่มขึ้นสูงกว่าการไม่ได้รับการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัย

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาผลกระทบของการดูโทรทัศน์และการใช้อินเทอร์เน็ตตามความต้องการในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นช่วงอายุ 15 – 24 ปีของ Behal และ Soni (2018) พบว่า ปัจจัยทั้งสองกระตุ้นค่านิยมเชิงวัตถุให้กับผู้ใช้งาน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีการแบ่งการทดลองออกเป็น 2 ช่วง ระยะเวลาประมาณ 1 สัปดาห์ ทำให้ผู้เข้าร่วมการทดลองได้รับการกระตุ้นค่านิยมเชิงวัตถุจากการดูโทรทัศน์และการใช้อินเทอร์เน็ต อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ระดับค่านิยมเชิงวัตถุสูงขึ้น การศึกษาในครั้งต่อไปอาจนำข้อมูลระยะเวลาที่ผู้เข้าร่วมการทดลองดูโทรทัศน์และใช้อินเทอร์เน็ตมาใช้คำนวณเป็นตัวแปรร่วม

2. คำศัพท์เชิงบวกที่ใช้ในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยมีลักษณะเป็นคำคุณศัพท์จากภาษาอังกฤษที่นำมาประยุกต์ใช้เป็นภาษาไทย จากการศึกษาของ Ramscar และคณะ (2015) พบว่า

คำคุณศัพท์ที่มีความแตกต่างในแต่ละภาษา ทั้งความถี่ การกระจาย และหน้าที่ของคำศัพท์นั้นมีผลต่อการเตรียมการรับรู้ ซึ่งในปัจจุบันไม่มีการรวบรวมคำศัพท์เชิงบวกในภาษาไทยที่ใช้เสริมสร้างการเห็นคุณค่าแห่งตน อีกทั้งข้อจำกัดด้านเวลาในการศึกษา ผู้วิจัยจึงต้องประยุกต์คำศัพท์เชิงบวกจากภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการเตรียมการรับรู้ซึ่งอาจไม่เหมาะสม ผู้ที่สนใจศึกษาต่อควรเลือกใช้คำศัพท์ในการเตรียมการรับรู้จากการรวบรวมคำศัพท์เชิงบวกในภาษาไทย เพื่อให้เกิดผลกระทบจากปัจจัยทางด้านภาษาน้อยที่สุด

3. ปัจจัยที่เพิ่มระดับค่านิยมเชิงวัตถุมีหลายประการ จากการศึกษาของ Park และ John (2011) พบว่า การเห็นคุณค่าแห่งตน ประกอบด้วยการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยและการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยชัดแจ้ง ซึ่งค่าความแตกต่างของระดับการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยและการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยชัดแจ้งมีอิทธิพลต่อระดับค่านิยมเชิงวัตถุ การศึกษาต่อไปอาจมีการประเมินการเห็นคุณค่าแห่งตน และการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยชัดแจ้งเพิ่มเติม เนื่องจากการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยอาจไม่เป็นตัวแปรสื่อที่มีอิทธิพลต่อระดับค่านิยมเชิงวัตถุของบุคคลในวัยที่กำลังพัฒนาไปสู่วัยผู้ใหญ่เช่นเดียวกับวัยรุ่น จึงอาจต้องศึกษาตัวแปรสื่ออื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อใช้ในการพัฒนารูปแบบที่สามารถลดระดับค่านิยมเชิงวัตถุของบุคคลในวัยที่กำลังพัฒนาไปสู่วัยผู้ใหญ่

4. โครงสร้างของอัตมโนทัศน์ในแต่ละวัฒนธรรมแตกต่างกัน ส่งผลให้มีข้อจำกัดของประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัยในวัฒนธรรมของไทย จึงควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงสร้างของการเห็นคุณค่าแห่งตน และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าแห่งตนโดยนัยของบุคคลในวัฒนธรรมไทย เพื่อใช้ประกอบการออกแบบการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตนโดยนัยให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- Buhrmester, M. D., Blanton, H., & Swann, W. B. (2011). Implicit self-esteem: Nature, measurement, and a new way forward. *Journal of Personality and Social Psychology, 100*(2), 365–385.
- Chung, J. M., Robins, R. W., Trzesniewski, K. H., Nettle, E. E., Roberts, B. W., & Widaman, K. F. (2014). Continuity and change in self-esteem during emerging adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology, 106*(3), 469–483.
- Dijksterhuis, A. (2004). I like myself but I don't know why: Enhancing implicit self-esteem by subliminal evaluative conditioning. *Journal of Personality and Social Psychology, 86*(2), 345–355.
- Garðarsdóttir, R. B., & Dittmar, H. (2012). The relationship of materialism to debt and financial well-being: The case of Iceland's perceived prosperity. *Journal of Economic Psychology, 33*, 471–481.
- Haimovitz, K., & Henderlong Corpus, J. (2011). Effects of person versus process praise on student motivation: Stability and change in emerging adulthood. *Educational Psychology, 31*(5), 595–609.

- Iqbal, N., & Aslam, N. (2016). Materialism, depression, and compulsive buying among university students. *The International Journal of Indian Psychology*, 3(2), 2349-3429.
- Jiang, J., Zhang, Y., Ke, Y., Hawk, S. T., & Qiu, H. (2015). Can't buy me friendship? Peer rejection and adolescent materialism: Implicit self-esteem as a mediator. *Journal of Experimental Social Psychology*, 58, 48-55.
- King, R. B., & D. Datu, J. A. D. (2017). Materialism does not pay: Materialistic students have lower motivation, engagement, and achievement. *Contemporary Educational Psychology*, 49, 289-301.
- Park, J. K., & John, D. R. (2011). More than meets the eye: The influence of implicit and explicit self-esteem on materialism. *Journal of Consumer Psychology*, 21(1), 73-87.
- Ramscar, M., Shaoul, C., & Baayen, H. (2015). *Why many priming results don't (and won't) replicate: A quantitative analysis* (Unpublished manuscript). Retrieved from http://www.sfs.uni-tuebingen.de/~mramscar/papers/Ramscar-Shaoul-Baayen_replication.pdf
- Sidoti, P. M., & Devasagayam, R. (2010). Credit cards and college students: Effect of materialism and risk attitude on misuse. *The Marketing Management Journal*, 20(2), 64-79.
- Tian, Y., & Lu, D. (2015). The experimental research on the influence of materialism and the emotion of awe on life satisfaction and products preference. *Journal of Social Sciences*, 3(10), 138-145.
- Vanderlinden, J., Kamphuis, J. H., Slagmolen, C., Wigboldus, D., Pieters, G., & Probst, M. (2009). Be kind to your eating disorder patients: The impact of positive and negative feedback on the explicit and implicit self-esteem of female patients with eating disorders. *Eating and Weight Disorders - Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, 14(4), e237-e242. doi:10.1007/bf03325124
- Wang, R., Liu, H., Jiang, J., & Song, Y. (2016). Will materialism lead to happiness? A longitudinal analysis of the mediating role of psychological needs satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 105, 312-317.
- Watson, J. J. (2003). The relationship of materialism to spending tendencies, saving, and debt. *Journal of Economic Psychology*, 24, 723-739. doi:10.1016/j.joep.2003.06.001

ผลงานวิจัย

ที่นำเสนอแบบโปสเตอร์

**ผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning วิชาจิตวิทยาสำหรับครู ที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิต
 ที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด**
 Effects of Active Learning Instructional Approach of psychology for Teachers on the
 wanted qualifications of Graduate by Thai Qualifications Framework for Higher
 Education of students at Roi-et Rajabhat University

ประสาร ศรีพงษ์เพ็ด¹
 Prasarn Sripongplerd¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning วิชาจิตวิทยาสำหรับครู ที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดและ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning วิชาจิตวิทยาสำหรับครู ที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และ 4) แบบทดสอบทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.931 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละและสถิติ paired t-test

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning วิชาจิตวิทยาสำหรับครู ที่มีต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรม ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด หลังจากการเรียนการสอนแบบ Active Learning ดีขึ้นในทุกๆด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมในระดับดีทุกด้าน (9.53)
- 2) ผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning วิชาจิตวิทยาสำหรับครู ที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานกลุ่มทั้ง 3 ด้านของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี (2.68) เมื่อพิจารณารายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี 2 ด้าน ได้แก่ ทักษะทางปัญญา (2.77) ทักษะความสัมพันธ์กับผู้อื่นและความรับผิดชอบ (2.88) รองลงมาคือระดับพอใช้ ได้แก่ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (2.40)
- 3) ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning วิชาจิตวิทยาสำหรับครู มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 42.39 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning, คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

Abstract

This research aimed 1) to study the effect of Active Learning Instructional Approach of psychology for teachers on the wanted qualifications of Graduate by Thai Qualifications Framework for Higher Education of students at Roi-et Rajabhat

University 2) to compare the results of Active Learning Instruction Approach of psychological for teacher on the wanted qualifications of Graduate by Thai Qualifications Framework for Higher Education of students at Roi-et Rajabhat University, The sample consisted of 28 students in the first year of academic year 2000. The instruments used in this study were 1) Active Learning Plan, 2) Moral behavior observation 3) behavioral group observation and 4) pre-test and post-test test, reliability of the test was 0.931. The data of this study was analyzed by using mean, standard deviation, percentage, paired t-test.

The research found that

1) The results of Active Learning Instructional Approach of psychology for teachers towards the moral behavior of students at Roi Et Rajabhat University After learning Active Learning, everything is improved. The was totally average at all levels (9.53).

2) The results of Active Learning Instructional Approach of psychology for teachers towards The three groups of behavior of students in Roi Et Rajabhat University. it was totally at a good level (2.68). There are two levels of good at the two levels: intellectual skills (2.77), Interpersonal Skills and Responsibility (2.88), Secondary level is Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills (2.40)

3) Achievement of Active Learning Instructional Approach of psychology for teachers of the post-test were higher than those of the pre-test. The mean was 42.39 at the .05 level of significance

Keywords Active Learning Instructional Approach, The wanted qualifications of Graduate by Thai Qualifications Framework for Higher Education

บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ยุคปฏิรูปการศึกษา จึงส่งผลให้สถาบันการศึกษาทุกระดับเกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกๆด้าน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้านการจัดการศึกษา การปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนการสอน การปฏิรูปการเรียนการสอนนั้น คือ การเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนจากเดิมที่ยึดผู้ครูผู้สอนเป็นศูนย์กลาง เปลี่ยนมาเน้นยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นให้ผู้เรียนค้นพบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนจะต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนมีศักยภาพสามารถเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ หน้าที่ของผู้สอนคือการจัดประสบการณ์ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาโดยการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและเนื้อหาสาระ โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ทันต่อสภาพการณ์ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น เน้นความต้องการของผู้เรียนและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

ปัจจุบันวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาของผู้เรียนมีหลายวิธี แต่ละวิธีจะมีรูปแบบและความเหมาะสมในการนำไปใช้แตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นวิธีสอนที่ได้รับการยอมรับวิธีหนึ่งเพราะเป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้วยังทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันและรู้สึกสนุกกับการเรียน เป็นวิธีการเรียนที่ใช้เทคนิควิธีที่มีความหลากหลายในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เป็นนวัตกรรมการศึกษา ที่สถาบันอุดมศึกษาให้ความสนใจ และให้ความสำคัญ พร้อม ๆ กับนโยบายปฏิรูปการศึกษา ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยหลักการแล้วทั้ง Active Learning และ Child Center ต่างก็มีพื้นฐานมาจากทฤษฎี Constructivism ที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ว่าเกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน โดยการรับรู้ความรู้ใหม่จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น จากครู เพื่อนและสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวผู้เรียนเองแล้วผสมผสานกับความรู้เดิมที่มีอยู่ เกิดการสร้างมโนทัศน์ในองค์ความรู้นั้น ๆ ขึ้น ผู้เรียนได้มีโอกาสนำความรู้ไปทดลองใช้ ฝึกทักษะ แล้วนำเสนอต่อกลุ่มเพื่อยืนยันความรู้ที่ถูกต้องกิจกรรมเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่ออาจารย์เกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษาด้วยเหตุผลดังกล่าวสถาบันการศึกษา จึงควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการสอนของอาจารย์จึงได้สนับสนุนให้เกิดการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ให้กับนักศึกษาของสถาบัน (เทือน ทองแก้ว, 2546)

อนึ่ง จากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2552 เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยกำหนดให้หลักสูตรของสถาบันนำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิมาใช้ โดยใช้กับหลักสูตรที่จะรับนักศึกษาใหม่เป็นครั้งแรก ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 เป็นต้นไป เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่า สิ่งหนึ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงควมมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานของคุณวุฒิดังกล่าวได้แก่ คุณภาพของบัณฑิตที่ได้รับคุณวุฒินั้น โดยคุณภาพของบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชาต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดและต้องครอบคลุมอย่างน้อย 5 ด้าน คือ (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับสาขา/สาขาวิชาที่เน้นทักษะทางปฏิบัติต้องเพิ่มมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยโดยมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของแต่ละระดับคุณวุฒิ และลักษณะของหลักสูตรอย่างน้อยต้องเป็นไปตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดไว้ในแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) และได้นำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ (TQF) ทั้ง 5 ด้านนั้นมากำหนดเป็นคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษามุ่งจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดมาตรฐานผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านนั้น

ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะนำการจัดการเรียนการสอนแบบ Active learning มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู โดยมีความเชื่อว่า การจัดการเรียนการสอนแบบนี้ น่าจะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านได้และยังอาจ

ทำให้ความสนใจของผู้เรียนในบทเรียนมีมากขึ้น ตลอดทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในเรื่องอื่นๆหรือวิชาอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning รายวิชาจิตวิทยาสำหรับครูที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

2. เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning รายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Action Classroom Research) มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาสาขาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 2 ห้องเรียน 57 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาสาขาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1 ห้องเรียน 28 คน ได้มาโดยใช้เกณฑ์การสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เนื้อหาวิชาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ผู้วิจัยได้เลือกเนื้อหาจากตำราจิตวิทยาสำหรับครูที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น จำนวน 6 บทได้แก่ บทที่ 1 จิตวิทยาและความเป็นครู จำนวน 3 คาบ บทที่ 2 จิตวิทยาการศึกษา จำนวน 3 คาบ บทที่ 3 พัฒนาการของเด็กวัยเรียน จำนวน 3 คาบ บทที่ 4 แนวคิดทฤษฎีพัฒนา จำนวน 3 คาบ บทที่ 5 การเรียนรู้ จำนวน 6 คาบ บทที่ 6 แรงจูงใจในการเรียนจำนวน 3 คาบ ใช้เวลาการทดลอง 7 ครั้ง ละคร 3 คาบต่อสัปดาห์

3. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้การวิจัยแบบแผนการทดลองขั้นต้น (Pre Experimental Design) เป็นลักษณะแบบแผนการทดลองกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้ (Active Learning) 2) แบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความมีจิตอาสา 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ได้แก่ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์กับผู้อื่นและความรับผิดชอบ และทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 4) แบบสอบวัดความรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังทดลองสอนแบบ Active Learning

5. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

5.1 แผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

5.1.1 ศึกษารายละเอียดเนื้อหาที่จะนำมาสร้างหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสารหลักสูตรมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด คำอธิบายรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู

5.1.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ปรับปรุงแก้ไขและนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

5.2 แบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม เป็นแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมทุกสัปดาห์โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5.2.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมของนักศึกษา

5.2.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาโดยการสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรมทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความมีจิตอาสา ถ้านักศึกษาทำผิดคุณธรรมด้านใดด้านหนึ่ง จะถูกหักคะแนนครั้งละ 1 คะแนน

5.2.3 สร้างเกณฑ์การให้คะแนนระดับคุณภาพในแต่ละด้านของคะแนนและความหมายมีรายละเอียดดังนี้

7-10 หมายถึง มีพฤติกรรมในดานนั้นอยู่ในระดับดี

5-6 หมายถึง มีพฤติกรรมในดานนั้นอยู่ในระดับพอใช้

1-4 หมายถึง มีพฤติกรรมในดานนั้นอยู่ระดับควรปรับปรุง

5.2.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจเกี่ยวกับประเด็นและรายละเอียดในการประเมินพฤติกรรม แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกรายการประเมินที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป นำผลการพิจารณาไปทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และนำแบบประเมินไปทดลองใช้

5.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม เป็นแบบบันทึกการสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5.3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษา

5.3.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษา โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบรีค (Rubric) ประกอบด้วย 3 ระดับ ดังนี้

3 หมายถึง มีความสามารถในการระดับดี

2 หมายถึง มีความสามารถในการระดับพอใช้

1 หมายถึง มีความสามารถควรปรับปรุง

5.3.3 สร้างเกณฑ์การให้คะแนนระดับคุณภาพในแต่ละด้านของคะแนนและความหมายมีรายละเอียดดังนี้

2.50-3.00 หมายถึง มีทักษะในด้านนั้นอยู่ในระดับดี

1.50-2.49 หมายถึง มีทักษะในด้านนั้นอยู่ในระดับพอใช้

1.00-1.50 หมายถึง มีทักษะในด้านนั้นอยู่ระดับควรปรับปรุง

5.3.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทำงานกลุ่มได้แก่ ทักษะทางปัญญา, ทักษะความสัมพันธ์กับผู้อื่นและความรับผิดชอบ, และทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักศึกษา ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจเกี่ยวกับประเด็นและรายละเอียดในการประเมินพฤติกรรม แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกรายการประเมินที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

5.3.5 นำผลการพิจารณาไปทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องรายละเอียดในการให้คะแนน การกำหนดคุณลักษณะในการประเมินในระดับคะแนนที่ต่างกันให้มีความชัดเจน และนำแบบประเมินไปทดลองใช้

5.4 แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

5.4.1 ศึกษาเอกสารเนื้อหาแต่ละบทเพื่อนำมาสร้างแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

5.4.2 สร้างแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

5.4.3 นำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับคำถาม (IOC) จากนั้นนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ใช้เกณฑ์พิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.05 ขึ้นไปและปรับปรุงในข้อที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

5.4.4 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 28 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

5.4.5 หาความยากง่ายของแบบทดสอบเป็นรายข้อและหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบตัดข้อที่มีความเชื่อมั่นน้อยออก ให้เหลือ 45 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.941

5.4.6 นำแบบทดสอบไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านการทำงานกลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนแบบ Active Learning ของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ paired t-test ประเมินคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning รายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู มีพฤติกรรมด้านคุณธรรม ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรมทั้ง 4 ด้านเป็นเวลา 7 สัปดาห์ พบว่า พฤติกรรมด้านคุณธรรมทั้ง 4 ด้านหลังจากการเรียนรู้แบบ Active Learning ดีขึ้นในทุกๆด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมในระดับดีทุกด้าน (9.53) จากการสังเกตและประเมินของผู้สอน ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ด้านพฤติกรรมด้านคุณธรรม

พฤติกรรมด้านคุณธรรม (M)	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ผลการประเมิน
- ความมีระเบียบวินัย	9.78	0.35	ดี
- ความรับผิดชอบ	9.75	0.39	ดี
- ความซื่อสัตย์สุจริต	100	.00	ดี
- การมีจิตสาธารณะ	100	.00	ดี
รวม	9.53	0.56	ดี

2. ผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning รายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ที่มีต่อพฤติกรรมทั้ง 3 ด้านของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน 8 สัปดาห์และดำเนินการสังเกตพฤติกรรมทั้ง 3 ด้านเป็นเวลา 7 สัปดาห์ พบว่า พฤติกรรมทั้ง 3 ด้านหลังจากการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี (2.68) เมื่อพิจารณารายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี 2 ด้าน ได้แก่ ทักษะทางปัญญา (2.77) ทักษะความสัมพันธ์กับผู้อื่นและความรับผิดชอบ (2.88) รองลงมาคือระดับพอใช้ ได้แก่ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (2.40) จากการสังเกตและประเมินของผู้สอน ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ด้านพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ผลการประเมิน
ทักษะปัญญา (C)			
- สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความประเมินสารสนเทศและหาแนวทางแก้ไขปัญหอย่างเป็นขั้นตอน	2.77	0.72	ดี
รวม	2.77	0.72	
ทักษะความสัมพันธ์กับผู้อื่นและความรับผิดชอบ (IP & Resp)			
- ความครบถ้วน สมบูรณ์ต่องานที่ได้รับมอบหมาย เสร็จทันตามระยะเวลาที่กำหนด การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและมีมนุษยสัมพันธ์ทำงานร่วมกับผู้อื่น	2.88	0.64	ดี
รวม	2.88	0.64	

ตาราง 2 ผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ด้านพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (ต่อ)

พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ผลการประเมิน
ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (LM, COMM & IT) - สามารถนำเสนอรายงานได้ชัดเจน ครบถ้วน น่าสนใจ ถูกต้องและเลือกใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสมเพื่อนำเสนอรายงาน	2.40	1.44	พอใช้
รวม	2.40	1.44	
เฉลี่ย	2.68	0.18	ดี

3. นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning รายวิชา จิตวิทยาสำหรับครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 42.39 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.76 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	N	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	28	45	27.5	2.03	42.39	1.76	31.71

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning รายวิชาจิตวิทยา สำหรับครู ที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning รายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ที่มีต่อทักษะด้านคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด พบว่า ทักษะด้านคุณธรรมหลังจากการเรียนรู้อยู่แบบ Active Learning ดีขึ้นในทุกๆด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับดีทุกด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านนั้น อาจเป็นเพราะว่า การเรียนรู้อยู่แบบ Active Learning ที่นักศึกษาจะต้องให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอน ของกระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัยในการทำงานและมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ จึงส่งผลให้เกิดการพัฒนาตัวนักศึกษาในด้านคุณธรรมจริยธรรม เช่น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ เป็นต้น และมีจุดเด่นที่ช่วยในการพัฒนาคุณธรรมและทักษะด้านอื่นๆ และในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งผู้วิจัยได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมก่อนเรียนทุกครั้งประมาณ 20 นาทีโดยมีการสร้างกฎกติการ่วมกันและเน้นย้ำให้นักศึกษาตระหนักถึงการมีคุณธรรมในด้านต่างๆ และเน้นวิธีการปลูกฝังคุณธรรมด้วยการเสนอตัวแบบทางคุณธรรมที่หลากหลายผ่านกิจกรรมต่างๆเช่น คลิปวิดีโอ การให้นักศึกษาเปิดเผยประสบการณ์การเกี่ยวกับพฤติกรรมทาง

คุณธรรมของตนเอง ซึ่งจะทำให้ให้นักศึกษาสนใจที่จะนำมาเป็นแบบอย่าง สอดคล้องกับทฤษฎีปัญญาสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1962, 1986) ที่อธิบายว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนส่วนใหญ่เกิดจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งตัวแบบจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเกิดแรงจูงใจในการที่อยากปฏิบัติตาม และสอดคล้องกับ (Christensen, Barnes & Rees, 2007) ได้ศึกษาวิธีการสอนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางจริยธรรม พบว่า การสอนคุณธรรมด้วยวิธีการให้นักศึกษาได้เปิดเผยเรื่องเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับคุณธรรมของตนเอง ช่วยเพิ่มให้นักศึกษามีพฤติกรรมทางจริยธรรมเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการสอนแบบ Active Learning และการสอดแทรกคุณธรรมด้วยวิธีการนำเสนอตัวแบบจึงช่วยเพิ่มทักษะด้านคุณธรรมให้กับนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning รายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด พบว่า พฤติกรรมการทำงานกลุ่มทั้ง 3 ด้านได้แก่ ทักษะปัญหา ทักษะความสัมพันธ์กับผู้อื่นและความรับผิดชอบและทักษะด้านการ วิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จากการเรียนรู้แบบ Active Learning ดีขึ้นในทุกๆ ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับดีทุกด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านนั้น อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ด้วยเทคนิคที่หลากหลายในครั้งนี้อย่างสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่ว่า เป็นวิธีสอนที่ได้รับการยอมรับวิธีหนึ่งเพราะเป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้วยังทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบเป็นกลุ่มร่วมกันและรู้สึกสนุกกับการเรียน เป็นวิธีการเรียนที่ใช้เทคนิควิธีที่มีความหลากหลายในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เป็นนวัตกรรมการศึกษา ที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ว่าเกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน โดยการรับรู้ความรู้ใหม่จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น จากครู เพื่อนและสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวผู้เรียนเองแล้วผสมผสานกับความรู้เดิมที่มีอยู่ เกิดการสร้างโน้ตขึ้นในองค์ความรู้นั้นๆ ขึ้น ผู้เรียนได้มีโอกาสนำความรู้ไปทดลองใช้ ฝึกทักษะ แล้วนำเสนอต่อกลุ่มเพื่อยืนยันความรู้ที่ถูกต้อง (เทือน ทองแก้ว, 2546) โดยผู้วิจัยได้สังเกตและประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มทั้ง 3 ด้านนั้น เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นและความรับผิดชอบมีคะแนนอยู่ในระดับปฏิบัติมาก มีค่าเฉลี่ย 2.88 ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งจัดในลักษณะกระบวนการกลุ่ม โดยสมาชิกทุกคนมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบ มีการทำงานและฝึกทักษะร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการยอมรับและเคารพสิทธิความคิดเห็นของผู้อื่น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจกระตือรือร้นที่จะร่วมกันทำหน้าที่ของแต่ละคนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเดชดนัย จุ้ยชุม, เกษรา ปาวะชุ่มซ้อย และศิริกัญญา แก่นทอง (2559) ที่พบว่า พฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษา หลังการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม (Active Learning) ดีขึ้นทั้งในด้านการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น และการแสดงออกเพื่อสะท้อนความคิดเห็นร่วมกัน

3. จากผลการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning รายวิชา จิตวิทยาสำหรับครูที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด พบว่า มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐฐคุณุฒิทรัพย์อุปถัมภ์ (2553) ญาณัญญา ศิริภักตร์ธาดา (2553) ญัฐธีร์ เรชะพรประสิทธิ์ (2555) รสิดา รักสกุล, สุวรรณ สมบุญสุขุโข, และก้องกาญจน์วชิรพจน์ (2558) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยวิธีการ

จัดการเรียนการสอนโดยใช้ Active Learning หลังการจัดการเรียนการสอนมีคะแนนจากการทดสอบสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้แบบ (Active Learning) นั้น นักศึกษาจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้า และทำความเข้าใจในเนื้อหาที่จะทำการเรียนมาก่อน อีกทั้งยังเป็นการศึกษาค้นคว้าที่เป็นกระบวนการกลุ่ม จึงต้องมีการปรึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในระหว่างกลุ่ม โดยมีอาจารย์เป็นผู้แนะนำเมื่อเสร็จสิ้นการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า กิจกรรม อาจารย์ผู้สอนได้มีการบรรยายเพิ่มเติมในส่วนของเนื้อหาที่ขาดตกบกพร่องไป จึงทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่จะเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ทั้ง 5 ด้านตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning รายวิชา จิตวิทยาสำหรับครู มีคะแนนอยู่ในระดับดีทุกด้าน ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมให้คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยนำการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น

2. ผลจากการที่ผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผสมผสานกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมก่อนสอนทุกครั้งและการสอดแทรกเป็นระยะและเน้นย้ำอย่างต่อเนื่อง พบว่า ทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมทางจริยธรรมเพิ่มขึ้น ดังนั้น ผู้สอนจึงควรตระหนักเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมๆ กันและเน้นย้ำอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. นอกจากแบบประเมินที่เป็นแบบสังเกตแล้ว ควรสร้างเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ที่ให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือของผลการเรียนรู้อย่างยิ่งขึ้น

2. ควรมีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning รายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ทั้งรายวิชาตลอดภาคเรียนและประเมินผลเป็นเกรด

3. ในการทำกิจกรรมกลุ่มควรให้ตัวแทนนักศึกษาแต่ละกลุ่มเป็นผู้สังเกตและประเมินร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 24

มิถุนายน 2554 จาก <http://www.mua.go.th/users/tqfhed/news/FilesNews/FilesNews2/news2.pdf>

ญาณัญญา ศิริภัทร์ธาดา. (2553). *การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในการเรียนวิชาหลักการตลาดโดยการสอบแบบมีส่วนร่วม (Active Learning)*. รายงานวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- ณัฐรุจิ ทรัพย์อุปถัมภ์. (2553). การจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนรายวิชาภูมิปัญญาไทย เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต (0021311) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. รายงานวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ณัฐธีร เรขะพรประสิทธิ์. (2555). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้กระตุ้นในการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์แบบออนไลน์สำหรับวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทฤษฎีพัสดุดังกล่าว. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- เดชดนัย จุ้ยชุม, เกษรา บัวเข้มซอย และศิริกัญญา แก่นทอง. (2559). ชุมการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทักษะการคิดของนักศึกษาในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking Skills) รหัสวิชา 11-024-112 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning). รายงานวิจัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.
- เทือน ทองแก้ว. (2546). เอกสารประกอบการอบรม การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏจันทรเกษม. ถ่ายเอกสาร.
- รสิตา รักสกุล, สุวรรณ สมบุญสุข, และก้องกาญจน์ วชิรพจน์. (2558). สัมฤทธิ์ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้ Active Learning ของนักศึกษาในรายวิชาการบริหารจัดการยุคใหม่และภาวะผู้นำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี ๒๕๕๘ (RSU National Research Conference 2015) วันศุกร์ที่ 24 เมษายน 2558 ณ ห้อง Auditorium ชั้น 2 อาคาร Digital Multimedia Complex (ตึก 15) มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. คณะกรรมการจัดทำแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษา.
- สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู สำนักงานสถาบันราชภัฏ. (2544). รายงานการวิจัยเรื่องก้าวหน้าการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ. กรุงเทพฯ: มปป.
- Bandura, A. (1962). Social learning through imitation. In M. R. Jones (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation*. Lincoln: University of Nebraska Press. .
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action : A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall
- David Christensen, Jeff Barnes and David Rees. (2007). *Developing the Resolve to have Moral Courage: An Experiment with Accounting Students*. Journal of Accounting, Ethics & Public Policy Volume 7, No. 1

ทำนายการใช้กระบอกน้ำในมหาวิทยาลัยโดยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

The theory of planned behavior: Predicting the use of reusable bottle on campus

อรุช ปทุมเทาภิบาล¹

Aruch Patumtaewapibal¹

บทคัดย่อ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการรณรงค์การใช้กระบอกน้ำในมหาวิทยาลัยของนิสิตจุฬาลงกรณ์เพื่อลดปัญหาขยะที่มีต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังมีนิสิตจำนวนน้อยมากที่ใช้กระบอกน้ำเป็นประจำ งานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและตัวแปรสติสุภาพเพื่อหาสาเหตุของการใช้กระบอกน้ำในมหาวิทยาลัยของนิสิตจุฬาลงกรณ์ จากผลการสำรวจของนิสิตจุฬาลงกรณ์จำนวน 120 พบว่าทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนสามารถทำนายการใช้กระบอกน้ำในมหาวิทยาลัยของนิสิตจุฬาลงกรณ์ได้เป็นอย่างดี โดยมีตัวแปรสติสุภาพเป็นปัจจัยพื้นฐานหลังต่อเจตคติต่อการกระทำพฤติกรรมการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ข้อค้นพบของงานวิจัยนี้สามารถนำไปสร้างการแทรกแซงเพื่อรณรงค์การใช้กระบอกน้ำในมหาวิทยาลัยของนิสิตจุฬาลงกรณ์และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ได้

คำสำคัญ ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน, กระบอกน้ำ, สติสุภาพ

Abstract

Chulalongkorn University has attempted to encourage its students to use the reusable bottle on campus to reduce plastic waste. However, A few students adopt such new behavior. This study thus investigated what make Chulalongkorn students use the reusable bottle on campus, using the theory of planned behavior and health consciousness as a background factors. 120 Chulalongkorn freshmen were conveniently selected to complete a hard copy questionnaire. Results revealed an excellent model fit. Attitude, perceived norm, and perceived behavioral control predicted intention. And intention predicted behavior. However, perceived behavioral control did not influence behavior. An introduction of health consciousness into the TPB mode revealed a influence onto intention and behavior indirect through TPB variables. Examination of the antecedent of the use of reusable bottle on campus revealed important implication for designing effective behavioral change interventions.

Keywords Theory of planned behavior, The use of reusable bottle on campus, Health consciousness.

Introduction

In Thailand, Chulalongkorn Universities has attempted to curb students' reliance on plastic bottles, due to their harmful effect on the environment (Bläsing & Amelung, 2018; Horton, Walton, Spurgeon, Lahive, & Svendsen, 2017; Thompson, Moore, Vom Saal, & Swan, 2009). To promote the use of reusable bottle on campus, the university has installed water refill stations campus-wide, given away free reusable bottles to newly enrolled freshmen, and discounted beverage price to students who purchase a beverage with their own reusable bottles. In theory, college students should use the reusable bottle on campus since such behavior cost less amount of money than to not use one. However, a Chulalongkorn domestic survey found that only 10% of Chulalongkorn students use the reusable bottles on campus regularly (Environmental Research Institute, 2017).

Previous studies has attempted to understand the use of reusable bottle on campus among Chulalongkorn students. Under the theory of planned behavior model (TPB), Bhesyanavin and Pichalai (2015) and Patumtaewapibal Simarangsarit and Chakkapark (2017) investigated psychological antecedents of Chulalongkorn students' intention to use the reusable bottles. Their findings suggest that attitude, subjective norm, and perceived behavioral control are able to explain intention to use the reusable bottle on campus. However, the full explanation of the behavior is still unclear. It is still unknown whether motivated students would use actually use the reusable bottle on campus or not? And what background factor influence the formation of favorable attitude, subjective norm, and perceived behavior. To address these questions, the present study conducted a study based on TPB.

1. Theory of planned behavior

The theory of planned behavior is a behavioral model that has been shown to successfully explain various behavior (Albarracin, Johnson, Fishbein & Muellerleile, 2001; Armitage & Conner, 2001; Hagger, Chatzisarantis & Biddle, 2002; Sheeran & Taylor, 1999; Sheppard, Hartwick & Warshaw, 1988). Originally, the model assumes that the extend that one holds favorable attitude, thinks that significant others support these behaviors (i.e. injunctive norm), and perceives to have control over these behaviors (perceived behavioral control) determine intention to perform the behavior. In turn, intention and perceived behavior join force determine the performance of the behavior. The general rule is that the more favorable attitude, subjective norm, and perceived behavioral control individuals hold

toward the performance of the behavior, the higher the individual intention to perform the behavior. Consequently, the more intention individuals has the more likely to perform the behavior.

However, evidence has accrued that subjective norm is not the only social force determining intention to perform the behavior (e.g., Cialdini, 2001; Kallgren, Reno, & Cialdini, 2000). Descriptive norm, the behavior of significant other, has been shown to predict intention to perform the behavior. In 2011 Fishbien and Ajzen have formally revised the theory of planned behavior model. They have redefined subjective norms to perceived norm to capture the two social forces, injunctive and descriptive norm. Thus, the present study adopt the latest development of the theory of planned behavior. (see Fig. 1).

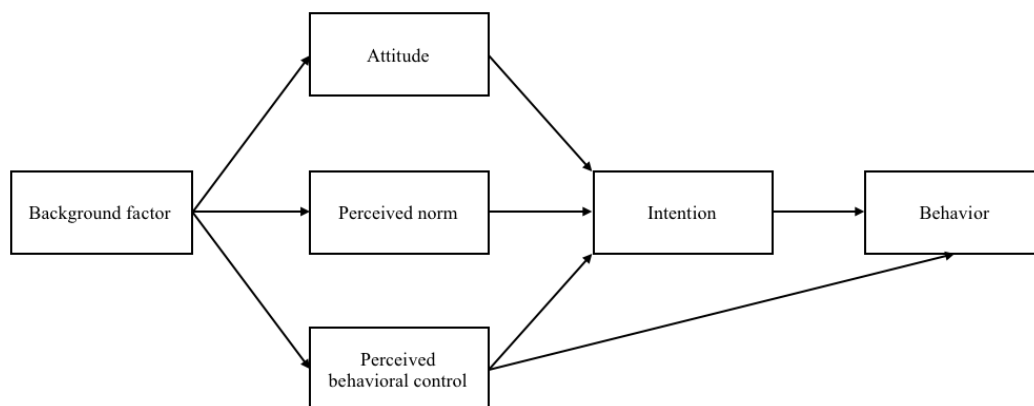

Fig 1. The theory of planned behavior model.

2. The background factor

The TPB also proposes that a multitude of background factors (e.g., age, sex, ethnicity, socioeconomic status, education, personality, past experiences) can potentially influence the attitude, perceived norm, and perceived behavioral control people hold. Thus, to gain further insight into the underlying reasons for the use of reusable bottle on campus, the present study examined the potential impact of a background factor: health consciousness.

The present study considered health consciousness as a background factor because (1) health consciousness has been shown to predict attitude (Furnham & Forey, 1994), subjective norm (Divya & Nakkeeran, 2018), and perceived behavioral control (Gould, 1990, 1988; Hong 2011) of the performance of health behavior. (2) the use of reusable bottle can be seen as health behavior because, from Bhesyanavin and Pichalai (2015) and

Patumtaewapibal Simarangsarit and Chakkapark (2017), students associated the use of reusable bottle on campus with health concern. Put altogether, it seems that health consciousness would influence attitude, perceived norm, and perceived behavioral control regarding the use of reusable bottle on campus among college students.

Understanding how health consciousness may affect the use of reusable bottle on campus by their influence on attitude, subjective norm, and perceived behavioral control may be particularly important for the development of environmental interventions targeting college students.

Objectives

The purpose of the present study was to predict and explain college students' self-reported use of reusable bottle on campus with the theory of planned behavior. The hypotheses were developed as following:

1. The TPB constructs (attitude, perceived norm, perceived behavioral control, and intention) predict the use of reusable bottle on campus
2. Health consciousness is expected to be positively related to the use of reusable bottle via the intention and its proximal antecedents.

Methods

1. Procedure

Chulalongkorn freshmen were conveniently drawn from Chulalongkorn University. Out of the 865 eligible students, 120 completed both of two questionnaires. The first questionnaire was administered during October 2018 assessed all the predictor variables (health consciousness, attitude, perceived norm, perceived behavioral control, and intention). The second questionnaire was administered a week later, assessed how many day students had used the reusable bottle on campus. Participants were assured of their anonymity.

2. Scale development

The present study used two scales: the theory of planned behavior and health consciousness. Prior to the hypothesis testing, the two scales was tested it reliability and validity, with a conveniently selected 30 Chulalongkorn freshmen.

2.1 Health consciousness scale

Health consciousness. The Hong (2009)'s health consciousness questionnaire was adopted and translated into Thai. The questionnaire included 10 items, such as "I am very

self-conscious about my health" Responses were provided on 7-point scales that ranged from "strongly agree" to "strongly disagree." Responses were aggregated to obtain a measure of health consciousness (Cronbach's alpha = .91).

2.2 The theory of planned behavior scale

The theory of planned behavior questionnaire consisted of 22 items that assessed attitude, perceived norms, perceived behavioral control, intention, and behavior.

Attitude. To assess attitude toward the use of reusable bottle on campus in the next five schooling days, respondents evaluated "the use of reusable bottle is . . ." on six 7-point unipolar adjective scales, such as "look good – look bad", "supportive – unsupportive" and "pride – shameful". Responses were aggregated to yield a measure of attitude (Cronbach's alpha = .80).

Perceived norms. Responses to six questions were used as reflective indicators of injunctive norms and descriptive norms (e.g., "In general, people who are close to me expect me to use the reusable bottle on campus in the next five schooling days"). Participants rated each item on a 7-point scale ranging from "definitely not" to "yes, definitely". (Cronbach's alpha = .79).

Perceived behavioral control. The mean of six items was used to assess perceived behavioral control. Participants rated, on 7-point scales, "For me, using the reusable bottle on campus in the next five schooling days would be:" ("very difficult" to very easy), and "I feel that I'm able to use the reusable bottle on campus in the next five schooling days" ("definitely not" to "yes, definitely") (Cronbach's alpha = .83).

Intention. Intentions were assessed by computing the mean response to the following three items: "I am determined to use the reusable bottle on campus in the next five schooling days" "I am planning to use the reusable bottle on campus in the next five schooling days" and "I have the will to use the reusable bottle on campus in the next five schooling days." Responses were provided on 7-point scales ranging from "definitely not" to "yes, definitely." (Cronbach's alpha = .91).

Behavior. The second questionnaire administered one week after respondents had complete the first questionnaire. The questionnaire contained 1 questions designed to assess how many days respondents had use the reusable bottle on campus within the last five schooling days. Six answer choices were provided from 0 to 5 days that used the reusable bottle on campus within the last five schooling days.

2.3 Statistic analyses

Missing data. No missing data was found. Those who submit the two questionnaire completed all the items. However, the response rate of respondent who completed the two questionnaire was 53.57 percent.

Analyses. To test the two hypotheses, statistical analyses were performed in three steps. First, we tested the original TPB model whether the model could explain the behavior or not. The aim was to identify significant predictors of the use of reusable bottle on campus intentions and behavior (hypothesis 1). Second, health consciousness was introduced as a background variable into the TPB to determine whether this variable affected behavior indirectly through attitude, perceived norm, subjective norm, and intention (hypothesis 2).

Results

1. Descriptive statistics

Respondents ($n = 120$) reported relatively strong intentions to use the reusable bottle on campus ($M = 5.65$, $SD = 1.51$), positive attitude ($M = 5.95$, $SD = 1.98$), high perceived norm ($M = 5.97$, $SD = .99$), and high perceived control ($M = 6.21$, $SD = 1.01$). Their health consciousness was high ($M = 5.78$, $SD = 1$), and at session 2 they reported a low usage of the reusable bottle on campus ($M = 2.20$, $SD = 2$). (Table 1). Furthermore, the correlation matrix presented in Table 1 indicates that the independent variables in the TPB are all significantly associated with behavioral intentions and self-reported the use of reusable bottle on campus. As expected, the independent variables correlated more strongly with intentions than with behavior.

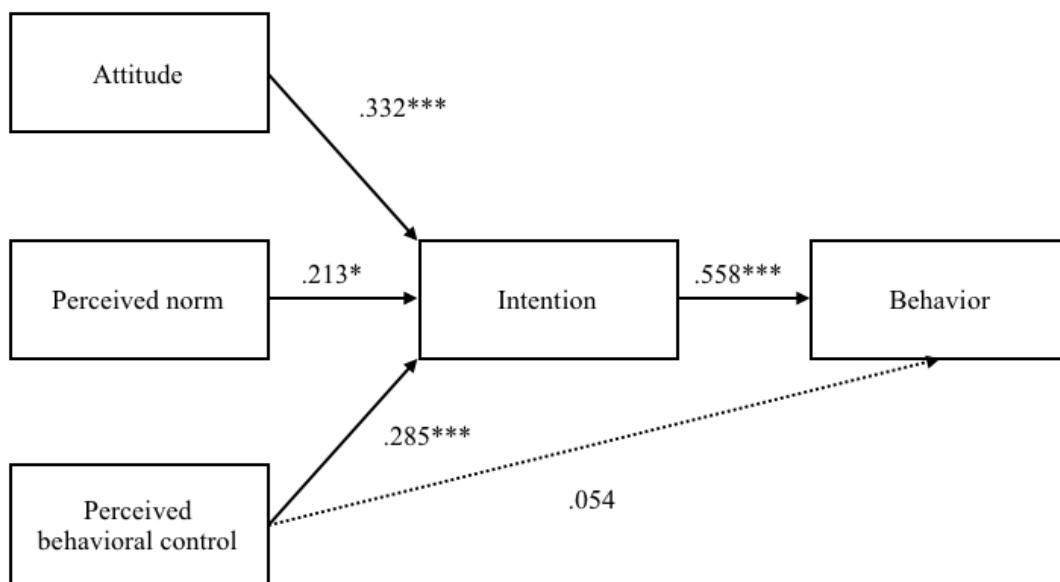
Table 1 Means standard deviations and correlation among all variables.

	HC	ATT	PN	PBC	INT	BEH
HC	1					
ATT	.50**	1				
PN	.49**	.69**	1			
PBC	.57**	.60**	.60**	1		
INT	.47**	.65**	.61**	.61**	1	
BEH	.25*	.49**	.35**	.39**	.59**	1
<i>M</i>	5.78	5.95	5.47	6.21	5.65	2.20
<i>SD</i>	1	1.98	.99	1.01	1.51	2

Note. HC = health consciousness, ATT = attitude toward the behavior, PN = perceived norm, PBC = perceived behavioral control, INT = intention, BEH = behavior. *M* = mean, *SD* = standard deviation.

2. Testing the TPB model

The test of the standard TPB showed that this model accounted for 52.3% of the variance in high school students' behavioral intentions and 35.1% of the variance in their reported usage of reusable bottle on campus (see Fig. 2). Relying on Cohen's (1988) guidelines, we can say that attitude ($\beta = .332$, $SE = .094$, $p < .001$) and perceived behavioral control ($\beta = .285$, $SE = .085$, $p < .001$) had a small to medium effect on intention. The effects of intentions ($\beta = .558$, $SE = .095$, $p < .001$) on behavior was moderate. The fit indices indicated that the standard TPB model provided an excellent fit to the data: CFI = .988; AGFI = .988 RMSEA = .000.

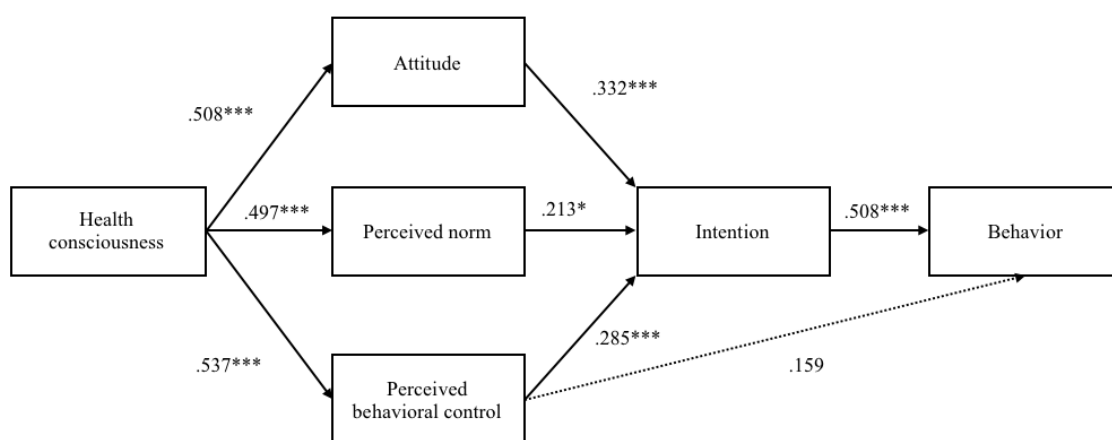

Note. The dash line represent a significant relationship between variables. The dot line represent a non-significant relationship between variables. * $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$.

Fig 2. The theory of planned behavior variables predicting the use of reusable bottle on campus among Chulalongkorn freshmen.

3. Effect of health consciousness

To test hypothesis 2, health consciousness was introduced into the standard TPB as a background factor. The results are shown in Fig. 3. The model provided an excellent fit to the data (CFI = 1.000; AGFI = .978; RMSEA = .000). Through proximal determinants, health consciousness had significant indirect effect to intention ($\beta = .428$, $SE = .066$, $p < .001$) and behavior ($\beta = .267$, $SE = .057$, $p < .001$). SEM analysis indicated that health consciousness had a significant effect on attitude ($\beta = .508$, $SE = .079$, $p < .001$) perceived norm ($\beta = .497$, $SE = .80$, $p < .001$), and perceived behavioral control ($\beta = .537$, $SE = .078$, $p < .001$).

Note. The dash line represent a significant relationship between variables. The dot line represent a non-significant relationship between variables. * $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$.

Fig 3. The theory of planned behavior variables predicting the use of reusable bottle on campus among Chulalongkorn freshmen and the effect of the background factors, health consciousness.

Discussion

The results of the present study confirm the utility of the TPB as a framework for understanding college students to use the reusable bottle on campus intentions and behavior. Attitudes, perceived norm, and perceived behavioral control accounted for a large proportion of the variance in intentions to use the reusable bottle on campus. The strongest intention predictors are attitude and perceived behavioral control. Only intention was able

to predict behavior. Perceived behavioral did not. This finding is consistent with Fishbien and Ajzen (2011) that people tend to overestimate their ability to perform the behavior, leading to non-significant relationship between perceived behavioral control and the performance of the behavior. Nonetheless, structural equation analyses revealed an excellent fit between the standard TPB model and the data. Therefore, the standard TPB model proved sufficient in this application

Health consciousness, when added into the TPB, was found to influence indirectly intention and behavior of the use of reusable bottle on campus via attitude, perceived norm, and perceived behavior. This finding is consistent with other health consciousness studies (Furnham & Forey, 1994; Divya & Nakkeeran, 2018; Gould, 1990, 1988; Hong 2011). Structural equation analyses revealed an excellent fit between the TPB with health consciousness model and the data. This demonstrated that how one take care of themselves shapes one attitude, perceived norm, and perceived behavioral control, which subsequently determine intention and behavior. This finding can help us better understand the antecedents of favorable attitude, perceived norm, and perceived behavioral control. The intervention effort might be most effective if directed at students with relatively low health consciousness.

A potential limitation of this study is its reliance on self-reports of the use of reusable bottle on campus and the possibility that participants may have over-estimated the extent to which they performed these socially desirable behaviors. Of course, it would have been virtually impossible to obtain objective measures for the wide variety of behaviors we tried to assess, and in any case, the present study is comparable in this regard to most other studies of TPB study. The assurance to participants that their responses were anonymous was designed to mitigate the tendency toward social desirability responding.

Conclusion

In conclusion, the present study investigated the antecedents of the use of reusable bottle on campus among Chulalongkorn freshmen, under the theory of planned behavior with health consciousness as a background factor. The author found that the theory of planned behavior model was able to explain the use of reusable bottle on campus among Chulalongkorn freshmen. In addition, the health consciousness was found to influence independent variables of the theory of planned behavior.

Suggestion

In practice, Chulalongkorn University and other Thai universities may use the findings from this study to create environmental intervention to encourage college students to use the reusable bottle on campus to reduce plastic bottle waste. Future study may look for other potential variables that can directly influence increase intention and behavior.

Reference

- Albarracin, D., Johnson, B. T., Fishbein, M., & Muellerleile, P. A. (2001). Theories of reasoned action and planned behavior as models of condom use: a meta-analysis. *Psychological bulletin*, 127(1), 142.
- Armitage, C. J., & Conner, M. (2001). Efficacy of the theory of planned behaviour: A meta-analytic review. *British journal of social psychology*, 40(4), 471-499.
- Bläsing, M., & Amelung, W. (2018). Plastics in soil: Analytical methods and possible sources. *Science of the total environment*, 612, 422-435.
- Jasmine Bhesyanavin & Thunjira Pichalai, “Prediting undergraduate students’ intention to use reusable liquid container on campus based on an extended theory of planned behavior,” (Master’s thesis, Psychology, Chulalongkorn University, 2015).
- Cialdini, R. B. (2001). Harnessing the science of persuasion. *Harvard business review*, 79(9), 72-81.
- Divya, M., & Nakkeeran, S. (2018). The mediating effect of perceived knowledge, subjective norms, health consciousness on willingness to consume functional foods in India. *TAGA J. Graph. Technol*, 14, 1101-1120.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (2011). *Predicting and changing behavior: The reasoned action approach*: Psychology Press.
- Furnham, A., & Forey, J. (1994). The attitudes, behaviors and beliefs of patients of conventional vs. complementary (alternative) medicine. *Journal of clinical psychology*, 50(3), 458-469.
- Gould, S. J. (1988). Consumer attitudes toward health and health care: A differential perspective. *Journal of Consumer Affairs*, 22(1), 96-118.
- Gould, S. J. (1990). Health consciousness and health behavior: the application of a new health consciousness scale. *American Journal of Preventive Medicine*, 6(4), 228-237.

- Hong, H. (2011). An extension of the extended parallel process model (EPPM) in television health news: The influence of health consciousness on individual message processing and acceptance. *Health communication, 26*(4), 343-353.
- Hong, H. (2009). Scale development for measuring health consciousness: Re-conceptualization. *that Matters to the Practice, 212*.
- Horton, A. A., Walton, A., Spurgeon, D. J., Lahive, E., & Svendsen, C. (2017). Microplastics in freshwater and terrestrial environments: Evaluating the current understanding to identify the knowledge gaps and future research priorities. *Science of the total environment, 586*, 127-141.
- Hagger, M. S., Chatzisarantis, N. L., & Biddle, S. J. (2002). A meta-analytic review of the theories of reasoned action and planned behavior in physical activity: Predictive validity and the contribution of additional variables. *Journal of sport and exercise psychology, 24*(1), 3-32.
- Kallgren, C. A., Reno, R. R., & Cialdini, R. B. (2000). A focus theory of normative conduct: When norms do and do not affect behavior. *Personality and social psychology bulletin, 26*(8), 1002-1012.
- Aruch Patumtaewapibal Joshua Jakkapark, and Nattapat Simarangsarit, “The theory of planned behavior explaining the use of reusable water bottle among Chulalongkorn students,” An unpublished article.
- Sheeran, P., & Taylor, S. (1999). Predicting Intentions to Use Condoms: A Meta-Analysis and Comparison of the Theories of Reasoned Action and Planned Behavior 1. *Journal of Applied Social Psychology, 29*(8), 1624-1675.
- Sheppard, B. H., Hartwick, J., & Warshaw, P. R. (1988). The theory of reasoned action: A meta-analysis of past research with recommendations for modifications and future research. *Journal of consumer research, 15*(3), 325-343.
- Thompson, R. C., Moore, C. J., Vom Saal, F. S., & Swan, S. H. (2009). Plastics, the environment and human health: current consensus and future trends. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences, 364*(1526), 2153-2166.
- Environmental Research Institute, The Chulalongkorn University Zero Waste Report. (2017). The chulalongkorn university zero waste report. Retrieved from <https://www.chula.ac.th/en/academic/environmental-research-institute/>

การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Peer-assisted learning to Development of learning achievement on theories of
learning for students of the Faculty of Education Loei Rajabhat University

ปาริญา ราพา¹

Pareeya Rapa¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่เรียนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ปีการศึกษา 2559 จำนวน 42 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 18.64 สูงกว่าคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนเรียนที่เท่ากับ 13.14 โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนกับหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ โดยภาพรวม นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน อยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 และเมื่อพิจารณาในแต่ละหัวข้อพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ในข้อการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.28 และชอบกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ตามลำดับ

คำสำคัญ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

Abstract

The purposes of this research were 1) to compare learning achievement of students before and after studying using peer-assisted learning on theories of learning 2) to study the satisfaction of students after studying with peer-assisted learning. The samples included 42 students studying psychology for teachers from faculty of education at Loei Rajabhat University of academic year 2016 by using purposive sampling. The research tools used in the research were pretest and posttest and evaluation from on student's satisfaction toward peer-assisted learning.

The results of the research showed that, after implementation of peer-assisted learning activities theories of learning mean score were 18.64 higher than of that of the pre-implementation mean score was 13.14, the learning effectiveness of students was significant at .05 level. In overall, students showed satisfaction toward study with peer-

assisted learning at the high level as the mean score was 4.16. For individual aspect analysis, students have the highest level of satisfaction in their relationship with friends as the mean score was 4.47, participate in activities as the mean score was 4.28 and like with peer-assisted learning the mean score 4.19, respectively.

Keywords Learning Achievement, Peer-assisted learning

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของการศึกษาคือ กระบวนการเรียนรู้ เพื่อความงอกงามของบุคคลโดยถ่ายทอดความรู้ การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมและสังคม ให้บุคคลเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มุ่งพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ , 2542)

การจัดการเรียนการสอนรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู เรื่องทฤษฎีการเรียนรู้ ผู้สอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และมีกระบวนการด้านการคิดวิเคราะห์ เพื่อที่ผู้เรียนจะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเนื้อหาเรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นหนึ่งในหัวข้อที่ นักศึกษาวิชาชีพครูจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ เนื่องจากทฤษฎีการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน และเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ การเลือกเทคนิคและวิธีการสอนแบบต่าง ๆ การที่ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ด้านการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (ลักษณะ สรวิวัฒน์. 2555) และจากการจัดการเรียนการสอนในเรื่องดังกล่าวที่ผ่านมา พบว่า ผู้เรียนต้องใช้ความตั้งใจ และเวลาในการเรียนรู้ เนื่องจากทฤษฎีการเรียนรู้ มีเนื้อหาเยอะ และยากต่อการทำความเข้าใจ หรืออาจเป็นเพราะผู้สอนจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย อธิบาย ส่งผลให้บรรยากาศทางการเรียนไม่น่าสนใจ ไม่ตื่นเต้น และเกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อลักษณะของผู้เรียน ด้านความสนใจ ความต้องการ และระดับความมุ่งมั่น ในการเรียน ทำให้กระบวนการเรียนรู้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้สอนจึงต้องมีการปรับกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง

วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer-Assisted Learning) เป็นการสอนที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายบทบาทในการสอน ซึ่ง Rom (1982) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับวิธีให้เพื่อนช่วยสอนว่าเป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสอนกันเอง วิธีการสอนดังกล่าวมีรากฐานจากแนวคิดทัศนคติเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (อดิกันต์ ภูติพิทย. 2552) โดยใช้กลวิธีในการสอนโดยการจับคู่ (One-to-One Tutoring) ซึ่งให้ผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูงกว่าเลือกจับคู่กับผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำกว่า ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แทนที่ผู้สอนจะเป็นคนสอนโดยตรง

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้สอนจึงมีความสนใจจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีแบบเพื่อนช่วยเพื่อน นำมาแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เกิดสัมพันธภาพที่ดีในชั้นเรียน และสร้างบรรยากาศในการเรียนให้มี

ความกระตือรือร้น ซึ่งคาดว่าจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้ดียิ่งขึ้น และทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

วิธีการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เป็นการทดลอง แบบ One group pre-test post-test design ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ที่ลงทะเบียนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ปีการศึกษา 2559 จำนวน 240 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ที่เรียนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ปีการศึกษา 2559 จำนวน 42 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 คะแนนจากการทำแบบทดสอบ เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้

2.2.2 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้แบบวิธีเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำนวน 3 แผน จำนวน 9 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเรียนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย แบบชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของนักศึกษาก่อนการเรียนว่ามีความรู้มาก-น้อยเพียงใด

3. แบบทดสอบหลังเรียนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู เรื่อง หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เพื่อประเมินความรู้หลังเรียนว่ามีความรู้มาก-น้อยเพียงใด

4. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นแบบ
มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำดังนี้

1. การสร้างแผนการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษา มคอ.3 และประมวลรายวิชาตามหลักสูตร เกี่ยวกับหลักการ
จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน แนวทางการดำเนินการ และการวัดผล

1.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเนื้อหา เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ สาระสำคัญ
จุดประสงค์การเรียนรู้ และเวลาที่ใช้สอน

1.3 ศึกษาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

1.4 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิธีการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ
เพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม

1.5 กำหนดรูปแบบเพื่อเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีดังนี้

1.5.1 ความคิดรวบยอด

1.5.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1.5.3 จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1.5.4 เนื้อหาสาระ

1.5.5 กิจกรรมการเรียนการสอน

1.6 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ ไปทดลองสอนกับนักศึกษาวิชาชีพรู ที่ไม่ใช่กลุ่ม
ตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ ระยะเวลา
เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยต่อไป

2. การสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยมีวิธีการสร้างแบบวัด ดังนี้

2.1 ศึกษาเนื้อหาและจุดประสงค์จากแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ทฤษฎีการ
เรียนรู้ เพื่อจะได้ข้อคำถามได้ตรงสาระสำคัญ

2.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.3 วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์ เพื่อสร้างข้อสอบให้ครอบคลุมเนื้อหา

2.4 สร้างแบบทดสอบทางการเรียน โดยจัดทำแบบทดสอบ ชนิดเลือก
เลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ เพื่อจะเลือกใช้จริง 30 ข้อ

2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิชาชีพรู
ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.6 นำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์ค่าความยากง่าย
ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ค่าความยากง่ายที่ใช้ได้จะอยู่ระหว่าง .20 - .80 โดยคัดเลือกไว้จำนวน 30
ข้อ นำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR 20 ของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder- Richardson) ซึ่งได้ค่า
ความเชื่อมั่นเท่ากับ .75

3. การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งมีเกณฑ์การการตรวจคะแนนระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทำแบบทดสอบครั้งที่ 1 และเก็บคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างสอบได้
2. จัดการเรียนการสอนให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน 9 ชั่วโมง
3. ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบอีกครั้งหนึ่งด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และเก็บคะแนนที่นักศึกษาสอบได้ พร้อมทั้งให้กลุ่มตัวอย่างประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน
4. ผู้วิจัยนำผลคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน และผลประเมินความพึงพอใจไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้

กลุ่มทดลอง 1	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	การทดสอบ t	Sig (P)
คะแนนสอบก่อนเรียน	42	30	13.14	2.53	23.23*	0.00
คะแนนสอบหลังเรียน	42	30	18.64	2.48		

*p < .05

จากตาราง 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 18.64 สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 13.14 โดยคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ดังตาราง 2

ตาราง 2 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้

ข้อ	หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเนื้อหา	4.02	0.84	มาก
2	นักศึกษามีความมั่นใจในการทำงาน	4.14	0.87	มาก
3	นักศึกษาช่วยเพื่อนทำงานได้เร็วขึ้น	4.16	0.69	มาก
4	นักศึกษาทำงานได้อย่างมีคุณภาพ	4.14	0.78	มาก
5	นักศึกษามีความสุขในการจัดการเรียนการสอน	4.09	0.87	มาก
6	นักศึกษามีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น	4.47	0.70	มากที่สุด
7	นักศึกษาเกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4.09	0.87	มาก
8	นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานซึ่งกันและกัน	4.02	0.84	มาก
9	นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.28	0.70	มากที่สุด
10	นักศึกษารู้สึกชอบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน	4.19	0.70	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.16	0.78	มาก

จากตาราง 2 พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณารายละเอียดหัวข้อพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดในทุกหัวข้อที่มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมาคือความพึงพอใจในหัวข้อมีส่วนร่วมในกิจกรรม ($\bar{X} = 4.28$) และชอบจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ($\bar{X} = 4.19$) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องทฤษฎีการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผู้วิจัยสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 18.64 สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.14 โดยคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ โดยภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 เมื่อพิจารณาในหัวข้อพบว่า นักศึกษาที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดในหัวข้อ มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย 4.28, ชอบกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ตามลำดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 18.64 สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.14 โดยคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นคู่ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือกัน มีปฏิสัมพันธ์กันสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคี มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ มุมมองความคิดเห็นต่างๆ ร่วมกันเพื่อช่วยกันพัฒนาความรู้เดิมที่มีอยู่ให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับ บุษยากร ชัยขวและคณะ (2560) ที่ได้อธิบายว่า การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นรูปแบบที่มุ่งพัฒนาเด็กทุกคนที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ให้ความสามารถในการเรียนรู้เท่ากัน เน้นให้นักเรียนมีการรวมกลุ่มเพื่อการทำงานสามารถดูแลกันได้ทั่วถึง เกิดความสนิทสนมกัน ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเข้าใจได้ดี กล้าซักถามกันเอง จึงทำให้บรรยากาศการเรียนไม่เครียดและมีความสุข เช่นเดียวกับ ทศนีย์ บรรลือศักดิ์ (2558) ที่ได้อธิบายว่า การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความรักใคร่กัน เกิดความรักความผูกพัน มีความสุขในการเรียน และยังทำให้ผู้เรียนตีความเห็นคุณค่าในตนเองเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่มีโอกาสได้ช่วยเหลือเพื่อนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีความพึงพอใจหลังการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 และ เมื่อพิจารณาในรายข้อแล้วพบว่า นักศึกษาที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดในหัวข้อมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักศึกษาได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน เกิดความสนุกสนาน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน และวัยที่ใกล้เคียงกันทำให้การถ่ายทอดและการสื่อสารระหว่างเพื่อนมีความเข้าใจและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดความประทับใจ และการมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันซึ่งส่งผลให้เกิดความสัมพันธที่ดีต่อกันตามมา สอดคล้องกับ จารุวรรณ เทวกุล (2555) ที่ได้อธิบายความพึงพอใจไว้ว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึกและทัศนคติของบุคคลที่ได้รับการตอบสนองตรงความต้องการของตนเอง จึงทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี แสดงออกมาทางพฤติกรรมที่ทำให้ปฏิบัติงานหรือกระทำการต่าง ๆ ได้ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรแนะนำประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกระตือรือร้นหรืออยากทำกิจกรรม ซึ่งอาจส่งผลให้การจัดกิจกรรมนี้ประสบความสำเร็จมากขึ้น

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ในชั้นการทำกิจกรรม ผู้ควรควรมีการเปลี่ยนการจับคู่ เพื่อให้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กับเพื่อนคนอื่น ๆ ได้สร้างสัมพันธ์ภาพ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อทำให้ทราบสาเหตุที่แท้จริงของปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

2. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมแบบเพื่อนช่วยเพื่อนในรายวิชาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ เทวกุล. (2555). *ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประเภทพาณิชยกรรม ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยอาชีวศึกษาฉะเชิงเทรา*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทัศนีย์ บรรลือศักดิ์. (2558). *การใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบจับคู่เพื่อนคิด ในการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีชั้นสูง ของนักศึกษาระดับชั้นปวส. 2 สาขาบัญชี*. รายงานการวิจัยในชั้นเรียน วิทยาลัยเทคโนโลยีวานิชบริหารธุรกิจ.
- บุษยากร ชัยขวและคณะ. (2560). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชนเผ่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม*. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 หน้า 1-23.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2555). *จิตวิทยาการรู้คิด*. มหาสารคาม: ขอนแก่นการพิมพ์.
- วันวิธู สรณารักษ์. (2554). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์จุลภาค 1 โดยการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนของนักศึกษาหลักสูตรบัญชี*. เศรษฐศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการวิเคราะห์และการประเมินสมัยใหม่ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุชา จันทรเฒ. (2542). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรางค์ไคว้ตระกูล. (2545). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- อดิกันต์ ภูติพิพ. (2552). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชามัธยมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การพัฒนาการให้การปรึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

The Development of Counseling of Teachers Students

by Group Process

กรวิกา สุวรรณกุล¹

Kornwika Suwannakul¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการให้การปรึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่องการให้การปรึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครู 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่องการให้การปรึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักศึกษา 44 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่องการให้การปรึกษา แบบทดสอบก่อนเรียนเรื่องการให้การปรึกษาและแบบทดสอบหลังเรียนเรื่องการให้การปรึกษา และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่องการให้การปรึกษา

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูมีคะแนนการให้การปรึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่องการให้การปรึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาวิชาชีพครูมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรื่องการให้การปรึกษา อยู่ในระดับมาก สรุปว่าการพัฒนาการให้การปรึกษาโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ การให้การปรึกษา กระบวนการกลุ่ม นักศึกษาวิชาชีพครู

Abstract

The purpose of this research were 1) to compare the ability of counseling of students before and after studying the developed group process 2) to study the satisfactory of students after studying the developed group process. The sample included 44 undergraduates from faculty of education at Loei Rajabhat University who had participated in academic year 2016 by using purposive sampling. The research tools consisted of learning effectiveness test, evaluation form of satisfaction questionnaire for student.

The result found that the efficiency of the developed group process, the learning effectiveness of student was significant at .05 level and the satisfactory of students was good. In conclusion, that can be used the developed group process to developed of counseling.

Keywords Counseling, Group process, Teachers students

บทนำ

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงฯ ว่าด้วยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการจัดการระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง กล่าวว่า ให้โรงเรียนพัฒนาระบบการแนะแนว ส่งเสริมให้ครูทุกคนมีบทบาทในการแนะแนวเบื้องต้น มีระบบข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและผู้ปกครอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) สอดคล้องกับอชรา เอิบสุศิริ (2557) กล่าวว่ากระบวนการศึกษาและการเข้าใจผู้เรียนจำเป็นต้องมีเทคนิคการให้คำปรึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยในขั้นตอนต่างๆ บ่อยครั้ง เช่น ในการช่วยเหลือผู้เรียนในปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเรียน การปรับตัวทางสังคม การเลือกอาชีพ ครอบครัว เป็นต้น ล้วนต้องใช้เทคนิคการให้คำปรึกษา ซึ่งการให้คำปรึกษานี้มีใช้จัดให้เฉพาะกับผู้เรียนเท่านั้น ในบางปัญหาก็จำเป็นต้องให้คำปรึกษาแก่ครูผู้สอนรายวิชาต่างๆ ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ด้วย ดังนั้นผู้สอนจึงควรทราบเทคนิคและวิธีการให้คำปรึกษา

สมาคมจิตวิทยาแห่งอเมริกา กล่าวว่า การให้การปรึกษา เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เอาชนะอุปสรรค เพื่อการเจริญเติบโตส่วนบุคคล ด้วยการเผชิญกับอุปสรรค และพัฒนาศักยภาพในตัวเอง (Thompson, Rudolph & Henderson, 2004) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) กล่าวว่า การปรึกษาเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลด้วยการสนทนาหรือการพูดคุยกันอย่างมีเป้าหมาย โดยผู้ให้การปรึกษาจะเป็นผู้ช่วยสร้างบรรยากาศของสัมพันธภาพที่ดี ตลอดจนใช้ทักษะ ขั้นตอน และทฤษฎีของการปรึกษา เพื่อให้ผู้มีปัญหาหรือผู้รับการปรึกษามีความรู้สึกรับรองได้ว่าได้รับการยอมรับ และเกิดความรู้สึกไว้วางใจ พร้อมทั้งจะเปิดเผยความรู้สึกหรือปัญหาของตน เกิดการเรียนรู้สาเหตุของปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่จนสามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาในเรื่องต่างๆ ได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับวัชร ทรัพย์มี (2556) กล่าวว่า การให้การปรึกษาเป็นกระบวนการของสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้บริการปรึกษาซึ่งเป็นนักวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรม กับผู้รับบริการซึ่งต้องการความช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้รับบริการเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ได้ปรับปรุงทักษะในการตัดสินใจและทักษะในการแก้ปัญหา ตลอดจนปรับปรุงความสามารถในการที่จะทำให้ตนเองพัฒนาขึ้น สอดคล้องกับ Corey (2012) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือที่เกิดจากสัมพันธภาพทางวิชาชีพของบุคคลอย่างน้อย 2 คน คือผู้ให้การปรึกษาและผู้รับการปรึกษา โดยผู้ให้การปรึกษานำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับการปรึกษา ให้สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

กระบวนการกลุ่ม เป็นวิทยาการที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มคนเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของคน ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสัมพันธ์และพัฒนาการทำงานของกลุ่มคนให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) สอดคล้องกับสุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2552) กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากการลงมือร่วมกันปฏิบัติเป็นกลุ่ม กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน และสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มก็มีอิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน สอดคล้องกับทิตนา แคมมณี (2561) กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มเป็นการที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกัน โดยมีการติดต่อสัมพันธ์กัน หรือปฏิสัมพันธ์กัน และมีจุดมุ่งหมายที่จะกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และความสัมพันธนี้จะช่วยให้สมาชิกกลุ่มอยู่ร่วมกันได้ในระดับที่พอดี สอดคล้องกับพิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาร์ ยินดีสุข (2560) ได้ให้ความหมายกระบวนการกลุ่ม หมายถึง

บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ร่วมกัน มีองค์ประกอบสำคัญคือ หัวหน้า สมาชิก กระบวนการทำงาน ซึ่งการจะทำงานไปด้วยดีมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานกลุ่ม คือบรรยากาศด้านกายภาพ เป็นบรรยากาศที่สถานที่ทำงานเป็นกลุ่ม มีลักษณะสะอาด สะดวกสบาย ทำให้เกิดความสุขในการทำงาน และบรรยากาศด้านจิตใจ เป็นบรรยากาศที่ผู้ทำงานมีความคุ้นเคยกัน ไว้วางใจกัน มีมิตรสัมพันธ์กัน ด้วยความเป็นผู้มีระเบียบวินัยในตนเอง บรรยากาศดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้ผู้ทำงาน ผู้เรียนเป็นสุข สนุกกับการทำงานเป็นกลุ่ม และสมเกียรติ ศรีรุ่งเรือง และสิทธิพล อาจอินทร์ (2555) กล่าวว่าขั้นตอนกระบวนการกลุ่มมี 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ด้านการอภิปรายและร่วมแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม ด้านความตั้งใจเอาใจใส่และความสำเร็จของงาน และด้านการสรุปองค์ความรู้และเสนองานกลุ่ม

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยตระหนักในความสำคัญของการให้การปรึกษาโดยใช้กระบวนการกลุ่ม แก่นักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้พัฒนาทักษะการให้การปรึกษา ตลอดจนขั้นตอนการให้การปรึกษา สามารถนำไปใช้ในการให้การปรึกษาแก่นักเรียนในโรงเรียนได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการให้การปรึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อเป็นการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้เต็มตามศักยภาพ และนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) คือ การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยเหลือผู้ที่มีความทุกข์หรือสับสนทางอารมณ์และจิตใจ ให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม สามารถคิดและตัดสินใจในการหาทางออก และวางแผนแก้ไขปัญหาหรือความทุกข์ได้ด้วยตัวเอง สามารถพัฒนาตนและปรับตัวในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการให้การปรึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การปรึกษา
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การปรึกษา

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบแบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบ One group pre-test post-test design มุ่งพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การปรึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ปีการศึกษา 2559 จำนวน 15 ห้องเรียน จำนวนนักศึกษา 530 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักศึกษา 44 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นนักศึกษาที่ได้ลงทะเบียนเรียนวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนสามารถดำเนินการสอนด้วยตนเองจนสิ้นสุดกระบวนการวิจัย

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การศึกษา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 คะแนนจากการทำแบบทดสอบ เรื่องการให้การศึกษา

2.2.2 ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การศึกษา

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ดำเนินการพัฒนาโดยวิเคราะห์เนื้อหา เรื่องการให้การศึกษา แล้วนำมากำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แบ่งเนื้อหาเป็น 3 หน่วยย่อย คือ 1) ทฤษฎีการให้การศึกษา 2) กระบวนการให้การศึกษา 3) ทักษะการให้การศึกษา และสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การศึกษา นำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาจุดประสงค์และประเมินคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

จากนั้นนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ที่สมบูรณ์แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 44 คน

2. สร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบปรนัย 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เรื่องการให้การศึกษา สำหรับใช้ศึกษาการเรียนรู้ของผู้เรียน นำแบบทดสอบที่ผ่านการประเมินและแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองหาคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบเป็นรายข้อ ซึ่งแบบทดสอบมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก .20 - 1.00

3. สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่มเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 อันดับ จำนวน 10 ข้อ โดยนำแบบประเมินที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถามรายข้อประเมินความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินกับการสอนแบบกระบวนการกลุ่มเพื่อวัดผล และเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มากกว่า .50 ขึ้นไป พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการทดสอบก่อนที่จะให้นักศึกษาเข้าไปเรียน เรื่องการให้การปรึกษา
2. ดำเนินการทดลอง โดยให้นักศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 44 คน เข้าไปเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การปรึกษา ประกอบด้วย 10 กิจกรรม จำนวน 10 ชั่วโมง
3. เมื่อเรียนครบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test)
4. ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การปรึกษา จำนวน 10 ข้อ
5. นำคะแนนที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาการให้การปรึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนการให้การปรึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การปรึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 44 คน ผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การปรึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

กลุ่มทดลอง	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	การทดสอบ t	Sig (P)
คะแนนสอบก่อนเรียน	44	30	13.50	1.54	16.45*	0.00
คะแนนสอบหลังเรียน	44	30	19.31	2.33		

*p < .05

จากตารางที่ 1 พบว่าคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 19.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.33 ส่วนคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 13.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.54 เมื่อทดสอบความแตกต่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลปรากฏ ดังตารางที่ 1

2. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การปรึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่อง การให้การปรึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเรื่องการศึกษา	3.97	0.82	มาก
2. นักศึกษามีทักษะในการปรึกษา	4.02	0.84	มาก
3. นักศึกษาได้ฝึกขั้นตอนการให้การปรึกษา	4.06	0.66	มาก
4. นักศึกษาชอบกิจกรรมในการให้การปรึกษา	4.00	0.71	มาก
5. นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการทำงานกลุ่ม	4.00	0.77	มาก
6. นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนในกลุ่ม	4.31	0.67	มากที่สุด
7. นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงในการปรึกษาผ่านกระบวนการกลุ่ม	4.06	0.87	มาก
8. กิจกรรมที่ใช้ในกระบวนการกลุ่มมีความเหมาะสม	3.97	0.79	มาก
9. นักศึกษาสามารถให้การปรึกษาได้เป็นอย่างดี	4.22	0.67	มากที่สุด
10. นักศึกษานำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.15	0.68	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.07	0.11	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่านักศึกษาวิชาชีพครูมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียน การเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การปรึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มีค่าเฉลี่ย 4.07 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.11 แสดงว่านักศึกษาวิชาชีพครูมีความพึงพอใจในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับ เพื่อนในกลุ่ม ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.67) รองลงมาคือ นักศึกษาสามารถให้การปรึกษาได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.67) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กิจกรรมที่ใช้ในกระบวนการกลุ่มมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.79)

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนการให้การปรึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการ เรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การปรึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่าคะแนน ทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 19.31 สูงกว่าค่าเฉลี่ย คะแนนทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 13.50 โดยคะแนน ทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กระบวนการกลุ่มที่ผู้วิจัยจัดขึ้น ช่วยพัฒนาให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการให้การปรึกษาเพิ่มมาก ขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของฉนวน สุ่มมาตย์ (2551) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ กระบวนการกลุ่ม พบว่า คะแนนเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สำหรับผล การศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและกระบวนการกลุ่มของนักเรียน พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มหลังเรียนดีกว่าก่อนเรียน เช่นเดียวกับผลการวิจัยของเอกชัย ยุติศร (2551) ได้ศึกษาการ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความภาษาไทยและเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักศึกษา

ระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับกลุ่มที่เรียนด้วยตนเอง พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความภาษาไทยของกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการเรียนด้วยตนเอง 2) เจตคติต่อวิชาภาษาไทยของกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการเรียนด้วยตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของศักดา ขำคม (2561) พบว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และพลังสุขภาพจิตของนักศึกษาได้ ผ่านการลงมือปฏิบัติ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเอง สอดคล้องกับสมเกียรติ ศรีรุ่งเรือง และสิทธิพล อาจอินทร์ (2555) กล่าวว่า กระบวนการกลุ่ม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ให้นักเรียนแสดงออกในความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในความสำเร็จของการดำเนินงานของกลุ่ม

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การปรึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เรื่องการให้การปรึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดในทุกข้อได้แก่แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนในกลุ่ม ($\bar{X} = 4.31$) รองลงมามีความพึงพอใจในหัวข้อสามารถให้การปรึกษาได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.22$) , นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 4.15$) , ได้ฝึกขั้นตอนการให้การปรึกษา และได้รับประสบการณ์ตรงในการปรึกษาผ่านกระบวนการกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.06$) ตามลำดับ สอดคล้องกับทิตินา แหมมณี (2561) ได้กล่าวว่าสมาชิกภายในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันและพยายามช่วยกันทำงานก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้เกิดพลังที่จะทำให้การทำงานกลุ่มเป็นไปด้วยดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของศรีธัญญา ขาวผ่อง และคณะ (2561) พบว่าความพึงพอใจต่อผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานเป็นกลุ่มนั้น เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน สร้างความน่าสนใจในการเรียนให้กับผู้เรียน การสอนโดยใช้กลุ่มเป็นหลักในการจัดกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน ครูทำหน้าที่เป็นเพียงผู้แนะนำ ส่งผลให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิด และการลงมือปฏิบัติ ยิ่งทำให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ผู้เรียน

ดังนั้นสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการกลุ่มที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในครั้งนี้ ได้ช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้การปรึกษาแก่นักศึกษาครูเพิ่มมากขึ้นขึ้น จากการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มเป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจในการเรียนมากขึ้น ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็น ทำให้นักศึกษารู้จักตนเอง สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหา และมีความพึงพอใจต่อการเรียนเรื่องการให้การปรึกษามากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยจะเห็นว่า การนำกระบวนการกลุ่มไปใช้จะสามารถช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจการให้การปรึกษาของนักศึกษาครูให้เพิ่มมากขึ้นได้ เพราะช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนากระบวนการคิด ได้ฝึกการสื่อสาร และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนนักศึกษาด้วยกัน ดังนั้น

คณาจารย์ควรนำกระบวนการกลุ่มมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

1.2 การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดในการวิจัย คือใช้แบบทดสอบการให้การศึกษาเป็นเครื่องมือวัดการให้การศึกษา ซึ่งอาจทำให้ผลการวิจัยมีความคลาดเคลื่อนอยู่บ้าง ดังนั้นในการดำเนินการครั้งต่อไปอาจมีการพัฒนาแบบวัดการให้การศึกษาให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การใช้แบบสังเกตแบบประเมินผลกระบวนการกลุ่ม แบบวัดความสามารถในการให้การศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ติดตามผลระยะยาวในเรื่องของการให้การศึกษาของนักศึกษาครูกลุ่มนี้ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงและ พัฒนาการ จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้ให้การศึกษาต่อไป

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบวิธีการใหม่เพื่อช่วยพัฒนาการให้การศึกษาของนักศึกษาครู

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ของการให้การศึกษา กับความสามารถในการปฏิบัติการให้คำปรึกษาของนักศึกษาครู

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

เอกสารอ้างอิง

- ฉลวย สุ่มมาตย์. (2551). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการสอนวิทยาศาสตร์*. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ทศนา แคมมณี. (2561). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2560). *ทักษะการคิด 7C ของครู 4.0*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชร ทรัพย์มี. (2556). *กระบวนการศึกษา ขั้นตอน สัมพันธ์ภาพ ทักษะ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรัญญา ขาวผ่อง, กิตติศักดิ์ ลักษณะ, กานต์วี บุษยานนท์ และสุจิตรา ภักดีสงคราม. (2561). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบจิ๊กซอว์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal. Silpakorn University ฉบับ ภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. ปีที่ 11, ฉบับที่ 3 (กันยายน- ธันวาคม 2561): 1112-1125.

- ศักดิ์ดา ขำคม. (2561). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และพลัง สุขภาพจิตของ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal. Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ ศิลปะ*. ปีที่ 11, ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2561): 1112-1125.
- สมเกียรติ ศรีรุ่งเรือง และสิทธิพล อาจอินทร์. (2555). การพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่มและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค กลุ่มสาระ การเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. ปีที่ 36 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม - กันยายน 2555): 65-71.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โอเดียนสแควร์.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2552). *19 วิธีการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- อัครา เอิบสุขศิริ. (2557). *จิตวิทยาสำหรับครู*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- เอกชัย ยุติศร. (2551). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความภาษาไทย และเจตคติ ต่อดิฉันภาษาไทยของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการเรียนด้วยตนเอง*. มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา.
- Corey G. (2012). *Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy*. Belmont: Brooks/Cole.
- Thompson, C. L., Rudolph, L. B., & Henderson, D. (2004). *Counseling Children*. Belmont: Brooks/Cole.

ผลของโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี

Effect of Self-development Assessment Program on

Core Self Evaluation in Undergraduate Students

วิชัญภาส แก้วมณี¹, ธิตี ตั้งจันทร์แสงศรี¹, เกล้าเกตุกาญจน์ ประจันตวนิช¹,

สิริกอร์ ลิขิตสัมพันธ์¹ จาตุพงศ์ ผสมทรัพย์¹ และ ฉัฐวิณ ลิทธิศิริอรธร²

Wichapas Kaewmanee¹, Thiti Tangjunsangsi¹, Klaokatekan Prajantawanich¹,

Sirikorn Likhitsamphan¹, Jartupong Pasomsup¹ and Shuttawwee Sitsira-at²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมก่อน และหลังการได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเองและไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี และเพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมของนักศึกษาปริญญาตรีที่ได้รับและไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเอง ด้วยรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลองแบบทดลองกลุ่มควบคุมที่ไม่เท่าเทียมกัน วัดผลก่อนและหลังการทดลอง มีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน ที่อาสาสมัครเข้าร่วมโปรแกรม มีเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบวัดการประเมินตนเอง และโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบข้อมูลด้วยสถิติทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเอง สูงกว่า ก่อนได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มควบคุมก่อนและหลังไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเอง แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม หลังได้รับและไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเองพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองของกลุ่มทดลอง สูงกว่า กลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ การประเมินตนเอง, วัยรุ่น

Abstract

The purpose of this research is to compare the result of the program in the before and after using the self-development assessment program of the undergraduate students and compare the result of the program before and after not using the self-assessment program of the undergraduate students, to compare the results of the program of the undergraduate students who received and did not receive the self-development assessment program. The experiment was done in a semi-experimental

research method by using non-equivalent control posttest design to compare the result before and after experiment. The sample group is the undergraduate students of get from volunteers 60 people and divided into 2 groups each with 30 people as an experimental group and another group as a controlled group. The research instruments consist of Core self-evaluation form and Self-development assessment program. The data were analyzed by calculating the Mean, standard deviation (S.D.) and comparing data with t-test.

The research result indicated that the experimental group had an average score of core self-evaluation of posttest higher than pretest with statistical significance at the level of 0.05. The control group had the average score of core self-evaluation of posttest different from pretest with any statistical significance at the level of 0.05. When compared between the experimental groups with the control group found that posttest had the average score of the core self-evaluation of the experimental group is higher than the control group with statistical significance at level of 0.01.

Keywords Core self-evaluation, Adolescence

บทนำ

สถิติการว่างงานในเดือนธันวาคม พ.ศ.2561 แสดงให้เห็นว่ามีผู้ว่างงานทั้งสิ้น 349,000 คน เป็นระดับอุดมศึกษา 166,500 คน และเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 69,500 คน เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 มีผู้ว่างงาน 363,900 คน เป็นระดับอุดมศึกษา 119,600 คน และเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 92,900 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2561) จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ.2561 มีอัตราการว่างงานของระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นถึง 46,900 คน ซึ่งเหตุผลหนึ่งที่ทำให้บุคคลว่างงาน คือการที่บุคคลไม่เข้าใจในอัตลักษณ์ของตนเอง (สุภชฌาน์ ศรีเอี่ยม. 2558: 1) ทำให้ไม่รู้ว่าตนเองสนใจอะไร สนุกอะไร หรืออยากทำอะไรหลังจากเรียนจบระดับอุดมศึกษา โดยอัตลักษณ์ในบุคคลจะถูกสร้างขึ้นเมื่อบุคคลเริ่มเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น (Adolescence)

วัยรุ่น (Adolescence) เป็นวัยวิกฤติ ที่ต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มีสภาพอยู่กึ่งกลางระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ มีการเจริญเติบโต หรือเปลี่ยนแปลงในเกือบทุกด้าน ทำให้เกิดความสับสนและวุ่นวายใจ หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ (Period of transition) โดยความพยายามของวัยรุ่นที่จะปรับตัวส่งผลให้เกิดความตึงเครียดอย่างมากทั้งทางอารมณ์และจิตใจ (ประณต คำฉิม. 2549) โดยช่วงวัยรุ่นนี้จะสิ้นสุดเมื่อวัยรุ่นมีเอกลักษณ์ (Identity) ของตนเอง ซึ่งตรงกับทฤษฎีของ อิริคสัน (Erikson. 1950 อ้างถึงใน Erikson. 1959) ที่กล่าวไว้ว่า ช่วงวัยรุ่นตรงกับพัฒนาการ ขั้นที่ 5 ของอิริคสัน เป็นระยะของการพัฒนาความมีเอกลักษณ์ในตนเองและความสับสนในตนเอง (Identity vs. Identity Diffusion) วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องค้นหาอัตลักษณ์ของตนเองซึ่งสังคมไม่สามารถสร้างอัตลักษณ์ให้กับวัยรุ่นได้ แต่วัยรุ่นจะต้องพยายามค้นหาด้วยตนเอง โดยที่วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการการยอมรับจากคนรอบข้าง ดังนั้นการได้รับการยอมรับจากคนรอบข้างจะช่วยให้วัยรุ่นค้นหาบทบาทที่เหมาะสมกับตนเอง

จากการดูตัวแบบและได้รับการสะท้อนกลับจากสังคม ถ้าวัยรุ่นสามารถค้นหาอัตลักษณ์ของตนเองเจอ วัยรุ่นจะสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับตนเอง ค้นพบเส้นทางในชีวิตและกำหนดว่าตนเองจะจัดการกับสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร โดยจะพัฒนาไปถึงเรื่องอาชีพ

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีคณะผู้วิจัยพบตัวแปรหนึ่งของ จัฒท์ (Judge et al. 2003) นั้น คือ การประเมินแก่นแท้ของตนเอง (Core Self Evaluation) ที่นำมาศึกษาในบริบทของคนไทย โดย จัฒท์ (Judge) ได้กล่าวว่า การประเมินแก่นแท้นั้นเป็นรากฐานของการประเมินของบุคคลเกี่ยวกับตนเอง โลก และบุคคลอื่น ๆ ดังนั้นการประเมินค่าในสถานการณ์เฉพาะต่าง ๆ จะส่งผลเชิงลึกและเป็นฐานต่อการประเมินตนเองมากขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้านคือ 1) การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) 2) การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) 3) ความเชื่ออำนาจควบคุมตนเอง (Locus of control) และ 4) ความอ่อนไหวทางอารมณ์ (Neuroticism)

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตัวแปรการประเมินแก่นแท้ของตนเอง พบว่า มีการศึกษาในบริบทของการตัดสินใจเลือกอาชีพ ของคูมุนดัวร์ว คูเนโนว และเซียวารา (Koumoundourou, Georgia A., Kounenou, Kalliopi; & Siavara, Eftyxia. 2012) โดยกล่าวว่า การประเมินแก่นแท้ของตนเอง มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมในการตัดสินใจเลือกอาชีพ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาองค์ประกอบในตัวแปรการประเมินแก่นแท้ของตนเองที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพ และความวิตกกังวลในการเลือกอาชีพ ของ ปาร์ค (Park, I-J. et al. 2018) แต่ยังไม่มีการศึกษาในบริบทการพัฒนาทั้ง 4 องค์ประกอบ เพื่อพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง

จากที่กล่าวข้างต้น วัยรุ่นเป็นวัยที่พัฒนาอัตลักษณ์ (Identity) ในตนเอง เป็นช่วงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ (Period of transition) ซึ่งส่งผลให้วัยรุ่นจะต้องมีการค้นหาสิ่งที่ตนเองถนัด หรือสิ่งที่เป็นตัวตนของตนเอง หากวัยรุ่นหาไม่พบจะส่งผลให้วัยรุ่นไม่สามารถตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองได้ และจะสิ้นสุดเมื่อวัยรุ่นค้นพบอัตลักษณ์ของตนเอง คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการพัฒนาในองค์ประกอบต่าง ๆ ของตัวแปรการประเมินแก่นแท้ของตนเอง เพื่อพัฒนาและส่งเสริมวัยรุ่นให้สามารถค้นพบแก่นแท้ของตนเองที่เป็นพื้นฐานในการรับรู้และเข้าใจตนเองในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับอาชีพที่เป็นสิ่งซึ่งวัยรุ่นจะต้องพบเจอก่อนการจบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งยังเป็นสิ่งที่ส่งผลอย่างมากต่อวัยรุ่น ในการค้นพบตนเองว่ามีความสนใจอะไร ถนัดอะไร หรือเหมาะกับอาชีพอะไร นอกจากนั้นยังส่งผลต่อผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ที่สามารถแนะนำแนวทางการพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเองไปปรับใช้เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับพัฒนาวัยรุ่นให้ค้นพบตนเอง และเมื่อวัยรุ่นรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับตนเองแล้ว จะส่งผลให้วัยรุ่นใช้ศักยภาพตนเองในการพัฒนาสังคมในมิติต่าง ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง (Self-development assessment program) ของนักศึกษาปริญญาตรี
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมก่อนและหลังการไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง (Self-development assessment program) ของนักศึกษาปริญญาตรี
3. เพื่อเปรียบเทียบผลของโปรแกรมของนักศึกษาปริญญาตรีที่ได้รับและไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง (Self-development assessment program)

วิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) แบบทดลองกลุ่มควบคุมที่ไม่เท่าเทียมกัน วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Non-Equivalent Control Posttest Design) ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. แบบวัดการประเมินตนเองของตนเอง (Core Self Evaluation) ที่คณะผู้วิจัยแปลและพัฒนาจากแบบวัดการประเมินตนเองของตนเอง ของ จัดท์ และคณะ (Judge et al. 2003) โดยจัดทำเป็น 2 ชุด ซึ่งชุดที่ 2 สร้างจากการนำชุดที่ 1 มาทำการสลับข้อคำถาม (Alternative Form) โดยทั้ง 2 ชุด ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ และอายุ และ ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดการประเมินตนเอง มีข้อคำถามทั้งสิ้น 12 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามทางบวก 6 ข้อ และข้อคำถามทางลบ 6 ข้อ เป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ

2. โปรแกรมการประเมินตนเองที่คณะผู้วิจัยได้มุ่งเน้นการพัฒนารายองค์ประกอบของการประเมินตนเอง (Core Self Evaluation) ทั้ง 4 ด้าน ได้ออกแบบกิจกรรม 5 กิจกรรม ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเอง

กิจกรรมที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	ระยะเวลา
1	วาดรูปเฮฮา	เตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ก่อนเริ่มกิจกรรมถัดไป	10 นาที
2	การจัดการอารมณ์	1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในความหมาย วิธีการใช้เครื่องมือมาตรวัดอารมณ์ (Mood Meter) และ การจัดการอารมณ์ในขณะนั้น (The Meta-Moment) 2. เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการรับรู้ถึงอารมณ์ของตนเอง ณ ขณะนั้น 3. เพื่อฝึกทักษะการใช้เครื่องมือมาตรวัดอารมณ์ (Mood Meter) และการจัดการอารมณ์ในขณะนั้น (The Meta-Moment)	20 นาที
3	Feedback	1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการให้ผลสะท้อนกลับเชิงบวกผ่านกิจกรรม "Feedback" 2. เพื่อฝึกทักษะการสะท้อนกลับเชิงบวกผ่านกิจกรรม "Feedback"	30 นาที
4	พับใบพัด	1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทำกิจกรรมกลุ่มที่เป็นรูปธรรม และมีความท้าทาย โดยให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีหน้าที่ที่ชัดเจน 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้วางแผนการทำงาน และมีการคาดคะเนถึงอนาคต	60 นาที
5	Your Journey	1. เพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายจากการวิเคราะห์ตนเองของผู้เข้าร่วมกิจกรรม รวมไปถึงการรับฟังผลสะท้อนจากบุคคลอื่น 2. เพื่อฝึกทักษะการตั้งเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับตนเอง	60 นาที

ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งขั้นตอนออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเตรียมการทดลอง ระยะดำเนินการ และระยะหลังการทดลอง ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

1. ระยะเตรียมการทดลอง

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินแก่นแท้ของตนเอง เพื่อสังเคราะห์ความหมาย องค์ประกอบ และวิธีในการพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดการประเมินแก่นแท้ของตนเอง (Core Self Evaluation) และ โปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง (Self-development assessment program)

1.2 นำแบบวัด และโปรแกรมไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบจำนวน 3 กลุ่ม ทำการตรวจสอบ

1.3 จัดทำใบประชาสัมพันธ์โปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง (Self-development assessment program) และติดต่อขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ผู้เป็นเจ้าของวิชาที่นักศึกษาปริญญาตรีเรียน เพื่อหาอาสาสมัคร (Volunteer) เข้าร่วมการวิจัย

2. ระยะดำเนินการทดลอง

2.1 คัดเลือกกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมจากกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาปริญญาตรีจำนวน 60 คน โดยให้อาสาสมัคร (Volunteer) เลือกเข้ามาเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม เป็นนักศึกษาปริญญาตรี ไม่ได้เข้าร่วมการทดลอง จำนวน 30 คน

2.2 ดำเนินการทดลอง

2.2.1 กลุ่มทดลอง ให้ทำแบบวัดการประเมินแก่นแท้ของตนเอง (Pretest) จากนั้นจึงให้โปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง จำนวน 5 กิจกรรม

2.2.2 กลุ่มควบคุม ให้ทำแบบวัดการประเมินแก่นแท้ของตนเอง (Pretest) หลังจากนั้นไม่ให้โปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง

3. ระยะหลังการทดลอง

3.1 นำแบบวัดการประเมินแก่นแท้ของตนเองให้นักศึกษากลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ทำ เพื่อวัดการประเมินแก่นแท้ของตนเองหลังการทดลอง (Posttest) แล้วนำข้อมูลไปตรวจสอบคุณภาพแบบวัดการประเมินแก่นแท้ของตนเอง คัดข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ข้อมูลจากแบบวัดการประเมินแก่นแท้ของตนเองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม (Pretest) จำนวน 30 คน

3.2 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง (Self-development assessment program) ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะผู้วิจัยจึงแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเอง ช่วงก่อนกับหลังได้รับโปรแกรมของกลุ่มทดลอง

1.1 การประเมินแก่นแท้ของตนเองรายฉบับของกลุ่มทดลอง พบว่ากลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง ระยะหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมิน

แก่นแท้ของตนเอง สูงกว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเองก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

1.2 การประเมินแก่นแท้ของตนเองรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลอง พบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเองรายองค์ประกอบ หลังการทดลอง (Posttest) สูงกว่าก่อนการทดลอง (Pretest) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 1 ด้าน คือ ด้านความอ่อนไหวทางอารมณ์ (Neuroticism) และมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเองรายองค์ประกอบ หลังการทดลอง (Posttest) แตกต่างจากก่อนการทดลอง (Pretest) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3 ด้าน คือ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) และด้านความเชื่ออำนาจควบคุมตนเอง (Locus of Control)

ตอนที่ 2 ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเอง ช่วงก่อนกับหลังไม่ได้รับโปรแกรมของกลุ่มควบคุม

2.1 การประเมินแก่นแท้ของตนเองรายฉบับของกลุ่มควบคุม พบว่ากลุ่มควบคุมหลังไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง (Self-development assessment program) ระยะหลังการทดลอง (Posttest) มีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเอง แตกต่าง จากค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเองก่อนการทดลอง (Pretest) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

ตอนที่ 3 ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเองของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

3.1 การประเมินแก่นแท้ของตนเองรายฉบับระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมก่อน ได้รับ และ ไม่ได้รับโปรแกรม พบว่าก่อนได้รับและไม่ได้รับโปรแกรมกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเอง สูงกว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเองของกลุ่มควบคุมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 การประเมินแก่นแท้ของตนเองรายฉบับระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมหลังได้รับ และ ไม่ได้รับโปรแกรม พบว่าหลังได้รับและไม่ได้รับโปรแกรม (Posttest) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเอง สูงกว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเองของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3

3.3 การประเมินแก่นแท้ของตนเองรายองค์ประกอบระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมหลังได้รับและไม่ได้รับโปรแกรม พบว่าหลังได้รับและไม่ได้รับโปรแกรม (Posttest) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเองรายองค์ประกอบ สูงกว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเองรายองค์ประกอบของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) ด้านความเชื่ออำนาจควบคุมตนเอง (Locus of Control) และด้านความอ่อนไหวทางอารมณ์ (Neuroticism) และที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 1 ด้าน คือ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเอง (Self-development assessment program) ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม พบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองสูงกว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองของกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นผลมาจากโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเอง โดยมียารยะเยียดดังต่อไปนี้

1. ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองรายองค์ประกอบ พบว่าด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) มีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองของกลุ่มทดลอง สูงกว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองของกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมที่ให้โอกาสแก้ปัญหาด้วยกันโดยใช้กระบวนการกลุ่มและเปิดโอกาสให้แต่ละคนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น มีการให้คำตักเตือนถึงวันข้างหน้า หรือตั้งเป้าหมายเพื่อสร้างความภูมิใจในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ ซัยวัฒน์ วงศ์อาษา (2556) นอกจากนั้นยังมีการให้ผลสะท้อนกลับเชิงบวก (Positive feedback activities) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ ลอเรนซ์ (Lawrence. 1988 อ้างถึงใน วงศ์ศิริ แจ่มฟ้า. 2543: 19) ผ่านการใช้วิธีการ "I like I wish" ของ ซาทุ (Satu. 2015)

2. ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองรายองค์ประกอบ พบว่าด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) มีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองของกลุ่มทดลอง สูงกว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองของกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเป็นผลจากการพัฒนาด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious Experience) การเห็นตัวอย่างพฤติกรรมของผู้อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตนเองที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวตามทฤษฎีของ แบนดูรา (Bandura. 1997 อ้างถึงใน มน-api คงรักช้าง. 2554) และมีการให้ตั้งเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง ไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป บันทึกผลสิ่งที่ได้เรียนรู้หลังจากการทำกิจกรรม เพื่อเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเองตามทฤษฎีของ ชังก์ และสวอตซ์ (Schunk; & Swartz. 1993 อ้างถึงใน Scott, Jill E. 1996)

3. ด้านอำนาจควบคุมตนเอง (Locus of Control) เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองรายองค์ประกอบ พบว่าด้านอำนาจควบคุมตนเอง (Locus of Control) มีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองของกลุ่มทดลอง สูงกว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองของกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นผลจากโปรแกรมที่ส่งเสริมให้มีการตระหนักรู้ถึงเหตุและผลของการกระทำ และให้การเสริมแรง โดยอธิบายเหตุผลของการได้รับรางวัลหรือลงโทษ ให้รู้ว่าเหตุใดจึงได้รับรางวัลหรือลงโทษ ให้รู้ถึงผลดีหรือผลเสียของการกระทำนั้น และให้รู้ถึงปริมาณการได้รับรางวัลหรือลงโทษนั้นตามทฤษฎีของ ดวงเดือน พันธมนาวิน (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2541 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2549) มีการกระตุ้นให้บุคคลพบกับสิ่งที่ท้าทายความสามารถ และตั้งมาตรฐานความสำเร็จให้พอเหมาะ ตามทฤษฎีของ สุวิมล จอดพิมาย (2537) ที่ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เด็กได้พบกับสิ่งที่ท้าทายความสามารถ และการตั้งมาตรฐานความสำเร็จให้พอเหมาะ ตลอดจนการเสริมแรงให้เด็กมีความพยายามมากขึ้นจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้

เด็กตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของเขากับผลการกระทำทำให้เด็กมีความเชื่อในอำนาจภายในตนมากขึ้น

4. ด้านความอ่อนไหวทางอารมณ์ (Neuroticism) เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองแท้ของตนเองรายองค์ประกอบ พบว่าด้านความอ่อนไหวทางอารมณ์ (Neuroticism) มีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองแท้ของตนเองของกลุ่มทดลอง สูงกว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองแท้ของตนเองของกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คณะผู้วิจัยได้มีการใช้เครื่องมือ 2 ตัว คือ 1) มาตรวัดอารมณ์ (Mood Meter) ซึ่งช่วยให้ตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเอง ณ ขณะนั้น และ 2) การจัดการอารมณ์ในขณะนั้น (The Meta-Moment) ซึ่งเน้นพัฒนาการจัดการอารมณ์ โดยให้การส่งเสริมความพร้อมทางด้านร่างกาย และอารมณ์ มีการระบุสาเหตุของอารมณ์และผลกระทบที่เกิดจากอารมณ์ตามวิธีการพัฒนา “รูเลอร์ (RULER)” เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ที่ เนธานสัน (Nathanson et al. 2016) ได้ศึกษาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดของ อากีเลรา และเมสซิค (Aguilera; & Messick. 1974: 63-64 อ้างถึงใน ธิดา วิถีพานิช ยางกูร. 2550) ที่กล่าวไว้ว่า การรับรู้ต่อเหตุการณ์ส่งเสริมให้บุคคลรับรู้ปัญหาให้ตรงจุด และตามความเป็นจริง หากรับรู้ผิดพลาดจะทำให้ไม่เกิดการแก้ปัญหา

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าผลการวิเคราะห์ทางสถิติจะสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย แต่เมื่อเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองแท้ของตนเองภายในกลุ่มทดลอง พบว่ามีเพียงด้านความอ่อนไหวทางอารมณ์ (Neuroticism) เท่านั้นที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อวิเคราะห์ทางสถิติระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่ามีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสูงที่สุดคือ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) ตามด้วยด้านความอ่อนไหวทางอารมณ์ (Neuroticism) ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) และด้านความเชื่ออำนาจควบคุมตนเอง (Locus of Control) ตามลำดับ แต่ถึงอย่างไรเมื่อเพิ่มเพียงด้านใดด้านหนึ่งของการประเมินตนเองแท้ของตนเองจะส่งผลให้ด้านอื่นเพิ่มขึ้นด้วยซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ออมร หวังพิระวงศ์ (2553) ที่พบว่าตัวแปรทั้ง 4 ด้านของการประเมินตนเองแท้ของตนเอง สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และยังสอดคล้องกับจิตต์ และคณะ (Judge et al. 2002 อ้างถึงใน Judge et al. 2003) ที่ได้ทำการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta-analysis) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบแต่ละด้านของการประเมินตนเองแท้ของตนเองซึ่งพบว่าค่าเฉลี่ยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบมีค่าเท่ากับ 0.60

สรุป

การศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเองแท้ของตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี มีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักศึกษาปริญญาตรีที่เป็นกลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเองแท้ของตนเองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองแท้ของตนเอง สูงกว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองแท้ของตนเองก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
2. นักศึกษาปริญญาตรีที่เป็นกลุ่มควบคุมหลังไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเองแท้ของตนเองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองแท้ของตนเอง แตกต่าง จากค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองแท้

ของตนเองก่อนไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเองของกลุ่มทดลอง หลังได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเองกับกลุ่มควบคุมหลังไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเองของกลุ่มทดลอง สูงกว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินแก่นแท้ของตนเองของกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง (Self-development assessment program) มุ่งความสนใจไปที่การพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง (Core Self Evaluation) มีรูปแบบกิจกรรมที่เน้นในการเข้าใจตนเองในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับอาชีพที่เป็นสิ่งที่วัยรุ่นจะต้องพบเจอ เพื่อให้เกิดการรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง เกิดความมั่นใจในตนเอง มีการวางแผนอนาคต ซึ่งจะทำให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง มีการเข้าใจในตนเองมากขึ้น และสามารถใช้ศักยภาพในการพัฒนาสังคมในมิติต่าง ๆ ได้

2. การวิจัยนี้จำกัดขอบเขตเฉพาะประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 เท่านั้น ไม่ได้ศึกษาประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างอื่น

3. โปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการให้โปรแกรมทันที และไม่มีการติดตามผลหลังจบโปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ในตนเอง ซึ่งทำให้ไม่สามารถทราบถึงความคงทนของโปรแกรม จึงไม่สามารถรับรองได้ว่าผลของโปรแกรมนี้นี้มีความคงทนมากน้อยเพียงใด

4. จากการวิเคราะห์ผลกลุ่มทดลอง พบว่าโปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง พัฒนาองค์ประกอบด้านความอ่อนไหวทางอารมณ์ (Neuroticism) ได้มากที่สุด และจากการวิเคราะห์ผลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าโปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง พัฒนาองค์ประกอบด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) ได้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. โปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง (Self-development assessment program) มีระยะเวลาการจัดกิจกรรมที่ค่อนข้างรวบรัด จึงควรขยายระยะเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้มากขึ้น หรือเพิ่มจำนวนวันในการจัดกิจกรรมไม่ให้ตารางกิจกรรมแน่นมากเกินไป เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเองทั้ง 4 ด้าน และอาจมีการเพิ่มจำนวนกิจกรรมให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้มข้นมากขึ้นในการพัฒนารายองค์ประกอบ

2. เนื่องด้วยระยะเวลาที่จำกัดทำให้การวิจัยครั้งนี้ต้องเก็บผลทันทีหลังการให้โปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเอง จึงควรเพิ่มระยะเวลาในการเก็บผลหลังได้รับโปรแกรม (Posttest) และมีการติดตามผลหลังจบโปรแกรมพัฒนาการประเมินแก่นแท้ของตนเองเพื่อทดสอบความคงทนของโปรแกรม

3. เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 เท่านั้น จึงควรศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเองในประชากรและกลุ่มตัวอย่างอื่นด้วย เช่น ในชั้นปี สาขาวิชา หรือคณะที่แตกต่างกัน เพื่อให้ทราบว่าโปรแกรมพัฒนาการประเมินตนเองสามารถนำไปพัฒนากลุ่มตัวอย่างอื่นได้หรือไม่

4. เนื่องด้วยการวิจัยครั้งนี้ไม่มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างและเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินตนเองต่ำ จึงควรมีการทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างก่อนเริ่มทำการวิจัย และเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มต่ำมาพัฒนา เพื่อให้ได้ผลที่มีคุณภาพต่อการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- ฉัฐวิธ สิริศิริอรธร และ เปี่ยมสุข พุกกาวิ. (2555). *พื้นฐานวิธีการวิจัยทางจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดุจเดือน พันธมนาวิน D. B. (2015). *ความเชื่ออำนาจในตน : การวัด ความสำคัญ และการเปลี่ยนแปลง. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*.
- ธเนตร ตัญญวงษ์. (2554). *ผลของกิจกรรมนันทนาการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ บ้านแคร์ดำ จังหวัดลพบุรี. ปริญญาโท วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- ธิดา จิตพานิชยางกูร. (2550). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟ้อุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต3. ปริญญาโท ศศ.ม (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- ประณต คำฉิม. (2549). *จิตวิทยาพัฒนาการ : เอกสารคำสอนวิชา จด 221*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พนิดาพร จงราชนทร์. (2556). *อิทธิพลของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อความพึงพอใจในครอบครัวโดยมีการประเมินตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน : การเปรียบเทียบโมเดลระหว่างวัยรุ่นตอนกลางและตอนปลาย. ปริญญาโท ศศ.ม.. (จิตวิทยา). คุุณบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- มนานปี คงรักช้าง. (2558). *การศึกษาผลของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6. ปริญญาโท ค.ม. (วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา). ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- วงศ์สิริ แจ่มฟ้า. (2543). *ผลของการจัดกิจกรรมบำบัดต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กสมาธิบกพร่องอายุ 9-12 ปี. ปริญญาโท วท.ม. (สุขภาพจิต). ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- สุภัชฌา ศรีเอี่ยม. (2558, มกราคม-มิถุนายน). *อัตลักษณ์นักศึกษาในยุคปริญญาถิ่นประเทศ. วารสารวไลยลงกรณ์ปริทัศน์. 5(1): 1*

- สุวิมล จอดพิมาย. (2537). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนอัตมโนทัศน์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์*. ปริญญาโท พย.ม. (สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อมร หวังพิระวงศ์. (2553). *อิทธิพลของการประเมินตนเองทั้งตนเองต่อความพึงพอใจในการทำงานโดยมีความเครียดในการทำงานและความเหนื่อยหน่ายในการทำงานเป็นตัวแปรสื่อ*. ปริญญาโท ศศ.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). มหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Judge, T., & Bono, J. E. (2003). Core self-evaluations: A review of the trait and its role in job satisfaction and job performance. *European Journal of Personality*, 17(S1), S5-S18.
- Erikson, E. (1959). *Theory of identity development. Psychological Issues: Identity and the Life Cycle*, Monograph, 1.
- Howard, P. J., Howard, J. M., & Center for Applied Cognitive Studies, C. N. (1995). The Big Five Quick start: An Introduction to the Five-Factor Model of Personality for Human Resource Professionals.
- Jiang, Z. (2015). Core self-evaluation and career decision self-efficacy: A mediation model of value orientations. *Personality and Individual Differences*, 86, 450–454.
- Judge, T. A., Bono, J. E., & Thoresen, C. J. (2003). The Core Self-Evaluations Scale: development of a measure. *Personnel Psychology*, (2).
- Koumoundourou, G. A., Kounenou, K., & Siavara, E. (2012). Core Self-Evaluations, Career Decision Self-Efficacy, and Vocational Identity among Greek Adolescents. *Journal of Career Development*, 39(3), 269–286.
- Nathanson, L., Rivers, S. E., Flynn, L. M., & Brackett, M. A. (2016). Creating Emotionally Intelligent Schools With RULER. *Emotion Review*, 8(4), 305.
- Park, I.-J., Kim, M., Kwon, S., & Lee, H.-G. (2018). The Relationships of Self-Esteem, Future Time Perspective, Positive Affect, Social Support, and Career Decision: A Longitudinal Multilevel Study. *Frontiers in Psychology*. 9, 514.
- Satu, R. (2015). *Step 3 – Handbook A step by step guide for the facilitator* (Online). ilikeiwish.org, 20 March 2019.
- Scott, Jill E. (1996). Self-Efficacy: A Key to Literacy Learning. *Reading Horizons*, 36(3), 195-213.
- Timothy A. Judge, & Joyce E. Bono. (2001). Relationship of core self-evaluations traits self-esteem, generalized self-efficacy, locus of control, and emotional stability-with job satisfaction and job performance: A meta-analysis.

ผลของการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางเพื่อลดความเครียดในการเรียน
 วิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

The Effect of Group Counseling based on the Client-Centered Counseling Theory for
 Relieving Stress in Studying Statistics Course of
 the third Year Psychology Students at a University

พชรกร ประจงจัด¹ และ วิภาพร ตัณฑสวัสดิ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา 2) เปรียบเทียบความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา ก่อนและหลังการให้คำปรึกษากลุ่ม 3) เปรียบเทียบระดับความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา จำนวน 75 คน และให้ทำแบบวัดความเครียด มีนักศึกษาที่มีคะแนนความเครียดในระดับสูง จำนวน 16 คน จากนั้นสอบถามความสนใจ และทำการสุ่มอย่างง่ายเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม 8 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบวัดความเครียดในการเรียนวิชาสถิติกับโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าสถิติใช้ Independent-Sample t-test และ Paired-Sample t-test

ผลการศึกษา พบว่า 1) นักศึกษามีระดับความเครียดในการเรียนวิชาสถิติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 2) นักศึกษามีความเครียดในการเรียนวิชาสถิติต่ำกว่าหลังจากได้เข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักศึกษาที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มมีความเครียดในการเรียนวิชาสถิติต่ำกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ การคำปรึกษากลุ่ม, การยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง, ความเครียดในการเรียนวิชาสถิติ

Abstract

The aim of the research were to 1) study the stress level in studying statistic course of the third year psychology students. 2) compare the stress in the studying statistic course of the third year psychology students before and after Group Counseling in the experimental group. 3) compare the stress in the studying statistic course of the third year psychology students between the experimental group and control group. Seventy five of the third year psychology students asked to do the stress questionnaire. According to the questionnaire's analysis, sixteen students achieved high scores. Then sixteen students were asked for their volunteer to participate in the research. After that, they were divided into two groups using

simple random sampling. These two groups, namely an experimental group and a control group, consisted of 8 member each. The experimental group participated in the group counseling for 8 sessions. Each session lasted for 50 minutes. The instruments used in this research were: the group counseling based on the Client-Centered Counseling Theory for Relieving Stress and stress questionnaire. Mean, standard deviation, Independent-Sample t-test and Paired-Sample t-test were utilized for analyzing data.

The research results showed that 1) The students has the high stress level in studying statistic class, which had the mean in 3.63. 2) The student has the stress score after the group counseling program lower than before with statistically significant at .05. 3) The students who received the Group Counseling program has the stress score lower than the control group with significantly in statistic .05.

Keywords group counseling, the client-centered counseling, stress in studying statistics course

บทนำ

ปัจจุบันความเครียดไม่ได้ส่งผลกระทบแค่ในผู้ใหญ่เท่านั้น วัยรุ่นก็เป็นอีกวัยหนึ่งต้องประสบความเครียดเช่นกัน วัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็วบางคนไม่สามารถปรับตัวได้ทันย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเอง นอกจากนี้ยังมีอีกหลายสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดในวัยรุ่นเช่น ปัญหาทางครอบครัวของวัยรุ่น ความขัดแย้ง การทะเลาะเบาะแว้งกันภายในครอบครัว ปัญหาเรื่องผิดความหวัง ความคาดหวังของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของวัยรุ่น ระบบการศึกษาก็เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง มีการยกย่องเด็กเก่งเพียงแค่ว่าไม่ก่อกวนทำให้เด็กเกิดภาวะกดดันในการเรียนบวกกับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กที่เปลี่ยนไป ด้วยสภาพห้องเรียนที่ต้องรองรับเด็กจำนวนมากขึ้น ทำให้การดูแลอย่างใกล้ชิดน้อยลงไปด้วย จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้เกิดความขัดแย้งกับตัววัยรุ่นและเป็นปัญหาความเครียดที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของวัยรุ่น (นิพนธ์ บุญเพิ่ม, 2553)

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นช่วงที่นักศึกษาต้องมีการพัฒนาการด้านกระบวนการคิด โดยเฉพาะการคิดในเชิงนามธรรม รวมทั้งนักศึกษาต้องปรับตัวให้พร้อมกับวิชาเรียนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ภาระความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่สูงขึ้นซึ่งมีผลต่อภาวะเครียดของนักศึกษา การเรียนในรายวิชาที่ตนเองไม่ถนัดก็เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดของนักศึกษาเมื่อนักศึกษาไม่มีความถนัดความสนใจ ความสนใจต่อวิชาเรียนก็จะลดน้อยลงไปความพยายามที่จะเข้าใจวิชาเรียนก็เป็นเรื่องที่ยาก (สุวรรณา สีสัมประสงค์, 2552) สถิติถือเป็นรายวิชาพื้นฐานบังคับของหลักสูตรหลายๆ หลักสูตร เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวพันหรือต่อยอดการทำโครงการหรือการทำวิจัย รวมทั้งอาจได้นำไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตอีกด้วย การเรียนการสอนรายวิชาสถิติจะประกอบด้วยการให้หลักการ การอธิบายถึงที่มาของนิยาม หรือสูตร การนำเสนอตัวอย่างประกอบกรคำนวณ การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนวิธี รวมทั้งเนื้อหาวิชาค่อนข้าง

ที่จะเชื่อมโยงกันสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้นักศึกษามีสภาวะความพร้อมในการเรียนในรายวิชาที่แตกต่างกัน รวมทั้งบางครั้งเกิดจากความเชื่อ หรือความรู้สึกของบุคคลนั้น ๆ ที่มีต่อรายวิชาสถิติ ดังการศึกษาของอาฟีฟิ ลาเต๊ะ (2561) ที่พบว่า หากผู้เรียนมีความรู้สึกต่อรายวิชาสถิติที่ดีย่อมส่งผลให้มีความใฝ่รู้ใฝ่ เรียนต่อรายวิชานั้น ๆ และในทางกลับกันหากผู้เรียนรู้สึกกดดันย่อมส่งผลให้เกิดความเครียด ความกดดันต่อการเรียนรายวิชาสถิติได้ทำให้รู้สึกว่าเป็นวิชาที่ยาก จึงไม่สนใจและตั้งใจเรียนอีกต่อไป นักศึกษาที่มีความเครียดหรือเกิดความเครียดสะสมอาจส่งผลต่อปัญหาทางสุขภาพจิต ดังนั้นการแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหานั้นที่ดีเพื่อเอาชนะอุปสรรคความเครียดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และทำให้ชีวิตเป็นสุขกับช่วงเวลาชีวิตในการเรียนวิชาสถิติและการอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัย

แนวคิดโรเจอร์สเชื่อว่า มนุษย์มีธรรมชาติที่มีแรงจูงใจในด้านบวก เป็นผู้ที่มิมีเหตุผล (Rational) เป็นผู้ที่สามารถได้รับการขัดเกลา (Socialized) สามารถตัดสินใจเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ ถ้ามีอิสระเพียงพอถ้ามีบรรยากาศที่เอื้ออำนวย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ (Full Potential) และพัฒนาไปสู่ทิศทางที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล อันจะนำไปสู่การตระหนักรู้ในตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization) (วัชร ทรัพย์มี, 2556) ขั้นตอนการสร้างสัมพันธ์ภาพเป็นทฤษฎีการบำบัดของ คาร์ล อาร์ โรเจอร์ ตามแนวคิดนี้ โรเจอร์มุ่งเน้นความโน้มเอียงของมนุษย์ต่อการเติบโตทางกาย วุฒิภาวะ และความต้องการมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างใกล้ชิด และความโน้มเอียงของเขาที่จะจัดตนเองเข้าในสภาพแวดล้อม เพื่อจะไปสู่ความเป็นอิสระของตนเอง จากการควบคุมภายนอกต่าง ๆ ผู้ให้การปรึกษาต้องไม่แสดงความคิดเห็นของตัวเอง เพราะผู้รับบริการเข้าใจเองได้ เข้าใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ให้ความสำคัญกับผู้รับการบำบัดมากกว่าช่วงการบำบัดแบบไม่นำทางโรเจอร์ได้ให้ความสำคัญกับแนวโน้มที่จะรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ (Actualizing tendency) ว่าเป็นแรงจูงใจเบื้องต้น ที่จะทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงเป้าหมายของทฤษฎีบุคคลเป็นศูนย์กลางระหว่างปี 1950 ในช่วงนี้ โรเจอร์ได้เปลี่ยนชื่อการบำบัดของเขาใหม่เป็น Client-centered Therapy ประสบการณ์ทั้งหมดของบุคคล (Phenomenology Field) การยอมรับจากผู้อื่น (Positive Regard from others) เป็นการช่วยให้เข้าใจผู้รับการปรึกษามากขึ้น และผู้รับบริการเข้าใจตนเองมากขึ้น และกระตุ้นผู้รับการปรึกษาให้ระบายความในใจออกมาแบ่งออกเป็นคำถามปลายเปิด เปิดช่องทางให้ผู้รับการปรึกษามีอิสระที่จะพูดอย่างที่เขาต้องการ เป็นการช่วยผู้รับการปรึกษาเข้าใจตนเองได้ และคำถามปลายปิดเป็นคำถามที่ต้องการคำตอบสั้น ๆ ว่า ใช่ หรือ ไม่ใช่ (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2551)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่องผลของการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางเพื่อลดความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง แต่ยังมีงานวิจัยที่น้อยมากที่ใช้วิธีในการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางเป็นการมุ่งเน้นให้ผู้รับคำปรึกษาให้เกิดความสบายใจและอบอุ่นใจได้เสมอและความเชื่อว่าการที่ความทุกข์ของมนุษย์ย่อมมีหนทางแก้ไขได้เสมอ และช่วยให้ผู้รับบริการใช้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่นั้นปรับเปลี่ยนความเครียดการรับมือและจัดการกับ

ความเครียดไปสู่การเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี ผลจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาใช้การลดความเครียดในการเรียนวิชาสถิติให้กับนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง
2. เพื่อเปรียบเทียบความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา ก่อนและหลังการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
3. เปรียบเทียบระดับความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง

ขอบเขตการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยเป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง จำนวน 75 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่มีคะแนนแบบวัดความเครียดสูงตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่สูงกว่า 75 ที่ระดับคะแนน 76 ขึ้นไป มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยสอบถามความสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง และสุ่มอย่างง่ายมา 16 คน ทำการสุ่มเข้ากลุ่ม (Random assignment) โดยจับฉลากเพื่อแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดความเครียดในการเรียนวิชาสถิติ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไป และแบบวัดความเครียดในการเรียนวิชาสถิติ

แบบวัดความเครียดในวิชาสถิติผู้วิจัยได้นำแบบวัดของกรมสุขภาพจิต (SPST – 20) มาปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทของนักศึกษา จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ อาจารย์ศิริวรรณ กำแพงพันธ์ อาจารย์ไพศาล แยมวงษ์ และอาจารย์ธีระศักดิ์ เครือแสง ตรวจสอบความสอดคล้องในเรื่องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความเหมาะสมของภาษา แล้วมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย แล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งมีการเรียนการสอนในวิชาสถิติ ซึ่งใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ของแบบวัดได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือได้เท่ากับ .901

2. โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางเพื่อลดความในการเรียนวิชาสถิติ ซึ่งพัฒนามาจากแนวทฤษฎียึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Person-Centered theory) โดยแผนการจัดโปรแกรมการให้คำปรึกษาการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ศิริวรรณ กำแพงพันธ์ อาจารย์ไพศาล แยมวงษ์ และอาจารย์ธีระศักดิ์ เครือแสง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ครั้งที่	เรื่อง	เทคนิคที่ใช้
1	ปฐมนิเทศและสร้างสัมพันธภาพทำข้อตกลงและความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายในการเข้าร่วมกลุ่มในครั้งนี้	การสร้างสัมพันธภาพ การจับ การฟังอย่างใส่ใจ การสะท้อนความรู้สึก การตั้งคำถาม การทำให้กระจ่าง การสรุปความ และการยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข
2	การเข้าใจตนเอง	การสร้างสัมพันธภาพ การจับการฟังอย่างใส่ใจ การสะท้อนความรู้สึก การตั้งคำถาม การทำให้กระจ่าง การสรุปความ และการยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข
3	การตระหนักถึงคุณค่าในตนเองและสำรวจความเครียดของตนเอง	การสร้างสัมพันธภาพ การตั้งคำถาม การจับ การฟังอย่างใส่ใจ การสะท้อนความรู้สึก การแสดงความรู้สึกที่แท้จริง การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข การทำให้กระจ่าง การสรุปความ
4	การสำรวจความรู้สึกและความเครียดในการเรียนวิชาสถิติ	การสร้างสัมพันธภาพ การตั้งคำถาม การจับ การฟังอย่างใส่ใจ การสะท้อนความรู้สึก การแสดงความรู้สึกที่แท้จริง การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข การทำให้กระจ่าง การสรุปความ และการให้กำลังใจ
5	การสำรวจความสามารถของตนเองในการเรียนวิชาสถิติ	การสร้างสัมพันธภาพ การตั้งคำถาม การจับ การฟังอย่างใส่ใจ การสะท้อนความรู้สึก การแสดงความรู้สึกที่แท้จริง การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข การทำให้กระจ่าง การสรุปความ
6	แนวทางการเสริมสร้างกำลังใจ และการรับมือกับความเครียด	การสร้างสัมพันธภาพ การตั้งคำถาม การจับและฟัง การสะท้อนความรู้สึก การสรุปความ การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข การทำให้กระจ่าง การเห็นอกเห็นใจ และการให้กำลังใจ
7	สำรวจความรู้สึกและของตนเองเกี่ยวกับความเครียดในการเรียนวิชาสถิติ และทราบถึงความรู้สึกและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป	การสร้างสัมพันธภาพ การตั้งคำถาม การจับและฟัง การสะท้อนความรู้สึก การสรุปความ การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข การทำให้กระจ่าง การเห็นอกเห็นใจ และการให้กำลังใจ
8	ยุติการให้คำปรึกษา และปัจฉิมนิเทศ	การสร้างสัมพันธภาพ การตั้งคำถาม การจับและฟัง การสะท้อนความรู้สึก การสรุปความ การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข การทำให้กระจ่าง และการให้กำลังใจ

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการทดลอง โดยการดำเนินการวิจัยแบบ Randomized Control-Group Pretest Posttest Design พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538) มีแบบแผนทดลองดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	การทดลอง	ทดสอบหลัง
RE	T1	X	T2
RC	T1	~X	T2

ความหมายของสัญลักษณ์

RE แทน กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มกำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง

RC แทน กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มกำหนดให้เป็นกลุ่มควบคุม

R แทน การสุ่ม

T1 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์
 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

T2 แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์
 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

X แทน การเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม

~X แทน การไม่ได้เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม

1. ระยะก่อนทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดความเครียดในการเรียนวิชาสถิติ แล้วเรียงลำดับคะแนนความเครียดในการเรียนวิชาสถิติ และคัดเลือกเฉพาะนักศึกษาที่มีคะแนนความเครียดในการเรียนวิชาสถิติสูงตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่สูงกว่า 75 ที่ระดับคะแนน 76 ขึ้นไป มาเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยการสอบถามความสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง และสุ่มอย่างง่าย 16 คน ทำการสุ่มเข้ากลุ่ม (Random assignment) โดยจับฉลากเพื่อแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน และนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความเครียดในการเรียนวิชาสถิติในครั้งนี้เป็นคะแนนในระยะก่อนการทำทดลอง (Pre – test)

2. ระยะทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยให้กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง เข้าร่วมในการทดลองจำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง รวม 8 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เริ่มตั้งแต่วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2561 – 12 ธันวาคม พ.ศ. 2561 ในระยะทดลองผู้วิจัยจะทำการบันทึกเทปจากการปรึกษากลุ่มทุกครั้ง สำหรับกลุ่มที่ไม่ได้ควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในชีวิตประจำวันและกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ รวมถึงการเข้าเรียนวิชาสถิติ

3. ระยะเวลาหลังทดลอง เมื่อสิ้นสุดโปรแกรมการฝึกหัดกลุ่มแบบยืดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดความเครียดในการเรียนวิชาสถิติ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับที่ใช้วัดระยะก่อนทดลอง เพื่อเป็นคะแนนระยะหลังทดลอง (Post – test)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลต่างของความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา ก่อนและหลังการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้ t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent samples)
2. เปรียบเทียบผลต่างของความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา ที่ได้เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา ที่ไม่ได้เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยใช้สูตร t-test แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for Independent samples)

ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์ความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา โดยคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าโดยภาพรวม ความเครียดในการเรียนวิชาสถิติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69
2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยากลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยากลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมทดลอง (n =8)

ความเครียดในการเรียนวิชาสถิติ	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนการเข้าร่วมทดลอง	4.50	.22	17.90*	.000
หลังการเข้าร่วมทดลอง	2.01	.27		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเครียดในการเรียนวิชาสถิติหลังการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มต่ำกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

3. ผลการเปรียบเทียบความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังเข้าร่วมเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่3 สาขาจิตวิทยา กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังเข้าร่วมเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม

ความเครียดในการเรียนวิชาสถิติ	$\bar{X}$		S.D.		t	Sig.
	ทดลอง	ควบคุม	ทดลอง	ควบคุม		
หลังเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่ม	2.01	4.38	.27	.32	-9.78*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางเพื่อลดความเครียดในการเรียนวิชาสถิติ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความเครียดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่2

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง สรุปได้ดังนี้

1. ระดับความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งอยู่ในระดับมาก
2. ความเครียดในการเรียนวิชาสถิติกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มต่ำกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม
3. นักศึกษาที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มมีความเครียดในการเรียนวิชาสถิติต่ำกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่3 สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่านักศึกษาชั้นปีที่3 สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งมีระดับความเครียดในการเรียนวิชาสถิติในระดับมาก เป็นผลมาจากการที่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาจิตวิทยาอาจได้รับข้อมูลจากรุ่นพี่ หรือจากเนื้อหาวิชาที่ทำความเข้าใจว่าวิชาสถิติเป็นวิชาที่ยาก เกิดกลัวที่จะสอบไม่ผ่านในวิชาสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของอาฟีฟิ ลาเต๊ะ (2561) ที่พบว่า ความรู้สึกที่ว่าเนื้อหาวิชาสถิติมีความยากทำให้เรียนไม่เข้าใจจะส่งผลต่อความรู้สึกกังวลต่อความสามารถของนักศึกษา ความยากง่ายของวิชาสถิติเป็นระดับพฤติกรรมในการแสดงออก ซึ่งความรู้สึกต่อรายวิชาในสถานะต่าง ๆ ที่ผู้เรียนต้องเผชิญ ซึ่งอาจจะได้รับสารต่อ ๆ กันว่าเป็นรายวิชาที่ยากจนทำให้เกิดความรู้สึกกลัวหน้าทั้ง ๆ ที่ยังไม่เคยเรียนหรืออาจจะทำความเข้าใจได้ยากต่อการเรียนรายวิชาสถิติที่ผ่านมาจึงทำให้รู้สึกว่ายาก

2. ความเครียดในการเรียนวิชาสถิติกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มต่ำกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะ กระบวนการ

ให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางเป็นส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้รับคำปรึกษาได้อยู่ในบรรยากาศที่มีความจริงใจ การให้กำลังใจของสมาชิกด้วยกันเองให้สามารถจัดการความเครียด การมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาของผู้อื่น ทำให้ตระหนักว่าตนเองมีคุณค่า รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การรวมกลุ่มกับผู้ที่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน ทำให้ไม่เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว หรือแปลกไปจากผู้อื่น ทำให้ความความรู้สึกปลอดภัย ภายในกลุ่ม การได้ทราบวิธีแก้ปัญหาของผู้อื่น ทำให้สามารถนำมาปรับใช้กับตนเองได้ (ภัทรารวรรณมณีสาร. 2540) ดังเช่นงานวิจัยของกัญญณ์ณัฐ์ นันตะวงษ์ และมัลลวีร์ อดุลวัฒน์ศิริ (2555) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎียึดบุคคลเป็นศูนย์กลางต่อการพัฒนาทักษะการจัดการจัดการกับอารมณ์ของนักเรียน พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎียึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง หลังการทดลองมีคะแนนทักษะการจัดการกับอารมณ์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา บัวเลิศ (2536) ที่ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวรอเจอร์ต่อการลดความเครียดในญาติผู้ป่วย ผลการศึกษา พบว่า ญาติผู้ป่วยกลุ่มทดลองภายหลังเข้าร่วมกลุ่มมีคะแนนจากแบบสำรวจความเครียดต่ำกว่าก่อนเข้าร่วมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และญาติผู้ป่วยกลุ่มทดลองภายหลังเข้าร่วมกลุ่มมีคะแนนจากแบบสำรวจความเครียดต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้การคัดเลือกสมาชิกในกลุ่มที่ร่วมในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ทำให้ผลการการคำปรึกษากลุ่มในครั้งนี้ปรากฏผลคะแนนความวิตกกังวลหลังการให้คำปรึกษาต่ำกว่าก่อนให้คำปรึกษา เนื่องจากการเลือกสมาชิกในกลุ่มที่เรียนวิชาสถิติเหมือนกัน อยู่ในสภาพแวดล้อมคล้ายกัน เกิดภาวะความเครียดจากการเรียนคล้ายกัน ซึ่งการเลือกสมาชิกในกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกันดังกล่าว ทำให้สมาชิกที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มในครั้งนี้รู้สึกถึงความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เมื่ออยู่ในกลุ่มที่มีปัญหาลักษณะคล้ายคลึงกับตนเอง จึงทำให้สมาชิกในกลุ่มมีแรงจูงใจและความสนใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งการให้คำปรึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สมาชิกกลุ่มโดยความสมัครใจ ทำให้ได้รับความร่วมมืออย่างมากในระหว่างกระบวนการให้คำปรึกษา

3. เปรียบเทียบระดับความเครียดในการเรียนวิชาสถิติของนักศึกษาชั้นปีที่3 สาขาจิตวิทยา หลังร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางเพื่อลดความเครียดในการเรียนวิชาสถิติกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มทั้ง 8 ครั้งจะทำให้สมาชิกในกลุ่มทราบถึงประเด็นสาเหตุต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความเครียดในการเรียนวิชาสถิติ โดยจะแบ่งเป็นทั้งหมด 8 ครั้งในแต่ละครั้งก็จะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ร่วมการทดลองได้เข้าใจตนเอง ตระหนักถึงการจัดการความเครียดในการเรียนวิชาสถิติ ได้ทบทวนความรู้สึก ได้แบ่งปันความรู้สึกของตนเอง มีกำลังใจที่จะดูแลตนเอง และภาคภูมิใจที่สามารถควบคุมสถานการณ์ของตนได้ รวมทั้งได้รับแนวทางในการจัดการความเครียดที่เกิดจากการรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกคนอื่น แล้วนำแนวทางนั้นมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง จึงสามารถลดความเครียดได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งต่างจากกลุ่มทดลองที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการให้คำปรึกษาจึงไม่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมในแนวทางที่เหมาะสมให้สามารถจัดการความเครียดที่เกิดจากการเรียนวิชาสถิติได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ

การศึกษาของภัทรา สาริชีวิน (2544) ที่พบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษากลุ่มที่ยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางมีความเครียดที่มีต่อการดำเนินชีวิตลดลงแตกต่างจากกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ในการทำวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมลดความเครียดในการเรียนวิชาสถิติที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้นสามารถลดความเครียดในการเรียนวิชาสถิติได้จริง ซึ่งเป็นแนวทางให้ผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมต่อไป แต่ผู้ที่จะนำไปใช้ควรศึกษาการกระบวนการให้คำปรึกษากลุ่ม และทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางมาเป็นอย่างดี และควรมีประสบการณ์การให้คำปรึกษากลุ่ม หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษากลุ่มมาก่อน

2. ผู้ดำเนินการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ควรมีเป็นคนที่มีพร้อมจะรับฟังผู้อื่นอย่างไม่มีเงื่อนไข ยอมรับในความแตกต่าง ในตัวตนของผู้รับการปรึกษา ผู้ให้การปรึกษาที่ดีต้องให้ความสนใจเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก จนสามารถตอบคำถามได้ว่าอะไรกำลังเกิดขึ้นกับผู้รับการปรึกษา หรือต่อชีวิตของเขา ซึ่งความจริงใจที่พร้อมที่รับฟังของผู้นำกลุ่มจะส่งผลกระทบต่อการใช้คำปรึกษากลุ่มแบบบุคคลเป็นศูนย์กลางเพราะสมาชิกจะรับรู้ได้ถึงความรู้สึกที่เรากระทำออกไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเตรียมการวางแผนในการทำวิจัยมาตั้งแต่เนิ่น ๆ เพื่อที่จะได้มีเวลาในการจัดเตรียมสถานที่ วัน เวลา ที่จะทำการให้คำปรึกษากลุ่ม และวางแผนสำรองหากเกิดข้อผิดพลาดในเรื่องของเวลาที่ว่างไม่ตรงกัน จะได้มีเวลามากพอ ไม่ต้องรวบรัดการให้คำปรึกษากลุ่ม และเป็นไปตามแผนการที่วางไว้

2. ควรมีการติดตามผลเป็นระยะ 2 หรือ 4 สัปดาห์ ภายหลังจากการทดลองการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อลดความเครียดในการเรียนวิชาสถิติ

3. ควรมีการเตรียมความพร้อมในการให้คำปรึกษากลุ่มในแต่ละครั้งมาให้ดีเพื่อที่จะไม่ให้เกิดการสับสนตอนในแผนที่เตรียมไว้ เช่น การฝึกหายใจเพื่อลดความตื่นเต้น การนอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ และการอ่านบททบทวนแผนโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กัญญ์ณณัฐ นันตะวงษ์ และ มัลลวีร์ อดุลวัฒนศิริ. (2555). ผลของการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎียึดบุคคลเป็นศูนย์กลางต่อการพัฒนาทักษะการจัดการจัดการกับอารมณ์ของนักเรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นิธิพันธ์ บุญเพิ่ม. (2553). *ความเครียดและการจัดการความเครียดของนักศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (วิทยาการสังคมและการจัดการระบบสุขภาพ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ภัทรา สาริชีวิน. (2544). ผลของการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง เพื่อลดความเครียดที่มีต่อการดำเนินชีวิตของมารดานอกสมรสในระยะตั้งครรภ์ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีในพระบรมราชูปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภัทรวรรณ มณีสาคร. (2540). ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อความวิตกกังวลของผู้ติดเชื้อ เอช ไอ วี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัชร ทรัพย์มี. (2556). *ทฤษฎีให้บริการปรึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2551). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน จำกัด.
- อัจฉรา บัวเลิศ. (2536). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวโรเจอร์สต่อการลดความเครียดในญาติผู้ป่วยโรคจิตเภท. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อาฟีฟี ลาเต๊ะ. (2561). ทักษะคิดต่อรายวิชาสถิติของกลุ่มผู้เรียนระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับใช้งาน. *Veridian E-Journal*, 11(1): 2591-2604.

การพัฒนาโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์เพื่อ พัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กวัยเรียน

The Development of Gestalt Group Play Therapy Program for Developing Social Skills in Elementary School Students

พิมพ์พิกา ตันสุวรรณ¹ และ ดร.ณัฐสุดา เต้พันธ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กวัยเรียน ซึ่งสามารถพัฒนาทักษะทางสังคม 3 ด้าน คือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการยืนหยัดในตนเอง และด้านการให้ความร่วมมือ โดยพัฒนาโปรแกรมภายใต้ทฤษฎีการเล่นบำบัด และทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบเกสตัลท์ หลังผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมกลุ่มขึ้นมา ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมให้ผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการกลุ่มการเล่นบำบัด ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม หลังจากนั้นผู้วิจัยนำโปรแกรมที่ได้รับการปรับปรุงตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) พบว่าโปรแกรมกลุ่มที่พัฒนาขึ้นเด็กสามารถทำกิจกรรมได้ตามระยะเวลาและขั้นตอนที่กำหนด เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง อารมณ์ ความรู้สึก การแสดงออกเพื่อตอบสนองต่อตนเองและสภาพแวดล้อมอันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเพิ่มทักษะทางสังคมในเด็กวัยเรียน ซึ่งผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มว่าโปรแกรมในการพัฒนาทักษะทางสังคมที่พัฒนาขึ้นจะสามารถนำไปใช้ในเด็กวัยเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ ทักษะทางสังคม การเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์

Abstract

The purpose of this research was to develop a gestalt group play therapy program for developing children social skills. Social skills consisted of three major areas which were self-control, assertiveness, and cooperation. The researcher developed group program based on play therapy theory and gestalt therapy. The program was developed by the researcher and then reviewed by an expert in group play therapy. The researcher adjusted the program according to the expert cementations before trying out the program with children. It resulted as the program was suitable to use with children. They were able to participate in all activity as planned. They were able to develop an awareness in their emotions and feelings. The also able to have appropriate response to their environment which important for social skills development. This reflected the possibilities to use this program in enhancing children social skills.

Keywords Social Skill, Gestalt Group Play Therapy

บทนำ

ปัจจุบันมีรายงานจากกรมสุขภาพจิตถึงปัญหาเด็กถูกรังแกและปัญหาความรุนแรงในโรงเรียนของไทยติดอันดับ 2 ของโลก และยังพบว่าในแต่ละปีมีเด็กจำนวนมากถึง 6 แสนคน หรือร้อยละ 40 ของสถานศึกษาในไทยกำลังเผชิญกับการถูกรังแก ล้อเลียน กลั่นแกล้ง จากเพื่อนนักเรียนด้วยกันส่งผลให้นักเรียนเกิดความเครียด วิตกกังวล และไม่ยอมไปโรงเรียนมากขึ้น นโยบายของกรมสุขภาพจิตประจำปี 2560-2561 จึงมุ่งเน้นพัฒนาโครงการเพื่อป้องกันและช่วยเหลือการถูกรังแกและปัญหาความรุนแรงภายในโรงเรียน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กชั้นประถมศึกษาที่มีอายุตั้งแต่ 6-13 ปี ซึ่งเป็นวัยของการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นและการอยู่ร่วมกันในสังคม การพัฒนาโครงการเหล่านี้เพื่อเตรียมความพร้อมด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อก้าวสู่วัยรุ่นอย่างมีคุณภาพ (กรมสุขภาพจิต, 2561)

ดังนั้นการพัฒนาทักษะทางสังคมจึงเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับเด็กสอดคล้องกับ Schaefer (2011) ที่อธิบายไว้ว่าการพัฒนาทักษะทางสังคมที่เหมาะสมในเด็กเป็นรากฐานที่สำคัญของสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้อื่นในอนาคต ซึ่งการมีทักษะทางสังคมที่ดีสามารถมองเห็นได้จากความสามารถในการแสดงพฤติกรรมทางสังคมอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่บุคคลที่ได้เผชิญ รวมทั้งความสามารถในการยับยั้งควบคุมพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เหมาะสมก็สามารถสะท้อนให้เห็นถึงทักษะทางสังคมของเด็กได้ ดังนั้นทักษะทางสังคมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อบุคคลเพราะบุคคลไม่สามารถที่จะอยู่ได้ตามลำพังต้องมีเพื่อนมีกลุ่มสังคมที่จะต้องดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันตั้งแต่สังคมในโรงเรียน การทำงานจนถึงสังคมชุมชนประเทศและโลกซึ่งทุกสังคมต้องอาศัยทักษะทางสังคมในการสร้างสัมพันธภาพและติดต่อสัมพันธ์กัน (สุขุมล เกษมสุข, 2535)

โดยแนวทางหนึ่งที่นักจิตวิทยาใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคมคือการเล่นบำบัด Sik (2003) ได้ศึกษาผลก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มการเล่นบำบัดต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมในวัยเด็กตอนกลางที่มีพฤติกรรมช้อยในกระบวนการการเล่นบำบัดจะส่งเสริมการพัฒนาที่เหมาะสมของการสร้างสัมพันธภาพภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยที่เด็กสามารถแสดงความรู้สึกของตนเองได้อย่างอิสระ และเป็นธรรมชาติ รวมถึงส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยสมาชิกในกลุ่มมีผลซึ่งกันและกันเพื่อความสอดคล้องภายในกลุ่ม ทั้งนี้ Kottman (2014) ได้ให้ความหมายของการเล่นบำบัดว่าเป็นกระบวนการให้คำปรึกษาในเด็กโดยที่นักจิตวิทยาจะจัดสภาพแวดล้อม โดยใช้กิจกรรมต่างๆ การเล่นกับของเล่น เป็นสื่อกลางในการสื่อสารกับเด็กผ่านภาษาที่เด็กใช้เพื่อให้เด็กสามารถสื่อสารปัญหา อารมณ์ ความรู้สึกออกมาภายใต้บรรยากาศที่ปลอดภัย โดยในการเล่นบำบัดจะช่วยให้เด็กได้สำรวจและตระหนักถึงอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ผ่านกระบวนการและกิจกรรมของการเล่นบำบัดหลายรูปแบบทั้ง งานศิลปะ การเต้น ดนตรี ที่นำมาใช้ร่วมกับการบำบัดอย่างเหมาะสมตามขั้นของพัฒนาการสอดคล้องกับ Oaklander (2001) ที่อธิบายว่าการเล่นบำบัดมีความสำคัญโดยทำหน้าที่เป็นภาษาให้กับเด็ก เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนคำพูดของเด็กได้ เนื่องจากการเผชิญกับประสบการณ์หรือสถานการณ์ของเด็กในวัยนี้บางครั้งมีความยากลำบากที่จะสื่อสารหรือแสดงออกผ่านทางคำพูด ดังนั้นการเล่นบำบัดจึงสามารถช่วยให้เด็กได้ทบทวนและทำความเข้าใจกับสิ่งที่พวกเขาเผชิญ ได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหาการจัดการกับความวิตกกังวล, ความขัดแย้ง, ความสับสนที่เกิดขึ้น และสามารถทดลองวิธีการใหม่ๆ หรือทักษะต่างๆ ในการแสดงออกได้ผ่านการเล่น ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม

กลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ (Gestalt Group Play Therapy) เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการบำบัดของบุคคลได้เกิดการสำรวจตนเองซึ่งส่วนใหญ่มุ่งเน้นการรับรู้ถึงอารมณ์และพฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมากกว่าอดีต เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ในตนเอง ณ ขณะนั้น เป็นการทำงานร่วมกันในทุกด้านของบุคคลทั้งความคิด ความรู้สึก และการรับรู้ นำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยมีนักจิตวิทยาที่ทำงานบนพื้นฐานของความเข้าใจ ยอมรับและเคารพในตัวตนของเด็ก มีการรักษาสัมพันธภาพที่ดีโดยปราศจากการตีความและการให้คำแนะนำเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของนักจิตวิทยา มีบทบาทในการจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับอายุของเด็กและตามความจำเป็นในกระบวนการบำบัด เพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการเสริมสร้างการรับรู้ตนเองและส่งเสริมการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

จากการศึกษา Gestalt Group Play Therapy พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มีการใช้การเล่นบำบัดด้วยวิธีนี้ในการแก้ไขและลดปัญหาพฤติกรรมในเด็ก โดย Hoda Babaei , Ebrahim Mohammadian, and Abbas (2014) ศึกษาผลการเล่นบำบัดในการลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในชั้นเรียนของวัยเด็กตอนต้น ทั้งพฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมก่อกวน และความวิตกกังวล โดยผลการศึกษาพบว่ากระบวนการบำบัดช่วยให้เด็กสามารถลดความเครียดทางจิตใจของตนเองผ่านการเล่น และได้รู้จักประสบการณ์ใหม่ๆ เรียนรู้วิธีการแสดงออกและจัดการกับปัญหาอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีการศึกษาผลของการเล่นบำบัดในเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการ โดย Wren (2009) ศึกษาผลของการเล่นบำบัดในเด็กที่มีปัญหาบกพร่องทางการเรียนรู้และ Van Riet (2008) ศึกษาผลการเล่นบำบัดในการรักษาเด็กที่มีปัญหาการพูดติดอ่างโดยผลการศึกษาพบว่าการเล่นบำบัดใช้ได้ดีกับเด็กที่พูดติดอ่างเนื่องจากช่วยให้เด็กได้สัมผัสกับอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและเอื้อต่อการแสดงออกอย่างเป็นอิสระภายใต้บรรยากาศที่ปลอดภัยโดยมีงานวิจัย Kafaki, Hassanzadeh, and Jadidi (2013) ที่ใช้ Gestalt Group Play Therapy ในการพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กก่อนวัยเรียน โดยศึกษาในเด็ก 20 คนที่เข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลปี 2012 จัดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (กลุ่มละ 10 คน) ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมมีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าการบำบัดด้วยการเล่นของ Gestalt มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กก่อนวัยเรียน

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าว งานวิจัยนี้เห็นถึงผลกระทบของการขาดพัฒนาการทางด้านทักษะสังคมในเด็กโดยเฉพาะวัยเด็กตอนกลางที่อยู่ในช่วงการพัฒนาทักษะทางสังคม อีกทั้งมีงานวิจัยที่สนับสนุนว่าการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์สามารถเสริมสร้างการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็ก และช่วยให้เด็กเกิดความตระหนักรู้ในตนเองในด้านอารมณ์ที่ส่งผลถึงการแสดงออก การควบคุมพฤติกรรม และการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมได้ งานวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาโปรแกรมการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กวัยเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กวัยเรียน

วิธีการ

การพัฒนาโปรแกรมการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นบำบัด และการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์
2. พัฒนาโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ โดยยึดแนวคิด ทฤษฎี ซึ่งประกอบไปด้วย ทฤษฎีการเล่นบำบัด ทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบเกสตัลท์ กระบวนการกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ มาเป็นฐานในการพัฒนาโปรแกรม
3. นำโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการกลุ่มการเล่นบำบัด และมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการให้การปรึกษากับกลุ่มเด็กในวัยเรียน จบการศึกษาระดับปริญญาเอกในด้านการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาจากมหาวิทยาลัยต่างประเทศ เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมต่อการนำไปใช้
4. ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในแง่ของการนำไปใช้ในงานวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์คือ การพัฒนาโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กวัยเรียน โดยจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ผลการพัฒนาโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กวัยเรียน 2) การปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ และ 3) ผลจากการนำไปทดลองใช้ (Try Out) ดังนี้

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กวัยเรียน

เมื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์มาจากการวิจัยของ Kafaki et al. (2013) ซึ่งงานวิจัยศึกษาผลของกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ขึ้นใช้ระยะเวลาในการเข้าร่วมกลุ่ม 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที โดยกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์จัดขึ้นในห้องที่จัดเตรียมไว้เพื่อการเล่นบำบัด เป็นพื้นที่ส่วนตัว มีการจัดเตรียมอุปกรณ์และกิจกรรมตามเป้าหมายในแต่ละครั้ง และดำเนินกลุ่มด้วยตนเองบนพื้นฐานของกระบวนการกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ที่ให้ความสำคัญกับการตระหนักรู้ถึงอารมณ์และพฤติกรรมในปัจจุบันขณะ โดยนักจิตวิทยามีบทบาทในการช่วยกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีเป้าหมายที่ระบุไว้และใช้ในการสอนทักษะทางสังคมให้กับเด็ก ทำงานร่วมกับสภาพแวดล้อมที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ด้วยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการทำงานของเด็กทั้งด้านสังคม อารมณ์ ร่างกาย สติปัญญา

2. การปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์

จากการนำโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการกลุ่มการเล่นบำบัด และมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการให้การปรึกษากับกลุ่มเด็กในวัยเรียน ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมต่อการนำไปใช้ได้มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วง

วัย โดยปรับเปลี่ยนกิจกรรมจากการเล่านิทานเป็นการเล่าเรื่องจากภาพหรือเหตุการณ์ที่เด็กรับรู้เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจการรับรู้ อารมณ์ความรู้สึก และการแสดงออกจากประสบการณ์ของตนเองซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะทางสังคมด้วยการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ที่มุ่งเน้นให้เด็กได้ทดลองและได้รับประสบการณ์ รวมทั้งสามารถยอมรับตนเองในด้านต่างๆ ทั้งทางบวกและทางลบได้ นอกจากนี้ในขั้นสุดท้ายของการเข้าร่วมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์มีการแก้ไขโดยการเพิ่มการทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นการเข้าร่วมกลุ่มการเล่นบำบัดและแลกเปลี่ยนวิธีการที่สามารถนำไปใช้ในการเดินชีวิตเมื่อเจอสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้เพื่อเอื้อให้สมาชิกเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมกลุ่มและสนับสนุนให้สมาชิกนำทักษะที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกลุ่มไปใช้ในชีวิตจริงสอดคล้องกับเป้าหมายของทฤษฎีการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ที่อธิบายว่าการเรียนรู้การดูแลตนเองเป็นเป้าหมายโดยทั่วไปของการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ (Carroll & Oaklander, 1997)

3. ผลจากการนำไปทดลองใช้ (Try Out)

ในส่วนของการทดลองนำไปใช้งาน ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ที่ได้แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทำการทดลองใช้ (Try out) กลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม กับกลุ่มเด็กวัยเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 อายุระหว่าง 9-11 ปี ที่โรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง โดยใช้ระยะเวลาในการเข้าร่วมกลุ่ม 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที โดยกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์จัดขึ้นในห้องสนทนาของโรงเรียน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัว มีการจัดเตรียมอุปกรณ์และกิจกรรมตามเป้าหมายในแต่ละครั้ง โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินกลุ่มด้วยตนเองตามโปรแกรมกลุ่มที่ได้นำเสนอในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำงานบนพื้นฐานของกระบวนการกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ที่เอื้อให้เด็กเกิดการสำรวจและรับรู้ตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง ซึ่งจากการทดลองใช้พบว่า ในการทำกิจกรรมเด็กสามารถทำกิจกรรมได้ตามระยะเวลาและขั้นตอนที่กำหนดไว้ คือ ในขั้นเริ่มต้นเด็กได้ทำความเข้าใจและสร้างสัมพันธภาพกับนักจิตวิทยา ได้เรียนรู้แนวทางในการอยู่ร่วมกันในกลุ่ม กิจกรรมขั้นเริ่มต้นให้เด็กได้มีโอกาสสำรวจการรับรู้ตนเองจากประสบการณ์ที่เคยเจอผ่านกิจกรรมเด็กสามารถทำได้ คือ การวาดภาพ ระบายสี โดยการแทนอารมณ์ความรู้สึกจากสีต่างๆ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ภายในกลุ่ม โดยมีนักจิตวิทยาที่ทำงานบนพื้นฐานของกระบวนการเกสตัลท์ที่เอื้อให้เด็กได้เกิดการตระหนักรู้ในตนเองเพิ่มขึ้น อีกทั้งกิจกรรมที่เด็กต้องทำงานร่วมกันเสริมสร้างทักษะทางสังคมในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะในการสื่อสารบอกความรู้สึก ความต้องการเพื่อตอบสนองต่อตนเองและสภาพแวดล้อม มีการใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ทดลองทำเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเองถึงอารมณ์ที่แตกต่างกัน และได้วิธีการที่เหมาะสมสามารถตอบสนองต่ออารมณ์ต่างๆได้ และในขั้นสุดท้ายให้สมาชิกได้ทบทวนถึงกิจกรรมที่ได้ทำตั้งแต่เริ่มต้นการเข้าร่วมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ เพื่อเอื้อให้สมาชิกเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมกลุ่มและสนับสนุนให้สมาชิกนำทักษะที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกลุ่มไปใช้ในชีวิตจริง

ตารางที่ 1 โปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์

ครั้งที่	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	อุปกรณ์ที่ใช้	แนวคิดพื้นฐาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1	- เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่สมาชิกในการทำ ความเข้าใจสิ่งที่กำลังจะ ทำ - ทำความรู้จักและสร้างสัมพันธภาพระหว่าง นักจิตวิทยาและสมาชิก กลุ่ม - ให้สมาชิกเรียนรู้แนวทาง ในการอยู่ร่วมกันในกลุ่ม	- ทักทาย แนะนำตัวกันในกลุ่ม - ผู้นำกลุ่มอธิบายถึงกลุ่ม วัตถุประสงค์ และข้อปฏิบัติ การอยู่ ร่วมกันในกลุ่ม - ทำความรู้จักกันมากขึ้นให้เขียน เกี่ยวกับตนเอง สิ่งที่ชอบ สิ่งที่ไม่ ชอบ - ให้ตั้งคำถามที่อยากรู้เกี่ยวกับ เพื่อน - สมาชิกแต่ละคนเล่าเกี่ยวกับ ตนเองจากสิ่งที่เขียน	กระดาษ ดินสอ	- การพัฒนา ความสัมพันธ์แบบ I - Thou ที่เป็นลักษณะ ของการที่สมาชิกและ ผู้นำกลุ่มมีความเต็ม ใจที่จะมีปฏิสัมพันธ์ ต่อกันด้วยความ จริใจและไม่มีการ แฝง	- นักจิตวิทยาและ สมาชิกมีความคุ้นเคย กันมากขึ้น - สมาชิกมีข้อปฏิบัติ ในการอยู่ร่วมกัน
2	- ให้สมาชิกมีโอกาส สำรวจ รับรู้ อารมณ์ทั้ง ทางบวกและทางลบของ ตนเอง - ให้สมาชิกตระหนักรู้ใน ตนเอง ถึงอารมณ์ ความรู้สึกตลอดจนการ แสดงออกของตนเองใน สถานการณ์ที่ต่างกัน - ให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ ต่อกันภายในกลุ่มโดยการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน	- ผู้นำกลุ่มเล่าเรื่องราวพร้อม ภาพประกอบเกี่ยวข้องกับตัวละคร ที่แสดงพฤติกรรมและอารมณ์ของ มนุษย์เชื่อมโยงกับสี - ให้สมาชิกบอกความรู้สึกหลังได้ฟัง - ให้สมาชิกทบทวนอารมณ์ ความรู้สึกตนเอง และลองแทน ความรู้สึกด้วยสีต่างๆตามเรื่องราวที่ ได้ฟัง - ให้สมาชิกแลกเปลี่ยน ประสบการณ์เกี่ยวกับอารมณ์ที่ แตกต่างกันของตนเองภายในกลุ่ม โดยผลัดกันเล่าถึงความรู้สึก และ การรับรู้ตนเองจากสถานการณ์ นั้นๆ	ภาพ ประกอบการ เล่าเรื่อง	- การตระหนักรู้ใน ตนเอง (Awareness) ในระหว่างการ เล่น บำบัด - การแสดงออกทาง อารมณ์ (Emotional Expression) โดย บุคคลได้สัมผัสถึงการ สนับสนุนของ นักจิตวิทยาและได้ คลายอารมณ์ที่เก็บไว้ ภายใน	- ได้สำรวจการรับรู้ ของตนเองเป็น กระบวนการเริ่มต้น ในการตระหนักรู้ใน ตนเองผ่านการ ใช้ จินตนาการ จากการ ได้ฟังเรื่องเล่าเป็น สื่อกลาง - สมาชิกได้แสดงออก ถึงอารมณ์ของตนเอง ที่สอดคล้องกับเรื่องที่ ฟัง - ได้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ของการ รับรู้ตนเองระหว่าง สมาชิกในกลุ่ม
3	- เพื่อให้สมาชิกรู้จัก รับรู้ และตระหนักรู้ถึงอารมณ์ ทางลบของตนเอง - เพื่อให้สมาชิกได้สำรวจ วิธีการจัดการกับอารมณ์ ทางลบของตนเอง - เพื่อให้สมาชิกฝึกจัดการ อารมณ์ทางลบ และช่วย เสริมสร้างการกำกับ ตนเอง - เพื่อให้สมาชิกสามารถ แสดงออกอารมณ์ทางลบ ได้อย่างเหมาะสม	- ให้สมาชิกนึกถึงสถานการณ์หรือ เหตุการณ์ที่ทำให้ไม่พึงพอใจ/ไม่ ชอบ - ให้สมาชิกวาดภาพตนเองเมื่อเจอ สถานการณ์ที่ไม่ชอบ/ไม่พึงพอใจ - ให้สมาชิกใช้สีแทนอารมณ์ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ นั้นๆ และระบายสีไปที่อวัยวะบน ร่างกายที่ตนเองรับรู้เมื่อเกิด อารมณ์ความรู้สึก - ให้สมาชิกเล่าถึงสถานการณ์ การ รับรู้อารมณ์ความรู้สึกตนเอง การ แสดงออกที่เกิดขึ้น	กระดาษ ดินสอ สี	- การตระหนักรู้ใน ตนเอง (Awareness) ในระหว่างการ เล่น บำบัด - การแสดงออกทาง อารมณ์ (Emotional Expression) - กระบวนการสร้าง สมดุล การจัดการระบบ ตนเอง (Organismic self-regulation)	- สมาชิกได้สำรวจ อารมณ์ทางลบของ ตนเองและตระหนัก ถึงวิธีการจัดการ อารมณ์ของตนเอง - สมาชิกตระหนักถึง วิธีการแสดงออกต่อ ผู้อื่นและ สภาพแวดล้อมมาก ขึ้น - สมาชิกได้ แลกเปลี่ยน ประสบการณ์และ เรียนรู้จาก ประสบการณ์ซึ่งกัน และกัน

ตารางที่ 1 โปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ (ต่อ)

ครั้งที่	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	อุปกรณ์ที่ใช้	แนวคิดพื้นฐาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
4	- เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างสมาชิก - เพื่อให้สมาชิกฝึกฝนการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน - ฝึกการสังเกตวิธีการในการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นกลุ่ม	- สมาชิกวาดภาพร่วมกันบนกระดาษ 1 แผ่น โดยใช้สัญลักษณ์เลขาคณิต สี เส้น แทนสิ่งที่อยากจะทำ - ให้สมาชิกแต่ละคนเล่าเรื่องจากภาพในมุมมองการรับรู้ของตนเอง - ให้สมาชิกบอกถึงความรู้สึกในการทำงานร่วมกัน	กระดาษ 1 แผ่น ดินสอสี ดินสอ	- การตระหนักรู้ในตนเอง (Awareness) ในระหว่างการเล่นบำบัด - ประสบการณ์ (Experience) ที่เกิดขึ้นในระหว่างการเล่นบำบัด	- สมาชิกมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเองถึงการแสดงออกต่อบุคคลและสภาพแวดล้อม - สมาชิกตระหนักถึงความต้องการของตนเอง และตอบสนองต่อความต้องการได้
5	- เพื่อให้สมาชิกเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง - เพื่อให้สมาชิกยอมรับความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบของตนเอง - เพื่อให้สมาชิกมีโอกาสร่วมวิธีการในการจัดการกับปัญหาที่เหมาะสม - เพื่อให้สมาชิกจัดการอารมณ์ที่ฟุ้งพล่านของตนเองในสถานการณ์ที่ต่างกัน - สมาชิกได้แลกเปลี่ยนการแสดงออกทางอารมณ์ที่แตกต่างซึ่งกันและกัน	- ให้สมาชิกนึกถึงเหตุการณ์/สถานการณ์ที่ตนเองพึงพอใจและไม่พึงพอใจ - แบ่งกระดาษเป็นสองฝั่ง วาดภาพตนเองและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น - ให้สมาชิกเล่าถึงเหตุการณ์ และสิ่งที่ตนเองรับรู้ รู้สึก และการแสดงออกต่อสิ่งแวดล้อม	กระดาษ ดินสอ ดินสอสี	- การตระหนักรู้ในตนเอง (Awareness) ในระหว่างการเล่นบำบัด - การแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional Expression)	- สมาชิกเกิดการตระหนักรู้ในตนเองถึงความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการแสดงออกเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ต่างกัน - สมาชิกตระหนักถึงวิธีการในการจัดการตนเองเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ต่างกัน - สมาชิกได้รับประสบการณ์ใหม่ จากการแสดงออกของสมาชิกคนอื่นๆ
6	- เพื่อให้สมาชิกสามารถประเมินถึงพฤติกรรมที่แตกต่าง - เพื่อให้สมาชิกได้ตระหนักถึงทักษะต่างๆที่ใช้ในการจัดการกับปัญหาให้สมาชิกตระหนักถึงทักษะในการตัดสินใจที่เหมาะสม - เพื่อให้สมาชิกได้มีประสบการณ์จากการทดลองทำ แสดงพฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึกนั้นๆ	- ให้สมาชิกแต่ละคนแสดงบทบาทสมมติจากเหตุการณ์ของตนเองและให้สมาชิกคนอื่นๆสังเกตว่าเพื่อนแสดงออกอย่างไร รู้สึกอย่างไร - สมาชิกบอกเล่าเหตุการณ์ อารมณ์ความรู้สึกของตนเองในเหตุการณ์ที่ได้แสดงบทบาทสมมติ - สมาชิกแลกเปลี่ยนการรับรู้ของตนเองซึ่งกันและกัน		- การตระหนักรู้ในตนเอง (Awareness) ในระหว่างการเล่นบำบัด - การแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional Expression) - ประสบการณ์ (Experience) ที่เกิดขึ้นในระหว่างการเล่นบำบัด	- สมาชิกเกิดการตระหนักรู้ในตนเองถึงอารมณ์ที่แตกต่างและมีการตอบสนองต่ออารมณ์ต่างๆได้ - สมาชิกได้แสดงท่าทาง อารมณ์ จากสถานการณ์สมมติที่ไม่เคยเกิดขึ้นกับสมาชิก ทำให้สมาชิกได้รับประสบการณ์ใหม่ในการแสดงออกเพื่อตอบสนองความต้องการตนเอง - สมาชิกได้เรียนรู้การแสดงออก พฤติกรรม อารมณ์ความรู้สึกที่อาจเหมือนหรือต่างจากประสบการณ์ของสมาชิกคนอื่นๆ

ตารางที่ 1 โปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ (ต่อ)

ครั้งที่	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	อุปกรณ์ที่ใช้	แนวคิดพื้นฐาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
7	- เพื่อสรุปสิ่งที่สมาชิกได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกลุ่ม - เพื่อเอื้อให้สมาชิกเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมกลุ่ม - เพื่อสนับสนุนให้สมาชิกนำทักษะที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกลุ่มไปใช้ในชีวิตจริง	- ให้สมาชิกทบทวนถึงกิจกรรมที่ได้ทำตั้งแต่เริ่มต้นการเข้าร่วมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ - ให้สมาชิกบอกความรู้สึกและสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมในแต่ละครั้งของการเข้าร่วมกลุ่ม - ให้สมาชิกบอกถึงทักษะหรือสิ่งที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ - สมาชิกและนักจิตวิทยากล่าวขอบคุณซึ่งกันและกัน		- การตระหนักรู้ในตนเอง (Awareness) ในระหว่างการเล่นบำบัด	- สมาชิกได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของตนเองจากการทบทวนประสบการณ์การเข้าร่วมกลุ่มในครั้งนี้ที่ผ่านมา - ได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้ระหว่างสมาชิกในกลุ่มและการเปลี่ยนแปลงของตนเอง

การอภิปรายผลการวิจัย

โปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนานั้นเป็นโปรแกรมที่มีแนวโน้มสามารถนำไปใช้กับเด็กวัยเรียนในการพัฒนาทักษะทางสังคมซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในช่วงวัยนี้ เมื่อนำไปทดลองใช้พบว่าเด็กสามารถตระหนักรู้ในตนเองถึงการแสดงออกทักษะทางสังคมของตนเอง ทั้งความสามารถในการควบคุมตนเอง ช่วยให้เด็กสามารถปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆซึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมแล้วพบว่ากลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ เป็นการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการเล่นบำบัดในเด็กบนพื้นฐานทฤษฎีการให้การปรึกษาเชิงบำบัดแนวเกสตัลท์ (Gestalt therapy) โดยมุ่งเน้นที่สัมพันธ์ภาพระหว่างนักจิตวิทยาและเด็ก และองค์ประกอบซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้เด็กมีโอกาสในการสำรวจตนเองผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับนักจิตวิทยาและการทำกิจกรรมที่เอื้อให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง การสื่อสารความคิด ความรู้สึก และปัญหาของตนเองออกมาภายใต้บรรยากาศที่ปลอดภัย (Oaklander, 1994) นอกจากนี้การที่เด็กได้รับประสบการณ์และการทดลองทำในระหว่างการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ช่วยให้เด็กเกิดการตระหนักรู้ในตนเองมากขึ้น ได้รับรู้ถึงสิ่งที่ตนเองชอบหรือไม่ชอบ สิ่งที่ตนเองต้องการ วิธีการที่ตนเองปฏิบัติ ได้ตระหนักถึงทางเลือกของตนเองในการแสดงออกเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง และได้สำรวจพฤติกรรมใหม่ๆ ส่งผลให้ตัวตนของเด็กมีความมั่นคงยิ่งขึ้น (Oaklander, 1999) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kafaki et al. (2013) ที่ใช้กลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ในการพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กก่อนวัยเรียน มีการประเมินโดยใช้แบบสอบถามทักษะทางสังคมโดยมีครู และผู้ปกครองเป็นผู้ประเมิน โดยมุ่งเน้นไปที่ประสิทธิภาพในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความเป็นผู้นำ และความเชื่อมั่นในตนเอง การรับรู้ทางสังคม และการจัดการสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมมีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติ โดยในระหว่างการเล่นบำบัดเด็กจะได้เรียนรู้และสังเกต ผ่านกระบวนการที่นักจิตวิทยาวางเป้าหมายในแต่ละครั้ง ในช่วงแรกการเล่นบำบัดอยู่บนพื้นฐานผ่านการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างนักจิตวิทยากับเด็กในการส่งเสริมความเชื่อมั่นและสนับสนุนให้เด็กได้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในการแสดงออกทางความคิดและความรู้สึก รวมทั้งได้สังเกตและแสดงออกถึงความรู้สึกทางลบของตนเอง เช่น ความกลัว ความโกรธ และแบ่งปันประสบการณ์ภายในกลุ่ม และเมื่อกลุ่มเดินทางมาถึงระดับที่ลึกขึ้น สัมพันธ์ภาพภายในกลุ่มมีความ

แน่นแฟ้น เด็กมีประสบการณ์ร่วมกันในการแสดงออกทั้งภายในและภายนอก เป็นโอกาสที่เด็กจะได้ ทบทวนพฤติกรรมของตนเองและทดลองใช้วิธีการในการแสดงออกที่เหมาะสมมากขึ้น ด้วยวิธีการนี้ การ บำบัดด้วยการเล่นของเกสตัลท์จึงมีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กก่อนวัยเรียน และ ส่งเสริมการสื่อสารให้เด็กได้พัฒนาภายใต้บรรยากาศที่ปลอดภัยที่เป็นบทบาทสำคัญระหว่างสัมพันธ์ภาพ นักจิตวิทยากับเด็ก อย่างไรก็ตามการนำโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์เพื่อพัฒนาทักษะทาง สังคมในเด็กวัยเรียนไปทดลองใช้จริงจะทำให้สามารถตรวจสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมในการนำไปใช้ พัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กวัยเรียนได้

สรุป

จากผลการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้โปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์เพื่อพัฒนาทักษะทาง สังคมในเด็กวัยเรียน สามารถนำไปใช้ได้จริงกับเด็กวัยเรียน ซึ่งอยู่ในช่วงการพัฒนาทักษะทางสังคม และมี งานวิจัยที่สนับสนุนว่าการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์สามารถเสริมสร้างการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็ก และช่วยให้เด็กเกิดความตระหนักรู้ในตนเองในด้านอารมณ์ที่ส่งผลถึงการแสดงออก การควบคุมพฤติกรรม และการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ใช้ควรมีพื้นฐานด้านการให้คำปรึกษา และการเล่นบำบัดเพื่อสามารถนำโปรแกรมไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การนำโปรแกรมกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ไปใช้ให้เหมาะสมกับช่วงวัยของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะเพื่อการพัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไป อาจจะศึกษาเพื่อใช้กลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์ในการลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น การควบคุม อารมณ์ พฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียน เป็นต้น
2. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรนำโปรแกรมที่ได้รับการพัฒนาไปใช้ในงานวิจัยเชิงทดลองเพื่อ ตรวจสอบประสิทธิภาพของโปรแกรม

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2561). แผนยุทธศาสตร์กรมสุขภาพจิต แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนัก ยุทธศาสตร์สุขภาพจิต.
- สุขุมล เกษมสุข (2535). การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตร และการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- Carroll, F., & Oaklander, V. (1997). Gestalt play therapy. *Play therapy theory practice: A comparative presentation*, 184-203.

- Hoda Babaei , K., Ebrahim Mohammadian, A., & Abbas , R. (2014). The effect of gestalt group play therapy on improvement of behavioural problems in preschool children. *International Conference on Social Sciences and Humanities*, 14, 803-809.
- Kafaki, H., Hassanzadeh, R., & Jadidi, M. J. (2013). The effectiveness of Gestalt group play therapy on the improvement of social skills in pre-school children. *The International Journal of Basic Sciences Applied Research*, 2(4), 362-368.
- Kottman, T. (2014). *Play therapy: Basics and beyond*: John Wiley & Sons.
- Oaklander, V. (1994). *Gestalt play therapy*.
- Oaklander, V. (1999). Group play therapy from a Gestalt therapy perspective. In *The Handbook of group play therapy* (pp. 162-175).
- Oaklander, V. (2001). Gestalt play therapy. *10*(2), 45.
- Schaefer, C. E. (2011). *Foundations of play therapy*: John Wiley & Sons.
- Sik, W. (2003). *The impact of group play therapy on the social skills of shy children in their middle childhood*. University of Pretoria,
- Van Riet, D.-M. (2008). *The utilisation of Gestalt play therapy with children in middle childhood who stutter*.
- Wren, B. P. (2009). *Gestalt play therapy with children receiving remedial intervention*.

อิทธิพลของรูปแบบการถอยหลังต่อความจำขณะทำงาน

The Influence of Backward Motion on Working Memory

ปฤษฎี ตรีพงษ์ไพศาล¹ ธานิดา ชุณหภมรลักษ²

สุชาดา เจริญสุข³ ธนัชชา แซ่แต้⁴ และบุรชัย อัสวทวิบุญ⁵

Pridsadee Treephongpaisarn¹, Thanida Choonhakamolrak²,

Suchada Charoensu³, Thanatcha Saetae⁴ and Burachai Asawathaweewoon⁵

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องอิทธิพลของรูปแบบการถอยหลังต่อความจำขณะทำงาน (working memory) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของรูปแบบการถอยหลังต่อความสามารถในการจำของความจำขณะทำงาน การศึกษาในครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 247 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะได้รับเงื่อนไขของรูปแบบการถอยหลังที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1) ดูลิขิตวิดีโอ optic flow 2) ดูลิขิตวิดีโอ virtual reality 3) จินตนาการว่ากำลังเดินถอยหลัง และ 4) ไม่มีการเคลื่อนไหว (กลุ่มควบคุม) และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ผลทางสถิติด้วย one-way ANOVA พบว่าการดูลิขิตวิดีโอ virtual reality ทำให้ผลคะแนนเฉลี่ยของความจำขณะทำงานดีที่สุด ($M = 9.39$, $p = .010$) รองลงมาคือการดูลิขิตวิดีโอ optic flow ($M = 9.20$, $p = .042$) ในขณะที่ผลคะแนนเฉลี่ยจากกลุ่มจินตนาการ ($M = 8.81$) ไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ไม่มีการเคลื่อนไหวหรือกลุ่มควบคุม ($M = 8.29$)

คำสำคัญ การถอยหลัง, ความจำขณะทำงาน

Abstract

This study aimed to examine the influence of backward motion on working memory performance. In this study took part 247 undergraduate students were assigned to do one of the four conditions of backward motion: watching an optic flow video, watching a virtual reality video, imagining walking backward, and no motion (control group). The data were analyzed by one-way ANOVA. Results showed that when watching the virtual reality video, the working memory mean score was the highest ($M = 9.39$ $p = .010$), followed by watching optic flow video ($M = 9.20$ $p = .042$) while mean score when participants imagined walking backward ($M = 8.81$) did not differ from the control group ($M = 8.29$) (no motion).

Keywords Backward motion, working memory

บทนำ

ความจำขณะทำงาน (Working memory) คือระบบความจำที่มีหน้าที่ในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน รวมไปถึงหน้าที่ในการจัดการกับสิ่งเร้าที่บุคคลรับสัมผัสเข้ามา การทำงานของความจำขณะทำงาน จึงถือเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในชีวิตประจำวันของเรา ซึ่งหน้าที่ความสำคัญของความจำขณะทำงาน มีหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมการใส่ใจ หรือการเลือกใส่ใจสิ่งเร้าบางอย่าง โดยเพิกเฉยต่อสิ่งเร้าอื่น ๆ การจัดการข้อมูล การทำงานที่อาศัยกระบวนการคิดที่ซับซ้อน การแก้ปัญหาและความจำ (Shinaver, 2016) นอกจากนี้ความจำขณะทำงาน ยังมีความสัมพันธ์กับความจำระยะยาว (Scoville และ Milner, 1957) ซึ่งหากมีปัญหาในความจำขณะทำงาน จะส่งผลให้มีปัญหาในส่วนของความจำระยะยาวด้วย (Takao และคณะ, 2008) และความจำขณะทำงานยังมีบทบาทสำคัญในการบ่งชี้ความสามารถในการทำงานที่ต้องใช้หลายทักษะในเวลาเดียวกันอีกด้วย (multi-tasking) (Redick, 2016)

ในการใช้ชีวิตประจำวันจำเป็นต้องอาศัยทักษะที่หลากหลายอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการแบ่งความสนใจจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ และถือว่ามีอิทธิพลต่อความจำด้วย ดังนั้นประสิทธิภาพในการทำงานของความจำขณะทำงานจึงจำเป็นต่อการลงรหัสข้อมูลไปสู่ความจำระยะยาวและช่วยส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาสมองด้านการรู้คิด อย่างไรก็ตามความจำขณะทำงาน มีความสามารถในการทำงานที่จำกัดกลุ่มผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของความจำขณะทำงาน และสนใจศึกษาวิธีที่จะช่วยให้ความสามารถในการทำงานของความจำขณะทำงานดีขึ้น

งานวิจัยต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าวิธีการพัฒนาความจำขณะทำงานมีอยู่หลายวิธี เช่น การฝึกเล่นดนตรี (Roden, Grube, Bongard และ Kreutz, 2014) การฝึกคิดเลขในใจ (Takeuchi และคณะ, 2011) การนอนหลับให้ถึงขั้น REM sleep ในเวลากลางวัน (Lau, Wong, Lau, Hui และ Tseng, 2015) การกระตุ้นระบบประสาทในสมอง (Trumbo และคณะ, 2016) และหนึ่งในงานที่พัฒนาความสามารถในการทำงานของความจำขณะทำงาน ที่น่าสนใจและนอกเหนือจากตัวอย่างที่ได้กล่าวไปข้างต้นคือการเดินถอยหลัง ซึ่ง Aksentijevic Brandt Tsakanikos และ Thorpe (2019) ได้ทำการวิจัยและพบว่า การเคลื่อนที่ถอยหลังมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถในการจำของความจำขณะทำงาน โดยใช้การเคลื่อนที่แบบถอยหลังทั้งรูปแบบที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมเหนี่ยวนำให้เกิดการเดินทางทางจิต (Mental time travel) เพื่อย้อนกลับไปใกล้เวลาที่ลงรหัสข้อมูล ซึ่งบริบทของการลงรหัสข้อมูลและรูปแบบของการถอยหลังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ต้องพิจารณาเพิ่มเติมให้มีรูปแบบที่สามารถปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้มากขึ้น ทางกลุ่มผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องของการถอยหลังที่ช่วยพัฒนาให้ความสามารถในการทำงานของความจำขณะทำงานดีขึ้นโดยมุ่งเน้นไปที่มิติของความจำ

ในงานวิจัยนี้บริบทที่ใช้ในการลงรหัสข้อมูลเป็นการอ่านบทความเพื่อวัดความสามารถในการจำ ซึ่งเป็นทักษะที่ใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันและการเรียน รวมถึงเพิ่มเติมรูปแบบของการถอยหลังในบริบทที่ต่างออกไป ทั้งในบริบทที่ไม่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันและที่มีความเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน อันได้แก่ 1) การใช้ optic flow ที่ปราศจากการเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันหรือประสบการณ์ในอดีต 2) การดูวิดีโอเสมือนจริง (virtual reality) เพื่อแสดงให้เห็นถึงมุมมองในขณะที่เดินถอยหลังเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการทดลองรู้สึกว่าการกำลังเดินอยู่จริง และ 3) การจินตนาการเสมือนว่าตนกำลังเดินถอยหลังอยู่จริง

อย่างไรก็ตามทางกลุ่มผู้วิจัยมุ่งเน้นไปที่รูปแบบการถอยหลัง ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานด้านพัฒนาความสามารถในการจำข้อมูลของ

ความจำขณะทำงาน ทั้งในระดับการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียน ไปจนถึงเป็นข้อมูลที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแทรกแซงโรคที่เกี่ยวข้องกับความจำได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของรูปแบบในการถอยหลังต่อความสามารถในการจำข้อมูลของความจำขณะทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

รูปแบบการถอยหลังที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสามารถในการจำของความจำขณะทำงานแตกต่างกัน

นิยามเชิงปฏิบัติการ (Operational Definition)

การถอยหลัง หมายถึง การเหนี่ยวนำให้บุคคลเกิดการรับรู้เสมือนกับตนเองกำลังเคลื่อนที่ถอยหลัง

การเดินทางทางจิต (Mental time travel) หมายถึง ความสามารถในการย้อนกลับไปที่ไถ่กับเวลาที่ลรหัสข้อมูล

ความจำขณะทำงาน (Working memory) หมายถึง ความสามารถในการจดจำข้อมูลในอดีตที่ผ่านมาไม่นาน ในการวิจัยนี้วัดจากคำตอบที่ถูกต้องจากการอ่านบทความ มีวิธีการให้คะแนนได้แก่ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน โดยมีการแปลผลคะแนนดังนี้ คนที่ตอบถูกมากแสดงว่ามีความสามารถในการจำข้อมูลในความจำขณะทำงานดีกว่าคนที่ตอบถูกน้อยกว่า

วิธีการ

การเลือกตัวอย่างตามสะดวก (Convenience sampling) จำนวน 247 คน จากนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (เพศชาย 102 คน และเพศหญิง 145 คน) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะได้อ่านบทความเรื่องเดียวกัน และทำ Distractor task ชุดเดียวกัน แต่จะได้รับเงื่อนไขของการถอยหลังที่ต่างกัน อันได้แก่ 1) ดูลิขิตวิดีโอ optic flow (66 คน) 2) ดูลิขิตวิดีโอ virtual reality (59 คน) 3) จินตนาการว่ากำลังเดินถอยหลัง (53 คน) และ 4) นั่งอยู่กับที่ไม่มีการถอยหลัง (กลุ่มควบคุม 69 คน) จากนั้นทุกกลุ่มจะได้รับคำถามเกี่ยวกับบทความชุดเดียวกันจำนวน 15 ข้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและอุปกรณ์

บทความ

ในการวิจัยนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลองโดยใช้บทความทั้งหมด 1 เรื่อง เนื้อหาในบทความมาจากอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาเป็นบทความก่อนนำมา Pilot Study เพื่อหาข้อคำถามจากค่าความยากง่ายที่อยู่ระหว่าง 0.4 - 0.6 มาใช้จนข้อคำถามครบ 15 ข้อ

คลิขิตวิดีโอ virtual reality

ในการวิจัยนี้ใช้การถ่ายวิดีโอจากกล้อง SONY A5100 เป็นมุมมองของคนกำลังเดินไปข้างหน้า ก่อนตัดต่อด้วยโปรแกรม iMovie ทำคลิปให้เป็นย้อนกลับ ตัดเสียงออก และทำเครื่องหมายสำหรับจุดโฟกัสสายตา ความยาว 2 นาที

คลิขิตวิดีโอ optic flow

ในการวิจัยนี้ได้ใช้คลิขิตวิดีโอ Endless Starfield Zoom Screensaver in Color! จากช่อง UTOOBASURUS โดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาตัดต่อด้วยโปรแกรม iMovie ทำคลิปให้เป็นย้อนกลับ ปรับสีให้เป็นขาวดำ ตัดเสียงออก และทำเครื่องหมายสำหรับจุดโฟกัสสายตา ความยาว 2 นาที

เทปคำสั่งเสียง

ในการวิจัยนี้ได้ใช้การบันทึกเสียงด้วยโปรแกรม Voice Memos และเปิดเทปคำสั่งเสียงบนโทรศัพท์มือถือ iPhone6+ ซึ่งต่อเข้ากับลำโพง โดยมีข้อความดังนี้ “ขอให้ทุกคนยืนขึ้น แล้วยืนข้างหลังเก้าอี้ของตนเองข้างหน้าของคุณ จะมีคอมพิวเตอร์อยู่หนึ่งเครื่อง ขอให้ทุกคนหลับตา แล้วจินตนาการว่าตัวเองอยู่ในห้องที่ว่างเปล่า ที่มีเพียงแค่คุณและคอมพิวเตอร์ที่อยู่ตรงหน้า เมื่อได้ยินสัญญาณบอกว่า ‘เริ่ม’ ขอให้จินตนาการว่าตนเองกำลังเดินถอยหลังออกจากคอมพิวเตอร์เรื่อย ๆ ตามจังหวะที่ได้ยินจนกว่าจะบอกให้หยุด (เสียงเมโทรโนม) เริ่ม....(เสียงเมโทรโนมจังหวะ 60 bpm เป็นเวลา 2 นาที)..... ขอให้ทุกคน หยุดการถอยหลัง แล้วลืมตาขึ้นค่ะ”

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของรูปแบบในการถอยหลังต่อความสามารถในการจำข้อมูลของ working memory โดยได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 247 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม 1) กลุ่ม optic flow 2) กลุ่ม virtual reality 3) กลุ่มจินตนาการ และ 4) กลุ่มควบคุม โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical package for the social science) และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยจำนวนคำตอบที่ถูกต้องของกลุ่ม virtual reality ($M = 9.39$, $SD=1.62$) อยู่ในระดับสูงสุด ตามด้วยกลุ่ม optic flow ($M = 9.20$, $SD=1.68$) และกลุ่มจินตนาการ ($M = 8.81$, $SD=2.13$) ตามลำดับ โดยกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือกลุ่มควบคุม ($M = 8.29$, $SD=1.88$)

จากการทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม พบว่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่มที่ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ($p = .083$) จึงวิเคราะห์ผลแบบ Parametric โดยใช้ one-way ANOVA

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (one-way ANOVA)

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	46.069	3	15.356	4.591	.004
Within Groups	812.789	243	3.345		
Total	858.858	246			

จากตารางที่ 1 ตารางแสดงการทดสอบทางสถิติแบบ Parametric โดยใช้ one-way ANOVA ได้ค่า Mean Squares = 15.356 $F = 4.591$ และ $p = .004$ ($d = .054$) ซึ่งน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่ .05 แสดงถึง การปฏิเสธสมมติฐาน H_0 กล่าวคือมีรูปแบบการถอยหลังอย่างน้อยหนึ่งรูปแบบส่งผลต่อความสามารถในการจำของ working memory แตกต่างจากรูปแบบอื่น จึงวิเคราะห์การทดสอบภายหลัง (Post Hoc test)

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการวิเคราะห์การทดสอบภายหลัง (Post Hoc test)

(I) Treatment	(J) Treatment	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval Lower Bound Upper Bound	
Optic Flow	VR	-.19286	.32767	.951	-1.1153	.7296
	จินตนาการ	.38565	.33733	.728	-.5640	1.3353
	กลุ่มควบคุม	.90711*	.31489	.042	.0206	1.7936
Virtual reality	จินตนาการ	.57851	.34612	.426	-.3959	1.5529
	Optic Flow	.19286	.32767	.951	-.7296	1.1153
	กลุ่มควบคุม	1.09998*	.32430	.010	.1870	2.0129
จินตนาการ	VR	-.57851	.34612	.426	-1.5529	.3959
	Optic Flow	-.38565	.33733	.728	-1.3353	.5640
	กลุ่มควบคุม	.52147	.33404	.488	-.4189	1.4619
กลุ่มควบคุม	VR	-1.09998*	.32430	.010	-2.0129	-.1870
	จินตนาการ	-.52147	.33404	.488	-1.4619	.4189
	Optic Flow	-.90711*	.31489	.042	-1.7936	-.0206

จากตารางที่ 2 ตารางแสดงการวิเคราะห์การทดสอบภายหลัง โดยแสดงการทดสอบรายคู่ของกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนแตกต่างกัน โดยใช้วิธีของ Scheffe's test พบว่ากลุ่ม virtual reality และกลุ่ม optic flow แตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 โดยมีค่า $p = .010$ และ $p = .042$ ตามลำดับ โดยที่กลุ่ม virtual reality และกลุ่ม optic flow ไม่แตกต่างกัน ($p = .951$) รวมถึงกลุ่มจินตนาการและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน ($p = .488$)

ดังนั้นในการศึกษาเรื่องอิทธิพลของรูปแบบการถอยหลังต่อความจำขณะทำงาน (working memory) จากผลการทดสอบทางสถิติโดยใช้ one-way ANOVA พบว่ารูปแบบของการถอยหลังที่แตกต่างกัน มีผลต่อความสามารถในการจำของ working memory และจากผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มการทดลองโดยใช้ Scheffe's test พบว่ากลุ่มที่มีรูปแบบการถอยหลังแบบ virtual reality และ optic flow แตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้วพบว่ากลุ่ม virtual reality ให้ผลดีที่สุด ตามด้วยกลุ่ม optic flow โดยที่กลุ่มจินตนาการไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการใช้ virtual reality เพื่อเหนี่ยวนำการเคลื่อนที่ถอยหลังและ optic flow ส่งผลให้ความสามารถในการจดจำข้อมูลของความจำขณะทำงานแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ตอบถูกในแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่ากลุ่ม virtual reality ($M = 9.39$) มีความสามารถในการจดจำข้อมูลของความจำขณะทำงานดีที่สุด รองลงมาคือ optic

flow ($M = 9.20$) โดยที่กลุ่มจินตนาการ ($M = 8.81$) ให้ผลไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุมหรือกลุ่มที่ไม่มีการเคลื่อนที่ ($M = 8.29$)

งานวิจัยต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าวิธีการพัฒนาความจำขณะทำงานมีอยู่หลายวิธี โดยมีงานวิจัยที่พบว่าการใช้ virtual reality สามารถกระตุ้นให้สมองทำงานได้เหมือนกับการเคลื่อนไหวจริง (Hashimoto, Ushiba, Kimura, Liu และ Tomita, 2010) และจากการทดลองของ Aksentijevic และคณะ (2019) พบว่าการเดินถอยหลังจริงเพื่อเหนี่ยวนำการเดินทางทางจิตไปยังจุดที่ลงรหัสข้อมูลให้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการถอยหลังอื่น อีกทั้งในงานวิจัยนี้ ภาพเสมือนจริงที่ผู้เข้ารับการทดลองในกลุ่ม virtual reality ได้เห็นเป็นภาพสภาพแวดล้อมจริงที่ประกอบไปด้วยความเร็ว ระยะทาง วัตถุที่ใหญ่กว่าและเล็กกว่า รวมถึงมีการเคลื่อนที่ออกห่างจากวัตถุเรื่อย ๆ (Ludwig และคณะ, 2017) เพื่อให้ผู้เข้ารับการทดลองได้ตีความภาพที่เห็นและรับรู้ว่าตนกำลังเดินถอยหลังและอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นจริง ดังนั้นการใช้รูปแบบการถอยหลังแบบ virtual reality จึงสามารถเหนี่ยวนำจิตของบุคคลไปยังจุดที่ลงรหัสข้อมูลได้เหมือนการกระทำเองจริงและทำให้ความสามารถในการจำข้อมูลของ working memory ได้ผลดีที่สุดได้

แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ optic flow อธิบายว่า optic flow สามารถเหนี่ยวนำให้เกิดความรู้สึกถึงการเคลื่อนที่ได้ (locomotion) (Kountouriotis และ Wilkie, 2013) ซึ่งนอกเหนือจากนี้ยังสามารถเหนี่ยวนำให้เกิดการเดินทางทางจิตได้ด้วย โดย optic flow ที่มีทิศทางการเคลื่อนที่แบบ forward vection สามารถเหนี่ยวนำให้เกิดความคิดเกี่ยวกับอนาคต และ backward vection สามารถเหนี่ยวนำให้เกิดความคิดเกี่ยวกับอดีตได้ (Miles, Karpinska, Lumsden และ Macrae, 2010) ดังนั้น optic flow ในรูปแบบถอยหลังจึงสามารถเหนี่ยวนำให้เกิดการเดินทางทางจิตไปยังจุดที่ลงรหัสข้อมูลได้ การใช้ optic flow จึงสามารถช่วยให้ความสามารถในการจำของ working memory ดีขึ้นได้ อีกทั้งผลจากงานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aksentijevic และคณะ (2019) ในการทดลองที่ใช้ optic flow เพื่อเหนี่ยวนำการเดินทางทางจิตอีกด้วย

อย่างไรก็ตามในงานศึกษานี้ แม้ค่าเฉลี่ยของกลุ่มจินตนาการจะสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม แต่ผลจากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าจินตนาการนั้นไม่ส่งผลต่อความสามารถในการจำข้อมูลของ working memory ที่ระดับนัยสำคัญ ซึ่งทักษะการจินตนาการ (Morris, 1997 อ้างถึงใน Kavoura, 2009) และการใช้จินตนาการ (Hall, Spittle และ Morris, 2002; Morris และคณะ, 2005 อ้างถึงใน Kavoura, 2009) เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยทักษะเฉพาะตัวที่แต่ละคนมีไม่เท่ากัน รวมถึงความถี่ในการใช้จินตนาการยังส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของการจินตนาการของบุคคลด้วย อีกทั้งความไวในการคิดหรือจินตนาการของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกำหนดได้ แม้พยายามควบคุมด้วยคำพูดนำและปิดกั้นสิ่งเร้าอื่น นอกจากนี้ในการจินตนาการถึงการกระทำที่แปลกใหม่จำต้องอาศัยการฝึกฝน (Pascual-Leone และคณะ, 1995) ดังนั้นการที่บุคคลจินตนาการว่าตนกำลังเดินถอยหลังจึงทำได้ยากเพราะในชีวิตจริงไม่ได้ทำเป็นกิจวัตร รวมถึงการที่ไม่สามารถวัดและควบคุมการจินตนาการของบุคคลได้โดยตรงจึงส่งผลให้กลุ่มจินตนาการไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม แต่อาจกล่าวได้ว่าหากบุคคลฝึกจินตนาการว่าตนกำลังเดินถอยหลังมากขึ้น อาจช่วยให้การถอยหลังในจินตนาการมีประสิทธิภาพและสามารถเหนี่ยวนำให้เกิดการเดินทางทางจิตได้มากขึ้น

สรุป

จากผลการวิจัยนี้พบว่าการใช้ virtual reality เพื่อเหนี่ยวนำการเดินทางทางจิตไปจุดที่ทรงรหัสข้อมูลให้ผลดีที่สุด ตามด้วย optic flow โดยที่การใช้จินตนาการให้ผลไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม เนื่องจากข้อจำกัดในการจัดการและควบคุมจินตนาการของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตามในงานวิจัยนี้สามารถแสดงให้เห็นว่าการถอยหลังมีผลต่อความสามารถในการจำจริง รวมถึงในการทดสอบของงานวิจัยนี้ยังได้ใช้บริบทของการอ่านมาเป็นหลักในการวัดความสามารถในการจำ ซึ่งการอ่านถือเป็นบริบทการทรงรหัสข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกันกับรูปแบบการรับข้อมูลของแต่ละบุคคลในชีวิตจริงเป็นอย่างมาก จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน อีกทั้งในการศึกษาครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นอีกว่าไม่เพียงแต่การเดินถอยหลังจริงเท่านั้นที่ได้ผล แต่การดูคลิปการถอยหลังในรูปแบบอื่น ๆ ก็สามารถเหนี่ยวนำการถอยหลังของบุคคลได้ โดยนำการถอยหลังมาเป็นตัวช่วยในการจดจำข้อมูลที่สำคัญต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการดูคลิปวิดีโอถือเป็นวิธีที่ทำได้ง่ายและทำได้จริงในชีวิตประจำวันมากกว่าการเดินถอยหลังจริง นอกจากนี้การถอยหลังอาจเป็นอีกหนึ่งวิธีที่สามารถช่วยผู้ที่มีความบกพร่องทางการจำให้มีความจำที่ดีขึ้นได้ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งวิธีที่จะช่วยป้องกันความเสี่ยงของความจำ หรือช่วยแทรกแซงความบกพร่องนี้ให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นก็ได้ ทั้งนี้ยังต้องทำการศึกษาเพิ่มเติมในบุคคลที่มีความบกพร่องทางการจำต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ต่อยอดมีดังนี้

1. จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของผลคะแนนที่ผู้เข้าร่วมการทดลองตอบถูกพบว่ากลุ่มจินตนาการสูงกว่ากลุ่มควบคุมหรือกลุ่มที่ไม่มีการเคลื่อนที่ จึงเห็นว่าการจินตนาการว่ากำลังเดินถอยหลังอาจสามารถช่วยให้ความสามารถในการจำของความจำขณะทำงานดีขึ้นได้ หากเพิ่มกิจกรรมที่ช่วยฝึกฝนการจินตนาการของผู้เข้าร่วมการทดลองเพื่อพัฒนาการจินตนาการให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น วิธีการฝึกฝนการนึกคิดเป็นภาพ โดยมุ่งเน้นสามสิ่งที่เกี่ยวข้องกันคือ การดู การคิด (การจินตนาการ) และการวาดภาพ โดยให้บุคคลอยู่ในสภาวะที่ผ่อนคลาย (Sommer, 1978)
2. งานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นแล้วว่าการถอยหลังมีอิทธิพลต่อความสามารถในการจำข้อมูลในบริบทของการอ่าน สำหรับงานศึกษาต่อ ๆ ไปจึงเสนอแนะให้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของการถอยหลังที่มีต่อความจำในบริบทอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม อันได้แก่ การฟัง ซึ่งถือว่าเป็นอีกหนึ่งบริบทที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเช่นกัน
3. งานวิจัยนี้ได้ศึกษาในเรื่องของความจำขณะทำงานในคนปกติซึ่งผลพบว่าการถอยหลังส่งผลต่อความสามารถในการจำของความจำขณะทำงาน ในการนำผลที่ได้ไปต่อยอดจึงเสนอแนะให้ทำการศึกษากับบุคคลที่มีความบกพร่องทางความจำ เพื่อให้ผลที่ได้สามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น หรือเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแทรกแซงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Aksentijevic, A., Brandt, K. R., Tsakanikos, E., & Thorpe, M. J. (2019). It takes me back: The mnemonic time-travel effect. *Cognition*, 182, 242-250.
- Hashimoto, Y., Ushiba, J., Kimura, A., Liu, M., & Tomita, Y. (2010). Change in brain activity through virtual reality-based brain-machine communication in a chronic tetraplegic subject with muscular dystrophy. *BMC neuroscience*, 11(1), 117.
- Kavoura, A. (2009). An imagery intervention for highly skilled judo athletes.
- Kountouriotis, G. K., & Wilkie, R. M. (2013). Displaying Optic Flow to Simulate Locomotion: Comparing Heading and Steering. *i-Perception*, 4(5), 333-346. doi:10.1068/i0590
- Lau, E. Y. Y., Wong, M. L., Lau, K. N. T., Hui, F. W. Y., & Tseng, C. (2015). Rapid-Eye-Movement-Sleep (REM) associated enhancement of working memory performance after a daytime nap. *PLOS ONE*, 10(5), e0125752. doi:10.1371/journal.pone.0125752
- Ludwig, C. J. H., Alexander, N., Howard, K. L., Jedrzejewska, A. A., Mundkur, I., & Redmill, D. (2017). The influence of visual flow and perceptual load on locomotion speed. *Attention, Perception, & Psychophysics*, 80(1), 69-81. doi:10.3758/s13414-017-1417-3
- Miles, L., Karpinska, K., Lumsden, J., & Macrae, C. (2010). The meandering mind: Vection and mental time travel. *PLOS ONE*, 5(5), 10825. doi:10.1371/journal.pone.0010825
- Pascual-Leone, A., Nguyet, D., Cohen, L. G., Brasil-Neto, J. P., Cammarota, A., & Hallett, M. (1995). Modulation of muscle responses evoked by transcranial magnetic stimulation during the acquisition of new fine motor skills. *Journal of Neurophysiology*, 74(3), 1037-1045. doi:10.1152/jn.1995.74.3.1037
- Redick, T. S. (2016). On the Relation of Working Memory and Multitasking: Memory Span and Synthetic Work Performance. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 5(4), 401-409. doi:10.1016/j.jarmac.2016.05.003
- Roden, I., Grube, D., Bongard, S., & Kreutz, G. (2014). Does music training enhance working memory performance? findings from a quasi-experimental longitudinal study. *Psychology of Music*, 42(2), 284-298. doi:10.1177/0305735612471239
- Scoville, W. B., & Milner, B. (1957). Loss of recent memory after bilateral hippocampal lesions. *Journal of neurology, neurosurgery, and psychiatry*, 20(1), 11.
- Shinaver, C. (2016). Why Working Memory Matters & How Cogmed Improves it, retrieved February 21, 2019, from COGMED working memory training. file:///C:/Users/user/Downloads/Shinaver.pdf
- Sommer, R. (1978). *The mind's eye: Imagery in everyday life*. Delacorte Press.

- Takao, K., Toyama, K., Nakanishi, K., Hattori, S., Takamura, H., Takeda, M., ... & Hashimoto, R. (2008). Impaired long-term memory retention and working memory in *sd* mutant mice with a deletion in *Dtnbp1*, a susceptibility gene for schizophrenia. *Molecular brain*, 1(1), 11.
- Takeuchi, H., Taki, Y., Sassa, Y., Hashizume, H., Sekiguchi, A., Fukushima, A., & Kawashima, R. (2011). Working memory training using mental calculation impacts regional gray matter of the frontal and parietal regions. *PLOS ONE*, 6(8), e23175. doi:10.1371/journal.pone.0023175
- Trumbo, M. C., Matzen, L. E., Coffman, B. A., Hunter, M. A., Jones, A. P., Robinson, C. S. H., & Clark, V. P. (2016). Enhanced working memory performance via transcranial direct current stimulation: The possibility of near and far transfer. *Neuropsychologia*, 93, 85–96. doi:10.1016/j.neuropsychologia.2016.10.01
- UTOOBASAURUS. (2017, July 19). Endless starfield zoom screensaver in color! [Video file]. Retrieved from <https://youtu.be/ulD6qcWZpdA>

อิทธิพลของรูปแบบการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up และ banner ในสื่อวิดีโอออนไลน์ ที่มีต่อการจดจำตราสินค้าและความชื่นชอบตราสินค้า

The Effect of Pop-up and Banner Ad Exposures in Online Video on Brand Recognition and Brand Preference

กรกมล ฉายแก้ว¹, ปาลีรัฐ สมศรีมี², กาญจนา ทาแว่น³,
 เหมวดี โภคสวัสดิ์⁴, และ มอนิน เตชะวชิรกุล⁵

Kornkamon Chaikew, Paleerat Somsrimee,

Kanjana Thawaen, Hemwadee Poksawat, and Monin Techawachirakul

บทคัดย่อ

การศึกษาอิทธิพลของรูปแบบการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up และ banner ในสื่อวิดีโอออนไลน์ที่มีต่อการจดจำตราสินค้าและความชื่นชอบตราสินค้ามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของรูปแบบการโฆษณาที่นำเสนอระหว่างการชมวิดีโอออนไลน์ที่มีต่อการจดจำและความชื่นชอบตราสินค้า โดยสุ่มตัวอย่างจำนวน 89 คน หลังจากนั้นแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มโดยใช้การสุ่มจำแนกเข้ากลุ่ม (random assignment) ได้แก่ กลุ่มที่ได้ชมโฆษณาแบบ pop-up (n = 45) และกลุ่มที่ได้ชมโฆษณาแบบ banner (n = 44) ผู้เข้าร่วมการทดลองทุกคนจะได้ทำแบบวัดความชื่นชอบตราสินค้าก่อนเข้าร่วมการทดลอง 1 อาทิตย์และทำแบบวัดนี้อีกครั้งในวันที่ทำการทดลองหลังจากที่รับชมวิดีโอออนไลน์จบ พร้อมทั้งตอบชุดคำถามเกี่ยวกับข้อมูลในวิดีโอออนไลน์ แบบวัดการจดจำตราสินค้า ข้อคำถามเกี่ยวกับโจทย์เลข แบบวัดระดับความก้าวร้าวของโฆษณา และข้อคำถามเกี่ยวกับการทราบถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของงานวิจัย ผลที่ได้จากแบบวัดการจดจำตราสินค้า พบว่า ค่าเฉลี่ยของการจดจำตราสินค้าในกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ pop-up มากกว่ากลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ banner อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลที่ได้จากแบบวัดความชื่นชอบตราสินค้าพบว่ากลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ pop-up มีระดับความชื่นชอบตราสินค้าเพิ่มมากขึ้นมากกว่ากลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ banner อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยเสนอว่ารูปแบบการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up มีอิทธิพลต่อการจดจำตราสินค้าและความชื่นชอบตราสินค้า

คำสำคัญ อิทธิพลของรูปแบบการนำเสนอโฆษณา, pop-up, banner, การจดจำตราสินค้า, ความชื่นชอบตราสินค้า, วิดีโอออนไลน์

¹นักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ email address: konkamon.c@arts.tu.ac.th

²นักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ email address: paleerat.s@arts.tu.ac.th

³นักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ email address: kanjana.t@arts.tu.ac.th

⁴นักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ email address: hemwadee.p@arts.tu.ac.th

⁵อาจารย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ email address: memonin.mp@gmail.com

Abstract

This study aims to investigate the effect of ad exposure formats in online video on brand recognition and brand preference. A sample of 89 university students was randomly assigned into one of two groups; pop-up ads ($n = 45$), and banner ads ($n = 44$). First, the participants took a brand preference scale one week before they attended to the experiment. Then, in each session, they were assigned to watch an online video with ad exposure formats according to their groups. After that, they were asked to complete video content questionnaires, a brand recognition test, simple-math questionnaires, the brand preference scale, the ad intrusiveness scale and manipulate check. The brand recognition test result was similar to the brand preference scale result in that the participants in a pop-up condition had more scores significantly than the participants in a banner condition. The findings suggest that pop-up ad exposures is more effective on brand recognition and brand preference than banner ad exposures.

Keywords the effect of ad exposure formats, pop-up, banner, brand recognition, brand preference, online video

บทนำ

YouTube เป็นสื่อวิดีโอออนไลน์ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในการโฆษณาเพื่อสร้างภาพจำและความชื่นชอบต่อผลิตภัณฑ์หรือตราสินค้า เนื่องจากมีผู้ใช้งานทั่วโลกโดยเฉลี่ยในแต่ละวันจำนวนมาก (ปณชัย อารีเพิ่มพร, 2561; Hartmans, 2017; Dogtiev, 2018) โดย Google (2018) ได้กล่าวถึงข้อดีของการโฆษณาผ่าน YouTube ว่าสามารถช่วยให้องค์กรธุรกิจเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงได้ด้วยการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้งาน อีกทั้งองค์กรยังสามารถใช้บัญชี google ads เพื่อวัดความสำเร็จของการโฆษณาเพื่อคำนวณค่าใช้จ่ายและงบประมาณที่ต้องใช้สำหรับการวางแผนการตลาดและประชาสัมพันธ์ได้ นอกจากนี้การนำเสนอโฆษณาในหลายรูปแบบของ YouTube มีการใช้ภาพ เสียง และการเคลื่อนไหวซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้รับชมเกิดการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ได้ดียิ่งขึ้น

รูปแบบการนำเสนอโฆษณาในขณะที่ผู้ใช้งานรับชมวิดีโอแบบเต็มจอบน YouTube มีอยู่ 2 รูปแบบหลัก ได้แก่ แบบ pop-up และแบบ banner โดยการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up มีลักษณะเป็นหน้าต่างของโฆษณาปรากฏขึ้นซ้อนทับบนหน้าต่างหลักที่ผู้ใช้งานกำลังใช้งานอยู่ ซึ่งผู้ใช้งานจะต้องกระทำการบางอย่างเพื่อให้หน้าต่างที่ปรากฏขึ้นนั้นหายไป (Cho et al., 2001 อ้างโดย Wang, et al. 2014) และการนำเสนอโฆษณาแบบ banner มีลักษณะเป็นป้ายหรือภาพยนตร์ที่เชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์หลักของผู้โฆษณาเมื่อกดบริเวณดังกล่าว มักจะปรากฏบริเวณขอบด้านบนหรือบริเวณขอบด้านล่างของหน้าเว็บไซต์ ซึ่งไม่มีผลรบกวนการใช้งานของผู้ใช้ จะเห็นได้ว่าการนำเสนอโฆษณาทั้ง 2 รูปแบบมีลักษณะที่แตกต่างกันทั้งในเรื่องของขนาดและ

บริเวณที่ปรากฏ จึงน่าจะส่งผลต่อการจดจำและความชื่นชอบตราสินค้าที่แตกต่างกัน ตามแนวคิด the limited capacity model of motivated mediated message processing (Lang, 2000, 2006) ที่กล่าวว่าบุคคลจะมีทรัพยากรทางการรู้คิดอยู่อย่างจำกัดในการประมวลผลความจำ ดังนั้นในกระบวนการดังกล่าวจะมีเพียงข้อมูลที่สำคัญเท่านั้น ที่จะได้รับการลงรหัส (encoding) เพื่อเข้าสู่กระบวนการประมวลผลความจำต่อไป และจากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจดจำตราสินค้าของ McCoy et al. (2008) พบว่าการที่โฆษณาขึ้นมาบังหน้าจอหลักของผู้ใช้งานมีผลให้การจดจำโฆษณาได้เพิ่มสูงขึ้น รวมไปถึงงานวิจัยของ Chaney, Hosany et al. (2018) พบว่าตราสินค้าที่มีขนาดใหญ่ได้รับการจดจำได้ดีกว่าตราสินค้าที่มีขนาดเล็ก ซึ่งโฆษณาแบบ pop-up มีขนาดที่ใหญ่กว่าแบบ banner และมีลักษณะขึ้นมาบังหน้าจอหลักของผู้ใช้งาน ทำให้ผู้บริโภคที่รับชมโฆษณาแบบ pop-up มีแนวโน้มที่จะจดจำตราสินค้าได้มากกว่าแบบ banner นอกจากนี้ความชื่นชอบตราสินค้าหรือความชื่นชอบต่อสิ่งเร้าหนึ่ง ๆ อาจเกิดขึ้นได้โดยที่บุคคลไม่รู้ตัว โดยสามารถอธิบายตามแนวคิด perceptual fluency/misattribution model หรือ PF/M (Fang, Singh, & Ahluwalia, 2007) ที่กล่าวว่า การนำเสนอสิ่งเร้าซ้ำ ๆ จะทำให้บุคคลประมวลผลข้อมูลได้ถี่ไหลมากขึ้น (processing fluency) การประมวลผลนั้นยังขึ้นกับบริบทรอบข้าง โดยหากการประเมินนั้นเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงบวกจะส่งผลให้เกิดการประเมินผลเชิงบวกมากขึ้นและประสบการณ์ทางอารมณ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าจะส่งผลต่อการประเมินสิ่งเร้านั้นในภายหลังเช่นกัน กล่าวคือ หากบุคคลมีประสบการณ์เชิงบวกกับสิ่งเร้า บุคคลก็จะประเมินสิ่งเร้านั้นในเชิงบวกเมื่อพบเจอภายหลัง สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความชื่นชอบตราสินค้าของ Chatterjee (2008) พบว่าการที่โฆษณาแบบ pop-up ขึ้นมาขัดจังหวะระหว่างการใช้งานหลัก ทำให้บุคคลรับรู้ถึงความก้าวร้าวและประเมินผลเชิงลบต่อโฆษณาแบบ pop-up มากกว่าแบบ banner ซึ่งอาจนำไปสู่การชื่นชอบตราสินค้าที่อยู่ในโฆษณาแบบ pop-up น้อยกว่าแบบ banner

ดังนั้นทางคณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอิทธิพลของรูปแบบการนำเสนอโฆษณาที่ส่งผลต่อการจดจำและความชื่นชอบตราสินค้าผ่านสื่อวิดีโอออนไลน์ YouTube ซึ่งเป็นช่องทางที่นิยมเข้าใช้กันมากในปัจจุบัน โดยแตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่นิยมใช้เกมส์หรือเว็บไซต์ออนไลน์เป็นสื่อในการศึกษาอิทธิพลของรูปแบบการโฆษณาที่มีผลต่อการจดจำและความชื่นชอบตราสินค้า (Edwards, Li, and Lee, 2002; Chatterjee, 2008; McCoy et al., 2008; Chaney et al., 2018;) และผลการศึกษาในครั้งนี้ยังจะทำให้ได้แนวทางในการเลือกใช้รูปแบบการโฆษณาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามกลยุทธ์ของแต่ละองค์กรทางธุรกิจ ซึ่งคณะผู้วิจัยมีประเด็นคำถามวิจัยที่สนใจศึกษา ได้แก่ ระดับการจดจำตราสินค้าและระดับความชื่นชอบตราสินค้าที่มีต่อรูปแบบการโฆษณาแบบ pop-up เปรียบเทียบกับการโฆษณาแบบ banner เป็นอย่างไร โดยมีสมมติฐานงานวิจัยว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับชมวิดีโอที่มีการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up จะมีการจดจำตราสินค้าและความชื่นชอบตราสินค้าแตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับชมวิดีโอที่มีการนำเสนอโฆษณาแบบ banner

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชาจิตวิทยาทั่วไป ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 660 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างมาจำนวน 94 คน ด้วยวิธีที่ไม่อาศัยความน่าจะเป็นแบบตามสะดวก (Non-Probability Sampling: Convenience) ต่อมาสุ่มจำแนกเข้ากลุ่ม (random assignment) โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ได้รับชมวิดีโอที่มีการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up จำนวน 47 คน และกลุ่มที่ได้รับชมวิดีโอที่มีการนำเสนอโฆษณาแบบ banner จำนวน 47 คน โดยเมื่อนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์คัดเข้าในกลุ่มที่ได้รับชมวิดีโอที่มีการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up จำนวน 2 คน และในกลุ่มที่ได้รับชมวิดีโอที่มีการนำเสนอโฆษณาแบบ banner จำนวน 1 คน ทำให้มีจำนวนข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถนำไปวิเคราะห์ผลได้มีจำนวน 89 คน โดยกลุ่มที่ได้รับชมวิดีโอที่มีการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up จำนวน 45 คน และกลุ่มที่ได้รับชมวิดีโอที่มีการนำเสนอโฆษณาแบบ banner จำนวน 44 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตราสินค้า จำนวน 10 ตรา ประกอบด้วย 5 ตราสินค้าที่นำเสนอในวิดีโอและ 5 ตราสินค้าที่ไม่ได้นำเสนอในวิดีโอ

วิดีโอออนไลน์ เรื่อง “เนื้อคู่ The Final Answer ตอนที่ 17 สักวันจะเป็นดังฝันได้ จะทำได้” ความยาว 18 นาที

แบบวัดการจดจำตราสินค้า มีลักษณะแบบ yes/no questionnaire จำนวน 10 ข้อ คิดเป็น 10 คะแนน โดยให้เลือกตอบว่าเห็นตราสินค้านี้ปรากฏในวิดีโอหรือไม่ หากตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน กล่าวคือ หากตอบ ใช่ กับตราสินค้าที่ถูกนำเสนอในวิดีโอออนไลน์ หรือตอบ ไม่ กับตราสินค้าที่ไม่ถูกนำเสนอในวิดีโอออนไลน์จะได้ 1 คะแนน และหากตอบ ไม่ กับตราสินค้าได้รับการนำเสนอในวิดีโอออนไลน์ หรือตอบ ใช่ กับตราสินค้าไม่ถูกนำเสนอในวิดีโอออนไลน์จะได้ 0 คะแนน

แบบวัดความชื่นชอบตราสินค้า ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความชื่นชอบตราสินค้าจำนวน 10 ข้อ ใช้ Likert Rating Scale 7 ระดับ ตั้งแต่ ไม่ชอบมากที่สุด (1 คะแนน) จนถึง ชอบมากที่สุด (7 คะแนน)

แบบวัดระดับความก้าวร้าวของโฆษณา ดัดแปลงมาจาก The Ad Intrusiveness Scale ที่ถูกพัฒนาโดย Li, Edwards และ Lee (2013) ประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ข้อ ได้แก่ เมื่อโฆษณาขึ้นมาระหว่างการรับชมฉันคิดว่าโฆษณานั้น... (1) เบี่ยงเบนความสนใจฉันออกจากวิดีโอ (2) รบกวนการรับชมวิดีโอของฉัน (3) เป็นการบังคับฉันให้ต้องรับชม (4) ขัดขวางการรับชมวิดีโอของฉัน (5) ทำให้ฉันรำคาญ และ (6) สังเกตเห็นได้ชัดเจน โดยประเมินแบบ Likert Rating Scale 7 ระดับ ตั้งแต่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1 คะแนน) จนถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง (7 คะแนน)

Manipulation Check ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลในวิดีโอออนไลน์จำนวน 15 ข้อและข้อคำถามเกี่ยวกับโจทย์เลขจำนวน 15 ข้อ เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของผู้เข้าร่วมงานวิจัยไม่ให้ทราบถึงจุดประสงค์ที่แท้จริงของงานวิจัย รวมถึงเพื่อให้แน่ใจว่าผู้เข้าร่วมงานวิจัยได้รับชมสื่อวิดีโอจริง และท้ายสุดคือข้อสอบถามการทราบถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของงานวิจัย เพื่อตรวจสอบการออกแบบการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของรูปแบบการนำเสนอโฆษณาในวิดีโอออนไลน์ที่มีต่อการจดจำตราสินค้าและความชื่นชอบตราสินค้า โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบวัดการจดจำตราสินค้าและแบบวัดความชื่นชอบตราสินค้าผ่านการคำนวณด้วยสถิติ independent-samples t-test และ paired-samples t-test

วิธีการทดลอง

ผู้เข้าร่วมงานวิจัยได้รับแจ้งชื่อหัวข้องานวิจัยล่วงหน้าว่า “การรับชมสื่อวิดีโอออนไลน์” เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อผลการวิจัย โดยก่อนเข้าร่วมงานวิจัย 1 สัปดาห์ ผู้เข้าร่วมงานวิจัยจะได้รับแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลภาวะตาบอดสีที่ใช้เป็นเกณฑ์คัดออก และระดับความชื่นชอบตราสินค้าก่อนเข้าร่วมงานวิจัย ในวันวิจัยผู้เข้าร่วมงานวิจัยจะถูกจัดที่นั่งตามที่ที่กำหนดไว้เพื่อรับฟังรายละเอียดและลงชื่อยินยอมเพื่อเข้าร่วมการทดลอง จากนั้นผู้เข้าร่วมงานวิจัยจะได้รับชมวิดีโอออนไลน์ที่มีความยาวประมาณ 18 นาทีผ่านจอคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล โดยแบ่งผู้เข้าร่วมงานวิจัยอย่างสุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up และกลุ่มที่ได้รับการนำเสนอโฆษณาแบบ banner ภายหลังการรับชมวิดีโอดังกล่าว แต่ละคนจะได้ทำแบบสอบถามผ่านทางแบบฟอร์มออนไลน์ (Google Form) ได้แก่ ข้อมูลในวิดีโอออนไลน์ แบบวัดการจดจำตราสินค้า ข้อคำถามเกี่ยวกับโจทย์เลข แบบวัดความชื่นชอบตราสินค้า แบบวัดระดับความก้าวร้าวของโฆษณา และ ข้อสอบถามการทราบถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของงานวิจัย ตามลำดับ จากนั้นคณะผู้วิจัยจะอธิบายวัตถุประสงค์การทดลองที่แท้จริงให้ผู้เข้าร่วมงานวิจัยทราบ (debrief) รวมถึงขอความร่วมมือไม่เปิดเผยถึงกระบวนการทดลองให้ผู้อื่นทราบและกล่าวขอบคุณเป็นอันสิ้นสุดการทดลอง

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของการจดจำตราสินค้าของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ pop-up และกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ banner จากแบบวัดการจดจำตราสินค้าแล้ว พบว่าค่าเฉลี่ยของการจดจำตราสินค้าของ 2 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t(76.20) = 9.31, p = 0.00, d = 1.98$) โดยผลลัพธ์ชี้ให้เห็นว่าการนำเสนอแบบ pop-up ทำให้กลุ่มตัวอย่างจดจำตราสินค้าได้มากกว่าการนำเสนอแบบ banner ดังที่ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของการจดจำตราสินค้าของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ pop-up และกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ banner จากแบบวัดการจดจำตราสินค้า โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มอิสระ (independent-samples t-test)

รูปแบบการนำเสนอโฆษณา							
	pop-up (n = 45)		banner (n = 44)				
	M	SD	M	SD	t	df	Sig(2-tailed)
การจดจำตราสินค้า	.91	.12	.62	.17	9.31*	76.20	.00

* $p < .05$

จากการทดสอบค่าเฉลี่ยของความเปลี่ยนแปลงระดับความชื่นชอบตราสินค้าของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ pop-up และกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ banner จากแบบวัดความชื่นชอบตราสินค้า พบว่า ค่าเฉลี่ยของความเปลี่ยนแปลงระดับความชื่นชอบตราสินค้าของ 2 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t(87) = 2.33, p = 0.02, d = 0.51$) โดยผลลัพธ์ชี้ให้เห็นว่าการนำเสนอแบบ pop-up ทำให้กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบตราสินค้าเพิ่มขึ้นมากกว่าการนำเสนอแบบ banner ดังที่ปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของความเปลี่ยนแปลงระดับความชื่นชอบตราสินค้าของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณา แบบ pop-up และกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ banner จากแบบวัดความชื่นชอบตราสินค้า โดยใช้การ วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มอิสระ (independent-samples t-test)

	รูปแบบการนำเสนอโฆษณา				t	df	Sig(2-tailed)
	pop-up (n = 45)		banner (n = 44)				
	M	SD	M	SD			
ความเปลี่ยนแปลงระดับความชื่นชอบตราสินค้า	.71	.82	.30	.86	2.33*	87	.02

* $p < .05$

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้สำรวจความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการจดจำตราสินค้าที่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาและตราสินค้าที่ไม่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาแล้ว พบว่า ค่าเฉลี่ยของการจดจำตราสินค้าที่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาและตราสินค้าที่ไม่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ pop-up ไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t(44) = .96, p = 0.34, d = 0.16$) โดยผลลัพธ์ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างจดจำตราสินค้าที่ปรากฏแบบ pop-up ขณะชมวิดีโอไม่แตกต่างจากตราสินค้าที่ไม่ปรากฏขณะชมวิดีโอ และพบว่า ค่าเฉลี่ยของการจดจำตราสินค้าที่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาและตราสินค้าที่ไม่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ banner แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t(43) = -4.85, p = 0.00, d = 1.12$) โดยผลลัพธ์ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างจดจำตราสินค้าที่ปรากฏแบบ banner ขณะชมวิดีโอได้ถูกต้องน้อยกว่าการจดจำว่าตราสินค้านั้นไม่ปรากฏขณะชมวิดีโอ ดังที่ปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของการจดจำตราสินค้าที่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาและตราสินค้าที่ไม่ได้รับ การนำเสนอในโฆษณาของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ pop-up และผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของการจดจำตราสินค้าที่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาและตราสินค้าที่ไม่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณา แบบ banner จากแบบวัดการจดจำตราสินค้า โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มไม่อิสระ (paired-samples t-test)

รูปแบบการนำเสนอโฆษณา	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	Sig(2-tailed)
การจดจำตราที่ปรากฏในโฆษณา – ตราที่ไม่ปรากฏในโฆษณา (pop-up)	45	.02	.16	.96	44	.34
การจดจำตราที่ปรากฏในโฆษณา – ตราที่ไม่ปรากฏในโฆษณา (banner)	44	-.30	.41	-4.85*	43	.00

* $p < .05$

จากการสำรวจความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความเปลี่ยนแปลงระดับความชื่นชอบตราสินค้าที่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาและตราสินค้าที่ไม่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแล้ว พบว่า ค่าเฉลี่ยของความชื่นชอบตราสินค้าที่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาและตราสินค้าที่ไม่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ pop-up แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t(44) = 5.77, p = 0.00, d = 0.93$) ในทางเดียวกันพบว่า ค่าเฉลี่ยของความเปลี่ยนแปลงระดับความชื่นชอบตราสินค้าที่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาและตราสินค้าที่ไม่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ banner แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t(43) = 2.23, p = 0.03, d = 0.34$) โดยผลลัพธ์ชี้ให้เห็นว่าการนำเสนอทั้งแบบ pop-up และแบบ banner ทำให้กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบตราสินค้าที่ถูกนำเสนอในโฆษณาเพิ่มขึ้นมากกว่าตราสินค้าที่ไม่ถูกนำเสนอในโฆษณา ดังที่ปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของความเปลี่ยนแปลงระดับความชื่นชอบตราสินค้าที่ได้รับการนำเสนอใน โฆษณาและตราสินค้าที่ไม่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ pop-up และผลการ ทดสอบค่าเฉลี่ยของความเปลี่ยนแปลงระดับความชื่นชอบตราสินค้าที่ได้รับการนำเสนอใน โฆษณาและตรา สินค้าที่ไม่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ banner จากแบบวัด ความชื่นชอบตราสินค้า โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มไม่อิสระ (paired-samples t-test)

รูปแบบการนำเสนอโฆษณา	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	Sig(2-tailed)
ความเปลี่ยนแปลงระดับของความชื่นชอบของตราที่ปรากฏในโฆษณา – ตราที่ไม่ปรากฏในโฆษณา (pop-up)	45	.79	.92	5.77*	44	.00
ความเปลี่ยนแปลงระดับของความชื่นชอบตราที่ปรากฏในโฆษณา – ตราที่ไม่ปรากฏในโฆษณา (banner)	44	.32	.96	2.23*	43	.03

* $p < .05$

เนื่องจากในงานวิจัยก่อนหน้า (Edwards et al., 2002; Bell and Buchner, 2018) มีการศึกษา ประเด็นของความก้าวร้าวของโฆษณา คณะผู้วิจัยจึงได้สำรวจเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความก้าวร้าวของ โฆษณาที่นำเสนอในวิดีโอของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ pop-up และกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ banner พบว่า ค่าเฉลี่ยของความก้าวร้าวของโฆษณาที่นำเสนอในวิดีโอของ 2 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ ($t(87) = 4.77, p = .00, d = 1.05$) โดยผลลัพธ์ชี้ให้เห็นว่าการนำเสนอแบบ pop-up มีผลทำให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงความก้าวร้าวของโฆษณา มากกว่าการนำเสนอแบบ banner ดังที่ปรากฏในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของความก้าวร้าวของโฆษณาที่นำเสนอในวิดีโอของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ pop-up และกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ banner จากแบบวัดความก้าวร้าวของโฆษณา โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มอิสระ (independent-samples t-test)

	รูปแบบการนำเสนอโฆษณา				t	df	Sig(2-tailed)
	pop-up (n = 45)		banner (n = 44)				
	M	SD	M	SD			
ความก้าวร้าวของโฆษณา	5.18	1.22	3.89	1.32	4.77*	87	.00

* $p < .05$

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของรูปแบบการนำเสนอโฆษณาในวิดีโอออนไลน์ที่มีต่อการจดจำตราสินค้าและความชื่นชอบตราสินค้า โดยผู้เข้าร่วมงานวิจัยจะได้รับชมวิดีโอที่มีการนำเสนอรูปแบบโฆษณาที่แตกต่างกัน 2 รูปแบบ คือ การนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up และการนำเสนอโฆษณาแบบ banner ผู้เข้าร่วมงานวิจัยทั้ง 2 กลุ่ม จะได้ทำแบบวัดการจดจำตราสินค้า และแบบวัดความชื่นชอบตราสินค้า โดยก่อนเข้าร่วมงานวิจัย 1 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม จะได้ทำแบบวัดความชื่นชอบตราสินค้า และจะได้ทำแบบวัดนี้อีกครั้งหลังรับชมวิดีโอเพื่อวัดระดับความเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยจากแบบวัดการจดจำตราสินค้า พบว่าผู้เข้าร่วมงานวิจัยที่ได้รับชมวิดีโอที่มีการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up จะจดจำตราสินค้าได้มากกว่าแบบ banner และผลการวิจัยจากแบบวัดความชื่นชอบตราสินค้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับชมวิดีโอที่มีการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up มีความเปลี่ยนแปลงระดับความชื่นชอบตราสินค้ามากกว่าแบบ banner

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยการจดจำตราสินค้าของกลุ่มที่ได้รับการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up และกลุ่มที่ได้รับการนำเสนอโฆษณาแบบ banner พบว่า รูปแบบการนำเสนอมีอิทธิพลต่อการจดจำ กลุ่มที่ได้รับการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up มีการจดจำตราสินค้าแตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับการนำเสนอโฆษณาแบบ banner อย่างมีนัยสำคัญทาง ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐาน นอกจากนี้ยังพบว่าการนำเสนอแบบ pop-up มีผลต่อการจดจำตราสินค้ามากกว่าการนำเสนอแบบ banner อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลงานวิจัยชิ้นนี้สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิด the limited capacity model of motivated mediated message processing (Lang, 2000, 2006) ที่กล่าวว่า บุคคลจะมีทรัพยากรทางการรู้คิดอยู่อย่างจำกัดในการประมวลผลความจำ ดังนั้นการลงรหัสข้อมูล (encoding) จึงเกิดขึ้นกับข้อมูลที่ได้รับรู้ความใส่ใจ โดยข้อมูลที่ไม่ได้รับความใส่ใจก็จะไม่เกิดการจดจำ ซึ่งผลงานวิจัยของ McCoy et al. (2008) พบว่าการที่โฆษณาปรากฏ

ขึ้นมามากขึ้นเนื่องจากเนื้อหาหลักมีผลให้โฆษณานั้นถูกจดจำได้มากขึ้น และผลงานวิจัยของ Chaney et al. (2018) พบว่าตราสินค้าที่มีขนาดใหญ่สามารถได้รับการจดจำดีกว่าตราสินค้าที่มีขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up ที่ขึ้นมามากขึ้นแบบเต็มหน้าจอร์หว่างรับชมสื่อมีความสามารถในการดึงดูดความสนใจของบุคคลได้มากกว่าการนำเสนอโฆษณาแบบ banner จึงสามารถอนุมานได้ว่าการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up มีอิทธิพลต่อการจดจำตราสินค้ามากกว่าการนำเสนอโฆษณาแบบ banner เนื่องจากได้รับความสนใจมากกว่า

นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของการจดจำตราสินค้าที่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาและตราสินค้าที่ไม่ได้รับการนำเสนอในโฆษณา พบว่า การจดจำตราสินค้าที่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาไม่มีความแตกต่างกับตราสินค้าที่ไม่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาแบบ pop-up แต่พบว่ามีค่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ banner กล่าวคือในกลุ่มที่ได้รับการนำเสนอแบบ pop-up บุคคลสามารถแยกตราสินค้าที่ถูกนำเสนอและตราสินค้าที่ไม่ถูกนำเสนอในโฆษณาได้ใกล้เคียงกัน ในขณะที่กลุ่มที่ได้รับการนำเสนอโฆษณาแบบ banner บุคคลสามารถจดจำตราสินค้าที่ถูกนำเสนอในโฆษณาได้น้อยกว่าตราสินค้าที่ไม่ถูกนำเสนอในโฆษณา อาจเกิดจากการที่บุคคลมักหลีกเลี่ยงที่จะมองไปที่โฆษณาแบบ banner เนื่องจากโฆษณาอยู่บริเวณขอบของลานสายตา (Chatterjee, 2008) จึงทำให้บุคคลไม่เกิดการรับรู้ banner หรือที่เรียกว่า “banner blindness” (Drèze and Hussherr, 2003)

ต่อมาในส่วนของการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความชื่นชอบตราสินค้าในกลุ่มที่ได้รับการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up และกลุ่มที่ได้รับการนำเสนอโฆษณาแบบ banner พบว่า รูปแบบการนำเสนอมีอิทธิพลต่อความชื่นชอบ โดยกลุ่มที่ได้รับการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up มีความชื่นชอบตราสินค้าแตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ banner อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 โดยพบว่าตราสินค้าที่ถูกนำเสนอแบบ pop-up ทำให้ผู้ชมชื่นชอบมากกว่าตราสินค้าที่ถูกนำเสนอแบบ banner อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลวิจัยสามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิด hedonic fluency model (Winkelman and Cacioppo, 2001) ที่กล่าวว่าความลื่นไหลในการประมวลผล (processing fluency) ที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากความคุ้นเคยที่มีต่อสิ่งเร้านั้นๆ ความคุ้นเคยเป็นเสมือนสัญญาณที่บ่งบอกว่าสิ่งเร้านั้นไม่เป็นอันตราย จึงเกิดการตอบสนองทางอารมณ์ในเชิงบวก นำไปสู่การประเมินสิ่งเร้าดังกล่าวในเชิงบวกด้วย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Fang et al. (2007) ที่สรุปว่าความถี่ไม่มากนักหรือน้อยในการนำเสนอสิ่งเร้าส่งผลให้เกิดความลื่นไหลในการประมวลผลสิ่งเร้านั้นมากขึ้น นำไปสู่การประเมินสิ่งเร้าในเชิงบวกที่เพิ่มมากขึ้นด้วย แสดงให้เห็นว่าการขึ้นคั่นแบบเต็มจอในการนำเสนอตราสินค้าแบบ pop-up ทำให้บุคคลไม่สามารถหลีกเลี่ยงการประมวลผลตราสินค้า อันทำให้เกิดความคุ้นเคยซึ่งนำไปสู่ความชื่นชอบต่อตราสินค้าในที่สุด แม้ว่าผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของความก้าวร้าวของโฆษณาที่นำเสนอในวิดีโอของกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ pop-up และกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ banner จะชี้ให้เห็นว่าการนำเสนอแบบ pop-up มีผลทำให้เกิดความก้าวร้าวของโฆษณา มากกว่าการนำเสนอแบบ banner แต่ความก้าวร้าวของโฆษณานั้นก็ไม่ได้ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมการทดลองเกิดความรู้สึกเชิงลบต่อตราสินค้านั้นตามที่แนวคิด perceptual fluency/misattribution model อนุมานไว้ ในทาง

ตรงกันข้าม การนำเสนอตราสินค้าบริเวณด้านล่างหน้าจอแบบ banner ที่อาจอยู่นอกลานสายตา กลับทำให้บุคคลไม่สามารถประมวลผลตราสินค้าได้อย่างเต็มที่ ทำให้ความชื่นชอบตราสินค้าในโฆษณาเกิดขึ้นได้น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับตราสินค้าที่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาแบบ pop-up

นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของความชื่นชอบตราสินค้าที่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาและตราสินค้าที่ไม่ได้รับการนำเสนอในโฆษณา พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความชื่นชอบตราสินค้าที่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาแตกต่างจากตราสินค้าที่ไม่ได้รับการนำเสนอในโฆษณาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าการนำเสนอโฆษณาทั้ง 2 รูปแบบมีผลทำให้ผู้ชมชื่นชอบตราสินค้าที่ถูกนำเสนอมากกว่าตราสินค้าที่ไม่ถูกนำเสนอในโฆษณา สอดคล้องกับแนวคิด mere exposure effect (Zajonc, 1968) ที่กล่าวว่า หากสิ่งเร้าสามารถเข้าสู่กระบวนการรับรู้ของบุคคลได้ การนำเสนอสิ่งเร้าซ้ำ ๆ สามารถเพิ่มความชื่นชอบที่มีต่อสิ่งเร้าได้ ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ คณะผู้วิจัยได้นำเสนอตราสินค้า 5 ตราสินค้าในโฆษณาเพียงตราละ 1 ครั้ง ทั้งในกลุ่มที่ได้รับชมโฆษณาแบบ pop-up และแบบ banner ซึ่งให้เห็นว่า การนำเสนอตราสินค้าเพียงตราละ 1 ครั้งในโฆษณาก็เพียงพอในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อตราสินค้า (Ruggieri and Boca, 2013)

ข้อเสนอที่ได้จากการวิจัย

แบบวัดความจดจำตราสินค้าและแบบวัดความชื่นชอบตราสินค้า อาจมีความเหมาะสมกับการศึกษาแบบเก็บข้อมูลในระยะยาว (Longitudinal Data) มากกว่าการเก็บข้อมูลแค่ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional Data) ในการทดลองครั้งนี้แสดงผลเชิงบวกของการนำเสนอโฆษณาแบบ pop-up ที่มีต่อทั้งความจำและความชื่นชอบตราสินค้า โดยเป็นผลจากการเก็บหลังทำข้อคำถามเกี่ยวกับโจทย์เลข ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับตราสินค้าเป็นเวลาประมาณ 5 นาที แต่ในชีวิตจริงเมื่อบุคคลได้รับชมโฆษณาแล้วจะใช้เวลาส่วนมากกว่าที่จะเกิดการเลือกบริโภคสินค้าและบริการ ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดทางด้านเวลา

และอาจลองใช้ตราสินค้าที่มีอยู่แล้วในท้องตลาดเพื่อศึกษาว่าผลที่เกิดขึ้นจะเหมือนหรือแตกต่างจากการทดลองในครั้งนี้ที่ใช้ตราสินค้าที่สร้างขึ้นใหม่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดียิ่งขึ้นของบริษัทที่มีสินค้าในท้องตลาด

เอกสารอ้างอิง

- ปณชัย อารีเพิ่มพร. (2561). YouTube เผย คนไทยฟังเพลง-ดูทีวีย้อนหลังมากที่สุด 75% เข้าทุกวัน. สืบค้น 7 ตุลาคม 2561, จาก <https://thestandard.co/YouTube-thai-listen-to-music-watch-tv-most/>
- Bell, R., & Buchner, A. (2018). Positive effects of disruptive advertising on consumer preferences. *Journal of Interactive Marketing*, 41, 1-13. doi:10.1016/j.intmar.2017.09.002
- Chaney, I., Hosany, S., Wu, M. S. S., Chen, C. H. S., & Nguyen, B. (2018). Size does matter: Effects of in-game advertising stimuli on brand recall and brand recognition. *Computers in Human Behavior*, 86, 311-318. doi:10.1016/j.chb.2018.05.007

- Chatterjee, P. (2008). Are unclicked ads wasted? Enduring effects of banner and pop-up ad exposures on brand memory and attitudes. *Journal of Electronic Commerce Research*, 9(1), 51–61. Retrieved 15 September 2018, from https://www.researchgate.net/publication/228737805_Are_unclicked_ads_wasted_Enduring_effects_of_banner_and_pop-up_ad_exposures_on_brand_memory_and_attitudes
- Dogtiev, A. (2018). *YouTube revenue and usage statistics (2018)*. Retrieved 7 October 2018, from <http://www.businessofapps.com/data/YouTube-statistics/>
- Drèze, X., & Hussherr, F. X. (2003). Internet advertising: Is anybody watching?. *Journal of interactive marketing*, 17(4), 8-23. doi:10.1002/dir.10063
- Edwards, S. M., Li, H., & Lee, J. H. (2002). Forced exposure and psychological reactance: Antecedents and consequences of the perceived intrusiveness of pop-up ads. *Journal of Advertising*, 31(3), 83-95. doi:10.1080/00913367.2002.10673678
- Fang, X., Singh, S., & Ahluwalia, R. (2007). An examination of different explanations for the mere exposure effect. *Journal of consumer research*, 34(1), 97-103. doi:10.1086/513050
- Google. (2018). *Video advertising assessment study guide: About advertising on YouTube*. Retrieved 7 October 2018, from <https://support.google.com/partners/answer/6052202?hl=en>
- Google. (2018). *YouTube advertising formats*. Retrieved 7 October 2018, from <https://support.google.com/YouTube/answer/2467968?hl=en>
- Hartmans, A. (2017). *These are the 10 most used smartphone apps*. Retrieved 7 October 2018, from <https://www.businessinsider.com/most-used-smartphone-apps-2017-8>
- Lang, A. (2000). The limited capacity model of mediated message processing. *Journal of communication*, 50(1), 46-70. doi:10.1111/j.1460-2466.2000.tb02833.x
- Lang, A. (2006). Using the limited capacity model of motivated mediated message processing to design effective cancer communication messages. *Journal of communication*, 56(suppl_1), S57-S80. doi:10.1111/j.1460-2466.2006.00283.x
- Li, H., Edwards, S. M., & Lee, J. H. (2002). Measuring the intrusiveness of advertisements: Scale development and validation. *Journal of advertising*, 31(2), 37-47. doi:10.1080/00913367.2002.10673665

- McCoy, S., Everard, A., Polak, P., & Galletta, D. F. (2008). An experimental study of antecedents and consequences of online ad intrusiveness. *Intl. Journal of Human-Computer Interaction*, 24(7), 672-699. doi:10.1080/10447310802335664
- Ruggieri, S., & Boca, S. (2013). At the roots of product placement: The mere exposure effect. *Europe's Journal of Psychology*, 9(2), 246-258. doi:10.5964/ejop.v9i2.522
- Wang, L., Ampiah, F., Xu, L., & Wang, X. (2014). *The influence of pop-up advertising on consumer purchasing behavior*. Paper presented at 2014 International Conference on Mechatronics, Electronic, Industrial and Control Engineering, Shenyang, China. doi:10.2991/meic-14.2014.49
- Winkielman, P., & Cacioppo, J. T. (2001). Mind at ease puts a smile on the face: Psychophysiological evidence that processing facilitation elicits positive affect. *Journal of personality and social psychology*, 81(6), 989. doi:10.1037/0022-3514.81.6.989
- Zajonc, R. B. (1968). Attitudinal effects of mere exposure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 9(2, Pt.2), 1-27. <https://doi.org/10.1037/h0025848>

อิทธิพลของความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเว็บไซต์และแบนเนอร์โฆษณา ที่มีต่อการจำและทัศนคติเกี่ยวกับแบนเนอร์โฆษณา

The Effects of Ad-Context Congruency on Memory and Attitudes towards Banner Advertising in Website

มนสิริ พรพฤตพันธ์¹ พรสวรรค์ ศิริจำปา¹ กมลนัทธ์ จิรารัตน์¹

มาลีสา การประกอบ¹ และ จารุวรรณ สกุลคุ²

Monsiri Pornphruttipan¹, Pornsawan Sirijampa¹, Kamonnat jirarat¹,

Malisa Kanprakob¹ and Jaruwan Sakulku²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเว็บไซต์และแบนเนอร์โฆษณาที่มีต่อความจำแบบต่าง ๆ ได้แก่ การระลึก (Recall) ความจำแบบการจดจำทันที (Immediate recognition) ความจำแบบการจดจำภายหลัง (Delayed recognition) และทัศนคติเกี่ยวกับแบนเนอร์โฆษณา การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) ผู้เข้าร่วมการทดลองเป็นนักศึกษาจำนวน 143 คน ซึ่งแต่ละคนจะได้เข้าชมเว็บไซต์ที่มีแบนเนอร์โฆษณาที่สอดคล้อง และไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์ เป็นเวลา 12 นาที โดยลำดับของการนำเสนอแบนเนอร์โฆษณาบนเว็บไซต์เป็นไปอย่างสุ่ม หลังจากนั้น ผู้เข้าร่วมการทดลองจะทำแบบประเมินทัศนคติเกี่ยวกับแบนเนอร์โฆษณา

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ Paired samples t-test ผลการศึกษาพบว่าคะแนนเฉลี่ยของความจำทั้งสามรูปแบบ (การระลึก ความจำแบบการจดจำแบบทันที ความจำแบบการจดจำภายหลัง) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อแบนเนอร์โฆษณาทั้งที่สอดคล้องกับเนื้อหาของเว็บไซต์และแบนเนอร์โฆษณาที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่พบความแตกต่างในด้านทัศนคติที่มีต่อแบนเนอร์โฆษณาที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าความสอดคล้องระหว่างแบนเนอร์โฆษณาและเนื้อหาเว็บไซต์ไม่มีอิทธิพลต่อความจำ แต่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ

คำสำคัญ

ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเว็บไซต์และแบนเนอร์โฆษณา การจำ ทัศนคติ

Abstract

This research examined the effects of ad-context congruency on recall, immediate recognition, delayed recognition and attitudes towards banner advertising in website. This experimental research conducted with 143 university students. These participants were assigned to view website, contained 2 types of embed banner ads; congruent and

¹ นักศึกษา สาขาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ E-mail : monsiri.p@arts.tu.ac.th

² อาจารย์ สาขาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

incongruent banner ads for 12 minutes. The sequence of the banner ads was randomly presented. Participants then completed memory tests and the questionnaire assessed attitude towards banner ads.

Paired samples t-test was used to analyze data. The results indicated that there was no significant difference on mean scores of recall memory, immediate recognition and delayed recognition on congruent and incongruent banner ads ($p < .05$). There was a significant difference between the attitude towards congruent and incongruent banner ads ($p < .05$). The findings suggested that website context-banner congruence had positive effect on attitudes towards banner ads, but not on memory.

Keywords Website Context-Banner Congruence, Recall, Immediate Recognition, Delayed Recognition, Attitudes

บทนำ

จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2561) พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2556 ถึง 2561 คนไทยมีจำนวนชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ตต่อวันเพิ่มขึ้น 6 ชั่วโมง โดยปัจจุบันคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยอยู่ที่ 10 ชั่วโมง 5 นาทีต่อวัน และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา คนไทยมีการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อซื้อสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้น และถือเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในบ่อนอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ยังมีแนวโน้มว่ากระแสการซื้อสินค้าและบริการทางอินเทอร์เน็ตจะเติบโตอย่างต่อเนื่องในอนาคต ซึ่งเห็นได้จากการทำการตลาดทางออนไลน์ในปี 2560 สูงถึง 69.92% และแนวโน้มมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) ของประเทศไทยจะสูงถึง 3.2 ล้านล้านบาท (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2560) จึงเป็นเหตุผลให้ผู้ประกอบการส่วนมากหันมาใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเป็นช่องทางในการลงโฆษณาสินค้าและบริการ โดยเฉพาะการใช้แบนเนอร์โฆษณาซึ่งเป็นรูปแบบการโฆษณาที่ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายเนื่องจากมีต้นทุนที่ใช้ในการผลิตและเผยแพร่ที่ไม่สูงนัก แต่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้จำนวนมาก (Ieva, Ziliani, Gázquez-Abad & Dattoma, 2017) รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้ผู้เข้าชมเว็บไซต์สามารถกดเพื่อดูข้อมูลสินค้าในแบนเนอร์โฆษณาได้โดยตรง (Li & Bukovac, 1999) ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูลสินค้าได้มากขึ้น ดังนั้นหากผู้ประกอบการออกแบบและพัฒนาแบบการโฆษณาแบบแบนเนอร์ผ่านทางช่องทางออนไลน์ให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ก็น่าจะมีโอกาสทำให้เกิดความสำเร็จทางการตลาดเพิ่มขึ้น โดยตัวชี้วัดความสำเร็จในการโฆษณาทางการตลาดนั้นประกอบไปด้วยการที่ผู้บริโภคสามารถจดจำและมีทัศนคติที่ดีต่อแบรนด์และโฆษณา ซึ่งจะนำไปสู่การประมวลผลทางความคิดและความรู้สึกต่อแบรนด์สินค้า (Keller, 2019)

ดังนั้นเพื่อออกแบบและพัฒนาให้การโฆษณานบนอินเทอร์เน็ตผ่านแบนเนอร์ประสบความสำเร็จตามตัวชี้วัดดังกล่าวจึงต้องมีการวางกลยุทธ์ที่เหมาะสม โดยวิธีการหนึ่งคือการเลือกลงโฆษณบนเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะช่วยให้สินค้าหรือบริการเป็นที่รู้จักและสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย

ได้มากขึ้น รวมทั้งทำให้ผู้บริโภคเกิดทัศนคติที่ดีต่อโฆษณา ซึ่งจะส่งผลต่อแนวโน้มในการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้เข้าชมเว็บไซต์ (Wahid & Ahmed, 2011)

จากการทบทวนงานวิจัยของ Chun, Song, Hollenbeck, & Lee (2014) พบว่าความสอดคล้องระหว่างแบนเนอร์โฆษณาและเนื้อหาบนเว็บไซต์มีผลต่อการจำแนกแบนเนอร์โฆษณา โดยพบว่าผู้เข้าชมเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับแบนเนอร์โฆษณาสามารถจดจำตราสินค้าโฆษณาได้ดีกว่าผู้ที่เข้าชมเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับแบนเนอร์โฆษณา และจากการศึกษาแบบ Meta-analysis ยังพบว่าผู้ใช้สื่อมีแนวโน้มที่จะระลึกและจดจำโฆษณาได้ดีเมื่อสื่อมีเนื้อหาสอดคล้องกับโฆษณานั้นสูง (Kwon, King, Nyilasy & Reid, 2018)

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยหลายชิ้นที่ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาบนเว็บไซต์และแบนเนอร์โฆษณาที่มีผลต่อทัศนคติของผู้เข้าชมเว็บไซต์ โดยพบข้อสรุปที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ผู้เข้าชมเว็บไซต์จะมีทัศนคติที่ดีต่อโฆษณาเมื่อเข้าชมเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาและโฆษณาที่สอดคล้องกันมากกว่าเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาและโฆษณาที่ไม่สอดคล้องกัน (Janssens, Pelsmacker & Geuens, 2012; Segev & Wang, 2014; Hsieh, Lo & Chiu, 2016)

แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่ามีการศึกษาอื่นที่ให้ข้อสรุปด้านความจำที่แตกต่างออกไป เช่น จากการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเว็บไซต์และแบนเนอร์โฆษณาต่อความจำและทัศนคติต่อโฆษณา พบว่าทั้งบริบทของเว็บไซต์และแบนเนอร์โฆษณาที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกันนั้นส่งผลต่อการจำโฆษณาของผู้เข้าชมเว็บไซต์ได้ไม่แตกต่างกัน (Jeong & King, 2010) หรือจากการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเว็บไซต์และแบนเนอร์โฆษณา และอิทธิพลของสีที่มีต่อทัศนคติและความใส่ใจโดยวัดจากการระลึกและการจดจำโฆษณา พบว่าผู้ที่เข้าชมเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับแบนเนอร์โฆษณาสามารถระลึกและจดจำแบนเนอร์โฆษณาได้ดีกว่าผู้ที่เข้าชมเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับแบนเนอร์โฆษณา (Moore, Stammerjohan & Coulter, 2005)

จากผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่ายังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่าความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเว็บไซต์และแบนเนอร์โฆษณาส่งผลต่อการจำแนกแบนเนอร์โฆษณาได้ดีขึ้นจริงหรือไม่ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาอิทธิพลของความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเว็บไซต์และแบนเนอร์โฆษณาที่มีผลต่อการระลึก (Recall) ความจำแบบการจดจำทันที (Immediate recognition) ความจำแบบการจดจำภายหลัง (Delayed recognition) และทัศนคติเกี่ยวกับแบนเนอร์โฆษณาซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการประกอบธุรกิจ

การศึกษานี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการธุรกิจในการวางแผนการเลือกลงแบนเนอร์โฆษณาในเว็บไซต์ที่เหมาะสมเพื่อให้แบนเนอร์เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าชมเว็บไซต์ เนื่องจากสามารถสังเกตและเข้าถึงข้อมูลสินค้าได้ง่ายมากขึ้น ทำให้เกิดการรับรู้ต่อการมีอยู่ของตราสินค้าที่หลากหลาย รวมถึงได้ทราบการส่งเสริมการขายของตราสินค้าต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวเลือกในการตัดสินใจซื้อที่คุ้มค่ามากที่สุด

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Contextual priming effect

Priming effect หมายถึง กระบวนการการกระตุ้นหรือทำงานของความรู้ที่ถูกเก็บไว้ในความจำ (Higgins, 1996) ประกอบด้วยองค์ประกอบการทำงาน 2 องค์ประกอบ องค์ประกอบแรกคือสร้างเนื้อหาและเก็บไว้ องค์ประกอบที่สองคือดึงข้อมูลที่เก็บไว้มาใช้ (Samuelsen, 2004) ซึ่งแนวคิดนี้ถูกนำมาใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับการโฆษณาและถูกพัฒนาไปสู่ Contextual priming effect โดยอธิบายได้ว่าข้อมูลบนเว็บไซต์จะกลายเป็นข้อมูลที่มีการเข้าถึงได้สูงซึ่งใช้ในการประมวลผลข้อความในโฆษณาและประเมินสินค้า เนื่องจากการดูเว็บไซต์ก่อนหน้านี้ ทำให้เกิดการเตรียมการรับรู้ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาบนเว็บไซต์และโฆษณาให้กับผู้เข้าชมแล้ว ดังนั้น เมื่อเกิด Contextual priming effect จึงเกิดการเพิ่มขึ้นอย่างชั่วคราวของการเข้าถึงข้อมูล จากการกระตุ้นล่าสุดจะเพิ่มขึ้นไปสู่ระดับของการกระตุ้นและส่งผลต่อการตัดสินใจของคนที่มีต่อสินค้าที่ถูกโปรโมทในแบนเนอร์โฆษณา (Yi, 1990; Higgins, 1996; Jeong & King, 2010)

Contextual priming effect กับความจำโฆษณา

การประมวลผลเนื้อหา (Elaboration) จะถูกทำให้ง่ายขึ้นจากการรวมหรือเชื่อมโยงข้อมูลเก่าและข้อมูลใหม่ และการประมวลผลจะเกิดเมื่อข้อมูลใหม่มีความเกี่ยวข้องกับเชื่อมโยงกับชุดความคิดที่ถูกเก็บไว้ในความจำ (Tybout, Sternthal และ Calder, 1983) ในกรณีของ Contextual priming อาจเกิดเหตุการณ์ที่ว่าไม่มีชุดความจำที่ถูกเก็บไว้ก่อนเจอเหตุการณ์ที่ถูกเตรียมการรับรู้ แต่การเตรียมการรับรู้สามารถสร้างชุดความคิดใหม่ในชุดความจำระยะสั้น (Short-term memory) ได้ ซึ่งเป็นการเตรียมข้อมูลสำหรับความสอดคล้อง นั่นคือข้อมูลที่มีความเหมือนกันมีแนวโน้มที่ถูกประมวลผลอย่างมีประสิทธิภาพ ในอีกแง่หนึ่งคือเมื่อเกิดความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเว็บไซต์และแบนเนอร์โฆษณาในระดับสูง ข้อมูลเป้าหมายที่ถูกเตรียมการรับรู้จะถูกประมวลผลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า (Samuelsen, 2004) กล่าวคือข้อมูลนั้นสามารถถูกกู้คืนได้ง่ายกว่าจึงทำให้การจำมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Yi, 1990; Moorman, Neijens & Smit, 2002; Simola, Kivikangas, Kuusma & Krause, 2013)

Contextual priming effect กับทัศนคติที่มีต่อสินค้าในโฆษณา

บริบทของโฆษณาโดยส่วนใหญ่จะมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ (เช่น เรื่องความขี้เมสรีรา) ซึ่งสามารถนำไปสู่การตอบสนองเชิงอารมณ์ (เรื่องเศร้านำไปสู่อารมณ์เชิงลบ) อารมณ์เหล่านี้จะถูกเผยแพร่ โดยจะสามารถส่งผ่านไปยังทัศนคติที่มีต่อโฆษณาของคนได้ และส่งผลต่อการประเมินตราสินค้า (Yi & Youjae, 1990a) ซึ่งการประเมินสินค้านั้นจะไปในทางบวกหรือลบก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางบริบทว่าจะกระตุ้นให้เกิดลักษณะการตีความที่ส่งผลในทางบวกหรือทางลบ ดังในงานวิจัยของ Mitchell และ Olson (1981) ที่บอกไว้ว่าบริบทของโฆษณาจะนำไปสู่การตีความข้อมูลสินค้าในโฆษณาของผู้อ่าน ซึ่งอาจส่งผลต่อรูปแบบและเปลี่ยนแปลงความเชื่อเกี่ยวกับตราสินค้านั้น ซึ่งจะส่งผลต่อการประเมินตราสินค้าของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงาน Lee และ Labroo (2004) กับ Shen และ Chen (2007) ที่บอกว่าเมื่อบริบทสร้างหรือจัดเตรียมคุณลักษณะบางอย่าง คุณลักษณะนี้ก็มีแนวโน้มที่จะกลายเป็นข้อมูลที่เข้ามาในความคิดของผู้อ่านบริบท และจากนั้นคุณลักษณะที่อ่านนี้จะถูกใช้ในการประเมินโฆษณา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ Contextual priming effect และโฆษณาบนเว็บไซต์

Moore, Stammerjohan และ Coulter (2005) ที่ศึกษาอิทธิพลของความสอดคล้องระหว่างสินค้าที่ถูกโฆษณาและเนื้อหาบนเว็บไซต์ต่อการระลึก (Recall) การจดจำ (Recognition) และทัศนคติที่มีเกี่ยวกับโฆษณาและเว็บไซต์ พบว่าโฆษณาที่มีความสอดคล้องและไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์ทำให้เกิดการจดจำได้ดีเท่ากัน ส่วนในด้านทัศนคติพบว่าโฆษณาที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาบนเว็บไซต์จะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ (Yi & Youjae, 1990a) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของบริบทโฆษณาในสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่าหากวางเงื่อนไขให้บริบทโฆษณาสร้างลักษณะบางอย่างที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของสินค้าจะทำให้คนมีทัศนคติต่อตราสินค้าในเชิงบวกมากกว่าการที่บริบทโฆษณาและคุณลักษณะของสินค้าไม่มีความสอดคล้องกัน

นอกจากนี้ยังมีงานของ Choi และ Rifon (2002) ที่ได้ศึกษาปัจจัยด้านความสอดคล้องระหว่างสินค้าและเนื้อหาของเว็บไซต์ ที่มีต่อความน่าเชื่อถือของโฆษณา ทัศนคติต่อโฆษณาและตราสินค้า และความตั้งใจที่จะซื้อสินค้า โดยพบว่าอิทธิพลของความสอดคล้องจะไม่มีผลโดยตรงกับความน่าเชื่อถือในโฆษณา แต่มีผลโดยตรงกับทัศนคติที่มีต่อตราสินค้าและความตั้งใจจะซื้อสินค้า

Jeong และ King (2010) ที่ผลจากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าโฆษณาบนอินเทอร์เน็ตจะถูกประเมินว่าชื่นชอบกว่าและมีแนวโน้มที่จะซื้อสินค้านั้นมากกว่าเมื่อโฆษณาที่ถูกฝังลงในเว็บมีความสอดคล้องกับบริบทในเว็บไซต์

งานวิจัยโดย Herve, Guérard, Tremblay และ Chtourou (2011) ได้ทำการศึกษาว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีการหลีกเลี่ยงการมองโฆษณาจริงหรือไม่ในรูปแบบการสับคั่นอินเทอร์เน็ตแบบไม่มีจุดประสงค์ โดยการใช้การเคลื่อนไหวของลูกตา (Eye movement) เป็นตัวบ่งชี้และศึกษาว่าเนื้อหาของโฆษณานั้นถูกเก็บไว้ในความจำหรือไม่ พบว่าโฆษณาที่ไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาบนเว็บไซต์จะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ทดลองได้ดีกว่าโฆษณาที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาบนเว็บไซต์ แต่ในด้านความจำพบว่าโฆษณาที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาบนเว็บไซต์จะถูกจำได้ดีกว่า แต่จากมุมมองของ Mandler (1981) ที่บอกว่าในสถานการณ์ที่มีความไม่สอดคล้องสูง (เมื่อชิ้นส่วนข้อมูลไม่มีความสอดคล้องกัน) สถานการณ์นี้จะถูกพิจารณาว่าเป็นสิ่งใหม่และดึงดูดความสนใจได้ มุมมองนี้ชี้ให้เห็นว่าเมื่อผู้บริโภคเจอกับสถานการณ์ที่ข้อมูลไม่มีความสอดคล้องกัน ก็มีแนวโน้มที่จะประมวลผลข้อมูลที่ดึงดูดความสนใจผู้บริโภคในระดับสูง ซึ่งส่งผลต่อไปยังการจดจำข้อมูลด้วย โดยมีหลายงานวิจัยที่สนับสนุนมุมมองนี้ (Murphy, Cunningham & Wilcox, 1979; Furnham, Gunter & Richardson, 2002)

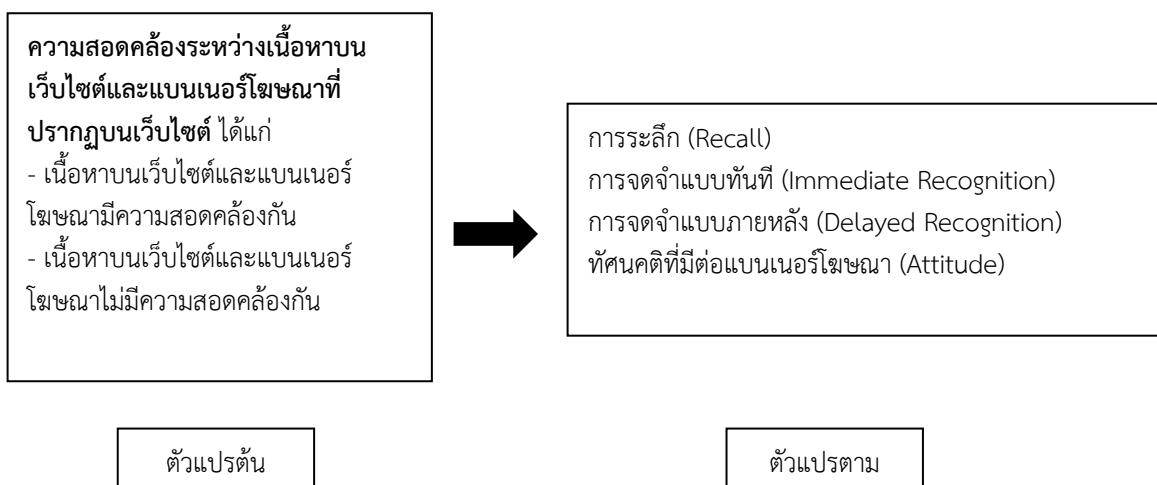
จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยสรุปว่าบริบทเว็บไซต์สามารถสร้างให้เกิดการสร้างชุดความคิดของผู้บริโภคที่จะถูกนำไปใช้ในการประมวลผลข้อมูลของโฆษณาที่มีความกำกวม คือสามารถตีความได้หลายแบบ แต่ข้อมูลจากการเตรียมการรับรู้ที่มีความคล้ายกับลักษณะของสินค้าจะถูกนำมาใช้ตีความสินค้านั้นมากกว่าและจะส่งผลไปยังการประเมินสินค้า นั่นคือส่งผลต่อทัศนคติรวมถึงการจำข้อมูลเกี่ยวกับโฆษณาอีกด้วย ซึ่งในหลายงานวิจัยพบว่าหากบริบทเว็บไซต์มีความสอดคล้องกับโฆษณาจะยิ่งทำให้ผู้บริโภคสามารถจดจำโฆษณารวมถึงมีทัศนคติที่ดีต่อโฆษณามากกว่าเมื่อเทียบกับโฆษณาที่ไม่มีความสอดคล้องกับบริบทเว็บไซต์ อย่างไรก็ตามบางงานวิจัยก็ให้ผลที่ไม่สอดคล้องกับข้อสรุปข้างต้น โดยพบว่าบริบทเว็บไซต์และ

โฆษณาทั้งที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกันส่งผลต่อการจำไม่ต่างกัน หรือในกรณีที่โฆษณาไม่สอดคล้องกันจะส่งผลต่อการจำที่ต่ำกว่า ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของความสอดคล้องนี้เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนมากขึ้น

สมมติฐาน

1. แบนเนอร์โฆษณาที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์จะส่งผลให้ผู้เข้าชมเว็บไซต์สามารถระลึกแบนเนอร์โฆษณาได้ดีกว่าแบนเนอร์โฆษณาที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์
2. แบนเนอร์โฆษณาที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์จะส่งผลให้ผู้เข้าชมเว็บไซต์สามารถจดจำแบนเนอร์โฆษณาแบบทันทีได้ดีกว่าแบนเนอร์โฆษณาที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์
3. แบนเนอร์โฆษณาที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์จะส่งผลให้ผู้เข้าชมเว็บไซต์สามารถจดจำแบนเนอร์โฆษณาแบบภายหลังได้ดีกว่าแบนเนอร์โฆษณาที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์
4. แบนเนอร์โฆษณาที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์จะส่งผลให้ผู้เข้าชมเว็บไซต์มีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับแบนเนอร์โฆษณามากกว่าแบนเนอร์โฆษณาที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์

กรอบแนวความคิด

ภาพ 1 แผนภาพแสดงกรอบแนวความคิด

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือนักศึกษามหาวิทยาลัยที่ลงทะเบียนเรียนวิชาจิตวิทยาทั่วไป ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษาที่ 2561 จำนวน 519 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 143 คน ด้วยวิธีสุ่มแบบตามสะดวก (Convenience sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย

- 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ
- 2) แบบวัดความจำแบบการระลึกเกี่ยวกับแบนเนอร์โฆษณา (Recall) โดยจะให้ผู้เข้าร่วมการทดลองตอบชื่อตราสินค้า โลโก้ และชนิดของสินค้า และให้ 2 คะแนน ถ้าตอบได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ 1 คะแนน หากตอบถูกเพียงบางส่วน และ 0 คะแนนเมื่อคำตอบไม่เกี่ยวข้องกับสินค้าเลย
- 3) แบบวัดความจำการจดจำแบบทันทีเกี่ยวกับแบนเนอร์โฆษณา (Immediate Recognition) โดยให้เลือกตอบว่าแบนเนอร์โฆษณาใดที่ปรากฏอยู่บนหน้าเว็บไซต์จำนวน 12 ข้อ และให้ 1 คะแนนหากเลือกตอบได้ถูกต้อง และ 0 คะแนน หากตอบไม่ถูกต้อง
- 4) แบบวัดความจำการจดจำแบบภายหลังเกี่ยวกับแบนเนอร์โฆษณา (Delayed Recognition) โดยให้เลือกตอบว่าแบนเนอร์โฆษณาใดที่ปรากฏอยู่บนหน้าเว็บไซต์จำนวน 12 ข้อ และให้ 1 คะแนน หากเลือกตอบได้ถูกต้อง และ 0 คะแนน หากตอบไม่ถูกต้อง
- 5) แบบวัดทัศนคติต่อแบนเนอร์โฆษณา (Attitude) ประกอบไปด้วยข้อความจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ฉันคิดว่าแบนเนอร์โฆษณานี้ น่าสนใจ ฉันคิดว่าแบนเนอร์โฆษณานี้ น่าดึงดูดใจ ฉันต้องการที่จะทราบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับแบนเนอร์โฆษณานี้ ฉันมีแนวโน้มที่จะซื้อสินค้าบนแบนเนอร์โฆษณานี้ และฉันมีความรู้สึกชอบแบนเนอร์โฆษณานี้ โดยจะให้ประเมินข้อความแต่ละข้อจากระดับการวัดทัศนคติ 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ค่อนข้างเห็นด้วย ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ขั้นตอนการทดลอง

การทดลองนี้เป็นแบบ Within-subjects design ผู้เข้าการทดลองทุกคนจะได้รับเงื่อนไขเหมือนกัน เมื่อเข้ามาในห้องจะให้ผู้เข้าทดลองนั่งประจำคอมพิวเตอร์แต่ละเครื่อง ซึ่งบนหน้าจอจะแสดงคำอธิบายขั้นตอนการทดลอง เมื่ออ่านจบจะให้เข้าชมเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอาหารไทยในแต่ละภาคเป็นเวลา 12 นาที ในเว็บไซต์ดังกล่าวจะมีแบนเนอร์โฆษณาปรากฏบริเวณด้านบนตรงกลาง ที่ประกอบด้วยแบนเนอร์โฆษณา 2 แบบ คือแบนเนอร์โฆษณาที่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์ จำนวน 6 แบนเนอร์ และแบนเนอร์โฆษณาที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์ จำนวน 6 แบนเนอร์ โดยลำดับการแสดงผลแบนเนอร์โฆษณาจะเป็นไปอย่างสุ่ม เมื่อครบระยะเวลาตามกำหนดจะให้ผู้เข้าร่วมการทดลองทำแบบทดสอบ ประกอบด้วยแบบทดสอบวัดความจำเกี่ยวกับแบนเนอร์โฆษณาแบบการระลึก (Recall) และแบบทดสอบวัดการจดจำแบบทันที (Immediate recognition) จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมการทดลองทำแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ดูคลิปวิดีโอ และเล่นเกมเป็นระยะเวลาทั้งหมด 20 นาที และทำแบบทดสอบวัดการจดจำแบบภายหลัง (Delayed Recognition) และแบบทดสอบประเมินทัศนคติ (Attitude) ที่มีต่อแบนเนอร์โฆษณา

สถิติวิเคราะห์

การศึกษานี้ใช้ Paired samples t-test ในการวิเคราะห์ความแตกต่างในด้านความจำแบบการระลึก ความจำแบบการจดจำทันที ความจำแบบการจดจำภายหลัง และทัศนคติต่อแบนเนอร์โฆษณาที่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์และแบนเนอร์โฆษณาที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์

ผลการวิจัย

ตาราง 1 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยระหว่างการระลึก ความจำแบบการจดจำทันที ความจำแบบการจดจำภายหลัง และทัศนคติต่อแบนเนอร์โฆษณาที่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์และแบนเนอร์โฆษณาที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>Sig. (2-tailed)</i>
การระลึกถึงแบนเนอร์โฆษณา	.112	2.732	.490	142	.625
การจดจำแบบทันทีต่อแบนเนอร์โฆษณา	.245	1.544	1.896	142	.060
การจดจำแบบภายหลังต่อแบนเนอร์โฆษณา	.098	1.671	.701	142	.485
ทัศนคติต่อแบนเนอร์โฆษณา	4.000	14.318	2.128	57	.038

* $p < .05$

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ Paired samples t-test ผลการวิเคราะห์ ในด้านความจำ พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างค่าเฉลี่ยของความจำแบบการระลึกแบนเนอร์โฆษณาที่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์ ($M = 1.29, SD = 2.830$) และแบนเนอร์โฆษณาที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์ ($M = 1.17, SD = 2.485$); $t(142) = .49, p = .625$ เช่นเดียวกับค่าเฉลี่ยของความจำแบบการจดจำทันทีต่อแบนเนอร์โฆษณาที่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์ ($M = 2.68, SD = 1.564$) และแบนเนอร์โฆษณาที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์ ($M = 2.43, SD = 1.499$); $t(142) = 1.896, p = .060$ และค่าเฉลี่ยของความจำแบบการจดจำภายหลังต่อแบนเนอร์โฆษณาที่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์ ($M = 2.58, SD = 1.650$) และแบนเนอร์โฆษณาที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์ ($M = 2.48, SD = 1.423$); $t(142) = .701, p = .485$ ที่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความจำแบบการระลึก ความจำแบบการจดจำทันที และความจำแบบการจดจำภายหลังต่อแบนเนอร์โฆษณาที่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์ไม่แตกต่างจากแบนเนอร์โฆษณาที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์

ในด้านทัศนคติ ผลการวิเคราะห์พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อแบนเนอร์โฆษณาที่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์ ($M = 92.67, SD = 24.179$) และแบนเนอร์โฆษณาที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์ ($M = 88.67, SD = 20.609$); $t(57) = 2.128, p = .038$ โดยผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อแบนเนอร์โฆษณาที่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์แตกต่างจากแบนเนอร์โฆษณาที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเว็บไซต์และแบนเนอร์โฆษณาต่อความจำแบบการระลึก (Recall) ความจำแบบการจดจำทันที (Immediate recognition) ความจำแบบการจดจำภายหลัง (Delayed recognition) และทัศนคติเกี่ยวกับแบนเนอร์โฆษณา ซึ่งจากการทดลองพบว่าด้านความจำแบบการระลึก การจดจำแบบทันที และการจดจำแบบภายหลังของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อแบนเนอร์โฆษณาที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลการทดลองไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมจากแบบสอบถามที่ให้ผู้เข้าร่วมการทดลองตอบภายหลังจากเข้าชมเว็บไซต์จึงพบว่าผู้รับการทดลองจำนวนร้อยละ 38.46 ทราบว่ามีแบนเนอร์โฆษณาบนเว็บไซต์แต่ไม่ได้อ่านรายละเอียดหรือให้ความสนใจ และจำนวนร้อยละ 3.50 ไม่สังเกตเห็นแบนเนอร์โฆษณาบนเว็บไซต์ที่ได้เข้าชม ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้ มีลักษณะสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เรียกว่า Banner Blindness ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เมื่อผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทราบว่าโฆษณาอยู่ตำแหน่งใดก็จะไม่สนใจข้อมูลที่อยู่บริเวณนั้นอีก (Albert, 2002; Benway, 1998; Dreze & Husherr, 2003) ปรากฏการณ์ Banner Blindness มีประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ตำแหน่งของแบนเนอร์โฆษณาบนเว็บไซต์

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าตำแหน่งการวางแบนเนอร์โฆษณาเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เกิด Banner Blindness เนื่องจากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่มักจะหลีกเลี่ยงที่จะให้ความสนใจในตำแหน่งที่มีแบนเนอร์โฆษณาบนเว็บไซต์ โดยมีการคาดเดาได้ว่าโฆษณาจะปรากฏตรงส่วนไหนซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ก่อนหน้าและจะหลีกเลี่ยงที่จะมองไปบริเวณนั้น (Nielsen, 2007; Granka, Hembrooke & Gay, 2006; Mosconi, Porta & Ravarelli, 2008) แต่เนื่องจากตำแหน่งของแบนเนอร์โฆษณาในการศึกษานี้ยังอยู่บริเวณด้านบนตรงกลางของเว็บไซต์ ซึ่งผู้เข้าร่วมการทดลองอาจคาดเดาได้ว่าด้านบนของเว็บไซต์มีแบนเนอร์โฆษณาเนื่องจากเป็นบริเวณที่พบโฆษณาได้บ่อย (Granka et al., 2006; Mosconi et al., 2008) และไม่มีข้อมูลที่ต้องการจึงหลีกเลี่ยงที่จะให้ความสนใจในบริเวณนั้นตั้งแต่เริ่มแรกที่ได้เข้าชมเว็บไซต์

2) รูปทรงของแบนเนอร์โฆษณา

จากงานวิจัยของ Liu, Lo, Hsieh และ Hwang (2018) พบว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมักไม่สนใจแบนเนอร์โฆษณาที่มีรูปทรงเป็นสี่เหลี่ยมที่อยู่รอบ ๆ เว็บไซต์ เนื่องจากมีโครงสร้างความคิด (Schema) เกี่ยวกับโฆษณาว่าข้อมูลที่อยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมบนเว็บไซต์เป็นโฆษณา ซึ่งการศึกษานี้มีการออกแบบแบนเนอร์เป็นกรอบสี่เหลี่ยมเช่นเดียวกัน จึงมีความเป็นไปได้ว่าผู้เข้าร่วมการทดลองจะไม่ให้ความสนใจแบนเนอร์ เนื่องจากรับรู้ว่าการกรอบสี่เหลี่ยมนั้นเป็นเพียงโฆษณาไม่ใช่เนื้อหาที่ตนต้องอ่าน

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นของการให้ความสนใจ (Attention) ต่อแบนเนอร์โฆษณาอาจเป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลต่อการจดจำ โดยงานวิจัยของ Chun และ Turk-Browne (2007) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างความใส่ใจกับความจำ อธิบายว่าความจำของคนมีทรัพยากรที่จะนำมาใช้ประมวลผลทางความรู้คิดอย่างจำกัด ดังนั้นความจำจึงมีการทำงานร่วมกับความใส่ใจ ทำให้ข้อมูลที่คนให้ความสนใจถูกลบรหัสความจำ คนจึงสามารถจดจำข้อมูลนั้นได้ ส่วนข้อมูลที่ไม่ได้รับความใส่ใจก็จะไม่เกิดการจดจำ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าผู้เข้าร่วมการทดลองที่ไม่สามารถจดจำแบนเนอร์โฆษณาทั้งที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์อาจเกิดจากการที่รับรู้ว่ามีแบนเนอร์โฆษณาอยู่แต่ไม่ได้ให้ความสนใจ โดยอาจคาดเดาว่าการอุปสรรคที่เห็นบนเว็บไซต์คือโฆษณา หรืออาจเข้าชมเว็บไซต์โดยละเลยตำแหน่งที่คาดว่าจะมีโฆษณาวางอยู่ตั้งแต่เริ่มแรกจึงไม่รับรู้การมีอยู่ของแบนเนอร์โฆษณา

ผลจากการวิเคราะห์ด้านทัศนคติซึ่งนำข้อมูลเฉพาะกลุ่มของผู้เข้าการทดลองที่สามารถระลึกแบนเนอร์โฆษณาได้มาวิเคราะห์ จำนวน 58 คน พบว่าค่าเฉลี่ยทัศนคติของผู้เข้าร่วมการทดลองที่มีต่อแบนเนอร์โฆษณาที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับเนื้อหาเว็บไซต์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลการทดลองเป็นไปตามสมมติฐานและสอดคล้องกับแนวคิด Contextual priming effect ที่อธิบายว่าบริบทสามารถสร้างชุดความคิด (Concept) บางอย่างแก่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต และชุดความคิดนั้นจะถูกนำมาใช้ในการประเมินทัศนคติต่อสินค้าในโฆษณา หากชุดความคิดที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับสินค้าในโฆษณา ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจะมีแนวโน้มประเมินทัศนคติต่อสินค้าในทางบวกมากกว่าสินค้าที่ไม่สอดคล้องกับชุดความคิดนั้น เนื่องจากข้อมูลจากโฆษณาและชุดความคิดมีเนื้อหาไปในทางเดียวกันทำให้สามารถประมวลผลข้อมูลโฆษณาได้ง่าย (Segev et al., 2014; Choi & Rifon, 2002; Yi, 1990)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าผู้เข้าร่วมการทดลองที่สามารถระลึกถึงแบนเนอร์โฆษณาได้มีแนวโน้มประเมินทัศนคติต่อแบนเนอร์โฆษณาที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับเว็บไซต์ในทางบวก จึงอาจกล่าวได้ว่าสิ่งสำคัญในการโฆษณาบนเว็บไซต์คือการทำให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถจดจำแบนเนอร์โฆษณาได้ เพราะมีแนวโน้มที่จะส่งผลให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเกิดทัศนคติทางบวกต่อตราสินค้า

นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาอิทธิพลของความสอดคล้องระหว่างแบนเนอร์โฆษณาแบบฝังกับเนื้อหาบนเว็บไซต์เท่านั้นการศึกษาในอนาคตอาจมีการศึกษาเปรียบเทียบกับแบนเนอร์รูปแบบอื่นๆ เช่น แบนเนอร์แบบป๊อปอัพ แบนเนอร์แบบแทรกระหว่างเนื้อหาเว็บไซต์ หรือแบนเนอร์แบบเคลื่อนไหว ที่อยู่ในบริบทอื่นนอกจากบนเว็บไซต์ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook, Twitter หรือ Youtube เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2560). รายงานผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต ประเทศไทยปี 2560. สืบค้นจาก <https://www.etda.or.th/publishing-detail/thailand-internet-user-profile-2017.html>
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2561). รายงานผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต ประเทศไทยปี 2561. สืบค้นจาก https://www.etda.or.th/app/webroot/content_files/13/files/Slide_for_Stage%281%29.pdf
- Albert, W. (2002). Do Web Users Actually Look at Ads? A Case Study of Banner Ads and Eye-Tracking Technology. *Proceedings of the 11th Annual Conference of the Usability Professionals' Association*.

- Benway, J. P. (1998). Banner Blindness: The Irony of Attention Grabbing on the World Wide Web. *Proceedings of the Human Factors and Ergonomics Society Annual Meeting*, 42(5).
- Choi, S. M., & Rifon, N. J. (2002). Antecedents and Consequences of Web Advertising Credibility. *Journal of Interactive Advertising*, 3(1), 12-24.
- Chun, K. Y., Song, J. H., Hollenbeck, C. R. and Lee, J. H. (2014). Are Contextual Advertisements Effective? The Moderating Role of Complex in Banner Advertising. *International Journal of Advertising*, 33(2), 351-371.
- Chun, M. M., & Turk-Browne, N. B. (2007). *Interactions between Attention and Memory*.
- Drèze, X., & Hussherr, F. (2003). Internet Advertising: Is Anybody Watching?. *Journal of Interactive Marketing*, 17(4), 8-23.
- Furnham, A., Gunter, B., & Richardson, F. (2002). Effects of Product-Program Congruity and Viewer Involvement on Memory for Televised Advertisements. *Applied Social Psychology*, 32(1), 124-14.
- Granka, L., Hembrooke, H., & Gay, G. (2006). Location Location Location. *Proceedings of the 2006 Symposium on Eye Tracking Research & Applications - ETRA 06*.
- Hervet, G., Guérard, K., Tremblay, S., & Chtourou, M. S. (2011). Is Banner Blindness Genuine? Eye Tracking Internet Text Advertising. *Applied cognitive psychology*, 25(5), 708-716.
- Higgins, E. T. (1996). Knowledge Activation: Accessibility, Applicability, and Aalience. In E. T.
- Hsieh, A. Y., Lo, S. K., & Chiu, Y., P. (2016). Where to Place Online Advertisements? The Commercialization Congruence between Online Advertising and Web Site Context. *Journal of Electronic Commerce Research*, 17(1), 36-46.
- Ieva, M., Ziliani, C., Gázquez-Abad, J. C., & Dattoma, I. (2017). Online versus Offline Promotional Communication. *Journal of Advertising Research*, 58(3), 338-348.
- Janssens, W., Pelsmacker, P. D., & Geuens, M. (2012). Online Advertising and Congruency Effects. *International Journal of Advertising*, 31(3), 579-604.
- Jeong, Y. and King, C. M. (2010), Impacts of Website Context Relevance on BannerAdvertisement Effectiveness. *Journal of Promotion Management*, 16(3), 247-264.
- Keller, K. L. (2019). Memory Factors in Advertising: The Effect of Advertising Retrieval Cues on Brand Evaluations. *Journal of Consumer Research*, 14(3), 316-333.
- Kwon, E. S., King, K. W., Nyilasy, G., & Reid, L. N. (2018). Impact of Media Context on Advertising Memory. *Journal of Advertising Research*.

- Lee, A. Y., & Labroo, A. A. (2004). The Effect of Conceptual and Perceptual Fluency on Brand Evaluation. *Journal of Marketing Research*, 41, 151–165.
- Li, H., & Bukovac, J. L. (1999). Cognitive impact of banner ad characteristics: An experimental study. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 76(2), 341-353.
- Liu, C. W., Lo, S. K., Hsieh, A. Y., & Hwang, Y. (2018). Effects of Banner Ad Shape and The Schema Creating Process on Consumer Internet Browsing Behavior. *Computers in Human Behavior*, 86, 9–17.
- Mandler, G. (1981). *The Structure of Value: Accounting for Taste*. La Jolla, CA: Center for Human Information Processing, Dept. of Psychology, University of California, San Diego.
- Mitchell, A. A., & Olson, J. C. (1981). Are Product Attribute Beliefs the Only Mediator of Advertising Effects on Brand Attitude? *Journal of Marketing Research*, 18(3), 318-332.
- Moore, R. S., Stammerjohan, C. A., & Coulter, R. A. (2005). Banner Advertiser-Web Site Context Congruity And Color Effects On Attention And Attitudes. *Journal of Advertising*, 34(2).
- Moorman, M., Neijens, P. C., & Smit, E. G. (2002). The Effects of Magazine-Induced Psychological Responses and Thematic Congruence on Memory and Attitude toward the Ad in a Real-Life Setting. *Journal of Advertising*, 31(4), 27–40.
- Mosconi, M., Porta, M., & Ravarelli, A. (2008). On-Line Newspapers and Multimedia Content. *Proceedings of the 26th Annual ACM International Conference on Design of Communication - SIGDOC 08*.
- Murphy, J. H., Cunningham, I. C., & Wilcox, G. B. (1979). The Impact of Program Environment on Recall of Humorous Television Commercials. *Journal of Advertising*, 8(2), 17-21.
- Nielsen, J., 2007. Banner Blindness: The Original Eyetracking Research, 10-year research overview. Retrieved May 27, 2019, from <https://www.nngroup.com/articles/banner-blindness-original-eyetracking/>
- Samuelsen, B. M. (2004). *Contextual Priming and Attitude Change Processes: Advertising Context, Elaboration, and Attitude Strength* (Doctoral dissertation, Norwegian School of Economics and Business Administration).
- Segev, S., Wang, W., & Fernandes, J. (2014). The Effects of Ad–Context Congruency on Responses to Advertising in Blogs. *International Journal of Advertising*, 33(1), 17-36.
- Shen, F., & Chen. (2007). Contextual Priming and Applicability. *Journal of Advertising*, 36, 69-80.

- Simola, J., Kivikangas, M., Kuisma, J., & Krause, C. M. (2013). Attention and Memory for Newspaper Advertisements: Effects of Ad-Editorial Congruency and Location. *Applied Cognitive Psychology*, 27(4), 429-442.
- Tybout, A. M., Sternthal, B., & Calder, B. J. (1983). Information Availability as a Determinant of Multiple Request Effectiveness. *Journal of Marketing Research*, 20(3), 280.
- Wahid, N. A., & Ahmed, M. (2011). The effect of attitude toward advertisement on Yemeni female consumers' attitude toward brand and purchase intention. *Global Business and Management Research*, 3(1), 21.
- Yi, Y. (1990). The Effects of Contextual Priming in Print Advertisements. *Journal of Consumer Research*, 17(2), 215-222.
- Yi, Y., & Youjae, (1990a), Cognitive and Affective Priming Effect of the Context for Print Advertisements, *Journal of Advertising*, 19(2), 40-48.

รูปแบบของการรีวิวที่ส่งผลต่อความตั้งใจจองห้องพักโรงแรมออนไลน์

The impact of customer reviews' formats on the online hotel reservation intentions

อารยา ตำบัน¹, มัทนียา บุตติวงศ์¹, กันติรา หงสกุล¹,

กัลยกร พัฒนมาศ¹, ทิชาพร คำพิภาค¹, และ ชลาลัย แท้ศิลปสาธิต²

Araya Tamban, Matthaneeya Buddewong, Kantira Hongsakul,

Kanyakorn Patthanamas, Tishabhorn Kumpipak, Chalalai Taesilapasathit

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องรูปแบบของการรีวิวต่อความตั้งใจจองห้องพักโรงแรมออนไลน์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบรีวิวที่มีผลต่อความตั้งใจจองห้องพักโรงแรมออนไลน์ โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 158 คน ด้วยวิธีการไม่อาศัยความน่าจะเป็นแบบตามสะดวก เข้าทำการทดลองแบบ Within-Subject โดยผู้เข้าร่วมการทดลองจะได้รับการสร้างสถานการณ์ให้ต้องทำการประเมินความตั้งใจจองห้องพักโรงแรมออนไลน์ตามเงื่อนไขที่กำหนด 24 โรงแรมบนหน้าเว็บ OTA ที่ถูกสร้างขึ้นโดยผู้วิจัย หน้าเว็บจะประกอบไปด้วยข้อมูลห้องพักโรงแรมที่ประกอบไปด้วยรูปห้องพัก ราคา และข้อมูลสิ่งอำนวยความสะดวกที่แนะนำเสนอคู่กับรีวิว 1 รูปแบบจาก 4 รูปแบบที่มาจากการจับคู่กันของ 2 ระดับรีวิวแบบข้อความแสดงความคิดเห็น และ 2 ระดับรีวิวแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย ได้แก่ รูปแบบที่ 1 รีวิวแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวกและรีวิวแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง รูปแบบที่ 2 รีวิวแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบและรีวิวแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง รูปแบบที่ 3 รีวิวแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวกและรีวิวแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ รูปแบบที่ 4 รีวิวแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบและรีวิวแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ ผู้เข้าร่วมการทดลองจะต้องประเมินความตั้งใจจองโรงแรมออนไลน์ทั้งหมด ลำดับการนำเสนอห้องพักโรงแรมทั้ง 24 โรงแรมเป็นไปอย่างสุ่ม จากการนำผลประเมินความตั้งใจจองห้องพักโรงแรมออนไลน์ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติแบบ One-way Repeated Measure ANOVA พบว่า รูปแบบการนำเสนอรีวิวอย่างน้อย 1 รูปแบบมีผลต่อความตั้งใจจองโรงแรมออนไลน์แตกต่างจากรูปแบบอื่น และเมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีทดสอบแบบ Least-Significant Different (LSD) พบว่า รีวิวทุกรูปแบบส่งผลต่อความตั้งใจจองห้องพักโรงแรมออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า รีวิวรูปแบบที่ 1 ส่งผลต่อความตั้งใจจองห้องพักโรงแรมออนไลน์มากกว่ารีวิวรูปแบบอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และรีวิวรูปแบบที่ 3 ส่งผลต่อความตั้งใจจองห้องพักโรงแรมออนไลน์มากกว่ารีวิวรูปแบบที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ รีวิวแบบข้อความแสดงความคิดเห็น, รีวิวแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย, ความตั้งใจซื้อ, การจองห้องพักโรงแรมออนไลน์

Abstract

This research aims to study the impact of different types of reviews' formats that would affect the online hotel reservation intentions. All 158 undergraduate students volunteered to join the experiment. They were presented with the experiment's

scenario, instruction and the Online Travel Agency (OTA) page, which comprised of details about hotel rooms, including room details, room photos, room prices, and hotel's facilities. The OTA page was presented with 1 review format out of the total of 4 reviews' formats: Review format 1: positive comment text review and high review score, Review format 2: negative comment text reviews, Review format 3: positive comment text review and low review score, and Review format 4: negative comment text review and low review score. The results, analyzed by One-way ANOVA, showed that at least 1 review format has an impact on online hotel reservation intentions. Additionally, Review format 1 are highly affects the intentions of online hotel reservations compared to other forms of online review. The Review format 3 are highly affects the intentions of online hotel reservations rather than Review format 2.

Keywords Customer review, Aggregate review score, purchase intention, online hotel reservation

บทนำ

การทำธุรกิจผ่านอินเทอร์เน็ตมีลักษณะที่ตอบโจทย์การดำเนินชีวิตของคนในยุคนี้เนื่องด้วยความสะดวกและสะดวกสบาย ธุรกิจออนไลน์จึงเป็นช่องทางสำคัญที่ผู้ประกอบการเลือกใช้ในการขยายการตลาด และหนึ่งในธุรกิจออนไลน์ที่กำลังได้รับความนิยมอยู่ในขณะนี้ คือ ธุรกิจตัวกลางในการให้บริการจองห้องพักออนไลน์ผ่านเว็บไซต์หรือ Online Travel Agency (OTA) อารยา จันทรสกุล (2560) ได้เผยว่า กว่าครึ่งหนึ่งของนักท่องเที่ยวใช้ช่องทางออนไลน์ในการจองบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว สอดคล้องกับการรายงานผลของ EDTA (2561) ที่แสดงสถิติว่าปี 2561 กว่า 26.5% ของคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตไปกับการจองโรงแรมที่พัก ทั้งนี้ความนิยมในการใช้บริการ OTA เกิดจากการที่เว็บไซต์เหล่านี้ตอบโจทย์พฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตมาก ผู้บริโภคมักศึกษาหาข้อมูลก่อนการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ การมีเว็บไซต์ซึ่งรวบรวมข้อมูลที่พักและตัวสำหรับการเดินทางจากผู้ประกอบการหลาย ๆ แห่งมาไว้ด้วยกันทำให้ง่าย และสะดวกต่อการเปรียบเทียบข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริโภคมากขึ้น จากรายงานของเว็บไซต์ TripAdvisor (2017) ได้เปิดเผยว่า ก่อนที่ผู้บริโภคจะตัดสินใจจองห้องพักออนไลน์ กว่า 53% จะยังไม่จองห้องพักถ้ายังไม่ได้อ่านรีวิว และ 80% ของผู้บริโภคจะอ่านรีวิวจำนวน 6-12 รีวิว ก่อนการตัดสินใจจองห้องพัก จากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อการรีวิวเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริโภคไม่สามารถทดลองเข้าพักโรงแรมได้ก่อนการศึกษาข้อมูลเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบการตัดสินใจโดยการอ่านรีวิวของผู้บริโภคท่านอื่นที่เคยมีประสบการณ์เข้าพักจริงในโรงแรมที่ตนเองสนใจจึงมีส่วนสำคัญอย่างมากที่ช่วยในการประกอบการตัดสินใจซื้อบริการ

จากการศึกษาของ Cheung, Luo, Sai และ Chen (2009) พบว่ารีวิวที่ผู้บริโภคเชื่อถือมากที่สุด คือ รีวิวจากผู้บริโภคด้วยกันเอง การรีวิวเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word of Mouth: WoM) ที่เมื่ออยู่บนโลกอินเทอร์เน็ตจะถูกเรียกว่า Electronic word of mouth (eWoM) การ

รีวิวเป็นการแสดงความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการจากผู้บริโภคที่เคยได้รับประสบการณ์มาก่อน การแสดงความคิดเห็นนี้อาจเป็นการให้ข้อมูล คำวิจารณ์ ความรู้สึก ที่มีต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น มีนักวิจัยหลายท่านได้ยืนยันว่าความคิดเห็นดังกล่าวมีอิทธิพลอย่างมากต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการ เพราะมีส่วนช่วยในการกำหนดกรอบความคิด และพฤติกรรมของผู้บริโภค (De Bruyn & Lilien, 2008) ในส่วนของรีวิวแบบข้อความแสดงความคิดเห็นมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นเชิงบวกทำให้เกิดความตั้งใจซื้อเพิ่มขึ้นและความคิดเห็นเชิงลบที่ทำให้ความตั้งใจซื้อลดลง

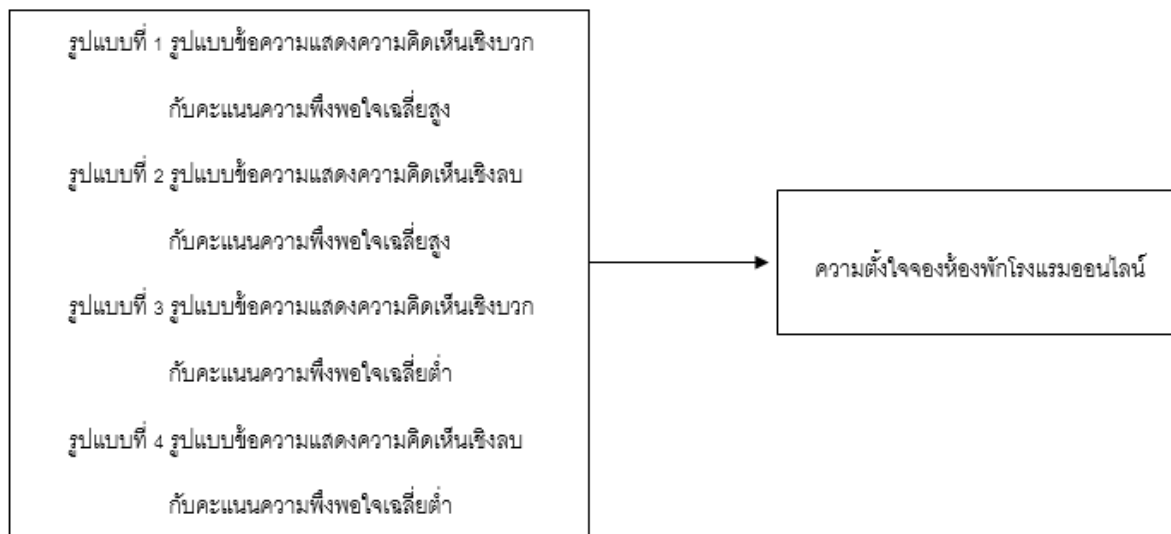
จากงานวิจัยของ Tata, Prashar และ Gupta (2019) ที่ทำการศึกษารูปแบบของการรีวิวสามระดับ คือ รีวิวเชิงบวก รีวิวแบบผสม และรีวิวเชิงลบ พบว่า รูปแบบของการรีวิวที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อในระดับที่ต่างกัน ผู้เข้าร่วมการทดลองที่ได้รับรีวิวเชิงบวกจะมีแนวโน้มรายงานความตั้งใจซื้อสูงกว่า ผู้ที่ได้รับรีวิวเชิงลบและรีวิวแบบผสม ในส่วนของรีวิวในรูปแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย ในงานวิจัยของ Moe และ Trusov (2011) กล่าวว่า คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยที่สูงมีผลโดยตรงต่อยอดขายผลิตภัณฑ์เพื่อความงาม ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกันกับการศึกษาในสินค้าที่เป็น หนังสือ และภาพยนตร์ (Dellarocas, Zhang, & Awad, 2007) อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปมักจะพบรีวิวทั้งสองรูปแบบข้างต้นพร้อมกัน ในงานวิจัยของ Ziegele และ Weber (2015) จึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบรีวิวรูปแบบข้อความและคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการประเมินผลิตภัณฑ์ของผู้ซื้อสินค้าออนไลน์ โดยนำเสนอรีวิวทั้งสองรูปแบบพร้อมกัน พบว่า รีวิวรูปแบบข้อความมีอิทธิพลต่อการประเมินผลิตภัณฑ์ แม้ว่าผู้เข้าร่วมการทดลองจะไม่ได้ระบุว่ารีวิวชนิดนี้เป็นตัวแทนความพึงพอใจของผู้บริโภคก่อนหน้านี้ทั้งหมด ในขณะที่คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย มีอิทธิพลต่อการประเมินผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับต่ำเท่านั้น

จากทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า รูปแบบของรีวิวในระดับที่ต่างกัน ส่งผลต่อความตั้งใจของห้องพักโรงแรมต่างกันหรือไม่ ด้วยงานวิจัยก่อนหน้ามีการศึกษารีวิวทั้งรูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็น และรีวิวรูปแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยในหลายงาน แต่ยังไม่พบงานวิจัยใดที่ศึกษาโดยนำรีวิวทั้งสองรูปแบบมาจับคู่กันเพื่อดูอิทธิพลต่อความตั้งใจของห้องพักโรงแรมออนไลน์ (Intention to Purchase) ภายใต้กรอบทฤษฎี Theory of planned behavior (TPB) ของ Ajzen (1991) ซึ่งกล่าวถึงองค์ประกอบ 3 ประการที่มีผลต่อความตั้งใจทำพฤติกรรม (Behavioral intention) ประกอบไปด้วย ประการแรกคือ ทศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude towards behavioral) ซึ่งเป็นการรับรู้คุณค่าของพฤติกรรมนั้นๆ ว่าเป็นไปในทางบวกหรือลบ ประการที่สองคือบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง (Subjective norm) หรือการรับรู้ว่าคุณค่าคนอื่นต้องการหรือไม่ต้องการให้ทำพฤติกรรม ประการสุดท้ายคือการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control) ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลรับรู้ถึงความเป็นไปได้ในการทำพฤติกรรมนั้นๆ ว่าง่ายหรือยาก โดยในงานวิจัยนี้ รีวิวจะถูกใช้ในฐานะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดทั้ง ทศนคติต่อพฤติกรรม ตัวแทนของกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม ซึ่งส่งผลต่อความตั้งใจซื้อและการตัดสินใจซื้อในลำดับถัดมา เพื่อเป็นประโยชน์ในการเข้าใจถึงพฤติกรรมความตั้งใจของห้องพักโรงแรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบรีวิวที่มีผลต่อความตั้งใจของห้องพักโรงแรมออนไลน์

กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาจิตวิทยาทั่วไป ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 519 คน สุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็นแบบตามสะดวก (Non-Probability Sampling: Convenience) โดยให้นักศึกษาลงชื่อเข้าร่วมการทดลองตามความสมัครใจเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 158 คน การทดลองเป็นแบบ Within-Subjects Design ผู้เข้าร่วมการทดลองจะได้เจอวีรวิทั้ง 4 รูปแบบ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

หน้าเว็บ OTA จำลองที่แสดงข้อมูลโรงแรม ผู้วิจัยได้จัดทำหน้าเว็บ OTA ขึ้นโดยอิงการนำเสนอข้อมูลมาจากเว็บไซต์ OTA ที่มีอยู่จริง บนเว็บไซต์จะประกอบไปด้วย ข้อมูลสมมติของโรงแรมที่นำเสนอคู่กับวีรวิ 1 รูปแบบ จาก 4 รูปแบบ ข้อมูลสมมติของโรงแรมประกอบไปด้วยรูปภาพห้องพักภายในโรงแรม ราคา และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีให้ โดยนำข้อมูลจากเว็บไซต์ Booking.com มาดัดแปลง คัดเลือกโรงแรมที่มีระดับมาตรฐานดา 3 ดาว มีราคาห้องพักอยู่ระหว่าง 2500-3600 บาทต่อระยะเวลาเข้าพัก 2 คืน และเป็นห้องพักที่มีการแบ่งสัดส่วนชัดเจนเป็นพื้นที่สำหรับนอนที่มีเตียงนอนซึ่งอาจเป็นห้องแยกหรือมีที่กั้นแบ่งสัดส่วนห้องน้ำ และห้องนั่งเล่นที่มีโซฟา ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกโรงแรมในขั้นตอน Pilot study โดยให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คนประเมินโรงแรมโดยตอบคำถามเรื่องระดับของราคา (แพง-ถูก) ความคุ้มค่าต่อราคาห้องพัก ความเหมาะสมที่จะเลือกเป็นที่พักในช่วงวันหยุดฤดูร้อน และโอกาสที่จะเลือกพักโรงแรมนี้ นำผลที่ได้จากการประเมินไปหาโรงแรมที่เหมาะสมที่สุด 24 โรงแรม รูปแบบวีรวิ 4 รูปแบบ มาจากการจับคู่วีรวิแบบข้อความแสดงความคิดเห็น 2 ระดับ (ข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวก และข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบ) กับวีรวิแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย 2 ระดับ (คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง และคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ) โดยวีรวิแบบข้อความแสดงความคิดเห็นนำมาจาก Top comment บนหน้าเว็บ Agoda.com ที่ได้รับการโหวตจากผู้ใช้งานเว็บไซต์ว่าเป็นการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์สูงสุด 5 อันดับแรก ขนาดของข้อความจำนวน 3-4 บรรทัด (180-220 ตัวอักษร) ที่ได้ทำ

การประเมินว่ารีวิวดังกล่าวเป็นรีวิวเชิงบวกหรือเชิงลบโดยผู้วิจัย 5 คน รีวิวแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยจะต้องมาจากการประเมินอย่างน้อย 1000 คน ซึ่งได้จำนวนคนมาจากการให้กลุ่มตัวอย่าง 10 คน ในขั้นตอนการ pilot ตอบคำถามว่าคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยจะต้องมาจากการประเมินอย่างน้อยกี่คนจึงจะเกิดความน่าเชื่อถือ

แบบวัดความตั้งใจของห้องพักโรงแรมออนไลน์ แปรมาจากข้อคำถามในงานวิจัยของ Park และคณะ (2007) ซึ่งให้เลือกระดับความต้องการซื้อจากข้อคำถาม “ท่านมีความต้องการจองห้องพักแห่งนี้เท่าไร” โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) 7 ระดับ โดยให้ระดับคะแนน 1 คือมีความต้องการจองน้อยที่สุด และ 7 คือมีความต้องการจองมากที่สุด

แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ใช้ในการเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการทดลอง ได้แก่ เพศ รายได้ การมีประสบการณ์ในการจองห้องพักโรงแรมออนไลน์ และรีวิวที่จะศึกษาหากต้องทำการจองห้องพักโรงแรมออนไลน์

วิธีการทดลอง

ผู้เข้าร่วมการทดลองจะได้รับแบบฟอร์มยินยอมเข้าร่วมการทดลองและทำการลงชื่อยินยอมเข้าร่วมการทดลองก่อนเข้าสู่ห้องทดลอง ผู้เข้าร่วมการทดลองถูกจัดให้เข้าทำการทดลองครั้งละ 15-20 คน การจัดที่นั่งเป็นไปตามลำดับหมายเลขการทดลอง ผู้เข้าร่วมการทดลองจะได้รับคำสั่งให้อ่านคำชี้แจงบนกระดานที่วางไว้ที่คอมพิวเตอร์อย่างละเอียดแล้วปฏิบัติตาม ในคำชี้แจงจะมีคำสั่งให้ผู้เข้าร่วมการทดลองทำแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลบนคอมพิวเตอร์ เมื่อทำแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและกดส่งแล้ว ผู้เข้าร่วมการทดลองจะได้รับคำสั่งให้เข้าสู่หน้าเว็บ OTA จำลอง บนหน้าเว็บหน้าแรกจะปรากฏข้อความการสร้างสถานการณ์สมมติว่า “คุณได้รับ Gift Voucher มูลค่า 4000 บาทสำหรับจองที่พักออนไลน์ เพื่อใช้เป็นที่พักในการท่องเที่ยวช่วงปิดเทอมฤดูร้อนจำนวน 2 คืน สำหรับ 2 ท่าน โดย Gift Voucher นี้ไม่สามารถนำไปแลกเป็นเงินสดได้ และส่วนต่างที่เหลือจากการจองที่พักจะไม่สามารถนำไปซื้อบริการอื่น ๆ ได้ เมื่อคุณตัดสินใจจองแล้วไม่สามารถยกเลิกได้” และผู้เข้าร่วมการทดลองจะได้รับคำสั่งให้อ่านรายละเอียดของโรงแรมแต่ละโรงแรม อันประกอบไปด้วย รูปภาพห้องพัก ราคา และรายละเอียดสิ่งอำนวยความสะดวกภายในโรงแรม รีวิวคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยจากผู้รีวิวอย่างน้อย 1000 คนในรูปแบบของดาวคะแนนเต็ม 5 ดาว และรีวิวข้อความแสดงความคิดเห็นซึ่งระบุว่าเป็น Top comment ที่ได้รับการโหวตจากผู้ใช้งานเว็บไซต์ว่าเป็นข้อแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์สูงสุด หลังจากอ่านรายละเอียดแล้วให้ประเมินระดับความตั้งใจในการจองห้องพัก ที่โรงแรม และไม่อนุญาตให้ย้อนกลับไปหน้าโรงแรมที่ได้ทำการประเมินไปแล้วได้ ผู้เข้าร่วมการทดลองทำการประเมินความตั้งใจของห้องพักโรงแรมออนไลน์จำนวน 24 โรงแรม โดยแต่ละโรงแรมจะถูกนำเสนอร่วมกับรีวิว 1 รูปแบบจาก 4 รูปแบบรูปแบบละ 6 โรงแรม โดยการนำเสนอจะเป็นไปอย่างสุ่ม หลังจากผู้เข้าร่วมการทดลองทำการทดลองเสร็จผู้วิจัยจะแจ้งวัตถุประสงค์จริงของการทดลองว่าเป็นการศึกษารูปแบบรีวิวที่มีผลต่อความตั้งใจของห้องพักโรงแรมออนไลน์ขอความร่วมมือให้ผู้เข้าร่วมการทดลองไม่เปิดเผยกระบวนการในการทดลองแก่ผู้อื่น และกล่าวขอบคุณที่ให้ความร่วมมือตลอดการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบวิธีวัดความตั้งใจของห้องพักรงแรมออนไลน์ มีสมมติฐานว่ารูปแบบวิธีวัดที่แตกต่างกันส่งผลต่อความตั้งใจของห้องพักรงแรมออนไลน์ต่างกัน โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากค่าเฉลี่ยความตั้งใจของห้องพักรงแรมออนไลน์ที่ได้จากการนำเสนอวิธีวัดแต่ละรูปแบบด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One-way Repeated Measures ANOVA)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ยความตั้งใจของห้องพักรงแรมออนไลน์ พบว่า ผู้เข้าร่วมการทดลองที่ได้รับการนำเสนอวิธีวัดรูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวกกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง มีค่าเฉลี่ยความตั้งใจของห้องพักรงแรมออนไลน์สูงสุด คือ 5.35 รองลงมาคือรูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวกกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ คือ 4.28 และรูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง คือ 3.36 ตามลำดับ และรูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูงมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 2.06 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตั้งใจของห้องพักรงแรมออนไลน์

รูปแบบวิธีวัด	n	Mean	SD
รูปแบบที่ 1 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวกกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง	158	5.35	0.88
รูปแบบที่ 2 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง	158	3.36	1.07
รูปแบบที่ 3 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวกกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ	158	4.28	0.98
รูปแบบที่ 4 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ	158	2.06	0.88

จากการวิเคราะห์ความแตกต่างของความตั้งใจของห้องพักรงแรมออนไลน์ด้วยการวิเคราะห์ผลแบบ One-way Repeated Measures ANOVA พบว่า ค่า $F(2.171, 340.899) = 418.762$ ค่า $p = .000$ และ Effect size = .727 ค่า p น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 จึงปฏิเสธ H_0 นั่นคือ มีรูปแบบการนำเสนอวิธีวัดอย่างน้อย 1 รูปแบบมีผลต่อความตั้งใจของห้องพักรงแรมออนไลน์แตกต่างจากรูปแบบอื่น ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานว่ารูปแบบวิธีวัดที่ต่างกันส่งผลต่อความตั้งใจของห้องพักรงแรมต่างกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความตั้งใจของห้องพักโรงแรมออนไลน์ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One-way Repeated Measures ANOVA)

Source of Variation	SS	Df	MS	F	p	Partial Eta Squared
Within Subject	922.522	2.171	424.865	418.762	.000*	.727

หลังจากพบว่ารูปแบบการนำเสนอรีวิวอย่างน้อย 1 รูปแบบมีผลต่อความตั้งใจของโรงแรมออนไลน์แตกต่างจากรูปแบบอื่น จึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีทดสอบ LSD พบว่า รีวิวรูปแบบที่ 1 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวกกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูงมีผลต่อความตั้งใจของห้องพักโรงแรมออนไลน์แตกต่างจากรีวิวทุกรูปแบบ คือ มากกว่ารีวิวรูปแบบที่ 2 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง ($p = .000$) มากกว่ารีวิวรูปแบบที่ 3 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวกกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ ($p = .000$) และมากกว่ารีวิวรูปแบบที่ 4 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ ($p = .000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รีวิวรูปแบบที่ 2 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูงมีผลต่อความตั้งใจของห้องพักโรงแรมออนไลน์แตกต่างจากรีวิวรูปแบบอื่น คือ น้อยกว่ารีวิวรูปแบบที่ 3 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวกกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ ($p = .000$) แต่มากกว่ารีวิวรูปแบบที่ 4 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ ($p = .000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รีวิวรูปแบบที่ 3 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวกกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำมีผลต่อความตั้งใจของโรงแรมออนไลน์มากกว่ารีวิวรูปแบบที่ 4 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ ($p = .000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการทดสอบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีทดสอบแบบ LSD

รูปแบบรีวิว (I)	รูปแบบรีวิว (J)	Mean Difference (I-J)	P
รูปแบบที่ 1 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวก กับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง	รูปแบบที่ 2 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับ คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง	1.987	.000*
	รูปแบบที่ 3 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวก กับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ	1.071	.000*
	รูปแบบที่ 4 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับ คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ	3.288	.000*

ตารางที่ 3 แสดงการทดสอบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีทดสอบแบบ LSD

รูปแบบรีวิว (I)	รูปแบบรีวิว (J)	Mean Difference (I-J)	P
รูปแบบที่ 2 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบ กับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง	รูปแบบที่ 1 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวก กับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง	-1.987	.000*
	รูปแบบที่ 3 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวก กับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ	-.917	.000*
	รูปแบบที่ 4 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับ คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ	1.301	.000*
รูปแบบที่ 3 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวก กับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ	รูปแบบที่ 1 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวก กับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง	-1.071	.000*
	รูปแบบที่ 2 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับ คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง	.917	.000*
	รูปแบบที่ 4 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับ คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ	2.217	.000*
รูปแบบที่ 4 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบ กับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ	รูปแบบที่ 1 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวก กับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง	3.228	.000*
	รูปแบบที่ 2 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับ คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง	-1.301	.000*
	รูปแบบที่ 3 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวก กับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ	2.217	.000*

การอภิปรายผล

ผลการทดสอบทางสถิติด้วย One-way Repeated Measures ANOVA และพิจารณาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีทดสอบ LSD แสดงให้เห็นว่า รีวิวทั้ง 4 รูปแบบส่งผลต่อความตั้งใจจองโรงแรมออนไลน์แตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่ารีวิวรูปแบบที่ 1 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวกกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูงส่งผลต่อความตั้งใจจองห้องพักโรงแรมออนไลน์มากกว่ารีวิวรูปแบบอื่น และรีวิวรูปแบบที่ 4 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำส่งผลต่อความตั้งใจจองห้องพักโรงแรมออนไลน์น้อยกว่ารีวิวรูปแบบอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tata และคณะ (2019) ที่ทำการศึกษาลักษณะต่าง ๆ ของรีวิวข้อความแสดงความคิดเห็นที่ส่งผลต่อการความตั้งใจซื้อ โดยแบ่งออกเป็นสามระดับ คือ รีวิวเชิงบวก รีวิวแบบผสม และรีวิวเชิงลบ พบว่า ทิศทางของการรีวิวที่แตกต่างกันส่งผลต่อความตั้งใจซื้อในระดับที่ต่างกัน และรีวิวเชิงบวกส่งผลต่อความตั้งใจซื้อมากกว่ารีวิวแบบผสมและรีวิวเชิงลบ และประกอบกับงานวิจัยของ Moe และ Trusov (2011) ที่ทำการศึกษารีวิวแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยในรูปแบบของดาว (คะแนนเต็ม 5 ดาว) ต่อยอดขายผลิตภัณฑ์เพื่อความงามบนเว็บไซต์เฉพาะของร้านค้า (retailer website) พบว่าผลิตภัณฑ์ที่มีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูงได้รับการกดสั่งซื้อมากกว่าผลิตภัณฑ์ที่มีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำ จากทั้งสองงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าทิศทางของการให้ข้อมูลมีผลต่อความตั้งใจซื้อข้อมูลที่เป็นไปในทิศทางบวกต่อสินค้าจะทำให้มีความตั้งใจซื้อสูงกว่าข้อมูลที่เป็นไปในทิศทางลบ

นอกจากนี้ในการพิจารณาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีทดสอบ LSD ยังพบว่า รีวิวรูปแบบที่ 3 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงบวกกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำส่งผลต่อความตั้งใจจองห้องพักโรงแรมออนไลน์มากกว่ารีวิวรูปแบบที่ 2 รูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ziegele และ Weber (2015) ที่ศึกษาเปรียบเทียบรีวิวรูปแบบข้อความและคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการประเมินผลิตภัณฑ์ของผู้ซื้อสินค้าออนไลน์ โดยนำเสนอผลิตภัณฑ์ร่วมกับรีวิวแบบข้อความแสดงความคิดเห็นที่ถูกแบ่งระดับเป็นทิศทางบวกและทิศทางลบ 1 รีวิว คู่กับรีวิวแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยที่ถูกแบ่งเป็นระดับสูง และระดับต่ำ พบว่ารีวิวรูปแบบข้อความมีอิทธิพลต่อการประเมินผลิตภัณฑ์ high involvement มากกว่ารีวิวแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย เมื่อพิจารณาจากคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ ห้องพักรวมเป็นผลิตภัณฑ์แบบ high involvement เนื่องจากมีราคาสูง ผู้บริโภคไม่คุ้นเคย ไม่ค่อยได้ซื้อบ่อย และไม่ค่อยรู้รายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ในการประเมินผลิตภัณฑ์จึงต้องใช้ข้อมูลมาก รีวิวรูปแบบข้อความที่มีการให้ข้อมูลของผลิตภัณฑ์ได้ดีกว่าจึงถูกนำมาใช้ในการตัดสินใจซื้อสูงกว่ารีวิวรูปแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยที่เป็นตัวแทนของความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ ถึงแม้ว่าคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยจะเป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่ก็ตาม กล่าวได้ว่า ผู้บริโภคจะนำข้อมูลจากรีวิวรูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นมาใช้ประกอบการตัดสินใจมากกว่ารีวิวแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างว่าทำการศึกษารีวิวแบบข้อความแสดงความคิดเห็นบนเว็บไซต์ OTA ก่อนจองห้องพักโรงแรมออนไลน์มากที่สุด เป็นจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 66.5 ซึ่งมากกว่าการศึกษารีวิวแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยแบบเรทดาวบนเว็บไซต์ OTA ที่มีผู้ที่ศึกษาก่อนการจองเพียงจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 ดังนั้นทิศทางของข้อมูลของรีวิวแบบข้อความแสดงความคิดเห็นจึงมีผลในการตัดสินใจจองห้องพักโรงแรมออนไลน์มากกว่าทิศทางของรีวิวแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย รีวิวรูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็น

เชิงบวกที่ถูกนำเสนอคู่กับรีวิวรูปแบบความพึงพอใจในเฉลี่ยต่ำจึงส่งผลต่อความตั้งใจจองโรงแรมมากกว่ารีวิวรูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นเชิงลบกับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูง

โดยสรุปจากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าทิศทางการให้ข้อมูลของรีวิวที่เป็นไปในทิศทางบวกหรือลบต่อผลิตภัณฑ์มีผลต่อการความตั้งใจซื้อและข้อมูลที่เป็นไปในทิศทางบวกต่อผลิตภัณฑ์ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อ และในการตัดสินใจซื้อผู้บริโภคจะใช้ข้อมูลจากรีวิวรูปแบบข้อความแสดงความคิดเห็นมาประกอบการตัดสินใจมากกว่ารีวิวรูปแบบคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย

ข้อเสนอแนะ

สำหรับงานวิจัยในอนาคตอาจทำหน้าเว็บ OTA ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น โดยเพิ่มจำนวนของการรีวิวแบบข้อความ เพื่อขยายผลในการอธิบายให้ใกล้เคียงกับสภาพแวดล้อมจริงได้มากขึ้น และระดับคะแนนความพึงพอใจในเฉลี่ยให้เป็นคะแนนเฉลี่ยจากคะแนนเต็ม 10 คะแนนเช่นเดียวกับเว็บ OTA ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ เพิ่มเติมที่อาจจะส่งผลต่อระดับความตั้งใจซื้อสินค้าและบริการ เช่น ทศนคติ หรือความน่าเชื่อถือของการรีวิว และเนื่องจากการทดลองนี้จัดทำในกลุ่มนักศึกษาที่มีรายได้และอายุใกล้เคียงกัน ในอนาคตอาจศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มประชากรที่แตกต่างไป ทั้งช่วงอายุ และรายได้ เพื่อศึกษาผลลัพธ์ที่แตกต่างในด้านการรีวิวว่าในกลุ่มประชากรไหนที่การรีวิวมีอิทธิพลมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). *Thailand internet user profile 2018*. สืบค้นจาก https://www.etda.or.th/app/webroot/content_files/13/files/Slide_for_Stage%281%29.pdf
- อารยา จันทรสกุล. (2016). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยว : การบริหารจัดการธุรกิจที่พักในยุคออนไลน์*. สืบค้นจาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/Southern/ResearchPaper/Hotel_Management.pdf
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50(2), 179-211.
- Cheung, M. Y., Luo, C., Sia, C. L., & Chen, H. (2009). Credibility of electronic word-of-mouth: Informational and normative determinants of online consumer recommendations. *International journal of electronic commerce*, 13(4), 9-38.
- De Bruyn, A., & Lilien, G. L. (2008). A multi-stage model of word-of-mouth influence through viral marketing. *International journal of research in marketing*, 25(3), 151-163.
- Dellarocas, C., Zhang, X. M., & Awad, N. F. (2007). Exploring the value of online product reviews in forecasting sales: The case of motion pictures. *Journal of Interactive marketing*, 21(4), 23-45.

ETDA เปิดพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตปี 61 คนไทยใช้เน็ตเพิ่ม 10 ชั่วโมง 5 นาทีต่อวัน. (25 กรกฎาคม 2561). สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). สืบค้นจาก <https://www.etda.or.th/content/etda-reveals-thailand-internet-user-profile-2018.html>

How review helps your business. (2017, February). *TripAdvisor*. Retrieved from <https://www.tripadvisor.com/TripAdvisorInsights/w733>

Moe, W. W., & Trusov, M. (2011). The value of social dynamics in online product ratings forums. *Journal of Marketing Research*, 48(3), 444-456.

Park, D. H., Lee, J., & Han, I. (2007). The effect of on-line consumer reviews on consumer purchasing intention: The moderating role of involvement. *International journal of electronic commerce*, 11(4), 125-148.

Tata, S. V., Prashar, S., & Gupta, S. (2019). An examination of the role of review valence and review source in varying consumption contexts on purchase decision. *Journal of Retailing and Consumer Services*.

Ziegele, M., & Weber, M. (2015). Example, please! Comparing the effects of single customer reviews and aggregate review scores on online shoppers' product evaluations. *Journal of Consumer Behaviour*, 14(2), 103-114.

อิทธิพลของสีและอารมณ์ที่มีผลต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยงโดยใช้ Balloon Analogue Risk Task

Effect of Colours and Emotions on Risk Taking Behaviour by

Balloon Analogue Risk Task

อริศรา กอรัม¹ ปณิดา คติการ² เทียนพร มณีขาว³ และ เกียรติศักดิ์ จังเจริญจิตต์กุล⁴

Arisara Korrom¹, Panida Khatikarn², Tienporn Manikhao³ and Kiattisak Jangcharoenjittkul⁴

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจถึงอิทธิพลของสีและอารมณ์ที่มีผลต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยง โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 191 คน ดำเนินการทดลองด้วยรูปแบบ between-subjects Design ซึ่งผู้เข้าร่วมการทดลองแต่ละคนจะถูกนำเข้าสู่ 3 เงื่อนไขที่แตกต่างกัน ผู้เข้าร่วมการทดลองแต่ละคนจะได้รับเพียงหนึ่งเงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขที่ 1 สิ่งแวดล้อมที่มีสี คือสีแดงหรือสีเขียว เงื่อนไขที่ 2 อารมณ์ที่แตกต่างกัน คือถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เชิงบวกหรืออารมณ์เชิงลบ หรือ เงื่อนไขที่ 3 สิ่งแวดล้อมที่มีสีร่วมกับอารมณ์ โดยใช้การสุ่มเข้าเงื่อนไขแบบตามสะดวก จากนั้นนำเอาข้อมูลในเงื่อนไขที่ 1 และ 2 มาวิเคราะห์ด้วยสถิติแบบ Independent samples t-test ผลที่ได้พบว่า สีหรืออารมณ์ที่แตกต่างกัน ไม่ส่งผลให้พฤติกรรมกล้าเสี่ยงของผู้เข้าร่วมการทดลองมีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลในเงื่อนไขที่ 3 ด้วยสถิติแบบ Two-way ANOVA พบว่า สีและอารมณ์มีปฏิสัมพันธ์กัน โดยเมื่ออยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมสีแดงและมีการเหนี่ยวนำอารมณ์เชิงบวก จะส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมเสี่ยงมากที่สุด ในขณะที่เมื่ออยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมสีเขียวและมีการเหนี่ยวนำอารมณ์เชิงลบ จะส่งผลให้บุคคลใช้เวลาในการพฤติกรรมกล้าเสี่ยงนานที่สุด

คำสำคัญ สี, สิ่งแวดล้อมสี, อารมณ์, พฤติกรรมกล้าเสี่ยง, Balloon Analogue Risk Task (BART)

Abstract

Colour and emotion have possessed a tremendous impact on human behaviour and they have been studied by numerous researchers for decade. However, there are various aspects of their effect on behaviours that have not been discovered. Thus, this study is aim to examine the effects of red-green colour and positive-negative emotions on Risk taking behaviour measured by Balloon Analogue Risk Task (BART). In this study 191 participants were divided into three group: red-green colour treatment, positive-negative emotion treatment and colour-emotion treatment. Data were analysed by using Independent Samples t-test and Independent Factorial ANOVA. The results have showed that participants established higher risk-taking behaviour when working under a mixed condition of colour and emotion.

Keywords Colours, Surroundings, Emotion, Risk taking behaviour, Balloon Analogue Risk Task (BART)

บทนำ

พฤติกรรมกล้าเสี่ยง เป็นหนึ่งในรูปแบบของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างการใช้ชีวิตประจำวันของเรา (Wilson, 1979) โดยพฤติกรรมกล้าเสี่ยงนั้นมีหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่รูปแบบที่บุคคลอาจไม่ตระหนักว่าเป็นความเสี่ยง เช่น การข้ามถนน การขับรถ การทำงานแบบผลัดวันประกันพรุ่ง (Megías, Cándido, Maldonado & Catena, 2018) ตลอดจนรูปแบบที่บุคคลตระหนักว่าเป็นความเสี่ยง เช่น การเล่นกีฬาผาดโผน การเล่นพนัน การลงทุน (Torres, Megías, Catena, Cándido, & Maldonado, 2017) ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้สามารถนำมาซึ่งความรู้สึกตื่นเต้น เร้าใจ รวมถึงอาจทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายและจิตใจของผู้กระทำพฤติกรรมได้ ทั้งนี้ การกระทำพฤติกรรมโดยทั่วไปของบุคคลรวมถึงพฤติกรรมกล้าเสี่ยงล้วนเกิดขึ้นภายใต้การได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้ง ปัจจัยภายใน เช่น เพศ อายุ ภาวะอารมณ์ บุคลิกภาพ และปัจจัยภายนอก เช่น สภาพแวดล้อม สังคมและผู้คนรอบข้าง เหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ

อารมณ์ถือได้ว่าเป็นปัจจัยภายในที่สำคัญประการหนึ่ง โดยอารมณ์เกิดได้จากการกระตุ้นของสิ่งเร้ารอบตัว เช่น กลิ่นและรสชาติ (Warrenburg, 2002) การมองเห็น (Toet, Henselmans, Lucassen, and Gevers, 2011) ผิวสัมผัส หรือเสียง (Ahtisaari and Karanam, 2015) โดยเสียงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ถูกศึกษาและนำมาใช้การเหนี่ยวนำอารมณ์ที่พบได้ในชีวิตประจำวัน เช่น เสียงที่ใช้ประกอบภาพยนตร์ เสียงเพลงเพื่อการบำบัด เสียงเพลงในร้านค้าหรือห้างสรรพสินค้า (Mohana, 2018) โดยพบว่าเสียงเพลงที่แตกต่างกันนั้นมีอิทธิพลในการเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ที่แตกต่างกันไป เช่น ในการทดลองของ Colasante, Marini และ Russo (2017) ซึ่งใช้เพลง Mambo ที่มีจังหวะสนุกสนานเพื่อเหนี่ยวนำอารมณ์เชิงบวก และเพลง Polymorphia ที่มีเสียงร้องหวีดหวิวและทึมต่ำเหนี่ยวนำอารมณ์เชิงลบ หรือการทดลองของ Enström and Schmaltz (2017) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเสียงเพลงแต่ละประเภทส่งผลต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยงที่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อสิ่งเร้าเหล่านี้กระตุ้นให้อารมณ์ของบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงก็จะนำไปสู่การเกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมในลำดับถัดมา เช่นการทดลองของ Dixon et al. (2014) แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมการทดลองที่ถูกกระตุ้นทางอารมณ์ด้วยเสียงเพลงจนเกิดความรู้สึกตื่นเต้น มีแนวโน้มที่จะลงเงินในการเล่นเครื่องสล็อตแมชชีนเพิ่มขึ้น และงานของ Roch (2012) แสดงให้เห็นว่าการมีอารมณ์เชิงบวกสัมพันธ์กับพฤติกรรมกล้าเสี่ยงที่มากขึ้น ในขณะที่อารมณ์เชิงลบสัมพันธ์กับพฤติกรรมกล้าเสี่ยงที่ลดลง

เช่นเดียวกันกับสี ซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งของสิ่งแวดล้อมที่ถูกนำมาใช้แทนความหมายอย่างเป็นสากล เช่น ไฟจราจรสีเขียวหมายถึงให้ออกตัวและสีแดงหมายถึงให้หยุด นอกจากนี้มนุษย์ยังมีการรับรู้เกี่ยวกับสีในแง่ของสัญญาณซึ่งนำไปเกิดการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของพฤติกรรม เช่น ไฟสีแดงให้เหยียบเบรกและสีเขียวให้เหยียบคันเร่ง ซึ่งการรับรู้นี้มีผลต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยงด้วย เช่น ในการทดลองของ Kliger and Gilad (2012) ที่ได้ศึกษาอิทธิพลของสีแดงและสีเขียวที่มีต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยง โดยผลแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมกล้าเสี่ยงของผู้เข้าร่วมการทดลองลดลงภายใต้สิ่งแวดล้อมที่มีสีแดงและเพิ่มขึ้นภายใต้สิ่งแวดล้อมที่มีสีเขียว และในการทดลองของ Gnambs, Appel and Oeberst (2015) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกล้าเสี่ยงในสิ่งแวดล้อมออนไลน์พบว่า ผู้เข้าร่วมการทดลองภายใต้เงื่อนไขตัวอักษรสีแดงมีการแสดงพฤติกรรมกล้าเสี่ยงอย่างระมัดระวังและมีแนวโน้มจะลดพฤติกรรมกล้าเสี่ยงมากที่สุด ส่วนงานของ

Jorgensen (1988) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกล้าเสี่ยงในการข้ามถนน พบว่าหากผู้ข้ามถนนรับรู้ถึงการมีอยู่ของไฟเขียวสำหรับคนข้าม พวกเขาจะมีพฤติกรรมกล้าเสี่ยงในการข้ามถนนก่อนเวลาที่ไฟเขียวจะปรากฏมากขึ้น ส่วนการวิจัยโดย Jiang et al. (2013) นั้นพบว่า สำหรับชาวจีนแผ่นดินใหญ่ สีแดงมีผลทำให้พฤติกรรมกล้าเสี่ยงในการลงทุนเพิ่มขึ้น เนื่องจากสีแดงถูกเชื่อมโยงกับความมั่งคั่ง ความโชคดี ร่ำรวย และสีเขียวมีผลทำให้พฤติกรรมกล้าเสี่ยงในการลงทุนลดลง ซึ่งแตกต่างไปจากชาวฮ่องกงที่จะมีพฤติกรรมกล้าเสี่ยงในการลงทุนมากกว่าเมื่อตัวเลขการลงทุนเป็นสีเขียว จึงทำให้เห็นได้ว่าสีนั้นมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกล้าเสี่ยงและมีความแตกต่างกันตามบริบทของวัฒนธรรมอีกด้วย

ทั้งนี้เป็นที่น่าสนใจว่าปัจจัยภายในอย่างอารมณ์และปัจจัยภายนอกเช่นสีนั้น มีการทำงานร่วมกันเสมอ โดยการวิจัยของ Hall (2004) แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลในการเหนี่ยวนำอารมณ์ของสี จากการให้ผู้ทำการทดลองรับชมเฉดสีต่าง ๆ แล้วระบุถึงอารมณ์ที่มีต่อสีนั้น ผลพบว่าผู้ร่วมทดลองส่วนใหญ่มีการระบุสีโทนเย็น เช่น สีเขียวและสีน้ำเงิน ว่ามีความสัมพันธ์กับอารมณ์เชิงบวก เช่น ความสงบผ่อนคลาย ความสุข และความสบาย ส่วนสีแดงนั้นถูกระบุว่ามีความเชื่อมโยงกับอารมณ์เชิงลบ เช่น ความโกรธ เลือด และสิ่งชั่วร้าย ส่วนงานวิจัยของ Gilbert, Fridlund and Lucchina ในปี 2016 ได้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของอารมณ์ต่อการรับรู้สี โดยให้ผู้ร่วมทดลองอ่านประโยคที่สื่อถึงอารมณ์ต่าง ๆ แล้วเลือกสีที่สอดคล้องกับประโยคนั้น พบว่าประโยคที่สื่อถึงความโกรธ เครียด ถูกแทนที่ด้วยสีแดงเป็นส่วนมาก ส่วนประโยคที่สื่อถึงความสุข ความร่าเริงถูกแทนที่ด้วยสีเหลือง เขียว หรือน้ำเงิน

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยงทั้งสอง คือ อารมณ์และสี จึงนำมาสู่การทำวิจัยฉบับนี้ เพื่อทราบว่าหากปัจจัยทั้งสองมีการทำงานร่วมกันแล้วจะส่งผลอย่างไรต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของสีและอารมณ์ที่มีผลต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยง

วิธีการ

กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาจิตวิทยาทั่วไป (จ.200/จ.211) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Non-probability sampling: convenience) จำนวน 191 คน โดยให้นักศึกษาลงชื่อเข้าร่วมการทดลองตามความสมัครใจ และจากนั้นแบ่งกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้ารับ Treatment ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Probability Sampling: Simple Random Sampling) แบ่งเป็น 3 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขที่ 1 พฤติกรรมกล้าเสี่ยงกับสิ่งแวดล้อมสีแดง เงื่อนไขที่ 2 พฤติกรรมกล้าเสี่ยงกับการเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เชิงบวกและอารมณ์เชิงลบ และเงื่อนไขที่ 3 พฤติกรรมกล้าเสี่ยงกับสีและอารมณ์ โดยเงื่อนไขที่ 1 และ 2 กลุ่มละ 18 คน ส่วนเงื่อนไขที่ 3 สามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มอารมณ์เชิงบวกได้รับสิ่งแวดล้อมสีแดง กลุ่มอารมณ์เชิงบวกได้รับสิ่งแวดล้อมสีเขียว กลุ่มอารมณ์เชิงลบได้รับสิ่งแวดล้อมสีแดง กลุ่มอารมณ์เชิงลบได้รับสิ่งแวดล้อมสีเขียว กลุ่มละ 30 คน

เครื่องมือ

แบบประเมิน Ishihara Color Test for Color Blindness

Ishihara Color Test for Color Blindness เป็นแบบประเมินความบกพร่องในการมองเห็นสี ประกอบด้วยชุดสีทั้งหมด 14 ชุด เรียกว่า Pseudo-isochromatic plates ซึ่งจะประเมินความบกพร่องในการมองเห็นสีแดงและสีเขียวของบุคคล หากผู้ตอบแบบประเมินตอบผิด 1-2 ข้อ นับว่าไม่มีความบกพร่องในการมองเห็นสีแดงและสีเขียว (Kaufman, Lutz and Norton, 2000)

แบบประเมิน Sensation Seeking Scale

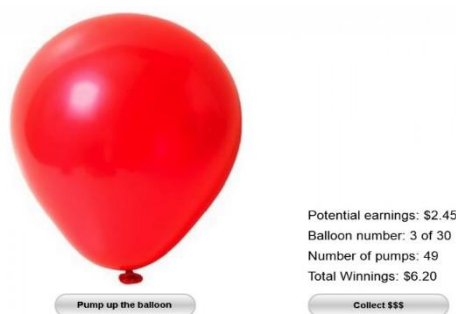
Sensation Seeking Scale เป็นแบบประเมินบุคลิกภาพที่พัฒนาขึ้นโดย Marvin Zuckerman (1964) เน้นประเมินด้านพฤติกรรมกล้าเสี่ยงของบุคคล ประกอบด้วยข้อคำถาม 40 ข้อ ซึ่งแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทย โดยประเมินพฤติกรรมของบุคคลในด้านการแสวงหาความตื่นเต้นและการผจญภัย ด้านการแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ ความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการทำกิจกรรมเดิมซ้ำ ๆ หรือเหตุการณ์ที่สามารถคาดเดาได้ และการขาดความยับยั้งชั่งใจ (Gray and Wilson, 2007)

แบบประเมิน Positive and Negative Affect Schedule (PANAS)

Positive and Negative Affect Schedule (PANAS) เป็นแบบประเมินอารมณ์เชิงบวกและอารมณ์เชิงลบ ซึ่งแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทย แบ่งเป็นข้อคำถามอารมณ์เชิงบวก 10 ข้อและอารมณ์เชิงลบ 10 ข้อ รวมทั้งหมด 20 ข้อ โดยมีเกณฑ์ให้เลือกตอบตั้งแต่ 0 หมายถึง ไม่เลย จนถึง 5 หมายถึง มากที่สุด เพื่อประเมินระดับอารมณ์ของผู้เข้าร่วมการทดลอง (Watson and Tellegan, 1985)

โปรแกรม The Balloon Analogue Risk Task (BART)

The Balloon Analogue Risk Task (BART) เป็นโปรแกรมที่ใช้ประเมินแนวโน้มของพฤติกรรมกล้าเสี่ยงของบุคคลในสถานการณ์จริงที่พัฒนาโดย Lejuez และคณะ (2002)

ภาพที่ 1 แสดงตัวอย่างเมื่อเปิดโปรแกรม The Balloon Analogue Risk Task (BART)

บนหน้าจอคอมพิวเตอร์จะปรากฏภาพลูกโป่ง พร้อมกับปุ่ม “Pump up the balloon” และปุ่ม “Collect \$\$\$” เมื่อกดปุ่ม “Pump up the balloon” เป็นการสูบลมเข้าลูกโป่ง และเมื่อกดปุ่ม “Collect \$\$\$” เป็นการสะสมเงินที่ได้จากลูกโป่งแต่ละลูก “Potential earnings” แสดงถึงจำนวนเงินที่ได้จากการสูบลมลูกโป่งในลูกนั้น ๆ “Balloon number” แสดงถึงจำนวนลูกโป่งที่ผู้เข้าร่วมการทดลอง

กดสูบลม จากทั้งหมด 30 ลูก “Number of pumps” แสดงถึงจำนวนครั้งของการกดสูบลมเข้าลูกโป่งในลูกนั้น ๆ และ “Total Winnings” แสดงถึงจำนวนเงินสะสมทั้งหมดที่ได้รับ

ผู้เข้าร่วมการทดลองเริ่มต้นโดยการกดปั๊ม “Pump up the Balloon” เพื่อสูบลมเข้าลูกโป่ง ซึ่งจะได้รับเงินตอบแทนจากการสูบลมครั้งละ 0.05 \$ พร้อมกับการขยายตัวของลูกโป่งประมาณ 0.3 ซม. ต่อรอบ เมื่อผู้เข้าร่วมการทดลองต้องการเก็บเงินสะสมที่ได้จากการสูบลมลูกโป่งลูกนั้น สามารถกดปั๊ม “Collect \$\$\$\$” เพื่อเก็บสะสมเงิน หรือสูบลมจนลูกโป่งแตก แต่จะไม่ได้เงินจากการสูบลมครั้งนั้น ซึ่งความน่าจะเป็นที่ลูกโป่งจะแตกอยู่ที่ 1/128 ในครั้งแรก เมื่อกดปั๊มสูบลมลูกโป่งครั้งต่อไป ความน่าจะเป็นที่ลูกโป่งจะแตกอยู่ที่ 1/127 และลดลงตามลำดับจนถึง 1/1 ซึ่งหมายความว่าลูกโป่งจะแตก 100% โดยผู้เข้าร่วมการทดลองจะไม่ทราบว่ากดสูบลมกี่ครั้งจึงจะทำให้ลูกโป่งแตก

เพลง

1. เพลง Mambo – ประพันธ์โดย Berstein โดยถูกใช้ในการทดลองของ Colsante, Marini and Russo (2017) เพื่อเหนี่ยวนำอารมณ์เชิงบวก สำหรับในการทดลองครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 2 นาที 30 วินาที ความดังที่ 60 โดยผู้เข้าร่วมการทดลองต้องสวมหูฟังและเล่นเพลงผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์

2. เพลง Polymorphia - ประพันธ์โดย Penderecki โดยถูกใช้ในการทดลองของ Colsante, Marini and Russo (2017) เพื่อเหนี่ยวนำอารมณ์เชิงลบ สำหรับในการทดลองครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 2 นาที 30 วินาที ความดังที่ 70 โดยผู้เข้าร่วมการทดลองต้องสวมหูฟังและเล่นเพลงผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์

อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการทดลอง

ในการทดลองกลุ่มที่ถูกนำเสนอด้วยสิ่งแวดล้อมสีเขียวหรือสีแดง เนื่องจากต้องจัดการให้สิ่งแวดล้อมมีสีที่แตกต่างกัน โดยอาศัย 7 สิ่งเร้า ได้แก่ ปากกา กระดาษคำชี้แจงการเล่นโปรแกรม BART ป้ายบอกหมายเลขประจำตัว ป้ายบอกหมายเลขประจำโต๊ะ ป้ายบอกหมายเลขประจำเก้าอี้ และเสื้อของผู้ทำการทดลอง

ขั้นตอนการทดลอง

ผู้เข้าร่วมการทดลองจะต้องทำแบบทดสอบ Sensation Seeking Scale และแบบทดสอบ Ishihara Color Test for Color Blindness ก่อนเข้าร่วมการทดลองและส่งผลการทดสอบผ่านทาง Google form ก่อนเริ่มการทดลองผู้ทำการทดลองจะชี้แจงจุดประสงค์ สิทธิของการทดลองและขอความร่วมมือฝากเครื่องมือสื่อสารก่อนเริ่มการทดลอง หลังจากนั้นในขั้นตอนการทดลองจะแตกต่างกันไปตามเงื่อนไขทั้ง 3 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขที่ 1 อิทธิพลของสีที่มีต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยง โดยผู้ทำการทดลองจะนำเสนอสิ่งเร้าที่มีสีเขียวหรือสีแดงในสิ่งแวดล้อมทั้งหมด 7 อย่าง คือ ภาพพักหน้าจอ กระดาษคำชี้แจงการเล่น ปากกา ป้ายหมายเลขโต๊ะ ป้ายหมายเลขเก้าอี้ ป้ายระบุรหัสประจำตัว และเสื้อของผู้ทำการทดลอง ในเงื่อนไขที่ 2 อิทธิพลของอารมณ์ที่มีต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยง ผู้ทำการทดลองจะให้ผู้เข้าร่วมการทดลองทำแบบประเมิน PANAS ก่อนเริ่มการทดลอง แล้วให้ฟังเพลงMambo/Polymorphia จากนั้นทำแบบประเมิน PANAS อีกครั้ง โดยไม่นำเสนอสิ่งเร้าสีแดงหรือสีเขียว และเงื่อนไขที่ 3 อิทธิพลของสีและอารมณ์ที่มีต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยง ในช่วงแรกของการทดลองจะให้ผู้เข้าร่วมการทดลองทำแบบประเมิน

PANAS ก่อน แล้วจึงให้ฟังเพลง Mambo/Polymorphia จากนั้นทำแบบประเมิน PANAS อีกครั้งโดยไม่นำเสนอสิ่งเร้าสีแดงหรือสีเขียว เพื่อป้องกันการซ้อนทับกับการเหนี่ยวนำอารมณ์ หลังจากนั้นจึงเริ่มนำเสนอสิ่งเร้าสีเขียวหรือสีแดงในสิ่งแวดล้อมทั้งหมด 7 อย่าง คือ ภาพพักหน้าจอ กระดาษคำชี้แจงการเล่น ปากกา ป้ายหมายเลขโต๊ะ ป้ายหมายเลขเก้าอี้ ป้ายระบุรหัสประจำตัว และเสื้อของผู้ทำการทดลอง โดยทั้ง 3 เงื่อนไข ผู้เข้าร่วมการทดลองจะได้รับแผ่นชี้แจงคำสั่งและการเล่นโปรแกรม BART ในลำดับถัดมา หลังจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมการทดลองเล่นโปรแกรม BART และรอจนกว่าทุกคนจะเล่นเสร็จ สุดท้ายผู้ทำการทดลองจะชี้แจงจุดประสงค์หลักของการทดลอง (debrief) ถือเป็นอันเสร็จสิ้นการทดลอง

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า ผู้เข้าร่วมการทดลองจำนวน 191 คนนั้นสามารถแบ่งได้เป็นผู้เข้าร่วมการทดลองเพศชายร้อยละ 20.4 และเพศหญิงร้อยละ 79.6 โดยเมื่อวัดคะแนน Sensation Seeking Scale ของผู้เข้าร่วมการทดลองแบบแบ่งตามเพศพบว่า ผู้เข้าร่วมการทดลองเพศชายมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 15.08 คะแนน ในขณะที่ผู้เข้าร่วมการทดลองเพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 14.34 คะแนน

ตารางที่ 1 แสดงค่าสถิติเชิงพรรณนาของจำนวนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนลูกโป่งที่แตก และจำนวนครั้งในการสูบลมเข้าลูกโป่งที่ไม่แตก ของผู้เข้าร่วมการทดลองในเงื่อนไขทั้ง 3 เงื่อนไข

เงื่อนไข	กลุ่ม	จำนวนเฉลี่ยของลูกโป่งที่แตก	จำนวนครั้งเฉลี่ยในการสูบลมลูกโป่งที่ไม่แตก
		M(SD)	M(SD)
เงื่อนไขที่ 1 สิ่งเร้าสี	สีแดง	10.19(2.51)	781.06(156.23)
	สีเขียว	9.42(2.90)	769.26(186.42)
เงื่อนไขที่ 2 อารมณ์	อารมณ์เชิงบวก	9.06(4.17)	700.00(188.75)
	อารมณ์เชิงลบ	8.83(4.05)	652.28(231.74)
เงื่อนไขที่ 3 สีและอารมณ์	สีแดง+อารมณ์เชิงบวก	10.43(2.97)	749.83(142.30)
	สีแดง+อารมณ์เชิงลบ	8.16(2.96)	665.68(232.21)
	สีเขียว+อารมณ์เชิงบวก	8.35(2.80)	664.90(241.48)
	สีเขียว+อารมณ์เชิงลบ	8.96(3.72)	657.15(247.82)

ในเงื่อนไขที่ 1 เป็นการทดสอบความแตกต่างระหว่างอิทธิพลของสีที่มีต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยงพบว่า สีที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อจำนวนเฉลี่ยของลูกโป่งที่แตก ($t = .829$ $df = 33$) และไม่มีผลต่อจำนวนครั้งในการสูบลมลูกโป่งที่ไม่แตก ($t = .842$, $df = 33$)

ในเงื่อนไขที่ 2 ทดสอบความแตกต่างระหว่างอิทธิพลของอารมณ์ที่มีต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยงพบว่า อารมณ์ที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อจำนวนเฉลี่ยของลูกโป่งที่แตก ($t = .872$, $df = 34$) และไม่มีผลต่อจำนวนครั้งในการสูบลมลูกโป่งที่ไม่แตก ($t = .503$, $df = 34$)

ในเงื่อนไขที่ 3 ทดสอบอิทธิพลของการทำงานร่วมกันระหว่างตัวแปรสีและอารมณ์ โดยพบว่าสีและอารมณ์มีปฏิสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ($F(1) = 6.362, p = .013$) และส่งผลให้มีความแตกต่างกันของจำนวนเฉลี่ยของลูกโป่งที่แตก (ดังแสดงในตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนของลูกโป่งที่แตกแบบพหุคูณโดยวิธีของ Fisher's Least Significant Different

เงื่อนไข	กลุ่ม	Mean (SD)	LSD Comparisons			
			1	2	3	4
เงื่อนไขที่ 3 สีและอารมณ์	1. สีแดงและอารมณ์เชิงบวก	10.43(2.97)	-	.010*	.005*	.077
	2. สีแดงและอารมณ์เชิงลบ	8.16(2.96)		-	.807	.459
	3. สีเขียวและอารมณ์เชิงบวก	8.35(2.80)			-	.329
	4. สีเขียวและอารมณ์เชิงลบ	8.96(3.72)				-

* $P < .05$

การเปรียบเทียบดังตารางพบว่า การทำงานร่วมกันของสีแดงและอารมณ์เชิงบวกทำให้มีจำนวนเฉลี่ยของลูกโป่งที่แตกสูงกว่า ($M = 10.43(2.97)$) การทำงานร่วมกันของสีแดงและอารมณ์เชิงลบ ($M = 8.16(2.96)$, $p = 0.010$ *) และการทำงานร่วมกันของสีเขียวและอารมณ์เชิงบวก ($M = 8.35(2.80)$, $p = 0.005$ *) แต่ไม่แตกต่างกับจำนวนเฉลี่ยของลูกโป่งที่แตกจากการทำงานร่วมกันของสีเขียวและอารมณ์เชิงลบ ($M = 8.96(3.72)$, $p = 0.077$)

นอกจากการวิเคราะห์ผลที่ได้จากการทดสอบแล้วคณะผู้วิจัยได้นำเวลาที่ผู้เข้าร่วมการทดลองใช้ในการสูบลมเข้าลูกโป่งทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วย เนื่องจากเวลาที่ใช้ในการสูบลมลูกโป่งเป็นพฤติกรรมกล้าเสี่ยงด้วย จึงได้มีการทดสอบสมมติฐานเพิ่มเติมพบว่า สีและอารมณ์มีปฏิสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ($F(1) = 11.352, p = .001$) และส่งผลให้มีความแตกต่างกันของระยะเวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการกระทำพฤติกรรมกล้าเสี่ยง (ดังแสดงในตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบระยะเวลาแบบพหุคูณโดยวิธีของ Fisher's Least Significant Different

เงื่อนไข	กลุ่ม	Mean (SD) หน่วย ms	LSD Comparisons			
			1	2	3	4
เงื่อนไขที่ 3 สีและอารมณ์	1. สีแดงและอารมณ์เชิงบวก	7.85(8.26)	-	.774	.979	.001*
	2. สีแดงและอารมณ์เชิงลบ	8.79(8.13)		-	.483	.002*
	3. สีเขียวและอารมณ์เชิงบวก	7.44(8.13)			-	.001*
	4. สีเขียวและอารมณ์เชิงลบ	13.97(8.71)				-

* $P < .05$

จากการเปรียบเทียบดังตารางพบว่า การทำงานร่วมกันของสีเขียวและอารมณ์เชิงลบทำให้ผู้เข้าร่วมการทดลองใช้เวลาในการกระทำพฤติกรรมกล้าเสี่ยงมากกว่า ($M = 13.97(8.71)$) การทำงานร่วมกันของสีแดงและอารมณ์เชิงบวก ($M = 7.85(8.26)$, $p = 0.001$ *) การทำงานร่วมกันของสีแดงและอารมณ์เชิงลบ ($M =$

8.79(8.13), $p = 0.002^*$) และการทำงานร่วมกันของสีเขียวและอารมณ์เชิงบวก ($M = 7.44(8.13)$, $p = 0.001^*$)

สรุปผลการทดลอง

จากการทดลองเกี่ยวกับอิทธิพลของสีและอารมณ์ที่มีต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยง ในนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาจิตวิทยาทั่วไป (จ.211/201) ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 191 คน โดยแบ่งกลุ่มในการทดลองออกเป็น 3 เงื่อนไข ผลการทดลองพบว่าในเงื่อนไขที่ 1 และเงื่อนไขที่ 2 สีและอารมณ์ไม่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมกล้าเสี่ยงที่แตกต่างกัน แต่สำหรับเงื่อนไขที่ 3 พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสีและอารมณ์ ส่งผลให้มีพฤติกรรมกล้าเสี่ยงแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 และเมื่อเปรียบเทียบแบบพหุคูณพบว่า กลุ่มที่ได้รับเงื่อนไขสีแดงและอารมณ์เชิงบวก ทำให้ผู้เข้าร่วมการทดลองมีพฤติกรรมกล้าเสี่ยงในการกดสับลูกโป่งให้แตกมากกว่า เงื่อนไขสีแดง-อารมณ์เชิงลบ และเงื่อนไขสีเขียว-อารมณ์เชิงบวก แต่ไม่แตกต่างจาก สีเขียว-อารมณ์เชิงลบ และเมื่อวิเคราะห์เพิ่มเติมในส่วนของเวลาที่ใช้ในการสับลูกโป่งทั้งหมด พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสีและอารมณ์ที่ส่งผลต่อการใช้เวลาในการสับลูกโป่ง เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบแบบพหุคูณพบว่า ภายใต้เงื่อนไขสีเขียวและอารมณ์เชิงลบทำให้ผู้เข้าร่วมการทดลองใช้เวลาในการกดสับลูกโป่งทั้งหมดมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการทดลองพบว่าสีและอารมณ์เมื่อทำงานโดยลำพังไม่ทำให้ผู้เข้าร่วมการทดลองมีพฤติกรรมกล้าเสี่ยงที่แตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยเรื่องสีไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยงเป็นเพราะจากการศึกษาในเรื่องสีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ยังไม่มีงานชิ้นใดที่บ่งบอกว่าสีมีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ ผลการวิจัยส่วนใหญ่มีความขัดแย้งกัน และขาดหลักฐานสนับสนุนที่แน่ชัดว่าบุคคลต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของสีนั้น ๆ หรือรับรู้ถึงการมีอยู่ของสีนั้นเป็นเวลานานเพียงใดจึงจะทำให้พฤติกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างแน่นอน (Elliot, 2015)

การศึกษาอิทธิพลของอารมณ์พบว่า อารมณ์ที่แตกต่างกันไม่ทำให้ผู้เข้าร่วมการทดลองมีพฤติกรรมกล้าเสี่ยงแตกต่างกัน จากผลการวิจัยนี้สามารถอธิบายได้จากงานของ Juergensen, Weaver, May & Demaree (2018) ที่พบว่าอารมณ์เชิงบวกและอารมณ์เชิงลบไม่มีผลต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยง แต่พบว่าทั้งสองอารมณ์จะมีพฤติกรรมกล้าเสี่ยงสูงกว่าผู้ที่มีอารมณ์เป็นกลาง

นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการทดลองของผู้เข้าร่วมการทดลองมีผลต่อพฤติกรรมกล้าเสี่ยงด้วย เนื่องจากการทดลองในครั้งนี้ผู้ทดลองได้มีการเหนี่ยวนำอารมณ์ของผู้เข้าร่วมการทดลอง แต่เนื่องจากผู้เข้าร่วมการทดลองเป็นนักศึกษาในรายวิชา จ.211 ซึ่งเป็นวิชาบังคับและกำหนดให้มีการมีส่วนร่วมในการทดลองทางจิตวิทยาเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผล จากงานของ Mittal and Ross (1998) ที่อธิบายว่า ถ้าผู้เข้าร่วมการทดลองคิดว่างานวิจัยที่ตนเองเข้าร่วมอยู่นั้นไม่มีผลกระทบโดยตรงกับตนเองหรือผลประโยชน์จากงานวิจัยที่ตนเข้าร่วมไม่ได้มีความสำคัญต่อบุคคลนั้น ก็จะทำให้บุคคลนั้นไม่ใส่ใจหรือให้ความร่วมมือ ทำให้อารมณ์ที่ถูกเหนี่ยวนำไม่ส่งผลและมีการนำเอาหลักเหตุผลมาใช้มากขึ้น

การศึกษาการทำงานร่วมกันของสีและอารมณ์กับพฤติกรรมกล้าเสี่ยง พบว่าการทำงานร่วมกันของสีและอารมณ์ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมการทดลองมีพฤติกรรมกล้าเสี่ยงแตกต่างกัน โดยเงื่อนไขสีแดงล้อมสีแดงและอารมณ์เชิงบวกมีพฤติกรรมกล้าเสี่ยงมากกว่า เงื่อนไขสีแดงล้อมสีแดงและอารมณ์เชิงลบ และ

เงื่อนไขสิ่งแวดล้อมสี่เหลี่ยมและอารมณ์เชิงบวก ซึ่งผลที่ได้นี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เนื่องจากสีแดงนั้นโดยทั่วไปมักถูกใช้แทนความหมายของการห้าม การเตือน การหยุด เช่น สัญญาณไฟสีแดงของไฟจราจร ป้ายเตือนจราจร สีแดงของขอบฟุตปาธ หรือ แทนความหมายของการเป็นภัย เช่น สีแดงของสัตว์มีพิษ สีแดงของธงเตือนระดับน้ำลึก (Bailey, 2019) หรือกล่าวได้ว่ามีเป้าหมายเพื่อให้พฤติกรรมลดลง ซ้ำลง หยุดลง แต่สีแดงที่ทำงานร่วมกับอารมณ์เชิงบวกในการวิจัยนี้กลับทำให้พฤติกรรมกล้าเสี่ยงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถอธิบายได้จากงานของ Brazley, Cronqvist & Mormann (2017) ที่พบว่าสีมีความหมายเปลี่ยนแปลงตามบริบททางวัฒนธรรม โดยการศึกษาดังกล่าวพบว่า นักลงทุนชาวสหรัฐกับนักลงทุนชาวจีนมีพฤติกรรมกล้าเสี่ยงเมื่อหน้าจอแสดงผลเป็นสีแดงแตกต่างกัน เนื่องจากสีแดงในบริบทของชาวจีนนั้นหมายถึงความมั่นคงและความรุ่งเรืองด้านการเงิน แสดงให้เห็นว่าความหมายของสีนั้นแตกต่างกันไปตามบริบทของวัฒนธรรม และเนื่องจากวัฒนธรรมไทยนั้นมีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยทำให้สีแดงในความหมายของคนไทยอาจจะได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดแบบตะวันออก ทำให้การตีความของผู้เข้าร่วมการทดลองครั้งนี้มีความแตกต่างออกไป ในส่วนของอารมณ์เชิงบวก Loewenstein & Lerner (2013) ระบุว่า อารมณ์เชิงบวก ซึ่งทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะประเมินสถานการณ์เสี่ยงในเชิงบวกมากขึ้น เช่น มองว่าเป็นโอกาส ความท้าทาย จากเหตุผลดังกล่าวแล้วเมื่อสีแดงมีการทำงานร่วมกับอารมณ์เชิงบวกจึงส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมกล้าเสี่ยงมากขึ้น

ในส่วนของสี่เหลี่ยมและอารมณ์เชิงลบมีความแตกต่างจากสมมติฐาน สี่เหลี่ยมมักมีความหมายเกี่ยวข้องกับ การอนุญาต ความปลอดภัย เช่น ไฟจราจรสีเขียว สัญลักษณ์ของโรงพยาบาลและหน่วยงานสาธารณสุข ตลอดจนเป็นตัวแทนของความเจริญงอกงาม อุดมสมบูรณ์ และความโชคดี (Jens, 2016) อีกทั้งในชีวิตประจำวันสี่เหลี่ยมในชีวิตประจำวันยังถูกเชื่อมโยงกับการเพิ่มขึ้นของพฤติกรรม คือ การกดคันเร่งของรถยนต์เมื่อผู้ขับขี่เห็นสัญญาณไฟสีเขียว ซึ่งความคุ้นเคยนี้เมื่อทำงานร่วมกับอารมณ์เชิงลบซึ่ง Mano (1992) ได้อธิบายว่าผู้ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของอารมณ์เชิงลบจะมีพฤติกรรมกล้าเสี่ยงมากขึ้น เพราะความใส่ใจถูกบดบังด้วยอารมณ์และทำให้การคิดอย่างรอบคอบลดลง ดังนั้นเมื่อสีเขียวทำงานร่วมกับอารมณ์เชิงลบพฤติกรรมกล้าเสี่ยงจึงมากขึ้น

ส่วนสมมติฐานเพิ่มเติมพบว่า เงื่อนไขสี่เหลี่ยมและอารมณ์เชิงลบใช้เวลาในการกระทำพฤติกรรมกล้าเสี่ยงนานที่สุดซึ่ง Nakashian (1964) ได้ระบุเอาไว้ว่าสีที่มีความยาวคลื่นสั้น เช่น สีเขียวหรือสีฟ้า จะทำให้เราได้รับประสบการณ์ของความสงบ ผ่อนคลาย จึงมีผลทำให้พฤติกรรมของเราช้าลง และงานของ Finlay et al. (2007) ได้แสดงให้เห็นว่าสีเขียวและสีน้ำเงิน กระตุ้นให้ผู้เล่นใช้เวลาอยู่ในบ่อนนานขึ้น ดังนั้นเมื่อสีเขียวมีการทำงานร่วมกับอารมณ์เชิงลบซึ่งทำให้เกิดพฤติกรรมกล้าเสี่ยง แต่มีการคาดการณ์สถานการณ์ในแง่ลบเร็วกว่าความเป็นจริง และมีความระมัดระวังเพิ่มมากขึ้น (Kusev et al., 2017) จึงเป็นเหตุให้ผู้เข้าร่วมการทดลองในเงื่อนไขสี่เหลี่ยมและอารมณ์เชิงลบใช้เวลาในการทำพฤติกรรมกล้าเสี่ยงมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

สำหรับการวิจัยในอนาคต อาจเปลี่ยนจากการเหนี่ยวนำอารมณ์โดยใช้เสียงเพลงก่อนการเริ่มเล่นโปรแกรม BART เป็นการเปิดเพลงในขณะที่ผู้เข้าร่วมการทดลองกำลังเล่นเกมแทน และเพิ่มกลุ่ม

ควบคุมซึ่งไม่ถูกเหนี่ยวนำด้วยสีหรืออารมณ์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมกล้าเสี่ยงกับกลุ่มที่ได้รับเงื่อนไขต่าง ๆ และเนื่องจากผลการทดลองเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันระหว่างสีและอารมณ์ของคณะผู้วิจัยได้ผลออกมาแตกต่างจากผลการทดลองในอดีต ทั้งนี้ อาจจะมีปัจจัยจากอิทธิพลของสังคม ค่านิยม วัฒนธรรม จึงขอเสนอให้ผู้ทำวิจัยในอนาคตศึกษาเกี่ยวกับความหมายส่วนบุคคลที่มีต่อสีที่จะนำมาทำการวิจัย เพื่อทราบถึงแนวโน้มที่อาจจะเป็นไปได้ของสีดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล เช่น สีแดงหรือในบริบทของชาวตะวันออก เนื่องจากการทดลองเกี่ยวกับสีและพฤติกรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับชาวตะวันตก เพื่อให้ได้ผลของการทดลองที่มีความครอบคลุมในบริบทที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- Ahtisaari, M., & Karanam, K. (2015, July 21). Music and emotion. Retrieved from <http://syncproject.co/blog/2015/7/21/music-and-emotion>
- Bazley, W. J., Cronqvist, H., & Mormann, M. M. (2017). In the Red: The Effects of Color on Investment Behavior. *SSRN Electronic Journal*. doi:10.2139/ssrn.2992812
- Colasante, A., Marini, M., & Russo, A. (2017). Incidental emotions and risk-taking: An experimental analysis. *SSRN Electronic Journal*. doi:10.2139/ssrn.2923145
- Dixon, M.J., Harrigan, K.A., Santesso, D.L., Graydon, C., Fugelseng, J. A., & Collins, K. (2014). The impact of sound in modern multiline video slot machine play. *Journal of Gambling Study*. 30, 913, doi: <https://doi.org/10.1007/s10899-013-9391-8>
- Elliot, A. J. (2015). Color and psychological functioning: a review of theoretical and empirical work. *Frontiers in Psychology*, 6. doi:10.3389/fpsyg.2015.00368
- Enström, R., & Schmaltz, R. (2017). A walk on the wild side: The impact of music on risk-taking likelihood. *Frontiers in Psychology*, 8. doi:10.3389/fpsyg.2017.00759
- Gilbert, N., Fridlund, A.J. & Lucchina, L.A. (2016). The color of emotion: A metric for implicit color associations. *Food Quality and Preference*, 52, 203-210. doi: 10.1016/j.foodqual.2016.04.007
- Gray, J. M., & Wilson, M. A. (2007). A detailed analysis of the reliability and validity of the sensation seeking scale in a UK sample. *Personality and Individual Differences*, 42(4), 641–651. doi: 10.1016/j.paid.2006.08.019
- Jiang, F., Lu, S., Yao, X., Yue, X., & Au, W, T. (2013). Up or down? How culture and color affect judgments. *Journal of Behavioral Decision Making*, 27(3), 226–234. doi:10.1002/bdm.1800
- Jorgensen, N. O. (1988). Risky behaviour at traffic signals: a traffic engineer's view. *Ergonomics*, 31(4), 657–661. doi:10.1080/00140138808966707

- Juergensen, J., Weaver, J. S., May, C. N., & Demaree, H. A. (2018). More Than Money: Experienced Positive Affect Reduces Risk-Taking Behavior on a Real-World Gambling Task. *Frontiers in Psychology, 9*. doi:10.3389/fpsyg.2018.02116
- Kaufman, Lutz and Norton. (2000). Ishihara's tests for color blindness: a useful indicator of visual involvement in multiple sclerosis. *International Journal of MS Care, 1*(2), 6-13. doi:10.7224/1537-2073-2.1.6
- Kliger, D., & Gilad, D. (2012). Red light, green light: Color priming in financial decisions. *The Journal of Socio-Economics, 41*(5), 738–745. doi: 10.1016/j.socsec.2012.07.003
- Kusev, P., Purser, H., Heilman, R., Cooke, A. J., Van Schaik, P., Baranova, V., Martin, R., & Ayton, P. (2017). Understanding Risky Behavior: The Influence of Cognitive, Emotional and Hormonal Factors on Decision-Making under Risk. *Frontiers in Psychology, 8*. doi:10.3389/fpsyg.2017.0010
- Lejuez, C. W., Read, J. P., Kahler, C. W., Richards, J. B., Ramsey, S. E., Stuart, G. L., Brown, R. A. (2002). Evaluation of a behavioral measure of risk taking: The Balloon Analogue Risk Task (BART). *Journal of Experimental Psychology: Applied, 8*(2), 75-84. doi:10.1037/1076-898X.8.2.75
- Loewenstein, G., & Lerner, J. S. (2003). The role of affect in decision making. In R. Davidson, H. Goldsmith, & K. Scherer (Eds.), *Handbook of affective science*, 619 – 642. New York, NY: Oxford University Press.
- Mano, H. (1992). Judgments under distress: Assessing the role of unpleasantness and arousal in judgment formation. *Organizational Behavior & Human Decision Processes, 52*(2), 216-245.
- Megías, A., Cándido, A., Maldonado, A., & Catena, A. (2018). Neural Correlates of Risk Perception as a Function of Risk Level: An Approach to the Study of Risk through a Daily Life Task. *Neuropsychologia*. doi: 10.1016/j.neuropsychologia.2018.09
- Mittal, V., & Ross, W. T. (1998). The Impact of Positive and Negative Affect and Issue Framing on Issue Interpretation and Risk Taking. *Organizational Behavior and Human Decision Processes, 76*(3), 298–324. doi:10.1006/obhd.1998.2808
- Mohana, M. (2018, October 08). Music & how it impacts your brain, emotions. Retrieved from <https://psychcentral.com/lib/music-how-it-impacts-your-brain-emotions/>
- Nakashian, J. S. (1964). The effects of red and green surroundings on behavior. *The Journal of General Psychology, 70*, 143–162.

- Toet, A., Henselmans, M., Lucassen, M. P., & Gevers, T. (2011). Emotional effects of dynamic textures. *I-Perception*, 2(9), 969–991. doi:10.1068/i0477
- Torres, M. A., Megías, A., Catena, A., Cándido, A., & Maldonado, A. (2017). Opposite effects of feedback contingency on the process of risky decisions-making. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 45, 147–156. doi: 10.1016/j.trf.2016.12.007
- Warrenburg, S. (2002). Measurement of emotion in olfactory research. *Chemistry of Taste*, 243–260. doi:10.1021/bk-2002-0825.ch019
- Watson, D., & Tellegen, A. (1985). Toward a consensual structure of mood. *Psychological Bulletin*, 98(2), 219-235. doi:10.1037/0033-2909.98.2.219
- Wilson, R. (1979). Analyzing the Daily Risks of Life. *Technology Review*, 2, 41-46

ต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกกับวิธีเผชิญความเครียด
 ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี

Psychological Capital and Coping Strategies

Related to Self-Directed Learning of the Undergraduate Students

อัจจิมา ขวัญทอง¹, ธนพล จันทรรพร¹, ศิริมา จิมรัมย์¹,
 จุฑามาศ มีสา¹, ศุภภาพิชญ์ เสียงหวาน¹ และ ฉัฐวิณั สิริศิริอรธร²
 Atchima Kwanthong¹, Thanaphon Chantharaphon¹, Sirima Jimrum¹,
 Jutamas Meesa¹, Suphapit Siengwhan¹ and Dr.Shuttawwee Sitsira-at²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกและวิธีเผชิญความเครียดกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี และ 2) เพื่อค้นหาตัวแปรทำนายการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกและวิธีเผชิญความเครียดของนิสิตระดับปริญญาตรี โดยจำแนกตามปัจจัยภูมิหลัง ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาและเพศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 296 คน สำหรับการออกแบบการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stages stratified random sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ ได้แก่ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Step-wise

ผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน การมองโลกในแง่ดี ความหวัง และการฟื้นตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 วิธีเผชิญความเครียด ได้แก่ วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ปัญหา และแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ส่วนวิธีการเผชิญความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อยมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก ด้านความหวัง การมองโลกในแง่ดี และการรับรู้ความสามารถของตนสามารถร่วมทำนายการเรียนรู้แบบนำตนเองได้ร้อยละ 47 และวิธีการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ปัญหาและแบบได้ประโยชน์น้อยสามารถร่วมทำนายการเรียนรู้แบบนำตนเองได้ร้อยละ 45

คำสำคัญ การเรียนรู้แบบนำตนเอง, ต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก, วิธีเผชิญความเครียด

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the correlation of psychological capital and coping strategies related to self-directed learning of the undergraduate students. 2) to examine the predictive variables by psychological capital and coping

strategies that could identify self-directed learning of the undergraduate students classified by background factors including academic fields and gender. The participants in this study were 296 undergraduate students in public universities, randomly selected via the stratified random sampling method. Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, Multiple Regression Analysis were used to analyze the data.

Results of the study were as follows: Psychological capital consists of Self-Efficacy, Optimism, Hope and Resilience were found to correlate positively with the self-directed learning at the significance level of .01. Coping Strategies consists of problem focused coping and emotional focused coping were found respectively to correlate positively with the self-directed learning at the significance level of .01 and .05. Less useful coping was found to correlate negatively with the self-directed learning at the significance level of .01. Psychological capital including Hope, Optimism and Self-Efficacy were found to predict 47 percent of self-directed learning and coping Strategies were found to predict 45 percent

Keywords Psychological Capital, Coping Strategies, Self-Directed Learning

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากในอดีตเป็นอย่างมาก การเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี และทรัพยากรต่างๆ จากทั่วทุกมุมโลกสะดวกรวดเร็วมากขึ้น สังคมมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงของความรู้และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต Whitehead (1931) อธิบายว่า ในอดีตผู้คนจะพบเจอการเปลี่ยนแปลงในช่วงชีวิตน้อย ซึ่งต่างจากในปัจจุบัน เหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมเกิดขึ้นมากมาย มีความเปิดกว้าง ยอมรับและให้ความสำคัญกับข้อมูลความรู้และข่าวสารที่หลากหลาย เพราะฉะนั้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้คนในศตวรรษนี้จึงไม่สามารถใช้ความรู้และทักษะบางอย่างในอดีตมาแก้ปัญหาในปัจจุบันได้ดี การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงไม่ใช่กระบวนการถ่ายทอดความรู้ แต่คือการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้คนนั่นเอง (สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล: 2561)

การเรียนรู้แบบนำตนเองสามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการใช้ความคิดอย่างมีเหตุมีผล สามารถแก้ปัญหาและวิเคราะห์เนื้อหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เพิ่มพูนทักษะความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง ความสามารถในการจัดการ และการวางแผนเป้าหมายทางการเรียนของตนเอง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น และสร้างพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคม (ฐิติธัญญาณ์ แก่นเพชร 2559: 26; อ้างอิงถึง Borich. 1992: 286) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน คือ ผู้เรียนจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้มากกว่าและเรียนรู้ได้ดีกว่าการรับข้อมูลจากในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว บุคคลจะตั้งใจเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยแรงจูงใจที่มากกว่า จดจำและใช้สิ่งที่เรียนรู้ได้ดีกว่าเรียนรู้วิธีการเรียนได้ รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง จัดการตนเองได้ดี สามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง สามารถช่วยให้มนุษย์มีพัฒนาการทางปัญญาในการปรับและประยุกต์ใช้ความรู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่ที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

และแก้ปัญหา ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพสามารถแสวงหาความรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยีในโลกยุคใหม่ (สุจินดา ประเสริฐ: 2554)

จากการทบทวนงานวิจัย คณะผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychological Capital) หรือ “PsyCap” ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน การมองโลกในแง่ดี ความหวัง และการฟื้นตัว (Luthans, Youssef, et al., 2007) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ดังนี้ อิทธิพลของความสามารถในการฟื้นพลังและความกดดันทางวิชาการที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยมีแรงจูงใจในการเรียนเป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่า ความสามารถในการฟื้นพลังมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านแรงจูงใจ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความสามารถในการฟื้นพลังมีบทบาทในกระบวนการของการส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี (นิภารัตน์ รูปไข่: 2558) การมีความคิดจิตใจเปิดกว้าง การมองโลกในแง่ดี เชื่อว่าตนเองมีความสามารถ รวมถึงเชื่อว่าการเรียนรู้ได้จากทุกแหล่ง ล้วนเป็นการมีทัศนคติที่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (นิตยา สำเร็จผล: 2547) บุคคลที่มีการมองโลกในแง่ดี มีความหวัง มีการรับรู้ความสามารถของตน และมีความหยุนตัวยิ่งสูง ก็ยิ่งทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการจัดการตนเองและการจัดการภายในครอบครัวสูงด้วยเช่นกัน (นัชชิมา บาเกาะ: 2560) นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะพยายามตั้งใจเรียน ทบทวนบทเรียน และมีความคาดหวังอยากเรียนสูงๆ จบมหาวิทยาลัย นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมักจะมีความเอาใจใส่ต่อผลการเรียน จึงทำให้เกิดความวิตกกังวลกับผลการเรียน เพราะนักเรียนจะมีความคาดหวังว่า ตนเองจะมีผลการเรียนอยู่ในระดับดีถึงดีมาก จึงใช้วิธีแก้ปัญหาโดยการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง เพื่อต้องการให้ตนเองเรียนจบสูงๆ และสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ตามความต้องการของนักเรียน (สุภาวดี เขมะศรีสุวรรณ: 2543) ซึ่งผลวิจัยที่มีองค์ประกอบของต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับบริบททางการเรียน และมีความสัมพันธ์กัน แต่ยังไม่มีการวิจัยใดที่ศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนทางจิตวิทยาทั้งสี่องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยตรง ประกอบกับการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมทำให้พบว่า ตัวแปรวิธีเผชิญความเครียดนั้นมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลวิจัยระบุว่า ความเครียด สาเหตุของความเครียดและวิธีเผชิญความเครียดทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลางและสูง มีวิธีเผชิญความเครียดทางการเรียนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ปิยะวรรณ เลิศพานิช: 2542) การศึกษานักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก พบว่า วิธีเผชิญความเครียดโดยใช้รูปแบบการแก้ไขปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกกับวิธีเผชิญความเครียดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิตปริญญาตรี เพื่อจะนำข้อมูลไปเป็นวิธีการจัดการเผชิญความเครียดที่เหมาะสมและเป็นแนวทางในการวางแผนจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้แบบนำตนเองและใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมสุขภาพจิต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกและการเผชิญความเครียดกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี
2. เพื่อค้นหาตัวแปรทำนายการเรียนรู้แบบนำตนเอง ด้วยต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกและวิธีเผชิญความเครียดของนิสิตระดับปริญญาตรี โดยจำแนกตามภูมิภาค ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาและเพศ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งขั้นตอนออกเป็น 3 ส่วน

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ปีการศึกษา 2561 จำนวน 300 คน ได้มาจากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรของแฮร์ (Hair: 2010) โดยอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่าง และจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรควรจะเป็น 10-40 หน่วยตัวอย่าง ต่อ 1 ตัวแปร ดังนั้น 30 เท่าของตัวแปรสังเกตในงานวิจัย คือ $8 \times 30 = 240$ ในงานวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำไว้จำนวน 240 คน ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 300 คนเพื่อความสะดวกในการแบ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ 2 ชั้น และเพื่อความครอบคลุมประชากรทั้งหมด

2. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดปัจจัยต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก แบบวัดการเผชิญความเครียด และแบบวัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผู้วิจัยนำแบบวัดไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 41 คน จากนั้นนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ (Item-total correlation) มีค่าระหว่าง -.037 ถึง .702 และค่าความเชื่อมั่นมีค่าระหว่าง .815 ถึง .916

3. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง
2. วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน
3. ศึกษาความสามารถในการทำนายพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของปัจจัยต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกและการเผชิญความเครียด และปัจจัยภูมิหลัง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ทั้งชนิดโดยรวม (Enter) และเป็นขั้น (Stepwise)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกกับวิธีเผชิญความเครียดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า

ต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง ด้านการมองโลกในแง่ดี ด้านความหวัง และด้านการฟื้นตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .483 .577 .606 และ .566 ตามลำดับ

วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ปัญหาเกี่ยวกับวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .629 และ .126 ตามลำดับ

วิธีเผชิญความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อยมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .369

ต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกกับการเผชิญความเครียดสามารถร่วมกันทำนายการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิตได้ร้อยละ 54.8 โดยตัวแปรที่สามารถทำนายการเรียนรู้แบบนำตนเองได้สูงสุดและรองลงมา ได้แก่ วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา ความหวัง วิธีเผชิญความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อย การรับรู้ความสามารถของตน และการมองโลกในแง่ดี

การอภิปรายผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 อภิปรายผลของความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก ได้แก่ ด้านการรับรู้ความสามารถของตน ด้านการมองโลกในแง่ดี ด้านความหวัง และด้านการฟื้นตัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิต ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งตรงกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1-4 ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้ที่มีทุนจิตวิทยาเชิงบวกจะช่วยให้สามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อมได้ดี มองสิ่งต่าง ๆ ในด้านดี มีทัศนคติและความหวังที่ดี มีความเชื่อมั่นและมีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการปฏิบัติงาน มีความมั่นคงทางจิตใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มีจิตใจที่เปิดกว้างในการรับรู้และยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง ส่งผลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงาน (Baron and Grebberg, 1990) จากผลการวิจัยของ สายสมร เณยกิตติ (2554) กล่าวว่าทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก เป็นการพัฒนาภาวะจิตใจให้มองเห็นจุดเด่นหรือจุดแข็งของแต่ละบุคคลในทางที่ดี นำไปสู่การกำหนดพฤติกรรมที่สามารถประเมินได้และพัฒนาได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ว่า นิสิตที่มีต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกสูง จะมีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองสูงไปด้วย นอกจากนี้ผลการวิจัย นิตยา สำเร็จผล (2547) กล่าวถึงลักษณะบุคลิกภาพที่จำเป็นในการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองว่า ผู้ที่มองโลกในแง่ดี เชื่อว่าตนเองมีความสามารถ เป็นองค์ประกอบของต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางบวกขององค์ประกอบต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลของความสัมพันธ์ระหว่างวิธีเผชิญความเครียดกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ปัญหา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิต ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 เป็นเพราะว่า วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ปัญหาเป็นการจัดการกับปัญหาโดยตรง มีการวางแผนและกระทำพฤติกรรมการแก้ปัญหาย่อยอย่างเป็นขั้นเป็นตอน แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองในด้านการจัดการตนเอง คือการวางแผนกลยุทธ์ และสร้างทางเลือกในการปฏิบัติให้การ

ดำเนินการประสบความสำเร็จ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ ปิยอร วจนะ (2552) ได้ศึกษาวิธีการเผชิญความเครียด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก พบว่า วิธีการเผชิญความเครียดโดยใช้รูปแบบการแก้ไขปัญหามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิต ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 6 ที่เป็นเช่นนี้เพราะวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์นั้น มีวิธีการหลากหลายรูปแบบ ดังนี้ การแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคม การให้ความหมายในเชิงบวก การปฏิเสธ การยอมรับ และการพึ่งศาสนา ที่เมื่อดูโดยรวมแล้วเป็นวิธีการทางลบ ส่งผลดีแค่เพียงการลดระดับความเครียดในช่วงระยะเวลาหนึ่งแต่ไม่ช่วยแก้ไขปัญหาลงมือได้ แต่เมื่ออยู่ในบริบทของสังคมไทย วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์มิได้เป็นสิ่งที่ผิด เช่น การแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคม คือการแสวงหาความเห็นอกเห็นใจ ความเข้าใจจากผู้อื่น ซึ่งในสังคมไทยเป็นสังคมที่โดดเด่นในเรื่องความเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มองผู้อื่นเปรียบเสมือนญาติพี่น้อง รวมไปถึงการพึ่งศาสนา ที่หลอมรวมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของคนในสังคมไทย ทั้งศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม เมื่อเกิดความเครียดการที่คนไทยใช้ศาสนาเป็นที่พึ่งพาทางจิตใจจึงไม่ใช่เรื่องผิด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผลการวิจัยของวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง

วิธีเผชิญความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อย มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิต ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 7 เนื่องจาก วิธีเผชิญความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อยเป็นวิธีการที่บุคคลพยายามหลีกเลี่ยงจากปัญหาหรือสาเหตุที่เกิดขึ้น โดยการปฏิเสธทั้งด้านความคิดและพฤติกรรม คือ ไม่คิด และไม่กระทำพฤติกรรมใดๆทั้งสิ้น (Carver, 1989) ซึ่งการไม่กระทำพฤติกรรมใดๆ นี้แสดงให้เห็นว่านิสิตที่มีคะแนนวิธีเผชิญความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อยสูงมีแนวโน้มที่จะมีการเรียนรู้แบบนำตนเองต่ำไปด้วย

ส่วนที่ 3 อภิปรายผลการทำนายการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกกับวิธีเผชิญความเครียด

ต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกที่สามารถทำนายการเรียนรู้แบบนำตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 โดยสามารถทำนายการเรียนรู้แบบนำตนเองได้เป็นลำดับที่หนึ่งในกลุ่มย่อย คือ ความหวัง เนื่องจากความหวังเป็นขั้นของแรงจูงใจทางบวกที่อยู่บนพื้นฐานของการมุ่งความสำเร็จ ที่ต้องปฏิสัมพันธ์กันระหว่าง ความตั้งใจเป็นพลังที่นำไปสู่เป้าหมาย และวิถีทาง เป็นการวางแผนเพื่อบรรลุเป้าหมาย (Snyder, Irving, & Anderson, 1991 as cited in Luthans et al., 2008) ความหวังประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการคือ ความคิดเกี่ยวกับเป้าหมาย ความคิดเกี่ยวกับแนวทาง และความคิดเกี่ยวกับความตั้งใจ (Lopez, Rose, Robinson, Marques, & Pais-Ribeiro, 2009; Snyder, Rand, & Sigmon, 2002) สอดคล้องกับ โนว์เลส (1975:18) ที่กล่าวถึง การเรียนรู้แบบนำตนเอง คือ การเรียนรู้ที่บุคคลเกิดความคิดริเริ่มในการพิจารณาถึงความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง โดยจากทั้งการขอความช่วยเหลือจากคนอื่น หรือไม่ขอความช่วยเหลือจากคนอื่น มีการกำหนดเป้าหมาย และวางแผนหาแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ จนกระทั่งสามารถประเมินค่าผลสัมฤทธิ์จากการเรียนรู้

ของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีความเป็นไปได้ว่าเมื่อนิสิตมีความหวังต่อการเรียนรู้จะทำให้เกิดแรงจูงใจภายในทางบวกต่อการเรียนรู้ กระตุ้นให้นิสิตมีการตั้งเป้าหมายในชีวิต วางแผนแนวทางเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ หรือบรรลุเป้าหมายของตนเองได้

ลำดับที่สอง ในกลุ่มย่อย คือ การมองโลกในแง่ดี เป็นองค์ประกอบลำดับต่อมาของต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกที่สามารถทำนายการเรียนรู้แบบนำตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 มีงานวิจัยของ ฌ็อง-โฌ ฌ็อง และทิพย์วัลย์ รินยา (2560) พบว่านักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีกับเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพบกับเหตุการณ์ใด ๆ ก็เชื่อว่าจะสามารถผ่านอุปสรรคเหล่านั้นไปได้ แม้ว่าต้องพบกับเหตุการณ์ที่กดดันและผิดหวังก็เชื่อว่ามีสิ่งดี ๆ อยู่ข้างหน้าเสมอ ทั้งปัญหาในด้านการเรียนถึงจะเกิดขึ้นแต่ก็จะเกิดเพียงชั่วคราวไม่ว่าอย่างไรรู้จะสามารถผ่านไปได้ด้วยดี เช่นเดียวกับที่ คาร์เวอร์ และ ไชเออร์ กล่าวไว้ว่า เมื่อบุคคลเกิดความยากลำบากในชีวิตก็จะทำให้เกิดอารมณ์หลากหลายรูปแบบ ซึ่งคนที่มองโลกในแง่ดีจะคาดหวังว่าจะมีผลลัพธ์ในเชิงบวกเกิดขึ้น แม้ว่าจะยากลำบากเท่าไรก็ตาม ซึ่งความเชื่อมั่นนี้ทำให้เกิดการผสมผสานกันของความรูสึกในทางบวก (Carver & Scheier, 2002)

ลำดับที่สาม ในกลุ่มย่อยคือ การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นองค์ประกอบลำดับสุดท้ายของต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกที่สามารถทำนายการเรียนรู้แบบนำตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เพราะว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นสิ่งที่ตนเองเชื่อว่าสามารถกระทำได้ด้วยทักษะของตนเองภายใต้เงื่อนไขบางประการ (Maddux, 2002) สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองในด้านการตรวจสอบตนเอง ที่ตระหนักถึงความรู้สึก ความคิด จุดอ่อน จุดแข็งของตนเอง จึงทำให้สามารถวางแผนเพื่อให้ได้ความรู้ที่ต้องการ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ นัชชิตา บาเกาะ (2560) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง จะมีผลทำให้สามารถจัดการตนเองได้ดี ความสามารถของตนจะส่งเสริมและเพิ่มพลังในการให้ถึงเป้าหมาย และช่วยให้สามารถเผชิญกับ ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ได้

ดังนั้น ความหวัง การมองโลกในแง่ดี และการรับรู้ความสามารถของตน เป็นองค์ประกอบที่สามารถทำนายการเรียนรู้แบบนำตนเองได้ดีที่สุดตามลำดับ จึงควรส่งเสริมองค์ประกอบเหล่านี้เพื่อเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

วิธีเผชิญความเครียด

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของวิธีเผชิญความเครียดที่สามารถทำนายการเรียนรู้แบบนำตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยสามารถทำนายการเรียนรู้แบบนำตนเองได้เป็นลำดับที่หนึ่ง ในกลุ่มย่อย คือ วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหานั้น เพราะว่า วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหานั้น เป็นการแสดงพฤติกรรมกับสิ่งที่มากระตุ้นให้เกิดความเครียดโดยตรง เป็นการแก้ปัญหาโดยการตัดสินใจเลือกวิธีที่จะจัดการกับสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด โดยมุ่งเน้นที่ต้นเหตุของปัญหานั้น มีการวางแผน เลือกขั้นตอนและวิธีการแก้ไขปัญหานั้นที่เหมาะสม และหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมเพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา ซึ่งตรงกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง และงานวิจัยของ ปิยอรจนะทิน ภัทร (2552) วิธีเผชิญความเครียด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก พบว่า วิธีการเผชิญความเครียดโดยใช้รูปแบบการแก้ไขปัญหานั้นมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลำดับที่สองในกลุ่มย่อย คือ วิธีเผชิญความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อย ทำนายเป็นผลตรงกันข้ามกัน คือวิธีเผชิญความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อยแปรผกผันกับการเรียนรู้แบบนำตนเองหากยังมีวิธีเผชิญ

ความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อย น้อยเท่าใด ก็จะมีการเรียนรู้แบบนำตนเองมากขึ้นเท่านั้น เพราะวิธีเผชิญความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อย เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามหลีกเลี่ยงจากปัญหาหรือสาเหตุที่เกิดขึ้น โดยการปฏิเสธทั้งด้านความคิดและพฤติกรรม คือ ไม่คิด และไม่กระทำพฤติกรรมใดๆ ทั้งสิ้น เนื่องจากบุคคลคิดว่าพฤติกรรมที่ทดลองไปจะได้ผลลัพธ์ที่ไม่คุ้มค่า และอาจจะสะกิดใจ ซึ่งไม่ช่วยแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นและปัญหายังคงอยู่ ผลการทำนายระหว่างวิธีเผชิญความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อยกับการเรียนรู้แบบนำตนเองจึงออกมาผกผันกัน

ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้บุคคลมีวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหาเพิ่มมากขึ้นและลดวิธีเผชิญความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อยให้ลดน้อยลง ซึ่งจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีการเรียนรู้แบบนำตนเองมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกกับวิธีเผชิญความเครียดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา หรือผู้ที่สนใจที่ต้องการนำผลวิจัยเพื่อไปใช้ในการส่งเสริม และพัฒนาการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียน นิสิตหรือนักศึกษา ควรส่งเสริมต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกทุกๆ ด้าน คือ การรับรู้ความสามารถของตน การมองโลกในแง่ดี ความหวัง และการฟื้นตัว โดยเฉพาะ ความหวัง การมองโลกในแง่ดี และการรับรู้ความสามารถของตน และวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา เพราะเป็นสาเหตุให้นิสิตมีการเรียนรู้แบบนำตนเองมากขึ้น ดังนั้น อาจารย์ ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิต ควรจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม ที่ช่วยส่งเสริมคุณลักษณะเหล่านี้เพื่อให้นิสิตมีคุณลักษณะสำคัญสำหรับการเรียนรู้แบบนำตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ศรีลาเลิศ. (2549). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา ปริญญาโททางการศึกษามหาบัณฑิต), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ฉัฐวิณั สิริศิริอรธร. (2548). ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐพร โตทะ และทิพย์วัลย์ สุรินยา. (2018). *Optimism, Spiritual Well Being, Internal Locus of Control and Resilience of The First Year Undergraduate Students of Mae Fah Luang University, Chiang Rai Province*. Journal of Social Sciences and Humanities; Vol 43 No 2 (2017): July - December 2017; 64-83.
- นริสา วงศ์พนารักษ์ และบุญเรือง ปานรดา. (2017). ความสัมพันธ์ระหว่างความหวัง การเห็นคุณค่าในตนเองกับการรับรู้ด้านจิตวิญญาณของผู้ติดตามเสด็จในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. Journal of The Royal Thai Army Nurses; Vol 18 No 2 (2017): พฤษภาคม - สิงหาคม 2560, May - August 2017; 47-54.

- นัชชิตา บาเกาะ, อังคินันท์ อินทรกำแหง และพัชรี ดวงจันทร์. (2560). *ทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกและทุนทางสังคมที่มีต่อการจัดการตนเองและการจัดการภายในครอบครัวของครูสตรีมุสลิมสมรส ที่นำไปสู่ครอบครัวเข้มแข็งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้*.
- นิตยา สำเร็จผล, มนัส บุญประกอบ และวิชัย วงษ์ใหญ่. (2547). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต*.
- นิภารัตน์ รูปไข่ และวรรณิ แกมเกตุ. (2015). *อิทธิพลของความสามารถในการฟื้นพลังและความกดดันทางวิชาการที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยมีแรงจูงใจในการเรียนเป็นตัวแปรส่งผ่าน*. Online Journal of Education; Vol 10 No 4 (2015): เดือนตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ.2558; 294-308.
- ปิยะวรรณ เลิศพานิช, คมเพชร ฉัตรศุภกุล และสมสรร วงษ์อยู่น้อย. (2542). *การศึกษาความเครียดสาเหตุของความเครียดและวิธีเผชิญความเครียดทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาส่วนกลางกลุ่มที่ 4*.
- สดี ไชยจันทร์, นันทนา วงษ์อินทร์, & นิภา ศรีโพธิ์โรจน์. (2541). *การศึกษาปัญหาด้านการเรียนส่วนตัวและสังคมและวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร*.
- สินวล, นวลลออ, สุภาพล และประณต คำจิณ. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับวิธีเผชิญความเครียด: ปริญญาณิพนธ์ (กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ)) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2544*.
- สุชีรา วิบูลย์สุข. (2017). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล*. Siriraj Medical Bulletin; Vol 10 No 2 (2560): ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2560; 83-89, Siriraj Medical Bulletin; Vol 10 No 2 (2560): ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2560; 83-89.
- สุภาวดี เขมะศรีสุวรรณ, นันทนา วงษ์อินทร์ และบุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2543). *การศึกษาปัญหาความคาดหวังและวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง*.
- อนันต์ ดุลยพีระดิส. (2547). *ความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรค การรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียน และนิสัยในการเรียนของนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน*. (จิตวิทยาการปรึกษา วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Abolmaali, K. & Mahmudi, R. (2013). *The prediction of academic achievement based on resilience and perception of the classroom environment*. Open Science Journal of Education, 1(1), 7-12.
- Bond, C.G.; & D.K. Wellisch. (1990). *Psychosocial care*. In G.M. Haskell (Ed). Cancer Treatment. London: W.B. Saunders Company.
- Carvar, C.S., Scheter, M.F.; & J.K. Weintraub. (1989, July). *Assessing Coping Strategies: Theoretically Based Approach*. Journal of Personality and Social Psychology. 56(2): 267-283.

- Carver, C. S. (1997). *You want to measure coping but your protocol's too long: Consider the Brief COPE*. International Journal of Behavioral Medicine, 4(1), 92-100.
- Frydenberg, E. &. (1993). *Adolescent Coping Scale ; Administrator's manual*. Melbourne: ACER.
- Knowles, M. (1975). *Self-directed Learning: A guide for Learner and Teacher*. Chicago: Association. Press.

หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กทม. 10110

Office: +66 2649 5000

ext. 16292

Fax: +66 2260 1914

<https://hu.swu.ac.th/>